LEGI COMENTATE

Ana-Juanita Goicovici

Creditele pentru consum şi de investiţii imobiliare

Comentarii şi explicaţii

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

II 190.859
BCU IASI

EDITURA C.H. BECK

II 190.859
BCU IASI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

244

LEGI COMENTATE

Creditele pentru consum şi de investiţii imobiliare

Comentarii şi explicaţii

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

GOICOVICI, ANA-JUANITA

Studii: Facultatea de Drept, Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca; doctor în drept (2008); Master în Drept comunitar al afacerilor.

Activitate didactică: Lector universitar, Universitatea „Babeş-Bolyai" din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, Departamentul de Drept privat (din 2011).

Publicaţii: Dicţionar de Dreptul consumului, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2010; Formarea progresivă a contractului, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2009; The Legal Framework of the Consumer Associations in the Romanian Consumer Law, "Transylvanian Review of Administrative Sciences", nr. 26 E, iunie 2009, p. 62-69; Pharmaceutical Liability for Informed Consent, The Logic of Christian Morals, European Journal of Science and Theology, 2012, Vol 8, No 1, 57-71; Formalism substanţial şi libertate contractuală în dreptul privat contemporan, Studia Universitatis Babeş-Bolyai – Iurisprudentia nr. 2-4/2002, p. 111-143; Protejarea consimţământului părţii slabe prin Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al creditelor pentru consum, Dreptul nr. 8/2005; Discuţii cu privire la elementul *intuitu personae* în contractele civile şi comerciale, Dreptul nr. 8/2006; Ipostazieri ale titlului gratuit în materia contractelor de consum, Revista Română de Drept al Afacerilor nr. 8/2007, p. 43-59; Rezerva contractuală potestativă – un posibil surogat pentru noţiunea condiţiei potestative, Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Iurisprudentia nr. 2/2007, p. 33-57; Natura juridică a contractelor de joc şi pariu, Dreptul nr. 1/2008, p. 78-109; Sancţionarea încălcării pactului de preferinţă, Pandectele Române nr. 4/2008, p. 17-35; Formarea progresivă a contractelor – noţiune şi sferă de aplicare, Dreptul nr. 7/2008, p. 15-45; Formarea progresivă a contractelor de consum încheiate în afara spaţiilor comerciale, Curierul Judiciar nr. 3/2009, p. 136-140; Publicitatea comparativă – condiţii de liceitate, Curierul Judiciar nr. 4/2009, p. 200-202; Publicitatea înşelătoare – elemente de identificare, Curierul Judiciar nr. 7/2009, p. 387-391; Asociaţiile de consumatori în dreptul român al consumului, Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Iurisprudentia nr. 1/2009; Noul regim juridic aplicabil formarii contractelor de credit pentru consumatori, Curierul Judiciar nr. 9/2010, p. 506-511; Liberalităţile reziduale în reglementarea art. 1001-1005 din Noul Cod civil, Curierul Judiciar nr. 1/2011, p. 23-26; Particularităţi ale contractului de comercializare a pachetelor de servicii turistice, Revista de Drept Comercial nr. 7-8/2011, p. 186-201; EU Law on Defective Products, Essential Aspects of Producers Responsibility, Studia Universitatis Babeş-Bolyai Europaea nr. 1/2011, p. 81-94; Noţiunea de „consumator" în reglementarea Legii nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianţilor în relaţia cu consumatorii, Pandectele Române nr. 5/2009, p. 15-38; Formarea progresivă a contractelor de consum încheiate în afara spaţiilor comerciale, Curierul Judiciar nr. 3/2009, p. 136-140.

Premii: Premiul Uniunii Practicienilor în Insolvenţă din România şi al Revistei Române de Drept Privat pentru cea mai bună monografie a anului 2009, acordat pentru lucrarea *Formarea progresivă a contractului*, Ed. Wolters Kluwer; Premiul CNCSIS – Program Resurse umane – Premierea rezultatelor cercetării, pentru articolul *The Legal Framework of the Consumer Associations in the Romanian Consumer Law*, "Transylvanian Review of Administrative Sciences", nr. 26 E, iunie 2009.

684901

Ana-Juanita Goicovici

Creditele pentru consum şi de investiţii imobiliare

Comentarii şi explicaţii

0 000010 64506 BCU IAŞI

Editura C.H. Beck
Bucureşti 2014

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY
ALE
11 IUL. 2017

AVERTISMENT!

Având în vedere amploarea luată de fenomenul fotocopierii lucrărilor de specialitate, mai ales în domeniul Dreptului, atragem atenţia că, potrivit art. 14 şi 140 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor şi drepturile conexe, reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, dacă respectiva reproducere a fost efectuată fără autorizarea sau consimţământul titularului drepturilor recunoscute de legea menţionată, constituie infracţiune şi se pedepseşte cu închisoare sau cu amendă. Prin reproducere, conform legii, se înţelege realizarea, integrală sau parţială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloace şi sub orice formă.

Nu vă faceţi părtaşi la distrugerea cărţii!

Editura C.H. Beck este acreditată CNATDCU şi este considerată editură cu prestigiu recunoscut.

Creditele pentru consum şi de investiţii imobiliare.
Comentarii şi explicaţii
Ana-Juanita Goicovici

Copyright © 2014 – Editura C.H. Beck

Toate drepturile rezervate Editurii C.H. Beck
Nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii C.H. Beck.
Drepturile de distribuţie în străinătate aparţin în exclusivitate editurii.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
GOICOVICI, JUANITA
Creditele pentru consum si de investiţii imobiliare : comentarii şi explicaţii / Ana-Juanita Goicovici. - Bucureşti : Editura C.H. Beck, 2014
Bibliogr.
Index
ISBN 978-606-18-0336-1

336.77

Editura **C.H. BECK**
Bucureşti, Str. Serg. Nuţu Ion, nr. 2, sector 5
Tel.: 021. 410.08.47
Fax: 021. 410.08.48
Departamentul distribuţie
E-mail: comenzi@beck.ro

Redactor: Daniela Ştefan

11 IUL. 2017

Cuprins

Prefață ..... **XI**

Abrevieri ..... **XIII**

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori **1**

	Art.	Pag.
Capitolul I. Obiect, domeniu de aplicare și definiții	**1-7**	**3**
Secțiunea 1. Obiectul reglementării	1	3
§1. Introducere		4
§2. Noțiunea de „contract încheiat cu consumatorii"		6
§3. Noțiunea de „consumator"		8
§4. Criteriul „consumatorului mediu"		9
§5. Jurisprudență		10
§6. Principalii piloni ai protecției legale		10
6.1. Obligația de informare pre/ post-contractuală		11
6.2. Dreptul de retractare a consimțământului consumatorului		12
6.3. „Lista neagră" a clauzelor bancare abuzive		13
6.4. Interzicerea anumitor comisioane bancare		15
6.5. Limite legale pentru modul de calcul al dobânzii variabile		16
6.6. Dreptul de rambursare anticipată a creditului		17
6.7. Rigori privind publicitatea ofertei de credit. Indicarea unui „exemplu de calcul semnificativ"		18
§7. Ordinea publică de protecție		19
§8. Pierderea caracterului de contract real de către creditul bancar		20
Secțiunea a 2-a. Domeniul de aplicare al reglementării	2-7	22

§1. Domenialitate 24
1.1. Credite preafectate vs. credite de nevoi nenominalizate 25
1.2. Noţiunea de „contract de credit legat" 26
§2. Contracte exceptate 27
2.1. *Leasing-ul* şi locaţiunea-vânzare 27
2.2. Descoperitul de cont rambursabil într-un interval de o lună 29
2.3. Creditul gratuit 30
2.4. Credite acordate de către angajator angajaţilor 32
2.5. Creditele profesionale încheiate cu firmele de investiţii 32
2.6. Tranzacţiile judiciare. Contractele de credit judiciare 33
2.7. Termenele convenţionale de graţie fără costuri ataşate 33
2.8. Credite garantate prin gaj cu limitarea răspunderii juridice 34
2.9. Credite preferenţiale de interes general 35
§3. Excepţiile menţionate în Directiva 2008/48/CE. Deosebiri în raport cu textul legal naţional 36

Capitolul II. Informaţii şi practici preliminare încheierii contractului de credit 8-29 47
Secţiunea 1. Informaţii standard care trebuie incluse în publicitate 8-10 47
§1. Obligativitatea exemplului reprezentativ de calcul 50
§2. Utilizarea DAE ca factor de comparaţie al ofertelor de credit 51
§3. Exemple practice de publicitate înşelătoare/ cu potenţial dolosiv 51
Secţiunea a 2-a. Informaţii precontractuale 11-20 53
§1. Noţiunea obligaţiei de informare precontractuală 54
§2. Delimitări în raport cu obligaţia bancară de consiliere 56

§3. Delimitări în raport cu viciile de consimțământ (eroarea spontană/ eroarea provocată – dolul) 56
§4. Cerința temporală – intervalul legal facultativ de reflecție 58
§5. Cerințe materiale. Excesul de informație – specie a dolului 59
§6. Uzul formularului european standardizat 61
§7. Adaptarea rigorilor informaționale la cazul intermediarilor de credit 62
Secțiunea a 3-a. Cerințe precontractuale de informare pentru anumite contracte de credit sub forma „descoperit de cont" și pentru anumite contracte specifice de credit 21-29 84

Capitolul III. Obligația de a evalua bonitatea consumatorului și accesul la bazele de date 30-32 100

Capitolul IV. Informații și drepturi privind contractele de credit 33-57 104
Secțiunea 1. Dispoziții comune 33-45 105
§1. Comisioane bancare ilicite 110
1.1. Iliceitatea comisionului de retragere din cont a sumelor împrumutate 111
1.2. Interzicerea comisionului de depunere numerar pentru plata ratelor de credit 112
1.3. Interzicerea comisionului pentru schimbarea datei de scadență a ratelor 114
1.4. Caracterul ilicit al comisionului bancar autonom pentru schimbarea garanțiilor 114
§2. Majorări ale costului creditului interzise 115
§3. „Lista neagră". Clauze reputate a fi abuzive 116
§4. Reverberații juridice ale absenței negocierii – contractele de aderare 118
§5. Sfera personală a reglementării legale 120
§6. Acțiuni ale asociațiilor de consumatori în reprimarea clauzelor bancare abuzive 121

6.1. Avantaje procesuale 121
6.2. Acţiunile în apărarea unui interes colectiv 122
6.3. Acţiunile de grup (acţiuni în co-reprezentare) 124
§7. „Lista neagră" vs. „lista gri" a clauzelor abuzive – implicaţii în materie de probaţiune 126
§8. Sancţiuni aplicabile – nulitatea relativă/ absolută vs. reputarea clauzei ca nescrisă 128
§9. Delimitări în raport cu remediile clasice – insuficienţa soluţiilor fondate pe leziune, dol, eroare sau îmbogăţire fără justă cauză în reglementarea Noului Cod civil 129
§10. Exemple de clauze bancare absolut abuzive 134
§11. Exemple de clauze bancare abuzive relative 137
§12. Jurisprudenţă 141
12.1. Absenţa negocierii clauzelor abuzive 141
12.2. Comisionul de risc – comision bancar ilicit 142
12.3. Caracterul abuziv al clauzei conform căreia „dobânda este variabilă în conformitate cu politica băncii" 143
12.4. Comisionul bancar de acordare a creditului – ilicit 145
12.5. Caracterul licit al clauzei de declarare a scadenţei anticipate a creditului în cazul neplăţii ratelor lunare 146
12.6. Cesiunea creanţei bancare către un cesionar – societate comercială 148
12.7. Clauză abuzivă. Asigurare de viaţă încheiată de bancă pentru riscul de deces al coplătitorului. Decesul împrumutatului – consecinţe din perspectiva executării contractului 150
12.8. Clauză atributivă de competenţă în convenţia de credit – clauză abuzivă 156
12.9. Clauză abuzivă – Ajustarea dobânzii pentru „schimbări semnificative pe piaţa monetară" 158

12.10. Clauză abuzivă. „Dobândă de referință variabilă" fără indicatori precişi 162
12.11. Caracterul abuziv al clauzei care stipulează o dobândă variabilă fără indicatori precişi, „în funcție de evoluția pieței monetare şi de politica de creditare a băncii" 164
Secțiunea a 2-a. Informații ce trebuie incluse în contractele de credit 46-49 215
Secțiunea a 3-a. Informații privind rata dobânzii aferente creditului 50-51 225
Secțiunea a 4-a. Obligații aplicabile în cazul contractelor de credit sub forma „descoperit de cont" 52-53 227
Secțiunea a 5-a. Contractele de credit pe durată nedeterminată 54-55 229
Secțiunea a 6-a. „Descoperitul de cont cu aprobare tacită" 56-57 233

Capitolul V. Dreptul de retragere şi dreptul de rambursare anticipată 58-59 237
Secțiunea 1. Dreptul de retragere 58-62 238
Secțiunea a 2-a. Dreptul de retragere în cazul contractelor de credit legate 63-65 252
Secțiunea a 3-a. Rambursarea anticipată 66-69 270

Capitolul VI. Cesiunea de drepturi 70-71 278

Capitolul VII. Dobânda anuală efectivă 72-76 287

Capitolul VIII. Anumite obligații ale intermediarilor de credit față de consumatori 77-78 297

Capitolul IX. Alte dispoziții 79-84 300

Capitolul X. Competență, sesizare şi control 85-89 307

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

Capitolul XI. Dispoziții tranzitorii și finale 90-96 326

Anexa nr. 1 343

Anexa nr. 2. Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori 347

Anexa nr. 3. Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori [referitoare la „Descoperitul de cont", creditul pentru consumatori oferit de către anumite organizații de creditare (art. 5 din ordonanța de urgență) și conversia datoriilor] 353

Bibliografie 359

Index 365

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Prefață

Creditul pentru consum grupează avantaje indeniabile, pornind de la faptul că îi permite consumatorului să beneficieze de uzul imediat al unor bunuri pentru achiziția cărora, în caz contrar, ar fi necesară o lungă perioadă de economisire.

Însă avalanșa de credite contractate din ce în ce mai frecvent forțează specialistul – și utilizatorul – să privească și cealaltă fațetă a monedei: „supremația bancară" manifestată uneori abuziv prin clauze de majorare a dobânzii la limita legalității, comisioane mascate, exercițiu dificil al dreptului de retractare și, nu în ultimul rând, pericolul supra-îndatorării ori al „falimentului persoanelor fizice".

Regimul juridic al contractelor de credit pentru consumatori continuă să suscite numeroase interogații, nu numai din partea practicienilor dreptului bancar și ai dreptului consumului, ci și din partea băncilor și a altor prestatori de servicii financiare, care văd în noua reglementare legală a creditelor sfârșitul unei ere de supremație a uzurilor bancare situate la limita ortodoxiei. Este vorba despre uzanțe bancare relative la perceperea anumitor comisioane, la majorarea ratei dobânzii ori la conținutul incitativ al mesajelor publicitare.

„Ordinea publică de protecție" – cum este denumită intervenția legislativă orientată către protejarea consumatorilor – s-a materializat în această materie prin adoptarea Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori – o directivă minimală, care a uniformizat dispozitivele legale aplicabile creditelor contractate de consumatori în statele membre ale U.E. În dreptul intern, Directiva 2008/48/CE a fost transpusă printr-o ordonanță de urgență a Guvernului (O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori), ulterior „re-șablonată" prin Legea nr. 288/2010.

Lucrarea reprezintă un comentariu punctual și sistematic al celor 96 de articole care alcătuiesc textul O.U.G. nr. 50/2010, cu modificările

şi completările aduse prin Legea nr. 288/2010, precum şi prin O.U.G. nr. 73/2012, implicând explicarea mecanismelor tehnice introduse şi a cerinţelor legale relative la:

I. publicitatea ofertei de credit;

II. formalismul informativ;

III. obligaţia precontractuală de informare;

IV. clauze bancare abuzive;

V. uzul formularului „Informaţii standard la nivel european";

VI. dreptul consumatorului de retragere din contract în termen de 14 zile;

VII. „lista neagră/ gri" a clauzelor abuzive – diferenţe în materie de probaţiune;

VIII. comisioane bancare interzise;

IX. actele adiţionale de modificare a contractelor de credit;

X. dreptul de rambursare anticipată;

XI. regimul juridic al descoperitului de cont.

Sunt prezentate atât avantajele, cât şi dezavantajele noului sistem de protejare a consumatorilor de servicii financiare de creditare, precum şi nenumăratele probleme practice care se ivesc în legătură cu aplicarea textelor legale, atât în ceea ce priveşte încheierea şi executarea contractelor de credit pentru consum, cât şi a creditului pentru investiţii imobiliare, ţinând seama de aplicarea uneori neuniformă a noilor dispoziţii legale în practica judiciară.

În speranţa că va fi un instrument util atât practicienilor, cât şi teoreticienilor dreptului bancar, am subliniat pentru fiecare articol de lege aspectele doctrinare şi aspectele practice. Prezenta lucrare poate constitui astfel, pentru profesioniştii dreptului bancar, un instrument de lucru pragmatic şi eficient, ce contribuie la o aplicare mai consecventă a legii în materia creditelor contractate de consumatori.

Abrevieri

alin.	- alineat(ul)
A.N.P.C.	- Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor
art.	- articol(ul)
B.N.R.	- Banca Națională a României
BCA	- Buletinul Curților de Apel
C.A.	- Curtea de Apel
Cass.fr.	- Curtea de Casație franceză
C.civ.	- Codul civil (Legea nr. 287/2009, în vigoare de la 1 octombrie 2011)
C.civ. 1864	- Codul civil de la 1864
C.J.C.E.	- Curtea de Justiție a Comunităților Europene
C.J.U.E.	- Curtea de Justiție a Uniunii Europene
cl.	- clauză
com.	- comercial(ă)
C.proc.civ. 1865	- Codul de procedură civilă de la 1865
CTC	- costul total al creditului pentru consumator
dec.	- decizia
DAE	- dobânda anuală efectivă
Ed.	- Editura
ed.	- ediția
fr.	- francez
H.G.	- Hotărârea Guvernului
I.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție a României

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

JCP	- Juris-Classeur Périodique
J.O.C.E.	- Jurnalul Oficial al Comunităților Europene
Jud.	- Judecătoria
L.G.D.J.	- Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence
lit.	- litera
M.Of.	- Monitorul Oficial al României
nr.	- numărul
O.G.	- Ordonanța Guvernului
O.U.G.	- Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	- opera citată
p.	- pagina
parag.	- paragraful
pct.	- punctul
RTD civ.	- Revue trimestrielle de droit civil
sent. civ.	- sentința civilă
s.n.	- sublinierea noastră
Trib.	- Tribunalul
U.E.	- Uniunea Europeană
vol.	- volumul
VTC	- valoarea totală plătibilă de către consumator

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori

(M.Of. nr. 389 din 11 iunie 2010)

cu modificările și completările aduse prin: Legea nr. 288/2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (M.Of. nr. 888 din 30 decembrie 2010); **O.U.G. nr. 73/2012** pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (M.Of. nr. 803 din 29 noiembrie 2012), aprobată prin Legea nr. 134/2013 (M.Of. nr. 249 din 30 aprilie 2013).

Având în vedere că transpunerea și implementarea în legislația națională a Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului trebuie realizată până la data de 11 iunie 2010, adoptarea prezentei ordonanțe de urgență se impune pentru a permite creditorilor să îndeplinească obligațiile prevăzute în actul normativ european, astfel încât să fie atins obiectivul de creare a pieței interne comunitare, care impune asigurarea unui cadru de reglementare unitar la nivelul Uniunii Europene.

Ținând cont de faptul că în lipsa unei reglementări imediate a contractelor de credit pentru consumatori aceștia nu ar putea beneficia de drepturile prevăzute de actul normativ european și că s-ar crea o denaturare a concurenței,

luând în considerare faptul că actul normativ încurajează mobilitatea consumatorilor în sensul de a li se permite acestora mutarea creditelor de la un creditor la altul în condiții contractuale mai avantajoase, posibilitatea consumatorilor de a rambursa anticipat sumele contractate fără a plăti penalități excesive, în condițiile generate de criza economico-financiară cu impact asupra veniturilor per familie, actul normativ

creează cadrul necesar pentru relansarea acordării de credite în condiții de transparență și liberă concurență, instituindu-se astfel mecanisme care să mențină un grad suficient de solvabilitate atât debitorilor, cât și creditorilor,

pentru a se evita posibilitatea declanșării procedurii de infringement de către Comisia Europeană împotriva României,

ținând cont de faptul că aceste aspecte vizează interesul public și constituie situații de urgență și extraordinare, a căror reglementare nu poate fi amânată,

în temeiul art. 115 alin. (4) din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta ordonanță de urgență.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul I
Obiect, domeniu de aplicare şi definiţii

Bibliografie: R.M. Gelpi, F. Julien-Labruyère, Histoire du crédit à la consommation, doctrines et pratiques, La Découverte, Paris, 1994; *C.D. Enache,* Clauzele abuzive în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, 2012; *M. Zachariasiewicz,* Recent Developments in European Private Law: The Influence of European Consumer Law on National Legal Systems, *European Review of Private Law*, vol. 19/ 2011, Issue 3-4, p. 471-480; *F. Grua,* Le prêt d'argent consensuel, Le Dalloz nr. 22/2003, *Chronique*, p. 1492-1495; *Bonneau, T.,* Droit bancaire, Ed. Montchrestien, Paris, 2007; *H. Balagny,* Que sais-je? Le crédit à la consommation en France, P.U.F., Paris, 1996; *Ph. le Tourneau, L. Cadiet,* Droit de la responsabilité et des contrats, sixième édition, Dalloz, Paris, 2006; *E. Poillot,* Droit européen de la consommation et uniformisation du droit des contrats, Ed. L.G.D.J, Paris, 2006.

Secţiunea 1. Obiectul reglementării

Art. 1. **Prezenta ordonanţă de urgenţă reglementează drepturile şi obligaţiile părţilor în ceea ce priveşte contractele de credit pentru consumatori.**

Comentariu

Sumar*

§1. Introducere 1
§2. Noţiunea de „contract încheiat cu consumatorii" 8
§3. Noţiunea de „consumator" 12
§4. Criteriul „consumatorului mediu" 15
§5. Jurisprudenţă 16
§6. Principalii piloni ai protecţiei legale 17

* La sumarul articolelor se face trimitere la numerele marginale aferente paragrafelor.

6.1. Obligația de informare pre/ post-contractuală 18
6.2. Dreptul de retractare a consimțământului consumatorului 21
6.3. „Lista neagră" a clauzelor bancare abuzive 25
6.4. Interzicerea anumitor comisioane bancare 28
6.5. Limite legale pentru modul de calcul al dobânzii variabile 30
6.6. Dreptul de rambursare anticipată a creditului 31
6.7. Rigori privind publicitatea ofertei de credit. Indicarea unui „exemplu de calcul semnificativ" 32
§7. Ordinea publică de protecție 37
§8. Pierderea caracterului de contract real de către creditul bancar 38

§1. Introducere

1 Societatea de consum este centrată pe ideea de credit, acesta articulând pe de o parte o suită de comportamente financiare şi, pe de altă parte, comportamente de consum şi risipă. Societățile consumeriste nu sunt însă singurele care au valorizat ideea de credit, deşi sunt unicele care îl ridică la rangul de pilon central; primele atestări ale utilizării creditului provin din Mesopotamia antică, în sec. al XVIII-lea î.Hr., Grecia antică, inclusiv prin imaginarea de garanții precum *hypotheca*; ulterior, juriştii romani clasici au contribuit decisiv la configurarea principalelor noțiuni ataşate ideii de creanță, novație, cesiune de creanță, gaj, fiducie. Triburilor ebraice le era interzisă practicarea de împrumuturi cu dobândă, Vechiul Testament conținând trei pasaje în acest sens (*Exod* 22.24, *Deuteronom* 23.20-21, *Levitic* 25.35-37). Interdicția amintită se regăseşte în sistemele de drept musulman. Discursul catolic originar reia interdicția de a solicita o dobândă pentru sumele împrumutate, iar în Franța Carol cel Mare trasează prin *Admonitio generalis*, în anul 789, sancțiunile aplicabile celor care ar încălca acest principiu. Calvin (1509-1564) se pronunța împotriva dobânzilor excesive, nu însă şi contra celor temperate (*R.M. Gelpi, F. Julien-Labruyère*, op. cit., p. 34 şi urm.).

2 Riscurile ataşate creditării pentru fiecare dintre părți sunt evidente: pentru banca creditoare, riscul de a nu fi rambursat împrumutul acordat – de unde şi necesitatea de a acompania creditele acordate pe durate de timp mai mari ori vizând sume ridicate de convenții de ipotecă, gaj, fideiusiune, contracte de asigurare de şomaj, de invaliditate/

deces. Pentru consumator, riscurile sunt în număr de cel puţin trei: (i) de supra-îndatorare; (ii) de confruntare cu comisioane ascunse/ clauze de majorare unilaterală a ratei dobânzii în mod arbitrar – de unde şi necesitatea reprimării clauzelor abuzive; (iii) de a contracta în condiţii mai dezavantajoase pentru acelaşi tip de împrumut – de unde şi posibilitatea exercitării în prezent a dreptului de retractare a consimţământului, într-un interval de 14 zile de la data contractării (art. 58 din O.U.G. nr. 50/2010). De pildă, în cazul în care, în acest interval de 14 zile calendaristice de la contractare, consumatorul conştientizează că ar putea contracta acelaşi tip de împrumut în condiţii mai avantajoase la o altă bancă, poate face uz de dreptul său de retragere din contract. Dreptul de retractare este unul potestativ şi discreţionar, nedepinzând de motivaţia concretă a retragerii consumatorului (de exemplu, pentru mobile psihologice ţinând de renunţarea la destinaţia iniţială a creditului de nevoi personale/ modificarea planurilor personale de investiţie).

Spetele privitoare la clauzele abuzive în contractele de credit reprezintă în prezent nu mai puţin de 80% din jurisprudenţa română de dreptul consumului, restul de 20% fiind reprezentat de litigii privitoare la răspunderea producătorilor pentru prejudiciul generat de produsele cu defecte, carenţe de conformitate a produselor, rezilierea contractelor relative la prestarea serviciilor de telefonie mobilă/ internet/ televiziune prin cablu, executarea contractelor de *leasing*. „Capul de afiş" este ţinut de clauza litigioasă potrivit căreia „banca îşi rezervă dreptul de a modifica unilateral rata dobânzii în situaţia apariţiei unor schimbări semnificative pe piaţa monetară", calificată în mod repetat de către instanţe drept abuzivă şi ca atare lipsită de eficacitate juridică pentru motive ţinând de caracterul evaziv, imprecis al indicării motivelor de modificare a dobânzii (Jud. Sectorului 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 9940 din 16 decembrie 2009, irevocabilă prin respingerea recursului; Jud. Sectorului 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 6444 din 9 iunie 2011, irevocabilă prin respingerea recursului, citate după *C.D. Enache*, Clauzele abuzive în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, 2012, p. 99-108). 3

Adoptarea Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori – o directivă minimală, care a uniformizat dispozitivele legale aplicabile creditelor contractate de consumatori în statele membre ale U.E., a însemnat pentru consumatorii de credite posibilitatea de a 4

conta pe *condiții similare de creditare* în oricare dintre statele membre ale U.E., atât în ceea ce privește obligația precontractuală de informare incumbând băncilor, dreptul de răzgândire în 14 zile calendaristice, cât și în privința dreptului de rambursare anticipată.

5 Prin O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori – care transpune în dreptul intern Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori – a fost abrogată Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice, cu modificările ulterioare și a fost modificată Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare, aceasta din urmă aplicându-se în continuare numai contractelor de credit ipotecar încheiate în scop profesional/ cu persoane juridice, nu și celor încheiate cu consumatorii, cu excepția anumitor dispoziții legale.

6 O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori aduce modificări radicale regimului juridic aplicabil formării și efectelor convențiilor de credit încheiate de către consumatori, atât în cazul creditelor pentru consum clasice, cât și în cazul descoperitului de cont (*overdraft*), însă noul text legal nu se aplică creditului gratuit (în cazul căruia creditul este acordat fără dobândă și fără alte costuri) și nici contractelor de credit cu termen de rambursare într-o perioadă de maxim 3 luni și pentru care sunt de plătit numai costuri nesemnificative (de până la 0,5% din valoarea contractului de credit).

7 O.U.G. nr. 50/2010 reglementează, pentru prima dată, ***dreptul potestativ al consumatorului de retractare a consimțământului***, alocându-i un termen de exercițiu de 14 zile de la data semnării contractului și detaliază, în materia creditului adresat consumatorilor, drepturi și obligații specifice, precum: (a) obligația de informare precontractuală cu conținut predeterminat; (b) obligația de consiliere; (c) obligația de informare contractuală (pe durata raporturilor contractuale cu consumatorii); (d) formalismul informativ, vizând obligația includerii în textul contractului a anumitor mențiuni legale obligatorii; (e) dreptul consumatorului de rambursare anticipată a creditului, cu reducerea corespunzătoare a costurilor.

§2. Noțiunea de „contract încheiat cu consumatorii"

8 Prin „contract încheiat cu consumatorii" se înțelege un contract încheiat între un profesionist (prestator de servicii financiare, în acest caz) și persoanele fizice care contractează în scopuri extraprofesionale,

întrunind astfel calitatea de consumatori, indiferent de forma utilizată pentru formarea/ probarea convenţiei, inclusiv contractele la distanţă, certificatele de garanţie, bonurile de comandă, facturile, borderourile sau bonurile de livrare, care conţin stipulări sau referiri la condiţii generale de contractare (Anexa Codului consumului).

În general, contractelor încheiate cu consumatorii li se aplică dispo- 9
ziţiile legale speciale conţinute de dreptul consumului şi, în paralel, normele dreptului civil, consumatorul având libertatea de a opta fie pentru un remediu aparţinând dreptului consumului, fie pentru unul oferit de dreptul civil pozitiv, fără a fi permis, însă, melanjul de norme juridice în cadrul aceleiaşi acţiuni în justiţie (trebuie respectat *principiul purităţii regimului juridic al acţiunii*). Evident că, pentru consumatorul care solicită repararea prejudiciului suferit ca urmare a existenţei unei clauze abuzive în contractul de credit ori care denunţă practicarea unui comision bancar ilicit/ majorarea ilicită a dobânzii bancare, sunt mai avantajoase condiţiile răspunderii bancare speciale trasate de O.U.G. nr. 50/2010. Însă teoretic consumatorul rămâne liber să invoce remedii de drept civil clasic, începând cu eroarea/ dolul, ca vicii de consimţământ şi până la remediul rezidual al îmbogăţirii fără justă cauză (în măsura în care probează condiţiile de existenţă ale acesteia).

În cazul contractelor de credit vizate de ordonanţa de urgenţă 10
comentată, din perspectiva creditorului profesionist cu care se încheie contractul, pot fi distinse două ipoteze:

(a) ***creditele bancare***; băncile rămân principalele furnizoare de servicii de creditare pentru consumatori, îndeosebi pentru împrumuturile ipotecare ori cele de investiţii imobiliare; pe de altă parte şi spre deosebire de societăţile comerciale de finanţare, băncile se supun regulamentelor B.N.R., respectiv controlului prudenţial exercitat de aceasta;

(b) ***credite contractate cu societăţi comerciale de servicii financiare***; în general, este vorba despre credite de nevoi personale nenominalizate, însă teoretic poate fi utilizat acest tipar şi pentru credite mai ample, în măsura în care există un apetit consumerist în acest sens; asemenea societăţi comerciale de servicii financiare nu se supun normelor B.N.R., însă contractele încheiate cu consumatorii trebuie să respecte normele O.U.G. nr. 50/2010, cu excepţiile prevăzute în art. 2 – fiind exceptate contractele de credit sub forma „descoperitului de cont" rambursabil într-o lună, contractele de credit acordat fără dobândă şi fără alte costuri,

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

precum şi contracte de credit cu termen de rambursare într-o perioadă de 3 luni şi pentru care sunt de plătit numai costuri nesemnificative.

11 Prin costuri nesemnificative se înţeleg costuri de până la 0,5% din valoarea contractului de credit, ceea ce înseamnă că, de pildă, o societate comercială de servicii financiare care acordă un credit de nevoi personale nenominalizate în valoare maximă de 3.000 lei, pentru o perioadă de 12 luni, cu o dobândă anuală efectivă de 49%, trebuie să respecte integral dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010, în pofida capitalului împrumutat în aparenţă moderat ca valoare, având în vedere procentul ridicat al dobânzii practicate. În exemplul de mai sus, costul creditului pentru consumator fiind de 1.470 lei pentru un capital împrumutat de 3.000 lei, valoarea totală de plată care trebuie rambursată de către consumator fiind în acest caz de 4.470 lei, iar costurile creditării depăşind vizibil limita de 0,5% care le-ar fi transformat în „nesemnificative", cu consecinţa inaplicării rigorilor legale. Or, în acest caz, rămân aplicabile dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010, întrucât criteriul legal este reprezentat nu de valoarea capitalului împrumutat (care se poate situa, evident, în practică şi sub valoarea de 1.000 euro), ci de costul total al creditării pentru consumator. Nu există un plafon legal pentru dobânzile practicate de bănci/ societăţile comerciale de servicii financiare pentru creditele acordate consumatorilor, dispoziţiile legale interzicând doar aplicarea de dobânzi penalizatoare asupra dobânzii uzuale, dobânda penalizatoare pentru creditele restante putând fi aplicată doar asupra capitalului împrumutat, conform art. 38 alin. (2) din O.U.G. nr. 50/2010. Prin urmare, societăţile comerciale de servicii financiare pot practica pentru creditele acordate consumatorilor inclusiv dobânzi anuale efective de 49% ori de 112%, după cum rezultă din pliantele publicitare din 2014 ale unora din aceste societăţi comerciale, însă reprezintă publicitate înşelătoare orice formă de publicitate care omite ori îngreunează pentru consumator identificarea valorii dobânzii anuale efective (DAE).

§3. Noţiunea de „consumator"

12 În legislaţia consumului, consumatorul este definit ca o persoană fizică (sau grup de persoane fizice constituite în asociaţii de consumatori) care cumpără, dobândeşte, utilizează ori consumă produse sau servicii în afara activităţii sale profesionale (Anexa Codului consumului,

pct. 13) ori, după cum se exprimă legiuitorul într-un alt text legal, „persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații care, în sfera contractelor încheiate cu comercianții, acționează în afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale" [art. 2 lit. a) din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor].

Scopul extraprofesional al dobândirii/ utilizării produsului sau serviciului reprezintă un element esențial în definirea consumatorului, ca și cerința ca acesta să fie, în toate cazurile, o *persoană fizică* (inclusiv reprezentată printr-o asociație de consumatori). 13

Problema de a ști dacă o persoană juridică poate beneficia de protecția legală a consumatorilor (în materia clauzelor bancare abuzive, de pildă) a fost tranșată pentru moment printr-un răspuns negativ, prin excluderea expresă, din textul definiției legale, a persoanelor juridice. De altfel, acestea nu acționează în principiu „în afara activității profesionale", astfel încât nu întrunesc cel de-al doilea criteriu. 14

§4. Criteriul „consumatorului mediu"

În numeroase cazuri practice, cum ar fi de pildă cele vizând existența unei clauze bancare abuzive, instanțele fac apel la noțiunea de „consumator mediu", un consumator considerat a fi în mod rezonabil informat, atent și precaut, ținând seama de factorii sociali, culturali și lingvistici [art. 2 lit. m) din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor]. ***Practicile bancare incorecte***, susceptibile să deformeze în mod esențial comportamentul economic al unui anumit grup vulnerabil de consumatori, clar identificabil, sunt evaluate, conform art. 4 alin. (2) din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii, din perspectiva consumatorului mediu (perspectiva *membrului mediu al grupului* de consumatori vizat de respectiva practică). Potrivit art. 8 din Legea nr. 363/2007, cu modificările ulterioare, criteriul consumatorului mediu este utilizat și pentru a stabili caracterul agresiv al unei practici comer- 15

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

ciale, ultima fiind considerată *agresivă* dacă, în contextul prezentării situației de fapt și ținând cont de toate caracteristicile și circumstanțele, limitează sau este susceptibilă să limiteze în mod semnificativ libertatea de alegere sau comportamentul consumatorului mediu cu privire la produs/ serviciu, prin hărțuire, constrângere, inclusiv prin utilizarea forței fizice sau prin influența nejustificată și, prin urmare, determină sau este susceptibilă să determine consumatorul să ia o decizie de tranzacționare pe care altfel nu ar fi luat-o.

§5. Jurisprudență

16 Instanțele de judecată au reținut că, în ipoteza în care reclamant este o societate comercială, iar creditul a fost utilizat în desfășurarea activității comerciale, aceasta nu poate beneficia de aplicarea dispozițiilor Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive pentru a obține anularea unor clauze generale de creditare prezente în contractul încheiat cu banca (relative, între altele, la modificarea unilaterală a ratei dobânzii „în funcție de evoluția dobânzilor pe piața bancară"). Legea invocată protejează consumatorul persoană fizică, ce încheie un contract în afara activității autorizate, profesionale sau comerciale (*C.A. București, Secția a V-a com., dec. nr. 340/2009*, publicată în *Jurindex*, respectiv în *C.D. Enache*, Clauzele abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori. Practică judiciară, Ed. Hamangiu, 2012, p. 86-94).

§6. Principalii piloni ai protecției legale

17 Modificările majore aduse regimului juridic al convențiilor de credit încheiate de către consumatori prin intrarea în vigoare, în 22 iunie 2010, a O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, se referă la:

(a) reglarea limitelor publicității făcute ofertei de credite;

(b) reglementarea unui drept potestativ al consumatorului de retractare a consimțământului, alocându-i un termen de exercițiu de 14 zile de la data semnării contractului de credit;

(c) obligativitatea utilizării de către profesioniștii creditului, în cuprinsul mesajelor publicitare, a unui *exemplu de calcul reprezentativ*, care să elucideze sau să evidențieze pentru consumator valoarea totală a creditului pentru consumator și calculul dobânzii;

(d) includerea unei *obligaţii de consiliere* incumbând băncilor; spre deosebire de obligaţia precontractuală de informare a consumatorului – care presupune livrarea către consumator a unor date tehnice, cu conţinut neutru, obiectiv, obligaţia de consiliere incumbând profesioniştilor creditului implică emiterea unor repere subiective, a unor judecăţi de valoare ori a unor sfaturi/ explicaţii adaptate nevoilor particulare ale consumatorului, astfel încât executarea obligaţiei de informare prevăzute de art. 11-16 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori nu dispensează creditorul de executarea obligaţiei corelative de consiliere a consumatorului;

(e) introducerea *formalismului informativ*, care presupune inserarea în textul contractual scris a menţiunilor obligatorii specificate de către legiuitor, în mod expres şi fără a face trimitere la condiţiile generale de afaceri ale creditorului, la lista de tarife şi comisioane sau la orice alt înscris;

(f) configurarea detaliilor tehnico-juridice pentru exercitarea dreptului de rambursare anticipată a creditelor.

6.1. Obligaţia de informare pre/post-contractuală

Informaţiile relevante trebuie furnizate consumatorului de credite cu respectarea unei duble cerinţe – temporală şi materială: (a) cu suficient timp înainte, dar nu cu mai puţin de *15 zile înainte* ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă; (b) pe hârtie/ pe un alt suport durabil, prin intermediul formularului „Informaţii standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în Anexa nr. 2 la ordonanţa de urgenţă comentată. 18

Obligaţia de informare post-contractuală incidentă în cazul creditelor acordate consumatorilor se referă, între altele, la comunicarea către consumator, pe parcursul producerii de efecte de către contractul de credit valabil încheiat, a informaţiilor relative la *modificarea ratei dobânzii* aferente creditului, conform art. 50 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. Textul legal citat stabileşte obligativitatea informării consumatorului, „pe hârtie sau pe un alt suport durabil, în legătură cu orice modificare a ratei dobânzii aferente creditului", asupra: (a) valorii plăţilor de efectuat după intrarea în vigoare a noii rate a dobânzii aferente creditului; (b) numărului sau frecvenţei plăţilor, în măsura în care acestea se modifică. În 19

cazul imposibilității consumatorilor de a accepta majorarea dobânzii, creditorul nu are dreptul să denunțe unilateral sau să rezilieze contractul fără o *propunere, transmisă în scris, de reeșalonare sau refinanțare a creditului, în raport cu veniturile actuale ale consumatorului*, în măsura în care o asemenea reeșalonare sau refinanțare este posibilă potrivit reglementărilor interne ale creditorului (art. 39 din O.U.G. nr. 50/2010).

20 Totodată, conform art. 40 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010, *sunt interzise clauzele contractuale care dau dreptul creditorului să modifice unilateral clauzele contractuale fără încheierea unui act adițional, acceptat de consumator.* Potrivit alin. (2) al aceluiași articol, creditorul trebuie să poată face dovada că a depus toate diligențele pentru informarea consumatorului cu privire la semnarea actelor adiționale. Nesemnarea de către consumator a actelor adiționale prevăzute la alin. (1) este considerată acceptare tacită numai în cazul modificărilor contractului impuse prin legislație; în acest caz, este interzisă introducerea de către bancă în actele adiționale a altor prevederi decât cele impuse prin dispozițiile imperative ale legii, sub sancțiunea nulității de drept a clauzelor suplimentare astfel introduse.

6.2. Dreptul de retractare a consimțământului consumatorului

21 Facultatea discreționară de răzgândire a consumatorului în materia contractelor de credit este reglementată în art. 58 din O.U.G. nr. 50/2010 sub titulatura de „drept de retragere din contract", opțiune lingvistică a legiuitorului fondată, cel mai probabil, pe faptul posibilității exercitării unui atare drept atât în faza formării progresive a contractului (i), cât și în situațiile de executare anticipată a unor obligații contractuale, cum ar fi punerea imediată la dispoziția consumatorului, de către bancă, a sumei împrumutate (prin virament bancar, în contul deschis de consumator, de pildă), în intervalul de ***14 zile calendaristice de la semnarea contractului***, acordat de lege pentru reflecție și pentru eventuala răzgândire a consumatorului (ii).

22 Potrivit art. 58 alin. (1) din ordonanța de urgență comentată, consumatorul are la dispoziție un termen de 14 zile calendaristice în care se poate retrage din contractul de credit fără a invoca motive, termen care, conform alin. (2) al aceluiași articol, începe să curgă de la una dintre următoarele date: (a) data încheierii contractului de credit;

(b) data la care consumatorului îi sunt aduse la cunoştinţă clauzele, condiţiile contractuale şi informaţiile potrivit prevederilor art. 33-49, în cazul în care ziua respectivă este ulterioară celei la care se face referire la lit. a).

În cazul în care consumatorul îşi exercită, în intervalul menţionat, dreptul de retragere, acesta are următoarele obligaţii [art. 59 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010]: (a) de a-l notifica pe creditor pe baza informaţiilor oferite de acesta potrivit prevederilor art. 46 alin. (1) lit. q), pentru ca exercitarea acestui drept să îşi producă efectele înainte de expirarea termenului de retragere; (b) de a-i plăti creditorului creditul sau partea de credit trasă şi dobânda aferentă de la data la care creditul sau partea respectivă din credit a fost trasă până la data la care creditul sau partea respectivă din credit a fost rambursată; dobânda se calculează pe baza ratei dobânzii convenite. Notificarea prevăzută la alin. (1) lit. a): (a) se face pe hârtie sau pe alt suport durabil aflat la îndemâna creditorului şi accesibil acestuia; (b) este transmisă prin mijloace admise legal, care asigură transmiterea textului actului şi confirmarea primirii acestuia; (c) este expediată înainte de expirarea termenului de 14 zile calendaristice. 23

Momentul producerii de efecte de către dreptul potestativ de retragere este cel al *expedierii notificării* de către consumator [art. 59 alin. (3) din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori], achitarea către creditor a creditului sau a părţii de credit trasă şi a dobânzii potrivit prevederilor alin. (1) lit. b) trebuind efectuată „fără nicio întârziere nejustificată şi nu mai târziu de 30 de zile calendaristice de la expedierea notificării de retragere către creditor". Semnificativ este de reţinut *caracterul gratuit* al dreptului de retractare a consimţământului consumatorului în materia contractelor de credit, potrivit art. 60 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, creditorul nefiind îndreptăţit „la nicio altă compensaţie din partea consumatorului în cazul retragerii, cu excepţia compensaţiei pentru orice taxe nerambursabile plătite de către creditor administraţiei publice". 24

6.3. „Lista neagră" a clauzelor bancare abuzive

Anumite clauze contractuale, cum sunt cele de majorare unilaterală de către bancă a taxelor, tarifelor şi comisioanelor în etapa producerii de 25

efecte contractuale, posterior încheierii contractului, fără menționarea clară în contract a motivelor și manierei de modificare, fac parte din ***„lista neagră" a clauzelor reputate a fi abuzive***, al căror uz în convențiile încheiate cu consumatorii este interzis în mod absolut. Conform art. 35 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010, „fără a aduce atingere prevederilor legale privind modificarea dobânzii", pe parcursul derulării contractului de credit:

(a) se interzice majorarea comisioanelor, taxelor, tarifelor, spezelor bancare sau a oricăror altor costuri aferente contractului, cu excepția costurilor impuse prin legislație;

(b) se interzice introducerea și perceperea de noi taxe, comisioane, tarife, speze bancare sau orice alte costuri aferente contractului, cu excepția costurilor specifice unor servicii suplimentare solicitate în mod expres de consumator, neprevăzute în contract și care nu erau oferite consumatorilor la data încheierii acestuia; aceste costuri neprevăzute vor fi percepute numai pe baza unor acte adiționale acceptate de consumator, cu excepția costurilor impuse prin legislație;

(c) se interzice perceperea unui comision de depunere numerar pentru plata ratelor la credit, indiferent dacă depunerea se efectuează de către titular sau de către o altă persoană;

(d) *se interzice perceperea unui comision de retragere pentru sumele trase din credit*; costurilor aferente *contului curent* nu le sunt aplicabile obligațiile prevăzute la alin. (1) lit. a), însă aceste costuri „trebuie să corespundă costurilor efective ale creditorului, să se limiteze la acoperirea acestora și să nu conducă la obținerea de venituri suplimentare pentru acesta".

26 Conform art. 35 alin. (3), pentru orice modificare a nivelului costurilor creditului, potrivit condițiilor contractuale, creditorul este obligat *să notifice consumatorul în scris* sau, la cererea expresă a consumatorului, prin altă modalitate stabilită de acesta și agreată de creditor și va pune la dispoziția acestuia un nou tabel de amortizare/ grafic de rambursare.

27 Alte clauze abuzive interzise în contractele de credit încheiate cu consumatorii (aflate pe „lista neagră" a clauzelor abuzive) sunt cele enumerate în textul alin. (4) al art. 40 din O.U.G. nr. 50/2010, fiind vorba despre dispoziții contractuale prin care se aduce atingere, direct sau indirect, dreptului consumatorului de a formula plângeri adresate ANPC ori instanțelor de judecată, sub pretextul încălcării unei clauze de

confidenţialitate ori al afectării (inerente a) reputaţiei băncii pârâte; sunt, deci, lovite de nulitate clauzele prin care: „(a) consumatorul este obligat să păstreze confidenţialitatea prevederilor şi a condiţiilor contractuale; (b) creditorul poate rezilia sau denunţa unilateral contractul ori poate penaliza consumatorul în cazul afectării reputaţiei creditorului".

6.4. Interzicerea anumitor comisioane bancare

Din unghiul ***liceităţii comisioanelor percepute*** de bancă/ prestatorul 28
de servicii financiare în materia creditelor acordate consumatorilor, sunt licite, potrivit art. 36 din O.U.G. nr. 50/2010, numai clauzele contractuale relative la perceperea următoarelor comisioane: (i) comisionul de analiză a dosarului; (ii) comisionul de administrare a creditului sau a contului curent; (iii) compensaţia în cazul rambursării anticipate a creditului; (iv) costurile aferente asigurărilor, după caz; (v) penalităţile percepute pentru neplata voluntară, la scadenţă; (vi) comisionul unic perceput pentru servicii prestate la cererea consumatorilor. În schimb, este ilicit, după intrarea în vigoare, la data de 22 iunie 2010, a O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori [conform art. 35 alin. (1) lit. d)], *comisionul de retragere pentru sumele trase din credit*; în alţi termeni, dat fiind caracterul sinalagmatic al contractului de credit, obligaţia de plată incumbând consumatorului trebuie să îşi aibă cauza juridică într-un serviciu corelativ prestat de bancă; or, în cazul comisionului de retragere a sumelor împrumutate, consumatorul nu face decât să utilizeze creditul conform trebuinţelor sale, punerea la dispoziţie a capitalului de către bancă regăsindu-se deja în dobânda percepută de aceasta, banca neprestând un alt serviciu, suplimentar punerii la dispoziţie a fondurilor posterior încheierii contractului, de unde şi caracterul ilicit al comisionului perceput pentru utilizarea de către consumator a fondurilor.

Interzicerea perceperii comisionului de analiză a dosarului, în situaţia neacordării creditului figurează în mod expres în textul art. 19 29
din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori („Se interzice perceperea unui comision de analiză dosar în cazul în care creditul nu se acordă."); dispoziţiile legale citate pun astfel capăt unei practici comerciale ilicite/ incorecte în relaţia băncilor/ prestatorilor de servicii financiare cu consumatorii, generalizată anterior intrării în vigoare la data de 22 iunie 2010 a O.U.G. nr. 50/2010; amintita practică

era din start incorectă juridic, întrucât plata comisionului de analiză a dosarului era, în asemenea cazuri, *lipsită de cauză*: (i) creditul nefiind acordat (din motive ținând de bonitatea contestabilă a consumatorului, de neîndeplinirea unor cerințe esențiale ș.a.), perceperea comisionului de analiză a dosarului nu își avea cauza într-o clauză contractuală/ nu avea un suport contractual, dată fiind neîncheierea contractului de credit cu banca, din care să se nască o atare obligație de plată; (ii) supunerea dosarului spre analiză, de către consumator, în vederea obținerii creditului, cu acceptul băncii, nu poate fi analizată nici într-un contract sinalagmatic autonom, având ca obiect o prestație propriu-zisă a băncii, constând în stricta analiză a dosarului, independent de eventuala acordare a unui credit, un atare acord de voințe fiind de neconceput, obiectul și cauza sa juridică fiind inexistente; în alți termeni, consumatorul nu poate fi obligat să plătească pentru analiza propriu-zisă a dosarului său, în situația respingerii dosarului, întrucât analizarea dosarului nu reprezintă un scop în sine, nefiind o procedură autonomă, ci fiind strâns conexă procedurii de formare progresivă a contractului de credit (prin acceptarea ofertei băncii de către consumator, urmată sau nu de agrementul băncii, esențial pentru finalizarea formării contractului, în funcție de bonitatea acceptantului și de celelalte condiții esențiale a căror îndeplinire este solicitată).

6.5. Limite legale pentru modul de calcul al dobânzii variabile

30 Art. 37 din O.U.G. nr. 50/2010 trasează anumite limite legale pentru modul de calcul al dobânzii variabile, stabilind că, în *contractele de credit cu dobândă variabilă* se vor aplica următoarele reguli:

(a) dobânda va fi raportată la fluctuațiile indicilor de referință EURIBOR/ ROBOR/ LIBOR/ rata dobânzii de referință a BNR, în funcție de valuta creditului, la care creditorul poate adăuga o anumită marjă, fixă pe toată durata derulării contractului;

(b) marja dobânzii poate fi modificată doar ca urmare a modificărilor legislative care impun în mod expres acest lucru;

(c) în acord cu politica comercială a fiecărei instituții de credit, prin excepție de la prevederile lit. b), valoarea marjei și valoarea indicilor de referință pot fi reduse;

(d) formula după care se calculează variația dobânzii trebuie indicată în mod expres în contract, cu precizarea periodicității și/ sau a

condiţiilor în care survine modificarea ratei dobânzii, atât în sensul majorării, cât şi în cel al reducerii acesteia;

(e) elementele care intră în formula de calcul a variaţiei dobânzii şi valoarea acestora vor fi afişate pe site-urile şi la toate punctele de lucru ale creditorilor.

6.6. Dreptul de rambursare anticipată a creditului

Dreptul de rambursare anticipată a creditului este postulat în cuprinsul art. 66 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, conform căruia „consumatorul are dreptul, în orice moment, să se libereze în tot sau în parte de obligaţiile sale care decurg dintr-un contract de credit; în acest caz, consumatorul are dreptul la o reducere a costului total al creditului, această reducere privind dobânda şi costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate şi data prevăzută pentru încetarea contractului de credit". *Sumele compensatorii* care pot fi percepute de către bancă/ prestatorul de servicii financiare în ipoteza rambursării anticipate a creditului de către consumator sunt cantonate între anumite limite, fixate prin art. 67 şi 68 din ordonanţa de urgenţă citată; conform art. 67 alin. (1), în cazul rambursării anticipate a creditului, „creditorul este îndreptăţit la o compensaţie echitabilă şi justificată în mod obiectiv pentru eventualele costuri legate direct de rambursarea anticipată a creditului cu condiţia ca rambursarea anticipată să intervină într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului este fixă"; o astfel de compensaţie nu poate fi mai mare de: (a) 1% din valoarea creditului rambursată anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată şi data convenită pentru încetarea contractului de credit este mai mare de un an; (b) 0,5% din valoarea creditului rambursat anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată şi data convenită pentru încetarea contractului de credit nu este mai mare de un an [art. 67 alin. (2) din ordonanţa de urgenţă]; de altfel, potrivit alin. (3) al articolului citat, creditorul este obligat să comunice consumatorului încă din stadiul precontractual metoda de calcul („clară şi uşor verificabilă") a sumelor compensatorii pentru rambursarea anticipată a creditului. Pe de altă parte, *este interzisă* perceperea unei *compensaţii* pentru rambursare anticipată în oricare dintre următoarele cazuri (art. 68): (a) rambursarea a fost realizată ca urmare a executării unui contract de asigurare care are drept scop asigurarea riscului de

31

neplată; (b) contractul de credit este acordat sub forma „descoperitului de cont"; (c) rambursarea anticipată intervine într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului nu este fixă. Totodată, orice compensație nu poate depăși cuantumul dobânzii pe care consumatorul ar fi plătit-o în perioada dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit (art. 68).

6.7. Rigori privind publicitatea ofertei de credit. Indicarea unui „exemplu de calcul semnificativ"

32 „Dobândă zero" înseamnă „zero costuri" de creditare? Nu, cât timp numai dobânda fixă propriu-zisă este 0, iar profitul băncii provine din aplicarea unor comisioane de administrare cont ș.a. care fac ca DAE (dobânda anuală efectivă) să fie de 15,6% ori de 33,4% etc., numai zero nu. Ceea ce este anunțat ca fiind un „credit gratuit" nu este în realitate astfel, cât timp capitalul primit nu egalează suma de restituit. Pe de altă parte, dobânda fixă de 12%, de exemplu, dacă este însoțită de aplicarea altor comisioane ori a unui procent suplimentar de dobândă variabilă, face ca în final costul creditului pentru consumator să fie mult mai mare decât cel pentru care acesta și-a dat consimțământul.

Până la intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul de credite avea foarte rar – în momentul semnării contractului – imaginea clară a cifrelor relative la suma totală de rambursat. I se comunica în principiu rata dobânzii, însă pericolele erau două: (a) riscul de a omite existența altor comisioane, care împovărau costul creditului pentru consumator; (b) riscul de a nu avea un calcul exact al sumei finale de rambursat, de tipul „pentru un credit de 10.000 lei, acordat pentru o perioadă de 36 luni, DAE 23%, suma totală de rambursat este de 16.900 lei".

33 Publicitatea ofertei de credit este reglată de dispozițiile art. 8-9 din O.U.G. nr. 50/2010, relative la includerea obligatorie, în mesajul publicitar, a informațiilor-standard care să specifice – prin intermediul unui ***exemplu reprezentativ*** (de pildă, „La un împrumut de 57.000 euro, pe 25 de ani, la o dobândă de Euribor la 3 luni + 4% și comision lunar de 0,03083%, valoarea totală plătibilă este de 103.200 euro, DAE 5,13%") – următoarele date: „(a) rata dobânzii aferente creditului, fixă și/sau variabilă, împreună cu informații privind orice costuri incluse în costul total al creditului pentru consumator; (b) valoarea totală a creditului; (c) dobânda anuală efectivă; (d) durata contractului de credit; (e) în

cazul unui credit sub formă de amânare la plată pentru un anumit bun sau serviciu, preţul de achiziţie şi valoarea oricărei plăţi în avans; (f) după caz, valoarea totală plătibilă de către consumator şi valoarea ratelor".

Conform art. 9 alin. (2) din O.U.G. nr. 50/2010, în *orice formă de publicitate,* informaţiile prevăzute la alin. (1) trebuie scrise „în mod clar, concis, vizibil şi uşor de citit, în acelaşi câmp vizual şi cu caractere de aceeaşi mărime". 34

Totodată, potrivit alin. (3) al articolului citat, este obligatorie menţionarea în mesajul publicitar a *eventualei obligaţii de a încheia un contract de asigurare*, „în mod clar, concis şi vizibil, împreună cu dobânda anuală efectivă". 35

Intermediarii de credite au obligaţia de a indica, în materialele publicitare şi în documentaţia destinată consumatorilor, *sfera atribuţiilor deţinute*, în special dacă lucrează exclusiv cu unul sau mai mulţi creditori sau ca *broker* independent. În cazul în care intermediarul de credit percepe consumatorului un *onorariu*, înainte de încheierea contractului [art. 78 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010]: (a) intermediarul de credit face cunoscut consumatorului onorariul perceput; (b) consumatorul şi intermediarul de credit convin asupra onorariului pe hârtie sau pe alt suport durabil. 36

§7. Ordinea publică de protecţie

Normele legale cuprinse în textul O.U.G. nr. 50/2010 sunt considerate a aparţine, în larga lor majoritate, *ordinii publice de protecţie*, sintagmă care desemnează natura juridică eclectică, eterogenă a normelor dreptului consumului, întrucât interesul particular ocrotit, al fiecărui consumator concret (*ordinea de protecţie*), este în acelaşi timp o componentă a interesului general reprezentat de o bună protecţie a consumatorilor (*ordinea publică*). Din acest motiv, majoritatea normelor dreptului consumului sunt *imperative*, caracter decelabil de pe poziţia profesionistului care, fiind pârât într-un litigiu, nu poate evita aplicarea normelor juridice consumeriste, dacă reclamantul consumator a optat pentru plasarea plângerii pe terenul dreptului consumului, respectiv este obligat să le aplice în raporturile sale contractuale cu consumatorii (de pildă, normele legale speciale relative la reprimarea clauzelor abuzive, la respectarea obligaţiei precontractuale de informare, a regulilor 37

imperative privind formalismul informativ aplicabil contractului de credit, normele legale care interzic practicarea anumitor comisioane bancare, normele legale privitoare la dreptul gratuit de dezicere aparținând consumatorului în intervalul de 14 zile calendaristice de la contractare, dreptul consumatorului de rambursare anticipată ș.a.

§8. Pierderea caracterului de contract real de către creditul bancar

38 Dreptul civil al contractelor a preluat tradiția romană în materia formării contractelor de împrumut, atât în privința comodatului (împrumutului de folosință gratuită a unui bun neconsumptibil, mobil sau imobil), cât și în privința *mutuum*-ului (împrumutul gratuit sau oneros al unui bun consumptibil, asupra căruia, în vederea consumului, se transferă debitorului proprietatea bunului împrumutat, cu obligația restituirii unuia de același gen și în aceeași cantitate).

39 Începând cu dreptul roman clasic, aceste contracte (alături de contracte precum depozitul și gajul) se încheie valabil nu în momentul acordului de voințe, ci în cel al ***remiterii bunului*** (*res*); în consecință, ***promisiunea de constituire a împrumutului*** (a gajului ș.a.), chiar și semnată de către promitent ori făcută în fața martorilor, dacă nu este urmată de remiterea voluntară a bunului (în cazul împrumutului, a sumei de bani) de către promitent, ***este lipsită de eficacitate juridică*** și nu poate face obiectul unei urmăriri silite în instanță de către beneficiarul promisiunii (*V. Hanga, M.D. Bob*, Curs de Drept privat roman, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 265 și urm.).

40 Între particulari, caracterul real al contractului de împrumut se menține și în noul Cod civil; art. 2145 C.civ. autorizează instanța de judecată să emită o hotărâre care să țină loc de contract în cazurile în care există o promisiune de împrumut neonorată de către promitent, iar bunul se află deja în mâinile beneficiarului promisiunii, cu alt titlu (de pildă, în baza unei locațiuni anterioare, în baza unui depozit încheiat anterior ș.a.); textul legal citat valorifică în continuare caracterul real al convențiilor civile de împrumut; conform art. 2145 C.civ., „atunci când bunul se află în deținerea beneficiarului, iar promitentul refuză să încheie contractul, instanța, la cererea celeilalte părți, poate să pronunțe o hotărâre care să țină loc de contract, dacă cerințele legii pentru validitatea acestuia sunt îndeplinite".

În dreptul consumului, perspectiva asupra momentului formării contractului de credit s-a inversat în raport cu cea caracteristică dreptului civil, astfel încât se consideră că formarea deplină a contractului de credit are loc în momentul ***semnării contractului*** de către părţi, din acest moment născându-se obligaţia băncii de a remite suma de bani în contul debitorului, respectiv obligaţia debitorului de a plăti ratele lunare şi comisioanele convenite. În alţi termeni, în cazul profesioniştilor bancari, obligaţia de a vira suma de bani în contul clientului se naşte imediat din contractul de credit semnat şi poate fi, la nevoie, executată silit cu concursul instanţei de judecată, posterior semnării contractului de credit; jurisprudenţa franceză este constantă în acest sens (Cass. 1re civ., dec. din 27 mai 1998; Cass. 1re civ., dec. din 28 martie 2000, Cass. 1re civ., dec. din 27 noiembrie 2001, CA Nancy, dec. din 13 februarie 2003; Cass. com., dec. din 21 ianuarie 2004, citate după *Ph. le Tourneau, L. Cadiet*, op. cit., p. 1169). 41

Contractul de credit încheiat cu consumatorii este un contract formal, pentru formarea valabilă a căruia este necesară convenirea sa în scris sau pe un alt suport durabil, conform art. 33 din O.U.G. nr. 50/2010, cu respectarea formalismului informativ relativ la includerea în contract a menţiunilor legale obligatorii privind drepturile şi obligaţiile părţilor. Posterior realizării acordului de voinţe, banca/ societatea finanţatoare are obligaţia contractuală de a remite suma de bani împrumutatului (care reprezintă primul act de executare a contractului de credit), iar debitorul are obligaţia de a plăti la termenele stipulate ratele de credit şi comisioanele/ primele de asigurare stabilite în textul contractual. De aceea, spre deosebire de împrumutul de consumaţie din dreptul civil, neexecutarea voluntară de către bancă a obligaţiei de virare a sumei convenite în contul consumatorului, după aprobarea dosarului de credit şi semnarea contractului, reprezintă un motiv temeinic pentru angajarea răspunderii contractuale a acesteia sau poate face obiectul cererii consumatorului de executare silită a obligaţiei de creditare a contului cu suma aprobată. 42

În privinţa descoperitului de cont (facilităţii de *overdraft*), în analiza tradiţională acesta este considerat a fi *o promisiune unilaterală de împrumut*, cu argumentul că beneficiarul poate utiliza sau nu, conform propriei sale voinţe – integral sau parţial – suma stabilită ca plafon de creditare, astfel încât s-a considerat că descoperitul de cont (*overdraft*) 43

ar rămâne un contract real, care se naşte de abia în momentul utilizării totale ori parţiale a sumei-plafon de către consumator, moment de la care se aplică dobânda stabilită conform contractului – fructele civile produse de capitalul împrumutat (Cass. fr., Secţia com., dec. din 21 ianuarie 2004, citată după *C. Jamin*, Note, Dalloz, 2004, p. 1149). În practică, banca/ creditorul profesionist creditează imediat cu suma-plafon contul curent al consumatorului posterior semnării documentelor, rămânând ca beneficiarul facilităţii să utilizeze sau nu, după plac, părţi din suma-plafon, care odată rambursate devin din nou utilizabile la nivelul creditului; ca urmare, s-a putut susţine că descoperitul de cont, ca varietate de credit se naşte *re*, prin utilizarea efectivă a sumei-plafon de către client (Ph. le Tourneau, L. Cadiet, *Droit de la responsabilité et des contrats*, Dalloz, Paris, 2006, nr. 5295, p. 1021). În schimb, în baza contractului de cont curent, încheiat consensual ori, după caz, în momentul semnării documentelor (cont la care este ataşată facilitatea de *overdraft*), banca/ creditorul profesionist poate percepe, conform clauzelor convenite, diferite comisioane, precum cel de administrare a contului, independent de utilizarea de către client a facilităţii de *overdraft*. Ar fi, deci, vorba despre un contract consensual sau formal de cont curent cu facilitate de credit aprobată, respectiv despre un contract de credit în forma descoperitului de cont – cel de-al doilea contract formându-se *re*, în momentul utilizării cel puţin parţiale a sumei-plafon de către beneficiar.

44 Astfel se explică de ce, în cazul facilităţii de *overdraft*, se admite ca banca/ profesionistul creditor să se poată răzgândi în orice moment (să-şi poată retrage consimţământul la descoperitul de cont): cât timp facilitatea nu a fost utilizată încă, nu s-a format *re* contractul de credit între consumator şi creditorul profesionist.

Secţiunea a 2-a. Domeniul reglementării

Art. 2. [1] **Prezenta ordonanţă de urgenţă se aplică contractelor de credit, cu următoarele excepţii:**

[1] Art. 2 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 1 din Legea nr. 288/2010.

a) contracte de închiriere sau de leasing, în cazul în care obligaţia de cumpărare a obiectului contractului nu este stabilită nici prin respectivul contract, nici prin alt contract separat;

b) contracte de credit sub forma „descoperitului de cont", pe baza cărora creditul trebuie rambursat în termen de o lună;

c) contracte de credit pe baza cărora creditul este acordat fără dobândă şi fără alte costuri, precum şi contracte de credit cu termen de rambursare într-o perioadă de 3 luni şi pentru care sunt de plătit numai costuri nesemnificative. Prin costuri nesemnificative se înţeleg costuri de până la 0,5% din valoarea contractului de credit;

d) contracte de credit acordate de către un angajator angajaţilor săi cu titlu accesoriu, ca sprijin pentru aceştia, fără dobândă sau cu o dobândă anuală efectivă mai mică decât cea practicată pe piaţă şi care nu se oferă în general publicului;

e) contracte de credit încheiate cu firmele de investiţii, aşa cum sunt definite la art. 2 alin. (2) lit. p) şi x) din Regulamentul nr. 32/2006 privind serviciile de investiţii financiare, aprobat prin Ordinul Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 121/2006, cu modificările ulterioare, sau cu instituţiile de credit definite la art. 7 alin. (1) pct. 10, 11 şi 13 din Ordonanţa de urgenţă a Guvernului nr. 99/2006 privind instituţiile de credit şi adecvarea capitalului, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările şi completările ulterioare, în scopul de a permite unui investitor să efectueze o tranzacţie referitoare la unul sau mai multe instrumente financiare dintre cele prevăzute la art. 2 pct. 1 din Regulamentul nr. 31/2006 privind completarea unor reglementări ale Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare, în vederea implementării unor prevederi ale directivelor europene, aprobat prin Ordinul Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 106/2006, atunci când societatea de investiţii sau instituţia de credit care acordă creditul este implicată într-o astfel de tranzacţie;

f) contracte de credit care sunt rezultatul unei hotărâri pronunţate de o instanţă sau de o altă autoritate instituită conform prevederilor legale;

g) contracte de credit referitoare la amânarea, cu titlu gratuit, a plăţii unei datorii existente, neînţelegându-se prin acestea contractele de restructurare, de reeşalonare etc.;

h) contracte de credit la încheierea cărora consumatorului i se cere să pună la dispoziţia creditorului un bun mobil, cu titlu de garanţie, şi în cazul cărora răspunderea juridică a consumatorului este strict limitată la respectivul bun mobil oferit drept garanţie. Nu se înţeleg prin aceasta contractele de credit în temeiul cărora bunul oferit drept garanţie este însuşi bunul finanţat;

i) contracte de credit referitoare la credite acordate unui public restrâns pe baza unei dispoziţii legale de interes general, la rate ale dobânzii mai mici

decât cele practicate în mod obişnuit pe piaţă sau fără dobândă ori în condiţii care sunt mai avantajoase pentru consumator decât cele obişnuite de pe piaţă şi cu dobânzi mai mici decât cele practicate în mod normal pe piaţă.

Comentariu

Sumar

§1. Domenialitate 1
1.1. Credite preafectate vs. credite de nevoi nenominalizate 3
1.2. Noţiunea de „contract de credit legat" 5
§2. Contracte exceptate 8
2.1. Leasing-ul şi locaţiunea-vânzare 9
2.2. Descoperitul de cont rambursabil într-un interval de o lună 14
2.3. Creditul gratuit 15
2.4. Credite acordate de către angajator angajaţilor 20
2.5. Creditele profesionale încheiate cu firmele de investiţii 21
2.6. Tranzacţiile judiciare. Contractele de credit judiciare 22
2.7. Termenele convenţionale de graţie fără costuri ataşate 23
2.8. Credite garantate prin gaj cu limitarea răspunderii juridice 24
2.9. Credite preferenţiale de interes general 25
§3. Excepţiile menţionate în Directiva 2008/48/CE. Deosebiri în raport cu textul legal naţional 27

§1. Domenialitate

1 *Sfera de aplicare* a dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori a fost circumscrisă prin textul art. 2 alin. (1) la anumite convenţii de împrumut, dispoziţiile legale fiind incidente în cazul contractelor de credit încheiate cu consumatorii, acordate cu sau fără garanţii (gaj constituit asupra bunului finanţat – iar nu asupra altui bun mobil, ipotecă, rezervarea proprietăţii cu rol de garanţie) precum:

(a) *creditele pentru consum preafectate (legate)*, destinate finanţării achiziţiei unor bunuri/ servicii;

(b) *creditele pentru consum* de nevoi nenominalizate;

(c) contractele de credit pentru consum *garantate cu ipotecă*;

(d) *contractele de credit destinat investiţiilor imobiliare* (convenţii al căror scop îl constituie dobândirea ori păstrarea drepturilor de

proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creşterea valorii unui bun imobil, indiferent de valoarea totală a creditului contractat de consumator). În urma dezbaterii Proiectului de Directivă al Comisiei Europene COM/2011/0142 (cu amendamentele din septembrie 2013) privind creditele imobiliare, creditele de investiţii imobiliare, respectiv creditele garantate cu ipotecă, atunci când sunt contractate de către consumatori vor fi supuse unei reglementări speciale, ca urmare a transpunerii în dreptul intern a directivei menţionate. Principalele două modificări majore aduse de noul act de armonizare a dispoziţiilor legale la nivel european în materia creditelor imobiliare rezidă în instituirea unor rigori legale pentru *obligaţia bancară de consiliere*, respectiv instituirea posibilităţii debitorului de a solicita pe parcurs *schimbarea monedei* în care are loc plata (de pildă, la solicitarea expresă a consumatorului, un credit pentru achiziţionarea unei locuinţe convenit iniţial în lei va putea fi convertit în moneda europeană euro).

În esenţă, până la adoptarea noii reglementări legale specifice 2
creditelor imobiliare, dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori sunt incidente atât în cazul creditelor pentru consum (preafectate sau nu, descoperitul de cont acordat pentru o durată mai mare de o lună), cât şi în cazul creditelor de investiţii imobiliare acordate consumatorilor, important fiind ca parte a contractului să fie o persoană fizică ce contractează în scop extraprofesional.

1.1. Credite preafectate *vs.* credite de nevoi nenominalizate

Strict tehnic, creditele pentru consum (reprezentând opusul creditelor 3
pentru investiţii imobiliare) se subîmpart în două categorii:

(a) **credite preafectate** – cunoscute în limbajul non-juridic sub denumirea de „cumpărare pe credit"/ „vânzare cu plata în rate", „credit legat", în cazul cărora bunul/ serviciul finanţat este individualizat în momentul contractării, blocând astfel pentru consumator posibilitatea de a deturna utilizarea fondurilor împrumutate; în plus, de cele mai multe ori, suma împrumutată nici nu tranzitează fizic patrimoniul debitorului consumator, fiind virată direct de către bancă/ societatea de servicii financiare în contul vânzătorului. De regulă, în aceste cazuri, operaţiunea se fondează pe existenţa a trei convenţii: (i) contractul de finanţare dintre vânzător şi banca/ societatea de servicii financiare

– de regulă, o convenție-cadru, la încheierea căreia consumatorul nu participă; (ii) contractul propriu-zis de vânzare-cumpărare/ prestare de servicii, între profesionist și consumator; (iii) contractul de credit pentru consum între consumator și banca/ societatea de servicii financiare, intermediat fizic de societatea vânzătoare/ prestatoare de servicii (prezența consumatorului într-un sediu bancar nefiind astfel necesară);

(b) **credite neafectate**, care la rândul lor se subîmpart în 2 clase: (i) descoperitul de cont (facilitatea de *overdraft*, uneori intitulat și „credit permanent", asociat sau independent de emiterea unui card de credit); (ii) creditul de nevoi personale (nenominalizate).

4 Creditele legate (afectate achiziționării bunurilor de larg consum) au permis suprimarea perioadelor relativ lungi de economisire; un studiu comandat de producătorul *Philips* arată că, în 1968, la data lansării pe piață, prețul în franci al unui televizor color *egala* pe cel al unui autoturism Citroën (6.000 franci), pentru ca în 1995 prețul dispozitivului TV să fie în medie de 3.300 franci, iar al automobilului să fie de aproximativ 17 ori mai mare – 56.000 franci (*H. Balaguy*, Que sais-je? Le crédit à la consommation en France, P.U.F., Paris, 1996, p. 30).

1.2. Noțiunea de „contract de credit legat"

5 *Contractul de credit legat* (numit, în practică, „credit preafectat" și cădând, în principiu, sub incidența dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori) este definit ca reprezentând un contract de credit în care sunt întrunite, în mod cumulativ, următoarele condiții: (i) creditul în cauză servește exclusiv finanțării unui contract care are ca obiect furnizarea anumitor bunuri sau prestarea unui anumit serviciu; (ii) contractul de credit și contractul de achiziție de bunuri sau servicii formează, din punct de vedere obiectiv, o unitate comercială (art. 7 pct. 3 din O.U.G. 50/2010). *Unitatea comercială* constituită din contractul de credit și contractul de achiziție de bunuri sau servicii există, potrivit definiției livrate de art. 7 pct. 16, într-una dintre următoarele situații:

(a) *furnizorul* sau *prestatorul de servicii* finanțează *el însuși* creditul pentru consumator;

(b) creditul este finanțat *de un terț*, iar creditorul folosește serviciile furnizorului sau ale prestatorului pentru încheierea contractului de credit sau pentru pregătirea acestuia;

(c) bunurile respective sau prestarea unui anumit serviciu sunt *specificate în mod expres* în contractul de credit (cerinţa nominalizării nevoilor consumatorului, pentru a căror acoperire este acordat creditul).

Pentru aplicarea dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele 6
de credit pentru consumatori, se cere în toate cazurile ca una din părţile contractului de credit să fie *consumator* în accepţiunea legii (persoană fizică ce acţionează în scopuri care se află în afara activităţii sale comerciale sau profesionale, conform definiţiei livrate de art. 7 pct. 1 din ordonanţa de urgenţă comentată).

Aceste credite sunt propuse cel mai adesea în spaţiile comerciale ale 7
vânzătorului, inclusiv în zona de *retail* în care activează *supermarket*-urile (sau în spaţiile comerciale ale prestatorului de servicii, cum se întâmplă în cazul agenţiilor de turism) şi ridică problema interdependenţei contractului de credit şi al contractului de vânzare în situaţii de neexecutare conformă a predării bunului/ produselor cu defecte.

§2. Contracte exceptate

Atât textul O.U.G. nr. 50/2010, cât şi cel al Directivei 2008/48/ 8
CE exclud aplicarea dispozitivelor legale protectoare în anumite cazuri, în funcţie de criterii precum: ***valoarea şi durata creditului*** (fiind în principiu excluse creditele cu valori mici ori cele cu costuri nesemnificative de sub 0,5%, creditele rambursabile în intervale de timp mici ş.a.), ***condiţiile preferenţiale neadresate consumatorilor în general*** (cum ar fi creditele acordate de angajatori angajaţilor lor), ***obiectul contractului finanţat*** (creditele destinate finanţării activităţilor profesionale, contractate cu firmele de investiţii financiare) ş.a.

2.1. *Leasing*-ul şi locaţiunea-vânzare

Inclusiv în textul art. 2 alin. (2) lit. d) din Directiva 2008/48/CE, 9
leasing-ul şi locaţiunea sunt exceptate de la aplicarea dispoziţiilor legale protecţioniste privitoare la credit; acestea se distanţează vizibil de contractul de credit, încât includerea lor în categoria convenţiilor vizate de legislaţia creditelor ar fi fost vădit forţată.

În pofida terminologiei legale uzitate, aşa-numitele contracte de 10
leasing care nu conferă, la finele perioadei de închiriere, consumatorului posibilitatea de *a opta* pentru cumpărarea bunului la valoarea reziduală

nu reprezintă veritabile convenții de *leasing*, ci unele de locațiune, dreptul potestativ de opțiune pentru una din cele trei variante (reînnoirea locațiunii pentru o perioadă similară ori până la epuizarea valorii de achiziție a bunului, prevalarea clientului de ajungerea la termen a locațiunii, cu restituirea bunului către societatea finanțatoare, respectiv cumpărarea bunului la valoarea reziduală) fiind de esența contractului complex de *leasing*, iar nu doar de natura acestuia. Exceptarea simplelor contracte de locațiune de sub incidența dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori este justificată de natura juridică radical diferită a locațiunii, în raport cu împrumutul, în cazul primeia sumele de bani achitate periodic de către locatar fiind percepute de către proprietarul bunului cu titlu de chirii (fructe civile produse de bunul frugifer), iar nu cu titlu de părți dintr-un capital împrumutat, a cărui rambursare eșalonată, alături de accesoriile acestuia sub forma dobânzilor, să aibă loc.

11 Exprimarea legiuitorului din art. 2 lit. a), trimițând la contractele „de închiriere sau de leasing, în cazul în care obligația de cumpărare a obiectului contractului nu este stabilită nici prin respectivul contract, nici prin alt contract separat", merită o explicație suplimentară. Ceea ce vizează textul legal este o specie aparte de contract, *locațiunea-vânzare*, transplantată din dreptul american prin intermediul dreptului comerțului internațional, în sisteme de drept continental precum cel francez, belgian, român ș.a. ***Locațiunea-vânzare*** se încheie în ipotezele în care vânzătorul unui bun de o valoare mai ridicată menține proprietatea în patrimoniul său până la plata integrală a prețului, bunul fiind imediat pus la dispoziția cumpărătorului cu titlu de locațiune pe durata rambursării eșalonate (*J. Huet*, Traité de droit civil sous la direction de J. Ghestin. Les principaux contrats spéciaux, L.G.D.J., Paris, 1996, p. 412 și urm.). Contractul de locațiune-vânzare este unul complex, care grupează invariabil trei clauze: (1) de vânzare-cumpărare a bunului contra unui preț; (2) *clauza de rezervă a proprietății*, cu rol de garanție a plății prețului în favoarea vânzătorului; transferul riscului pieirii fortuite a bunului poate fi gestionat de părți prin clauze speciale, putând fi disociat de transferul proprietății; (3) *locațiunea* bunului pe perioada plății eșalonate a prețului, convenția părților tranșând și problema procentului în care chiria achitată periodic de cumpărător în acest interval acoperă parțial prețul bunului. Locațiunea-vânzare

este guvernată de normele cuprinse în O.U.G. nr. 50/2010, atunci când se încheie între un profesionist (societate de servicii financiare, de regulă) şi un consumator (persoană fizică ce contractează în scopuri extraprofesionale), întrucât întruneşte criteriul legal (obligaţia consumatorului de cumpărare a bunului).

Textul legal comentat (art. 2 lit. a) este criticabil pentru uzul distor- 12
sionat al terminologiei juridice ori, cel puţin, pentru traducerea nefericită a exprimării din cuprinsul art. 2 alin. (2) lit. d) din Directiva 2008/48/CE. „Obligaţia de cumpărare a bunului la finele locaţiunii" există strict tehnic, în mod autonom, numai în cazul ***locaţiunii însoţite de o promisiune unilaterală de cumpărare***, care conferă proprietarului bunului dreptul potestativ de a vinde la preţul stabilit în promisiune, pentru locatar consimţământul la cumpărare fiind dat în mod ferm şi devenind iretractabil unilateral. Asemenea convenţii intră şi ele sub incidenţa dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 cât timp se încheie între un profesionist şi un consumator – persoană fizică ce contractează în scopuri extraprofesionale ca locatar-promitent cumpărător. Suspectând asemenea convenţii ca fiind în realitate un credit, asortat cu uzul imediat al bunului pe durata stabilită convenţional, legiuitorul european şi naţional le-a inclus în sfera de aplicare a dispoziţiilor legale protecţioniste.

Rezumând, se poate sublinia că din textul art. 2 lit. a) se deduce 13
includerea implicită în sfera de aplicare a O.U.G. nr. 50/2010 a două categorii de locaţiune complexă: locaţiunea-vânzare şi locaţiunea cu opţiune de vânzare; este vorba despre locaţiunea însoţită de o promisiune unilaterală de cumpărare, în cazul căreia consimţământul la cumpărare al locatarului consumator este deja acordat în momentul încheierii contractului de locaţiune cu pact de opţiune.

2.2. Descoperitul de cont rambursabil într-un interval de o lună

Contractele de credit sub forma *descoperitului de cont*, pe baza 14
cărora creditul trebuie rambursat în termen de *o lună* vizează în practică sume mici (plafonate la valoarea unui multiplu al veniturilor lunare ale consumatorului); în plus, faptul că suma iniţială poate fi reutilizată numai după rambursarea ei într-o lună, corelat cu intervalul mic de creditare, face ca şi costurile creditării în aceste cazuri să fie relativ reduse pentru consumator. De esenţa descoperitului de cont pe termen de o lună este

faptul că suma împrumutată nu este producătoare de dobânzi în acest interval, ci numai după depăşirea perioadei de rambursare. În celelalte cazuri, descoperitul de cont reprezintă un credit supus reglementării generale conţinute de textul O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, fiind exceptate numai facilităţile de *overdraft* având un impact financiar relativ minor, şi anume cele rambursabile în termen de maxim o lună de la data utilizării sumei. În aceste ipoteze, dat fiind faptul că nu se contractează pentru perioade mari de timp (încât riscurile ataşate survenirii decesului, incapacităţii de muncă ori şomajului sunt înlăturate), dispoziţiile legale relative la dreptul de retractare a consimţământului în perioada de reflecţie de 14 zile calendaristice, la formalismul informativ aplicabil contractului de credit ş.a. ar reprezenta, în atare situaţii, o protecţie juridică superfluă pentru consumator; de aceea, normele legale protecţioniste devin inaplicabile, după cum prevede şi art. 2 alin. (2) lit. e) din Directiva 2008/48/CE.

2.3. Creditul gratuit

15 Noţiunea de „credit gratuit" merită anumite explicaţii, pe fondul abuzării vizibile de această sintagmă, de către creditorii profesionişti, în materialele publicitare de promovare a ofertelor de credit.

16 Textul legal comentat exclude de la aplicarea dispozitivului legal protecţionist două categorii de contracte:

(i) contractele de credit în cazul cărora creditul este acordat fără dobândă şi fără alte costuri (*creditul gratuit*);

(ii) contractele de credit cu termen de rambursare într-o perioadă de *3 luni* şi pentru care sunt de plătit numai *costuri nesemnificative*; prin costuri nesemnificative se înţeleg costuri de până la 0,5% din valoarea contractului de credit.

17 În principiu, din unghiul teoriei generale a obligaţiilor juridice de drept privat, aşa-numitele credite preafectate gratuite (pentru achiziţia unor bunuri/pentru nevoi nominalizate) acordate ***fără costuri*** reprezintă în realitate *vânzări cu plata preţului în rate*, cuprinzând eventual o clauză de rezervă a proprietăţii bunului în patrimoniul vânzătorului până la momentul plăţii integrale a preţului de către consumator, de unde şi justeţea excluderii acestora din sfera de aplicare a dispoziţiilor legale relative la creditele propriu-zise cuprinse în textul O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. De regulă,

creditul gratuit nu este acordat consumatorilor de către bănci ori de către instituţiile de credit în general (decât cu titlu marginal, eventual în forma descoperitului de cont ataşat, de regulă, card-ului de salarii, pentru fidelizarea clientelei, facilităţi care, dacă presupun rambursarea într-un interval de o lună, sunt exceptate oricum de sub incidenţa dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori), ci de către distribuitorii de produse/ prestatorii de servicii, în forma vânzării cu plata preţului în rate.

18 În lipsa, însă, a unei dispoziţii legale exprese care să interzică explicit ***utilizarea în materialele publicitare*** a sintagmei „credit gratuit" ori „credit cu dobândă zero" în alte cazuri decât cele în care creditul este acordat fără niciun fel de costuri, în practica societăţilor bancare/ de servicii financiare sunt frecvente cazurile utilizării abuzive a acestor termeni, în dauna consumatorilor. De cele mai multe ori – profitând de absenţa unei prohibiţii legale explicite – societăţile de servicii financiare anunţă drept „credit cu dobândă zero" creditul pentru care nu se percepe o *dobândă fixă*, dar pentru care se percep alte costuri (comisioane lunare de administrare credit, comision de analiză ş.a.), singurul revelator al costului total al creditului pentru consumator fiind DAE, care, dacă nu este 0%, creditul nu ar trebui să poată fi anunţat publicitar ca fiind „gratuit". În ipotezele în care costurile sunt nesemnificative, creditul va fi exceptat de la aplicarea normelor O.U.G. nr. 50/2010, rămânând însă de rezolvat probleme juridice ţinând de formarea unui consimţământ liber şi avizat. În plus, asemenea practici sunt prohibite ca fiind *practici comerciale incorecte* (Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianţilor în relaţia cu consumatorii şi armonizarea reglementărilor cu legislaţia europeană privind protecţia consumatorilor).

19 De exemplu, în documentele publicitare ale unei bănci este anunţat drept credit pentru consum „10 rate cu 0% dobândă şi o rată avans", un credit pentru care exemplul de calcul reprezentativ arăta astfel: „La o valoare a bunului achiziţionat de 2.775 lei, plăteşti în magazin un avans de 277,5 lei, suma finanţată (valoarea creditului) fiind de 2.497,5 lei, rambursabilă în 10 rate lunare egale. Valoarea ratei lunare este de 277 lei, rata anuală a dobânzii 0%, comision analiză dosar 0 lei, comision lunar de administrare credit 27,5 lei, durata creditului 10 luni, valoarea totală plătibilă 2.772,5 lei, DAE 11%". Doar la o privire atentă se

poate deduce din exemplul de calcul că, pentru un credit de consum anunțat ca fiind „cu dobândă 0%", DAE este în realitate de 11%, iar pentru capitalul împrumutat de 2.497,5 lei, consumatorul va trebui să ramburseze 2.772,5 lei (cu 275 lei în plus), pe parcursul celor 10 luni. Practic, banca a preferat pentru acest produs financiar să transfere suma percepută ca dobândă către „comisionul de administrare credit", pentru a putea anunța (sub forma unei publicități care ar risca să fie considerată în instanță drept *practică comercială înșelătoare*) o „dobândă 0%", referindu-se în realitate doar la dobânda fixă, continuând să perceapă lunar un comision de administrare credit de aproximativ 11% din valoarea creditului.

2.4. Credite acordate de către angajator angajaților

20 Contractele de credit acordate de către un *angajator angajaților săi* cu titlu accesoriu, ca sprijin pentru aceştia, fără dobândă sau cu o dobândă anuală efectivă mai mică decât cea practicată pe piață şi în condiții care nu se oferă în general publicului, sunt exceptate de la aplicarea O.U.G. nr. 50/2010. Contextul contractării (împrumuturi acordate de angajator salariaților, în condiții mai avantajoase decât cele accesibile consumatorilor în general) face improprie incidența regulilor legale relative la publicitatea ofertei de credit, obligația de informare, dreptul de retractare, formalismul informativ, clauzele abuzive, dreptul de rambursare anticipată, cesiunea drepturilor creditorului, conținute de O.U.G. nr. 50/2010.

2.5. Creditele profesionale încheiate cu firmele de investiții

21 Nu intră în sfera de aplicare a normelor O.U.G. nr. 50/2010 „contracte de credit încheiate cu firmele de investiții, așa cum sunt definite la art. 2 alin. (2) lit. p) şi x) din Regulamentul nr. 32/2006 privind serviciile de investiții financiare, aprobat prin Ordinul Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 121/2006, cu modificările ulterioare, sau cu instituțiile de credit definite la art. 7 alin. (1) pct. 10, 11 şi 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit şi adecvarea capitalului, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările şi completările ulterioare, în scopul de a permite unui investitor să efectueze o tranzacție referitoare

la unul sau mai multe instrumente financiare dintre cele prevăzute la art. 2 pct. 1 din Regulamentul nr. 31/2006 privind completarea unor reglementări ale Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare, în vederea implementării unor prevederi ale directivelor europene, aprobat prin Ordinul Comisiei Naţionale a Valorilor Mobiliare nr. 106/2006, atunci când societatea de investiţii sau instituţia de credit care acordă creditul este implicată într-o astfel de tranzacţie" [art. 2 lit. e) din O.U.G. nr. 50/2010]. De remarcat că, în jurisprudenţa franceză, Curtea de Casaţie franceză a reţinut prezumţia (judecătorească, relativă, iar nu absolută) a caracterului personal al împrumuturilor contractate de persoanele fizice, indicând că *destinaţia profesională a unui credit* (cu consecinţa inaplicabilităţii normelor legale protecţioniste) *nu poate rezulta decât dintr-o stipulaţie contractuală expresă* (Cass. 1re civ., dec. din 21 octombrie 2003, Le Dalloz 2003, *Jurisprudence*, p. 2829).

2.6. Tranzacţiile judiciare. Contractele de credit judiciare

Contractele de credit care „sunt rezultatul unei *hotărâri pronunţate* 22
de o instanţă sau de o altă autoritate instituită conform prevederilor legale" sunt exceptate de la aplicarea dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010. Sunt vizate, pe de o parte, tranzacţiile judiciare – cuprinzând concesii reciproce făcute de părţi în vederea stingerii litigiului, inclusiv sub forma acordării de termene de graţie pentru plata creanţei iniţiale (fără a fi exclusă asortarea cu clauze penale, daune moratorii ş.a.) (i) şi, pe de altă parte, contractele de credit judiciare – încheiate ca urmare a unei dispoziţii a instanţei, iar nu în baza unui acord voluntar (ii). Evident că, în asemenea cazuri, este impropriu uzul de rigori precum cele relative la publicitatea ofertei de credit, obligaţia de informare, dreptul de retractare, formalismul informativ, clauzele abuzive, dreptul de rambursare anticipată, cesiunea drepturilor creditorului şi alte asemenea mecanisme reglementate de O.U.G. nr. 50/2010.

2.7. Termenele convenţionale de graţie fără costuri ataşate

Contractele de credit „referitoare la *amânarea, cu titlu gratuit, a* 23
plăţii unei datorii existente, neînţelegându-se prin acestea contractele de restructurare, reeşalonare etc." nu intră în sfera de aplicare a O.U.G. nr. 50/2010. Titlul gratuit cu care se acordă amânarea plăţii unei datorii

preexistente este cel care fondează excluderea acesteia de sub incidența dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, impactul financiar al amânării plății pentru consumator neputând fi, prin ipoteză, unul negativ ori periculos, în absența oricăror dobânzi/ costuri aplicate. În practică, este vorba de acordarea de termene convenționale de grație fără costuri atașate, în contextul în care debitorul este consumator în accepțiunea legii (persoană fizică ce a contractat în scopuri extraprofesionale). Situațiile de acest gen nu trebuie confundate nici cu operațiunile de refinanțare a unui credit anterior (i), nici cu cele de rambursare anticipată a unei părți din capitalul împrumutat – ceea ce atrage elaborarea unui nou grafic de rambursare (ii). Dimpotrivă, textul art. 2 lit. g) din O.U.G. nr. 50/2010 [similar art. 2 alin. (2) lit. j) din Directiva 2008/48/CE] vizează numai amânările convenționale, fără costuri, a plății unei creanțe existente, noul acord de voințe neatașând niciun fel de costuri termenului de grație acordat pentru plata creanței preexistente.

2.8. Credite garantate prin gaj cu limitarea răspunderii juridice

24 Sunt, de asemenea, exceptate de la aplicarea O.U.G. nr. 50/2010, contractele de credit la încheierea cărora consumatorului „i se cere să pună la dispoziția creditorului un *bun mobil, cu titlu de garanție* și în cazul cărora răspunderea juridică a consumatorului este strict limitată la respectivul bun mobil oferit drept garanție; nu se înțeleg prin aceasta contractele de credit în temeiul cărora bunul oferit drept garanție este însuși bunul finanțat". Rațiunea excluderii rezidă în limitarea răspunderii juridice a consumatorului la bunul mobil – obiect al gajului; această temperare este de natură să anihileze periculozitatea clauzelor contractuale pentru consumator, făcând inutilă supra-protecția juridică oferită de dispozitive precum dreptul de retractare, formalismul informativ ș.a. De pildă, este acordat un credit de nevoi personale (nenominalizate) garantat cu un gaj asupra automobilului aflat în proprietatea consumatorului. Textul legal comentat impune un criteriu decisiv [preluat din cuprinsul art. 2 alin. (2) lit. k) din Directiva 2008/48/CE], și anume ca în convenție să nu se prevadă alte penalități, comisioane ș.a. pe durata derulării împrumutului, respectiv pentru cazul întârzierii plății. Astfel, dacă împrumutul de nevoi personale garantat prin gaj se acordă de către o bancă conform condițiilor sale generale

de creditare – fără a limita răspunderea consumatorului la bunul gajat, ci extinzând-o la plata de comisioane de administrare credit, daune moratorii, compensaţie pentru rambursarea anticipată etc., se va reveni la aplicarea dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 referitoare la obligaţia de informare, dreptul de retractare, formalismul informativ, clauzele abuzive, dreptul de rambursare anticipată, cesiunea drepturilor creditorului ş.a. Important de subliniat este totodată că se va glisa către aplicarea normelor O.U.G. nr. 50/2010 şi atunci când gajul se constituie asupra însuşi bunului finanţat, întrucât simpla clauză de gaj (fără deposedare) ori gajul cu deposedare (mai rar) privitor la chiar bunul finanţat nu este de natură să înlăture prin ea însăşi pericolele creditării. Constituirea gajului (fără deposedare, de regulă) asupra bunului finanţat este, de cele mai multe ori, o clauză uzuală în materia creditelor pentru consum, aceasta needulcorând în niciun mod, prin ea însăşi, impactul financiar al celorlalte clauze ale contractului de credit.

2.9. Credite preferenţiale de interes general

Contractele referitoare la credite „acordate unui public restrâns pe 25
baza unei *dispoziţii legale de interes general*, la rate ale dobânzii mai mici decât cele practicate în mod obişnuit pe piaţă sau fără dobândă ori în condiţii care sunt mai avantajoase pentru consumator decât cele obişnuite de pe piaţă şi cu dobânzi mai mici decât cele practicate în mod normal pe piaţă" sunt şi ele exceptate de la aplicarea dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. Poate fi vorba, în practică, de credite acordate ca urmare a unor măsuri legale speciale, cum ar fi creditele pentru refacerea locuinţelor afectate de inundaţii/ calamităţi naturale în general, situaţii în care condiţiile preferenţiale de acordare, pe de o parte, respectiv interesul general al acordării, pe de altă parte, scutesc respectivele convenţii de credit de la aplicarea dispozitivelor legale relative la formalismul informativ, obligaţia pre/contractuală de informare, dreptul de retractare ş.a.

Referitor la programul „Prima casă", creditele astfel acordate fiind 26
în principiu mai favorabile consumatorilor decât dispoziţiile generale cuprinse în O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, se ridică întrebarea dacă sunt sau nu exceptate de la aplicarea acestei ordonanţe de urgenţă. Evident că dispoziţiile legale reglementând acest program vor avea prioritate în aplicare, cu excluderea

aplicării textului general (O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori), conform principiului *specialia generalibus derogant*. Întrebarea subzistă însă în privința aspectelor care nu beneficiază de un text legal special. De remarcat că beneficiarii unor astfel de programe guvernamentale pot invoca drepturile reglementate de O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, atunci când vor avea interesul de a o face. De pildă, deși în aparență dreptul de retractare a consimțământului într-un interval de 14 zile calendaristice pentru descoperirea unor condiții mai favorabile de contractare oferite de alte bănci este inutil unui consumator beneficiar al programului „Prima casă" – condițiile relative la dobânzile bancare practicate fiind în general uniformizate și fiind din start mai avantajoase decât condițiile aplicabile creditelor ordinare pentru investiții imobiliare – pot exista situații în care dreptul de retractare este util, cum ar fi refuzul consumatorului de a cumpăra imobilul convenit inițial, ca urmare a depistării unor dezavantaje/ deficiențe de construcție. Răspunsul rămâne, astfel, afirmativ: consumatorii care contractează credite imobiliare prin programul „Prima casă" beneficiază de protecția legală ***suplimentară*** oferită de dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 privitor la publicitatea ofertei de credit, obligația de informare, dreptul de retractare, formalismul informativ, clauzele abuzive, dreptul de rambursare anticipată, cesiunea drepturilor creditorului, calculul dobânzii variabile, încheierea de acte adiționale ș.a.

§3. Excepțiile menționate în Directiva 2008/48/CE. Deosebiri în raport cu textul legal național

27 Principala deosebire între câmpul de aplicare al actului normativ de transpunere în dreptul intern a Directivei 2008/48/CE și aceasta din urmă rezidă în reglementarea ***creditelor imobiliare*** cu sau fără ipotecă, alături de cele pentru consum, atunci când sunt contractate de persoane fizice cu destinație de locuință. Directiva 2008/48/CE nu a fost gândită pentru reglementarea creditelor pentru investiții imobiliare și nici pentru trasarea de reguli comunitare uniforme pentru formalitățile ipotecii – aspect subliniat expres în cuprinsul Preambulului Directivei (pct. 14), dat fiind specificul acestor credite. Legiuitorul român a decis însă să creeze un ***cadru legal comun*** aplicabil persoanelor fizice debitoare în

contractele de credit, atât pentru creditele de consum, cât şi pentru cele imobiliare, în contextul în care în spaţiul juridic autohton se impunea în mod vizibil o asemenea măsură.

28 Creditele imobiliare reprezentau în 2010, la momentul adoptării ordonanţei de urgenţă comentate, o zonă sensibilă, dispoziţiile legale incidente la acel moment fiind incomplete şi depăşite de necesităţile practice, întrucât nu conţineau referiri clare şi punctuale la probleme juridice precum calculul dobânzii variabile, publicitatea ofertei de credit, obligaţia de informare, dreptul de retractare, formalismul informativ, clauzele abuzive, dreptul de rambursare anticipată, cesiunea drepturilor creditorului ş.a. A limita reglementarea protecţiei speciale a consumatorilor la creditele pentru consum a reprezentat pentru legiuitorul român o opţiune neviabilă – dat fiind potenţialul contencios relativ la creditele imobiliare şi la relaţiile contractuale dezechilibrate dintre consumatori şi bănci, astfel încât legiuitorul român a recurs la reglementarea aspectelor comune decisive ale contractării oricăror credite (de consum/ pentru investiţii imobiliare) în cuprinsul O.U.G. nr. 50/2010, cât timp debitorul contractant este un consumator în accepţiunea legii.

29 În urma dezbaterii Proiectului de Directivă al Comisiei Europene COM/2011/0142 (cu amendamentele din septembrie 2013) privind creditele imobiliare, creditele de investiţii imobiliare, respectiv creditele garantate cu ipotecă, atunci când sunt contractate de către consumatori vor fi supuse unei reglementări speciale, ca urmare a transpunerii in dreptul intern a directivei menţionate. În felul acesta, dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010 vor continua să se aplice numai creditelor pentru consum.

30 O a doua deosebire între sfera de aplicare a Directivei 2008/48/CE şi O.U.G. nr. 50/2010 rezidă în faptul că Directiva 2008/48/CE nu este aplicabilă creditelor cu valori foarte mici, sub 200 euro şi nici celor cu valori foarte mari, de peste 75.000 euro [art. 2 alin. (2) lit. c) din Directivă]. Aceste limitări nu mai apar în textul reglementării din dreptul român, întrucât, aşa cum aminteam, O.U.G. nr. 50/2010 a fost gândită să se aplice tuturor creditelor contractate de consumatori, oferind un cadru comun ferm şi precis inclusiv pentru contractarea creditelor imobiliare (care pot depăşi suma de 75.000 euro), în contextul în care la momentul intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010 nu existau în dreptul intern reglementări legale suficient de riguroase pentru aceste

ipoteze sau reglementarea națională precedentă a fost gândită ca fiind prea permisivă/ susceptibilă de a fi utilizată distorsionat ori abuziv de către creditorii profesioniști. În urma dezbaterii Proiectului de Directivă COM/2011/0142, creditele de investiții imobiliare, respectiv creditele garantate cu ipotecă, atunci când sunt contractate de către consumatori vor fi supuse unei reglementări speciale, ca urmare a transpunerii în dreptul intern a directivei menționate.

31 Prin adoptarea Directivei 2008/48/CE, următoarele aspecte ale contractelor de credit pentru consumatori au fost complet armonizate:

→ obligația precontractuală de informare (art. 5-6 din Directiva 2008/48/CE);

→ mențiunile obligatorii din contractele de credit (art. 10 din Directiva 2008/48/CE);

→ dreptul de retragere din contract în termen de 14 zile (art. 14 din Directivă);

→ dreptul de rambursare anticipată (art. 16 din Directiva 2008/48/CE);

→ metoda de calcul al dobânzii anuale efective – DAE (art. 19 din Directivă).

32 În privința celorlalte aspecte, Directiva 2008/48/CE fixează doar standarde minimale de protecție a consumatorilor, statele membre fiind libere să instituie o protecție mai accentuată, dacă o consideră oportună. În schimb, pentru aspectele enumerate mai sus, armonizarea legislativă europeană este completă, iar statele membre au avut obligația de a transpune aceste articole din Directivă în dreptul intern ca atare, fără a putea suplimenta ori coborî standardele europene de protecție.

Art. 3. **În cazul contractelor de credit sub forma „descoperit de cont", potrivit cărora creditul trebuie rambursat la cerere sau într-o perioadă de maximum 3 luni, se aplică numai art. 1-8, art. 9 alin. (1) lit. a)-c) și alin. (2), art. 10, art. 21-45, art. 48, 49, 52, 53, art. 63-65 și art. 70-96.**

Comentariu

Contractelor de credit sub forma ***descoperitului de cont rambursabil la cerere*** **sau** ***într-o perioadă de maximum 3 luni*** le sunt aplicabile numai art. 1-8, art. 9 alin. (1) lit. a)-c) și alin. (2), art. 10, art. 21-45, art. 48-49, 52-53, art. 63-65 și art. 70-96 din O.U.G. nr. 50/2010

privind contractele de credit pentru consumatori, pentru evitarea unei supraprotecţii juridice, inutile şi inadecvate, dat fiind impactul financiar modest ori controlabil asupra consumatorului. Este vorba despre dispoziţiile legale relative la: (a) definiţiile legale ale unor termeni; (b) reglementarea *publicităţii ofertelor* de credit; (c) conţinutul specific al *obligaţiei precontractuale de informare* incumbând profesionistului; (d) *formalismul informativ* specific descoperitului de cont; (e) *obligaţia de informare postcontractuală* (corespunzătoare etapei producerii de efecte contractuale), executată inclusiv sub forma extrasului de cont; (f) condiţiile specifice de exercitare a *dreptului de retractare* a consimţământului în cazul contractelor de credit legate; (g) *cesiunea* drepturilor creditorului; (h) calculul DAE; (i) obligaţia de a evalua bonitatea consumatorului şi accesul la bazele de date; (j) obligaţiile legale incumbând intermediarilor de credite; (k) constatarea contravenţiilor şi aplicarea sancţiunilor de către reprezentanţii ANPC.

Art. 4. **În cazul contractelor de credit sub forma „descoperit de cont cu aprobare tacită" se aplică numai art. 1-7, art. 35-44, art. 56, 57 şi art. 79-96.**

Comentariu

Contractelor de credit sub forma ***descoperitului de cont cu aprobare tacită*** le sunt aplicabile numai dispoziţiile art. 1-7, art. 35-44, art. 56-57 şi art. 79-96 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. Sunt, aşadar, aplicabile acestei varietăţi a descoperitului de cont doar dispoziţiile legale relative la: 1

(a) definiţiile legale ale unor termeni;

(b) *comisioanele, taxele, tarifele, spezele bancare* sau alte costuri aferente contractului, cu excepţia costurilor impuse prin legislaţie;

(c) interdicţia relativă la introducerea şi perceperea de noi taxe, comisioane, tarife, speze bancare sau orice alte costuri aferente contractului, cu excepţia costurilor specifice unor servicii suplimentare solicitate în mod expres de consumator, neprevăzute în contract, costuri neprevăzute care pot fi percepute numai pe baza unor acte adiţionale acceptate de consumator, cu excepţia costurilor impuse prin legislaţie;

(d) interdicţia relativă la perceperea unui comision de depunere numerar pentru plata ratelor la credit (comision ilegal întrucât nu îşi găseşte corespondentul într-un serviciu suplimentar prestat de către bancă, în

cadrul raporturilor contractuale sinalagmatice presupuse de contractul de credit şi pentru că împovărează în mod nejustificat executarea obligaţiei esenţiale a consumatorului de rambursare a creditului);

(e) interdicţia relativă la perceperea unui comision de retragere pentru sumele trase din credit (comision ilicit întrucât nu îşi găseşte corespondentul într-un serviciu suplimentar prestat de către bancă, în cadrul raporturilor contractuale sinalagmatice presupuse de contractul de credit – fiind, de altfel, lovit de nulitate absolută pentru lipsa cauzei, dar şi pentru caracterul abuziv al clauzei, prezumat în mod absolut); calculul ratei dobânzii;

(f) formalismul informativ specific descoperitului de cont cu aprobare tacită; interdicţia relativă la încheierea, în spaţiile de comercializare a bunurilor şi/sau serviciilor, de contracte de credit pentru achiziţionarea acestora, inclusiv a contractelor încheiate prin intermediul comercianţilor de bunuri şi/sau servicii, cu excepţia contractelor de credit legate;

(g) obligaţia de a evalua bonitatea consumatorului şi accesul la bazele de date;

(h) nulitatea absolută a renunţării anticipate a consumatorilor la drepturile conferite prin ordonanţa de urgenţă citată;

(i) constatarea contravenţiilor şi aplicarea sancţiunilor de către reprezentanţii ANPC.

2 Prin sintagma *descoperit de cont cu aprobare tacită* este desemnat descoperitul de cont acceptat în mod tacit de către consumator, respectiv de către instituţia de credit, prin care creditorul pune la dispoziţia consumatorului fonduri care depăşesc soldul curent al contului curent al consumatorului sau valoarea maximă a descoperitului de cont convenit anterior (art. 7 pct. 8 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori).

Art. 5. **Se aplică numai prevederile art. 1-10, art. 21-29, art. 31-34, art. 45, art. 46 alin. (1) lit. a)-i) şi lit. m), art. 48, 50, 51, art. 54-57, art. 66-78 şi ale art. 80-96 contractelor de credit încheiate de o organizaţie care îndeplineşte următoarele condiţii:[1)]**

a) este constituită în avantajul reciproc al membrilor săi;

b) nu obţine profit pentru alte persoane, ci doar pentru membrii săi;

[1)] Partea introductivă de la art. 5 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 2 din Legea nr. 288/2010.

c) îndeplinește un rol social conform legislației;

d) primește și gestionează numai contribuții ale membrilor săi și le oferă surse de creditare numai acestora;

e) acordă credit cu o dobândă anuală efectivă mai mică decât cea practicată în mod obișnuit pe piață sau în limitele unui plafon prevăzut de legislație;

f) componența acesteia este limitată la persoane care își au reședința sau locul de muncă într-o anumită regiune sau la angajați și pensionari ai unui anumit angajator ori la persoane care îndeplinesc alte cerințe prevăzute de legislație, cerințe care reprezintă baza pe care se întemeiază o legătură comună între membri.

Comentariu

Un alt caz de ***aplicare parțială*** a textelor O.U.G. nr. 50/2010 îl reprezintă creditele acordate de ***casele de ajutor reciproc*** ori alte organizații similare. Este vorba despre contracte de credit încheiate de o organizație care îndeplinește următoarele condiții: (1) este constituită în avantajul reciproc al membrilor săi; (2) nu obține profit pentru alte persoane, ci doar pentru membrii săi; (3) îndeplinește un rol social conform legislației; (4) primește și gestionează numai contribuții ale membrilor săi și le oferă surse de creditare numai acestora; (5) acordă credit cu o dobândă anuală efectivă mai mică decât cea practicată în mod obișnuit pe piață sau în limitele unui plafon prevăzut de legislație; (6) componența acesteia este limitată la persoane care își au reședința sau locul de muncă într-o anumită regiune sau la angajați și pensionari ai unui anumit angajator ori la persoane care îndeplinesc alte cerințe prevăzute de legislație, cerințe care reprezintă baza pe care se întemeiază o legătură comună între membri. 1

În esență, este vorba despre creditele acordate membrilor lor, în condiții în general mai avantajoase, de către *casele de ajutor reciproc* ori de către *asociațiile de salariați* dintr-un anumit domeniu ori ai unui angajator, contracte cărora le sunt aplicabile, conform art. 5 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, numai art. 1-10, art. 21-29, art. 31-45 și art. 46 alin. (1) lit. a)-i) și lit. m), art. 48, 50-51, art. 54-57 și art. 66-96; este vorba despre dispozițiile legale relative la: definirea legală a înțelesului unor termeni; reglementarea publicității ofertei de credit; obligația creditorului de a evalua bonitatea consumatorului și accesul la bazele de date; obligația 2

postcontractuală de informare asupra modificării ratei dobânzii; dreptul de retractare a consimțământului și dreptul de rambursare anticipată a creditului; nulitatea absolută a renunțării anticipate a consumatorilor la drepturile conferite prin ordonanța de urgență citată; constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor de către reprezentanții ANPC; dimpotrivă, acestor organizații – nefiind asimilabile unor profesioniști ai creditului și ai serviciilor financiare – *nu le incumbă obligația de informare precontractuală* reglementată în textul ordonanței de urgență citate și nici uzul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în Anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, anumite rigori ale formalismului informativ fiind și ele inaplicabile.

Art. 6. **(1) Se aplică numai art. 1-10, art. 21-29, art. 31-45 și art. 46 alin. (1) lit. a)-j), lit. m) și lit. s), art. 47 alin. (2)-(4), art. 48, 50, 51, art. 54-57, art. 66-69 și art. 72-96 în cazul contractelor de credit care prevăd punerea de acord a creditorului cu consumatorul asupra unor formalități cu privire la metodele de amânare la plată sau de rambursare, în cazul în care:**

a) consumatorul și-a încălcat deja obligațiile cuprinse în contractul de credit inițial;

b) astfel de formalități ar fi susceptibile de a elimina posibilitatea unor acțiuni în instanță în legătură cu respectiva încălcare;

c) consumatorul nu ar fi, prin aceasta, obligat să respecte clauze contractuale mai puțin favorabile decât cele din contractul de credit inițial.

(2) În cazul în care contractul de credit se înscrie în domeniul de aplicare al art. 3 se aplică numai prevederile respectivului articol.

Comentariu

1 Dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 se aplică doar parțial contractelor de credit acordate în forma ***amânării plății unor datorii anterioare***, contracte „care prevăd punerea de acord a creditorului cu consumatorul asupra unor formalități cu privire la metodele de amânare la plată sau de rambursare", în cazul în care: (1) consumatorul și-a încălcat deja obligațiile cuprinse în contractul de credit inițial; (2) astfel de formalități ar fi susceptibile de a elimina posibilitatea unor acțiuni în instanță în legătură cu respectiva încălcare; (3) consumatorul nu ar fi, prin aceasta, obligat să respecte clauze contractuale mai puțin favorabile decât cele din contractul de credit inițial. Conform art. 6, asemenea convenții sunt

excluse în general din sfera de aplicare a O.U.G. nr. 5/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, dat fiind faptul că nu este vorba despre contractarea unui nou credit de către consumator, ci despre reeşalonarea plăţii unor datorii scadente, în condiţii cu nimic mai nefavorabile celor iniţiale.

Rămân incidente în aceste cazuri numai dispoziţiile art. 1-10, 2
art. 21-29, art. 31-45 şi art. 46 alin. (1) lit. a)-j), lit. m) şi lit. s), art. 47 alin. (2)-(4), art. 48, 50-51, art. 54-57, art. 66-69 şi art. 72-96, relativ la: definirea legală a unor termeni; reglementarea publicităţii ofertei de credit; obligaţia creditorului de a evalua bonitatea consumatorului şi accesul la bazele de date; obligaţia postcontractuală de informare asupra modificării ratei dobânzii; dreptul de retractare a consimţământului şi dreptul de rambursare anticipată a creditului; nulitatea absolută a renunţării anticipate a consumatorilor la drepturile conferite prin ordonanţa de urgenţă citată; constatarea contravenţiilor şi aplicarea sancţiunilor de către reprezentanţii ANPC.

Art. 7. În sensul prezentei ordonanţe de urgenţă, termenii şi expresiile de mai jos au următoarele semnificaţii:

1. *consumator* – persoana fizică ce acţionează în scopuri care se află în afara activităţii sale comerciale sau profesionale;

2. *contract de credit* – contractul prin care un creditor acordă, promite sau stipulează posibilitatea de a acorda unui consumator un credit sub formă de amânare la plată, împrumut sau alte facilităţi financiare similare, cu excepţia contractelor pentru prestarea de servicii în mod continuu ori pentru furnizarea de bunuri de acelaşi fel, atunci când consumatorul plăteşte pentru asemenea servicii sau bunuri în rate, pe durata furnizării lor;

3. *contract de credit legat* – un contract de credit în care sunt întrunite, în mod cumulativ, următoarele condiţii:

a) creditul în cauză serveşte exclusiv finanţării unui contract care are ca obiect furnizarea anumitor bunuri sau prestarea unui anumit serviciu;

b) contractul de credit şi contractul de achiziţie de bunuri sau servicii formează, din punct de vedere obiectiv, o unitate comercială;

4. *costul total al creditului pentru consumatori* – toate costurile, inclusiv dobânda, comisioanele, taxele şi orice alt tip de costuri pe care trebuie să le suporte consumatorul în legătură cu contractul de credit şi care sunt cunoscute de către creditor, cu excepţia taxelor notariale; costurile pentru serviciile accesorii aferente contractului de credit, în special primele de asigurare, sunt incluse dacă încheierea contractului de servicii este obli-

gatorie pentru obținerea creditului însuși sau pentru obținerea acestuia în concordanță cu clauzele și condițiile prezentate;

5. *creditor* – persoana juridică, inclusiv sucursalele instituțiilor de credit și ale instituțiilor financiare nebancare din străinătate, care desfășoară activitate pe teritoriul României și care acordă sau se angajează să acorde credite în exercițiul activității sale comerciale ori profesionale;

6. *dobânda anuală efectivă* – costul total al creditului pentru consumator, exprimat ca procent anual din valoarea totală a creditului, inclusiv costurile prevăzute la art. 73, după caz;

7. *descoperit de cont* – contract de credit explicit pe baza căruia un creditor pune la dispoziția unui consumator fonduri care depășesc soldul curent al contului curent al consumatorului;

8. *descoperit de cont cu aprobare tacită* – „descoperit de cont", acceptat în mod tacit, prin care un creditor pune la dispoziția unui consumator fonduri care depășesc soldul curent al contului curent al consumatorului sau „descoperitul de cont" convenit;

9. *intermediar de credit* – persoană fizică sau juridică ce nu acționează în calitate de creditor și care, în cursul exercitării activității sale comerciale ori profesionale, în schimbul unui onorariu, ce poate lua formă pecuniară sau orice altă formă de plată convenită, desfășoară cel puțin una din următoarele activități:

a) prezintă sau oferă consumatorilor contracte de credit;

b) oferă asistență consumatorilor prin organizarea de activități pregătitoare privind contractele de credit, altele decât cele de la lit. a);

c) încheie contracte de credit cu consumatorii în numele creditorului;

10. *intermediarul de credit cu titlu auxiliar* – persoana fizică sau juridică ce realizează activitatea de intermediere de credite cu titlu auxiliar activității sale principale;

11. *rata dobânzii aferente creditului* – rata dobânzii, exprimată ca procent fix sau variabil aplicat anual sumei trase din credit;

12. *rata fixă a dobânzii aferente creditului* – convenirea de către părți în contractul de credit asupra unei singure rate a dobânzii aferente creditului pentru întreaga durată a contractului de credit sau asupra mai multor rate ale dobânzii aferente creditului pentru termene parțiale aplicând exclusiv un procentaj fix specific. În cazul în care nu sunt stabilite toate ratele dobânzii aferente creditului în contractul de credit, se consideră că rata dobânzii aferente creditului este fixă numai pentru termenele parțiale pentru care ratele dobânzii aferente creditului sunt stabilite exclusiv printr-un procentaj fix specific convenit în momentul încheierii contractului de credit;

13. *valoarea totală a creditului* – plafonul sau sumele totale puse la dispoziție pe baza unui contract de credit;

14. *valoarea totală plătibilă de către consumator* – suma dintre valoarea totală a creditului şi costul total al creditului pentru consumator;

15. *suport durabil* – orice instrument care permite consumatorului să stocheze informaţii care îi sunt adresate personal, în aşa fel încât acestea să fie accesibile pentru consultare în viitor pe o perioadă de timp adecvată scopului informaţiilor, şi care permite reproducerea fidelă a informaţiilor stocate;

16. *unitate comercială* – se consideră că există unitate comercială în una dintre următoarele situaţii:

a) furnizorul sau prestatorul de servicii finanţează el însuşi creditul pentru consumator;

b) creditul este finanţat de un terţ, iar creditorul foloseşte serviciile furnizorului sau ale prestatorului pentru încheierea contractului de credit sau pentru pregătirea acestuia;

c) bunurile respective sau prestarea unui anumit serviciu sunt specificate în mod expres în contractul de credit.

Comentariu

Din setul de definiţii legale pot fi extrase următoarele idei esenţiale:

(a) protecţia legală ordonată prin normele O.U.G. nr. 50/2010 este limitată la creditele acordate ***persoanelor fizice care utilizează creditul în scopuri extraprofesionale***; 1

(b) este definită ***dobânda anuală efectivă*** (DAE) – care nu trebuie confundată cu rata dobânzii aferentă creditului sau, dacă este cazul, diferite rate ale dobânzii care se aplică contractului de credit; dobânda practicată poate fi *fixă* sau *variabilă* (cu indicele sau rata de referinţă aplicabilă ratei iniţiale a dobânzii aferente creditului), însă obligatoriu informaţiile livrate consumatorului vor specifica şi DAE, care include, alături de dobânda propriu-zisă – ca fructe civile/ accesorii ale capitalului împrumutat, şi comisioanele bancare/primele de asigurare obligatorie/taxele (altele decât cele notariale), ca procent anual din suma împrumutată; 2

(c) dacă dobânda propriu-zisă (fixă/ variabilă) se referă la fructele civile, ca accesorii ale capitalului împrumutat (de exemplu 9,4%/ an), DAE (dobânda anuală efectivă) se referă la costul anual total al creditului pentru consumator (aplicat ca procent) şi include dobânda fixă sau variabilă + comisioane bancare (de analiză dosar/ administrare a contului curent/ administrare card ş.a.) + prime asigurare obligatorie 3

+ taxe evaluare imobil/ taxe înscriere garanție în Arhiva Electronică Națională ș.a. (de exemplu 34,5%/ an); în limba engleză, diferența este mult mai ușor perceptibilă, între *total cost of the credit for the consumer* și *interest* (dobânda propriu-zisă, fructele civile al capitalului);

4 (d) DAE x nr. de ani pentru care se acordă creditul = ***costul total al creditului pentru consumator*** (CTC);

5 (e) CTC + capitalul împrumutat = ***valoarea totală plătibilă de către consumator*** (VTC – suma dintre valoarea totală a creditului și costul total al creditului pentru consumator);

6 (f) calupul legal de definiții (ca și orice alt text al O.U.G. nr. 50/2010), în contextul tăcerii păstrate asupra subiectului de Directiva 2008/48/CE, nu explică aplicabilitatea/ inaplicabilitatea textelor legale speciale în cazul ***scopului mixt (profesional și personal)*** al contractării creditului (de exemplu, un credit pentru investiții imobiliare, în cazul în care imobilul achiziționat ar urma să servească simultan drept casă de locuit și sediu profesional al debitorului – liber profesionist (arhitect, avocat, medic specialist, kinetoterapeut ș.a.; împrumut de nevoi personale pe care consumatorul intenționează să-l partajeze între uzul personal și cel al profesiei sale etc.). În dreptul francez, începând cu anul 1995, instanțele utilizează criteriul „raportului direct" al contractării creditului cu activitatea profesională a debitorului, astfel încât consumatorul poate invoca normele O.U.G. 50/2010 atunci când creditul contractat nu are decât o legătură indirectă cu exercițiul profesiei sale (Cass. civ. 1re, dec. din 24 ianuarie 1995, Le Dalloz 1995, *Jurisprudence*, p. 327; Cass. civ. 1re, dec. din 3 ianuarie 1996, Le Dalloz 1996, *Jurisprudence*, p. 228; Cass. civ. 1re, dec. din 17 iulie 1996, JCP 1996, II, p. 22747). În ipotezele în care contractul de credit menționează scopul profesional al contractării, aplicarea normelor speciale cum sunt cele din O.U.G. 50/2010 ar fi în principiu blocată în legătură cu un credit contractat pentru achiziția unui automobil (Casația franceză a refuzat aplicarea normelor legale speciale, în contextul în care convenția de credit menționa că automobilul era cumpărat pentru exercițiul profesiei: Cass. civ. 1re, dec. din 4 mai 1999, Le Dalloz 1999, *Informations rapides*, p. 170).

Capitolul II
Informații și practici preliminare încheierii contractului de credit

Bibliografie: Y. Picod, H. Davo, Droit de la consommation, Ed. Armand Colin, Paris, 2005, p. 285-291; *Ph. le Tourneau, L. Cadiet*, Droit de la responsabilité et des contrats, Dalloz, Paris, 2006, nr. 5286, 5296, 5297; *M. De Muynck*, Credit cards, overdraft facilities and European Consumer Protection A blank cheque for unfairness?, *în* Gent University, Financial Law Institute Working Paper Series WP 2011-8, p. 1-42; *M.R. Guimaraes*, The debit and credit card framework contract and its influence on European legislative initiatives, *în* InDret Revista para el análisis del derecho, Barcelona, aprilie 2012, p. 2-19; *F.G Morais*, União de contratos de crédito e de venta para o consume, Livraria Almedina, Coimbra, 2004; *A. Batuecas Caletrio*, Pago con tarjeta de crédito. Naturaleza y régimen juridico, Ed. Thomson/ Aranzadi, Navarra, 2005; *U. Reifner*, Responsible credit in the EU-National Law, the new EU-Directive and beyond, *în E.P. Delia* (ed.), Evolving legislation on consumer credit and trade practices: stimulus or drag on economic activity?, ABS Bank Publication, Malta, 2007; *I. Garcia Porras, W.H. Van Boom*, Information Disclosure in the EU Consumer Credit Directive: Opportunities and Limitations, *în* Rotterdam Institute of Private Law Working Papers, 2009, p. 4-12.

Secțiunea 1. Informații standard care trebuie incluse în publicitate

Art. 8. Orice formă de publicitate referitoare la contractele de credit trebuie să cuprindă informații potrivit prevederilor prezentei secțiuni.

Comentariu

1 Autorilor/ beneficiarilor publicității făcute ofertelor de credit li se solicită în cuprinsul O.U.G. nr. 50/2010 mai mult decât o simplă obligație de loialitate. Dat fiind caracterul voit persuasiv, incitator al oricărei forme de publicitate, cea utilizată pentru „răul necesar" care este creditul de consum trebuie să se supună unor reguli clare relative la ***formă*** (scrierea cu caractere vizibile și ușor de citit, în același câmp vizual și cu caractere de aceeași mărime) și ***conținut*** (includerea obligatorie a unui exemplu de calcul reprezentativ), atât pentru creditul oneros, cât și pentru cel gratuit.

2 Important de remarcat este și faptul că, deși textul legal impune setul de reguli pentru ***orice formă de publicitate*** făcută ofertelor de credit, în practică numeroase pliante publicitare utilizate de societățile bancare/ de servicii financiare exclud detaliile referitoare la dobânda practicată, DAE și exemplul de calcul reprezentativ, sub pretextul caracterului informativ al mesajului sumar, consumatorului urmând să i se ofere detaliile concrete, inclusiv în scris, în sediul societății ofertante. În realitate, reprezintă *practici înșelătoare* susceptibile de sancționare situațiile în care un produs de creditare este prezentat consumatorului în materiale publicitate incomplete (care nu conțin informațiile standard minimale, în baza unui exemplu de calcul reprezentativ, privitoare la dobânda și comisioanele atașate produsului de creditare), sugerându-se consumatorului că poate beneficia de o augmentare imediată a resurselor sale financiare fără a i se explica/ identifica și contrapartida financiară aplicabilă (dobânzi, comisioane ș.a.).

3 În actuala reglementare, *publicitatea* ofertelor de credit rămâne principala zonă insuficient detaliată în cuprinsul textelor legale; de pildă, nu se interzice expres: (a) utilizarea de materiale publicitare sumare, așa-zis „informative", din care lipsește exemplul de calcul reprezentativ sau chiar mențiunile referitoare la dobânda și comisioanele practicate; (b) utilizarea sintagmei de „credit cu dobândă zero %" pentru creditele care presupun comisioane care fac ca valoarea totală plătibilă de către consumator să nu fie egală cu cea a capitalului împrumutat, depășind-o cu un procent nedeclarat vizibil. Pornind de la faptul că, în practică, băncile manifestă tendința de a considera că „tot ceea ce nu este interzis expres, este permis", o asemenea interdicție legală explicită ar fi utilă *de lege ferenda,* ținând seama că textul Directivei 2008/48/CE este unul

de protecție minimală, statelor membre fiindu-le permis să accentueze protecția legală acordată consumatorilor în raport cu tendințele naționale manifestate în practica judiciară.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 4

Art. 9. **(1) Informațiile standard specifică, prin intermediul unui exemplu reprezentativ, următoarele:**

a) rata dobânzii aferente creditului, fixă și/ sau variabilă, împreună cu informații privind orice costuri incluse în costul total al creditului pentru consumator;

b) valoarea totală a creditului;

c) dobânda anuală efectivă;

d) durata contractului de credit;

e) în cazul unui credit sub formă de amânare la plată pentru un anumit bun sau serviciu, prețul de achiziție și valoarea oricărei plăți în avans;

f) după caz, valoarea totală plătibilă de către consumator și valoarea ratelor.

(2) În orice formă de publicitate, informațiile prevăzute la alin. (1) sunt scrise în mod clar, concis, vizibil și ușor de citit, în același câmp vizual și cu caractere de aceeași mărime.

(3) În cazul în care încheierea unui contract referitor la un serviciu accesoriu aferent contractului de credit, în special o asigurare, este obligatorie pentru obținerea creditului însuși sau pentru obținerea acestuia în concordanță cu clauzele și condițiile prezentate, iar costul acelui serviciu nu poate fi determinat în prealabil, obligația de a încheia un asemenea contract este, de asemenea, menționată în mod clar, concis și vizibil, împreună cu dobânda anuală efectivă.

Comentariu

Sumar

§1. Obligativitatea exemplului reprezentativ de calcul 1
§2. Utilizarea DAE ca factor de comparație al ofertelor de credit 3
§3. Exemple practice de publicitate înșelătoare/ cu potențial dolosiv. 4

§1. Obligativitatea exemplului reprezentativ de calcul

1 Introducerea obligativității unui exemplu de calcul reprezentativ reprezintă unul din pilonii principali pe care este construită protecția juridică a consumatorilor în cuprinsul O.U.G. nr. 50/2010. Textul art. 9 conține dispoziții referitoare la:

(a) *obligația de transparență* incumbând băncilor; nu numai că acestea sunt obligate să includă în informațiile standard remise consumatorilor un exemplu de calcul reprezentativ, însă informațiile în cauză sunt supuse și unor rigori formale normale, cerându-se a fi scrise ***în mod clar, concis, vizibil și ușor de citit, în același câmp vizual și cu caractere de aceeași mărime;***

(b) orice *contracte accesorii care condiționează* încheierea contractului de credit vor fi menționate expres consumatorului în scris, în condiții de transparență; îndeosebi dacă este vorba despre asigurări obligatorii, acestea vor fi indicate explicit, în scris, în informațiile standard remise consumatorului;

(c) ***exemplul de calcul reprezentativ*** este destinat să clarifice matematic consumatorului costul exact al creditului; de pildă, „La un împrumut de 57.000 euro, pe 25 de ani, la o dobândă de Euribor la 3 luni + 4% și comision lunar de 0,03083%, valoarea totală plătibilă este de 103.200 euro, DAE 5,13%" sau, de exemplu, „Pentru o tranzacție în rate fixe din Linia de Credit cu card de credit atașat în valoare de 1.500 lei efectuată la data aprobării Liniei de credit și rambursată în 24 luni, rata lunară fixă este de 89,95 lei, dobânda fixă aplicată la sold este de 0%, comisionul de administrare tranzacție în rate fixe este de 27,45 lei, DAE 44,99%, valoare totală plătibilă 2.158,80 lei.

2 În ultimul exemplu ilustrat mai sus, creditul a fost anunțat în materialele publicitare ca fiind „cu dobândă fixă 0%", însă comisioanele practicate (și eventuala dobândă variabilă) făceau ca DAE să fie de 44,99%, din exemplul de calcul reprezentativ reieșind că pentru capitalul împrumutat de 1.500 lei, rambursabil în 24 luni, suma totală de restituit este de 2.158,80 lei, cu o diferență de aproximativ 659 lei (care nu rezultă din anunțul privitor la „dobânda fixă 0%", ci numai din exemplul de calcul).

§2. Utilizarea DAE ca factor de comparație al ofertelor de credit

Principala rațiune pentru care Directiva 2008/48/CE a Parlamentului 3
European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori vorbește despre obligativitatea menționării DAE în cuprinsul oricăror materiale publicitare și al documentelor informative pregătitoare de contract, în cadrul unui exemplu semnificativ de calcul, este aceea că, dintre toate elementele creditării, DAE poate fi cel mai facil utilizată de consumatori ca factor de comparație între multiplele oferte de creditare existente în același moment pe piață. DAE corespunde costului real al creditării, incluzând comisioanele și spezele bancare practicate, alături de dobânda fixă sau variabilă aplicabilă capitalului, ceea ce permite consumatorilor să compare costurile efective ale creditării pentru mai multe astfel de produse de creditare disponibile la un moment dat.

§3. Exemple practice de publicitate înșelătoare/cu potențial dolosiv

Practica societăților de finanțare oferă suficiente exemple de 4
materiale publicitare cu conținut înșelător sau a căror formulare este susceptibilă să inducă în eroare consumatorii în legătură cu dobânda efectivă practicată pentru respectivul împrumut. De pildă, materialele publicitare ale unei societăți comerciale de creditare anunță în 2014 un credit de nevoi personale pentru care „Pentru un credit în valoare de 800 lei, pe 12 săptămâni, suma ce va fi rambursată este în valoare de 1.098 lei, cu o dobândă aferentă perioadei creditului de 36%. Rata săptămânală este în valoare de 91.50 lei. Creditul nu are alte costuri. DAE și DFA sunt 1235, respectiv 255 procente".

În exemplul de mai sus, creditorul profesionist anunță în realitate 5
un credit de consum pentru care DAE este de 123,5%, valoare enormă în opinia multora. Pentru a o masca, valoarea DAE este indicată ca fiind de „1235 procente" (exprimare eronată matematic, de altfel), mizând pe faptul că majoritatea consumatorilor nu vor face calculul: 123,5/100 x 800 = 988 lei; 988/4 (12 săptămâni) = 247 lei; 800 (capital împrumutat) + 247 lei (dobândă efectivă) = 1.047 lei. Calculul DFA

(dobânzii fixe anuale): 25,5/100 x 800 = 204 lei; 204 lei/ 4 (credit pentru 12 săptămâni, adică pentru 3 luni din cele 12 ale anului) = 51 lei; 51 lei (DFA) + 247 (DAE) + 800 lei (capital) = 1.098 lei = VTP (valoarea totală de plată).

6 Enunțul publicitar de mai sus încalcă dispozițiile legale și sub un alt aspect, și anume prin aceea că anunță o DAE (dobândă anuală efectivă) care nu include, cum ar fi normal, toate componentele dobânzii, deci și DFA (dobânda fixă); în realitate, pentru ca suma totală de restituit să fie cea anunțată (1.098 lei), procentul DFA de 25,5% se aplică suplimentar asupra capitalului, rezultând o valoare a dobânzii fixe de 51 lei pentru 3 luni, însumându-se apoi cu așa-zisa DAE din exemplul de calcul (de 123,5%) rezultând o dobândă totală de 247 + 51 lei = 298 lei.

7 Exemplul discutat este vizibil înșelător, pentru că, însumându-se valoarea „DAE" de 123,5% (care aici nu mai este o dobândă anuală efectivă, ci o simplă componentă a acesteia) și valoarea DFA (dobânda anuală fixă) de 25,5%, rezultă o dobândă totală (DAE) de 149%, valoare care cel mai probabil ar descuraja orice consumator vigilent.

8 Materialul publicitar de mai sus anunță, așadar, că nu există alte costuri ale creditului (referindu-se la absența unor comisioane de administrare, analiză dosar ș.a.), însă încalcă dispozițiile legale prin aceea că nu permite consumatorului să înțeleagă din start că este vorba despre un credit cu o dobândă anuală efectivă de 149%.

9 Încălcarea dispozițiilor art. 9 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 10. **Prezenta secțiune se aplică cu respectarea prevederilor Legii nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor.**

Comentariu

1 Textul legal comentat este important din unghiul denunțării anumitor practici bancare ca fiind abuzive ori înșelătoare în absența unui text legal expres în O.U.G. nr. 50/2010 în privința fiecăreia dintre aceste posibile practici, întrucât textele O.U.G. nr. 50/2010 trebuie corelate cu dispozitivul legal preexistent, precum cel cuprins în Legea nr. 363/2007

privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor.

Una din zonele predilecte pentru practicarea ***publicității înșelătoare*** 2
este cea a creditului gratuit, în contextul în care gratuitatea ar trebui să fie înconjurată întotdeauna, în sfera comerțului, de o aură de suspiciune, dată fiind incompatibilitatea sa de principiu cu orientarea către profit a comercianților. De exemplu, în absența în textul O.U.G. nr. 50/2010 a unei dispoziții exprese care să interzică explicit ***utilizarea în materialele publicitare*** a sintagmei „credit gratuit" ori „credit cu dobândă zero" în alte cazuri decât cele în care creditul este acordat fără niciun fel de costuri, în practica societăților bancare/ de servicii financiare sunt frecvente cazurile utilizării abuzive a acestor termeni, în dauna consumatorilor. Astfel, pot fi sancționate pentru aplicarea de ***practici comerciale incorecte*** societățile de servicii financiare care anunță drept „credit cu dobândă zero" creditul pentru care nu se percepe o *dobândă fixă*, dar pentru care se percep alte costuri (comisioane lunare de administrare credit, comision de analiză ș.a.), singurul revelator al costului total al creditului pentru consumator fiind DAE (care, dacă nu este 0%, creditul nu ar trebui să poată fi anunțat publicitar ca fiind „gratuit"). În ipotezele în care costurile sunt nesemnificative, creditul va fi exceptat de la aplicarea normelor O.U.G. nr. 50/2010.

Secțiunea a 2-a. Informații precontractuale

Art. 11. **(1) Creditorul și, după caz, intermediarul de credit furnizează consumatorului, pe baza clauzelor și a condițiilor de creditare oferite de către creditor, precum și, după caz, a preferințelor exprimate și a informațiilor furnizate de către consumator, informațiile necesare care să îi permită consumatorului să compare mai multe oferte pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit.**

(2) Informațiile sunt furnizate:

a) cu suficient timp înainte, dar nu cu mai puțin de 15 zile înainte ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă;

b) [1] pe hârtie sau pe alt suport durabil și sunt redactate în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum

[1] Lit. b) de la alin. (2) al art. 11 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 3 din Legea nr. 288/2010.

12 p. în cazul în care informațiile sunt redactate pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat formularul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat;

c) prin intermediul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2.

(2^1) [1] Informațiile precontractuale trebuie redactate astfel încât să nu inducă în eroare consumatorii, prin utilizarea unor expresii tehnice, juridice sau specifice domeniului financiar-bancar, prin utilizarea de prescurtări sau inițiale ale unor denumiri, cu excepția celor prevăzute de lege sau de limbajul obișnuit. Termenii tehnici vor fi explicitați la solicitarea consumatorului, în scris, fără costuri suplimentare.

(3) Perioada de 15 zile prevăzută la alin. (2) lit. a) se poate reduce cu acordul scris al consumatorului.

(4) În cazul în care creditorul a furnizat formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2, se consideră că acesta a respectat cerințele de informare prevăzute de prezentul articol și la art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță privind serviciile financiare, republicată, cu modificările ulterioare.

Comentariu

Sumar

§1. Noțiunea obligației de informare precontractuală 1
§2. Delimitări în raport cu obligația bancară de consiliere 4
§3. Delimitări în raport cu viciile de consimțământ (eroarea spontană/eroarea provocată – dolul) 5
§4. Cerința temporală – intervalul legal facultativ de reflecție 9
§5. Cerințe materiale. Excesul de informație – specie a dolului 14
§6. Uzul formularului european standardizat 19
§7. Adaptarea rigorilor informaționale la cazul intermediarilor de credit 21

§1. Noțiunea obligației de informare precontractuală

1 Obligația de informare precontractuală incumbând profesioniștilor creditului (creditori propriu-ziși, dar și intermediari de credite), la nivelul conținutului specific al acesteia, este reglată prin dispozițiile art. 11-16 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. Existentă în cazul oricăror contracte încheiate între

[1] Alin. (2^1) al art. 11 a fost introdus prin art. I pct. 4 al Legii nr. 288/2010.

profesioniști și consumatori, obligația precontractuală de informare presupune livrarea către consumator a unor ***date obiective, neutre, esențiale pentru formarea consimțământului avizat*** al acestuia.

După, caz, obligația de informare prezintă un *conținut general*, decurgând din specificul obiectului contractual în cauză, respectiv un *conținut legal* strict, reglementat de legiuitor pentru formarea anumitor contracte de consum considerate a fi de o periculozitate deosebită, pornind de la constatarea existenței unui substanțial decalaj informațional, psihologic și/sau economic între partenerii contractuali; or, despre un asemenea conținut legal specific obligației de informare a consumatorului – parte la o convenție de credit este vorba și în cuprinsul art. 11 alin. (1) din ordonanța de urgență citată. În esență, creditorul (bancă ori un alt prestator autorizat de servicii financiare) și, după caz, intermediarul de credite au obligația de a furniza consumatorului informațiile necesare, care să îi permită acestuia ***să compare mai multe oferte***, pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit. 2

Alineatul (2) al articolului citat trasează câteva reguli speciale relative la executarea valabilă a acestei obligații; astfel, informațiile în cauză trebuie furnizate consumatorului cu respectarea unei duble cerințe – temporală și materială: (a) cu suficient timp înainte, dar nu cu mai puțin de *15 zile înainte* ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă; (b) pe hârtie/ pe un alt suport durabil, prin intermediul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în Anexa nr. 2 la ordonanța de urgență; prin *suport durabil* al informațiilor furnizate consumatorului se desemnează „orice instrument care permite consumatorului să stocheze informații care îi sunt adresate personal, în așa fel încât acestea să fie accesibile pentru consultare în viitor pe o perioadă de timp adecvată scopului informațiilor și care permite reproducerea fidelă a informațiilor stocate", conform definiției prezente în textul art. 7 pct. 15 din O.U.G. nr. 50/2010. Uzul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", inclus în Anexa nr. 2 la ordonanța de urgență reprezintă, potrivit art. 11 alin. (4), o executare corespunzătoare a obligației precontractuale de informare, chiar și în absența altor înscrisuri cu rol informativ comunicate consumatorului, considerându-se că creditorul a respectat cerințele de informare prevăzute de lege. 3

§2. Delimitări în raport cu obligația bancară de consiliere

4 Art. 18 din O.U.G. nr. 50/2010 se referă la obligația reprezentanților bancari de a oferi consumatorilor „explicații suplimentare" care să le permită calibrarea creditului în funcție de situația lor financiară/ nevoile lor concrete. Această îndatorire legală reprezintă o aplicație a obligației de consiliere, care se deosebește în principal de obligația de informare prin *funcția sa specifică* (orientarea alegerii clientului) și prin *obiectul său* concret (furnizarea de explicații, judecăți de valoare, aprecieri detaliate, iar nu de simple date tehnice precum în cazul obligației de informare). Executarea de către reprezentanții bancari a obligației de informare nu echivalează cu îndeplinirea obligației suplimentare de consiliere, întrucât este vorba de obligații legale cu conținuturi diferite și cu scopuri complementare. Dincolo de datele obiective despre parametrii tehnici ai creditului, consumatorul are dreptul de a fi consiliat asupra oportunității diferitelor oferte de creditare ale băncii, astfel încât să aleagă varianta optimă. De asemenea, consumatorul are dreptul de a beneficia de explicații verbale și scrise cu privire la termenii tehnici neclari profanului.

Tabelul 1. Obligația de informare vs. *obligația bancară de consiliere*

Criteriu	Obligația de informare	Obligația de consiliere
1. obiect	Date obiective, neutre, cu conținut tehnic	Judecăți de valoare, sfaturi, repere subiective
2. funcție	Formarea unui consimțământ avizat	**Orientarea alegerii clientului** (între mai multe variante de contractare posibile), în funcție de trebuințele reale ale acestuia

§3. Delimitări în raport cu viciile de consimțământ (eroarea spontană/ eroarea provocată – dolul)

5 Principala deosebire dintre remediile procesuale fondate pe obligația de informare/ consiliere și remediile clasice ale viciilor de consimțământ se regăsește la nivel probator. În timp ce dolul nu se prezumă, operând dimpotrivă prezumția relativă de bună-credință, în cazul obligației de informare incumbând profesioniștilor, contra acestora operează două

prezumții: (i) *prezumția irefragabilă de bună cunoaștere a domeniului*, în sensul în care profesionistului autorizat nu i se acceptă proba contrară, a proastei/ insuficientei cunoașteri a domeniului în care activează, în scopul exonerării sale de răspundere; (ii) *prezumția relativă de rea-credință*, în sensul în care în prima fază consumatorul este dispensat de proba relei credințe a profesionistului, acestuia din urmă revenindu-i sarcina de a răsturna prin probe prezumția relativă a relei sale credințe. Spre deosebire de raporturile de drept civil, dreptul consumului cunoaște prezumția inversă, a relei-credințe a profesioniștilor în cazurile de prejudiciere suspectată a intereselor consumatorilor, astfel încât sarcina probei bunei-credințe se află pe umerii profesioniștilor.

De remarcat însă că una din caracteristicile principale ale dreptului consumului este aceea că dublează remediile juridice de drept comun, lăsând libertatea consumatorului de a opta fie pentru plasarea plângerii pe terenul reglementării speciale din dreptul consumului, fie pe terenul remediilor civile clasice, cum ar fi dolul sau eroarea spontană, ca vicii de consimțământ (*J. Calais-Auloy, F. Steinmetz*, Droit de la consommation, Dalloz, Paris, 2000, p. 50-51). Astfel, contractul de credit va putea fi anulat la cererea consumatorului, dacă acesta probează dolul comis de reprezentantul bancar; diferența principală rezidă însă în faptul că viciul de consimțământ al dolului trebuie probat de client, în timp ce în dreptul consumului executarea obligației de informare trebuie dovedită de către profesionistul bancar (inversarea sarcinii probei). 6

Pe de altă parte, în dreptul contractual civil (între particulari contractanți aflați pe poziții de egalitate) se admite jurisprudențial în a doua jumătate a sec. XX că dolul nu poate rezulta din simpla reticență, în cazurile în care informația putea fi obținută prin verificări rezonabile întreprinse de cumpărător; adagiul *emptor debet esse curiosus* este inaplicabil în dreptul consumului, unde profanul beneficiază de un drept legal de a fi informat (pentru obligația profesioniștilor de informare a consumatorilor, pot fi citate Cass. fr., camera comercială, dec. din 27 octombrie 1965, publicată în RTD civ. 1966, p. 529; Cass. fr., camera a 3-a civilă, dec. din 15 ianuarie 1971, publicată în RTD civ. 1971, p. 839; Cass. fr., camera a 3-a civilă, dec. din 3 februarie 1981, publicată în Le Dalloz, 1984, *Jurisprudence*, p. 457, *Note* J. Ghestin; Cass. fr., camera I civilă, dec. din 19 iunie 1985, publicată în JCP 1985, I, p. 14834; Cass. fr., camera a 3-a civilă, dec. din 4 ianuarie 1991, publicată în 7

Le Dalloz 1992, *Sommaires*, p. 196). Dacă intenția dolosivă (elementul subiectiv al dolului) este dificil de probat, iar consumatorul preferă în continuare să-și plaseze cererea pe terenul viciilor de consimțământ din dreptul civil, acesta poate invoca eroarea asupra substanței contractului, în măsura în care a fost determinantă (*J. Calais-Auloy, F. Steinmetz*, op. cit., p. 51).

8 Spre deosebire de dolul – viciu de consimțământ în contractele civile și comerciale, obligația legală de informare incumbând profesioniștilor bancari permite sancționarea profesioniștilor fără a fi necesară probarea intenției dolosive (intenției de a înșela), fiind suficient ca profesionistul să nu poată face dovada faptului că l-a informat pe consumator asupra aspectelor litigioase. În plus, pentru informațiile care fac obiectul formalismului informativ (mențiunile contractuale obligatorii la care face referire art. 46 din O.U.G. nr. 50/2010), simpla omisiune a acestora din înscrisul contractual reprezintă un temei suficient pentru aplicarea sancțiunilor legale.

§4. Cerința temporală – Intervalul legal facultativ de reflecție

9 Trebuie remarcat faptul că textul legal comentat face uz de un mecanism tehnico-juridic special, cel al intervalului legal de reflecție, atunci când stabilește că – în mod facultativ (cu posibilitatea renunțării la mecanismul legal de protecție) – consumatorul beneficiază de un termen prealabil de 15 zile pentru a reflecta asupra condițiilor de creditare.

10 Termenul legal facultativ de reflecție de 15 zile de la data primirii ofertei nu trebuie confundat cu termenul legal de retragere din contract, de 14 zile calendaristice de la semnarea contractului, la care face referire art. 58 din O.U.G. nr. 50/2010.

11 Astfel, la încheierea contractelor de credit, consumatorul beneficiază de două mecanisme legale de protecție, dintre care unul este facultativ și la care consumatorul poate renunța (***intervalul legal de reflecție asupra ofertei, de 15 zile de la data primirii*** acesteia), iar celălalt este obligatoriu, consumatorul neputând renunța anticipat (***intervalul legal de retragere, de 14 zile calendaristice de la data semnării contractului***, cu privire la care clauzele propuse de profesioniștii bancari prin care consumatorul ar renunța la dreptul potestativ de retragere sunt reputate ca nescrise, întrucât sunt considerate a fi clauze abuzive).

Sub aspect temporal, primul moment este marcat de primirea ofertei 12
de credit de către consumator (formulată în termeni preciși și fermi), urmată de un interval de 15 zile calendaristice în care consumatorul poate analiza termenii ofertei și o poate compara cu oferta altor bănci/ societăți de finanțare. Acesta este un interval la care se poate renunța sau, după caz, poate fi redus cu acordul consumatorului (de exemplu, redus la 3 zile sau la 7 zile calendaristice), conform art. 11 alin. (3) din O.U.G. nr. 50/2010. Acordul consumatorului în acest sens (acordul la micșorarea ori suprimarea intervalului de gândire) trebuie să figureze în mod expres.

După semnarea contractului de credit, începe să curgă un alt termen, 13
de 14 zile calendaristice, la care consumatorului nu i se mai poate propune de către creditor să renunțe anticipat. Este vorba de termenul legal de exercitare a dreptului potestativ *de retragere din contract* (expresie preferată în cuprinsul Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, pentru a desemna facultatea legală de dezicere ori de retractare gratuită și discreționară a consimțământului consumatorului, după semnarea contractului de credit de către acesta). Fiind vorba despre un drept potestativ al consumatorului european în contractele de credit, orice clauze care ar tinde să îngrădească/ să suprime exercițiul acestui drept de retragere din contract sunt considerate ca nescrise (lipsite de eficacitate juridică), fiind *clauze abuzive absolute*. În acest sens, se poate sublinia că suprimarea contractuală a dreptului consumatorului de retragere din contract în 14 zile nu poate fi edulcorată în nicio situație prin acordarea unor drepturi suplimentare consumatorului de către creditor, astfel încât se impune calificarea juridică de clauză abuzivă absolută.

§5. Cerințe formale/ materiale. Excesul de informație – specie a dolului

Cu prilejul informării precontractuale a consumatorului și 14
folosindu-se dolosiv de pretextul informării detaliate și complete a clienților săi, băncile pot fi tentate să recurgă la o practică comercială incorectă/ ilicită, denumită „exces de informație". Aceasta constă în furnizarea către consumator, în faza precontractuală, a unei cantități de informație inadecvate prin volum, în scopul mascării anumitor limite ale utilizării produsului/ serviciului ori al alterării consimțământului

consumatorului. În alți termeni, vigilența și puterea de înțelegere a consumatorului profan pot fi distrase prin oferirea de către creditorul bancar a unui set abundent de date și informații, pe care consumatorul să fie tentat să nu le citească ori, datorită volumului mare de informație, să ignore aspectele esențiale atașate costului total al creditului.

15 Potrivit art. 12 din O.U.G. nr. 50/2010, orice informații suplimentare pe care creditorul ar putea să i le furnizeze consumatorului trebuie oferite într-un document separat, care poate fi anexat la formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori". Se evită astfel tentativele creditorului de a aglomera spațiul destinat informațiilor esențiale din documentele de creditare cu detalii care pot distrage atenția consumatorului de la aspectele esențiale relative la costul și condițiile creditării (în special dobânda variabilă vs. dobânda fixă, penalitățile suportate în caz de întârziere de plată, comisioanele lunare/ anuale ș.a.).

16 Includerea în textul contractual sau în ofertă a altor informații decât cele enumerate de legiuitor poate fi considerată o formă de dol (manopere dolosive), dând naștere posibilității consumatorului de a cere anularea contractului de credit, cu sau fără obligarea creditorului la plata de daune-interese, însă instanța rămâne liberă să aprecieze, de la caz la caz, dacă informația/ informațiile suplimentare incluse au fost de natură să provoace eroarea consumatorului asupra unor aspecte determinante la încheierea contractului.

17 Dolul poate fi comis de către creditor și prin inducerea în eroare a consumatorului prin utilizarea voită a unor expresii tehnice, juridice sau specifice domeniului financiar-bancar, prin utilizarea de prescurtări sau inițiale ale unor denumiri (cu excepția celor prevăzute de lege sau de limbajul obișnuit), după cum rezultă din cuprinsul art. 11 alin. (2^1) din O.U.G. nr. 50/2010. Termenii tehnici vor fi explicați la solicitarea consumatorului, în scris, fără costuri suplimentare. Excesiva tehnicitate a termenilor contractuali folosiți, cât timp înțelesul clar al acestora nu rezultă din contract pentru consumator, poate fi sancționată ca practică dolosivă.

18 Atât în cuprinsul Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008, cât și în art. 11 alin. (2) lit. b) din O.U.G. nr. 50/2010, sunt trasate și anumite rigori legale de formă în ceea ce privește executarea de către creditori a obligației precontractuale

de informare. Informațiile standard trebuie oferite consumatorului pe hârtie sau pe alt suport durabil și vor fi redactate ***în scris, vizibil și ușor de citit***, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea caracterelor de minimum 12 p. În cazul în care informațiile sunt redactate pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat formularul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat.

§6. Uzul formularului european standardizat

Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului 19
din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori este însoțită de trei formulare standardizate la nivel european pentru informarea consumatorilor în contractele de credit, inclusiv sub forma descoperitului de cont. Pentru creditori, utilizarea acestor formulate standard este obligatorie, întrucât dacă ar alege să inițieze utilizarea unor formulare proprii, riscă să omită la nivel de conținut anumite mențiuni legale obligatorii ori să le înfățișeze distorsionat, caz în care fapta poate reprezenta contravenție și să i se aplice de către reprezentanții ANPC amenda contravențională și măsurile complementare (cum ar fi măsura refacerii formularelor utilizate). Conținutul informațional legal menționat în art. 11 din O.U.G. nr. 50/2010 este obligatoriu pentru toți creditorii profesioniști.

Formularul european standardizat de informare a debitorilor con- 20
sumatori conține cele mai importante elemente ale creditării, în scopul prevenirii situațiilor în care în faza precontractuală atenția consumatorului ar fi distrasă de elemente accesorii, mai puțin relevante, în detrimentul drepturilor și obligațiilor principale și al costului total al creditării. Însă, deși contracarează riscul unei informări exacerbate, nefocalizate a consumatorilor în stadiul precontractual, formularul european standardizat de informare nu conține, din nefericire, și mențiuni explicite asupra riscului de supra-îndatorare (insolvabilitate a debitorului), nici despre o utilizare optimă a creditării (*I. Garcia Porras, W.H. Van Boom*, op. cit., p. 4-5). De asemenea, trebuie subliniat că în cazul creditelor oferite – la solicitarea consumatorului – prin mijloace de comunicare la distanță (cum ar fi prin text SMS, prin completarea *online* a unui formular ș.a.), formularul european standardizat de informare va fi predat *imediat după* încheierea contractului de credit în aceste condiții. O asemenea interpretare laxă a obligației de informare

precontractuală poate atrage în practică şi consecinţe nefaste, ţinând de invocarea ulterioară de către consumator a unui consimţământ viciat.

§7. Adaptarea rigorilor informaţionale la cazul intermediarilor de credit

21 Informaţiile standard de care are nevoie consumatorul pentru a-şi da consimţământul în cunoştinţă de cauză trebuie livrate în faza precontractuală, mai înaintea semnării contractului de credit, indiferent că este vorba despre un credit contractat direct cu banca/ societatea de finanţare ori printr-un intermediar de credite. Ca urmare, anumite rigori legale privitoare la informarea prealabilă a consumatorului sunt aplicabile şi în cazul intermediarilor de credite. Cu toate acestea, distribuitorii direcţi de bunuri şi servicii (cei implicaţi în activitatea de *retail*, de pildă, cum este cazul supermarket-urilor) intervin în procedura de creditare nu în calitate de creditori, ci în calitatea lor principală de vânzători/ prestatori de servicii, facilitând în subsidiar, în spaţiile lor comerciale, accesarea de credite de către consumatori pentru bunurile de larg consum/ serviciile prestate. În aceste cazuri, este suficient ca aceştia să se asigure că în faza precontractuală consumatorului îi parvine formularul standard de informare ori un formular similar, a cărui redactare este în sarcina creditorilor bancari/ societăţilor de finanţare.

22 Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 12. **Orice informaţii suplimentare pe care creditorul ar putea să i le furnizeze consumatorului trebuie oferite într-un document separat, care poate fi anexat la formularul „Informaţii standard la nivel european privind creditul pentru consumatori".**

Comentariu

1 **Excesul de informaţie, ca formă a dolului** este vizat în cuprinsul art. 12 din O.U.G. nr. 50/2010, articol în baza căruia orice *informaţii suplimentare* pe care creditorul ar putea să i le furnizeze consumatorului trebuie oferite într-un *document separat*, care poate fi anexat la formularul „Informaţii standard la nivel european privind creditul pentru

consumatori", pentru a evita *excesul de informație*, înțeles ca practică comercială incorectă/ ilicită, dolosivă, constând în furnizarea către consumator, de către profesionist, a unei cantități de informație inadecvate prin volum, în scopul mascării anumitor limite ale utilizării produsului/ serviciului ori al alterării consimțământului consumatorului.

Dacă în textul contractual sau în ofertă au fost incluse de către creditor și alte informații decât cele enumerate de legiuitor, fapta poate fi considerată o formă de dol (manopere dolosive), consumatorul având posibilitatea de a cere anularea contractului de credit, cu sau fără obligarea creditorului la plata de daune-interese. Instanța de judecată rămâne liberă să aprecieze, de la caz la caz, dacă informația/ informațiile suplimentare incluse au fost de natură să provoace eroarea consumatorului asupra unor aspecte determinante la încheierea contractului și să justifice fie angajarea răspunderii delictuale a creditorului, fie anularea contractului de credit la cererea consumatorului. 2

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 3

Art. 13. **(1) În plus față de formularul „Informațiile standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2, consumatorului i se furnizează, la cerere și gratuit, un exemplar din proiectul de contract de credit. Această dispoziție nu se aplică în cazul în care în momentul cererii creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne.**

(2) În cazul creditelor garantate cu ipotecă sau cu un drept asupra unui bun imobil, precum și al contractelor de credit al căror scop îl constituie dobândirea ori păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creșterea valorii unui bun imobil, în plus față de formularul „Informațiile standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2, creditorul are obligația să furnizeze, în conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) și alin. (2) lit. a) și b), un exemplar al proiectului de contract de credit, cu excepția cazului prevăzut la alin. (1) teza a doua.

Comentariu

Articolul comentat se referă la obligativitatea înmânării ***proiectului de contract de credit*** către consumator. După cum rezultă din textul art. 13 alin. (1), remiterea către consumator a proiectului de contract de 1

credit, în plus față de formularul standard informativ, are loc în cazul creditelor de nevoi personale (a) și al creditelor de consum (b) numai ***din inițiativa (la cererea) consumatorului.*** Dimpotrivă, în cazul creditelor de investiții imobiliare (c) și al creditelor ipotecare (inclusiv credite de nevoi personale/ de consum garantate cu ipotecă) (d), înmânarea către consumator a ***proiectului de contract de credit este obligatorie*** pentru creditor. Diferența se justifică prin implicațiile financiare/juridice semnificativ mai mari pe care le are în patrimoniul consumatorului încheierea unui contract de credit imobiliar/ ipotecar (încheiat în general pe durate mari de timp, pentru sume semnificativ mai mari decât în cazul creditelor de consum/ de nevoi personale nenominalizate, cu consecința vânzării silite a imobilului adus ca garanție, la cererea creditorului ipotecar ș.a.). De la aceste reguli privitoare la proiectul de contract de credit, sunt exceptate numai situațiile în care consumatorul nu poate îndeplini condițiile necesare pentru accesarea creditului (i) sau cazurile în care, la momentul cererii, creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne (inclusiv cazurile în care, de pildă, la respectivul moment, banca a epuizat plafonul alocat pentru creditele acordate prin programul „Prima casă" ș.a.) (ii).

2 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 14. **(1) Informațiile prevăzute la art. 11 cuprind următoarele:**

a) tipul de credit;

b) identitatea și adresa sediului social și a punctului de lucru al creditorului, precum și, după caz, identitatea și adresa sediului social și/ sau a punctului de lucru ori, după caz, adresa de domiciliu a intermediarului de credit implicat;

c) valoarea totală a creditului și condițiile care guvernează tragerea;

d) durata contractului de credit;

e) în cazul unui credit acordat sub forma unei amânări la plată pentru un anumit bun sau serviciu și în cazul contractelor de credit legate, bunul ori serviciul respectiv și prețul de achiziție al acestuia;

f) rata dobânzii aferente creditului;

g) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul al ratei dobânzii, precum și termenele, condițiile și procedura pentru modificarea ratei dobânzii aferente creditului și, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanțe diferite, informațiile de mai sus pentru toate ratele aplicabile;

h) dobânda anuală efectivă și valoarea totală plătibilă de către consumator, ilustrate prin intermediul unui exemplu reprezentativ care menționează toate ipotezele folosite pentru calculul ratei respective; în cazul în care consumatorul a informat creditorul în legătură cu una sau mai multe componente ale creditului preferat, precum durata contractului de credit și valoarea totală a creditului, creditorul trebuie să ia în considerare aceste componente;

i) în cazul în care un contract de credit prevede modalități de tragere diferite, cu costuri diferite sau cu rate ale dobânzii aferente creditului diferite, și creditorul folosește ipoteza prevăzută în anexa nr. 1 pct. II lit. b), acesta trebuie să indice faptul că aplicarea altor mecanisme de tragere pentru acest tip de contract de credit poate avea drept rezultat aplicarea unei dobânzi anuale efective mai mari;

j) suma, numărul și frecvența plăților care vor fi efectuate de către consumator și, după caz, ordinea în care plățile vor fi alocate pentru rambursare diferitelor solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului;

k) comisioanele de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiuni de plată, cât și trageri din credit, cu excepția cazului în care deschiderea unui cont este opțională, împreună cu costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, orice alte costuri rezultând din contractul de credit, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

l) existența taxelor, onorariilor și costurilor pe care consumatorul trebuie să le plătească în legătură cu încheierea, publicitatea și/sau înregistrarea contractului de credit și a documentelor accesorii acestuia, inclusiv taxele notariale;

m) obligația, după caz, de a încheia un contract privind un serviciu accesoriu aferent unui contract de credit, în special o asigurare, în cazul în care încheierea contractului de servicii este obligatorie pentru obținerea creditului însuși sau pentru obținerea acestuia în concordanță cu clauzele și condițiile prezentate;

n) rata dobânzii aplicabile în cazul ratelor restante, măsurile pentru ajustarea acesteia și orice alte costuri intervenite în caz de nerespectare a contractului;

o) [1] o avertizare privind consecințele neefectuării plăților. Avertizarea trebuie să conțină, în mod obligatoriu, termenele la care se fac raportările la Biroul de Credit și termenul minim la care creditorul poate declanșa procedura de executare silită;

p) garanțiile solicitate;

q) existența sau lipsa dreptului de retragere;

---

[1] Lit. o) și t) de la alin. (1) al art. 14 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 5 din Legea nr. 288/2010.

r) dreptul de rambursare anticipată și, după caz, informații privind dreptul creditorului la compensație și modul în care aceasta va fi stabilită potrivit prevederilor art. 66–69;

s) dreptul consumatorului de a fi informat de îndată și gratuit asupra rezultatului consultării bazei de date pentru evaluarea bonității sale, potrivit prevederilor art. 32 alin. (1);

ș) dreptul consumatorului de a primi la cerere și gratuit un exemplar al proiectului de contract de credit. Această dispoziție nu se aplică în cazul în care în momentul cererii creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne;

t) dreptul consumatorului de a primi gratuit un exemplar al proiectului de contract de credit în cazul creditelor garantate cu ipotecă, cu o altă garanție comparabilă sau cu un drept asupra unui bun imobil, precum și contractelor de credit al căror scop îl constituie dobândirea ori păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creșterea valorii unui bun imobil. În acest caz, pct. 5 referitor la alte aspecte juridice importante, rubrica 5, prevăzut în anexa nr. 2, se reformulează după cum urmează: „Dreptul de a primi proiectul de contract de credit. Aveți dreptul să primiți un exemplar al proiectului de contract de credit." Această dispoziție nu se aplică în cazul în care în momentul cererii creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne;

ț) după caz, perioada în care informațiile precontractuale au forță juridică obligatorie pentru creditor.

(2) În cazul contractelor de credit garantate cu ipotecă, cu o altă garanție comparabilă sau cu un drept asupra unui bun imobil, precum și al contractelor de credit al căror scop îl constituie dobândirea sau păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creșterea valorii unui bun imobil, în afară de informațiile prevăzute la alin. (1) creditorul informează consumatorul că acestuia îi pot reveni, în stadiu precontractual, numai următoarele cheltuieli, după caz:

a) cheltuieli aferente întocmirii dosarului de credit,

b) [1)] cheltuieli estimative aferente constituirii ipotecii și evaluării garanțiilor.

Comentariu

1 Articolul comentat conține o *listă limitativă, imperativă a informațiilor* standard obligatorii care trebuie furnizate consumatorilor

[1)] Lit. b) de la alin. (2) al art. 14 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 6 din Legea nr. 288/2010.

în faza precontractuală, adaptat tipului de credit în cauză, listă care reproduce art. 5 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori:

(a) ***tipul de credit***; în primul rând, informațiile trebuie să specifice dacă este vorba despre un credit de nevoi personale (i), credit de consum (ii), credit de investiții imobiliare (iii), credit ipotecar (inclusiv credite de nevoi personale/ de consum garantate cu ipotecă) (iv), descoperit de cont (v), *leasing* „cu obligație de cumpărare" (vi) ș.a.; 2

(b) ***identitatea și adresa sediului social și a punctului de lucru al creditorului,*** precum și, după caz, identitatea și adresa sediului social și/sau a punctului de lucru ori, după caz, adresa de domiciliu a ***intermediarului de credit*** implicat; următoarea informație esențială aflată pe listă se referă la datele de identificare a creditorului; în cazul creditorilor bancari/ societăților de finanțare, trebuie specificată și adresa acestora, atât a sediului social, cât și a punctului de lucru căruia i s-a adresat consumatorul în vederea depunerii documentației de credit; în cazul intermediarilor de credite, aceștia, la rândul lor, trebuie să specifice în scris, adresa sediului social/ punctului de lucru/ domiciliu, după caz; 3

(c) ***valoarea totală a creditului și condițiile care guvernează tragerea***; VTC (valoarea totală a creditului) se referă la plafonul de creditare sau, cu alte cuvinte, sumele totale puse la dispoziție debitorului pe baza contractului de credit (suma totală împrumutată debitorului); totodată, informațiile standard din faza precontractuală trebuie să specifice condițiile aplicabile pentru tragerea sumelor, cum ar fi eventualele restricții valorice/temporale aplicabile retragerilor de numerar/viramentelor, cu privire la suma pusă la dispoziție clientului prin contractul de credit; 4

(d) ***durata contractului de credit*** reprezintă, la rândul său, o informație esențială pentru potențialul debitor, în faza precontractuală; unele specii de credit sunt acordate pentru durate nedeterminate (cum ar fi varietățile descoperitului de cont) (i), altele pe durate fixe nemodificabile (prestabilite în oferta de credit, cum ar fi un credit cu dobândă fixă 0% și DAE de 9,8% acordat pentru achiziția de produse electronice, pentru o durată fixă de 1 an) (ii), iar altele pot fi adaptate la durata convenabilă consumatorului în funcție de posibilitățile de rambursare ale acestuia (de pildă, în cazul creditelor pentru investiții imobiliare, cu o durată 5

între 10 şi 30 ani) (iii); oricare ar fi durata concretă a creditului, aceasta trebuie comunicată consumatorului în faza precontractuală, pentru ca acesta să-şi poată forma un consimţământ liber, dat în cunoştinţă de cauză, în legătură cu intervalul în care va plăti ratele de credit;

6 (e) în cazul ***contractelor de credit legate, bunul/ serviciul*** a cărui achiziţie/ contractare este finanţată şi ***preţul de achiziţie*** al acestuia; cerinţa elementară este ca, atunci când creditul este acordat pentru achiziţionarea unui bun/ pentru plata unui serviciu (servicii medicale, servicii de călătorie în scopuri turistice ş.a.), informaţiile precontractuale scrise să precizeze tipul bunului/ serviciului şi preţul de achiziţie, pentru a da posibilitatea consumatorului să-şi formeze un consimţământ liber şi neviciat, dat în cunoştinţă de cauză, în legătură cu preţul produsului/ serviciului pentru care solicită creditul; de asemenea, informaţia discutată este esenţială pentru a fixa întinderea obligaţiei de plată, servind astfel la plafonarea creditului de consum la nivelul preţului de achiziţie al produsului finanţat (i), ca şi pentru a permite desfiinţarea automată a contractului de credit legat în ipotezele în care vânzarea produsului finanţat nu mai are loc;

7 De remarcat că, în cazul creditelor legate, ***nu se poate vorbi de o relaţie de accesorialitate*** între contractul de credit şi contractul de vânzare/ antrepriză de care acesta este legat, întrucât nu se poate stabili în mod echilibrat că vânzarea/ antrepriza ar reprezenta contractul principal; principalul ar trebui să supravieţuiască juridic şi în absenţa accesoriului – contractul de credit, ceea ce în aceste situaţii nu se întâmplă. Vânzarea produsului/ prestarea serviciului nu este convenită între părţi decât condiţionată de contractarea creditului legat (din motive ce ţin de solvabilitatea debitorului, care nu poate achita preţul decât în contextul acordării creditului). De aceea, nu se poate afirma juridic că vânzarea/ antrepriza reprezintă în aceste cazuri un contract principal, al cărui accesoriu să fie contractul de credit şi care să poată fi valabil încheiat şi în absenţa accesoriului. Tot astfel, nici contractul de credit legat (destinat finanţării achiziţiei unui produs/ plăţii unui serviciu) nu reprezintă contractul principal în raport cu vânzarea/ antrepriza încheiată cu aceeaşi ocazie, deoarece ar fi ilogic juridic să se considere că principala cauză a obligaţiei debitorului este cea de a contracta un credit, iar nu aceea de a achiziţiona produsul/ serviciul respectiv. De aceea, menţionarea în informaţiile standard precontractuale a

bunului/serviciului pentru care se încheie contractul de credit legat și a prețului de achiziție reprezintă o informație esențială, care permite inclusiv fixarea ***raportului de interdependență*** dintre cele două contracte.

(f) ***rata dobânzii*** aferente creditului; dobânda percepută de creditor 8
reprezintă o informație esențială în faza precontractuală a contractării creditului; dincolo de truismul afirmației, este relevant totodată tipul de dobândă perceput. În contractele de credit, poate fi percepută o dobândă totală compusă dintr-o ***dobândă fixă*** de x% și dintr-o ***dobândă variabilă***, în funcție de anumiți indici obiectivi stipulați în contract; de regulă, băncile stabilesc în oferta de creditare o rată mică a dobânzii fixe, mai atractivă pentru consumatori (de pildă, credit de nevoi personale/ de consum cu dobândă fixă de 3% sau chiar cu dobândă fixă de 0%), însă includ în contractul de credit și o componentă de dobândă variabilă, care face ca DAE (dobânda anuală efectivă) să fie considerabil mai mare.

Dobânda fixă este, de regulă, mai convenabilă pentru consumatori, pentru că aceștia pot conta pe stabilitatea acesteia pe durata întregii perioade de creditare. De aceea, un credit de nevoi personale/ de consum acordat cu o dobândă fixă de 0% + dobândă variabilă se poate dovedi adesea mult mai dezavantajos prin fluctuațiile dobânzii variabile decât un credit cu dobândă fixă (de 12%, de exemplu). Prin urmare, rata dobânzii și tipul de dobândă percepută trebuie în mod obligatoriu comunicate consumatorului în cadrul informațiilor precontractuale standard la care legea se referă. Procentul în sine, în materia dobânzii, poate reprezenta în contractele de credit, un element incitativ la contractare, putând fi determinant pentru consimțământul consumatorului, de unde și necesitatea stipulării acestor informații în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea caracterelor de minimum 12 p.

(g) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente 9
creditului, ***formula de calcul al ratei dobânzii,*** precum și termenele, condițiile și procedura pentru ***modificarea ratei dobânzii*** aferente creditului și, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanțe diferite, informațiile de mai sus pentru toate ratele aplicabile, trebuie la rândul lor, comunicate potențialului debitor în faza formării consimțământului (în principiu, cu 15 zile înaintea semnării contractului de credit, în afara cazurilor în care acest interval de timp a fost diminuat/ înlăturat cu acordul expres al consumatorului).

Informațiile standard furnizate trebuie să specifice: (i) tipul dobânzii practicate; (ii) natura dobânzii, și anume dacă este vorba despre o dobândă fixă, variabilă sau mixtă; (iii) condițiile în care se aplică dobânda stipulată; (iv) condițiile și indicatorii obiectivi în funcție de care dobânda poate fi majorată ulterior.

10 (h) ***dobânda anuală efectivă*** și ***valoarea totală plătibilă*** de către consumator, ilustrate prin intermediul unui ***exemplu reprezentativ*** care menționează ***toate ipotezele folosite*** pentru calculul ratei respective; potrivit textului legal comentat, este obligatorie indicarea în documentele informative precontractuale, a valorii DAE și VTP (valoarea totală de plată), însumând capitalul de rambursat și sumele percepute cu titlu de dobândă/ comisioane. Cele două valori (DAE și VTP) sunt, în principiu, decisive în formarea opțiunii consumatorului; de aceea, acestuia trebuie să i se prezinte în scris inclusiv informația privind valoarea matematică a acestora, pe baza unui exemplu de calcul reprezentativ. Legiuitorul european a pornit de la prezumția ignoranței profanului în materie, astfel încât consumatorul nefiind un specialist în domeniul creditelor bancare, are dreptul de a i se prezenta întotdeauna un exemplu de calcul din care să rezulte costul total al creditului.

Din exemplul reprezentativ trebuie să rezulte valoarea totală pe care o va rambursa consumatorul; de pildă, „Pentru un credit ipotecar de investiții imobiliare de **57.000** euro, pe 25 de ani, la o dobândă de Euribor la 3 luni + 4% și comision lunar de 0,03083%, valoarea totală plătibilă (VTP) este de **103.200** euro, DAE 5,13%" sau, de exemplu, „Pentru Linia de Credit cu card de credit atașat în valoare de **3.000 lei** efectuată la data aprobării Liniei de credit și rambursată în 12 luni, DAE 45%, valoare totală plătibilă (VTP) este de **4.350 lei**. În principiu, scăzând din VTP capitalul împrumutat va rezulta costul total al creditului pentru consumator (CTC); în ultimul exemplu, pentru capitalul de 3.000 lei împrumutat pentru 12 luni, cu DAE de 45%, CTC este pentru consumator de **1.350 lei**.

11 (i) ***aplicarea unor mecanisme de tragere diferite***; în cazul în care un contract de credit prevede modalități de tragere diferite, cu costuri diferite sau cu rate ale dobânzii aferente creditului diferite, și creditorul folosește ipoteza prevăzută în anexa nr. 1 pct. II lit. b), acesta trebuie să indice faptul că aplicarea altor mecanisme de tragere pentru acest tip de contract de credit poate avea drept rezultat aplicarea unei dobânzi anuale efective mai mari. Textul legal comentat se referă la cazurile în care

dobânda practicată este mixtă (fixă, respectiv variabilă într-un anumit procent), respectiv la cazurile în care pentru un anumit număr de luni dobânda practicată este 0% (ori într-un procent mai mic decât cel uzual), pentru respectiva perioadă percepându-se însă anumite comisioane care încarcă așa-numitul cost total al creditului. În asemenea situații, din informațiile scrise precontractuale trebuie să rezulte explicit pentru consumator faptul că se vor aplica mecanisme de tragere diferite, care vor influența valoarea DAE, iar din exemplul de calcul reprezentativ trebuie să rezulte matematic cum funcționează mecanismele de tragere folosite și cât este valoarea totală de plată (VTC) pentru suma utilizată în exemplul reprezentativ.

(j) suma, numărul și frecvența ***plăților*** care vor fi efectuate de către consumator și, după caz, ordinea în care plățile vor fi alocate pentru rambursare diferitelor solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului;

(k) ***comisioanele de administrare*** ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiuni de plată, cât și trageri din credit, cu excepția cazului în care deschiderea unui cont este opțională, împreună cu costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, orice alte costuri rezultând din contractul de credit, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate; 12

(l) existența ***taxelor, onorariilor și costurilor*** pe care consumatorul trebuie să le plătească în legătură cu ***încheierea, publicitatea și/ sau înregistrarea contractului de credit*** și a documentelor accesorii acestuia, inclusiv taxele notariale; 13

(m) obligația, după caz, de a încheia un contract privind un serviciu accesoriu aferent unui contract de credit, în special o ***asigurare***, în cazul în care încheierea contractului de servicii este obligatorie pentru obținerea creditului însuși sau pentru obținerea acestuia în concordanță cu clauzele și condițiile prezentate;

(n) rata dobânzii aplicabile în cazul ***ratelor restante***, măsurile pentru ajustarea acesteia și orice alte costuri intervenite în caz de nerespectare a contractului; 14

(o) o ***avertizare privind consecințele neefectuării plăților***. Avertizarea trebuie să conțină, în mod obligatoriu, termenele la care se fac raportările la Biroul de Credit și termenul minim la care creditorul poate declanșa procedura de executare silită; 15

16 (p) ***garanțiile*** solicitate; existența unor condiții referitoare la garanții (ipotecă, gaj, fidejusiune) poate fi determinantă pentru potențialul client, de unde și necesitatea menționării acestora în documentele informative prealabile;

17 (q) existența sau lipsa ***dreptului de retragere***; potrivit art. 58 alin. (1) din ordonanța de urgență comentată, consumatorul are la dispoziție un termen de 14 zile calendaristice în care se poate retrage din contractul de credit fără a invoca motive, termen care, conform alin. (2) al aceluiași articol, începe să curgă de la una dintre următoarele date: data încheierii contractului de credit sau data la care consumatorului îi sunt aduse la cunoștință clauzele, condițiile contractuale și informațiile potrivit prevederilor art. 33-49. Acest termen nu se aplică în cazul contractului de credit legat, acordat exclusiv pentru achiziționarea de bunuri sau servicii, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 63-65, precum și în cazul contractului de *leasing;*

18 (r) ***dreptul de rambursare anticipată*** și, după caz, informații privind dreptul creditorului la compensație și modul în care aceasta va fi stabilită potrivit prevederilor art. 66-69;

(s) dreptul consumatorului ***de a fi informat*** de îndată și gratuit asupra ***rezultatului consultării bazei de date*** pentru evaluarea bonității sale, potrivit prevederilor art. 32 alin. (1);

19 (ș) dreptul consumatorului de a primi la cerere și gratuit un exemplar al ***proiectului de contract de credit***. Această dispoziție nu se aplică în cazul în care în momentul cererii creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne; spre deosebire de informațiile precontractuale standardizate la nivel european, proiectul contractului de credit se eliberează numai la cererea expresă a consumatorului (în mod gratuit);

20 (t) dreptul consumatorului de a primi gratuit un exemplar al proiectului de contract de credit în cazul ***creditelor garantate cu ipotecă***, cu o altă garanție comparabilă sau cu un drept asupra unui bun imobil, precum și contractelor de credit al căror scop îl constituie dobândirea ori păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creșterea valorii unui bun imobil. În acest caz, pct. 5 referitor la alte aspecte juridice importante, rubrica 5, prevăzut în anexa nr. 2, se reformulează după cum urmează: „Dreptul de a primi proiectul

de contract de credit. Aveți dreptul să primiți un exemplar al proiectului de contract de credit." Această dispoziție nu se aplică în cazul în care în momentul cererii creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne;

(ț) după caz, perioada în care ***informațiile precontractuale au forță juridică*** obligatorie pentru creditor, întrucât pentru consumator este esențial și termenul în care poate conta pe stabilitatea datelor furnizate în oferta creditorului. 21

În cazul contractelor de credit ***garantate cu ipotecă***, cu o altă garanție comparabilă sau cu un drept asupra unui bun imobil, precum și al contractelor de credit al căror scop îl constituie dobândirea sau păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creșterea valorii unui bun imobil, în afară de informațiile prevăzute la alin. (1) creditorul informează consumatorul că acestuia îi pot reveni, în stadiu precontractual, numai următoarele cheltuieli, după caz: (a) ***cheltuieli aferente întocmirii dosarului de credit***, (b) cheltuieli estimative aferente ***constituirii ipotecii*** și evaluării garanțiilor. 22

Încălcarea dispozițiilor art. 14 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 15. **În cazul comunicării telefonice, descrierea caracteristicilor principale ale serviciului financiar care trebuie oferită, potrivit art. 5 alin. (2) lit. b) din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004, republicată, cu modificările ulterioare, cuprinde cel puțin următoarele:**

a) elementele prevăzute la art. 14 alin. (1) lit. c)-g) și lit. j);

b) dobânda anuală efectivă, ilustrată prin intermediul unui exemplu reprezentativ;

c) valoarea totală plătibilă de către consumator.

Comentariu

Din textul legal comentat rezultă că **creditele contractate prin telefon** nu sunt scutite de rigorile legale legate de obligația precontractuală de informare, îndeosebi cu privire la elemente esențiale precum VTP (***valoarea totală plătibilă*** de către consumator) și ***exemplul de calcul reprezentativ***, din care să reiasă tipul și valoarea comisioanelor/ dobânzii 1

practicate şi valoarea DAE (dobânda anuală efectivă). În aceste cazuri, însă, după cum reiese din art. 16 din O.U.G. nr. 50/2010, creditorul va furniza informaţiile complete prevăzute de art. 14, imediat după formarea contractului, prin uzul formularului „Informaţii standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010.

2 De asemenea, trebuie comunicate consumatorului suma, numărul şi frecvenţa ***plăţilor*** care vor fi efectuate de către acesta şi, după caz, ordinea în care plăţile vor fi alocate pentru rambursare diferitelor solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului.

3 Sunt esenţiale, totodată, trebuind a fi comunicate telefonic consumatorului, informaţiile privitoare la: ***valoarea totală a creditului*** (VTC) şi condiţiile care guvernează tragerea; ***durata*** contractului de credit; bunul ori serviciul respectiv şi ***preţul de achiziţie*** al acestuia, în cazul contractelor de credit legate; rata dobânzii aferente creditului; condiţiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, ***formula de calcul al ratei dobânzii***, precum şi termenele, condiţiile şi procedura pentru modificarea ratei dobânzii aferente creditului şi, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanţe diferite, informaţiile de mai sus pentru toate ratele aplicabile.

4 Astfel cum rezultă şi din art. 5 pct. 3 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, în cazul comunicărilor telefonice ori al altor specii de comunicare la distanţă care nu permit prin ele însele furnizarea informaţiilor legale în faza precontractuală, creditorul va furniza verbal (în cadrul comunicării telefonice), respectiv utilizând acel mijloc de comunicare la distanţă doar informaţiile minimale obligatorii la care se referă art. 15 din O.U.G. nr. 50/2010 (I), iar imediat după încheierea contractului va expedia consumatorului informaţiile complete conform art. 14 în scris, utilizând formularul „Informaţii standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010 (II).

5 Încălcarea dispoziţiilor art. 15 de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 16. **În cazul în care, la cererea consumatorului, contractul a fost încheiat folosind un mijloc de comunicare la distanță care nu permite furnizarea informațiilor în conformitate art. 11, 12 și 14, în special în situația prevăzută la art. 15, creditorul furnizează consumatorului toate informațiile precontractuale folosind formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2, imediat după încheierea contractului de credit.**

Comentariu

Textul legal comentat se referă la situațiile aparte, în care furnizarea completă a informațiilor „precontractuale" are loc *posterior încheierii contractului*, imediat după încheierea acestuia, folosind formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010. Este vorba despre cazurile în care – la cererea consumatorului – părțile au folosit un *mijloc de comunicare la distanță* pentru încheierea contractului de credit, iar respectivul mijloc nu a permis, prin el însuși, livrarea tuturor informațiilor legale prevăzute de art. 14 în faza precontractuală. Sunt incluse în aceste situații și cazurile în care comunicarea precontractuală între furnizorul de servicii financiare și consumator a avut loc prin telefon (art. 15 din O.U.G. nr. 50/2010). 1

În aceste situații, consumatorul primește informațiile legale enumerate în art. 14 în două etape: (i) mai întâi, în cadrul comunicării la distanță, consumatorului îi sunt livrate numai informațiile decisive enumerate în art. 15 (VTC, VTP, DAE, modul de calcul al dobânzii, durata contractului ș.a.); (ii) ulterior, imediat după formarea contractului, consumatorul va primi în scris restul informațiilor esențiale enumerate de art. 14 din O.U.G. nr. 50/2010, pe care creditorul le va transmite utilizând formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010. 2

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 3

Art. 17. **(1) În cazul unui contract de credit în care plățile făcute de consumator nu conduc la o rambursare imediată a valorii totale a creditului, dar sunt utilizate pentru a constitui capital în timpul perioadelor și în condițiile stabilite în contractul de credit sau într-un contract accesoriu, informațiile**

precontractuale cerute potrivit art. 11, 12 şi art. 14 cuprind o declaraţie clară şi concisă, potrivit căreia aceste contracte de credit nu prevăd o garanţie de restituire a valorii totale a creditului tras pe baza acestuia.

(2) Dacă se oferă o astfel de garanţie, declaraţia nu este necesară.

Comentariu

4 Textul legal comentat se referă la contractele complexe (mixte) de credit, în cazul cărora părţile au stipulat atât un procent/ o valoare pentru care plăţile periodice făcute de consumator amortizează capitalul împrumutat, cât şi un procent/ o valoare din respectivele plăţi periodice care nu serveşte la amortizarea împrumutului, ci se ataşează capitalului (precum în cazul facilităţilor de *overdraft*), putând fi reutilizată de către consumator (*credit renouvable* în dreptul francez, credit de tip *revolving* ş.a.).

5 În asemenea cazuri, se poate distinge între două situaţii (ambele luate în calcul atât în cuprinsul art. 5 pct. 5 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, cât şi în art. 17 din O.U.G. nr. 50/2010): (a) situaţia în care consumatorul nu oferă potrivit contractului o ***garanţie de rambursare*** a valorii totale a creditului (VTC), caz în care legea impune utilizarea unei ***declaraţii scrise, clare şi concise*** despre absenţa garanţiei; (b) situaţia în care consumatorul oferă o garanţie de rambursare a valorii totale a creditului, iar această garanţie este identificată în cuprinsul contractului.

6 Autorii Directivei 2008/48/CE, respectiv legiuitorul român în textul de transpunere în dreptul intern, au intenţionat să protejeze consumatorul în cazurile în care nu i s-a solicitat în momentul încheierii contractului de credit constituirea unei garanţii de rambursare totală a creditului. În aceste situaţii, creditorul este obligat să creeze consumatorului posibilitatea concretă de a da o declaraţie scrisă din care să rezulte absenţa obligaţiei sale de a constitui o garanţie de rambursare integrală, astfel încât în baza acestei declaraţii ulterior să se poată apăra în situaţiile în care s-ar confrunta cu cererea creditorului de a urmări silit anumite bunuri din patrimoniul consumatorului.

7 Atât textul Directivei, cât şi cel al art. 17 din O.U.G. nr. 50/2010 prevăd că declaraţia de absenţă a garanţiei va fi ***clară şi concisă***, încât să nu fie susceptibilă de mai multe interpretări ori însoţită de afirmaţii echivoce. Creditorului îi este permis, în contextul încheierii creditelor de tip *revolving* să solicite garanţii de rambursare integrală, însă acestea

trebuie să rezulte clar din clauzele convenite de părți. Dacă optează din start pentru convenirea de credite fără garanții de rambursare integrală, potrivit textului legal comentat, absența garanțiilor de rambursare trebuie să rezulte clar și neechivoc din cuprinsul unei declarații exprese în acest sens.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 8

Art. 18. **(1) Creditorii și, după caz, intermediarii de credit oferă consumatorului explicații corespunzătoare care să îi permită acestuia să evalueze dacă contractul de credit propus este adaptat la nevoile sale și la situația sa financiară.**

(2) Explicațiile trebuie să cuprindă cel puțin următoarele:

a) explicarea informațiilor precontractuale care sunt furnizate potrivit prevederilor art. 11, 12 și 14;

b) caracteristicile esențiale ale produselor propuse și efectele specifice pe care le pot avea asupra consumatorului;

c) explicarea costurilor ce fac parte din costul total al creditului pentru consumator, astfel încât consumatorii să înțeleagă ce plătesc;

d) consecințele neplății din partea consumatorului.

Comentariu

Sumar

§1. Funcția specifică a obligației bancare de consiliere 1
§2. Obiectul obligației bancare de consiliere 5
§3. Sancțiuni aplicabile 9
§4. Jurisprudență 11

§1. Funcția specifică a obligației bancare de consiliere

Obligația de consiliere desemnează în această materie obligația profesionistului bancar de orientare a alegerii consumatorului, menită să fixeze prin judecăți de valoare reperele pertinente pentru opțiunea acestuia din urmă, îndeosebi în privința oportunității contractării creditului. 1

Obligația de consiliere se particularizează prin *funcția sa specifică*, de orientare a alegerii clientului între diferitele tipuri de ofertă formulate de către profesionist și, deci, de calibrare a corpului contractual în raport cu trebuințele reale, concrete ale consumatorului. Operațiunea 2

de consiliere este mult mai complexă decât cea de informare, ultima presupunând livrarea către consumator a unor date tehnice, cu conținut neutru, obiectiv despre caracteristicile creditului/ drepturile și obligațiile esențiale ale părților, în timp ce consilierea implică emiterea unor *repere subiective*, a unor judecăți de valoare ori a unor sfaturi adaptate nevoilor particulare ale consumatorului.

3 Practica bancară a impus în plus, în interiorul obligației de consiliere, existența unei obligații a profesionistului bancar de *disuadare* a clientului, de a descuraja încheierea (în anumiți termeni) de către consumator a unui contract de credit care excedează vizibil posibilitățile de rambursare ale clientului (disuadare care se manifestă la nivelul respingerii dosarului de credit al consumatorului/ neacordarea avizului prealabil de creditare).

4 În asemenea cazuri, literatura de specialitate învederează transformarea obligației de orientare a deciziei clientului într-o *îndatorire de substituire* în locul consumatorului pentru a decide asupra oportunității contractării, profesionistul bancar fiind dator – în baza principiului vigilenței/prudenței bancare – *să refuze* contractarea de credite inadecvate posibilităților anticipate de rambursare.

§2. Obiectul obligației bancare de consiliere

5 Obiectul obligației de consiliere este mai larg decât cel al obligației de informare, întrucât debitorul nu se poate limita la enunțarea unor chestiuni de fapt, ci trebuie să evidențieze clientului oportunitatea – *în plan tehnic și/sau financiar* – a încheierii contractului.

6 Executarea obligației de consiliere implică nu numai atenționarea consumatorului asupra aspectelor de ordin tehnic ale produsului/ prestării serviciului bancar, ci și asigurarea profesionistului că profanul a contractat *un credit corespunzător trebuințelor sale concrete.* După cum rezultă din textul art. 18 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010, creditorii și, după caz, intermediarii de credit au obligația de a oferi consumatorului „explicații corespunzătoare care să îi permită acestuia să evalueze dacă contractul de credit propus este adaptat la nevoile sale și la situația sa financiară".

7 Textul legal comentat menționează expres aspectele esențiale asupra cărora este îndreptată de regulă consilierea bancară: (i) caracteristicile esențiale ale produselor propuse și efectele specifice pe care le pot avea asupra consumatorului; (ii) explicarea costurilor ce fac parte din costul

total al creditului pentru consumator, astfel încât consumatorii să înțeleagă ce plătesc; (iii) consecințele neplății din partea consumatorului.

Un alt caz este reprezentat de *consilierea solicitată*; intenționând să imprime creditului contractat o destinație aparte, consumatorul poate solicita sfaturile profesionistului bancar, menite să-i clarifice limitele și neajunsurile utilizării produsului bancar; specificul consilierii din inițiativa consumatorului rezidă în lărgirea câmpului strict al obligației de consiliere dinspre zona tehnicității excepționale către spațiul tehnicității relative, adaptate la nelămuririle concrete ale profanului. 8

§3. Sancțiuni aplicabile

Nerespectarea dispozițiilor legale relative la obligația de consiliere în materia creditelor pentru consumatori constituie contravenție, sancționată cu amendă contravențională conform textului art. 86 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010; constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor prevăzute de art. 86 se fac de către reprezentanții împuterniciți ai ANPC, la sesizarea consumatorilor, a asociațiilor de consumatori ori din oficiu, în cazul în care, prin încălcarea prevederilor legale, sunt sau pot fi afectate interesele consumatorilor (art. 87 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori). 9

Totodată, consumatorul se poate prevala, în aceste cazuri, de remedii juridice aparținând dreptului civil comun, cum ar fi dolul prin reticență comis de profesionistul bancar sau eroarea asupra substanței obiectului contractului (în accepțiunea dematerializată a acesteia) pentru a obține anularea contractului de credit încheiat în baza unui consimțământ viciat ori nulitatea relativă parțială a clauzei asupra efectelor căreia consumatorul s-a înșelat. 10

§4. Jurisprudență

În jurisprudența autohtonă, instanțele de judecată au admis proba testimonială pentru a stabili dacă reclamantul consumator a beneficiat de consiliere din partea profesionistului bancar; în motivația hotărârii (emisă în materia clauzelor abuzive, în contextul absenței negocierii), instanța a reținut că „pe rol fiind judecarea cauzei civile privind pe reclamanții M.M.C. și M.I., domiciliați în Vaslui, contradictoriu cu pârâta SC Banca V. SA, având ca obiect acțiune în constatare nulitate 11

clauză abuzivă (...), pârâta pretinde că reclamanții au avut cunoștință de clauzele contractuale la care au achiesat de bunăvoie. Martora propusă însă de pârâtă în acest sens și care este chiar directorul sucursalei Vaslui, nu a fost în măsură să confirme o negociere a clauzelor contractuale și mai ales a comisionului de risc. Deși martora a susținut că de regulă clienții băncii primesc o simulare de contract și un scadențar al plăților anterior semnării, reclamanții au infirmat faptul că ar fi primit astfel de înscrisuri susținând că au luat cunoștință de forma contractului chiar în ziua în care s-au prezentat la bancă pentru a-l semna. Astfel, instanța reține că pârâta nu a făcut nicio dovadă a negocierii comisionului de risc cu reclamanții la data încheierii contractului, în condițiile în care această clauză era una standard preformulată. Sarcina acestei probe revenea pârâtei conform art. 4 alin. (3) din Legea nr. 193/2000. În lipsa dovezii negocierii clauzei, instanța consideră ca îndeplinită condiția lipsei de negociere prevăzută de art. 4 alin. (2) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive" (citată după http://legeaz.net/spete-civil/clauze-abuzive-in-contractele-bancare-116-2012, adresă consultată la 6 ianuarie 2014).

Art. 19. Se interzice perceperea unui comision de analiză dosar în cazul în care creditul nu se acordă.

Comentariu

1 Interzicerea perceperii comisionului de analiză a dosarului, în situația neacordării creditului figurează în mod expres în textul art. 19 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori; dispozițiile legale comentate pun astfel capăt unei practici comerciale ilicite/ incorecte în relația băncilor/ prestatorilor de servicii financiare cu consumatorii, generalizată anterior intrării în vigoare, la data de 22 iunie 2010, a O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori; amintita practică era din start incorectă juridic, întrucât plata comisionului de analiză a dosarului era, în asemenea cazuri, *lipsită de cauză*:

(a) Creditul nefiind acordat (din motive ținând de bonitatea contestabilă a consumatorului, de neîndeplinirea unor cerințe esențiale ș.a.), perceperea comisionului de analiză a dosarului nu își are cauza într-o clauză contractuală/ nu ar avea un suport contractual, dată fiind

neîncheierea contractului de credit cu banca, din care să se nască o atare obligație de plată.

(b) Supunerea dosarului spre analiză, de către consumator, în vederea obținerii creditului, cu acceptul băncii, nu poate fi analizată nici într-un contract sinalagmatic autonom, având ca obiect o prestație propriu-zisă a băncii, constând în stricta analiză a dosarului, independent de eventuala acordare a unui credit, un atare acord de voințe fiind de neconceput, obiectul și cauza sa juridică fiind inexistente.

În alți termeni, consumatorul nu poate fi obligat să plătească pentru 2
analiza propriu-zisă a dosarului său, în situația respingerii dosarului, întrucât ***analizarea dosarului nu reprezintă un scop în sine, nefiind o procedură autonomă***, ci fiind strâns conexă procedurii de formare progresivă a contractului de credit (prin acceptarea ofertei băncii de către consumator, urmată sau nu de agrementul băncii, esențial pentru finalizarea formării contractului, în funcție de bonitatea acceptantului și de celelalte condiții esențiale a căror îndeplinire este solicitată).

(c) Raporturile contractuale dintre bancă și clientul său fiind unele de tip ***sinalagmatic*** (fondate pe reciprocitatea prestațiilor, obligația uneia din părți trebuie să își aibă cauza în obligația corelativă a celeilalte părți. Analizând dosarul potențialului client, banca/prestatorul de servicii financiare ***nu prestează consumatorului un serviciu autonom suplimentar***, ci doar verifică măsura în care aceasta, în calitate de potențial creditor, poate sau nu agrea acceptarea ofertei de credit de către consumator (emițând sau nu, posterior analizei, consimțământul de agrement necesar finalizării procedurii de formare a contractului).

(d) În absența unui serviciu financiar autonom prestat consumatorului (banca nefăcând altceva decât să dezbată măsura în care ea însăși își poate sau nu confirma consimțământul la creditare, în prezența condițiilor rezultând din dosarul clientului), nu poate fi justificată existența unei obligații de plată a unui comision de analiză a dosarului de către client; în cazurile acordării creditului, plata comisionului de analiză a dosarului poate fi stipulată în cuprinsul contractului și va avea, deci, o cauză contractuală, presupunând acceptul consumatorului și reflectându-se în beneficiile aduse clientului prin disponibilul bănesc acordat.

(e) Formarea contractului de credit încheiat cu consumatorii este una *progresivă*, iar nu instantanee, întrucât simpla întâlnire a ofertei de credit cu acceptarea nu poate genera un contract valabil, fiind nevoie

de o a treia etapă, care constă în consimțământul de agrement al băncii, dat sau nu în funcție de întrunirea de către consumator a condițiilor esențiale de creditare, rezultată din analiza dosarului de credit.

(f) În oricare dintre cele trei etape formatoare de contract [(I) emiterea ofertei de credit de către bancă; (II) acceptarea ofertei de către consumator, materializată în depunerea dosarului de credit spre analiză; (III) consimțământul de agrement al băncii, în urma analizării dosarului clientului, ceea ce reprezintă o confirmare a consimțământului inițial al băncii cuprins în ofertă], răspunderea consumatorului nu poate fi nicidecum una contractuală, dată fiind inexistența unui contract valabil format până în clipa epuizării celei de-a treia etape; astfel, obligația contractuală de plată a oricăror comisioane în etapa precontractuală nu se poate naște valabil, contractul însuși nefiind format pe deplin, ci reprezentând un simplu proiect.

3 Prin urmare, obligația de plată a comisionului de analiză a dosarului, în ipoteza neacordării creditului, nu își are suportul într-o dispoziție contractuală, fiind inexistentă juridic (cu toate consecințele atașate unor remedii de drept civil tradițional, precum plata nedatorată și îmbogățirea fără justă cauză a băncii).

4 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 20. **(1) În termen de 30 de zile de la depunerea dosarului de credit, dar nu mai mult de 60 de zile de la depunerea cererii de solicitare a creditului, creditorul răspunde în scris consumatorului sau, la solicitarea expresă a consumatorului, în altă formă aleasă de consumator și acceptată de creditor, cu privire la acordarea sau neacordarea creditului.**

(2) La primirea cererii de credit și a celorlalte documente ce sunt necesare acordării creditului, furnizorul de servicii financiare are obligația de a înmâna imediat consumatorului un înscris datat, semnat și cu număr de înregistrare, conținând confirmarea creditorului că i s-au predat toate actele necesare acordării creditului.

Comentariu

5 Textul art. 20 din O.U.G. nr. 50/2010 fixează un termen-limită până la care consumatorului i se va comunica rezultatul analizei dosarului său de solicitare a creditului, astfel încât băncile/ alți creditori profesioniști

nu pot utiliza termene mai mari de păstrare a dosarului „în lucru". Decizia de acordare sau neacordare a creditului trebuie luată într-un interval maxim de ***30 de zile*** de la depunerea dosarului de credit în varianta completă a acestuia. Acest termen de 30 de zile se va calcula în interiorul unui alt termen, de ***60 de zile*** de la data depunerii cererii de credit. Astfel, banca/ creditorul profesionist nu poate depăși un interval maxim de 60 de zile (aproximativ 2 luni) în care să răspundă favorabil sau negativ unei cereri de creditare adresată de persoanele fizice în scop extraprofesional. Răspunsul trebuie acordat în principiu în scris, în afară de cazul în care consumatorul a solicitat expres o altă formă de comunicare (de exemplu, *e-mail*, SMS ș.a.) și a primit acceptul creditorului cu privire la această variantă de comunicare.

Calculul termenului de răspuns se face, potrivit textului legal comentat, numărând 30 de zile de la data depunerii dosarului de credit, singurul în baza căruia banca/ creditorul poate lua decizia de creditare, însă în cazurile în care dosarul este completat într-un moment la care deja s-au scurs de pildă 50 din cele 60 de zile de la data depunerii cererii de credit, banca mai are la dispoziție doar 10 zile pentru analizarea dosarului și emiterea răspunsului. În situațiile în care, de pildă, consumatorul depune dosarul complet în ziua imediat următoare depunerii cererii de creditare, banca/ creditorul nu are la dispoziție un termen final de 60 de zile pentru a răspunde, ci un interval maxim de 30 zile. Evident că, strict tehnic, dacă un consumator depune dosarul complet în a 59-a zi de la depunerea cererii sale de creditare, de exemplu, se va putea proceda la anularea cererii inițiale și semnarea alteia, pentru a oferi creditorului un interval rezonabil de timp pentru analizarea dosarului (interesul consumatorului fiind acela de a beneficia de analiza dosarului său în vederea creditării), caz în care vor curge 30 de zile de la data depunerii noii cereri împreună cu dosarul complet, pentru ca banca/ creditorul să emită răspunsul de acceptare/ respingere a dosarului. 6

Textul legal comentat menționează și dreptul consumatorului de a primi o ***dovadă imediată a înregistrării dosarului*** sau de credit, creditorul profesionist având obligația de a înmâna imediat consumatorului un înscris datat, semnat și cu număr de înregistrare, conținând confirmarea creditorului că i s-au predat toate actele necesare acordării creditului. 7

Încălcarea dispozițiilor art. 20 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 8

Secțiunea a 3-a. Cerințe precontractuale de informare pentru anumite contracte de credit sub forma „descoperit de cont" și pentru anumite contracte specifice de credit

Art. 21. Prezenta secțiune se aplică contractelor de credit prevăzute la art. 3, 5 și 6.

Comentariu

9 Cerințele legale precontractuale de informare pentru anumite contracte de credit sub forma „descoperitului de cont" și pentru anumite contracte specifice de credit (credite acordate sub forma reeșalonării plății unei datorii mai vechi, credite preferențiale acordate de anumite organizații membrilor lor) sunt adaptate specificului acestor contracte.

10 Astfel, contractelor de credit sub forma ***descoperitului de cont rambursabil la cerere*** **sau** ***într-o perioadă de maximum 3 luni*** le sunt aplicabile numai art. 1-8, art. 9 alin. (1) lit. a)-c) și alin. (2), art. 10, art. 21-45, art. 48-49, art. 52-53, art. 63-65 și art. 70-96 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, pentru evitarea unei supraprotecții juridice, inutile și inadecvate, dat fiind impactul financiar modest ori controlabil asupra consumatorului. Este vorba despre dispozițiile legale relative la: (a) definițiile legale ale unor termeni; (b) reglementarea *publicității ofertelor* de credit; (c) conținutul specific al *obligației precontractuale de informare* incumbând profesionistului; (d) *formalismul informativ* specific descoperitului de cont; (e) *obligația de informare postcontractuală* (corespunzătoare etapei producerii de efecte contractuale), executată inclusiv sub forma extrasului de cont; (f) condițiile specifice de exercitare a *dreptului de retractare* a consimțământului în cazul contractelor de credit legate; (g) *cesiunea* drepturilor creditorului; (h) calculul DAE; (i) obligația de a evalua bonitatea consumatorului și accesul la bazele de date; (j) obligațiile legale incumbând intermediarilor de credite; (k) constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor de către reprezentanții ANPC.

11 Un alt caz de ***aplicare parțială*** a textelor O.U.G. nr. 50/2010 îl reprezintă creditele acordate de ***casele de ajutor reciproc*** ori alte organizații similare. Este vorba despre contracte de credit încheiate de o

organizație care îndeplinește următoarele condiții: (1) este constituită în avantajul reciproc al membrilor săi; (2) nu obține profit pentru alte persoane, ci doar pentru membrii săi; (3) îndeplinește un rol social conform legislației; (4) primește și gestionează numai contribuții ale membrilor săi și le oferă surse de creditare numai acestora; (5) acordă credit cu o dobândă anuală efectivă mai mică decât cea practicată în mod obișnuit pe piață sau în limitele unui plafon prevăzut de legislație; (6) componența acesteia este limitată la persoane care își au reședința sau locul de muncă într-o anumită regiune sau la angajați și pensionari ai unui anumit angajator ori la persoane care îndeplinesc alte cerințe prevăzute de legislație, cerințe care reprezintă baza pe care se întemeiază o legătură comună între membri.

În esență, este vorba despre creditele acordate membrilor lor, în 12
condiții în general mai avantajoase, de către *casele de ajutor reciproc* ori de către *asociațiile de salariați* dintr-un anumit domeniu ori ai unui angajator, contracte cărora le sunt aplicabile, conform art. 5 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, numai art. 1-10, art. 21-29, art. 31-45 și art. 46 alin. (1) lit. a)-i) și lit. m), art. 48, art. 50-51, art. 54-57 și art. 66-96; este vorba despre dispozițiile legale relative la: definirea legală a înțelesului unor termeni; reglementarea publicității ofertei de credit; obligația creditorului de a evalua bonitatea consumatorului și accesul la bazele de date; obligația postcontractuală de informare asupra modificării ratei dobânzii; dreptul de retractare a consimțământului și dreptul de rambursare anticipată a creditului; nulitatea absolută a renunțării anticipate a consumatorilor la drepturile conferite prin ordonanța de urgență citată; constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor de către reprezentanții ANPC; dimpotrivă, acestor organizații – nefiind asimilabile unor profesioniști ai creditului și ai serviciilor financiare – *nu le incumbă obligația de informare precontractuală* reglementată în textul ordonanței de urgență citate și nici uzul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în Anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, anumite rigori ale formalismului informativ fiind și ele inaplicabile.

În fine, obligația precontractuală de informare este adaptată la 13
nivelul conținutului și pentru contractele de credit acordate în forma *amânării plății unor datorii anterioare*, contracte „care prevăd punerea

de acord a creditorului cu consumatorul asupra unor formalități cu privire la metodele de amânare la plată sau de rambursare", în cazul în care: (1) consumatorul și-a încălcat deja obligațiile cuprinse în contractul de credit inițial; (2) astfel de formalități ar fi susceptibile de a elimina posibilitatea unor acțiuni în instanță în legătură cu respectiva încălcare; (3) consumatorul nu ar fi, prin aceasta, obligat să respecte clauze contractuale mai puțin favorabile decât cele din contractul de credit inițial. Conform art. 6, asemenea convenții sunt excluse în general din sfera de aplicare a O.U.G. nr. 5/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, dat fiind faptul că nu este vorba despre contractarea unui nou credit de către consumator, ci despre reeșalonarea plății unor datorii scadente, în condiții cu nimic mai nefavorabile celor inițiale. Rămân incidente în aceste cazuri numai dispozițiile art. 1-10, art. 21-29, art. 31-45 și art. 46 alin. (1) lit. a)-j), lit. m) și lit. s), art. 47 alin. (2)-(4), art. 48, art. 50-51, art. 54-57, art. 66-69 și art. 72-96, relativ la: definirea legală a unor termeni; reglementarea publicității ofertei de credit; obligația creditorului de a evalua bonitatea consumatorului și accesul la bazele de date; obligația postcontractuală de informare asupra modificării ratei dobânzii; dreptul de retractare a consimțământului și dreptul de rambursare anticipată a creditului; nulitatea absolută a renunțării anticipate a consumatorilor la drepturile conferite prin ordonanța de urgență citată; constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor de către reprezentanții ANPC.

Art. 22. **(1) Creditorul și, după caz, intermediarul de credit furnizează consumatorului, pe baza clauzelor și a condițiilor de creditare oferite de către creditor, precum și, după caz, a preferințelor exprimate și a informațiilor furnizate de către consumator, informațiile necesare care să îi permită consumatorului să compare mai multe oferte pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit.**

(2) Informațiile sunt furnizate:

a) cu suficient timp, dar nu mai puțin de 15 zile, înainte ca un consumator să încheie un contract de credit sau să accepte o ofertă;

b) [1] pe hârtie sau pe alt suport durabil și sunt redactate în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum 12 p. În cazul în care informațiile sunt redactate pe hârtie, culoarea de fond

---

[1] Lit. b) de la alin. (2) al art. 22 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 7 din Legea nr. 288/2010.

a hârtiei pe care este redactat formularul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat;

c) într-o modalitate prin care să se asigure că toate informațiile au același grad de vizibilitate.

(3) Perioada de 15 zile prevăzută la alin. (2) lit. a) se poate reduce cu acordul expres al consumatorului.

(4) Informațiile pot fi furnizate prin intermediul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori" prevăzut în anexa nr. 3.

(5) În cazul în care creditorul a furnizat informații prin formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori" prevăzut în anexa nr. 3, se consideră că acesta a respectat cerințele referitoare la informații prevăzute în prezentul articol și în art. 4 din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004, republicată, cu modificările ulterioare.

Comentariu

Scopul obligației speciale de informare incumbând creditorului în cazul descoperitului de cont rambursabil în maxim 3 luni și al altor contracte de credit aparte din cele vizate de art. 5-6 din O.U.G. nr. 50/2010 este de a permite consumatorului, într-un interval de 15 zile, ***să compare mai multe oferte*** pentru a putea lua o decizie informată cu privire la eventuala încheiere a unui contract de credit. Din nou este vorba despre un drept la reflecție la care consumatorul poate renunța, acest termen putând fi ***redus cu acordul*** scris al consumatorului. Spre deosebire de intervalul legal de reflecție, termenul de 14 zile calendaristice pentru eventuala retragere din contract a consumatorului este imperativ, neputând fi redus nici măcar cu acordul consumatorului și neputând face obiectul unei renunțări anticipate din partea acestuia. 1

Articolul comentat reproduce anumite rigori materiale (formale) de prezentare a informațiilor precontractuale. Informațiile standard trebuie oferite consumatorului pe hârtie sau pe alt suport durabil și vor fi redactate ***în scris, vizibil și ușor de citit***, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea caracterelor de minimum 12 p. În cazul în care informațiile sunt redactate pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat formularul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat. În principiu, legea interzice utilizarea de caractere mici ori a subsolului paginii pentru anumite informații esențiale, astfel încât creditorul trebuie să se asigure că toate informațiile au același grad de vizibilitate în documentele informative înmânate consumatorului 2

în faza precontractuală. Banca/ creditorul va utiliza pentru furnizarea acestor informații formularul „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori" prevăzut în anexa nr. 3 la O.U.G. nr. 50/2010.

3 Încălcarea dispozițiilor art. 22 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 23. **În plus, față de informațiile prevăzute la art. 22, art. 25-27, consumatorului i se furnizează, la cerere și gratuit, un exemplar din proiectul de contract de credit care include informațiile contractuale prevăzute la art. 33-49, în măsura în care articolele respective se aplică. Această prevedere nu se aplică în cazul în care, în momentul cererii, creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne.**

Comentariu

1 Articolul comentat se referă la obținerea ***proiectului de contract de credit*** de către consumator. După cum rezultă din textul art. 23, remiterea către consumator a proiectului de contract de credit, în plus față de formularul standard informativ, are loc în cazul descoperitului de cont rambursabil la cerere sau într-o perioadă de maximum 3 luni și a altor contracte de credit aparte din cele vizate de art. 5-6 din O.U.G. nr. 50/2010 (credite acordate de anumite organizații membrilor lor, creditele sub forma reeșalonării plății unor datorii scadente) numai ***din inițiativa (la cererea) consumatorului.*** Dimpotrivă, în cazul creditelor de investiții imobiliare și al creditelor ipotecare (inclusiv credite de nevoi personale/ de consum garantate cu ipotecă), înmânarea către consumator a proiectului de contract de credit este obligatorie pentru creditor. Diferența se justifică prin implicațiile financiare/ juridice semnificativ mai mari pe care le are în patrimoniul consumatorului încheierea unui contract de credit imobiliar/ ipotecar (încheiat în general pe durate mari de timp, pentru sume semnificativ mai mari decât în cazul creditelor de consum/ de nevoi personale nenominalizate, cu consecința vânzării silite a imobilului adus ca garanție, la cererea creditorului ipotecar ș.a.). De la aceste reguli privitoare la proiectul de contract de credit, sunt exceptate numai situațiile în care consumatorul nu poate îndeplini condițiile necesare pentru accesarea creditului (i) sau cazurile în care,

la momentul cererii, creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne (ii).

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 2

Art. 24. **În cazul în care contractul a fost încheiat, la cererea consumatorului, folosind un mijloc de comunicare la distanță care nu permite oferirea informațiilor ce trebuie furnizate conform prevederilor art. 22, art. 25-27, creditorul își îndeplinește, imediat după încheierea contractului de credit, obligațiile prevăzute la art. 22, 25 și 26, prin furnizarea informațiilor contractuale prevăzute la art. 33-49, în măsura în care articolele respective se aplică.**

Comentariu

Din textul legal comentat rezultă că **creditele contractate prin telefon** sub forma descoperitului de cont rambursabil în maxim 3 luni și a altor contracte de credit aparte din cele vizate de art. 5-6 din O.U.G. nr. 50/2010 (credite acordate de anumite organizații membrilor lor, creditele sub forma reeșalonării plății unor datorii scadente) nu sunt scutite de rigorile legale legate de obligația precontractuală de informare, îndeosebi cu privire la elemente esențiale precum VTP (valoarea totală plătibilă de către consumator) și exemplul de calcul reprezentativ, din care să reiasă tipul și valoarea comisioanelor/ dobânzii practicate și valoarea DAE (dobânda anuală efectivă). În aceste cazuri, însă, după cum reiese din art. 16 din O.U.G. nr. 50/2010, creditorul va furniza informațiile complete prevăzute de art. 14, imediat după formarea contractului, prin uzul formularului „Informații standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010. 3

De asemenea, trebuie comunicate consumatorului suma, numărul și frecvența plăților care vor fi efectuate de către acesta și, după caz, ordinea în care plățile vor fi alocate pentru rambursare diferitelor solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului. 4

Sunt esențiale, totodată, trebuind a fi comunicate telefonic consumatorului, informațiile privitoare la: valoarea totală a creditului (VTC) și condițiile care guvernează tragerea; durata contractului de credit; 5

bunul ori serviciul respectiv şi preţul de achiziţie al acestuia, în cazul contractelor de credit legate; rata dobânzii aferente creditului; condiţiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul al ratei dobânzii, precum şi termenele, condiţiile şi procedura pentru modificarea ratei dobânzii aferente creditului şi, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanţe diferite, informaţiile de mai sus pentru toate ratele aplicabile.

6 Astfel cum rezultă şi din art. 5 pct. 3 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, în cazul comunicărilor telefonice ori al altor specii de comunicare la distanţă care nu permit prin ele însele furnizarea informaţiilor legale în faza precontractuală, creditorul va furniza verbal (în cadrul comunicării telefonice), respectiv utilizând acel mijloc de comunicare la distanţă doar informaţiile minimale obligatorii la care se referă art. 15 din O.U.G. nr. 50/2010 (I), iar ***imediat după încheierea contractului*** va expedia consumatorului informaţiile complete conform art. 14 în scris, utilizând formularul „Informaţii standard la nivel european privind creditul pentru consumatori", prevăzut în anexa nr. 2 la O.U.G. nr. 50/2010 (II).

7 Încălcarea dispoziţiilor art. 24 de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 25. **Informaţiile la care se face referire la art. 22 cuprind următoarele:**

a) tipul de credit;

b) identitatea şi adresa sediului social şi a punctului de lucru al creditorului, precum şi, după caz, numele şi adresa sediului social şi/sau a punctului de lucru ori, după caz, adresa de domiciliu a intermediarului de credit implicat;

c) valoarea totală a creditului;

d) durata contractului de credit;

e) rata dobânzii aferente creditului;

f) condiţiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul a acesteia, costurile aplicabile din momentul încheierii contractului de credit şi condiţiile în care acele costuri pot fi modificate;

g) dobânda anuală efectivă ilustrată prin intermediul unui exemplu reprezentativ care menţionează toate ipotezele folosite pentru calculul dobânzii respective;

h) condițiile și procedura pentru încetarea contractului de credit;

i) pentru contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 3, o mențiune conform căreia consumatorului i se poate solicita în orice moment rambursarea integrală a creditului, după caz;

j) rata dobânzii aplicabilă în cazul ratelor întârziate, măsurile pentru ajustarea acesteia și, după caz, orice penalități plătibile în caz de neplată;

k) dreptul consumatorului de a fi informat imediat și gratuit, potrivit prevederilor art. 32 alin. (1), asupra rezultatului consultării bazei de date, realizate pentru evaluarea bonității sale;

l) pentru contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 3, informații cu privire la costurile aplicabile încă de la momentul încheierii contractului de credit, precum și, după caz, condițiile în care pot fi modificate aceste costuri;

m) după caz, termenul pe parcursul căruia informațiile precontractuale au forță juridică obligatorie pentru creditor.

Comentariu

Articolul 25 conține o ***listă limitativă, imperativă a informațiilor*** standard obligatorii care trebuie furnizate consumatorilor în faza precontractuală, adaptat tipului de credit în cauză, îndeosebi pentru contractele de credit sub forma ***descoperitului de cont***: 1

(a) ***tipul de credit***; informațiile precontractuale standardizate trebuie să specifice dacă este vorba despre un descoperit de cont, un credit acordat în condiții speciale (de pildă, acordat în condiții preferențiale – dobândă redusă – persoanelor care încasează salariile într-un cont la respectiva bancă ș.a.); 2

(b) ***identitatea și adresa sediului social și a punctului de lucru al creditorului,*** precum și, după caz, identitatea și adresa sediului social și/ sau a punctului de lucru ori, după caz, adresa de domiciliu a ***intermediarului de credit*** implicat; următoarea informație esențială aflată pe listă se referă la datele de identificare a creditorului; în cazul creditorilor bancari/ societăților de finanțare, trebuie specificată și adresa acestora, atât a sediului social, cât și a punctului de lucru căruia i s-a adresat consumatorul în vederea depunerii documentației de credit; în cazul intermediarilor de credite, aceștia, la rândul lor, trebuie să specifice în scris, adresa sediului social/ punctului de lucru/ domiciliu, după caz; 3

(c) ***valoarea totală a creditului și condițiile care guvernează tragerea***; VTC (valoarea totală a creditului) se referă la plafonul de creditare sau, cu alte cuvinte, sumele totale puse la dispoziție debito- 4

rului pe baza contractului de credit (suma totală împrumutată debitorului); totodată, informațiile standard din faza precontractuală trebuie să specifice condițiile aplicabile pentru tragerea sumelor, cum ar fi eventualele restricții valorice/temporale aplicabile retragerilor de numerar/viramentelor, cu privire la suma pusă la dispoziție clientului prin contractul de credit;

5 (d) ***durata contractului de credit*** reprezintă, la rândul său, o informație esențială pentru potențialul debitor, în faza precontractuală; unele specii de credit sunt acordate pentru durate nedeterminate (cum ar fi varietățile descoperitului de cont) (i), altele pe durate fixe nemodificabile (prestabilite în oferta de credit, cum ar fi un credit cu dobândă fixă 0% și DAE de 9,8% acordat pentru achiziția de produse electronice, pentru o durată fixă de 1 an) (ii), iar altele pot fi adaptate la durata convenabilă consumatorului în funcție de posibilitățile de rambursare ale acestuia (de pildă, în cazul creditelor pentru investiții imobiliare, cu o durată între 10 și 30 ani) (iii); oricare ar fi durata concretă a creditului, aceasta trebuie comunicată consumatorului în faza precontractuală, pentru ca acesta să-și poată forma un consimțământ liber, dat în cunoștință de cauză, în legătură cu intervalul în care va plăti ratele de credit;

6 (e) ***rata dobânzii*** aferente creditului; dobânda percepută de creditor reprezintă o informație esențială în faza precontractuală a contractării creditului; dincolo de truismul afirmației, este relevant totodată tipul de dobândă perceput. În contractele de credit, poate fi percepută o dobândă totală compusă dintr-o ***dobândă fixă*** de x% și dintr-o ***dobândă variabilă***, în funcție de anumiți indici obiectivi stipulați în contract; de regulă, băncile stabilesc în oferta de creditare o rată mică a dobânzii fixe, mai atractivă pentru consumatori (de pildă, credit de nevoi personale/ de consum cu dobândă fixă de 3% sau chiar cu dobândă fixă de 0%), însă includ în contractul de credit și o componentă de dobândă variabilă, care face ca DAE (dobânda anuală efectivă) să fie considerabil mai mare.

7 Dobânda fixă este, de regulă, mai convenabilă pentru consumatori, pentru că aceștia pot conta pe stabilitatea acesteia pe durata întregii perioade de creditare. De aceea, un credit de nevoi personale/ de consum acordat cu o dobândă fixă de 0% + dobândă variabilă se poate dovedi adesea mult mai dezavantajos prin fluctuațiile dobânzii variabile decât un credit cu dobândă fixă (de 12%, de exemplu). Prin urmare, rata dobânzii și tipul de dobândă percepută trebuie în

mod obligatoriu comunicate consumatorului în cadrul informațiilor precontractuale standard la care legea se referă. Procentul în sine, în materia dobânzii, poate reprezenta în contractele de credit, un element incitativ la contractare, putând fi determinant pentru consimțământul consumatorului, de unde și necesitatea stipulării acestor informații în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea caracterelor de minimum 12 p.

(f) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, ***formula de calcul al ratei dobânzii,*** precum și termenele, condițiile și procedura pentru ***modificarea ratei dobânzii*** aferente creditului și, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanțe diferite, informațiile de mai sus pentru toate ratele aplicabile, trebuie la rândul lor, comunicate potențialului debitor în faza formării consimțământului (în principiu, cu 15 zile înaintea semnării contractului de credit, în afara cazurilor în care acest interval de timp a fost diminuat/ înlăturat cu acordul expres al consumatorului). Informațiile standard furnizate trebuie să specifice: (i) tipul dobânzii practicate; (ii) natura dobânzii, și anume dacă este vorba despre o dobândă fixă, variabilă sau mixtă; (iii) condițiile în care se aplică dobânda stipulată; (iv) condițiile și indicatorii obiectivi în funcție de care dobânda poate fi majorată ulterior. 8

(g) ***dobânda anuală efectivă,*** ilustrată prin intermediul unui ***exemplu reprezentativ*** care menționează ***toate ipotezele folosite*** pentru calculul ratei respective; potrivit textului legal comentat, este obligatorie indicarea în documentele informative precontractuale, a valorii DAE și VTP (valoarea totală de plată), însumând capitalul de rambursat și sumele percepute cu titlu de dobândă/ comisioane. Cele două valori (DAE și VTP) sunt, în principiu, decisive în formarea opțiunii consumatorului; de aceea, acestuia trebuie să i se prezinte în scris inclusiv informația privind valoarea matematică a acestora, pe baza unui exemplu de calcul reprezentativ. Legiuitorul european a pornit de la prezumția ignoranței profanului în materie, astfel încât consumatorul nefiind un specialist în domeniul creditelor bancare, are dreptul de a i se prezenta întotdeauna un exemplu de calcul din care să rezulte costul total al creditului. 9

Din exemplul reprezentativ trebuie să rezulte valoarea totală pe care o va rambursa consumatorul; de pildă, „Pentru un credit ipotecar de investiții imobiliare de 57.000 euro, pe 25 de ani, la o dobândă de Euribor 10

la 3 luni + 4% și comision lunar de 0,03083%, valoarea totală plătibilă (VTP) este de **103.200** euro, DAE 5,13%" sau, de exemplu, „Pentru Linia de Credit cu card de credit atașat în valoare de **3.000 lei** efectuată la data aprobării Liniei de credit și rambursată în 12 luni, DAE 45%, valoare totală plătibilă (VTP) este de **4.350 lei**. În principiu, scăzând din VTP capitalul împrumutat va rezulta costul total al creditului pentru consumator (CTC); pentru capitalul de 3.000 lei împrumutat pentru 12 luni, cu DAE de 45%, CTC este pentru consumator, în acest exemplu, de 1.350 lei;

11 (h) condițiile și procedura pentru ***încetarea contractului de credit***; este esențial de precizat, în cazul descoperitului de cont, modalitatea concretă în care consumatorul poate pune capăt raporturilor contractuale, dacă va dori la un moment dat să renunțe la facilitatea de *overdraft;* tot astfel, este relevant pentru potențialul client modul în care banca/ creditorul profesionist poate pune legal capăt relației contractuale, retrăgând facilitatea de *overdraft;*

12 (i) pentru contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 3, o mențiune conform căreia ***consumatorului i se poate solicita în orice moment rambursarea integrală a creditului***, după caz; în situațiile în care descoperitul de cont a fost stipulat ca fiind rambursabil la cerere, consumatorul trebuie informat în mod explicit în faza precontractuală asupra faptului că banca/creditorul profesionist poate solicita, conform contractului, în orice moment rambursarea integrală a sumei-plafon puse la dispoziție;

(j) rata dobânzii aplicabilă în cazul ratelor întârziate, măsurile pentru ajustarea acesteia și, după caz, orice ***penalități*** plătibile în caz de neplată;

(k) dreptul consumatorului de a fi informat imediat și gratuit, potrivit prevederilor art. 32 alin. (1), asupra ***rezultatului consultării bazei de date***, realizate pentru evaluarea bonității sale;

(l) pentru contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 3, informații cu privire la ***costurile aplicabile încă de la momentul încheierii contractului de credit***, precum și, după caz, condițiile în care pot fi modificate aceste costuri;

(m) după caz, perioada în care ***informațiile precontractuale au forță juridică*** obligatorie pentru creditor, întrucât pentru consumator este esențial și termenul în care poate conta pe stabilitatea datelor furnizate în oferta creditorului.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 26. **(1) În cazul unui contract de credit în sensul art. 5 și 6, informațiile prevăzute la art. 22 și 25 includ și următoarele:**

a) valoarea, numărul și frecvența plăților care vor fi efectuate de către consumator și, după caz, ordinea în care plățile se vor aloca, în scopul rambursării, pentru diferitele solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului;

b) dreptul de rambursare anticipată și, după caz, informații privind dreptul creditorului la compensație și modul în care aceasta va fi stabilită.

(2) În cazul contractelor de credit prevăzute la art. 3 se aplică numai prevederile art. 22 și 25.

Comentariu

În cazul creditelor acordate de anumite organizații membrilor lor, respectiv al creditelor acordate de profesionistul creditor sub forma reeșalonării plății unor datorii scadente ale consumatorului, informațiile-standard livrate în faza precontractuală pentru formarea unui consimțământ avizat al debitorului trebuie să includă și precizări clare, explicite despre: a) obligația principală a debitorului de rambursare a creditului – ***valoarea, numărul și frecvența plăților*** care vor fi efectuate de către consumator și, după caz, ordinea în care plățile se vor aloca, în scopul rambursării, pentru diferitele solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului; b) ***dreptul de rambursare anticipată*** și, după caz, informații privind dreptul creditorului la compensație pentru rambursarea anticipată și modul în care aceasta va fi stabilită. 1

În schimb, în cazul creditelor acordate sub forma descoperitului de cont la care face referire art. 3 din O.U.G. nr. 50/2010, și anume descoperitul de cont care trebuie rambursat la cerere sau într-o perioadă de maximum 3 luni, creditorul profesionist nu va include în documentele informative precontractuale informații privind *valoarea, numărul și frecvența plăților* care vor fi efectuate de către consumator și, după caz, ordinea în care plățile se vor aloca, în scopul rambursării, pentru diferitele solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului, întrucât descoperitul de cont nu este compatibil cu aceste mecanisme. În cazul descoperitului de cont, suma rambursată devine imediat reutilizabilă de 2

către consumator în intervalul fixat prin contract, rambursarea neducând la o stingere a datoriei, precum în cazul creditelor ordinare. De asemenea, descoperitul de cont nu presupune rigori privind numărul și frecvența plăților, consumatorul putând să ramburseze sau nu suma utilizată, iar dacă o rambursează, aceasta devine imediat reutilizabilă la nivel de capital împrumutat, ceea ce explică excluderea amintitelor informații-standard din formularele precontractuale specifice descoperitului de cont. Rațiuni similare explică absența referirilor precontractuale la valoarea, numărul și frecvența plăților periodice în cazul descoperitului de cont rambursabil la cerere, unde este de esența acestuia ca întreaga sumă-capital să fie imediat rambursabilă la simpla cerere a băncii/ creditorului profesionist.

3 De asemenea, dreptul de rambursare anticipată nu este aplicabil în accepțiunea sa obișnuită în cazul descoperitului de cont, întrucât este de esența acestuia ca debitorul să poată rambursa oricând în intervalul de creditare întreaga sumă ori părți din aceasta, numai că acestea devin imediat reutilizabile, plata neducând la o stingere definitivă a datoriei.

4 Încălcarea dispozițiilor art. 26 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 27. **(1) În cazul comunicării verbale prin telefon și în cazul în care consumatorul solicită ca „descoperitul de cont" să fie disponibil imediat, descrierea caracteristicilor principale ale serviciului financiar include cel puțin elementele prevăzute la art. 25 lit. c), e), f), g) și i).**

(2) În plus, în contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 5 și 6, descrierea principalelor caracteristici include menționarea duratei contractului de credit.

Comentariu

1 Articolul comentat conține referiri exprese la informațiile-standard care nu pot fi omise de creditor în faza precontractuală sub pretextul comunicării telefonice cu consumatorul în această fază. Este vorba, mai întâi, despre faptul că – în situațiile în care consumatorul solicită în cadrul comunicării telefonice ca descoperitul de cont să fie disponibil imediat – creditorul are obligația de a-i comunica informațiile legale minimale, fără de care se consideră că nu poate fi furnizat de către

consumator un consimțământ valabil în cunoștință de cauză, și anume informațiile referitoare la: (1) VTC – valoarea totală a creditului; (2) rata dobânzii aferente creditului; (3) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul a acesteia, costurile aplicabile din momentul încheierii contractului de credit și condițiile în care acele costuri pot fi modificate; (4) DAE – dobânda anuală efectivă ilustrată prin intermediul unui exemplu reprezentativ care menționează toate ipotezele folosite pentru calculul dobânzii respective; (5) pentru contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 3 – *descoperit de cont rambursabil la cerere* – o mențiune conform căreia consumatorului i se poate solicita în orice moment rambursarea integrală a creditului, întrucât consumatorul trebuie să înțeleagă din start că banca/ creditorul îi poate solicita în acest caz oricând rambursarea integrală a sumei.

Pe de altă parte, în cazul creditelor acordate sub forma reeșalonării 2
unei datorii anterioare/ creditelor acordate în condiții mai avantajoase decât cele de pe piață, de către o organizație membrilor săi, dacă între debitor și creditor comunicarea are loc telefonic, creditorul nu poate omite menționarea *duratei* contractului de credit, ca informație esențială pentru formarea consimțământului avizat al debitorului, a cărei omisiune nu poate fi admisă sub pretextul condițiilor aparte ale comunicării telefonice.

Încălcarea dispozițiilor art. 27 de către creditorul profesionist repre- 3
zintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 28. **Fără a aduce atingere excepției prevăzute la art. 2 lit. b), în cazul contractelor de credit care sunt acordate sub forma „descoperit de cont" și care trebuie rambursate într-o perioadă de o lună, descrierea caracteristicilor principale ale serviciului financiar include cel puțin elementele prevăzute la art. 25 lit. c), e), f), g) și i).**

Comentariu

Descoperitul de cont rambursabil în termen de o lună este în gene- 1
ral supus unor rigori precontractuale mai suple decât în cazul creditelor obișnuite, dat fiind în principiu faptul că se acordă pentru sume moderate și nu afectează pe termen mediu și lung patrimoniul consumatorului. Cu toate acestea, potrivit articolului comentat, informațiile

livrate consumatorului în faza precontractuală asupra descoperitului de cont rambursabil într-o lună nu pot omite câteva date esențiale pentru formarea consimțământului avizat, și anume: (1) VTC – valoarea totală a creditului; (2) rata dobânzii aferente creditului; (3) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul a acesteia, costurile aplicabile din momentul încheierii contractului de credit și condițiile în care acele costuri pot fi modificate; (4) DAE – dobânda anuală efectivă ilustrată prin intermediul unui exemplu reprezentativ care menționează toate ipotezele folosite pentru calculul dobânzii respective; (5) pentru contractele de credit de tipul celor prevăzute la art. 3 – *descoperit de cont rambursabil într-o lună* – o mențiune conform căreia consumatorului i se solicită rambursarea integrală a creditului la finele lunii, întrucât consumatorul trebuie să înțeleagă din start că banca/ creditorul îi acordă acest descoperit de cont pentru un interval maxim de o lună.

2 Rigorile informative menționate pentru faza precontractuală nu înlătură excepția prevăzută de art. 2 lit. b) din O.U.G. nr. 50/2010, și anume faptul că, în rest, aceste contracte ***sunt exceptate*** de la aplicarea dispozițiilor ordonanței de urgență comentate. Contractele de credit sub forma *descoperitului de cont*, pe baza cărora creditul trebuie rambursat în termen de *o lună* vizează în practică sume mici (plafonate la valoarea unui multiplu al veniturilor lunare ale consumatorului); în plus, faptul că suma inițială poate fi reutilizată numai după rambursarea ei într-o lună, corelat cu intervalul mic de creditare face ca și costurile creditării în aceste cazuri să fie relativ reduse pentru consumator. De esența descoperitului de cont pe termen de o lună este faptul că suma împrumutată nu este producătoare de dobânzi în acest interval, ci numai după depășirea perioadei de rambursare. În celelalte cazuri, descoperitul de cont reprezintă un credit supus reglementării generale conținute de textul O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, fiind exceptate numai facilitățile de *overdraft* având un impact financiar relativ minor, și anume cele rambursabile în termen de maxim o lună de la data utilizării sumei. În aceste ipoteze, dat fiind faptul că nu se contractează pentru perioade mari de timp (încât riscurile atașate survenirii decesului, incapacității de muncă ori șomajului sunt înlăturate), dispozițiile legale relative la dreptul de retractare a consimțământului în perioada de reflecție de 14 zile

calendaristice, la formalismul informativ aplicabil contractului de credit ș.a. ar reprezenta, în atare situații, o protecție juridică superfluă pentru consumator; de aceea, normele legale protecționiste devin inaplicabile, după cum prevede și art. 2 alin. (2) lit. e) din Directiva 2008/48/CE.

Încălcarea dispozițiilor art. 28 din O.U.G. nr. 50/2010 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 3

Art. 29. **(1) Prevederile art. 11-18 și 21-28 nu se aplică furnizorilor de bunuri sau servicii care acționează în calitate de intermediari de credit cu titlu auxiliar.**

(2) Creditorul are obligația de a se asigura că informațiile precontractuale prevăzute în articolele respective au fost primite de consumator.

Comentariu

Informațiile standard de care are nevoie consumatorul pentru a-și da consimțământul în cunoștință de cauză trebuie livrate în faza precontractuală, mai înaintea semnării contractului de credit, indiferent că este vorba despre un credit contractat direct cu banca/ societatea de finanțare ori printr-un intermediar de credite. Ca urmare, anumite rigori legale privitoare la informarea prealabilă a consumatorului sunt aplicabile și în cazul intermediarilor de credite. 1

Cu toate acestea, ***distribuitorii direcți de bunuri și servicii*** (cei implicați în activitatea de *retail*, de pildă, cum este cazul supermarket-urilor) intervin în procedura de creditare nu în calitate de creditori, ci în calitatea lor principală de vânzători/ prestatori de servicii, facilitând în subsidiar, în spațiile lor comerciale, accesarea de credite de către consumatori pentru bunurile de larg consum/ serviciile prestate. În aceste cazuri, este suficient ca aceștia să se asigure că în faza precontractuală consumatorului îi parvine formularul standard de informare ori un formular similar, *a cărui redactare este în sarcina creditorilor bancari/ societăților de finanțare*. De asemenea, pentru eventualele încălcări ale legii în privința informațiilor-standard precontractuale, sunt responsabili civil și contravențional creditorii profesioniști/ băncile, iar nu vânzătorul direct în spațiile comerciale ale căruia/ spațiul virtual, în cazul comenzilor *online* a fost accesat creditul legat de către consumator. 2

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Capitolul III
Obligația de a evalua bonitatea consumatorului și accesul la bazele de date

Bibliografie: *T. Vignal*, Réflexions sur le crédit immobilier en droit international privé, în Mélanges M. Cabrillac, Ed. Litec, Paris, 1999, p. 545 și urm.; *M. Zana*, La tutelle du consommateur dans le droit italien des contrats, în Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Jurisprudentia nr. 2/2005, p. 168-170; *B. Fauvarque-Cosson*, Quelle protection des consommateurs pour demain?, în Le Dalloz nr. 14/2007, p. 956-960; *R. Bufan, R. Ștefan*, Comentariu (Elemente de analiză juridică a riscului de credit), Conferința internațională Probleme actuale în domeniul juridic bancar, în volumul Probleme actuale în dreptul bancar / Current Issues in Banking Law, Ed. Wolters Kluwer, București, 2008; *F.D. Busnelli*, Note in tema di buona fede ed equità, în Rivista di diritto civile nr. 5/2001, p. 537-559; *F. Cafaggi*, From a status to a transaction-based approach (2013) 50 Common Market Law Review, Issue 1-2, p. 311-329; *F. Capriglione*, Operazioni bancarie e tipologia contrattuale, în Rivista di diritto civile nr. 1/2006, Dottrina, p. 26-54.

Art. 30. **(1)** [1] **Creditorul evaluează bonitatea consumatorului pe baza unui volum suficient de informații obținute, inclusiv de la consumator, și, după caz, pe baza consultării bazei de date relevante, înainte de încheierea unui contract de credit.**

(2) În cazul în care părțile convin să modifice valoarea totală a creditului după încheierea contractului de credit, creditorul actualizează informațiile financiare aflate la dispoziția sa privind consumatorul și evaluează bonitatea consumatorului înainte de efectuarea oricărei creșteri semnificative a valorii totale a creditului.

(3) [2] ***Abrogat.***

---

[1] Alin. (1) al art. 30 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 9 din Legea nr. 288/2010.

[2] Alin. (3) al art. 30 a fost abrogat prin art. I pct. 10 din Legea nr. 288/2010.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Comentariu

Articolul comentat, reproducând limbajul Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului, vorbește despre o obligație a creditorilor profesioniști de a evalua bonitatea consumatorului, respectiv capacitatea acestuia de a dispune de venituri certe cu caracter permanent; în raporturile cu consumatorul, este un drept al creditorului de a agrea ca parteneri contractuali în convențiile de credit doar persoane care pot face față în mod previzibil obligației de rambursare a creditului. În același timp, însă, este vorba și despre o obligație, întrucât pe de o parte, consumatorul care depune un dosar complet de creditare are dreptul de a primi un răspuns în legătură cu solicitarea sa de acordare a creditului, iar pe de altă parte băncile sunt supuse principiului vigilenței în materia acordării creditelor. 1

Textul legal comentat face trimitere la „volumul suficient de informații obținute" pentru evaluarea bonității consumatorului, informații care pot avea o dublă sursă: (a) ***documentația depusă de consumatorul solicitant,*** precum adeverință de salariu, declarație de venit, documente care atestă valoarea angajamentelor curente de plată (alte credite aflate în derulare, documente privind gradul de îndatorare al solicitantului și al familiei sale – facturi de utilități ș.a.); (b) ***consultarea bazei de date*** relevante; în acest scop, se solicită de regulă acordul scris al consumatorului de a fi consultată baza de date în privința sa, înaintea încheierii unui contract de credit. De regulă, băncile aplică norme concrete legate de evaluarea bonității consumatorilor, cum ar fi de pildă ca ratele de credit incluzând dobânda practicată să nu depășească un anumit procent (între 30-40%) din veniturile nete ale solicitantului și ale familiei sale, după scăderea altor angajamente de plată, pentru a da curs ***principiului vigilenței/ prudenței bancare.*** 2

O procedură similară de reevaluare a bonității consumatorului are loc și pe parcursul derulării contractului de credit, în cazul în care părțile convin să modifice valoarea totală a creditului, situații în care creditorul profesionist actualizează informațiile financiare aflate la dispoziția sa privind consumatorul și reevaluează bonitatea consumatorului înainte de aprobarea oricărei creșteri semnificative a valorii totale a creditului. 3

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 4

Art. 31. **În scopul evaluării bonității consumatorilor, sistemele de evidență de tipul birourilor de credit asigură, în cazul creditului transfrontalier, accesul creditorilor din alte state membre la bazele de date gestionate în condiții nediscriminatorii față de creditorii naționali.**

Comentariu

1 Autorii Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului au făcut trimitere și la principiul tratamentului nediscriminatoriu aplicabil creditorilor profesioniști de pe teritoriul altor state membre în cazul ***creditului transfrontalier***, principiu reprodus în art. 31 din O.U.G. nr. 50/2010. Astfel, în ipotezele în care consumatorii români solicită acordarea de credite de către un creditor situat pe teritoriul altui stat membru, acesta beneficiază de aceleași drepturi ca și creditorii români în privința consultării bazei electronice de date relevante pentru bonitatea solicitantului și istoricul eventualelor incidente de plată.

2 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 32. **(1) În cazul în care respingerea cererii de creditare se bazează pe consultarea unei baze de date, creditorul informează consumatorul imediat și în mod gratuit, în scris sau, la solicitarea expresă a consumatorului, în forma aleasă de acesta și agreată de creditor, în legătură cu rezultatul acestei consultări și cu identitatea bazei de date consultate.**

(2) Informațiile se pun la dispoziție, cu excepția cazului în care furnizarea unor astfel de informații este interzisă prin norme naționale ce transpun legislația europeană sau care creează cadrul legal pentru aplicarea acesteia ori furnizarea informațiilor contravine obiectivelor de ordine publică sau de securitate publică.

(3) Prezentul articol nu aduce atingere aplicării Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, cu modificările și completările ulterioare.

Comentariu

3 Articolul 32 din O.U.G. nr. 50/2010 indică atât ***regula accesului la informație*** privind rezultatul consultării bazei de date, cât și ***excepția*** de la aceasta, și anume cazul în care astfel de informații nu pot fi comunicate mai departe consumatorului întrucât s-ar încălca ordinea

publică sau securitatea publică. Ca regulă generală, consumatorul are dreptul de a fi informat în legătură cu rezultatul consultării bazei de date, astfel încât să poată lua cunoştinţă de conţinutul înregistrărilor care îl privesc (istoricul eventualelor raportări la biroul de credite pentru obligaţii de plată neîndeplinite la termen ş.a.). Aceste informaţii îi vor fi livrate întotdeauna gratuit, nefiind susceptibile de aplicare licită a vreunui comision. Forma comunicării este supletivă, consumatorul şi creditorul putând conveni asupra modalităţii comunicării scrise ori a altor forme de comunicare (e-mail, mesaj telefonic ş.a.). Evident că orice consultare a bazei electronice de date se face în condiţiile Legii nr. 677/2001 pentru protecţia persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal şi libera circulaţie a acestor date, cu modificările şi completările ulterioare, astfel încât este nevoie de acordul prealabil al consumatorului de a fi consultată baza de date pentru informaţiile care îl privesc, respectiv de acordul suplimentar expres al consumatorului pentru eventuala utilizare a datelor sale personale în scopuri comerciale de către creditorul profesionist şi partenerii comerciali ai acestuia.

Încălcarea dispoziţiilor art. 32 de către creditorul profesionist repre- 4
zintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

BCU IAŞI / CENTRALĂ

Capitolul IV
Informații și drepturi privind contractele de credit

Bibliografie: *J. Calais-Auloy, Fr. Steinmetz*, Droit de la consommation, 5e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 185-208; *Y. Picod, H. Davo*, Droit de la consommation, Ed. Armand Colin, Paris, 2005, p. 139-156; *S. Piedelièvre*, Droit de la consommation, Economica, Paris, 2008, p. 342-368; *P. Nebbia*, Unfair contract terms in European Law, Hart, Oxford, 2007; *H.-W. Micklitz*, Unfair terms in consumer contracts, în *H.-W. Micklitz, N. Reich, P. Rott* (editori), Understanding EU Consumer Law, Ed. Intersentia, Antwerpen, 2009; *H. Schulte-Nölke, C. Twigg-Flesner, M. Ebers* (editori), EC Consumer Law Compendium: The Consumer Aquis and its transposition in the Member States, Sellier European law publishers, Munich, 2007; *M. Tudorache*, Contractul încheiat prin mijloace electronice, Ed. C.H. Beck, București, 2013; *C. Corgas-Bernard*, Conditions de recevabilité de l'action en suppression de clauses abusives, în Juris classeur périodique – La Semaine juridique nr. 46/2005, p. 2113-2116; *A. Karimi*, Les clauses abusives et la théorie de l'abus de droit, Ed. L.G.D.J, Paris, 2001; *P. Florès*, Crédit à la consommation: observations critiques sur les nouveaux modèles-types, în Le Dalloz 2007, p. 1294; *X. Lagarde*, Crédit à la consommation: licéité de la clause de variation du taux de l'intérêt?, în Le Dalloz 2004, p. 2702-2703; *X. Lagarde*, Crédit à la consommation: la distinction entre clause abusive et irrégularité formelle, în Le Dalloz 2005, Chroniques, p. 2222; *J. Mestre, B. Fages*, Article 1178 du Code civil et condition suspensive d'obtention d'un prêt: inutile de faire le tour des banques!, în Revue trimestrielle de droit civil nr. 2/2000, p. 328-330; *G. Paisant*, À propos des vingt-cinq ans de la commission des clauses abusives en France, în Études offertes à J. Béguin, Ed. Litec, Paris, 2005, p. 605-608; *G. Poissonier*, Les clauses résolutoires abusives dans les contrats de crédit à la consommation, în Le Dalloz 2006, Chroniques, p. 370; *G. Poissonier*, Panorama des clauses abusives en droit français du crédit à la consommation, în Revue européenne de droit de la consommation 2006, p. 171.

Secțiunea 1. Dispoziții comune

Art. 33. [1] **(1) Contractele de credit sunt redactate în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum 12 p, pe hârtie sau pe un alt suport durabil. În cazul în care contractul este redactat pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat contractul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat.**

(2) Contractele de credit trebuie să conțină informații complete, clare și ușor de înțeles, în limba română. Aceste informații vor fi detaliate sau explicate suplimentar de către bancă, la cererea expresă a consumatorului, înainte de semnarea contractului sub forma unei note, anexă la contract.

Comentariu

Articolul comentat conține anumite cerințe legale de formă aplicabile contractelor de credit în scopul informării consumatorilor asupra drepturilor și obligațiilor contractuale esențiale și, în final, în scopul formării unui consimțământ avizat al acestora. Aceste rigori de formă sunt cunoscute sub numele de ***formalism informativ***. Formalismul informativ aplicabil contractelor de credit pentru consumatori presupune în această materie, *pe de o parte*, obligația profesioniștilor creditului de a redacta contractele ***în scris, vizibil și ușor de citit,*** fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum 10 p, pe hârtie sau pe un alt suport durabil, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat contractul trebuind să fie „în contrast cu cea a fontului utilizat", conform art. 33 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori și, *pe de altă parte*, de a include mențiunile legale obligatorii prevăzute de art. 46 din ordonanța de urgență, în scopul informării scrise a consumatorilor asupra drepturilor și obligațiilor esențiale ce le revin în urma încheierii contractului de credit și, în final, în scopul formării unui consimțământ avizat al consumatorului. 1

De regulă, prin ***formalism informativ*** se înțelege o cerință legală de formă aplicabilă anumitor contracte încheiate cu consumatorii, constând în obligativitatea inserării de către profesionist, în scris, în textul contractual propus consumatorului, a mențiunilor obligatorii fixate prin lege, în scopul informării consumatorului asupra drepturilor 2

[1] Art. 33 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 11 din Legea nr. 288/2010.

și obligațiilor sale generate de anumite contracte de consum considerate a fi de o periculozitate deosebită și, în final, în scopul protejării consimțământului consumatorului, care trebuie să fie unul avizat și dat în cunoștință de cauză. Stabilirea cazurilor de formalism informativ și a condițiilor formale în care informația obligatorie trebuie furnizată consumatorilor rămâne apanajul legiuitorului. Formalismul informativ specific Dreptului consumatorului nu poate fi înregimentat într-una din categoriile clasice de formalism, precum formalismul *ad validitatem* (substanțial, validator de act), formalismul *ad probationem* ori cel de opozabilitate a drepturilor față de terți, forme de la a căror structură ori funcții formalismul informativ deviază.

3 Cerințele legale materiale subsumate sub conceptul de formalism informativ se bifurcă în: (a) ***cerința încheierii în scris a contractului*** cu consumatorul, prin excepție de la regula din dreptul comun a consensualismului contractual; (b) ***cerința includerii unor mențiuni legale obligatorii,*** enumerate de lege, privind drepturile și obligațiile esențiale ale părților. Totodată, încheierea contractului de credit este guvernată de principiul transparenței, legiuitorul european și cel național stabilind rigori imperative de formă, potrivit cărora contractele de credit sunt redactate în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum 12 p, pe hârtie sau pe un alt suport durabil. În cazul în care contractul este redactat pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat contractul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat.

4 Pe fond, contractele de credit trebuie să conțină informații complete, clare și ușor de înțeles, în limba română. Articolul legal comentat face trimitere expresă atât la obligativitatea utilizării de către creditori a limbii române, cât și la ***regula transparenței***, fiind interzisă orice practică bancară dolosivă prin care informațiile esențiale oferite consumatorului cu privire la contractul de credit sunt neclare, excesiv de tehnice sau voit omisive.

5 Partea finală a textului legal comentat face trimitere implicită la ***excesul de informație,*** ca formă de ***dol***, în dubla sa accepțiune, de faptă ilicită cauzatoare de prejudicii și de viciu de consimțământ sancționabil cu nulitatea relativă a contractului. Este vorba despre faptul că, suplimentar față de mențiunile legale obligatorii incluse în contract, banca poate include în textul principal numai informațiile esențiale,

restul informațiilor – care vor fi detaliate sau explicate suplimentar de către bancă, la cererea expresă a consumatorului – fiind înmânate consumatorului înainte de semnarea contractului sau sub forma unei note, anexată la contract.

În Dreptul consumatorului, cea mai mare parte a convențiilor fiind *contracte de adeziune*, încheierea acestora presupune imposibilitatea negocierii clauzelor, consumatorul neavând decât posibilitatea de a adera sau nu la setul global de norme private reprezentând voința profesionistului; ultimul fiind autorul ofertei, iar consumatorul poate doar să opteze, dacă dorește încheierea contractului, pentru acceptarea uneia sau alteia dintre ofertele astfel formulate. Numeroase contracte de adeziune sunt, în același timp, și *contracte tipizate*, clauzele acestora din urmă fiind preredactate de către profesioniștii comerțului sau serviciilor, iar încheierea contractului (prin acceptarea ofertei de către consumator, urmată sau nu, după caz, de agrementul ofertantului) având loc în scris, prin completarea și/sau semnarea de către consumator a documentelor contractuale tipizate elaborate de către profesionist. Formalismul informativ este orientat către contrabalansarea dezavantajului informațional în care se regăsește profanul în raport cu bagajul informațional deținut de creditorii profesioniști în momentul încheierii contractului. În baza textului legal comentat, consumatorul poate conta în toate situațiile pe includerea în textul contractual a principalelor drepturi și obligații ale părților, redactate vizibil, ceea ce facilitează inclusiv luarea la cunoștință despre prerogativele contractuale și legale de care consumatorul beneficiază, cum ar fi dreptul de retragere din contract în termen de 14 zile calendaristice de la semnare, dreptul de rambursare anticipată ș.a. 6

Încălcarea dispozițiilor art. 33 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 7

Art. 34. [1] **La momentul semnării contractului, toate părţile contractante primesc câte un exemplar original al contractului de credit, cu excepţia contractelor încheiate la distanţă.**

Comentariu

1 Articolul comentat indică ***dreptul consumatorului de a primi un exemplar original*** al contractului de credit, în momentul semnării acestuia, astfel încât să poată ***consulta*** oricând pe parcurs menţiunile obligatorii din acesta şi să poată fi în măsură ***să probeze*** la nevoie existenţa şi conţinutul contractului de credit, punându-se totodată la adăpost de eventualul comportament dolosiv al anumitor creditori profesionişti, constând în modificarea ilicită, ulterioară, a conţinutului contractual convenit cu consumatorul.

2 Fac excepţie, potrivit textului legal comentat, contractele de credit încheiate la distanţă, în cazul cărora mijlocul de comunicare utilizat (de exemplu, credit acordat prin telefon) nu permite înmânarea exemplarelor originale de contract.

3 Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 35. **(1) Fără a aduce atingere prevederilor legale privind modificarea dobânzii, pe parcursul derulării contractului de credit:**

a) [2] **se interzice majorarea nivelului comisioanelor, tarifelor şi spezelor bancare, cu excepţia costurilor impuse prin legislaţie;**

b) se interzic introducerea şi perceperea de noi comisioane, tarife sau a oricăror alte speze bancare, cu excepţia costurilor specifice unor produse şi servicii suplimentare solicitate în mod expres de consumator, neprevăzute în contract ori care nu erau oferite consumatorilor la data încheierii acestuia. Aceste costuri neprevăzute vor fi percepute numai pe baza unor acte adiţionale acceptate de consumator. Sunt exceptate costurile impuse prin legislaţie;

c) se interzice perceperea unui comision de depunere numerar pentru plata ratelor la credit, indiferent dacă depunerea se efectuează de către titular sau de către o altă persoană;

---

[1] Art. 34 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 12 din Legea nr. 288/2010.

[2] Lit. a) şi b) de la alin. (1) al art. 35 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 13 din Legea nr. 288/2010.

d) se interzice perceperea unui comision de retragere pentru sumele trase din credit;

e) [1] **se interzice perceperea unui comision, unui tarif, unei speze bancare sau a oricărui alt cost, în cazul în care consumatorul dorește schimbarea datei de scadență a ratelor;**

f) se interzice perceperea unor comisioane în situațiile în care consumatorii solicită schimbarea garanțiilor, în condițiile în care consumatorul plătește toate costurile aferente constituirii și evaluării noilor garanții.

(2) Costurilor aferente contului curent nu le sunt aplicabile obligațiile prevăzute la alin. (1) lit. a). Costurile aferente contului curent trebuie să corespundă costurilor efective ale creditorului, să se limiteze la acoperirea acestora și să nu conducă la obținerea de venituri suplimentare pentru acesta.

(3) Pentru orice modificare a nivelului costurilor creditului, potrivit condițiilor contractuale, creditorul este obligat să notifice consumatorul în scris sau, la cererea expresă a consumatorului, prin altă modalitate stabilită de acesta și agreată de creditor și va pune la dispoziția acestuia un nou tabel de amortizare/ grafic de rambursare.

Comentariu

Sumar

§1. Comisioane bancare ilicite 1
1.1. Iliceitatea comisionului de retragere din cont a sumelor împrumutate 3
1.2. Interzicerea comisionului de depunere numerar pentru plata ratelor de credit 4
1.3. Interzicerea comisionului pentru schimbarea datei de scadență a ratelor 9
1.4. Caracterul ilicit al comisionului bancar autonom pentru schimbarea garanțiilor 11
§2. Majorări ale costului creditului interzise 12
§3. „Lista neagră". Clauze reputate a fi abuzive 15
§4. Reverberații juridice ale absenței negocierii – contractele de adeziune 20
§5. Sfera personală a reglementării legale 24
§6. Acțiuni ale asociațiilor de consumatori în reprimarea clauzelor bancare abuzive 28
6.1. Avantaje procesuale 28
6.2. Acțiunile în apărarea unui interes colectiv 29

[1] Lit. e) și f) de la alin. (1) al art. 35 au fost introduse prin art. I pct. 14 din Legea nr. 288/2010.

6.3. Acțiunile de grup (acțiuni în co-reprezentare) 33
§7. „Lista neagră" vs. „lista gri" a clauzelor abuzive – implicații în materie de probațiune 40
§8. Sancțiuni aplicabile – nulitatea relativă/ absolută vs. reputarea clauzei ca nescrisă 44
§9. Delimitări în raport cu remediile clasice – insuficiența soluțiilor fondate pe leziune, dol, eroare sau îmbogățire fără justă cauză în reglementarea Noului Cod civil 47
§10. Exemple de clauze bancare absolut abuzive 62
§11. Exemple de clauze bancare abuzive relative 66
§12. Jurisprudență 76
12.1. Absența negocierii clauzelor abuzive 76
12.2. Comisionul de risc – comision bancar ilicit 77
12.3. Caracterul abuziv al clauzei conform căreia „dobânda este variabilă în conformitate cu politica băncii" 81
12.4. Comisionul bancar de acordare a creditului – ilicit 87
12.5. Caracterul licit al clauzei de declarare a scadenței anticipate a creditului în cazul neplății ratelor lunare 91
12.6. Cesiunea creanței bancare către un cesionar – societate comercială 94
12.7. Clauză abuzivă. Asigurare de viață încheiată de bancă pentru riscul de deces al coplătitorului. Decesul împrumutatului – consecințe din perspectiva executării contractului 96
12.8. Clauză atributivă de competență în convenția de credit – clauză abuzivă 114
12.9. Clauză abuzivă – Ajustarea dobânzii pentru „schimbări semnificative pe piața monetară" 120
12.10. Clauză abuzivă. „Dobândă de referință variabilă" fără indicatori precişi 128
12.11. Caracterul abuziv al clauzei care stipulează o dobândă variabilă fără indicatori precişi, „în funcție de evoluția pieței monetare şi de politica de creditare a băncii" 133

§1. Comisioane bancare ilicite

1 Anumite clauze contractuale, cum sunt cele de majorare unilaterală de către bancă a taxelor, tarifelor şi comisioanelor în etapa producerii de efecte contractuale, posterior încheierii contractului, fac parte din „lista neagră" a clauzelor reputate a fi abuzive şi al căror uz în convențiile încheiate cu consumatorii este interzis în mod absolut, sub sancțiunea

nulității. Tot clauze abuzive absolute sunt considerate și o serie de comisioane bancare lipsite de cauză contractuală și a căror practicare este interzisă. Este vorba despre: (i) comisionul de analiză a dosarului în cazul neacordării creditului; (ii) comisionul de retragere numerar din cont pentru sumele împrumutate; (iii) comisionul de depunere numerar pentru plata ratelor de credit; (iv) comisionul pentru schimbarea datei de scadență a ratelor; (v) comisionul bancar autonom pentru schimbarea garanțiilor.

În principiu, în cazul tuturor acestor comisioane bancare lipsește 2
cauza contractuală a percepерii în accepțiunea de raport contractual sinalagmatic, întrucât fie banca nu prestează un serviciu suplimentar care să justifice perceperea comisionului, fie îngreunează deliberat executarea de către debitor a obligațiilor sale, cum ar fi plata la scadență a ratelor, ca obligație principală născută din contractul de credit.

Tabelul 2. Criterii de identificare a clauzelor abuzive

(1) **lipsa negocierii directe** a clauzei, între creditorul profesionist și consumator;
(2) **încălcarea bunei-credințe** de către profesionist, prin inserarea respectivei clauze;
(3) **dezechilibru semnificativ** între drepturile și obligațiile părților contractului de credit, ca efect al clauzei.

1.1. Iliceitatea comisionului de retragere din cont a sumelor împrumutate

Comisionul de retragere pentru sumele trase din credit a devenit 3
ilicit, după intrarea în vigoare, la data de 22 iunie 2010, a O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori [conform art. 35 alin. (1) lit. d)]. Dat fiind *caracterul sinalagmatic* al contractului de credit încheiat cu consumatorii, obligația de plată incumbând consumatorului trebuie să își aibă cauza juridică într-un serviciu corelativ prestat de bancă; or, în cazul comisionului de retragere a sumelor împrumutate, consumatorul nu face decât să utilizeze creditul conform trebuințelor sale, punerea la dispoziție a capitalului de către bancă regăsindu-se deja în dobânda percepută de aceasta. Banca neprestând un alt serviciu, suplimentar punerii la dispoziție a fondurilor posterior încheierii contractului, comisionul perceput pentru utilizarea de

către consumator a fondurilor este lipsit de cauză (în sensul cauzei reciproce din contractele sinalagmatice). În analiza consensualistă a contractelor de credit bancare/încheiate de creditori profesioniști cu consumatorii, obligația băncii/creditorului de a credita contul clientului cu suma aprobată este o obligație esențială sau, altfel spus, este obligația principală generată de contractul de credit pentru creditor, ceea ce înseamnă că acesta nu poate percepe un comision autonom pentru executarea obligației sale principale. Este vorba despre analiza contemporană a convențiilor de credit încheiate între profesioniști și consumatori, care nu mai vede în aceste contracte o specie a contractelor reale, astfel încât convenția de credit nu se naște, de regulă, între aceste părți, de abia în momentul punerii efective a sumei aprobate la dispoziția consumatorului/ remiterii sumei, ci în momentul semnării contractului de credit, în baza formalismului informativ aplicabil.

1.2. Interzicerea comisionului de depunere numerar pentru plata ratelor de credit

4 Creditorul nu poate percepe comision pentru plata ratelor de credit, principiu care se justifică printr-o suită de mecanisme juridice. Mai întâi, contractul de credit încheiat între profesioniști și consumatori – spre deosebire de împrumutul civil de consumație (*mutuum*) – este un contract consensual (sau formal, atunci când există rigori atașate formalismului informativ, precum în actuala legislație), iar nu un contract real (i); este, de asemenea, un contract sinalagmatic, iar nu unilateral (precum împrumutul civil de consumație), banca (creditorul profesionist, în general) având obligații pe parcursul derulării contractului (ii). Reamintim că, în cazul *mutuum*-ului civil, caracterul unilateral rezultă din caracterul real al contractului: întrucât contractul real de împrumut se formează valabil de abia în momentul remiterii (voluntare a) sumei către împrumutat, posterior formării contractului, creditorului nu îi mai incumbă vreo obligație principală autonomă, de unde și caracterul unilateral al contractului (doar debitorul având o obligație de restituire). Dimpotrivă, în cazul creditului contractat cu profesioniștii serviciilor bancare, contractul se formează în momentul semnării sale, iar virarea sumei către debitor este doar un act de executare a contractului, iar nu unul formator de contract. Astfel, între creditorii profesioniști și împrumutați, prima obligație principală care incumbă creditorului este

virarea sumei, posterior formării contractului, generând astfel obligația corelativă de rambursare.

Ca urmare a matricei sinalagmatice, atunci când banca/ creditorul profesionist nu prestează un serviciu autonom către debitor, în baza contractului de credit, banca nu poate percepe valabil un comision (remunerația băncii nu își are cauza într-o prestație corelativă). 5

Or, întrucât obligația de restituire își are cauza (la nivel sinalagmatic, efectual) în obligația (executată a) băncii de creditare a contului debitorului cu capitalul împrumutat, creditorul nu prestează un serviciu suplimentar remunerabil atunci când debitorul își execută obligația de restituire (de plată a ratelor de credit). Comisionul de administrare lunară a contului debitorului poate fi în schimb perceput, întrucât plata sa își are cauza în serviciul de administrare lunară prestat de bancă, relația sinalagmatică descrisă fiind una de nivel secundar, diferită de relația sinalagmatică principală (obligația de virare a sumei împrumutate, incumbând creditorului – obligația de plată a ratelor, incumbând debitorului). 6

În plus, executarea de către debitor a propriei sale obligații principale (cea de rambursare eșalonată a împrumutului) nu poate fi îngreunată (făcută dificilă) de către creditor prin perceperea de comisioane suplimentare, orice asemenea clauze fiind considerate abuzive și reputate ca nescrise (în planul dreptului civil clasic, se poate vorbi despre un dol în executarea contractului). 7

Profitul creditorului este deja extras prin dobânda practicată pentru acordarea împrumutului, astfel încât banca nu pate dubla obligația de plată a ratelor/ nu poate grefa pe obligația principală de plată a ratelor o obligație suplimentară de plată (a unui comision autonom de rambursare). Dobânda percepută acoperă pentru creditor *lucrum cessans*, astfel încât comisionul suplimentar de rambursare eșalonată nu se mai justifică juridic. Este ca și cum banca ar atașa o obligație de plată a unei sume (comision) pentru executarea obligației principale de plată (a ratelor de credit), suprapunând astfel două obligații de plată (cu privire la sume diferite, așadar cu obiecte diferite) pentru rambursarea aceluiași credit, aspect nejustificabil juridic. În alți termeni, este ca și cum debitorul ar avea de executat o obligație de plată (a unui comision) pentru că și-a executat obligația principală de plată (a ratelor de credit), aspect care juridic nu poate fi justificat, întrucât ar însemna ca debitorul să fie „penalizat" pentru că și-a executat la termen obligația principală 8

de plată a ratelor. Ori de câte ori şi-ar executa obligaţia de rambursare la termen conform contractului, debitorul ar urma să plătească o sumă suplimentară pentru a-i fi acceptată ca valabilă executarea obligaţiei principale, ceea ce legiuitorul european, respectiv cel naţional au conchis că nu se poate motiva prin logica juridică uzuală.

1.3. Interzicerea comisionului pentru schimbarea datei de scadenţă a ratelor

9 Din raţiuni similare celor expuse mai sus, în legătură cu executarea de către consumatorul debitor a obligaţiei sale principale de plată a ratelor la scadenţă, nu poate fi perceput valabil nici comisionul pentru schimbarea scadenţei ratelor. Modificarea consensuală a termenului care afectează ca modalitate obligaţia principală de plată a ratelor nu poate fi condiţionată de plata unui comision suplimentar.

10 În alţi termeni, banca ori creditorul profesionist în general are o opţiune clară, între a accepta modificarea scadenţei ratelor sau a o refuza, iar creditorii au tot interesul în a se mula pe calendarul financiar al clienţilor lor, pentru ca plata ratelor să aibă loc fără dificultăţi. Atunci când propune băncii un alt termen de plată lunară a ratelor, consumatorului nu i se poate percepe un comision suplimentar, întrucât debitorul nu face decât să propună o soluţie viabilă temporal pentru executarea conformă a obligaţiei sale de plată a ratelor din credit. În respectiva lună, *lucrum cessans* este deja acoperit pentru bancă prin dobânda percepută, astfel încât modificarea de comun acord a zilei până la care, în fiecare lună, consumatorul va trebui să achite rata din credit nu poate influenţa dobânda anuală efectivă percepută conform contractului.

1.4. Caracterul ilicit al comisionului bancar autonom pentru schimbarea garanţiilor

11 Pentru simpla schimbare a garanţiilor accesorii contractului principal de credit nu pot fi percepute legal comisioane bancare, creditorul putând accepta sau nu aducerea unei noi garanţii în locul celei dintâi, fără însă a putea percepe un cost al acestei operaţiuni. Sunt aplicabile numai costurile percepute de alte instituţii pentru înregistrarea garanţiilor, de pildă, a taxelor notariale în cazul ipotecii ori pentru

evaluarea imobilului adus ca garanție. Ceea ce interzice textul legal comentat este însă perceperea unui comision autonom pentru acordul băncii/ creditorului la substituirea garanțiilor, avându-se în vedere, pe de o parte, că creditorul rămâne liber să accepte sau nu subrogația garanțiilor propusă de debitor și, pe de altă parte, faptul că creditorul extrage avantaje din constituirea de garanții pentru creditul acordat prin surmontarea riscului insolvabilității debitorului, astfel încât un cost autonom pentru această operațiune nu se justifică. Funcționează din nou tiparul sinalagmatic: creditorul profesionist nu prestează un serviciu suplimentar prin acceptarea noii garanții, astfel încât plata unui comision în acest sens ar fi lipsită de cauză (este vorba numai de comisionul autonom de schimbare a garanției, nu și de eventualele comisioane de evaluare a imobilului, de pildă, care sunt licite).

§2. Majorări ale costului creditului interzise

Sunt exceptate numai majorările care decurg din aplicarea prevederilor legale în vigoare privind ***modificarea dobânzii***. Cu alte cuvinte, comisioanele, tarifele și spezele bancare convenite în contractul de credit încheiat cu consumatorul nu mai pot fi majorate în mod licit pe parcursul derulării contractului, întrucât în caz contrar creditorii profesioniști ar putea recurge la comportamente comerciale dolosive, anunțând dobânzi mai mici, însă rezervându-și posibilitatea de a obține profit din majorarea pe parcurs a comisioanelor, tarifelor și spezelor bancare. Or, astfel de majorări sunt în prezent interzise prin articolul legal comentat, băncile/ creditorii profesioniști putând să recurgă eventual la dobânzi variabile, cât timp au menționat în contract indici clari de referință pentru fluctuațiile dobânzii. Sunt licite numai costurile majorate care decurg din aplicarea unor prevederi legale speciale, nefiind opera creditorului, precum costurile de înregistrare a garanțiilor, de exemplu. 12

Totodată, potrivit reglementării legale comentate, consumatorul are dreptul de a fi informat în modalitatea convenită cu creditorul asupra oricăror modificări ale costurilor permise de lege, astfel încât pentru orice modificare a nivelului costurilor creditului, potrivit condițiilor contractuale, creditorul este obligat să notifice consumatorul în scris sau, la cererea expresă a consumatorului, prin altă modalitate stabilită 13

de acesta şi agreată de creditor şi va pune la dispoziţia acestuia un nou tabel de amortizare/ grafic de rambursare.

14 ***Costurile aferente contului curent*** reprezintă o excepţie licită de la regula menţinerii condiţiilor iniţiale de creditare. În cazul contului curent, banca/ creditorul prestează în mod constant servicii de administrare aferente acestui cont, ceea ce justifică la nivel sinalagmatic atât comisionul de administrare în cauză, cât şi majorarea acestuia, respectiv perceperea altor costuri, cât timp, potrivit articolului legal comentat, aceste aferente contului curent corespund *costurilor efective ale creditorului*, trebuind să se limiteze la acoperirea acestora şi „să nu conducă la obţinerea de venituri suplimentare" pentru creditor.

Tabelul 3. Comisioane bancare interzise (art. 19, art. 35-36):

Nr.	Tip de comision (A)	Condiţii de iliceitate
1.	c. de analiză dosar	**Interzis:** *dacă creditul nu se acordă*
2.	majorare comision	**Interzis:** *pe parcursul derulării contractului*
		excepţie – *majorări prin lege*
3.	noi comisioane	**Interzis**: *pe parcursul derulării contractului*
4.	c. de depunere numerar pt. plata ratelor	cl. abuzivă
5.	c. de retragere (a sumelor din credit)	cl. abuzivă
6.	c. pt. schimbarea scadenţei ratelor	cl. abuzivă
7.	c. pt. schimbarea garanţiilor	cl. abuzivă

3. „Lista neagră". Clauze reputate a fi abuzive

15 Reprimarea clauzelor abuzive reprezintă unul din pilonii elementari pe care a fost construit Dreptul consumului (*J. Calais-Auloy, Fr. Steinmetz*, Droit de la consommation, 5e édition, Dalloz, Paris, 2000, p. 185-208 ; *Y. Picod, H. Davo,* Droit de la consommation, Ed. Armand Colin, Paris, 2005, p. 139-156; *S. Piedelièvre*, Droit de la consommation, Economica, Paris, 2008, p. 342-368).

Reglementarea *leziunii* în cuprinsul art. 1221-1224 C.civ., ca şi trasarea unor limite mai clare pentru noţiunea de *eroare esenţială* în cuprinsul art. 1207 şi de *eroare asumată* – art. 1209 C.civ. ridică problema delimitării acestora de mecanismul reprimării clauzelor abuzive cu care amintitele noţiuni se pot învecina în unele cazuri.

Noul Cod civil aduce noutăți majore și o reglementare generoasă a leziunii ca motiv de anulare a contractelor, arătând în cuprinsul art. 1221 C.civ. că există leziune atunci când una dintre părți, profitând de starea de nevoie, de lipsa de experiență ori de lipsa de cunoștințe a celeilalte părți, stipulează în favoarea sa ori a unei alte persoane o prestație de o valoare considerabil mai mare, la data încheierii contractului, decât valoarea propriei prestații. În ceea ce privește sancțiunile aplicabile, art. 1222 C.civ. reține că, pe de o parte, victima leziunii poate cere, la alegerea sa, anularea contractului sau reducerea obligațiilor sale cu valoarea daunelor-interese la care ar fi îndreptățită. 16

Prima fisură între situațiile de leziune și cele de prezență a unei clauze abuzive relevă din *condiția* de situare a dezechilibrului semnificativ dincolo de 50% din valoarea propriei prestații în cazul leziunii în reglementarea Noului Cod civil, în vreme ce o atare condiție nu este necesară în cazul clauzelor abuzive, unde dezechilibrul poate rămâne sub 50% fără ca acțiunea consumatorului în justiție să fie blocată din acest motiv (și *I.-F. Popa*, Contractul civil, în *L. Pop, I.-F- Popa, S. Vidu*, Tratat elementar de drept civil. Obligațiile, Ed. Universul juridic, București, 2012, p. 170). Potrivit art. 1222 C.civ., cu excepția cazului prevăzut de art. 1221 alin. (3) relativ la situația minorului – victimă a leziunii, „acțiunea în anulare este admisibilă numai dacă leziunea depășește jumătate din valoarea pe care o avea, la momentul încheierii contractului, prestația promisă sau executată de partea lezată. Disproporția trebuie să subziste până la data cererii de anulare. În toate cazurile, instanța poate să mențină contractul dacă cealaltă parte oferă, în mod echitabil, o reducere a propriei creanțe sau, după caz, o majorare a propriei obligații". 17

Cea de a doua falie care desparte instituția leziunii în noua reglementare de noțiunea clauzelor abuzive este reprezentată de sfera materială mult mai restrânsă a leziunii; numeroase situații practice de prezență a clauzelor abuzive nu vor ridica problema unei diferențe valorice de peste 50% între prestațiile reciproce; de pildă, inserarea unei clauze compromisorii în contractul de credit, obligând astfel consumatorul ca, mai înaintea apariției oricărui litigiu, să accepte înlăturarea competenței instanțelor statale în favoarea unora arbitrale, se va rezolva nu pe terenul leziunii, cu care nu are nimic în comun, ci pe cel al dispozițiilor Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, cu modificările ulterioare – cu 18

toate neajunsurile care pot decurge de aici pentru consumator (ținând de costurile mai ridicate ale arbitrajului; dispariția căilor de atac ale apelului și recursului, hotărârea arbitrală putând fi atacată doar cu contestație în anulare ș.a. (*J. Goicovici*, Dicționar de dreptul consumului, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 15; *M. Tudorache*, Contractul încheiat prin mijloace electronice, Ed. C.H. Beck, București, 2013, p. 205-207 și p. 215-229).

19 În general, pot fi disjunse două tipuri de clauze abuzive: **clauze cu potențial abuziv**, care pot fi numite și „clauze relative", al căror caracter abuziv se va verifica sau nu în funcție de contrabalansarea drepturilor profesionistului cu drepturi similare acordate consumatorului și pe care le putem considera incluse pe o „listă gri" cu potențial nociv (a), respectiv **clauze absolut abuzive** sau al căror caracter este invariabil abuziv, întrucât nu poate fi „edulcorat" prin niciun fel de prerogative atribuite consumatorului, clauze incluse pe o „listă neagră", simpla prezență a clauzei în textul unui contract încheiat cu consumatorii fiind suficientă pentru aplicarea automată a sancțiunii legale (b).

Tabelul 4. Clauze abuzive interzise, lovite de nulitate absolută („lista neagră")

Nr.	Tip de clauză
1.	cl. de modificare unilaterală a contractului de către creditor fără încheierea unui act adițional
2.	cl. de confidențialitate
3.	cl. relativă la denunțarea unilaterală a contractului/ penalizarea consumatorului de către creditor pt. afectarea *reputației* băncii
4.	cl. de scadență anticipată pt. neexecutarea contractelor de credit încheiate cu alți creditori
5.	cl. de impunere a societății de asigurări

§4. Reverberații juridice ale absenței negocierii – contractele de adeziune

20 Se impun mai întâi unele precizări referitoare la sfera contractelor în cadrul cărora putem vorbi despre clauze abuzive. Reamintim astfel că este vorba despre ***contractele de adeziune***, în accepțiunea de contracte ale căror clauze reprezintă rodul voinței unilaterale a uneia din părți (a profesionistului), cealaltă parte (consumatorul) neavând posibilitatea

de a le discuta ori negocia, ci numai pe aceea de a adera sau nu la setul global de norme private în cauză. Contractele de credit încheiate cu consumatorii reprezintă în principiu contracte de adeziune, profesionistul fiind autorul ofertei adresate consumatorului, ultimul putând doar să opteze – dacă doreşte încheierea contractului – pentru acceptarea uneia sau alteia dintre ofertele astfel formulate. Este vorba despre uzul unor modele (tipare) contractuale construite pe suportul *condiţiilor generale de contractare* practicate de către profesionistul bancar în cauză, reproduse de regulă în fiecare dintre contractele individuale încheiate cu consumatorii. Numeroase contracte de adeziune sunt, în acelaşi timp, şi *contracte tipizate*; clauzele acestora din urmă sunt preredactate de către profesionişti, încheierea contractului (prin acceptarea ofertei de către consumator, urmată sau nu, după caz, de agrementul ofertantului) având loc în scris, prin completarea şi/sau semnarea de către consumator a documentelor contractuale tipizate elaborate de către profesionistul bancar.

Proba negocierii directe a clauzelor incumbă profesioniştilor. 21
Art. 4 alin. (2) al Legii nr. 193/2000, modificată prin Legea nr. 65/2002 şi, ulterior, prin Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianţilor în relaţia cu consumatorii prevede că: „o clauză contractuală va fi considerată ca nefiind negociată direct cu consumatorul dacă aceasta a fost stabilită fără a da posibilitatea consumatorului să influenţeze natura ei, cum ar fi contractele standard preformulate sau condiţiile generale de vânzare practicate de comercianţi". Mecanismul tehnico-juridic al clauzelor abuzive nu a fost gândit, în schimb, pentru contestarea ulterioară a justeţei *preţului* (în raport cu calitatea produsului), cât timp preţul a fost afişat vizibil, lizibil, în moneda naţională, pentru vânzările în spaţiile comerciale consumatorul asumându-şi consecinţele financiare ale unei achiziţii netemperate ori nejustificate în raport cu trebuinţele sale reale; în alţi termeni, preţul fixat de către comerciant nu poate fi evaluat drept „abuziv", fiind, în principiu, rezultatul jocului cererii şi al ofertei; „evaluarea naturii abuzive a clauzelor nu se asociază (...) cu calitatea de a satisface cerinţele de preţ" – art. 4 alin. (6) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive. Pentru identitate de raţiune, consumatorul nu poate contesta cuantumul *dobânzii fixe* percepute în baza contractului de credit, cât timp aceasta i-a fost adusă la cunoştinţă în momentul

încheierii contractului. Faptul că, pentru un produs similar, o altă bancă percepe o dobândă mai mică nu imprimă clauzei relative la dobândă un caracter abuziv, întrucât consumatorul a avut posibilitatea ca în intervalul de reflecție de 14 zile să consulte ofertele altor bănci și, eventual, să-și retragă consimțământul dat primei bănci.

22 În schimb, în privința *dobânzii variabile*, reprezintă o clauză potențial abuzivă clauza potrivit căreia banca își rezervă dreptul de a modifica valoarea dobânzii pe parcursul derulării efectelor contractului, fără a menționa în contractul de credit indicatorii de referință și modalitatea concretă de calcul a noii dobânzi.

23 În materia reprimării clauzelor abuzive, ***absența negocierii*** reprezintă un criteriu decisiv în evaluarea caracterului abuziv al clauzei litigioase, prin „posibilitatea consumatorului de negociere" a prevederilor contractuale înțelegându-se aici nu simplele dezbateri precontractuale care au avut rolul de a clarifica consumatorului consecințele negative ale nerespectării clauzelor contractuale, ci dezbaterile care ar fi putut genera o modificare efectivă a clauzei în sensul dorit de consumator.

§5. Sfera personală a reglementării legale

24 *Persoanele juridice: nu pot* invoca protecția legală specială oferită de dreptul consumului (de exemplu, dacă ar solicita reprimarea unei clauze abuzive inserate în contractul de adeziune semnat cu un alt profesionist, ar trebui să întrunească aceleași cerințe precum cele aplicate persoanelor fizice – contractarea să fi avut loc într-un *scop extraprofesional* – or, niciodată o persoană juridică nu poate contracta valabil în afara scopului comercial sau de altă natură pentru care a fost creată/ autorizată). Dispozițiile Directivei 93/13/CEE limitează sfera protecției speciale la „persoanele fizice"; în plus, persoanele juridice reprezintă abstracțiuni în cazul cărora vulnerabilitatea psihologică și informațională a consumatorului ca persoană fizică nu poate fi regăsită, astfel încât la dispoziția persoanelor juridice confruntate cu clauze abuzive practicate de alți profesioniști rămân numai remediile legale clasice de drept civil ori de dreptul afacerilor. La fel se întâmplă în cazul profesioniștilor care contractează în afara specialității lor; *de lege lata*, dispozițiile Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive sunt aplicabile numai persoanelor fizice care contractează în scopuri extraprofesionale.

Codul consumului, adoptat prin Legea nr. 296 din 18 iunie 2004 25
și modificat prin Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor descrie *consumatorul* ca fiind „orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale" (*Anexa* Codului consumului, pct. 13). Elementele esențiale ale definiției consumatorului sunt, *de lege lata*, două: (1) consacrarea ca unic protejat, în dreptul consumului, a *persoanei fizice,* cu excluderea celor juridice, altele decât asociațiile de consumatori; (2) *scopul extraprofesional* al dobândirii/ utilizării bunului sau serviciului. Scopul extraprofesional al dobândirii/ utilizării bunului sau serviciului este marca sau reperul esențial al ocrotirii furnizate de dreptul consumului. Consumatorul protejat este definit prin opoziție cu profesionistul, primul acționând pentru uzul său personal sau familial.

Scopul extraprofesional nu trebuie confundat cu *scopul non-profit* 26
al debitorului. Astfel, o asociație non-profit sau o fundație poate solicita un credit bancar, ceea ce nu o plasează în afara scopului profesional pentru care a fost înființată. Legiuitorul poate însă opta, într-o viitoare reglementare legală, pentru extinderea protecției speciale contra clauzelor abuzive și asupra asociațiilor și fundațiilor.

În cazul *scopului mixt – parțial profesional și în parte extraprofesional* 27
al contractului încheiat de un consumator, invocarea normelor legale protectoare relative la reprimarea clauzelor abuzive este posibilă în măsura în care scopul profesional al contractării a fost *marginal* în economia contractului, uzul extraprofesional fiind predominant, conform deciziei Curții de Justiție a Comunităților Europene (CJCE) din 20 ianuarie 2005.

§6. Acțiuni ale asociațiilor de consumatori în reprimarea clauzelor bancare abuzive

6.1. Avantaje procesuale

Reprimarea unei clauze bancare abuzive poate avea loc și pe calea 28
unei acțiuni în justiție introdusă de către o asociație de consumatori, în scopul obținerii suprimării, în cuprinsul unor contracte de credit, a uneia

sau mai multor clauze care nu au putut fi negociate direct cu banca și care, contrar bunei-credințe, creează un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților. Acțiunile în reprimarea unei clauze abuzive introduse de către o asociație de consumatori se pot dovedi a fi, în practică, un mijloc mai eficace de a lupta contra unor stipulații contractuale decât acțiunile dispersate și costisitoare intentate de către consumatori izolați. Strict tehnic, în măsura în care asociației îi este adusă la cunoștință existența, într-un contract-tip propus consumatorilor de către o instituție de credit, a unor clauze abuzive în accepțiunea legii – indiferent de suportul material concret de consemnare a clauzei – acțiunea în anularea clauzei abuzive (ori în reputarea acesteia ca nescrisă) introdusă de asociația de consumatori va fi admisibilă în măsura în care *modelul contractual* practicat de către profesionistul pârât *în mod uzual*, în relațiile cu clienții săi profani, cuprinde asemenea clauze (pentru a se respecta ideea „interesului colectiv" promovat de către asociația de consumatori prin acțiunile sale). Daunele-interese dispuse de către instanța de judecată în ipoteza admiterii unei atare acțiuni vor intra în patrimoniul asociației de consumatori reclamante, pentru ca sumele de bani în cauză să fie folosite pentru acțiunile viitoare de promovare a intereselor consumatorilor, întreprinse de către asociație (în cazul în care obiectul litigiului l-a reprezentat existența unei clauze abuzive în contractul-tip propus de către profesionistul pârât în mod uzual, independent de producerea unui prejudiciu concret unui consumator individual), respectiv în patrimoniul consumatorilor individuali care, fiind victimele unor clauze abuzive identice, practicate de către *același* profesionist, au mandatat asociația de consumatori să le reprezinte interesele în instanță.

6.2. Acțiunile în apărarea unui interes colectiv

29 Acestea reprezintă o specie de acțiuni în justiție introduse de către o asociație de consumatori, în ipotezele în care o practică comercială este susceptibilă de a leza nu numai interesele unui consumator izolat, ci interese de grup, ale colectivității de consumatori care au apelat sau ar putea apela în viitor la contractarea acelui tip de credit. Noțiunea de „interes colectiv" este situată la confluența dintre interesul individual al fiecărui consumator și interesul general al consumatorilor nediferențiați, ceea ce promovează asociațiile de consumatori printr-o asemenea acțiune

reprezentând un „artificiu tehnic" plasat la granița dintre interesul social, al cetățenilor luați ca masă nediferențiată și interesul particular, al consumatorului concret lezat de una din practicile bancare denunțate. În ipotezele în care una și aceeași practică bancară este *susceptibilă* de a leza nu numai interesele unei persoane izolate, ci interese de grup, ale colectivității de consumatori, asociațiile de profil pot interveni în justiție pentru a bloca practicarea respectivului abuz, printr-o acțiune în apărarea unui interes colectiv.

Situațiile în care abuzul săvârșit de către profesionist (publicitate înșelătoare, de pildă ori majorări ale dobânzii fără indicarea modalităților concrete și previzibile de calcul) nu a prejudiciat în acest caz victime concrete, ci este doar *susceptibilă* de a genera un astfel de prejudiciu, riscul existenței unor victime potențiale fiind suficient în acest caz pentru admiterea acțiunii. 30

La nivel probatoriu, asociației de consumatori reclamante i se solicită doar să probeze existența unei atingeri – efective sau potențiale – aduse unui interes legitim al consumatorilor, cu ocazia practicării unui act de consum, în sens larg. *Prejudiciul* invocat poate fi direct (i) sau indirect (ii), însă trebuie să fie unul distinct de cel suferit de un consumator concret, ca victimă a infracțiunii, întrucât asociația reclamantă promovează un *interes colectiv*, al masei consumatorilor, iar nu un interes individual concret, al unui consumator izolat. 31

Sancțiunile care pot fi dispuse de către instanța de judecată, cu titlu principal sau complementar, în urma admiterii acțiunii sunt: (1) *condamnarea profesionistului vinovat la plata de daune-interese,* pentru acoperirea prejudiciului colectiv; sumele acordate cu titlu de despăgubiri intră în patrimoniul asociației de consumatori reclamante, care le va folosi în viitoarele acțiuni de promovare a drepturilor consumatorilor; (2) *obligarea pârâtului la rambursarea cheltuielilor procesuale* întreprinse de asociația de consumatori reclamantă (inclusiv a celor care nu sunt cuprinse în cuantumul taxelor procesuale, precum onorariul avocatului); în dreptul român al consumului, acțiunile în ocrotirea unui interes colectiv al consumatorilor sunt *scutite de taxa de timbru* (aspect reținut expres, în privința asociațiilor de consumatori, de textul art. 47 din O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, modificată prin Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea 32

reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor); rămâne relevantă însă rambursarea de către profesionistul pârât, în cazul admiterii acțiunii, a cheltuielilor presupuse de plata onorariului avocaților; (3) *încetarea de către pârât a activității ilicite*, reclamanta putând solicita instanței să-l oblige pe pârât să înceteze practicarea în viitor a activității comerciale ilicite, sub presiunea amenzii cominatorii pentru fiecare zi de întârziere; (4) *obligarea pârâtului la difuzarea publică a hotărârii judecătorești de condamnare, pe cheltuiala sa* – pedeapsă accesorie ce poate fi pronunțată complementar condamnării la plata de daune-interese, calea de difuzare fiind aleasă în funcție de pertinența acesteia (publicarea unui comunicat în presa scrisă, difuzarea unui comunicat televizat ori a unuia radiofonic, reproducerea literală în presă a deciziei instanței, afișaj ș.a.); metoda poate avea efecte disuasive importante, dat fiind impactul său asupra reputației comerciale a băncii pârâte.

6.3. Acțiunile de grup (acțiuni în co-reprezentare)

33 Acestea reprezintă o specie de acțiune în justiție care poate fi introdusă de către o asociație de consumatori, în ipoteza în care mai mulți consumatori au suferit un *prejudiciu individual* declanșat de o sursă comună, constând de regulă în fapta ilicită a aceluiași profesionist. Consumatorii ale căror interese au fost lezate prin aceeași clauză abuzivă, de către aceeași bancă pot încredința asociației de consumatori *un mandat de reprezentare comună*, împuternicind-o să acționeze în justiție contra băncii pârâte, în numele lor, în vederea reparării prejudiciului. Acțiunile de grup se pot dovedi utile în ipotezele în care există o pluralitate de victime ale aceleiași practici ilicite.

34 De cele mai multe ori, în practică, victimele neîndeplinirii obligației de securitate incumbând producătorilor/ prestatorilor de servicii mandatează o asociație de consumatori pentru a-i reprezenta în instanță, conexând astfel cauzele. De pildă, victimele aceluiași accident aviatic pot mandata o asociație de consumatori să le susțină în instanță, într-un unic proces, interesele în raporturile cu compania aviatică, în vederea obținerii de despăgubiri; victimele consumului unui medicament pot mandata asociația de consumatori să-i reprezinte în instanță contra companiei farmaceutice producătoare ș.a. Același tipar procesual poate fi folosit cu succes și în cauzele privitoare la contractele de credit

propuse uzual de o bancă mai multor consumatori şi conţinând clauze abuzive identice.

Spre deosebire de acţiunile în interes colectiv, discutate mai sus, în cazul cărora practica bancară denunţată are doar potenţialul de a leza consumatorii prezenţi sau viitori, fiind *susceptibilă* de a genera un prejudiciu, în cazul acţiunilor în co-reprezentare, este vorba despre o sumă de prejudicii individuale concrete, deja produse, pentru a căror reparare este mandatată o asociaţie de consumatori să acţioneze în instanţă în numele victimelor concrete. 35

Nereglementate expres în dreptul român al consumului, însă putând fi introduse în justiţie, întrucât niciun principiu de drept nu se opune (*părţile putând desemna ca mandatar comun o asociaţie de consumatori*), acţiunile co-reprezentare au fost concepute în sisteme de drept ale unor state membre ale Uniunii Europene, precum cel francez, de pildă, pe modelul aşa-numitelor *class actions* existente în dreptul american şi care oferă judecătorului posibilitatea de a se pronunţa într-un singur litigiu, la iniţiativa unei asociaţii de consumatori, asupra unei pluralităţi de dispute intervenite între mai mulţi consumatori şi acelaşi profesionist, în baza unor acte de consum similare. 36

Avantajul prezentat de acţiunile în co-reprezentare constă în a permite consumatorilor care au înregistrat un prejudiciu individual prin uzul aceleiaşi clauze bancare abuzive să se grupeze pentru a mandata o asociaţie de consumatori să susţină în justiţie pretenţiile lor (i). Totodată, acţiunile în co-reprezentare evită obţinerea unor decizii judecătoreşti dispersate ori chiar contradictorii, în materia prejudiciilor generate de un fapt comun şi care ar trebui judecate în acelaşi registru (ii). 37

Acţiunile în co-reprezentare favorizează rolul punitiv şi disuasiv al unei hotărâri judecătoreşti de condamnare în dreptul consumului, întrucât permite, printr-un singur gest judiciar, obligarea profesionistului la plata de daune-interese substanţiale (însumând valoarea tuturor prejudiciilor cauzate consumatorilor implicaţi), respectiv suprimarea clauzei abuzive în toate contractele de credit implicate, cu reverberaţii economice şi de imagine grave pentru pârât, în timp ce soluţionarea individualizată a tuturor litigiilor fondate pe respectiva faptă nu numai că ar diminua impactul economic al rezolvării, dar ar presupune, în plus, o durată de timp mult mai mare (iii). 38

Pentru a fi admisibilă, acţiunea în co-reprezentare trebuie să se fondeze, în principiu, pe următoarele premise (schiţate pretorian, în 39

practica judiciară, îndeosebi franceză, J. *Calais-Auloy, F. Steinmetz*, Droit de la consommation, Dalloz, Paris, 2000, p. 576-583): (1) mandatul de reprezentare procesuală să emane de la *persoane fizice identificabile nominal* şi care să fi suferit un prejudiciu în calitate de consumatori, astfel cum este această noţiune definită prin lege; (2) prejudiciile individuale (materiale şi/sau morale) să aibă *o origine comună*, cu antrenarea răspunderii – delictuale, contractuale ori extracontractuale – a aceluiaşi profesionist; (3) mandatul de reprezentare procesuală a asociaţiei de consumatori agreate să fie unul individual (acordat de fiecare consumator în parte, dintre cei reprezentaţi) şi să îmbrace *forma scrisă*; este interzisă solicitarea unui atare mandat, de către asociaţia de consumatori, pe calea unui apel public televizat, radiofonic ori prin afişaj; (4) mandatul individual de reprezentare trebuie să aibă un obiect determinat (expres enunţat în cuprinsul acestuia) şi să confere asociaţiei puterea de a îndeplini toate actele de procedură necesare soluţionării litigiului (acţiunea putând fi introdusă, în dreptul francez, atât într-o instanţă civilă, cât şi într-una penală, prin constituirea ca parte civilă).

§7. Lista neagră *vs.* lista gri a clauzelor abuzive – implicaţii în materie de probaţiune

40 Trebuie făcută precizarea că sintagme precum „lista gri", respectiv „lista neagră" a clauzelor abuzive nu figurează ca atare în cuprinsul textelor legale în vigoare, aceste formule fiind opera doctrinei şi a jurisprudenţei. O a doua remarcă este necesară în privinţa cuprinsului Listei anexate la Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive: prezenţa unei clauze pe această listă nu are semnificaţia caracterului abuziv absolut, ci pentru fiecare dintre clauzele enumerate exemplificativ de legiuitor în cadrul listei, instanţa de judecată fiind chemată să analizeze dacă are un caracter absolut abuziv (neputând fi edulcorată prin drepturi acordate contractual consumatorului) sau este o clauză potenţial abuzivă, reprimarea sa depinzând de dovada dezechilibrului semnificativ concret (din punct de vedere juridic) instalat între părţi.

41 În cazul clauzelor aflate pe „lista gri" – clauze potenţial abuzive (relative) – rămâne posibilă „contrabalansarea" potestativităţii rezervate contractual pentru profesionist prin drepturi acordate consumatorului. În aceste ipoteze, instanţa de judecată ***se pronunţă*** asupra existenţei clauzei

abuzive, iar nu doar constată existența acestora. Din punct de vedere al regimului probelor, consumatorul trebuie să facă *dovada* existenței dezechilibrului semnificativ între drepturile și obligațiile părților (1), iar profesionistului i se permite răsturnarea prezumției (relative) de culpă/rea-credință (2). Dimpotrivă, în cazul clauzelor absolut abuzive, incluse pe „lista neagră", instanța de judecată ***constată*** la cerere existența clauzei abuzive în cuprinsul unui text contractual, procedură în cadrul căreia nu se solicită consumatorului probarea existenței clauzei abuzive (caracterul abuziv al clauzei fiind prezumat în mod absolut), respectiv nu se admite proba bunei-credințe a profesionistului.

42 În ceea ce privește aprecierea existenței unui ***dezechilibru semnificativ*** între drepturile și obligațiile părților, este de remarcat faptul că acest dezechilibru nu trebuie înțeles drept unul „masiv", „manifest", „evident", întrucât doar în anumite cazuri caracterul abuziv al clauzelor redactate de către profesioniști împrumută aspecte exorbitante, ostensibile. Dimpotrivă, de cele mai multe ori, clauzele abuzive prezintă acest caracter doar în economia contractului (din perspectiva tuturor prestațiilor la care părțile se îndatorează), una și aceeași clauză putându-se dovedi abuzivă într-un contract concret, pentru a nu fi astfel într-un alt contract de consum, prin care consumatorului i-au fost recunoscute, de pildă, drepturi care să compenseze concesiile contractuale făcute profesionistului. Dezechilibrul semnificativ discutat este, în ultimă instanță, nu atât unul economic, cât unul *juridic*, decurgând din inegalitatea dintre drepturile și obligațiile părților. De exemplu, clauza care permite profesionistului *modificarea unilaterală ulterioară a prețului* serviciilor (de telefonie mobilă, internet, televiziune prin cablu etc.) prestate poate deveni licită în contractele în care, pentru situația majorării unilaterale a prețului, consumatorul are *dreptul denunțării unilaterale a contractului* într-un interval rezonabil de timp, rămânând a fi o clauză abuzivă în celelalte contracte în care un asemenea drept de retragere al consumatorului lipsește.

43 Tot astfel, o clauză prin care este suprimată posibilitatea consumatorului de a invoca *exceptio non adimpleti contractus*, cerându-i-se să procedeze la executare chiar și în ipoteza în care profesionistul nu-și execută obligațiile (i) ori clauza prin care consumatorul răspunde pentru neexecutarea obligațiilor asumate inclusiv în caz de forță majoră (ii) reprezintă stipulații contractuale *abuzive* în chip explicit. Dacă însă

clauza în discuție nu afectează în întregime dreptul consumatorului la invocarea excepției de neexecutare, ci doar o limitează la anumite cazuri, impunând consumatorului să execute parțial contractul în ipoteza executării parțiale a prestației profesionistului, clauza are mari șanse (în economia contractului) de a nu fi considerată abuzivă, ci licită. Un alt exemplu: o clauză prin care profesionistul își rezervă dreptul de a rezilia unilateral și nemotivat contractul, în orice moment, este, incontestabil, abuzivă. Aceeași clauză se poate dovedi licită dacă, prin contract, i s-a rezervat consumatorului un drept de reziliere similar celui dobândit de profesionist. Amprenta clauzelor abuzive este dată în aceste cazuri de faptul că – dacă ar fi avut posibilitatea reală de a alege – consumatorul nu le-ar fi acceptat, iar mecanismul din care s-a născut reprimarea clauzelor abuzive este centrat pe ideea *prezervării libertății consimțământului consumatorului.* Există, astfel, „dezechilibru semnificativ" între prestații ori de câte ori, raportată la ansamblul stipulațiilor contractuale, respectiva clauză nu ar fi fost liber asumată de către consumator dacă ar fi fost în măsură să o negocieze. Prin definiție, clauzele abuzive sunt dispoziții contractuale marcate de *absența negocierii,* iar reprimarea lor se constituie într-o contrapondere la această absență a libertății consumatorului de a alege textul contractual.

§8. Sancțiuni aplicabile – nulitatea relativă/ absolută *vs.* reputarea clauzei ca nescrisă

44 Sancționarea caracterului abuziv al clauzelor contractului de consum, în varianta propusă de textul art. 6 din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, modificată, are loc prin *anularea* (în principiu, parțială) a contractului sau prin *reputarea lor ca nescrise*; „clauzele abuzive (...) nu vor produce efecte asupra consumatorului", după cum se exprimă legiuitorul în textul art. 6 din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, modificată. În ipotezele în care clauzele abuzive nu pot fi desprinse în economia contractului de restul clauzelor, întrucât se referă la obligații și drepturi esențiale, fără de care contractul nu poate supraviețui, nulitatea (relativă a) clauzei abuzive va contamina întregul contract (nulitate totală).

45 *Nulitatea relativă prezintă ca avantaj tradițional* regimul juridic precis (sub aspectul prescripției extinctive, al posibilității confirmării

și al titularilor dreptului la acțiune), în timp ce *reputarea clauzei ca nescrisă* prezintă, la rândul său, avantajul de a conduce la menținerea contractului cu extirparea clauzei ilicite, fără investigarea raportului întreținut de aceasta cu restul clauzelor (în absența solicitării consumatorului în acest sens), ceea ce permite derularea raporturilor contractuale între profesionist și consumator.

Semnificative sunt modificările aduse dispozițiilor Legii nr. 193/2000 46
privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori prin Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor, din unghiul *domenialității* noțiunii de clauză abuzivă. Astfel, conform textului modificat al art. 4 alin. (6), „evaluarea naturii abuzive a clauzelor nu se asociază nici cu definirea obiectului principal al contractului, nici cu calitatea de a satisface cerințele de preț și de plată, pe de o parte, nici cu produsele și serviciile oferite în schimb, pe de altă parte, în măsura în care aceste clauze sunt exprimate într-un limbaj ușor inteligibil"; în alți termeni, cât timp consumatorul a putut lua cunoștință de cuantumul prețului și de natura și conținutul serviciilor prestate, în baza unor clauze redactate astfel încât au fost facil de înțeles, acesta nu se poate plânge, la adăpostul mecanismului de reprimare a clauzelor abuzive, de costurile prea mari ale contractului, asumate în mod deliberat; de altfel, comercianții sunt titulari ai libertății de fixare a prețurilor, cât timp o fac în mod transparent și într-un limbaj ușor inteligibil în cuprinsul ofertei, mecanismul de reprimare a clauzelor abuzive neputând fi distorsionat încât să permită consumatorului să solicite desființarea unui contract pentru motive ținând de valoarea prețului fixat inițial și acceptat în cunoștință de cauză.

§9. Delimitări în raport cu remediile clasice – insuficiența soluțiilor fondate pe leziune/ dol/ eroare/ îmbogățire fără justă cauză, în reglementarea Noului Cod civil

Chiar și extinsă asupra actelor de dispoziție ale majorilor, prin 47
textele Noului Cod civil, ***leziunea*** este concepută pentru a se aplica particularilor, în contractele civile (și, ca drept comun, contractelor comerciale), dezechilibrul semnificativ apreciindu-se însă în raport

cu *momentul încheierii contractului*; or, adesea, clauzele abuzive vor genera inegalități posterior încheierii contractului; de exemplu, o clauză compromisorie, care poate face arbitrajul nesustenabil financiar pentru consumator. Un alt exemplu este cel al majorării unilaterale a prețului serviciilor în baza unui drept rezervat unilateral pentru profesionist ori al dobânzii asociate creditului, deși la momentul încheierii actului nu a existat un dezechilibru semnificativ între prestații. Pe de altă parte, leziunea poate fi invocată numai în cazurile de situare a dezechilibrului semnificativ dintre prestația primită dincolo de 50% din valoarea propriei prestații, în vreme ce o atare condiție nu este necesară în cazul clauzelor abuzive, unde dezechilibrul poate rămâne sub 50% fără ca acțiunea consumatorului în justiție să fie blocată din acest motiv.

48 În plus, trebuie amintită sfera materială mult mai restrânsă a leziunii, întrucât numeroase situații practice de prezență a clauzelor abuzive nu vor ridica problema unei diferențe valorice de peste 50% între prestațiile reciproce. De pildă, inserarea unei clauze compromisorii în contractul de credit, obligând astfel consumatorul ca, mai înaintea apariției oricărui litigiu, să convină înlăturarea competenței instanțelor statale în favoarea unora arbitrale; acest dezechilibru nu se va putea rezolva pe terenul leziunii, cu care nu are nimic în comun (consumatorul neinvocând o disproporție financiară nejustificată între prestații la momentul încheierii contractului).

49 *Arbitrabilitatea litigiului (în dreptul consumului)* reprezintă aptitudinea unui litigiu dintre consumatori și profesioniști de a fi supus judecății arbitrale, de a face obiectul unui arbitraj; sustragerea litigiului de sub competența instanțelor statale are loc prin încheierea unei convenții arbitrale. Sunt, în principiu, arbitrabile drepturile asupra cărora părțile au libertatea de a dispune, fiind excluse: (a) materiile care vizează în mod direct ordinea publică (inclusiv implicațiile săvârșirii unei infracțiuni penale); (b) litigiile relative la starea civilă și capacitatea persoanelor (filiație, căsătorie, divorț, numele persoanei, naționalitate și cetățenie ș.a.); (c) drepturile cu caracter extrapatrimonial în general; (d) materiile excluse în mod expres prin lege.

50 Clauza compromisorie este o varietate a convenției de arbitraj prin care părțile se obligă să supună eventualele lor *litigii viitoare* unei instanțe arbitrale, înlăturând astfel competența instanțelor statale.

51 Spre deosebire de *compromis*, clauza compromisorie se încheie mai înaintea survenirii vreunui motiv de litigiu, astfel încât părțile nu

pot avea o imagine clară asupra întinderii/ valorii juridice a unui atare angajament, nici asupra cuantumului ori a naturii prejudiciului a cărui reparare va face obiectul analizei arbitrilor, de unde şi pericolul asumării unui angajament netemperat şi insuficient reflectat, dublat de renunţarea la garanţiile de imparţialitate oferite de persoana judecătorului, ca şi la căile de atac de drept comun.

Pentru aceste raţiuni, clauza compromisorie este considerată *clauză* 52
abuzivă şi este lovită de *nulitate relativă* (de protecţie) în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori, spre deosebire de compromis, care reprezintă o convenţie de arbitraj încheiată posterior survenienţei motivului concret de litigiu şi care este licit inclusiv în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori.

Inserarea unei clauze compromisorii într-un contract de adeziune 53
propus consumatorilor de către un profesionist al serviciilor bancare este sancţionată prin pârghiile mecanismului juridic de reprimare a *clauzelor abuzive*, reglementat prin Legea nr. 193/2000, cu modificările ulterioare; pe de altă parte, în contractele încheiate cu consumatorii, clauza compromisorie este nulă prin obiectul său (renunţarea anticiată la o viitoare acţiune în justiţie contra profesionistului, fără a cunoaşte natura acestei acţiuni), iar nu numai prin natura sa abuzivă (imposibilitatea negocierii, crearea unui dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile părţilor, contrar cerinţelor bunei-credinţe ş.a). Potrivit lit. l) din Lista clauzelor considerate a fi abuzive anexată Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive în contractele încheiate între comercianţi şi consumatori, sunt considerate a fi abuzive, până la proba contrarie, cu toate consecinţele atrase de o atare calificare, prevederile contractuale care „exclud dreptul consumatorului de a întreprinde o acţiune legală sau de a exercita un alt remediu legal, solicitându-i în acelaşi timp rezolvarea disputelor în special prin arbitraj".

Compromisul, pe de altă parte, este o varietate a convenţiei de arbitraj 54
prin care părţile se obligă să supună litigiul ivit între ele unei judecăţi arbitrale, înlăturând convenţional competenţa instanţelor statale. Spre deosebire de *clauza compromisorie*, compromisul se încheie posterior survenienţei motivului concret de litigiu, ceea ce implică consimţirea consumatorului în cunoştinţă de cauză. În contractele încheiate între profesioniştii serviciilor bancare şi consumatori, compromisul este valabil, în principiu, fiind supus aceloraşi condiţii de fond precum cele

aplicabile formării contractelor în general; recurgerea părților la arbitraj a fost uneori expres menționată de legiuitor ca fiind permisă; de pildă, conform art. 20 din Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic, modificată, furnizorii de servicii și destinatarii acestor servicii pot supune litigiile născute între ei arbitrajului, în condițiile prevăzute de lege, precum și celorlalte căi extrajudiciare de soluționare a litigiilor, prevăzute de codurile de conduită incidente în materia comerțului electronic.

55 Sub aspectul formei, încheierea compromisului poate avea loc numai în formă scrisă (fie în varianta înscrisului sub semnătură privată, fie în cea a înscrisului autentic; compromisul poate fi încheiat și prin utilizarea unei tehnici de comunicare la distanță, profesionistul fiind obligat să pună la dispoziția consumatorului datele relative la încheierea compromisului pe un suport durabil, care să permită stocarea acestora).

56 În ceea ce privește ***îmbogățirea fără justă cauză***, drepturile exorbitante rezervate contractual pentru profesionist prin intermediul clauzelor abuzive nu sunt, strict tehnic, lipsite de cauză, ci își află cauza juridică în prestația efectuată, astfel încât remediul acțiunii restitutorii fondate pe îmbogățirea fără justă cauză nu ar putea fi invocat de către consumator. De exemplu, în cazul unui contract de credit de nevoi personale pe durată determinată (de 5 ani, de pildă), cu dreptul creditorului bancar de a modifica ulterior dobânda nu reprezintă o îmbogățire fără justă cauză, întrucât perceperea dobânzilor ca fructe civile generate de capitalul împrumutat a fost prevăzută în contract. Simpla prezență, însă, în textul contractual a clauzei care autorizează profesionistul să majoreze ulterior dobânda, fără a indica în contract prin clauze clare și neechivoce indicii financiari obiectivi în funcție de care va fi practicată eventuala majorare, reprezintă o clauză abuzivă care justifică intervenția instanței de judecată.

57 Pe de altă parte, *îmbogățirea fără justă cauză* a profesionistului și-ar dovedi imperfecțiunea ca panaceu al acestor situații, întrucât *actio de in rem verso* reprezintă, tradițional, remediul ultim și rezidual al reechilibrării raporturilor de drept privat, ceea ce echivalează cu a afirma că, atât timp cât consumatorul dispune de o soluție juridică ce are prioritate teoretică, dar șanse modeste de aplicare practică (anularea contractului în temeiul viciilor de consimțământ ori al lipsei cauzei ș.a.),

îmbogățirea fără justă cauză a profesionistului nu ar putea fi invocată de consumator. În plus, *nu întotdeauna* inserarea unei clauze abuzive va cauza o îmbogățire a profesionistului. De pildă, rezervarea prin contract a dreptului profesionistului de a rezilia oricând, unilateral și nemotivat contractul de descoperit de cont încheiat pe termen determinat, fără recunoașterea unui drept similar pentru consumator nu produce o îmbogățire imediată a profesionistului; tot astfel, inserarea în contract a clauzei potrivit căreia – între emiterea ofertei și acceptarea acesteia de către consumator comerciantul are dreptul de a modifica unilateral caracteristicile produsului bancar „fără preaviz" nu este – prin ea însăși – o clauză aducătoare de beneficii economice directe pentru profesionist, astfel încât intentarea unei *actio de in rem verso* ar fi blocată. Analiza este aceeași în cazul unei clauze atributive de competență teritorială ori al unei clauze compromisorii impuse de profesionist.

În ceea ce privește ***dolul și eroarea asupra substanței***, în ipotezele 58
discutate, consumatorul nu se află, în principiu, într-o eroare – spontană sau provocată – în privința drepturilor și obligațiilor contractuale considerate a fi stipulate abuziv, întrucât, deși a putut lua cunoștință de acestea și a putut beneficia de consilierea profesionistului, *nu a putut negocia respectivele clauze*, acestea fiind preredactate de către profesionist, făcând parte intrinsecă din textul contractual.

Dacă și-ar plasa plângerea pe terenul ***abuzului de drept*** (abuzul 59
profesionistului bancar de libertatea contractuală), consumatorului i s-ar cere, în principiu, probarea *relei intenții* a profesionistului; or, culpa ultimului este dificil de dovedit, în timp ce plasarea litigiului pe terenul dreptului consumului atrage aplicarea prezumției relative de rea-credință asupra profesionistului pârât, ultimului revenindu-i misiunea de a încerca să-și probeze buna-credință, prin răsturnarea prezumției de culpă. *Viciile de consimțământ* nu răspund nici ele, pe deplin, acestor situații; reprimarea clauzelor abuzive se dezvoltă pe terenul unei *clauze nenegociate,* impuse arbitrar de către profesionist, ceea ce nu echivalează nici cu *dolul* (consumatorul nu este indus în eroare, ci clauza abuzivă îi este impusă în chip direct, fățiș), nici cu o *eroare* (neexistând o falsă reprezentare a realității, apărută spontan), nici cu *violența morală* (consumatorul nefiind amenințat cu vreun rău fizic, moral ori patrimonial).

Anexa la Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, cu 60
modificările ulterioare oferă o ***listă indicativă, non-exhaustivă*** a unor

astfel de clauze, judecătorului revenindu-i misiunea de a stabili dacă, în economia contractului, respectiva clauză este sau nu abuzivă, îndeosebi în funcție de cum consumatorului i s-a rezervat sau nu prin contract un drept similar ori o prerogativă care să contrabalanseze dreptul rezervat profesionistului prin clauza litigioasă.

61 Diferența între cele două tipuri de liste rezidă în aceea că o „listă gri" a clauzelor abuzive este construită pe baza unei prezumții legale relative de iliceitate, care poate fi infirmată prin dovada bunei-credințe a comerciantului (i), a negocierii directe a clauzei cu consumatorul (ii) și/sau a inexistenței unui dezechilibru semnificativ între prestații (prin acordarea unui drept similar consumatorului, de pildă), în timp ce o „listă neagră" a clauzelor abuzive dispensează judecătorul de misiunea analizării unor asemenea probe, clauzele aflate pe „lista neagră" fiind interzise în orice ofertă adresată consumatorilor, iar sancțiunea nulității (parțiale, în principiu) operând de plin drept.

§10. Exemple de clauze bancare absolut abuzive

62 În dreptul român al consumului „lista neagră" a clauzelor abuzive (al căror caracter abuziv este prezumat în mod irefragabil) nu este unică sau unitară, ci este formată din dispoziții izolate și disparate, prezente în textul diferitor acte normative care fac trimitere la anumite clauze interzise în mod absolut în contractele încheiate cu consumatorii. De pildă, o parte dintre clauzele enumerate în Anexa la Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive reprezintă o „listă gri", cu potențial abuziv (depinzând de proba contrară), iar cealaltă parte a exemplelor incluse în Anexă reprezintă o adevărată „listă neagră", de clauze invariabil abuzive (care exclud posibilitatea ameliorării contractuale a poziției juridice a consumatorului confruntat cu o asemenea clauză). Legiuitorul nu avertizează asupra caracterului „gri" sau „negru" al fragmentelor de listă, revenind judecătorilor și juriștilor în general misiunea de a le delimita în cazuri concrete sau generice, în funcțiile de criteriile legale (*J. Calais-Auloy, Fr. Steinmetz*, op. cit., p. 185-208 ; Y. Picod, H. Davo, op. cit., p. 139-156; S. Piedelièvre, op. cit., p. 342-368). În dreptul francez, este reglementată existența unei *Comisii a clauzelor abuzive*, care funcționează ca organism administrativ format din 13 membri (paritatea de voturi este evitată prin prezența a 3 practicieni și

2 teoreticieni): 3 magistrați; 2 specialiști reputați (profesori universitari, personalități recunoscute în domeniu); 4 reprezentanți ai profesioniștilor domeniului; 4 reprezentanți ai asociațiilor de consumatori. Deciziile Comisiei au caracter de recomandare, fiind consultative, însă există tradiția ralierii instanțelor de judecată la opiniile avizate ale membrilor Comisiei (*J. Calais-Auloy, Fr. Steinmetz*, op. cit., p. 202-208; *Y. Picod, H. Davo*, op. cit., p. 144-156; *S. Piedelièvre*, op. cit., p. 353-368). La rândul lor, *asociațiile de consumatori* pot introduce acțiuni în reprimarea clauzelor abuzive, cu avantajul că, în dreptul român al consumului, acțiunile sunt *scutite de taxa de timbru*, aspect reținut expres de textul art. 47 din O.G. nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, cu modificările ulterioare.

Pe „lista neagră" de clauze prohibite în mod invariabil, fără a se 63
solicita dovada absenței negocierii cu consumatorul ori a creării unui dezechilibru semnificativ între prestațiile reciproce ale părților se află anumite clauze interzise în contractele de credit încheiate cu consumatorii, conform dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. Conform art. 35 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010:

(i) se interzice perceperea unui ***comision de depunere numerar pentru plata ratelor la credit***, indiferent dacă depunerea se efectuează de către titular sau de către o altă persoană";

(ii) *se interzice* ***perceperea unui comision de retragere pentru sumele trase din credit***; costurilor aferente *contului curent* nu le sunt aplicabile obligațiile prevăzute la alin. (1) lit. a), însă aceste costuri „trebuie să corespundă costurilor efective ale creditorului, să se limiteze la acoperirea acestora și să nu conducă la obținerea de venituri suplimentare pentru acesta".

Alte clauze abuzive interzise în contractele de credit încheiate cu 64
consumatorii (aflate pe „lista neagră" a clauzelor abuzive) sunt cele enumerate în textul alin. (4) al art. 40 din O.U.G. nr. 50/2010, fiind vorba despre dispoziții contractuale prin care se aduce atingere, direct sau indirect, ***dreptului consumatorului de a formula plângeri*** adresate Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor (ANPC) ori instanțelor de judecată, sub pretextul încălcării unei ***clauze de confidențialitate*** ori al ***afectării (inerente a) reputației băncii*** pârâte. Sunt, deci, lovite de nulitate clauzele prin care:

„(i) consumatorul este obligat să păstreze confidențialitatea prevederilor și a condițiilor contractuale;

(ii) creditorul poate rezilia sau denunța unilateral contractul ori poate penaliza consumatorul în cazul afectării reputației creditorului".

65 Tot astfel, ***clauza compromisorie***, ca varietate a convenției de arbitraj, prin care părțile se obligă să supună eventualele lor litigii viitoare unei instanțe arbitrale, înlăturând astfel competența instanțelor statale, este considerată între profesioniști și consumatori ca fiind lovită de nulitate (clauză absolut abuzivă). Inserarea unei clauze compromisorii într-un contract de adeziune propus consumatorilor de către un profesionist al comerțului/ serviciilor poate fi sancționată prin pârghiile mecanismului juridic de reprimare a *clauzelor abuzive*, reglementat prin Legea nr. 193/2000, cu modificările ulterioare. Potrivit lit. l) din Lista clauzelor considerate a fi abuzive anexată Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive în contractele încheiate între comercianți și consumatori, sunt considerate a fi abuzive prevederile contractuale care „exclud dreptul consumatorului de a întreprinde o acțiune legală sau de a exercita un alt remediu legal, solicitându-i în același timp rezolvarea disputelor în special prin arbitraj" [*C. Florescu*, Condițiile de formă ale convenției arbitrale, Revista Română de Arbitraj nr. 1/2012, p. 23-38; *R.B. Bobei*, Proceduri arbitrale – perspective multiple (Regulile de arbitraj UNCITRAL - 2010, Regulile de arbitraj CCI Paris, Regulile austriece de arbitraj, Regulile poloneze de arbitraj, Regulile române de arbitraj), Revista Română de Arbitraj nr. 1/2012, p. 38-56; *D. Roebuck*, Metode alternative de soluționare a disputelor în mediul de afaceri: teme de cercetare, Revista Română de Arbitraj nr. 3/2012, p. 29-36]. În contractele încheiate între profesioniști și consumatori, clauza compromisorie este lovită de nulitate, în timp ce încheierea unui *compromis* rămâne, în principiu, valabilă, cu excepția situațiilor în care acesta nu a putut fi negociat de către consumator, astfel încât creează un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților, caz în care și compromisul va putea fi cenzurat de către instanță pentru că ar conține *clauze abuzive*. În cazul clauzei compromisorii, convenite mai înaintea apariției oricărui litigiu și, de regulă, cu prilejul încheierii contractului principal, caracterul abuziv al respectivei specii de convenție arbitrală *se prezumă*, astfel încât clauza compromisorie este invariabil nulă în raporturile contractuale dintre profesioniști și consumatori.

§11. Exemple de clauze bancare abuzive relative

Pe de altă parte, sunt considerate a fi clauze abuzive *până la proba contrarie („Lista gri")*, conform enumerării din Anexa la Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, cu modificările ulterioare, prevederile contractuale care: 66

(i) dau dreptul profesionistului de a modifica unilateral clauzele contractului, fără a avea un motiv întemeiat care să fie precizat în contract – clauza devine licită prin precizarea în cuprinsul contractului de repere obiective justificatoare ale modificărilor ulterioare (de exemplu, în cazul convențiilor de credit, clauza care autorizează profesionistul bancar să majoreze ulterior dobânda, indicând în contract în mod clar şi neechivoc, indicii financiari obiectivi în funcție de care va fi practicată eventuala majorare);

(ii) obligă consumatorul să se supună unor condiții contractuale despre care nu a avut posibilitatea reală să ia cunoştință la data semnării contractului – clauza devine licită prin asigurarea informării consumatorului de către profesionist asupra condițiilor contractuale în discuție; în schimb, este abuzivă clauza prin care se stipulează că clientul se obligă să respecte condițiile generale de contractare ale băncii „X", iar aceste condiții sunt disponibile spre consultare numai la sediul central al băncii/ la cererea expresă a consumatorului;

(iii) dau dreptul profesionistului să prelungească automat un contract încheiat pentru o perioadă determinată, prin acordul tacit al consumatorului, dacă perioada limită la care acesta putea să îşi exprime opțiunea a fost insuficientă – clauza devine licită prin stipularea unei perioade rezonabile pentru exercițiul opțiunii consumatorului;

(iv) dau dreptul profesionistului să modifice unilateral, fără acordul consumatorului, clauzele privind caracteristicile produselor şi serviciilor care urmează să fie furnizate sori termenul de executare a unui serviciu – clauza devine licită prin stipularea unui drept de denunțare unilaterală a contractului în favoarea consumatorului;

(v) dau dreptul profesionistului să anuleze contractul în mod unilateral, fără să prevadă acelaşi drept şi pentru consumator.

Clauza contractuală care conferă ***dreptul băncii de a modifica unilateral clauzele contractului*** fără încheierea unui act adițional cu consumatorul este o clauză abuzivă în sine (cu excepția modificărilor impuse de legislație). Nesemnarea de către consumator a *actelor* 67

adiționale prevăzute la alin. (1) este considerată acceptare tacită numai în cazul modificărilor contractului impuse prin legislație; în acest caz, este interzisă introducerea de către bancă în actele adiționale a altor prevederi decât cele impuse prin dispozițiile imperative ale legii, sub sancțiunea nulității de drept a clauzelor suplimentare astfel introduse.

68 Conform art. 1 alin. (1) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori, modificată, orice contract încheiat între profesioniști și consumatori pentru vânzarea de bunuri sau prestarea de servicii va cuprinde clauze contractuale clare, fără echivoc, pentru înțelegerea cărora nu sunt necesare cunoștințe de specialitate. În caz de dubiu asupra interpretării unor clauze contractuale, acestea vor fi ***interpretate în favoarea consumatorului*** [art. 1 alin. (2)]. Intră sub incidența prevederilor Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori, modificată, toate contractele încheiate între profesioniști și consumatori, conținând clauze care nu au putut fi negociate direct, inclusiv contractele consemnate în înscrisuri precum: certificatele de garanție, bonurile de comandă, facturile, borderourile sau bonurile de livrare, biletele, tichetele care conțin stipulări sau referiri la condiții generale prestabilite. Faptul că anumite aspecte ale clauzelor contractuale sau numai una dintre clauze a fost negociată direct cu consumatorul nu exclude aplicarea prevederilor legii citate pentru restul contractului, în cazul în care o evaluare globală a contractului evidențiază că acesta a fost prestabilit unilateral de comerciant. Dacă un comerciant pretinde că o clauză standard a fost negociată direct cu consumatorul, comerciantului *îi incumbă sarcina probei negocierii clauzei cu consumatorul* [art. 4 alin. (3) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive]; de altfel, în materia contractelor încheiate între profesioniști și consumatori, este incidentă prezumția relativă a relei-credințe a profesionistului, acestuia revenindu-i misiunea de a se dezvinovăți prin dovezile prezentate instanței de judecată.

69 Totodată, în cazul *contractelor standard* comerciantul are obligația să remită, la cerere, oricărei persoane interesate, un exemplar din contractul pe care îl propune în mod obișnuit spre încheiere consumatorilor (art. 5 din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori, modificată).

70 Sub aspectul sancțiunii aplicabile, conform art. 6 și 7 din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între

profesioniști și consumatori, modificată, clauzele abuzive cuprinse în contract și constatate ca atare fie personal, fie prin intermediul organelor abilitate prin lege nu vor produce efecte asupra consumatorului, iar contractul se va derula în continuare, cu acordul consumatorului, numai dacă, după eliminarea acestora, raporturile contractuale mai pot continua; în măsura în care contractul nu mai poate produce efecte după înlăturarea clauzei abuzive, consumatorul este îndreptățit să ceară rezilierea contractului, putând solicita, după caz, și daune-interese. Controlul respectării dispozițiilor legii citate intră în competența reprezentanților ANPC, care efectuează verificări în acest sens, fie la sesizarea persoanelor prejudiciate, fie din oficiu. Potrivit art. 10 din lege, comercianții au obligația de a prezenta organelor de control, în original, contractele încheiate cu consumatorii. Instanța de judecată, în cazul în care constată existența clauze abuzive în contract, aplică sancțiunea contravențională conform art. 15 din Lege și dispune, sub sancțiunea daunelor-interese, modificarea clauzelor contractuale de către comerciant, în măsura în care contractul rămâne în ființă sau, după caz, desființarea acelui contract, cu sau fără daune-interese acordate consumatorului.

Pentru identificarea unei clauze abuzive, sunt determinante: ***lipsa negocierii*** directe între profesionist și consumator (1), ***încălcarea bunei-credințe*** de către profesionist (2) și existența unui ***dezechilibru semnificativ*** între drepturile și obligațiile părților contractului de consum (3). O clauză abuzivă prezentă pe „lista neagră", a clauzelor interzise în mod absolut scutește consumatorul de dovada dezechilibrului semnificativ, instanța constatând existența clauzei abuzive și extirpând-o din textul contractual. „Reputarea clauzei abuzive ca nescrisă" este o sancțiune adecvată, întrucât permite *menținerea relațiilor contractuale* (ceea ce, de regulă, este în interesul consumatorului), reechilibrându-le. 71

Definiția legală a clauzelor abuzive surprinde faptul că, în economia acestora, sunt simultan determinante lipsa negocierii directe a stipulației contractuale în cauză, încălcarea bunei-credințe de către profesionist și existența unui dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților. Legiuitorul a definit clauza abuzivă pe suportul oferit de două elemente – unul subiectiv și celălalt obiectiv – învederate simultan: (a) ***condițiile subiective*** în care intervine respectivul abuz de putere economică, practicat cu rea-credință de către profesionist; 72

(b) *efectele obiective, economice* ale clauzei (dezechilibrul semnificativ, disproporționat între prestațiile reciproce ale părților și, deci, procurarea unui avantaj excesiv pentru profesionist, în detrimentul consumatorului).

73 În ipotezele în care clauzele abuzive nu pot fi desprinse în economia contractului de restul clauzelor, întrucât se referă la obligații și drepturi esențiale, fără de care contractul nu poate supraviețui, nulitatea (relativă a) clauzei abuzive va contamina întregul contract (nulitate totală).

74 În literatura de specialitate a fost propusă extinderea domenialității reglementării legale relative la reprimarea clauzelor abuzive și asupra *non-profesionistului*, înțeles ca persoană fizică ce contractează *în vederea acoperirii unor trebuințe profesionale, în afara specialității sale*, în contextul în care Directiva din 5 aprilie 1993 privitoare la clauzele abuzive autorizează statele-membre să adopte în materie norme protecționiste cu sferă de aplicare mai vastă, însă, în actualul stadiu de dezvoltare a dreptului român al consumului, o atare propunere nu a fost acceptată, textul Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, cu modificările ulterioare aplicându-se numai în cazul contractelor încheiate de către persoanele fizice acționând într-un scop extraprofesional. În alți termeni, în dreptul contemporan al consumului, *non-profesionistul* nu reprezintă un sinonim pentru noțiunea de *consumator*, întrucât contractează în vederea acoperirii unor nevoi profesionale, astfel încât nu poate invoca protecția juridică alocată consumatorilor. Potrivit unei părți a literaturii de specialitate, non-profesionistul va trebui să suporte prejudiciul rezultat din exercitarea profesiei sale, ca și pe cel relativ la investițiile efectuate în sprijinul exercitării profesiei, putând face uz (în raporturile cu partenerul său contractual) doar de pârghiile juridice provenind dinspre dreptul civil ori comercial (*J. Calais-Auloy, Fr. Steinmetz*, op. cit., p. 185-208 ; *Y. Picod, H. Davo*, op. cit., p. 139-156; *S. Piedelièvre*, op. cit., p. 342-368). Concluzia se aplică, de exemplu, în cazul contractării de credite de către liber profesioniști (practicanții autorizați ai unei profesiuni liberale), și anume agentului imobiliar, avocatului, arhitectului, medicului ș.a. în scopul investirii în dezvoltarea afacerii sale (pentru susținerea logistică a activității sale profesionale). În aceste ipoteze, deși absența competențelor în materia în care contractează îl situează pe *non-profesionist* pe o poziție de vulnerabilitate, nu va fi posibilă prevalarea sa de normele aparținând

dreptului consumului privitoare la reprimarea clauzele abuzive, ci numai de normele de drept civil relative la reprimarea viciului de consimțământ al erorii asupra substanței lucrului vândut, a dolului (dar numai în măsura în care condițiile acestuia sunt întrunite).

Criteriul bunei-credințe aplicat profesionistului are rolul de a com- 75
pleta criteriul dezechilibrului semnificativ și de a preîntâmpina riscul evaluării mecanice, de către instanța de judecată, a disproporției dintre prerogativele juridice ale părților (dintre drepturile și obligațiile contractuale reciproce ale acestora), astfel încât evaluarea caracterului abuziv al clauzelor să implice analizarea tuturor circumstanțelor relevante ale încheierii contractului.

§12. Jurisprudență

12.1. Absența negocierii clauzelor abuzive

În jurisprudența autohtonă, instanțele de judecată au admis proba 76
testimonială pentru a stabili dacă reclamantul consumator a beneficiat sau nu de posibilitatea negocierii clauzelor litigioase; în motivarea hotărârii, instanța a reținut că „pe rol fiind judecarea cauzei civile privind pe reclamanții M.M.C. și M.I., domiciliați în Vaslui, contradictoriu cu pârâta SC Banca V. SA, având ca obiect acțiune în constatare nulitate clauză abuzivă (...), pârâta pretinde că reclamanții au avut cunoștință de clauzele contractuale la care au achiesat de bunăvoie. Martora propusă însă de pârâtă în acest sens și care este chiar directorul sucursalei Vaslui, nu a fost în măsură să confirme o negociere a clauzelor contractuale și mai ales a comisionului de risc. Deși martora a susținut că de regulă clienții băncii primesc o simulare de contract și un scadențar al plăților anterior semnării, reclamații au infirmat faptul că ar fi primit astfel de înscrisuri susținând că au luat cunoștință de forma contractului chiar în ziua în care s-au prezentat la bancă pentru a-l semna. Astfel, instanța reține că pârâta nu a făcut nicio dovadă a negocierii comisionului de risc cu reclamanții la data încheierii contractului, în condițiile în care această clauză era una standard preformulată. Sarcina acestei probe revenea pârâtei conform art. 4 alin. (3) din Legea nr. 193/2000. În lipsa dovezii negocierii clauzei, instanța consideră ca îndeplinită condiția lipsei de negociere prevăzută de art. 4 alin. (2) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive" (citată după http://legeaz.net/spete-civil/

clauze-abuzive-in-contractele-bancare-116-2012, adresă consultată la 6 ianuarie 2014).

12.2. Comisionul de risc – comision bancar ilicit

77 În practica judiciară, comisionul bancar de risc în contractele de credit încheiate cu consumatorii a fost considerat ilicit, iar clauza relativă la acesta a fost sancționată ca fiind o clauză abuzivă; în motivarea hotărârii citate, instanța a reținut că, pentru a fi incidente dispozițiile 4 alin. (1) din lege în privința comisionului de risc, este însă necesar și ca această clauză prevăzută la pct. 5 lit. a) să fi creat, în detrimentul reclamanților și contrar cerințelor bunei-credințe, un ***dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.*** Pârâta a susținut că un comision de risc reprezintă costul perceput de bancă și datorat de client în legătură cu administrarea riscurilor asumate de bancă prin punerea la dispoziție a creditului, întrucât pe parcursul derulării convenției există posibilitatea ca banca să sufere o pierdere ca urmare a producerii unui eveniment viitor și nesigur cum este cel legat de fluctuațiile prețului sau căderea prețului imobiliare.

78 Instanța a observat că riscurile la care face referire pârâta sunt independente de comportamentul consumatorului și nu pot fi imputate acestuia. Instanța a mai reținut că, prin această clauză, pârâta a urmărit să pună în sarcina reclamanților toate riscurile contractului posibile și viitoare, deci incerte, fără posibilitatea restituirii sumelor încasate cu acest titlu, în cazul în care riscurile respective nu s-ar produce până la scadență. Se ajunge astfel la o îmbogățire fără just temei a pârâtei și creându-se astfel un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților.

79 Având-se în vedere că instanța a constatat întrunirea cumulativă a tuturor condițiilor prevăzute de art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000, instanța a constatat caracterul abuziv al clauzei prevăzute la pct. 5 lit. a) din Condițiile speciale ale convenției și nulitatea absolută a acesteia.

80 Ca urmare a constatării caracterului abuziv al respectivei clauze, instanța a dispus restituirea către reclamanți a comisionului de risc încasat de pârâtă de la aceștia în perioada 14.10.2008 – 14.06.2010. Dreptul la acțiune al reclamanților nu s-a născut la momentul plății ci, odată cu constatarea ca abuzivă a acestei clauze și care le deschide calea spre recuperarea sumelor plătite în temeiul unei clauze declarate nulă

de către instanță. Prin urmare, excepția prescripției dreptului la acțiune în restituire a acestor sume, invocată de pârâtă apare ca neîntemeiată (citată după http://legeaz.net/spete-civil/clauze-abuzive-in-contractele-bancare-116-2012, adresă consultată la 6 ianuarie 2014).

12.3. Caracterul abuziv al clauzei conform căreia „dobânda este variabilă în conformitate cu politica băncii"

Consumatorii au solicitat instanței să constate caracterul abuziv al clauzei inserate în contractul de credit pentru nevoi personale garantat cu ipotecă, clauză conform căreia „dobânda este variabilă în conformitate cu politica băncii" și să o înlăture din cuprinsul contractului, raporturile contractuale urmând să continue fără aceasta. Reclamanții au argumentat că banca pârâtă a mărit abuziv dobânda la 6,49% și respectiv 6,99% cu motivarea că indicele LIBOR a crescut, ceea ce nu ar fi adevărat, acest indice scăzând constant de la 2,5% la 0,17%. „Politica băncii" nu este definită în contract și nu este o valoare cunoscută și transparentă, întrucât ține de confidențialitatea datelor băncii pârâte și pe cale de consecință nu le poate fi opozabilă consumatorilor. Instanța a constatat faptul că banca a modificat dobânda doar în favoarea acesteia, când indicele LIBOR a crescut, fără a modifica procentul de dobândă când indicativul a avut scăderi, afectând interesele economice ale consumatorului. 81

Reclamanții au solicitat totodată și daune morale, pe care instanța nu le-a acordat, respectiv „suma de 10.000 euro sau echivalentul acesteia în lei la data efectuării plății, câte 5.000 de euro pentru fiecare dintre reclamanți, cu titlu de daune morale, pentru suferințele de ordin moral ce le-au fost cauzate prin afectarea prestigiului lor social, profesional și de sine și a demnității lor, datorită situării de Bancă într-o poziție de inferioritate prin posibilitatea acesteia de a putea cere executarea silită chiar și în situația în care se folosea de practici comerciale incorecte și abuzive. Mai ales că de la contractarea creditelor au fost afectați grav de criza economică prin scăderea salariilor și prin creșterea cu 50% a valutei în care plătesc ratele. Acestea au dus la tensionarea relațiilor de familie și la crearea unui climat de compătimire din partea colegilor de muncă și a cunoscuților, ambele aducându-le prejudicii de ordin psihic dificil de depășit" (motivare citată cupă http://legeaz.net/spete-civil/clauze-abuzive-in-contractele-bancare-1-2012, adresă consultată la 6 ianuarie 2014). 82

83 Instanța a reținut drept abuzivă clauza conform căreia „dobânda este variabilă în conformitate cu politica băncii" și că solicitarea unui comision de acordare a creditului de 2% (altul decât comisionul de analiză a dosarului) reprezintă o practică comercială incorectă, fără însă a reprezenta în același timp sursa unui prejudiciu moral. În caz contrar, orice practică bancară de percepere a unui comision abuziv ar urma să fie catalogată drept agresiune psihică la adresa consumatorilor, ceea ce ar fi cel puțin contestabil.

84 Conform motivării instanței, „clauza contestată dă posibilitatea interpretărilor multiple și îi permite pârâtei să modifice într-o manieră inechitabilă dispoziția contractuală privind dobânda. Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reținut în hotărârea din 3 iunie 2010, în cauza C-484/08 că, de fapt, clauzele vizate de art. 4 alin. (2) din Directivă sunt exceptate de la aprecierea caracterului lor abuziv numai în măsura în care instanța națională competentă consideră, în urma unei analize de la caz la caz, că acestea au fost redactate de vânzător sau furnizor în mod clar și inteligibil. În prezenta cauză, dispoziția contractuală care permite băncii să modifice dobânda nu are un caracter clar".

85 Instanța a mai reținut că „prevederile din contractele de credit ipotecar sunt abuzive, întrucât majorarea dobânzii se poate face în raport de «politica băncii» și nu doar de evoluția indicelui de referință LIBOR. Astfel, prevederile din contractele de credit sunt contradictorii, iar în acest caz, Legea nr. 193/2000 stipulează că se vor aplica clauzele care sunt în beneficiul clientului. Este clar că interesul clientului este micșorarea dobânzii dacă indicele de referință scade, cu toate că este de notorietate faptul că «politica băncii» este aceea de a păstra dobânda ridicată în ciuda acestui fapt. Modificarea dobânzii este lăsată la puterea discreționară a băncii, deși în articolele menționate se prevede clar modalitatea de calcul a dobânzii. Banca însă nu a procedat la scăderea dobânzii efective odată cu scăderea indicelui LIBOR, astfel că reclamanții au fost prejudiciați prin plata unor sume mai mari decât cele corespunzătoare nivelului indicelui de referință indicat de către bancă".

86 Instanța a subliniat că „față de maniera de redactare a contractelor de credit, consumatorii au acționat de pe poziții inegale în raport cu banca, aceste contracte fiind de adeziune, clauzele cuprinse fiind prestabilite de către bancă, fără a da posibilitatea co-contractantului de a

modifica sau înlătura vreuna din aceste clauze, în urma unei negocieri". În consecință, instanța a constatat caracterul abuziv al clauzei potrivit căreia „dobânda este variabilă în conformitate cu politica băncii" și a înlăturat sintagma „în conformitate cu politica băncii", cu continuarea contractului în care dobânda să fie o marjă fixă a băncii de 3,047% + LIBOR CHF la 3 luni (http://legeaz.net/spete-civil/clauze-abuzive-in-contractele-bancare-1-2012, adresă consultată la 6 ianuarie 2014).

12.4. Comisionul bancar de acordare a creditului – ilicit

Consumatorii reclamanți au invocat caracterul ilicit al comisionului 87
de acordare în valoare de 2%, perceput în baza contractului de credit pentru nevoi personale garantat cu ipotecă. Potrivit susținerilor băncii pârâte, invocând prevederile art. 15 din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar, în sarcina împrumutatului pot fi puse cheltuielile aferente întocmirii documentației de credit, ceea ce ar justifica perceperea comisionului de 2% de acordare a creditului. În contractul de credit ipotecar s-a prevăzut că pentru creditul acordat banca percepe un comision de acordare de 2%, perceput o singură dată, la valoarea creditului acordat; comisionul se achită de către client din surse proprii, în valuta creditului, în ziua semnării contractului.

Potrivit dispozițiilor art. 15 din Legea nr. 190/1999, modificată, 88
privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare, „în sarcina împrumutatului vor fi puse numai cheltuielile aferente întocmirii documentației de credit și constituirii ipotecii și garanțiilor aferente".

Instanța a reținut că, la art. 5, art. 10 și, respectiv, art. 8 din contractele 89
de credit încheiate între părți este enumerată această documentație, însă comisioanele de acordare percepute în cele două contracte nu pot fi considerate ca făcând parte din cheltuielile aferente documentației de credit, atât datorită denumirii, cât și naturii lor, care nici una și nici alta nu fac vreo trimitere la întocmirea vreunui document necesar acordării creditului. „Pârâta susține în mod neîntemeiat că aceste comisioane de acordare a creditelor ar fi o cheltuială a sa, aferentă întocmirii documentației de credit, reprezentând contravaloarea unui serviciu prestat de bancă, respectiv tocmai acordarea împrumutului. Susținerea nu poate fi primită în condițiile în care reclamanții clienți au plătit: taxa de analiză, taxa de evaluare a imobilelor aduse în garanție, taxe notariale și pentru constituirea ipotecii, polițe de asigurare și au

adus toate documentele solicitate de bancă, exclusiv pe cheltuiala lor". Comisionul de acordare a creditului (altul decât cel de analiză a dosarului) a fost considerat lipsit de cauză, întrucât banca nu a prestat un serviciu suplimentar care să justifice această remunerație (citată după http://legeaz.net/spete-civil/clauze-abuzive-in-contractele-bancare-1-2012, adresă consultată la 6 ianuarie 2014).

90 Încălcarea dispozițiilor art. 35 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

12.5. Caracterul licit al clauzei de declarare a scadenței anticipate a creditului în cazul neplății ratelor lunare

91 Prin sentința comercială nr. 1941/C/2010, Tribunalul Cluj a respins cererea de chemare în judecată formulată de reclamanții C.C. și C.R. împotriva pârâtei SC B.C.R. SA, prin care reclamanții solicitau instanței să constate *caracterul abuziv al clauzei care autorizează creditorul bancar să declare scadența anticipată a creditului*, modificând termenele contractuale de plată, ca urmare a neexecutării corespunzătoare de către debitori a obligațiilor contractuale de plată. A fost respinsă totodată susținerea reclamanților că ar fi abuzivă clauza care permite creditorului să urmărească silit imobilul ipotecat în favoarea băncii în situația în care nu este vorba despre nerestituirea întregului capital împrumutat, ci doar despre neachitarea la termen a unor rate lunare.

Curtea de Apel București, Secția comercială, de contencios administrativ și fiscal, prin decizia nr. 139/2010 din 14 octombrie 2010, a respins apelul formulat de reclamanții C.C. și C.R., reținând că nu există o disproporție între prejudiciul produs pârâtei în caz de neexecutare și sancțiunea corelativă prevăzută în sarcina reclamanților, raportat la împrejurarea că banca pârâtă nu poate proceda la executarea garanției pentru fiecare rată scadentă neachitată, ci o singură dată.

Împotriva acestei decizii, reclamanții C.C. și C.R. au declarat recurs, motivând că scadența anticipată a întregului debit nu este consecința neexecutării obligației acestora prin neplata unei rate, ci este consecința imposibilității executării garanției în mod distinct pentru fiecare rată, invocând drept motiv de nelegalitate dispozițiile art. 304 pct. 8 și 9 C.proc.civ. 1865.

Analizând recursul declarat, I.C.C.J. a respins recursul, reținând următoarele:

Recurenții-reclamanți au încheiat în 2005 cu intimata-pârâtă un contract de credit imobiliar pentru cumpărare locuințe, pentru suma de 38.000 euro, credit acordat pe o perioadă de 20 de ani; pentru acest contract încheiat cu Banca, au fost înregistrate întârzieri la plată a ratelor lunare de 471 de zile.

În aceeași perioadă, a fost încheiat un al doilea contract de credit imobiliar din 23 martie 2005, pentru suma de 20.000 euro, pentru acest contract fiind înregistrate întârzieri la plata ratelor lunare de către debitori de 370 de zile.

În condițiile existenței unor întârzieri de câteva sute de zile înregistrate cu privire la plata ratelor lunare de credit, intimata a făcut aplicarea dispozițiilor cuprinse la art. 4.13 din Condițiile Generale de Creditare, anexe ale contractelor încheiate cu debitorii în cauză conform cărora „dacă în termen de 30 de zile de la data scadenței, împrumutatul și/ sau coplătitorii/ garanții nu achită rata totală de rambursat, întregul credit și toate celelalte obligații asumate prin semnarea prezentului contract devin exigibile, iar banca este îndreptățită să procedeze la recuperarea creanțelor sale pe calea executării silite, prin valorificarea garanțiilor asigurătorii sau a oricăror alte bunuri aflate în proprietatea împrumutatului și/sau coplătitorilor/ garanților". 92

Nici cel de-al doilea motiv de recurs privind incidența în cauză a dispozițiilor art. 304 pct. 9 C.proc.civ. 1865, nu este fondat, față de împrejurarea că existența culpei reclamanților constând în neplata ratelor lunare de credit dă naștere dreptului băncii de a declanșa rambursarea anticipată integrală. Se poate constata din prevederile contractuale invocate că banca are facultatea de a opta pentru declararea creditului scadent anticipat și rambursarea creditului, inclusiv prin executarea silită asupra bunurilor aduse în garanție pentru neîndeplinirea oricăror obligații impuse prin contract în sarcina împrumutaților, aceștia rămânând direct răspunzători pentru toate consecințele directe sau indirecte antrenate de exigibilitatea anticipată a creditului. O asemenea clauză de declarare a scadenței anticipate a creditului pentru neexecutarea obligațiilor de plată de către debitor nu este abuzivă în sensul dispozițiilor Legii nr. 193/2000 (I.C.C.J., Secția com., dec. nr. 1423/2011, www.scj.ro, adresă consultată la data de 18 ianuarie 2014). 93

12.6. Cesiunea creanței bancare către un cesionar – societate comercială

94 Prin sentința civilă nr. 1859 din 7 noiembrie 2011, Tribunalul Brașov a admis acțiunea formulată de reclamantul T.C. în contradictoriu cu pârâtele M.K.B. R.B. SA și SC C.R.M. SRL și a constatat nulitatea absolută parțială a contractului de credit încheiat în 2008 între reclamant și pârâta M.K.B. R. SA. Între reclamant și pârâta M.K.B. R.B. SA, a fost încheiat un contractul de credit în 2008, prin care reclamantul a împrumutat suma de 40.800 euro, rambursabilă în termen de 420 luni.

Printr-o adresă expediată în 16 decembrie 2010, Banca a comunicat garantului ipotecar P.V. faptul că, la data de 16 decembrie 2010, a fost declarată scadența anticipată a creditului nerambursat, împreună cu toate dobânzile și comisioanele acumulate aferente acestuia, în sumă totală de 40.842 euro.

Aceluiași garant ipotecar i s-a comunicat existența unui contract de cesiune de creanță prin care Banca a cesionat creanța în sumă do 40.513,13 euro asupra debitorului cedat T.C. către societatea comercială C.R.M. SRL.

Instanța a constatat că este abuzivă clauza cuprinsă în art. 10.7 din contractul de credit nr. 139/2008 și, pe cale de consecință, nulă. Deși în chiar ziua în care Banca a emis adresa prin care notifica garantul ipotecar cu privire la declararea scadenței anticipate, a acceptat de la reclamant plata sumei de 575 lei în contul aferent creditului acordat prin contractul nr. 139/2008. În aceste condiții, nu rezultă care au fost motivele pentru care, în același timp, Banca a acceptat plata în continuare a creditului, dar l-a declarat scadent anticipat, iar câteva zile mai târziu a cesionat creanța.

Dezechilibrul creat între drepturile și obligațiile părților din contractul de credit nr. 139/2010 este evident atâta vreme cât creanța Băncii asupra reclamantului a fost cesionată pârâtei SC G.R.M. SRL, societate nebancară, supusă normelor generale, iar reclamantul nu mai este la adăpostul nici al legislației specifice din domeniul protecției consumatorilor și nici la adăpostul convenției încheiate cu Banca.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâta M.K.B. R.B. SA, arătând că au fost respectate condițiile esențiale pentru validitatea unei convenții, iar în cauză nu sunt incidente dispozițiile Legii nr. 296/2004 privind Codul consumului. Prin decizia civilă nr. 29/A din 21 martie

2012, Curtea de Apel Braşov, Secţia civilă şi pentru cauze cu minori şi de familie, de conflicte de muncă şi asigurări sociale, a respins apelul.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs N. SA (fostă M.K.B. R.B. SA). Din cauza nerespectării obligaţiilor de plată ce decurg din contractele de credit încheiate cu Banca, aceste credite au fost declarate scadente anticipat. Analizând recursul prin prisma motivelor de nelegalitate invocate, Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie apreciază că acesta este nefondat. Dezechilibrul creat între drepturile şi obligaţiile părţilor din contractul de credit este evident câtă vreme Banca a cesionat creanţa asupra intimatului-reclamant către SC C.R.M. SRL, care este o societate nebancară. În acest mod, intimatul nu mai poate beneficia de protecţia legislaţiei specifice domeniului bancar, respectiv a convenţiei încheiate cu Banca şi nici legislaţiei specifice domeniului protecţiei consumatorului (I.C.C.J., Secţia a II-a civ., dec. nr. 949/2013, www.scj.ro, adresă consultată la data de 18 ianuarie 2014).

Observaţii critice. Decizia primei instanţe, ca şi a celei de recurs sunt motivate eronat, ajungându-se să se afirme că ar fi abuzivă şi, deci, lovită de nulitate absolută, clauza care autorizează creditorul să cedeze creanţa către o societate comercială (este vorba, în practică, despre operaţiuni de *factoring*, cesionar fiind de regulă o societate „recuperatoare de creanţe", pe care le-a cumpărat la un preţ sub valoarea lor nominală). Argumentul – greşit formulat de către instanţa de judecată – este acela că, cedând creanţa către o societate comercială, banca se află în culpă deoarece l-ar priva în continuare pe consumatorul – debitor cedat de protecţia legală specială de care acesta s-a bucurat contra băncilor. Ar rezulta din motivaţia (greşită) a instanţei, că identitatea cesionarului – faptul că noul creditor este o societate comercială – ar bloca pentru consumator în vreun mod invocarea protecţiei legale. În realitate, normele legale de protecţie, inclusiv cele ale O.U.G. nr. 50/2010 (care nu se aplică integral contractelor în derulare), respectiv normele Codului consumului sunt aplicabile *inclusiv* în raporturile dintre societăţile comerciale şi consumatorii debitori. 95

De altfel, creditorii profesionişti în sensul legii sunt atât băncile, cât şi societăţile comerciale de servicii financiare, iar faptul că ultimele, spre deosebire de bănci, nu sunt supuse controlului B.N.R. este irelevant sub aspectul protecţiei legale a consumatorilor.

Cesionar al creanței generate de un credit bancar poate fi inclusiv o societate comercială, întrucât noul creditor preia drepturile și obligațiile creditorului cedent în raporturile cu debitorul cedat. Decizia de mai sus trebuie, deci, lecturată sub aceste rezerve.

12.7. Clauză abuzivă. Asigurare de viață încheiată de bancă pentru riscul de deces al coplătitorului. Decesul împrumutatului – consecințe din perspectiva executării contractului

96 Prin sentința nr. 148 din 31 ianuarie 2012, Tribunalul Iași, Secția a II-a civilă, a admis acțiunea formulată de reclamanții V.E.N. în nume propriu și ca reprezentant legal pentru minorii V.E.V. și V.D.Ș. în contradictoriu cu pârâta B.C.R. SA, pe care, în consecință, a obligat-o la plata sumei de 61.808,11 euro reprezentând despăgubiri datorate pentru nerespectarea obligațiilor contractuale derivând din contractul de credit bancar pentru persoane fizice din 6 martie 2008.

În speță, reclamanta avea calitatea de coplătitor în contractul de credit încheiat cu banca pârâtă, împrumutat fiind V.F.C., soțul acesteia, care între timp decedase. În alți termeni, creditul fusese contractat de către soțul său, în prezent decedat, iar soția figura în calitate de coplătitor (fideiusor).

97 Conform clauzei nr. 15 din contractul de credit, banca își asuma obligația de a încheia un contract de asigurare contra riscului de neplată generat de „decesul împrumutatului/ coplătitorului". Interpretând unilateral această obligație ca fiind una alternativă (fie asigurare de viață pentru decesul împrumutatului, fie asigurare pentru decesul coplătitorului garant), banca pârâtă încheiase ulterior, în calitate de beneficiar, o asigurare de viață pentru riscul de deces al coplătitorului.

98 Riscul asigurat consta în decesul coplătitorului, nu și decesul împrumutatului; în speță, a intervenit decesul împrumutatului – risc neacoperit de convenția de asigurare, astfel încât ratele scadente nu au fost acoperite de o eventuală despăgubire de asigurare, iar banca a solicitat soției – coplătitor plata ratelor restante. Ulterior, creanța băncii a fost cedată de banca pârâtă societății SC S.C. SRL care, în calitate de cesionar, a demarat executarea creanței contra reclamantei.

În fața primei instanțe, reclamanta – fideiusor a susținut că, prin echivocul ei („Banca va încheia un contract de asigurare contra decesului împrumutatului/ coplătitorului"), clauza nr. 15 din contractul

de credit încalcă prevederile art. 4 din Legea nr. 193/2000 ca fiind o clauză abuzivă, deoarece prezintă un caracter ambiguu, echivoc.

Curtea de Apel Iaşi, Secţia civilă, prin decizia nr. 173 din 12 octombrie 2012 a admis apelul declarat de B.C.R. SA, a schimbat în parte sentinţa şi, pe fond, a respins acţiunea reclamantei în constatarea caracterului abuziv al clauzei.

Criticile băncii apelante cu privire la caracterul echivoc al clauzei s-au apreciat ca întemeiate în contextul în care reclamanta – coplătitor a avut cunoştinţă de conţinutul asigurării, iar polita de asigurare s-a încheiat pentru reclamanta-coplătitor. Dacă la acel moment ar fi dorit să fie asigurat şi riscul de deces al titularului, acesta ar fi putut încheia un contract de asigurare de viaţă pe cont propriu. 99

Instanţa de apel a reţinut că asigurarea la care se referea art. 15 ultimul paragraf acoperă riscul de neplată ca urmare a intervenirii decesului împrumutatului/ coplătitorului, banca fiind aceea care încheie în calitate de contractant o asigurare de viaţă fie pentru împrumutat, fie pentru coplătitor, banca asumându-şi prin contractul de credit o obligaţie alternativă. 100

Curtea de Apel a mai reţinut că aplicarea regulilor de interpretare a contractelor conduc la concluzia că semnul „/" înseamnă fără echivoc „sau" şi, deci, obligaţia băncii era una alternativă, fapt care ar fi fost demonstrat şi de conduita adoptată de reclamantă care în calitate de asigurat de viaţă a semnat certificatul de asigurare încheiat la 10 martie 2008 fără a-l contesta, iar ulterior încheierii lui, debitorul principal nu a solicitat încheierea şi pentru el a unei asigurări de viaţă.

Reclamanta coplătitor a declarat recurs împotriva acestei decizii, susţinând că obligaţia asumată de bancă nu poate fi interpretată ca având un caracter alternativ întrucât o clauză susceptibilă de două înţelesuri se interpretează în sensul în care ar putea avea un efect, nu în sensul în care nu ar produce niciunul. Intenţia părţilor a fost în sensul ca suma plătită de societatea de asigurare să fie utilizată pentru plata soldului rămas din creditul contractat. Încheierea asigurării pe numele fideiusorului nu ar avea efect în cazul producerii decesului său pentru că obligaţia de achitare a creditului subzistă pentru titularul creditului rămas în viaţă, fideiusorul (garant personal) asumându-şi o obligaţie de plată subsidiară afectată de condiţia suspensivă a neplăţii de către debitorul principal, conform art. 1017 C.civ. 1864. 101

Conform susținerilor recurentei, interpretarea corectă a dispozițiilor clauzei nr. 15 din convenția de credit ar fi în sensul că banca are obligația de a încheia asigurarea de viață atât pentru persoana împrumutatului, cât și pentru cea a coplătitorului, în această interpretare clauza fiind producătoare de efecte juridice și conformă cu scopul urmărit de părți, iar potrivit art. 1 alin. (2) din Legea nr. 193/2000, în caz de dubiu asupra interpretării, clauza contractuală va fi interpretată în favoarea consumatorului.

Argumentul instanței de apel cu privire la conduita ulterioară a împrumutatului ar fi greșit deoarece, în termenii contractului de credit, banca își asuma obligația de a încheia o asigurare pe viață, nesolicitarea de către debitorul principal a încheierii unei asigurări în privința sa fiind fără relevanță pentru obligația asumată de bancă.

102 Secția a II-a a I.C.C.J. a respins recursul consumatoarei fideiusor ca nefondat, cu argumentul principal că instanța nu se poate pronunța decât asupra obiectului cererii deduse judecății, potrivit art. 129 alin. (6) C.proc.civ. 1865, nu și asupra altor aspecte neinvocate în mod specific de către reclamantă, cum ar fi absența cauzei, consimțământ viciat prin impresia creată de bancă în momentul acordării creditului cum că riscul de neplată va fi acoperit de un contract de asigurare de viață ș.a.

Instanța de recurs a invocat argumente de ordin lexical, pentru a concluziona că semnul grafic „/", bara oblică din textul clauzei, care separă „împrumutat/ coplătitor" are funcție disjunctivă și substituie particula „sau", „ori", așa încât întotdeauna folosirea ei implică o alternativă.

103 „Sub acest aspect, al semnificației grafice, nu există controversă științifică, iar eventuala apelare la reguli de interpretare care să distingă asupra intenției reale a părților conform art. 977 și urm. C.civ. cu trimitere la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 193/2000, este superfluă. Că bara oblică în cuprinsul clauzei a fost folosită cu semnificația ei proprie, de alternativă, o demonstrează, dincolo de demararea executării contractului de credit, și analiza gramaticală pe text: se folosește singularul atât pentru „asigurare" și „certificatul de asigurare", cât și pentru cel care semnează certificatul de asigurare, „asiguratul", opțiunea pentru împrumutat sau pentru coplătitor aparținând băncii care s-a obligat să plătească primele de asigurare: „B.C.R. încheie în calitate de contractant o asigurare de viață pentru împrumutat/ coplătitor, care semnează certificatul de asigurare în calitate de Asigurat".

Numai dacă prin excepție, nu banca creditoare, ci reclamanții ar fi avut calitatea de beneficiari ai asigurării, ei ar fi putut acoperi, pentru neplata creditului restant ca urmare a decesului autorului împrumutat, ratele restante cu indemnizația de asigurare.

Recurenta-reclamantă a semnat asigurarea pe care banca a încheiat-o în calitate de contractant la 3 zile după semnarea contractului de credit, astfel devenind operant creditul acordat, fără a uza de dreptul de opoziție conferit de art. 7 din convenția de asigurare, în termenul reglementat de aceasta, așa încât orice reclamație după data la care banca pârâtă a pus la dispoziția împrumutatului creditul și după ce acesta a uzat de dreptul de a efectua trageri din credit ar fi neavenită. 104

Pe de altă parte, beneficiar al asigurării, indiferent de partea contractantă din contractul de credit asigurată: împrumutat sau coplătitor, este banca, nu reclamanții, iar aceasta, conform clauzei 15 ultimul paragraf din contractul de credit, acoperă riscul produs ca urmare a intervenirii decesului asiguratului.

Rațiunea încheierii asigurării o constituie, în termenii contractului de creditare care o condiționează și care a făcut-o posibilă, imposibilitatea acoperirii creditului restant, iar aprecierea acestei stări și a opțiunii între posibilele alternative de acoperire a creditului restant aparține creditorului din contractul de credit, beneficiar și al asigurării.

În speță, din perspectiva opțiunilor de executare, riscul imposibilității acoperirii creditului restant nu s-a produs prin intervenirea decesului asiguratului, deoarece obligația de restituire a creditului este una alternativă, la alegerea creditorului, și ea subzistă pentru reclamanta debitoare, coplătitor. 105

Un atare risc s-ar fi produs dacă ar fi intervenit și decesul coplătitorului asigurat, nu numai al împrumutatului, când banca, în lipsa altei opțiuni, ar fi fost în situația de a acoperi creditul restant cu indemnizația de asigurare de care ar fi beneficiat în calitate de contractant beneficiar în convenția de asigurare în care asigurat a fost acesta. 106

I.C.C.J., constatând că instanța de apel a făcut o corectă interpretare a clauzei nr. 15 din contractul de credit cu respectarea regulilor de interpretare reglementate de art. 977 și urm. C.civ. 1864, că prevederile art. 1 alin. (2) din Legea nr. 193/2000 nu sunt incidente în speță și că motivele de nelegalitate întemeiate pe dispozițiile art. 304 pct. 8 și 9 C.proc.civ. 1865 sunt fără susținere, a respins, în consecință, recursul

declarat de reclamanți ca nefondat. (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 3277 din 15 octombrie 2013, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

107 ***Observații critice***: Decizia de mai sus trebuie citită sub rezerva unor observații ținând de maniera mai degrabă superficială în care instanța de apel și cea de recurs au tratat problema caracterului abuziv al unei clauze echivoce, interpretată unilateral de către bancă în acord cu propriile sale interese.

Referindu-ne strict la motivarea deciziei instanței recursului, aceasta invocă argumente de ordin lexical (faptul că simbolul grafic „/" semnifică uzual „ori"), pentru a concluziona că banca creditoare avea opțiunea de a încheia o asigurare de viață fie pentru decesul împrumutatului, fie pentru decesul garantului fideiusor, fără a mai analiza celelalte condiții ale clauzelor abuzive: (i) buna sau reaua-credință cu care a acționat profesionistul bancar, (ii) dezechilibrul semnificativ între poziția contractuală a părților, (iii) absența negocierii – faptul că respectiva clauză nu a putut fi negociată de către consumatori.

108 În speță, se punea atât problema ***relei-credințe*** cu care banca a acționat în faza precontractuală, creând impresia consumatorilor că încheie un credit pentru care banca va contracta o asigurare de neplată ale cărei costuri – primele lunare de asigurare banca le va suporta ca beneficiar al asigurării, astfel încât se putea vorbi despre ***cauza falsă*** a angajamentului contractual pentru consumatori, respectiv despre ***vicii de consimțământ (eroare/ dol)***, neîndeplinirea obligației bancare de informare/ consiliere (a), cât și ***problema interpretării clauzelor ambigue în favoarea consumatorilor***, fiind vorba despre clauza vizibil neclară conform căreia „Banca se obligă să încheie un contract de asigurare de viață pentru decesul împrumutatului/ coplătitorului" (b).

În momentul contractării creditului, consumatorii erau lăsați să creadă că încheie un contract pentru un produs bancar avantajos, banca utilizând cel mai probabil ca element de persuasiune/ de publicitate comercială faptul că se obligă să contracteze o asigurare de viață care scutește clientul debitor de temerile legate de imposibilitatea rambursării creditului ca urmare a survenirii decesului unuia dintre coplătitori.

109 Evident că există teoretic posibilitatea ca banca să nu fi creat o asemenea confuzie, în faza precontractuală, însă în Dreptul

consumatorului ***revine profesionistului bancar sarcina de a face proba bunei-credințe*** ori a caracterului neculpabil al comportamentului său. Tot băncii îi revenea și sarcina de a dovedi că a negociat conținutul respectivei clauze (contractarea asigurării de viață înțeleasă ca obligație alternativă, fie pentru coplătitor, fie pentru împrumutat, la alegerea băncii). Nu consumatorul, ci creditorul profesionist este cel care trebuie să aducă dovada acționării cu bună-credință în faza precontractuală și a îndeplinirii obligației de informare, iar dacă banca nu poate furniza această dovadă a loialității sale și a informării corecte a consumatorilor, își va asuma consecințele decurgând din caracterul abuziv al clauzelor.

Dispozițiile Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, cu modificările subsecvente, sunt explicite: profesioniștii care nu respectă exigențele referitoare la limbajul clar, neechivoc, transparent în contractele de adeziune propuse consumatorilor vor suporta riscul ca respectiva clauză să fie interpretată în favoarea consumatorilor profani.

În speță, creând probabil consumatorilor falsa impresie (proba contrară nu a fost adusă de bancă) cum că nu vor suporta riscul de neplată în caz de deces, banca își asuma prin contract ***obligația de a încheia*** un contract de asigurare de viață pentru „împrumutat/ coplătitor". 110

Ulterior, interpretând unilateral această clauză, banca a optat pentru o asigurare doar contra decesului coplătitorului fideiusor. Banca fiind beneficiarul asigurării, aceasta nu suporta niciun risc de neplată, întrucât fie coplătitorul deceda – risc acoperit de contractul de asigurare, fie coplătitorul supraviețuia decesului împrumutatului principal, iar banca se putea îndrepta pentru executare contra coplătitorului.

Reclamanta fideiusor a încercat să convingă instanța că o asemenea clauză ambiguă ar trebui interpretată în sensul în care ar produce efecte echilibrate pentru ambele părți; astfel, alegând în mod discreționar ca risc asigurat decesul garantului fideiusor (decesul soției debitorului), banca a încălcat cel puțin buna-credință contractuală, formularea clauzei și utilizarea semnului grafic „/" nepermițând consumatorilor să înțeleagă din start dacă asigurarea de viață va acoperi riscul de deces al ambilor – debitor principal și garant ori doar riscul de deces al unuia din ei, la alegerea băncii. 111

Instanța recursului și-a motivat decizia întrebuințând argumente de ordin lexical (accepțiunea simbolului „/" în limbajul comun), complet inutile în stabilirea bunei-credințe a profesionistului bancar.

112 Celălalt set de argumente utilizate de judecătorii recursului țin de principiul nepronunțării asupra altor capete de cerere decât cele formulate expres de recurent; or, se poate ușor cădea în capcana denegării de dreptate, îndeosebi în Dreptul consumatorului, unde revine judecătorului misiunea de a îndeplini un rol activ și de a se constitui într-un revelator al clauzelor abuzive, punând în atenția consumatorului faptul că poate invoca caracterul abuziv al anumitor clauze (caracter care, de altfel, poate fi invocat și de către instanță din oficiu). De aceea, este cel puțin contestabil argumentul instanței potrivit căruia nu va analiza impactul clauzei litigioase asupra formării consimțământului consumatorului în faza precontractuală, întrucât recurenta a invocat numai caracterul abuziv al clauzei fondat pe echivocul acesteia.

113 În speță, clauza litigioasă ***permitea băncii să interpreteze unilateral dispozițiile contractuale în favoarea sa***, fără ca debitorii să poată influența decizia băncii de a contracta o asigurare fie pentru decesul debitorului principal, fie pentru decesul fideiusorului, ceea ce face ca clauza să aibă un caracter abuziv din acest motiv, nu numai din cauza exprimării echivoce.

12.8. Clauză atributivă de competență în convenția de credit – clauză abuzivă

114 „Clauza atributivă de competență inserată în convenția de credit intră în categoria celor având ca obiect sau ca efect excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție, categorie prevăzută la pct. 1 lit. q) din anexa la Directiva nr. 93/13/CEE, drept pentru care, în considerarea art. 6 din Legea nr. 193/2000, aceasta nu poate produce efecte asupra consumatorilor."

115 „Astfel, este abuzivă clauza prin care părțile unui contract de credit au stabilit competența în favoarea instanțelor de la sediul principal al băncii, situate la distanță mare față de localitatea de domiciliu a împrumutatului, iar nu al celor de la sediul sucursalei cu care s-a încheiat convenția, aceasta fiind de natură să creeze o prezumție în sensul că deplasarea și cheltuielile implicate în sarcina consumatorilor pentru a compărea în fața instanței s-ar putea dovedi disuasive și i-ar putea determina pe aceștia să renunțe la orice acțiune în justiție sau la orice apărare."

În Hotărârea *Pannon GSM Zrt. împotriva Erzsebet Sustikne Gyorfi* (C-243/08) și Hotărârea *VB Penzugyi Lizing Zrt. împotriva Ferenc Schneider* (C-137/08), Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a pronunțat cu privire la competența și obligația instanțelor naționale de a analiza din oficiu caracterul abuziv al clauzelor din contractele încheiate cu consumatorii, de stabilire a instanței competente.

Având în vedere cele statuate de CJUE cu privire la acest aspect, se 116
impune ca instanța să verifice din oficiu clauza atributivă de competență inserată în contractele bancare, aceasta trebuind să aducă la cunoștința consumatorului rezultatul verificării, iar consumatorul este cel care va aprecia dacă este necesar sau nu să fie analizată respectiva clauză din punctul de vedere al caracterului abuziv.

Prin acțiunea înregistrată la data de 4 iulie 2012, pe rolul Judecătoriei Oradea, Secția civilă, reclamanții T.N. și T.D. au chemat în judecată pe pârâta P.B. România SA prin Sucursala Oradea, solicitând obligarea acesteia la eliminarea clauzelor abuzive din contractul de credit.

Prin sentința civilă nr. 13101 din 30 octombrie 2012, Judecătoria Oradea, Secția civilă, a admis excepția necompetenței sale teritoriale invocată de banca pârâtă prin întâmpinarea depusă și a dispus declinarea cauzei în favoarea Judecătoriei Sectorului 1 București.

În motivarea soluției pronunțate, instanța a reținut incidența în speță 117
a clauzei înscrise la art. 8.2 din contractul de credit, prin care părțile contractante au convenit expres prorogarea de competență în favoarea instanțelor din București.

Prin sentința civilă nr. 9661din 26 aprilie 2013, Judecătoria Sectorului 1 București a admis excepția necompetenței sale teritoriale, a declinat competența soluționării cauzei în favoarea Judecătoria Oradea, Secția civilă, și, constatând ivit conflict negativ de competență, a dispus înaintarea dosarului către Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea pronunțării regulatorului de competență.

Pentru a pronunța această soluție, Judecătoria Sectorului 1 București a avut în vedere Directiva nr. 93/13/CEE precum și hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene pronunțată în procedura chestiunilor preliminare, în cauza C 137/08, privind pe VB Pénzügyi Lízing Zrt. împotriva Ferenc Schneider, prin care instanța europeană, învestită cu determinarea responsabilităților ce revin instanței de trimitere, în temeiul dispozițiilor directivei, începând din momentul în care se

ridică problema stabilirii eventualului caracter abuziv al unei clauze contractuale prin care i se atribuie competență jurisdicțională teritorială exclusivă, *a statuat dreptul instanțelor naționale de a aprecia dacă este cazul, din oficiu, asupra caracterului abuziv al clauzei* în raport cu cerințele privind protecția consumatorului prevăzute de directiva menționată.

118 I.C.C.J. a stabilit competența soluționării acestei cereri în favoarea Judecătoriei Oradea, Secția civilă, reținând că clauza atributivă de competență inserată la art. 8.2 din convenția de credit intră în categoria celor având ca ***obiect sau ca efect excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție***, categorie prevăzută la pct. 1 lit. q) din anexa la Directiva nr. 93/13/CEE, drept pentru care, în considerarea art. 6 din Legea nr. 193/2000, aceasta nu poate produce efecte asupra consumatorilor.

119 Astfel fiind, având în vedere că instanțele din București sunt situate la distanță mare față de localitatea de domiciliu a reclamanților consumatori, de natură să creeze o prezumție în sensul că deplasarea și cheltuielile implicate în sarcina consumatorilor pentru a compărea în fața instanței s-ar putea dovedi disuasive și i-ar putea determina pe aceștia să renunțe la orice acțiune în justiție sau la orice apărare, I.C.C.J. a stabilit competența de soluționare a litigiului dintre reclamanții T.N. și T.D. și pârâta P.B. România SA având ca obiect constatarea caracterului abuziv al unor clauze din contractul de credit încheiat între părți, în favoarea Judecătoriei Oradea, Secția civilă (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 2938 din 27 septembrie 2013, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

12.9. Clauză abuzivă – ajustarea dobânzii pentru „schimbări semnificative pe piața monetară"

120 Prin acțiunea înregistrată pe rolul Tribunalului Iași, secția comercială de contencios administrativ sub nr. 5087/99/2011, prin declinare de la Judecătoria Iași, reclamanții N.G. și N.M.I. au solicitat, în contradictoriu cu pârâta SC V.R. SA, să se constate nulitatea absolută a clauzelor contractuale incluse în convenția de credit din 8 august 2007 și obligarea pârâtei la eliminarea acestor clauze din contract.

Prin sentința nr. 1025 din 12 mai 2011 Tribunalul Iași a admis acțiunea formulată de reclamanți, a constatat nulitatea clauzelor privind

data ajustării dobânzii, scadența anticipată și costurile suplimentare și a obligat pârâta SC V.R. SA la eliminarea acestor clauze.

Reclamanții N.G. și N.M.I. au încheiat cu pârâta SC V.R. SA convenția de credit din 8 august 2007 pentru un împrumut în valoare de 83.400 franci elvețieni, pentru o perioadă de creditare de 300 luni, în cauză solicitând constatarea nulității absolute a clauzelor contractuale incluse în art. 3 lit. d) din Condițiile Speciale, art. 8.1 lit. a) liniuța a doua și a treia din Condiții Generale ale Convenției.

Reclamanții se încadrează în prevederile Legii nr. 193/2000, care, la art. 2 alin. (1), stabilește că prin consumator se înțelege orice persoană fizică sau grup de persoane fizice constituite în asociații, care, în temeiul unui contract care intră sub incidența prezentei legi, acționează în scopuri din afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale. 121

Prima clauză criticată ca abuzivă se referă la „data ajustării dobânzii" și are următorul conținut: Data ajustării dobânzii – „Banca își rezervă dreptul de a revizui structura ratei dobânzii curente în cazul apariției unor schimbări semnificative pe piața monetară comunicând împrumutatului noua structură a ratei dobânzii; rata dobânzii astfel modificată se aplică de la data comunicării". 122

Analizând această clauză, prima instanță a constatat că pârâta, unilateral, fără a negocia direct cu reclamanții, și-a rezervat dreptul de a revizui rata dobânzii curente, în cazul unor schimbări pe piața monetară, printr-o clauză care instituie avantaje pentru pârâtă, permițându-i să majoreze dobânda arbitrar, fapt ce determină o încălcare evidentă a intereselor economice ale împrumutaților.

Astfel, art. 4 alin. (2) din Directiva 93/13/CEE și art. 4 alin. (6) din Legea nr. 193/2000 nu înlătură de la controlul caracterului abuziv orice clauză privind prețul, ci fac trimitere la adecvarea dintre preț și valoarea prestației, respective serviciile ori produsele oferite în schimb, precum și la condiția ca, pentru a nu putea face obiectul controlului, clauza referitoare la preț să fie exprimată în mod clar și inteligibil. 123

Posibilitatea rezervată de pârâtă ca în cazul unor schimbări semnificative pe piața monetară, să poată modifica unilateral rata dobânzii, nu poate fi acceptată, deoarece scindarea costului contractului induce ideea unor rațiuni diferite de percepere a componentelor prețului, ce ar fi trebuit aduse la cunoștința reclamanților la momentul încheierii convenției,

printr-o informare corectă, completă şi precisă a împrumutaţilor cu privire la data şi modul de ajustare a dobânzii.

Clauza care dă dreptul împrumutătorului de a modifica, unilateral, dobânda nu este raportată la un indicator precis, individualizat, acest factor fiind menţionat generic, în contract, fără detalii precise.

Această modalitate de exprimare nu dă posibilitatea consumatorului de a verifica dacă majorarea este judicios dispusă şi dacă era necesară şi proporţională, prin raportare la obligaţiile reciproce.

124 Prin necircumstanţierea, în nici un mod, a elementelor care-i permit băncii modificarea unilaterală a dobânzii curente contractuale, prin neindicarea niciunui criteriu care să-i dea băncii acest drept, lăsând, practic, la libera sa apreciere majorarea dobânzii, această clauză încalcă prevederile legale incidente în materia clauzelor abuzive, fiind de natură să prejudicieze interesele consumatorului.

Potrivit art. 4 alin. (1), (2) din Legea nr. 193/2000, o clauză contractuală care nu a fost negociată direct cu consumatorul va fi considerată abuzivă dacă, prin ea însăşi sau împreună cu alte prevederi din contract, creează, în detrimentul consumatorului şi contrar cerinţelor bunei-credinţe, un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile părţilor.

O clauză contractuală va fi considerată ca nefiind negociată direct cu consumatorul dacă aceasta a fost stabilită fără a da posibilitate consumatorului să influenţeze natura ei, cum ar fi contractele standard preformulate sau condiţiile generale de vânzare practicate de comercianţi pe piaţa produsului sau serviciului respectiv.

Art. 4 alin. (3) teza finală din Legea nr. 193/2000 prevede, de asemenea, că dacă un comerciant pretinde că o clauză standard preformulată a fost negociată direct cu consumatorul, este de datoria lui să prezinte probe în acest sens, pârâta însă nu a dovedit că ar fi procedat la o informare completă şi la o identificare a motivelor de modificare, în funcţie de elemente obiective, a clauzei inserate la art. 3 lit. d) din condiţiile speciale din contract.

125 Prima instanţă a mai constatat şi nulitatea ***clauzei privind scadenţa anticipată***, înscrisă la art. 8.1 lit. a) liniuţa a doua şi a treia şi lit. c) şi d) din condiţiile generale ale Convenţiei, „în cazul în care se iveşte vreuna din situaţiile următoare, atunci în orice moment Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise împrumutatului, codebitorului

şi garantului să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată şi toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenţiei dacă:

(a) împrumutatul nu îşi îndeplineşte obligaţia de plată a sumei principale, a dobânzilor şi a oricăror costuri datorate (...) conform altor convenţii încheiate de împrumutat cu Banca sau conform altor convenţii de credit încheiate de împrumutat cu alte societăţi financiare/ de credit;

(b) în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute care în opinia Băncii face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligaţiile asumate conform Convenţiei;

(c) în cazul apariţiei unei situaţii neprevăzute conform căreia, în opinia Băncii, creditul acordat nu mai este garantat corespunzător".

Prima instanţă a reţinut că pârâta a făcut referire la alte convenţii, care nu privesc raporturile din convenţia criticată, precum şi la apariţia unei situaţii neprevăzute şi apreciate ca atare de pârâtă, fără însă a fi particularizată această situaţie în vreun mod, astfel încât, la momentul încheierii convenţiei de credit reclamanţii să aibă reprezentarea clară şi neechivocă asupra situaţiilor în care ar fi supuşi scadenţei anticipate.

În textul contractului de credit, nu există o enumerare a situaţiilor în 126
care banca ar putea să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat şi nici o raportare a stabilirii acestora prin prisma unor elemente obiective, la momentul încheierii convenţiei. Prin urmare şi această clauză creează abuziv un avantaj creditorului pârât.

Împotriva acestei sentinţe a formulat apel pârâta SC V.R. SA, respins prin decizia nr. 30 din 12 martie 2012 a Curţii de Apel Iaşi, Secţia civilă.

Decizia instanţei de apel a fost atacată cu recurs de creditorul pârât, recurs care a fost respins ca nefondat.

Legea nr. 193/2000 reprezintă transpunerea, în legislaţia românească, a Directivei 93/13/CEE; or, potrivit jurisprudenţei C.J.U.E. dispoziţiile acestei directive sunt de ordine publică (cauza *Mostaza Claro*).

Tot în acest sens, în cauza C-76/10, în considerentul nr. 50, s-a 127
precizat că „dată fiind natura şi importanţa interesului public pe care se întemeiază protecţia pe care Directiva 93/13/CEE o asigură consumatorilor, art. 6 din aceasta trebuie să fie considerat ca o normă echivalentă cu normele naţionale, care ocupă, în cadrul ordinii interne, rangul de ordine publică".

În același sens, în cauza C-241/98 (*Salvat Editores SA versus Jose M. Sânchez Alcon Prades*), C.J.U.E. a arătat că „recunoaște judecătorului puterea de a declara din oficiu, ca nule, clauzele abuzive ale unui contract", arătând totodată că această putere „se încadrează pe deplin în contextul general al protecției speciale pe care directiva tinde să o recunoască interesului colectivității, care, făcând parte din ordinea publică economică, depășește interesele specifice ale unor părți. Există, cu alte cuvinte, un interes public ca aceste clauze, prejudiciabile pentru consumatori, să nu-și producă efectele" (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 950 din 7 martie 2013, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

12.10. Clauză abuzivă. „Dobândă de referință variabilă" fără indicatori precișii

128 Prin sentința civilă nr. 2659 din 25 august 2010, Tribunalul Maramureș, Secția comercială, contencios administrativ și fiscal, a admis acțiunea formulată de reclamanții P.I.M. și P.L. împotriva pârâtei SC B.C.R. SA, constatând caracterul abuziv al clauzelor cuprinse în art. 5, art. 9 din contractul de credit bancar și din condițiile generale de creditare anexă la contractul de credit; s-a dispus derularea contractului de credit fără aceste dispoziții contractuale.

129 Reclamanții au solicitat în temeiul Legii nr. 193/2000 și al O.U.G. nr. 174/2008, să se constate caracterul abuziv al clauzelor contractuale, întrucât, în absența definirii în contract a termenului de „dobândă de referință variabilă", clauza privind această dobândă și obligațiile ce decurg pentru reclamanți încalcă prevederile O.U.G. nr. 174/2008 și are un caracter abuziv deoarece în lipsa transparenței privind modul de calcul al dobânzii de referință, orice modificare a nivelului dobânzii de către pârâtă poate fi considerată o modificare unilaterală a contractului.

Împrejurarea că banca pârâtă are posibilitatea, în conformitate cu prevederile legale, de a modifica rata dobânzii plătite de reclamanți în calitate de consumatori, dacă există un motiv întemeiat, nu-i anulează obligația de a prevedea în contractul de credit indicatorii pe baza cărora se calculează dobânda de referință pentru a putea fi verificați de cealaltă parte contractantă.

Totodată este îndeplinită și condiția privind existența unui dezechilibru semnificativ, deoarece diferența de la 510 euro la 640 euro pe care

reclamanții ar fi trebuit să o achite conform susținerilor pârâtei poate fi calificată ca având astfel de consecințe pentru reclamanți.

Prin decizia civilă nr. 94 din 13 mai 2011 a Curții de Apel Cluj, Secția comercială, de contencios administrativ și fiscal, s-a respins apelul declarat de pârâta SC B.C.R. SA.

În argumentarea soluției pronunțate, instanța de apel a arătat că la data de 22 decembrie 2010, respectiv după pronunțarea sentinței atacate și anterior promovării căii de atac a apelului, contractul de credit litigios a fost cesionat de către banca pârâtă în favoarea SC S.C. SRL, cesiunea fiind notificată debitorilor cedați, situație în care apelul a fost declarat de o persoană care nu mai are calitate procesuală activă în calea de atac.

Împotriva acestei decizii a declarat recurs pârâta SC B.C.R. SA, 130
criticând-o pentru motivele de nelegalitate prevăzute de art. 304 pct. 8, 9 și 5 C.proc.civ. 1865, solicitând în principal, casarea deciziei și trimiterea cauzei spre rejudecare pentru citarea cesionarei SC S.C. SRL, iar în subsidiar, casarea deciziei și trimiterea cauzei pentru soluționarea excepției lipsei calității procesuale active și a fondului cauzei și în contradictoriu cu această societate.

Recurenta a invocat faptul că, în baza unei clauze exprese inserate 131
în contractul de cesiune de creanță, nu au trecut la cesionar, ci au rămas în patrimoniul cedentului dreptul la acțiune și obligațiile de răspundere față de terți întemeiate pe contractul de credit, conform clauzei: „pentru evitarea oricărei neînțelegeri, cu excepția cazului în care sunt altfel transferate în conformitate cu prezentul contract, obligațiile și răspunderile cedentului către debitorii cedați sau către terți în baza contractelor de credit sau a altor documente contractuale, în legătură cu creanțele cedate, nu vor fi cedate sau transferate și nu vor trece astfel de la cedent la cesionar și vor rămâne în oricare moment ale cedentului".

I.C.C.J. a admis recursul declarat de pârâta SC B.C.R. SA București împotriva deciziei civile nr. 94 din 13 mai 2011 pronunțată de Curtea de Apel Cluj, Secția comercială, contencios administrativ și fiscal, pe care a casat-o și a trimis cauza spre rejudecare aceleiași instanțe (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 4085 din 13 decembrie 2011, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

Comentariu: Decizia primei instanțe este singura relevantă, în speța 132
de mai sus, din perspectiva motivării caracterului abuziv al clauzei care

stipulează o „dobândă de referință variabilă" fără indicatori precişi. În speță, intervenise o cesiune de creanță între banca pârâtă şi o societate comercială de recuperare a creanțelor, în calitate de cesionar, ceea ce a derutat instanța de apel, făcând-o să respingă apelul introdus de bancă fără a-l analiza pe fond, pentru lipsa calității procesuale active. În realitate, după cum reține instanța recursului, banca cedentă îşi rezervase expres, în convenția de cesiune oneroasă de creanță, dreptul la acțiune în justiție contra debitorilor cedați şi, respectiv, obligația de a răspunde în justiție pentru eventualele pretenții ale acestora.

12.11. Caracterul abuziv al clauzei care stipulează o dobândă variabilă fără indicatori precişi, „în funcție de evoluția pieței monetare şi de politica de creditare a băncii"

133 Prin sentința comercială nr. 758/PI din 14 iulie 2010, Tribunalul Timiş, Secția comercială şi de contencios administrativ, a admis acțiunea formulată de reclamanta T.B.M. în contradictoriu cu pârâta SC R. Bank SA şi a obligat pârâta la diminuarea dobânzii revizuibile de 6,9% la dobânda anuală de 5,9%.

În speță, banca pârâtă acordase reclamantei un împrumut de 75.520 euro, pe o perioadă de 480 luni, în scopul achiziționării unei locuințe, dobânda fiind stabilită prin pct. 4 din contract, ca fiind fixă în primul an de creditare, iar pentru următorii reclamanta având dreptul de a opta pentru mai multe variante. S-a reținut că după primul an de creditare, pârâta a notificat reclamanta în vederea exprimării opțiunii, comunicându-se, totodată, nivelurile de dobândă pentru fiecare variantă. Reclamanta a contestat marja băncii, precizând că aceasta nu a fost justificată de pârâtă.

Raportat la această situație de fapt, judecătorul a apreciat că stabilirea unei valori a dobânzii de 6,9% după primul an de creditare este abuzivă şi nelegală, considerându-se că clauza contractuală privind dreptul băncii de a modifica unilateral dobânda este o clauză abuzivă, ea nefiind negociată cu consumatorul, contractul fiind unul standard preformulat.

Prin decizia civilă nr. 131 din 12 mai 2011, completul de judecată din cadrul Curții de Apel Timişoara, Secția comercială, a respins apelul declarat de pârâtă, cu următoarele considerente: a reținut caracterul abuziv al clauzelor 4.2 şi 4.7 din contract, apreciind că criteriile instituite

de acestea – evoluția pieței financiare sau politica de creditare a băncii – au un caracter incert pentru reprezentarea costului creditului de către consumator. S-a mai reținut că pârâta-apelantă nu oferă în contract niciun exemplu de formulă de calcul al dobânzii revizuibile.

Decizia de apel a fost atacată cu recurs de banca pârâtă SC R. Bank SA, care a solicitat admiterea recursului și modificarea hotărârilor pronunțate în cauză în sensul respingerii acțiunii reclamantei.

I.C.C.J. a admis recursul, reținând că judecătorii fondului nu au 134
argumentat, în conformitate cu dispozițiile legale, pretinsul caracter abuziv al clauzei contestate de reclamantă. Astfel, în ceea ce privește caracterul abuziv dedus din lipsa negocierii, se constată că contractul părților prevede posibilitatea negocierii după primul an de creditare când reclamanta avea dreptul de a opta pentru variantele de stabilire a ratei dobânzii, moment în care avea posibilitatea de a solicita băncii toate informațiile necesare pentru a putea opta, în cunoștință de cauză, pentru rata dobânzii pe care o considera cea mai potrivită în raport de situația sa financiară sau de alți factori ce ar fi putut influența posibilitatea de rambursare a creditului.

În speță, pârâta a emis notificare, potrivit contractului, invitând-o pe 135
reclamantă la negociere în vedere stabilirii pe viitor a ratei dobânzii ce urma să fie aplicată creditului acordat. Reclamanta, în desconsiderarea drepturilor și obligațiilor ce îi reveneau, a ignorat această solicitare, pârâta acționând în consecință și cu respectarea prevederilor contractuale și legale, prin stabilirea ratei dobânzii. Se reține că reclamanta avea cunoștință despre dreptul său de a negocia rata dobânzii după primul an de creditare, drept de care nu s-a folosit, invocând ulterior lipsa negocierii în cererea sa de chemare în judecată. În consecință, nu se poate reține o lipsă de negociere, contractul părților oferind această posibilitate, ignorată de reclamantă.

S-a reținut și faptul că legislația în materie bancară și cea în materia protecției consumatorului nu interzice ca pe parcursul derulării unui contract de credit să se producă modificări ale ratei dobânzii, prin stabilirea acesteia succesiv ca fixă sau variabilă.

Se constată, de asemenea, că nu este îndeplinită nici cerința dezechilibrului semnificativ prin stabilirea ratei dobânzii, creșterea acesteia situându-se la nivelul unui punct procentual față de rata stabilită pentru primul an de creditare.

136 Modalitatea în care judecătorii au înțeles să soluționeze cauza excedează cadrul procesual astfel cum a fost stabilit de reclamantă, intervenind nepermis în raportul juridic dintre părți. Astfel, în măsura în care se constată caracterul abuziv al unei clauze, soluția ce se impune este aceea a anulării respectivei clauze. Concret, în măsura în care judecătorii instanțelor inferioare constatau că modalitatea în care banca efectua procedura de stabilire a marjei ce i se cuvine este abuzivă, acest caracter abuziv afecta modalitatea de stabilire a ratei dobânzii, indiferent dacă aceasta viza primul an de creditare sau restul anilor în care exista obligația de rambursare a creditului. Deci, dacă marja băncii a fost considerată abuzivă, ea prezintă acest caracter abuziv nu numai în ce privește modificări ulterioare, ci și modalitatea inițială de stabilire. Nu se poate susține că aceeași modalitate de stabilire a marjei băncii a fost corectă din punct de vedere al legislației consumatorului la momentul încheierii contractului (moment în care, este evident că reclamanta a avut la dispoziție aceleași informații ca și după primul an de creditare), devenind abuzivă doar ulterior. În acest context, se apreciază că, în măsura în care exista un capăt de cerere distinct și se constata un caracter abuziv în ce privește modalitatea de stabilire a marjei băncii, soluția care se impunea era aceea de constatare a nulității clauzei contractuale, părțile fiind invitate, astfel, la negociere, pentru a se putea pune de acord în ceea ce privește elementele ce compuneau rata dobânzii. Or, judecătorii instanțelor inferioare, admițând acțiunea reclamantei, au obligat pârâta să revină la rata dobânzii stabilită pentru primul an de creditare, fără a argumenta de ce pentru acest prim an de creditare nu există un abuz de poziție dominantă al băncii și o lipsă de negociere, deși este evident că nici pentru acea perioadă nu au existat elementele de calcul pretins necomunicate de reclamantă pentru stabilirea ulterioară a marjei bancare.

137 „Totodată, prin modul de soluționare a cauzei, judecătorii instanțelor inferioare au încălcat prevederile art. 969 C.civ., prin aceea că practic au interzis pârâtei să mai procedeze la modificări ale ratei dobânzii pe toată perioada de derulare a contractului de credit. Este de remarcat faptul că judecătorii instanțelor inferioare au constatat că nu pot interveni asupra diminuării marjei bancare, intervenind, în schimb, asupra unui element esențial al contractului, respectiv nivelul ratei dobânzii, obligând pârâta la menținerea pe toată perioada de creditare a unei rate fixe, negociate

doar pentru o perioadă limitată de timp. Or, dacă în baza dispozițiilor art. 969 C.civ. au constatat că nu pot interveni peste voința părților cu privire doar la unul din elementele ce compune rata dobânzii, cu atât mai mult nu pot interveni, peste aceeași voință, prin stabilirea la un nivel fix al acestei rate".

Ca urmare, instanța a admis recursul declarat de pârâta SC R. Bank SA împotriva deciziei civile nr. 131 din 12 mai 2011 a Curții de Apel Timișoara, Secția comercială (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 564 din 9 februarie 2012, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

Comentariu critic: Decizia instanței de recurs dezamăgește sub mai multe aspecte, inclusiv cel al logicii juridice aplicate. Evident că admiterea caracterului abuziv al clauzelor bancare nu poate deveni o regulă automată, ci se impun aprecieri nuanțate, de la caz la caz, neputându-se susține că orice plângere a consumatorilor ar decoperta un conținut contractual abuziv. 138

Numai că, în speță, clauza potrivit căreia dobânda este fixă în primul an, de 5,9% și variabilă în anii următori, „în funcție de evoluția pieței financiare/ monetare și de politica de creditare a băncii" ar fi trebuit să aibă toate șansele de a fi catalogată drept abuzivă.

Instanța recursului consideră că clauza litigioasă ar fi onestă, negenerând un dezechilibru semnificativ între pozițiile contractuale ale părților, întrucât banca a majorat după primul an dobânda „cu doar un punct procentual", de la 5,9 la 6,9%. Argumentul este naiv, întrucât dacă clauza dobânzii variabile fără indicatori precișI de referință este proclamată licită în instanță, nimic nu împiedică banca creditoare să majoreze suplimentar dobânda pe parcursul derulării raporturilor contractuale. 139

Un alt argument ilogic al instanței recursului este acela că, reținând caracterul abuziv al clauzei echivoce prezente în contract privitoare la dobânda variabilă, instanțele fondului ar fi interzis implicit băncii să mai practice majorări ale dobânzii variabile; or, instanțele de judecată nu pot obliga creditorii să practice anumite niveluri ale dobânzii, aceștia rămânând liberi să practice dobânzi variabile.

Deși este adevărat că băncile rămân libere să practice dobânzi variabile, acestea nu sunt în schimb libere să le practice în raporturile 140

cu consumatorii *fără arătarea precisă şi explicită în contract a indicatorilor de referinţă şi a formulelor de calcul*. În alţi termeni, o dobândă variabilă calculată după formule secrete, unilateral aplicate de bancă fără a fi făcute cunoscute consumatorului în momentul încheierii contractului reprezintă o practică comercială abuzivă, ilicită.

Prin urmare, decizia instanţei de recurs trebuie lecturată sub rezerva acestor observaţii.

Art. 36. [1] **(1) Pentru creditul acordat, creditorul poate percepe numai: comision de analiză dosar, comision de administrare credit sau comision de administrare cont curent, compensaţie în cazul rambursării anticipate, costuri aferente asigurărilor şi, după caz, dobânda penalizatoare, alte costuri percepute de terţi, precum şi un comision unic pentru servicii prestate la cererea consumatorilor.**

(2) Comisionul de analiză dosar şi cel unic vor fi stabilite în sumă fixă, aceeaşi sumă fiind percepută tuturor consumatorilor cu acelaşi tip de credit în cadrul aceleiaşi instituţii de credit.

(3) Comisionul de administrare se percepe pentru monitorizarea/ înregistrarea/ efectuarea de operaţiuni de către creditor în scopul utilizării/ rambursării creditului acordat consumatorului. În cazul în care acest comision se calculează ca procent, acesta va fi aplicat la soldul curent al creditului.

Comentariu

Sumar

§1. Comisioane bancare licite... 1
§2. Jurisprudenţă. Caracterul ilicit al „comisionului de risc"..... 18

§1. Comisioane bancare licite

1 Textul legal comentat enumeră, pe modelul dispoziţiilor Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, singurele comisioane şi speze bancare licite care pot fi percepute în raporturile contractuale cu consumatorii. Sunt *licite* următoarele comisioane bancare aferente creditului aprobat:

[1] Art. 36 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 15 din Legea nr. 288/2010.

(a) ***comision de analiză dosar***, dispozițiile legale menționează regula tratamentului nediscriminatoriu aplicat consumatorilor pentru același tip de credit, astfel încât comisionul de analiză dosar va fi stabilit în ***sumă fixă***, aceeași sumă fiind percepută tuturor consumatorilor cu același tip de credit în cadrul aceleiași instituții de credit. O a doua condiție de legalitate aplicabilă acestui tip de comision este cea referitoare la situațiile de aplicabilitate, respectiv la neperceperea comisionului de analiză dosar în situațiile în care creditul nu se acordă. 2

Interzicerea perceperii comisionului de analiză a dosarului, în situația neacordării creditului figurează în mod expres în textul art. 19 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori („Se interzice perceperea unui comision de analiză dosar în cazul în care creditul nu se acordă."); dispozițiile legale citate pun astfel capăt unei practici comerciale ilicite/ incorecte în relația băncilor/ prestatorilor de servicii financiare cu consumatorii, generalizată anterior intrării în vigoare, la data de 22 iunie 2010, a O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori. 3

Comisionul de analiză a dosarului nu poate fi perceput legal decât atunci când creditul se acordă, nu și în cazurile în care analiza dosarului conduce la respingerea solicitării de creditare. Deși, în aparență, banca/ creditorul profesionist a prestat un serviciu analizând dosarul, ceea ce a presupus pentru creditor anumite costuri de personal, consumabile, logistică ș.a., în realitate, din punct de vedere juridic, nu există un serviciu autonom prestat consumatorului sub titulatura de analiză a dosarului. În toate cazurile, consumatorul nu se adresează băncii/ societății de creditare pentru a obține un serviciu autonom, independent în sine, constând în analizarea dosarului său, ci aceasta reprezintă o etapă precontractuală în formarea consimțământului de agrement al băncii, în funcție de bonitatea consumatorului.

În ipotezele în care creditul nu este aprobat, plata comisionului de analiză a dosarului devine, din punct de vedere al raportului contractual sinalagmatic (serviciu prestat – remunerație achitată) ***lipsită de cauză***: (i) creditul nefiind acordat (din motive ținând de bonitatea contestabilă a consumatorului, de neîndeplinirea unor cerințe esențiale ș.a.), perceperea comisionului de analiză a dosarului nu își avea cauza într-o clauză contractuală/ nu avea un suport contractual, dată fiind neîncheierea contractului de credit cu banca, din care să se nască o 4

atare obligație de plată; (ii) supunerea dosarului spre analiză, de către consumator, în vederea obținerii creditului, cu acceptul băncii, nu poate fi analizată nici într-un contract sinalagmatic autonom, având ca obiect o prestație propriu-zisă a băncii, constând în stricta analiză a dosarului, independent de eventuala acordare a unui credit, un atare acord de voințe fiind de neconceput, obiectul și cauza sa juridică fiind inexistente.

5 Analizarea dosarului de creditare nu reprezintă un scop în sine, nefiind o procedură autonomă, ci fiind strâns conexă procedurii de formare progresivă a contractului de credit (prin acceptarea ofertei băncii de către consumator, urmată sau nu de agrementul băncii, esențial pentru finalizarea formării contractului, în funcție de bonitatea acceptantului și de celelalte condiții esențiale a căror îndeplinire este solicitată). Raporturile contractuale dintre bancă și clientul său fiind unele ***de tip sinalagmatic*** (fondate pe reciprocitatea prestațiilor, astfel încât obligația uneia din părți să își aibă cauza în obligația corelativă a celeilalte părți), banca/ prestatorul de servicii financiare nu prestează consumatorului, cu prilejul analizării dosarului, un serviciu autonom, propriu-zis, ci doar verifică măsura în care aceasta, în calitate de potențial creditor, poate sau nu agrea acceptarea ofertei de credit de către consumator (emițând sau nu, posterior analizei, consimțământul de agrement necesar finalizării procedurii de formare a contractului). Aceasta înseamnă că, în absența unui serviciu financiar autonom prestat consumatorului (banca nefăcând altceva decât să dezbată măsura în care ea însăși își poate sau nu confirma consimțământul la creditare, în prezența condițiilor rezultând din dosarul clientului), nu poate fi justificată existența unei obligații de plată a unui atare comision de către client.

6 În cazurile acordării creditului, plata comisionului de analiză a dosarului poate fi stipulată în cuprinsul contractului și va avea, deci, o cauză contractuală, presupunând acceptul consumatorului și reflectându-se în beneficiile aduse clientului prin disponibilul bănesc acordat. Formarea contractului de credit încheiat cu consumatorii este una *progresivă*, iar nu instantanee, întrucât simpla întâlnire a ofertei de credit cu acceptarea nu poate genera un contract valabil, fiind nevoie de o a treia etapă, care constă în consimțământul de agrement al băncii, dat sau nu în funcție de întrunirea de către consumator a condițiilor esențiale de creditare, rezultată din analiza dosarului de credit; în oricare dintre cele trei etape formatoare de contract [(I) emiterea ofertei de credit de

către bancă; (II) acceptarea ofertei de către consumator, materializată în depunerea dosarului de credit spre analiză; (III) consimțământul de agrement al băncii, în urma analizării dosarului clientului, ceea ce reprezintă o confirmare a consimțământului inițial al băncii cuprins în ofertă], răspunderea consumatorului nu poate fi nicidecum una contractuală, dată fiind inexistența unui contract valabil format până în clipa epuizării celei de-a treia etape. În alți termeni, obligația de plată a comisionului de analiză a dosarului, în ipoteza neacordării creditului, nu își are suportul în vreo dispoziție contractuală, fiind inexistentă, juridic (cu toate consecințele atașate unor remedii de drept civil tradițional, precum plata nedatorată și îmbogățirea fără justă cauză a băncii).

Nu numai perceperea unui comision de analiză dosar în cazul neacordării creditului este ilicită, ci și aplicarea de comisioane diferite pentru același tip de credit, dispozițiile legale comentate interzicând „calibrarea" comisionului de analiză dosar în funcție de valoarea aprobată, de pildă, ori în funcție de elemente *intuitu personae* precum calitatea de client anterior al băncii (de exemplu, este interzisă perceperea unui comision de analiză a dosarului mai mare pentru clienții care nu au încheiat o convenție de cont curent de salarii cu respectiva bancă). 7

Băncile/ creditorii pot percepe licit comisioane diferențiate în funcție de valoarea aprobată a creditului, însă nu sub titulatura de comision de analiză dosar (care trebuie să aibă o valoare fixă pentru același tip de credit, fiind vorba despre o operațiune identică, de analiză a dosarului), ci sub forma comisionului de administrare a creditului, care poate fi mai mare sau mai mic în funcție și de valoarea aprobată. În general, acest din urmă comision este calculat sub formă de procent, ceea ce permite în mod suficient acoperirea costurilor de administrare a creditelor cu valori mai mari, în funcție de opțiunea creditorului. 8

(b) ***comision de administrare credit sau comision de administrare cont curent***, comisionul de administrare se percepe, potrivit dispozițiilor legale comentate, pentru monitorizarea/ înregistrarea/ efectuarea de operațiuni de către creditor ***în scopul utilizării/ rambursării creditului*** acordat consumatorului. În cazul în care acest comision se calculează ca procent, acesta va fi aplicat la soldul curent al creditului. Comisionul de administrare a creditului corespunde unor servicii de administrare prestate de creditor în dublu scop: (i) utilizarea, mai 9

întâi, a creditului, de către consumator; (ii) rambursarea creditului. Este ***interzisă majorarea*** comisionului de administrare a creditului pe parcursul derulării raporturilor contractuale (cu excepția contractelor de cont curent, al căror specific permite reajustarea costului efectiv de administrare), pentru acest final banca având la dispoziție dobânda variabilă (în măsura în care în contract au fost stipulate condiții clare și neechivoce de recalculare a dobânzii variabile în funcție de indici de referință obiectivi, prestabiliți).

10 (c) ***compensație în cazul rambursării anticipate***; dreptul consumatorului de rambursare anticipată a creditului sau a unor părți din acestea este un drept esențial, recunoscut prin dispozițiile Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, ca și prin cele ale art. 66-69 din O.U.G. nr. 50/2010. Creditorul poate percepe un comision în acest caz, însă numai în interiorul limitelor legale privind cuantumul compensației și situațiile de aplicabilitate. Potrivit art. 66 din O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul are dreptul, în orice moment, să se libereze în tot sau în parte de obligațiile sale care decurg dintr-un contract de credit. În acest caz, consumatorul are dreptul la ***o reducere a costului total al creditului***, această reducere constând în dobânda și costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate și data prevăzută pentru încetarea contractului de credit. Totodată, dreptul consumatorului de a rambursa anticipat ***nu poate fi condiționat*** de plata unei anumite sume minime sau de un anumit număr de rate.

11 ***Limitele legale*** aplicabile compensației pentru rambursare anticipată sunt trasate prin art. 67-69 din ordonanța de urgență comentată, din care rezultă trei astfel de rigori: (i) compensația poate fi percepută numai în cazul perioadelor de creditare cu ***dobândă fixă***, nu și în cazul dobânzii variabile care permite creditorului să amortizeze în fiecare moment costurile creditării; după cum se exprimă legiuitorul în paragraful (1) al art. 67, „În cazul rambursării anticipate a creditului, creditorul este îndreptățit la o compensație echitabilă și justificată în mod obiectiv pentru eventualele costuri legate direct de rambursarea anticipată a creditului cu condiția ca rambursarea anticipată să intervină într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului este fixă"; (ii) cuantumul compensației de rambursare anticipată nu poate depăși:

1% din valoarea creditului rambursată anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată şi data convenită pentru încetarea contractului de credit este mai mare de *un an*; respectiv *0,5% din valoarea creditului rambursat anticipat*, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată şi data convenită pentru încetarea contractului de credit nu este mai mare de un an. De exemplu, în cazul unui credit de nevoi personale în valoare de 12.000 euro acordat pentru 3 ani, dacă după primul an consumatorul doreşte să ramburseze anticipat valoarea de 10.000 euro, comisionul de rambursare anticipată nu poate depăşi 1% x 10.000 euro = 100 euro. Consumatorul poate alege să ramburseze anticipat şi părţi din capitalul împrumutat, de pildă 1.000 euro, caz în care comisionul pentru rambursare anticipată nu va putea depăşi 10 euro; (iii) orice compensaţie nu poate depăşi *cuantumul dobânzii* pe care consumatorul ar fi plătit-o în perioada dintre rambursarea anticipată şi data convenită pentru încetarea contractului de credit.

Din textul art. 67 din O.U.G. nr. 50/2010 mai rezultă că metoda de calcul a compensaţiei de rambursare anticipată va trebui stabilită de creditor într-o manieră clară şi uşor verificabilă, pe care o va face cunoscută consumatorului din stadiul precontractual.

Este *interzisă* perceperea unei compensaţii pentru rambursare anticipată, potrivit art. 68 din ordonanţa de urgenţă comentată, în următoarele situaţii: (i) rambursarea a fost realizată ca urmare a executării unui contract de asigurare care are drept scop asigurarea riscului de neplată; (ii) contractul de credit este acordat sub forma „descoperitului de cont"; (iii) rambursarea anticipată intervine într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului nu este fixă. Aceasta înseamnă, pe de o parte, că *descoperitul de cont* nu este susceptibil de compensaţie pentru rambursare anticipată în nicio situaţie, de esenţa acestuia fiind tocmai posibilitatea debitorului de a rambursa oricând total sau parţial capitalul împrumutat, fără ca rambursarea să conducă în intervalul stabilit la o stingere a creanţei, sumele rambursate devenind imediat disponibile pentru reutilizare de către consumator. 12

O a doua situaţie în care comisionul de rambursare anticipată nu poate fi perceput de către societăţile bancare/ de creditare este cea în care rambursarea anticipată nu este voluntară, neavând loc din iniţiativa consumatorului, de pildă ca urmare a economisirii de către acesta a unor sume, ci rambursarea creditului are loc în baza unui *contract de* 13

asigurare contra riscului de neplată. În aceste situații, societatea de asigurări este plătitorul, iar riscul de neplată s-a produs prin ipoteză, ceea ce exclude posibilitatea creditorului profesionist de a solicita consumatorului insolvabil un comision pentru rambursare anticipată. În aceste cazuri, consumatorul nu face uz de dreptul său de rambursare anticipată, care să justifice o asemenea compensație, ci rambursarea creditului este realizată de către o societate de asigurări.

Tabelul 5. Comisionul de rambursare anticipată

Dobândă fixă → comision de rambursare anticipată	Credite sub 1 an	0,5% x VRA[1]
	Credite > 1 an	1% x VRA
	NU poate fi perceput:	a. credite cu dobândă variabilă
		b. rambursare în baza asigurării pentru risc de neplată
		c. descoperit de cont

14 (d) ***costuri aferente asigurărilor***; creditorul profesionist are dreptul de a impune contractual debitorului obligația de a încheia diverse forme de asigurare (pentru risc de deces, pentru risc de șomaj/ incapacitate de muncă, asigurare contra riscurilor de calamități în cazul imobilelor ș.a.), fără a avea însă dreptul de a impune debitorului identitatea societății de asigurare, în acest sens opțiunea consumatorului trebuind să rămână liberă. Dacă a optat pentru un contract de asigurare încheiat cu o societate de asigurări făcând parte din *trust*-ul societății de creditare, în general sumele plătite în baza contractului de asigurare sunt achitate din același cont deschis pentru plata ratelor de credit. Este vorba despre o uzanță comercială deocamdată nereglementată prin dispoziții legale riguroase și care în practică este susceptibilă de a crea suficiente motive de disconfort financiar consumatorului în cauză; de pildă, majoritatea creditorilor acceptă tragerile preferențiale din același cont curent pentru primele de asigurare, abia ulterior efectuându-se tragerile pentru ratele de credit din suma cu care a fost alimentat contul debitorului. De exemplu, dacă un consumator are de achitat o rată de credit lunară de 160 euro și o primă de asigurare lunară de 7 euro, iar acesta alimentează contul său cu suma de 160 euro, societatea bancară poate opta pentru imputarea sumei mai întâi asupra creanței de asigurare,

ducând la stingerea acesteia pentru valoarea scadentă de 7 euro, iar întrucât suma rămasă ca sold creditor al contului (de 153 euro) este insuficientă pentru stingerea creanței – rată lunară de credit în valoare de 160 euro, plata acestei creanțe lunare devine restantă (cu sau fără știrea consumatorului), creditorul putând raporta incidentul Biroului de credite. Este vorba despre o zonă juridică susceptibilă de ameliorare într-o variantă viitoare a reglementării legale aplicabile raporturilor de creditare dintre profesioniști și consumatori.

(e) ***dobânda penalizatoare***; aceasta se calculează pe bază 15
de procent fix și se aplică la sumele restante în conformitate cu prevederile contractului de credit, cu excepția sumelor provenite din calculul dobânzii, fiind interzisă aplicarea de dobândă (penalizatoare, prin ipoteză) asupra dobânzii (uzuale). Conform art. 38 din O.U.G. nr. 50/2010, rata dobânzii penalizatoare aplicabilă în cazul creditelor restante nu poate depăși cu mai mult de ***două procente*** rata dobânzii uzuale, aplicată atunci când creditul nu înregistrează restanță, în cazul în care consumatorul sau soțul/ soția acestuia se afla în una dintre următoarele situații: (i) șomaj; (ii) reducere drastică a salariului; (iii) deces. Prin ***reducerea drastică a salariului*** se înțelege o reducere de cel puțin 15% din valoarea acestuia. Această dobândă penalizatoare va fi percepută până la încetarea evenimentului care a generat reducerea veniturilor, dar nu mai mult de 12 luni. În caz de deces, perioada nu poate fi mai mică de 6 luni.

(f) ***alte costuri percepute de terți***; este vorba despre taxe notariale, 16
taxe de înregistrare a garanțiilor, de pildă în Arhiva Electronică a Garanțiilor Mobiliare, taxe pentru eliberarea certificatului de performanță energetică a clădirilor ș.a., sume care pot fi percepute în momentul încheierii contractului de credit;

(g) ***comisionul unic pentru servicii prestate la cererea consuma-*** 17
torilor; în ipotezele în care consumatorii solicită servicii suplimentare, cu prilejul încheierii contractului de credit, este legală perceperea de către creditor a unor comisioane, în valoare unică aplicabilă tuturor consumatorilor pentru același tip de serviciu (stabilite în sumă fixă, aceeași sumă fiind percepută tuturor consumatorilor cu același tip de

credit în cadrul aceleiași instituții de credit), de pildă pentru serviciul de *internet banking*, servicii de plată lunară automată a facturilor, servicii de schimb valutar ș.a.

Încălcarea dispozițiilor art. 36 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

§2. Jurisprudență. Caracterul ilicit al „comisionului de risc"

18 Tribunalul Iași, prin sentința civilă nr. 2937 din 20 decembrie 2011, a admis acțiunea formulată de reclamanții G.R. și G.L.N. în contradictoriu cu pârâta SC V.R. SA București și a constatat *nulitatea clauzei* menționate la pct. 5 lit. a) din condițiile speciale ale convenției de credit din 19 septembrie 2008 privind *„comisionul de risc"*, a obligat banca pârâtă la eliminarea acestor clauze din convenția de credit și restituirea către reclamanți a sumei de 8.677,21 franci elvețieni, reprezentând contravaloarea comisionului de risc achitat în perioada 19 septembrie 2008 - 20 iulie 2011 și dobânda legală aferentă acestei sume, calculată începând cu data de 22 iulie 2011 și până la plata efectivă a acestei sume și a obligat pârâta să achite reclamanților suma de 4.250 lei cu titlul de cheltuieli de judecată.

Pentru a pronunța hotărârea, instanța de fond a constatat că art. 5 lit. a) din condițiile speciale ale convenției de credit stabilește valoarea de „0,26%" aplicat la soldul creditului, credit plătibil lunar, în zile de scadență, pe toată perioada de derulare a prezentei convenții de credit, clauză care nu a fost negociată direct cu reclamanții, deoarece face parte dintr-un contract standard, preformulat, utilizat de banca pârâtă. Perceperea comisionului de risc este prevăzută pe toată durata convenției de credit, iar cuantumul comisionului este unul ridicat.

19 Se arată în considerentele sentinței de către tribunal că acest comision *nu prezintă nicio justificare rezonabilă* pentru a fi perceput, în contextul în care banca pârâtă, pentru creditul acordat percepe deja un procent de dobândă.

Tribunalul a reținut că, față de valoarea comisionului de risc pe toată perioada convenției, perceperea acestuia rămâne *nejustificată obiectiv*, având în vedere că ***nu reprezintă costul unui anume serviciu prestat de banca pârâtă***, având în vedere și faptul că pârâta și-a luat măsuri

suplimentare de a preîntâmpina riscul neplății ratelor, prin instituirea unei *garanții reale* asupra imobilelor aflate în proprietatea reclamanților indicate la pct. 7 din condițiile speciale de creditare.

Tribunalul Iași a mai reținut că sunt întrunite condițiile cerute de art. 4 din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, pentru a declara abuzivă clauza privitoare la comisionul de risc, întrucât aceasta servește doar interesele băncii pârât încălcând principiile previzibilității, al bunei-credințe și al corectei informări ce trebuie să guverneze raporturile contractuale cu consumatorii. 20

Împotriva hotărârii Tribunalului Iași a declarat apel banca pârâtă SC V.R. SA București formulând următoarele critici: 21

→ actul juridic fiind cu executare succesivă, prin aplicarea greșită a legii instanța a dispus restituirea sumelor plătite cu titlu cu comision de risc până la anularea clauzei care se stipulează;

→ ignorarea probatorului administrat și anume a interogatorului, fiind dovedit că reclamanții sunt cunoscători ai instrumentelor de credit, că au prospectat piața și s-au prezentat la mai multe unități bancare pentru a consulta ofertele;

→ clientul nu face dovada unor vicii de consimțământ și nici a unei cauze de nulitate care să fie contemporană cu încheierea convenției; O.U.G. nr. 50/2010, act normativ ulterior semnării contractului, nu se aplică contractelor în derulare, în dezvoltarea motivelor de recurs sunt redate și analizele dispozițiilor art. 989 C.civ. 1864; se susține că riscul a fost anticipat de părți și se arată că judecătorul nu poate interveni decât în cauze excepționale;

→ apelanta a mai susținut că aprecierea caracterului abuziv al clauzelor nu privește definirea obiectului contractului, justețea prețului sau a renumerației față de serviciile sau de bunurile furnizate în schimbul acestora, clauzele fiind exprimate în mod clar și inteligibil și însușite de consumator și că, deci, mecanismul de reprimare a clauzelor abuzive nu se poate aplica clauzelor referitoare la preț/ costuri, iar consumatorii nu pot invoca caracterul abuziv al clauzei pentru a obține o reducere a prețului produselor/ serviciilor.

Împotriva aceleiași sentințe au declarat apel și reclamanții G.L.N. și G.R. formulând critici cu privire la admiterea în parte a acțiunii și faptului că se impunea obligarea pârâtei la restituirea tuturor sumelor achitate, și de la introducerea acțiunii până la data comunicării sentinței, pentru 22

a se preîntâmpina un alt litigiu. Obligația de plată este cu executare succesivă în timp, lunar, ce se majorează până la comunicarea hotărârii, urmare constatării caracterului abuziv al clauzei.

23 Într-o altă critică se susține că tribunalul trebuia să se pronunțe asupra *menținerii contractului cu eliminarea clauzei abuzive, întrucât se poate derula în continuare.*

24 Curtea de Apel Iași, Secția civilă, prin decizia nr. 87 din 6 iunie 2012 a respins apelul pârâtei SC V.R. SA și a admis apelul declarat de G.R. și G.L.N., a modificat în parte sentința apelată în sensul că, în temeiul art. 6 din Legea nr. 193/2000, *a dispus derularea convenției de credit din 19 septembrie 2008 în continuare, cu excepția clauzelor pentru care s-a constatat nulitatea* și a menținut celelalte dispoziții ale sentinței.

25 În fundamentarea acestei decizii instanța de control judiciar a reținut, în esență, că reclamanții, ca motiv de nulitate, ***nu au invocat vicii de consimțământ*** ca o condiție de validitate a actului juridic conform dreptului comun, a Codului civil de la 1864 (art. 948), ci încălcarea dispozițiilor legii speciale ce definesc clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori, calitate pe care o au părțile în proces, așa cum este definită prin art. 2 din Legea nr. 193/2000 și lista anexă cuprinzând clauzele considerate a fi abuzive, reclamanții având numai obligația de a dovedi îndeplinirea condițiilor impuse de legea specială, pentru constatarea caracterului abuziv al clauzei.

26 Curtea a avut în vedere și faptul că acest „comision de risc" a fost impus fără să se arate în funcție de ce indicatori obiectivi a fost stabilit și când se produce așa-zisul „risc" ori în ce constă acesta. Deși existau garanții imobiliare, contractul nu prevede motivul pentru care comisionul de risc perceput este nerambursabil la finalul creditului în situația reproducerii riscului, după cum nu se prevede dacă se poate restitui și în ce situații. Instanța a reținut astfel că, prin modul în care a fost formulat și perceput comisionul de risc, fără nicio posibilitate de negociere, s-a urmărit perceperea sub altă formă a unui nou comision, cu același efect ca și dobânda deja percepută conform contractului.

27 În apelul declarat de reclamanți Curtea a reținut ca întemeiată critica în ce privește derularea contractului în raport de art. 8 din Legea nr. 193/2000 conform căruia clauzele abuzive cuprinse în contract nu vor mai produce efecte asupra consumatorului „iar contractul se va derula în continuare, cu acordul consumatorului, numai dacă după eliminarea acestora mai poate continua".

Împotriva acestei decizii a declarat recurs pârâta SC V.R. SA, argumentând că, potrivit art. 4 alin. (5) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, evaluarea naturii abuzive a clauzelor nu poate fi asociată cu noțiunile de preț și plată, iar conform Directivei nr. 93/13/CEE, caracterul abuziv nu privește caracterul adecvat al prețului în măsura în care clauzele sunt exprimate clar și inteligibil. Recurenta a susținut că riscul de credit este asumat în urma analizei economico-financiară a solicitantului de credit și a soliditătii garanțiilor reale sau personale pe care acesta le propune ca accesoriu al creanței principale, aflându-se totodată în strânsă corelație cu riscul de diminuare a valorii creanțelor, riscul contrapartidei, riscul de poziție, riscul de decontare/livrare, riscul valutar, riscul de marfa, riscul reputațional și riscul operațional, astfel cum sunt acestea reglementate de dispozițiile art. 26 alin. (1) din O.U.G. nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului. Comisionul de risc nu ar fi un echivalent al garanției reale imobiliare – ipotecă, comisionul de risc fiind perceput pentru gestionarea și a altor riscuri decât riscul de neplată, și anume: riscul de neexecutare a garanției, riscul de urmărire a garanției, riscul de depreciere/ pieire a garanției, de neîncasare a valorii asigurării și orice alte riscuri care exista în legătură cu un credit acordat.

Înalta Curte de Casație și Justiție, examinând decizia recurată din perspectiva criticilor de nelegalitate formulate, constată că recursul este nefondat: 28

→ Textul art. 4 alin. (6) din Legea nr. 193/2000 nu exclude *ab initio* controlul unui eventual caracter abuziv al clauzelor referitoare la obiectul principal al contractelor prin raportare la preț ca parte a obiectului contractului, în condițiile în care acea clauză care le determină este clară, neechivocă și exprimată într-un limbaj inteligibil, același text prevăzând posibilitatea exercitării unui asemenea control, cu titlu de excepție, în situația în care clauzele respective nu sunt exprimate în mod clar și inteligibil;

→ Din acest punct de vedere, se constată că instanța de control judiciar a realizat, în mod judicios, distincția între clauzele ce nu pot forma obiect al controlului judecătoresc și cele supuse acestui control, apreciind în mod corect că, în condițiile în care clauza privitoare la ***comisionul de risc nu este exprimată în mod clar, lăsând loc la echivoc*** ori este folosit un limbaj neinteligibil poate fi supusă analizării din perspectiva unui eventual caracter abuziv;

→ Sintagma „exprimate într-un limbaj uşor inteligibil" folosită de legiuitorul naţional cât şi cea folosită în norma comunitară are în vedere situaţia în care clauza este clar definită astfel încât consumatorul să aibă reprezentarea clară a raţiunilor şi fundamentelor relative la conţinutul clauzelor şi efectelor acestora asupra contractului în ansamblu.

→ Sub acest aspect, deşi aşa-zisul comision de risc, face parte din costul total al contractului, clauza ce reglementează perceperea acestuia poate fi analizată pentru argumentele arătate, în condiţiile în care ea nu este exprimată în mod clar şi inteligibil, lăsând loc la echivoc.

29 „Astfel, în clauza a cărei nulitate s-a solicitat, se stabileşte la valoarea de «0,28%» a comisionului de risc aplicat la soldul creditului, lunar, pe toată perioada de derulare a convenţiei, după ce în condiţiile generale este prevăzut dreptul băncii de a percepe un comision de risc pentru punerea la dispoziţie a creditului, situaţia fiind aceeaşi şi în cazul clauzei reglementate în convenţia de credit unde se prevede că pentru acordarea a creditului se percepe dobânda curentă, ceea ce induce ideea perceperii a două costuri pentru acelaşi serviciu al băncii, fără ca distinctiv dintre acestea să fie exprimată în mod clar."

30 Or, după cum se arată în motivarea instanţei de recurs, „scindarea preţului în aceste componente poate duce la ideea că, pentru aceeaşi prestaţie s-au avut în vedere raţiuni diferite de percepere a acestora, fundamentul perceperii acestora nefiind cunoscut într-o manieră neechivocă consumatorului, la momentul perfectării convenţiei de credit, astfel că faţă de caracterul neclar şi echivoc al clauzei în discuţie, aceasta poate fi supusă analizei din perspectiva caracterului abuziv." (I.C.C.J., Secţia a II-a civ., dec. nr. 1768/2013, www.scj.ro, adresă consultată la data de 18 ianuarie 2014).

Art. 37. **În contractele de credit cu dobândă variabilă se vor aplica următoarele reguli:**

a) [1] dobânda va fi compusă dintr-un indice de referinţă EURIBOR/ ROBOR/ LIBOR la o anumită perioadă sau din rata dobânzii de referinţă a Băncii Naţionale a României, în funcţie de valuta creditului, la care creditorul adaugă o anumită marjă fixă pe toată perioada derulării contractului;

---

[1] Lit. a) de la art. 37 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 16 din Legea nr. 288/2010.

b) [1] *abrogată;*

c) [2] în acord cu politica comercială a fiecărei instituții de credit, creditorul poate reduce marja și/sau aplica un nivel mai redus al indicelui de referință, acesta având dreptul ca, pe parcursul derulării contractului, să revină la valoarea marjei menționate în contract la data încheierii acestuia și/sau la nivelul real al indicelui de referință;

d) modul de calcul al dobânzii trebuie indicat în mod expres în contract, cu precizarea periodicității și/sau a condițiilor în care survine modificarea ratei dobânzii variabile, atât în sensul majorării, cât și în cel al reducerii acesteia;

e) elementele care intră în formula de calcul al dobânzii variabile și valoarea acestora vor fi afișate pe site-urile de internet și la toate punctele de lucru ale creditorilor.

Comentariu

Sumar

§1. Formalismul informativ aplicabil dobânzii variabile 1
§2. Jurisprudență 5
§3. Jurisprudență (*continuare*) 11
3.1. Dobândă fixă, urmată de o perioadă de dobândă variabilă – absența unor indicatori contractuali obiectivi pentru calculul dobânzii variabile 11
3.2. Dobândă variabilă – identitate între sintagma „dobândă de referință variabilă" și EURIBOR 20
3.3. Dobândă variabilă „în funcție de evoluția pieței financiare" – caracter abuziv al clauzei 34

§1. Formalismul informativ aplicabil dobânzii variabile

Dobânda variabilă continuă să reprezinte o zonă cu potențial abuziv în relațiile contractuale dintre consumatori și creditorii profesioniști, de unde și necesitatea stabilirii unor limite legale exprese pentru fluctuațiile acestui tip de dobândă în dispozițiile Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, respectiv în art. 37 din ordonanța care transpune această directivă în dreptul intern. În esență, pentru a putea percepe în mod legal o dobândă variabilă, creditorul 1

[1] Lit. b) de la art. 37 a fost abrogată prin art. I pct. 17 din Legea nr. 288/2010.

[2] Lit. c)-e) de la art. 37 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 18 din Legea nr. 288/2010.

profesionist are ***obligația de a indica expres în textul contractului de credit indicii de referință*** pe baza cărora vor fi calculate fluctuațiile dobânzii. Astfel, dobânda variabilă va fi compusă dintr-un indice de referință EURIBOR/ ROBOR/ LIBOR la o anumită perioadă (i) sau din rata dobânzii de referință a Băncii Naționale a României, în funcție de valuta creditului (ii), la care creditorul adaugă o anumită marjă fixă pe toată perioada derulării contractului (iii).

2 Cea de a doua componentă a ***obligației de transparență*** la care face trimitere textul legal comentat se referă la obligația creditorilor de a afișa elementele care intră în formula de calcul al dobânzii variabile și valoarea acestora pe site-urile de internet și la toate punctele de lucru ale creditorilor.

3 ***Modul de calcul*** al dobânzii variabile trebuie indicat în mod expres în contractul de credit, cu precizarea: (i) periodicității cu care survine modificarea ratei dobânzii variabile; (ii) condițiilor în care survine modificarea ratei atât în sensul majorării, cât și în cel al reducerii acesteia. În principiu, poate fi sancționată ca ***practică comercială înșelătoare*** ori agresivă practica bancară din care rezultă doar majorarea dobânzii variabile pe durata raporturilor contractuale, nu și diminuarea ratei dobânzii atunci când se înregistrează scăderi ale indicatorilor de referință.

4 În principiu, o clauză care autorizează creditorul profesionist să modifice unilateral nivelul dobânzii practicate nu este abuzivă prin ea însăși, ci numai dacă din cuprinsul contractului de credit nu rezultă care sunt indicatorii de referință obiectivi în funcție de care creditorul va practica ajustările ratei dobânzii.

§2. Jurisprudență

5 În practica judiciară a fost sancționată ca reprezentând o clauză abuzivă clauza potrivit căreia creditorul profesionist are dreptul de a modifica unilateral valoarea dobânzii practicate „în funcție de intervenirea unor schimbări semnificative pe piața monetară". O astfel de exprimare contractuală este imprecisă, neclară și nu permite identificarea de criterii obiective în funcție de care este practicată majorarea dobânzii. Pe de altă parte, ca urmare a modificării ratei dobânzii, ar trebui ca clientul să aibă posibilitatea de a accepta modificările ori de a opta pentru rezilierea

contractului (restituind capitalul împrumutat); or, este abuzivă stipulația contractuală de majorare unilaterală a ratei dobânzii care nu recunoaște clientului această posibilitate de opțiune între continuarea raporturilor contractuale/ rezilierea contractului (Jud. Sectorului 2 București, sent. civ. nr. 9940 din 16 decembrie 2009, irevocabilă prin respingerea recursului, citată după *C.D. Enache*, Clauze abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 99-104).

Prin „motiv prevăzut în contract" pentru practicarea unor majorări 6
ale ratei dobânzii trebuie să se înțeleagă, în sensul legii, o situație clar descrisă în textul contractual, care să ofere consumatorului posibilitatea de a cunoaște situațiile obiective care autorizează creditorul să majoreze unilateral dobânda practicată. Totodată, „motivul trebuie să fie suficient de clar arătat ca, în eventualitatea unui litigiu în legătură cu aplicarea unei astfel de clauze, instanța să poată verifica dacă respectiva situație care a justificat majorarea dobânzii chiar s-a produs (...) Motivul unei «schimbări semnificative pe piața monetară» nu îndeplinește această condiție." (Jud. Sectorului 2 București, sent. civ. nr. 6444 din 9 iunie 2011, irevocabilă prin respingerea recursului, citată după *C.D. Enache*, Clauze abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 105-110).

Clauza care autorizează creditorul să modifice unilateral condițiile 7
conractuale, fără un motiv specificat în contract și acceptat de consumator prin semnarea acestuia „este considerată abuzivă *ex lege*. Motivul ‚apariției unor schimbări semnificative pe piața monetară', ce conferă dreptul băncii de a revizui unilateral structura ratei dobânzii, fără prezentarea unor elemente de identificare, nu este redactat în termeni clari și neechivoci, astfel încât se poate considera că acesta nu reprezintă un ‚motiv' în sensul Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive." (Jud. Sectorului 2 București, sent. civ. nr. 2174 din 18 febr. 2011, citată după *C.D. Enache*, Clauze abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 111-125).

Clauza potrivit căreia „banca își rezervă dreptul de a revizui structura 8
ratei dobânzii curente în cazul apariției unor schimbări semnificative pe piața monetară", în contextul în care în cuprinsul contractului există o clauză care stipulează o rată a dobânzii curente de „5,95% pe an dobândă fixă", oferă băncii pârâte dreptul discreționar de a modifica rata

dobânzii, cu simpla înştiinţare a clientului, ceea ce încalcă dispoziţiile legale privitoare la dobânda variabilă (Jud. Sectorului 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 5337 din 11 mai 2010, citată după *C.D. Enache*, Clauze abuzive în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 143-155).

9 În contractul de credit la care reclamantul este parte nu se specifică în mod clar natura fixă sau variabilă a dobânzii practicate, or „dobânda nu poate fi fixă şi variabilă în acelaşi timp, în funcţie de unica voinţă a creditorului"; în partea de condiţii speciale a contractului se specifică faptul că dobânda este de 4,25% pe an, iar în următorul paragraf se arată că Banca poate modifica rata dobânzii în funcţie de apariţia unor schimbări semnificative pe piaţa monetară, de unde rezultă că dobânda ar fi variabilă, or „această clauză este abuzivă, în condiţiile în care rata dobânzii nu este precizată expres în condiţiile speciale (...). În plus, rata dobânzii variabile din contract nu este legată de un indicator de referinţă (în cazul de faţă, LIBOR CHF)" (Jud. Sectorului 2 Bucureşti, sent. civ. nr. 1941 din 30 noiembrie 2010, citată după *C.D. Enache*, Clauze abuzive în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012, p. 159-167).

10 Încălcarea dispoziţiilor art. 37 de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

§3. Jurisprudenţă (*continuare*)

3.1. Dobândă fixă, urmată de o perioadă de dobândă variabilă – *absenţa unor indicatori contractuali obiectivi pentru calculul dobânzii variabile*

11 Prin cererea înregistrată la Tribunalul Vrancea, reclamantul G.O.S., în contradictoriu cu pârâtele CEC Bank Bucureşti şi CEC Bank Sucursala Judeţeană Focşani, a solicitat tribunalului: să constate că dobânda asupra căreia şi-a exprimat consimţământul prin contractul de credit din 8 februarie 2006 este de 9,75% pe an, să oblige pârâtele să impute plăţile efectuate în plus, în aceste condiţii, asupra soldului curent al creditului şi să modifice graficul de rambursare a împrumutului, pe toată durata creditului.

Prin sentința civilă nr. 4 din 19 ianuarie 2011, Tribunalul Vrancea a respins cererea formulată de reclamantul G.O.S. ca fiind neîntemeiată. Tribunalul a constatat că, prin cererea de credit din 3 februarie 2006, reclamantul a solicitat pârâtei Casa de Economii și Consemnațiuni CEC S.A. București (actuala CEC Bank), prin Sucursala Județeană Vrancea, acordarea unui credit în sumă de 86.000 lei, în cererea de credit fiind menționat și faptul că solicită acordarea unui credit cu plata unei dobânzi fixe de 9,75% pe an pentru primii trei ani (36 luni) și cu plata unei dobânzi variabile în continuare (pentru următoarele 324 luni).

Cu privire la dobânda percepută, au fost stabilite prin contractul de credit următoarele: „Art. 9 – Rata anuală a dobânzii care se achită de către client este variabilă pe întreaga durată de creditare/ fixă pe întreaga durată de creditare. Clientul acceptă nivelul actual al ratei dobânzii de 9,75% pe an. C.E.C. își rezervă dreptul să modifice nivelul ratei anuale a dobânzii variabile pe întreaga durată de creditare. În cazul modificării ratei anuale a dobânzii, noul nivel se aplică la contul curent al creditului existent la data modificării și se face public prin afișare la ușa C.E.C." 12

De asemenea s-a reținut că, după primii trei ani de rambursare a creditului cu dobânda fixă de 9,75% pe an, dobânda a devenit variabilă, iar din acest moment a început corespondența între părți cu privire la dobânda aplicabilă în continuare, reclamantul fiind notificat în acest sens.

Apelul declarat de reclamant împotriva acestei sentințe a fost admis ca fondat prin decizia nr. 44 din 12 mai 2011 a Curții de Apel Galați, Secția comercială, maritimă și fluvială, care a schimbat în tot sentința, în sensul că a admis acțiunea reclamantului și a constatat că dobânda asupra căreia reclamantul și-a exprimat consimțământul la încheierea contractului de credit este de 9,75% pe an, obligând pârâtele să regularizeze plățile efectuate de reclamant în raport de această dobândă, iar plățile efectuate în plus să le impute asupra soldului curent al creditului. Totodată, pârâtele au fost obligate să modifice corespunzător graficul de rambursare a împrumutului.

Instanța de apel a reținut că reclamantul, prin cererea adresată intimatei pârâte, a solicitat acordarea unui credit cu dobânda fixă în primii trei ani și variabilă pentru restul perioadei, însă în ceea ce privește ***caracterul variabil al dobânzii*** părțile nu au stabilit, în urma unei negocieri efective al cărei rezultat să se regăsească în contract, 13

care este algoritmul de calcul al dobânzii variabile, prin ***stabilirea unui indicator precis***, în mod clar individualizat, în funcție de care dobânda variază.

La art. 10 alin. (4) din contract s-a prevăzut că dobânda se calculează după formula următoare: dobânda este egală cu soldul înmulțit cu rata anuală a dobânzii și numărul de zile pentru care se calculează, toate acestea împărțite la 360 înmulțit cu 100, dar această formulă a fost considerată de instanță ca fiind una abstractă, generică, fără a fi individualizată la contractul dintre părți deoarece, în ceea ce privește rata anuală a dobânzii, nu s-a stabilit niciun criteriu în funcție de care aceasta se determină.

S-a concluzionat astfel că, neexistând niciun criteriu de determinare a ratei anuale a dobânzii practic, acest element esențial din formula de calcul a dobânzii lipsește, ceea ce permite băncii să modifice în mod unilateral dobânda, după libera sa apreciere, fără a da posibilitatea clientului să verifice dacă variația dobânzii (doar în sensul majorării acesteia) este corect stabilită.

Contractul de credit încheiat între părți intră astfel sub incidența Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori.

14 De asemenea, instanța a reținut că art. 9 alin. (3) din contract prin conținutul său constituie o clauză abuzivă în sensul art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000 pentru următoarele considerente: părțile nu au negociat în mod efectiv și direct elementele care determină variația dobânzii prin ***stabilirea unor indicatori precişi, obiectivi*** care să confere reclamantului și, în cele din urmă instanței, posibilitatea de a cunoaște și verifica dacă dobânda variabilă se încadrează în limitele convenite de părți. În absența oricăror criterii obiective de determinare a dobânzii variabile care să se regăsească în contract, banca, în calitatea sa de profesionist, inserând această prevedere în contract și punând-o în aplicare, a acționat contrar cerințelor bunei-credințe și a creat un dezechilibru semnificativ în detrimentul reclamantului.

Împotriva deciziei au declarat recurs ambele părți, considerând-o nelegală.

Prin recursul său, recurentul reclamant G.O.S. a invocat incidența dispozițiilor art. 304 pct. 8 și 9 C.proc.civ. 1865, în susținerea cărora a adus următoarele argumente: instanța de apel a interpretat greșit

actul juridic dedus judecății, schimbând înțelesul lămurit și vădit neîndoielnic al acestuia. Recurentul susține că litigiul a fost generat de clauza de la art. 9 din Contractul de credit nr. 11212 din 8 februarie 2006 în conformitate cu care „Rata anuală a dobânzii care se achită de către client este variabilă pe întreaga durată de creditare/fixă pe întreaga perioadă de creditare. Clientul acceptă nivelul actual al ratei dobânzii de 9,75%/ an. C.E.C. își rezervă dreptul să modifice nivelul ratei anuale a dobânzii variabile pe întreaga durată de creditare. În cazul modificării ratei anuale a dobânzii noul nivel se aplică la soldul curent al creditului existent la data modificării și se face public prin afișare la sediul C.E.C."

Recurentul afirmă că, din clauza anterior enunțată nu se poate deduce care este dobânda aplicabilă contractului, însă din actele semnate și însușite de părți și din conduita lor rezultă că acordul părților la încheierea contractului a fost acela de a se percepe o dobândă fixă de 9,75%/ an pentru primii trei ani de desfășurare a contractului de creditare și dobândă variabilă după expirarea primilor 3 ani. 15

Cu toate acestea, instanța de apel a apreciat eronat că, și după expirarea celor trei ani, dobânda aplicabilă este tot cea fixă, de 9,75%/ an, iar nu cea variabilă cu atât mai mult cu cât, pârâta a recunoscut explicit că după expirarea celor trei ani devine aplicabilă dobânda variabilă, fapt ce l-a determinat să stăruie doar cu privire la capătul de cerere subsidiar.

Mai mult, recurentul arată că, prin cererea de apel, a solicitat în mod explicit să se ia în considerare petitul subsidiar, iar instanța de apel nu a luat în considerare că efectul devolutiv al apelului poate fi limitat numai la o parte a pretențiilor sale, cu respectarea principiului disponibilității. Or, prin maniera în care a procedat, instanța de apel a extins limitele apelului peste ceea ce a făcut obiectul învestirii sale, respectiv peste aspectele pe care a înțeles să le critice, încălcând dispozițiile art. 295 C.proc.civ. 1865. 16

Decizia atacată a fost dată cu aplicarea greșită a legii. Sub acest aspect, recurentul consideră că instanța de apel a considerat în mod nelegal că dobânda aplicabilă contractului după expirarea primilor trei ani ar fi tot cea fixă, de 9,73%/ an.

Analizând decizia atacată prin prisma motivelor de recurs invocate de recurenți, Înalta Curte constată că *recursurile sunt fondate*, în

condițiile în care instanța de apel a soluționat cu totul altceva decât cu ceea ce fusese învestită de reclamant. Astfel, admițând apelul, instanța a schimbat sentința în sensul că a admis acțiunea reclamantului și a constatat că dobânda asupra căreia reclamantul și-a exprimat consimțământul la încheierea contractului este de 9,75% pe an; pârâtele au fost obligate să regularizeze plățile efectuate de reclamant, acestea să fie imputate asupra soldului curent al creditului, iar graficul de rambursare să fie modificat corespunzător.

Procedând astfel, instanța de apel a încălcat principiul disponibilității părții ceea ce atrage nulitatea deciziei atacate și, implicit, casarea acesteia cu consecința trimiterii cauzei spre rejudecare la aceeași instanță, în limitele în care a fost învestită prin cererea de apel. În consecință, pentru considerentele expuse, Înalta Curte va admite ambele recursuri și va casa decizia atacată cu consecința trimiterii cauzei spre soluționare la aceeași instanță (I.C.C.J., Secția a II-a civ., dec. nr. 370/2012, www.scj.ro, adresă consultată la data de 18 ianuarie 2014).

17 ***Observații critice.*** Decizia instanței de recurs poate fi criticată sub aspectul coerenței soluției pronunțate. Raționamentul instanței de apel fusese următorul: (i) în contractul de credit a fost prevăzută o dobândă fixă de 9,73%/an pentru primii 3 ani și o dobândă variabilă pentru următorii ani; (ii) contractul nu conține însă prevederi clare și inteligibile cu privire la indicatori obiectivi în funcție de care va fi calculată dobânda variabilă; (iii) prin urmare, fără acești indicatori contractuali obiectivi, dobânda variabilă nu există, ea neputând fi stabilită discreționar de către bancă pe parcursul derulării contractului; (iv) singura dobândă clar și corect stipulată în contract fiind cea fixă de 9,73%/ an, aceasta va fi considerată dobânda aplicabilă capitalului în privința întregului contract/ întregii durate contractuale.

18 În esență, raționamentul instanței de apel era corect ori, cel puțin, se apropie cel mai mult de principiile logicii juridice. Dacă banca intenționează să introducă în contract o perioadă de dobândă fixă, urmată de o perioadă de dobândă variabilă, cât timp eșuează în a stipula indicatori clari, obiectivi de calcul pentru dobânda variabilă (de exemplu, indicele ROBOR + 1,5%), singura dobândă stipulată valabil este cea fixă, instanța neputând completa ea însăși contractul de credit în sensul inserării unor astfel de indicatori. De asemenea, nici nu

se poate acorda prin hotărâre judecătorească un termen de încheiere a unui nou contract de credit conținând indicatori precişi pentru dobânda variabilă, pentru că în acest mod s-ar încuraja băncile să manifeste în prima fază, atunci când propun oferta de credit către consumatori, o neglijență crasă asimilabilă dolului, mizând pe eventuala refacere ulterioară a textului contractual numai ca urmare a pronunțării unei hotărâri judecătorești.

Decizia corectă pentru instanțele de judecată pare a fi cea a instanței 19
de apel din speța de mai sus: reprezintă o clauză abuzivă reputată ca nescrisă clauza care impune o dobândă variabilă fără stabilirea de indicatori de referință obiectivi pentru calculul acesteia, iar dacă în contract a fost stabilită şi o dobândă fixă, aceasta va fi singura dobândă luată în calcul, pe întreaga durată a convenției de credit. Prin urmare, decizia instanței de recurs, care nu este de acord cu acest raționament şi – fără a propune o alternativă logică – casează hotărârea apelului şi trimite cauza spre rejudecare, trebuie lecturată sub rezerva acestor observații.

3.2. Dobândă variabilă – identitate între sintagma „dobândă de referință variabilă" şi EURIBOR

Prin acțiunea înregistrată la data de 24 septembrie 2010, reclamanții 20
M.M., L.C., G.L., T.A., B.E.M., V.L.S., P.N., N.D., S.D.G., T.M., S.R., D.F.P. au chemat în judecată pe pârâta B.C.R. S.A. pentru ca să se constate că există identitate între sintagma „dobânda de referință variabilă" menționată în contractele de credit bancar încheiate şi sintagma „Euribor" şi să fie obligată pârâta ca pentru perioada de aplicare a dobânzii variabile să emită şi să comunice graficele de rambursare aferente contractelor de credit bancar, în care să fie calculată dobânda curentă ca fiind „Euribor 6M" la care se adaugă marja fixă convenită inițial.

În motivarea acțiunii au susținut că au încheiat cu pârâta prin sucursalele sale, contracte de credit bancar pentru credite în moneda euro cu ipotecă, prin care au convenit ca în primele luni de rambursare (3 luni, 12 luni, 18 luni, în funcție de situația fiecărui contract) dobânda să fie fixă, iar ulterior variabilă, aceasta din urmă fiind stabilită prin negociere şi formată din dobânda de referință variabilă (ce urma să fie afişată la sediile B.C.R.) la care se adaugă un procent negociat de părți (3,5%, 1,5%, 1,2% sau 0%).

21 Astfel, art. 5 din contractul din 10 iulie 2007 încheiat cu reclamanta M.M. prevede: „la data încheierii prezentului contract, dobânda curentă este de 5,8% pe an şi este fixă în primii 1 ani şi variabilă ulterior. Dobânda fixă se menţine constantă pe o perioadă de 1 ani, începând cu data primei trageri. După această dată, dobânda curentă este formată din dobânda de referinţă variabilă, care se afişează la sediile BCR, la care se adaugă 1,2 pp". Această prevedere este preluată, fără modificări esenţiale (exceptând cuantumul dobânzii fixe şi cuantumul procentului/ marjei fixe convenită pentru dobânda variabilă, aferentă fiecărui contract în parte) şi în celelalte contracte, mai precis în acelaşi articol nr. 5, al contractelor din 23 noiembrie 2007 încheiat cu L.C., T.M., încheiat cu S.D.G., din 19 noiembrie 2007 încheiat cu G.L., încheiat cu B.E.M., încheiat cu D.F., din 27 august 2007 încheiat cu P.N., din 25 octombrie 2007 încheiat cu N.D., din 24 aprilie 2007 încheiat cu S.R., din 30 mai 2007 încheiat cu V.L.S. şi din 3 decembrie 2007 - încheiat cu T.A. (respectiv art. 6 din contractul din încheiat cu T.M.).

22 Contractele de credit au avut ca anexă „Condiţii Generale de Creditare" în care se prevede că „Pentru creditele cu dobânda variabilă stabilită în funcţie de un indice de referinţă LIBOR/ EURIBOR, nivelul dobânzii se poate modifica în funcţie de evoluţia acestuia".

În speţă, după primele luni în care dobânda convenită a fost fixă, iar banca pârâtă şi-a respectat graficele de rambursare, în momentul achitării ratelor aferente dobânzii variabile consumatorii au constatat că ratele solicitate erau considerabil mai mari decât cele inserate în graficele de rambursare, primind din partea băncii pârâte explicaţia că a majorat justificat ratele, întrucât dobânda aplicabilă este „o dobândă de referinţă variabilă B.C.R."

Reclamanţii consumatori au considerat că aplicând această sintagmă, fără a prezenta în mod concret un calcul sau o altă formulă de calcul decât cea convenită iniţial, pârâta a solicitat în realitate o altă dobândă, în prezent aceasta fiind de peste 10%.

Debitorii au susţinut că aşa-numita „dobândă de referinţă variabilă" în cazul unui contract de credit în euro este dobânda EURIBOR, general acceptată în cadrul Uniunii Europene, inclusiv de către B.C.R.

Reclamanţii au mai precizat că solicită interpretarea clauzei contractuale nr. 5 şi nr. 6, cu privire la sintagma „dobânda de referinţă variabilă", întrucât banca pârâtă consideră că este o dobândă de referinţă variabilă B.C.R., iar nu că aceasta se referă la indicele EURIBOR.

Comparând cele două puncte de vedere diferite, se observă că prin aplicarea indicelui EURIBOR, reclamanții plătesc mai puțin, încât acest indice ar fi cel aplicabil prin interpretare, principiu preluat de art. 1 alin. (2) din Legea nr. 193/2000, astfel că în caz de dubiu asupra interpretării unei clauze comerciale, acestea se interpretează în favoarea consumatorului.

Reclamanții au mai arătat că această cauză este abuzivă pentru că 23
nu precizează un anumit indice sau un alt indicator în funcție de care să aibă loc majorarea dobânzii, întrucât banca își rezervă dreptul de a modifica dobânda în raport de „evoluția pieței"; fiind abuzivă, clauza ar trebui să nu producă efecte – art. 6 din Legea nr. 193/2000, consumatorii arătând că au încheiat un contract de adeziune, în care singurul element negociat este cel al marjei procentuale, adăugată dobânzii variabile de referință (EURIBOR), iar criteriul susținut de pârâtă, costul resurselor de creditare, dă nepermis dreptul la modificarea dobânzii în favoarea băncii.

Tribunalul Vâlcea, Secția a II-a civilă și de contencios administrativ și fiscal, prin sentința nr. 2271 din 16 noiembrie 2011 a respins acțiunea, reținând că nu se pune problema unor dificultăți în determinarea interesului exact al contractelor analizate, care să rezulte dintr-o contradicție existentă între manifestarea expresă de voință și voința internă a părților.

Reclamanții au invocat Condițiile generale de creditare-anexă la contractele de credit, susținând că vin în contradicție cu prevederile contractului de credit, clauze ce privesc stabilirea prin voința părților a dobânzii variabile, însă analiza clauzelor contractuale și a celor din anexele evocate, relevă că pârâta a oferit credite cu dobândă variabilă, stabilită în funcție de dobânda de referință B.C.R. și credite cu dobânda variabilă stabilită în raport de indicele de referință EURIBOR.

În continuare, instanța a motivat că existența celor două tipuri de 24
dobânzi variabile rezultă și din interpretarea pct. 4.2, 4.3 din contractul de credit în sensul că pe parcursul derulării creditului, nivelul dobânzii curente variabile se modifică odată cu evoluția dobânzii variabile de referință B.C.R./ dobânzii administrate/ indicelui de referință LIBOR/ EURIBOR/ BUBOR, iar procentul nou al dobânzii variabile/ dobânzii administrate/ indicelui de referință se va afișa la sediul băncii, dobânda rezultată aplicându-se la soldul creditului existent la data modificării.

În contractele reclamanților la pct. 5, subpct. 6 s-a prevăzut că dobânda curentă este formată din dobânda de referință variabilă care se afișează la sediile B.C.R., la care se adaugă sau nu puncte procentuale, așa că dobânda de referință nu este sinonimă cu indicele de referință EURIBOR pentru creditele în euro, ci se raportează la dobânda variabilă de referință întâlnită în Condițiile generale de creditare-anexă la contract.

În consecință, din interpretarea coordonată a clauzelor contractuale, prin altele, instanța a dedus că reclamanții au încheiat contracte privind primul tip de produs bancar, prin care dobânda variabilă a fost stabilită în funcție de dobânda de referință B.C.R., nefiind vorba de o clauză îndoielnică așa cum prevede art. 983 C.civ. 1864.

25 Reclamanții debitori au declarat apel, considerând că pct. 5 din contractul de credit stabilește în mod neechivoc că dobânda variabilă aplicată contractului este formată din EURIBOR plus marja fixă stabilită pentru fiecare în parte, termenul EURIBOR fiind identic cu sintagma „dobânda de referință variabilă", pe când banca pârâtă consideră că sintagma „dobânda de referință variabilă" se referă la sintagma „dobânda de referință BCR", prima instanță împărtășind opinia băncii pârâte.

Conform Directivei 87/102/CCE din 22 decembrie 1986, rata anuală a dobânzii aferente creditului, înseamnă costul total al creditului pentru consumator (art. 1 lit. e). Conform art. 6 din Directivă „consumatorul este informat la data sau înainte de data încheierii contractului cu privire la (...) rata anuală a dobânzii și condițiile în care acestea se pot modifica".

Curtea de Apel a admis apelul și a schimbat sentința, constatând că există identitate între sintagma „dobânda de referință variabilă" menționată în contractele de credit bancar încheiate de reclamanți și sintagma „EURIBOR". Astfel, a obligat banca pârâtă ca pe perioada de aplicare a dobânzii variabile să emită și să comunice reclamanților graficele de rambursare aferente contractelor încheiate, în care să fie calculată dobânda curentă ca fiind „EURIBOR 6M" la care se adaugă marja fixă convenită.

26 Pentru a pronunța această soluție, instanța de apel a reținut că există o divergență de opinii între părți cu privire la înțelesul temeiului „dobânda de referință variabilă", reclamanții susținând că aceasta înseamnă

„EURIBOR", iar banca pârâtă înțelege că desemnează „EURIBOR plus alte costuri de creditare", care însă nu sunt individualizate, precizate explicate în contract, unde nu se specifică modul lor de calcul și mecanismele prin care se ajunge ca fiecare cost în parte să fie diferențiat.

Așa fiind, dacă la data acordării creditelor dobânda fixă contractuală se apropia de valoarea EURIBOR plus marja fixă inclusă în art. 5, odată cu trecerea la dobânda variabilă, pârâta a crescut dobânda cu 3-4 procente.

Modificarea unilaterală a dobânzii fără consimțământul reclamanților, motivat de faptul că reprezintă dobânda internă B.C.R. alcătuită din EURIBOR și alte costuri, este în opinia instanței de apel o practică nepermisă, abuzivă. Iar în absența unei definiții clare, explicite a sintagmei „dobânda de referință variabilă" în cuprinsul contractului ori al anexei, înțelesul acesteia se desprinde din conținutul unor definiții general acceptate în legislația și practica bancară. Astfel, dobânda de referință a creditelor acordate în moneda euro este EURIBOR, ca fiind „rata dobânzii de referință a pieței monetare extinse a monedei euro", definită pe pagina oficială a acestui instrument bancar; or „rata dobânzii de referință este rata dobânzii interbancare pentru depozitele plasate, stabilită în funcție de moneda în care este denominat contractul, respectiv EURIBOR pentru euro (...), conform Normei nr. 11/2002 a B.N.R. 27

Împotriva acestei decizii a declarat recurs banca pârâtă, susținând că pct. 5 din convențiile de creditare face referire la dobânda de referință variabilă a B.C.R., o dobândă standardizată, unică pentru plaja de produse oferite de Bancă persoanelor fizice și raportată în permanență către B.N.R.

I.C.C.J. a admis recursul băncii, reținând că instanța nu a fost investită niciun moment cu un capăt de cerere privind validitatea ori caracterul abuziv al clauzei deduse judecății. Interpretarea cerută instanței de judecată prin cererea introductivă cu privire la conținutul exact al dobânzii curente și la modul de aplicare al dispozițiilor art. 5 din Contractele de credit, trebuia realizată exclusiv prin prisma regulilor speciale de interpretare instituite de legiuitorul civil, fără știrbirea forței obligatorii a convențiilor și cu respectarea aparenței de legalitate de care acestea se bucurau. Intervenția instanței în conținutul contratului 28

este în mod vădit nelegală, ea depășind limitele cadrului procesual cu care a fost învestită și aducând atingere principiului disponibilității.

Considerând că ne-am afla în prezența unei clauze îndoielnice, în absența unei definiții contractuale clare, explicite a sintagmei „dobânda de referință", instanța de apel constată identitatea între sintagma „dobânda de referință variabilă" și sintagma „EURIBOR".

29 Reținând existența unei „divergențe de opinii între părți cu privire la înțelesul sintagmei dobândă de referință variabilă", instanța apelului constată o identitate între această sintagmă și sintagma „EURIBOR", în vădită contradicție cu termenii neechivoci ai convențiilor de creditare. Astfel, instanța apelului procedează la o interpretare în mod vădit excesivă, denaturând intenția părților și îndepărtându-se de înțelesul termenilor utilizați în corpul contractului. Interpretarea sistematică a clauzelor contractuale conduc la această unică concluzie, sintagma „dobânda de referință" nefiind sinonimă și neconfundându-se cu indicele „EURIBOR".

Ca urmare, instanța de recurs recursul declarat de pârâta B.C.R. SA împotriva deciziei nr. 24/A-COM din 11 aprilie 2012 pronunțată de Curtea de Apel Pitești, Secția a II-a civilă, de contencios administrativ și fiscal (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 4821 din 5 decembrie 2012, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

30 ***Comentariu critic:*** În speță, instanța apelului face o corectă aplicare a normelor legale relative la caracterul abuziv al clauzelor contractuale, decizie infirmată însă în mod bulversant de către instanța de recurs.

Consumatorii invocau, în rezumat, caracterul ambiguu, vizibil echivoc și generator de abuz al clauzei privitoare la dobânda variabilă, clauză conform căreia se va aplica o „dobândă de referință variabilă" pentru un credit în euro, fără a se indica expres în contract modul de calcul al dobânzii variabile și indicii obiectivi de referință în funcție de care vor interveni modificările dobânzii.

Banca pârâtă a susținut că „dobânda de referință variabilă" pentru creditele în euro este dobânda variabilă aplicată în sediile sale (B.C.R.), fără raportare la EURIBOR și a reușit să convingă judecătorii I.C.C.J. că ar trebui să se abțină de la ingerințe în textul contractual, întrucât instanța de judecată nu ar putea completa contractul peste voința părților, introducând indicele EURIBOR acolo unde acesta nu a fost menționat de către părți din start.

Evident că banca recurentă avea dreptate în a susține că instanța nu poate completa ea însăși un contract lacunar, nefiind misiunea instanțelor civile și comerciale aceea de a construi textul contractului litigios.

Numai că aceasta nu înseamnă nicidecum că respectiva clauză litigioasă nu era abuzivă, prin aceea că se referea la o dobândă variabilă fără a indica maniera obiectivă de calcul și indicatorii de referință precișiîn funcție de care B.C.R. va calcula ulterior dobânda variabilă.

Reclamanții contractaseră credite în euro cu dobândă variabilă 31
conform contractului, care stipula că se aplică o „dobândă de referință variabilă". Profitând de imprecizia crasă a acestei sintagme, banca a majorat ulterior dobânda cu 3-4 %, susținând că respectiva clauză se referă la dobânda calculată conform indicatorilor proprii ai B.C.R.

Debitorii au reclamat modul imprecis în care fusese stabilită dobânda variabilă în textul contractual și au cerut instanței să interpreteze clauza în sensul aplicării unor indicatori obiectivi, ușor verificabili și care să nu depindă unilateral de voința băncii, cum ar fi indicele EURIBOR.

Este limpede că, strict tehnic, instanța nu ar putea introduce ea 32
însăși un indicator de referință, precum EURIBOR/ ROBOR/ LIBOR ș.a., atât timp cât banca creditoare nu a convenit acest indicator în mod expres în contract, banca neputând fi silită prin hotărâre judecătorească să practice un anumit tip de dobândă variabilă ori să recurgă la anumiți indicatori de referință.

Numai că, așa fiind, concluzia logică nu este aceea a instanței 33
de recurs, cum că se revine la o dobândă variabilă conform voinței unilaterale, discreționare a B.C.R., afișată în sediile sale, ci concluzia ar fi putut fi aceea că – atât timp cât banca nu a fixat până la capăt dobânda variabilă arătând indicii de referință pentru aceasta în contract, respectiv dacă în contract lipsesc referințe concrete și la o dobândă fixă, creditul trebuie considerat a fi acordat fără dobândă. Concluzia este sustenabilă tehnic prin aceea că revine băncii misiunea de a se asigura în faza precontractuală că a introdus în contractul de adeziune suficiente elemente precise și clare de calcul al dobânzii, în caz contrar creditul fiind considerat a fi acordat fără dobândă. Aceasta înseamnă că instanța nu va construi ea însăși contractul, ci va lua act de absența unei dobânzi contractuale suficient de precise.

De aceea, decizia instanței de apel fusese una echilibrată și echitabilă, atunci când a decis că – mai degrabă decât să considere creditul a fi

gratuit (fără dobândă) – va interpreta clauza litigioasă ca referindu-se la indicele EURIBOR pentru dobânda variabilă. Soluția era în acord și cu opțiunea de bun simț și de bună credință a debitorilor, care nu solicitau să se constate caracterul gratuit al creditului, ci să se aplice un indicator obiectiv precum EURIBOR pentru dobânda variabilă.

Decizia instanței de recurs trebuie, deci, lecturată sub rezerva acestor observații.

3.3. Dobândă variabilă „în funcție de evoluția pieței financiare" – caracter abuziv al clauzei

34 Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București, reclamanții E.R. și E.O. au chemat în judecată banca R.B.S.B. România S.A. solicitând ca, prin hotărârea ce se va pronunța, să se dispună constatarea nulității parțiale a contractului de credit ipotecar și garanție reală mobiliară. Prin respectivul contract, banca a acordat împrumutaților un credit ipotecar în euro pentru achiziționarea în scop locativ a unui imobil.

Prin sentința comercială nr. 836 din 3 februarie 2010 a Tribunalului București, Secția a VI-a comercială, cererea reclamanților a fost admisă și s-a constatat nulitatea parțială a contractului de credit ipotecar în ceea ce privește clauzele prevăzute la art. 4.3, art. 4.4 și art. 4.5 din contract.

Pentru a pronunța această sentință, instanța a reținut că, pârâta a stipulat prin art. 4.3 posibilitatea de a modifica nivelul ratei dobânzii „în cazul în care evoluția pieței monetare/ financiare va justifica o asemenea măsură", fără să precizeze în concret un indice de referință verificabil. Ipoteza menționată de Bancă la art. 4.3 – „evoluția pieței monetare/ financiare" este un criteriu generic, care nu corespunde noțiunii de „indice" în înțelesul normelor BNR și nu permite reclamanților să verifice dacă majorarea dobânzii este judicios dispusă, ori dacă era necesară și proporțională scopului urmărit.

35 Împotriva acestei sentințe a declarat apel SC R.B.S.B. România SA, respins ca nefondat prin decizia comercială nr. 169 din 13 aprilie 2011 a Curții de Apel București, Secția a V-a comercială.

Recursul introdus de banca pârâtă a fost respins ca nefondat (I.C.C.J, Secția a II-a civilă, decizia nr. 913 din 23 februarie 2012, www.scj.ro, adresă consultată în 18 ianuarie 2014).

Art. 37[1]. [1] **În cazul în care debitorul solicită refinanțarea creditului la aceeași bancă, în măsura în care acesta s-a dovedit bun-platnic, banca va examina cererea și, în funcție de situația financiară a acestuia, poate acorda creditul de refinanțare, respectându-se toate condițiile noii oferte de creditare.**

Comentariu

Textul legal comentat a fost introdus prin Legea nr. 288/2010, neregăsindu-se printre dispozițiile Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori a cărei transpunere în dreptul intern a avut loc prin adoptarea O.U.G. nr. 50/2010. Este vorba despre un articol introdus în urma dezbaterilor legislative, în cadrul cărora s-a considerat oportun să se sublinieze expres în lege că băncile au un drept de apreciere a oportunității acceptării sau respingerii cererilor de refinanțare adresate de către proprii debitori. În principiu, textul de lege comentat este unul inutil, nefăcând altceva decât să reitereze o asertiune care este un loc comun în dreptul contractelor. Singura utilitate îi poate fi găsită în planul ***refuzului de contractare***, care în Dreptul consumatorului este interzis și sancționat inclusiv cu amendă contravențională. Profesioniștii comerțului și serviciilor nu au dreptul de a refuza să contracteze cu consumatorii, potrivit dispozițiilor Codului consumului, cu excepția ***refuzului legitim***, iar în materia contractelor de credit, reprezintă un asemenea motiv legitim de refuz, după cum rezultă din dispozițiile articolului comentat, situația în care debitorul care solicită refinanțarea creditului al aceeași bancă s-a dovedit un rău-platnic (i) ori situația sa financiară nu justifică acordarea creditului de refinanțare (ii). 1

Încălcarea dispozițiilor art. 37[1] de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 2

Art. 38. **(1) Calculul ratei lunare a dobânzii/comisioanelor se va face:**

a) fie pe baza anului calendaristic de 365 sau 366 de zile în cazul anului bisect, luând în calcul la numărătorul fracției formulei, numărul efectiv de zile cuprins între scadențe, iar la numitorul aceleiași fracții, 365 sau 366 de zile, după caz;

---

[1] Art. 37[1] a fost introdus prin art. I pct. 19 din Legea nr. 288/2010.

b) fie luând în calcul la numărătorul fracției numărul 30 zile, iar la numitorul fracției numărul 360.

(1[1]) [1] Rambursarea creditelor se poate face în două moduri: prin rate egale (anuități) sau prin rate descrescătoare. Consumatorul are dreptul să aleagă modalitatea prin care dorește să ramburseze creditul.

(2) [2] Dobânda penalizatoare se calculează pe bază de procent fix și se aplică la sumele restante în conformitate cu prevederile contractului de credit, cu excepția sumelor provenite din calculul dobânzii.

(3) Rata dobânzii aplicabilă în cazul creditelor restante nu poate depăși cu mai mult de două puncte procentuale rata dobânzii aplicată atunci când creditul nu înregistrează restanță, în cazul în care consumatorul sau soțul/soția acestuia se afla în una dintre următoarele situații: șomaj, reducere drastică a salariului, deces. Prin reducerea drastică a salariului se înțelege o reducere de cel puțin 15% din valoarea acestuia. Această dobândă va fi percepută până la încetarea evenimentului care a generat reducerea veniturilor, dar nu mai mult de 12 luni. În caz de deces, perioada nu poate fi mai mică de 6 luni.

Comentariu

1 Textul legal comentat desfășoară pe trei paliere diferite rigorile aplicabile *calculului dobânzii:*

(i) dobânda uzuală poate fi calculată, într-o primă modalitate, pe baza anului calendaristic de 365 sau 366 de zile în cazul anului bisect, luând în calcul la numărătorul fracției formulei, numărul efectiv de zile cuprins între scadențe, iar la numitorul aceleiași fracții, 365 sau 366 de zile, după caz;

(ii) dobânda uzuală poate fi calculată, într-o a doua modalitate, luând în calcul la numărătorul fracției numărul 30 zile, iar la numitorul fracției numărul 360;

(iii) ***dobânda penalizatoare*** se calculează în cazul creditelor restante pe bază de procent fix și se aplică la sumele restante în conformitate cu prevederile contractului de credit, cu excepția sumelor provenite din calculul dobânzii; dobânda penalizatoare se va aplica așadar numai asupra capitalului, nu și asupra dobânzii uzuale, fiind interzisă aplicarea de dobândă la dobândă.

---

[1] Alin. (1[1]) de la art. 38 a fost introdus prin art. I pct. 20 din Legea nr. 288/2010.

[2] Alin. (2)-(3) de la art. 38 sunt reproduse astfel cum au fost modificate prin art. I pct. 21 din Legea nr. 288/2010.

Importantă de remarcat în textul legal comentat este includerea 2
expresă a unor ipoteze speciale de neexecutare a obligației de rambursare de către debitor, în care dobânda penalizatoare nu va putea depăși o anumită limită legală. Este vorba despre situații de ***justificare obiectivă a restanțelor***, generate de: (a) șomaj; (b) deces; (c) reducere drastică a salariului – cu cel puțin 15%. Toate cele trei situații pot viza fie consumatorul care este parte la contractul de credit, fie soțul/soția acestuia. Legiuitorul a stabilit un plafon maxim pentru dobânda penalizatoare aplicată creditelor restante din motive obiective dintre cele astfel enumerate, în aceste cazuri dobânda penalizatoare neputând depăși cu mai mult de două procente dobânda uzuală. De pildă, dacă pentru creditul restant a fost inițial stabilită în contract o dobândă uzuală fixă de 10,8% pe an, dobânda penalizatoare aplicată restanțelor nu poate depăși 12,8% pe an, dacă debitorul de regăsește într-un din ipotezele legale (șomaj, deces, reducere a salariului cu peste 15%). Tot astfel dacă în contract a fost stipulată o dobândă variabilă în funcție de indicatori contractuali obiectivi, dobândă care, în momentul înregistrării restanței, era de 12,3%, dobânda penalizatoare poate fi în acest caz de maximum 14,3%. Nu există în schimb un plafon legal pentru dobânda penalizatoare aplicabilă creditelor restante din motive subiective sau care nu se regăsesc în lista celor indicate de lege. În anumite situații, ținând cont de echilibrul contractual, instanța de judecată poate cenzura dobânda penalizatoare aplicată restanțelor nejustificate obiectiv, pentru abuz de drept (abuzul de libertate contractuală); de pildă, o dobândă penalizatoare de 110% pe an practicată de o societate comercială de servicii financiare poate fi considerată abuzivă, iar clauza care o stipulează să fie anulată din acest motiv, judecătorul fiind suveran în aprecierea de la caz la caz a caracterului abuziv al clauzelor contractuale.

Articolul comentat stabilește și că debitorul consumator are dreptul de a alege modalitatea prin care dorește să ramburseze creditul, putând opta în momentul încheierii contractului de credit între două moduri de rambursare: (a) prin rate egale (anuități); (b) prin rate descrescătoare.

Încălcarea dispozițiilor art. 38 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

Tabelul 6. Modalități de calcul al dobânzii

<table>
<tr><td>Dobânda uzuală – DU</td><td colspan="4">Ex. 30 zile/ 360</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Dobânda penalizatoare - DP</td><td>Situații ordinare – întârziere culpabilă a plății</td><td colspan="3">Procent fix aplicat capitalului</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Situații excepționale – întârzierea plății motivată obiectiv</td><td rowspan="3">DU + max. 2%</td><td>1. șomaj</td><td rowspan="3">Consumatorul - soțul/ soția acestuia</td></tr>
<tr><td>2. deces</td></tr>
<tr><td>3. reducere drastică a salariului > 15%</td></tr>
</table>

Art. 39. [1] **În cazul imposibilității consumatorilor de a accepta majorarea dobânzii, creditorul nu are dreptul să denunțe unilateral sau să rezilieze contractul. Creditorul trebuie să facă o propunere, transmisă în scris, de reeșalonare sau de refinanțare a creditului, în raport cu veniturile actuale ale consumatorului.**

Comentariu

Textul legal comentat vizează contractele de credit cu dobândă variabilă și anume situațiile în care consumatorul consideră că nu poate accepta majorarea dobânzii. Mai multe situații pot fi decelate:

1 (a) în principiu, în acest caz, ***debitorul are dreptul de a rezilia contractul***, restituind integral capitalul împrumutat, creditorul având dreptul la o compensație pentru rambursare anticipată în condițiile și între limitele legale;

2 (b) dacă debitorul nu poate/ nu dorește să restituie capitalul împrumutat și să rezilieze contractul, textul legal de mai sus ***interzice băncii/ societății comerciale de servicii de finanțare să rezilieze unilateral*** convenția de credit, întrucât o asemenea decizie ar fi abuzivă (în numeroase ipoteze, consumatorul neputând face față cerinței de a rambursa imediat și integral creditul); deosebirea se justifică prin

[1] Art. 39 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 22 din Legea nr. 288/2010.

dezechilibrul de forțe (financiar, informațional, psihologic) dintre părțile contractului de credit. În acest caz, creditorul profesionist va trebui să facă în scris o propunere de reeșalonare/ refinanțare a creditului, în raport cu veniturile efective ale consumatorului, care să permită acestuia continuarea raporturilor contractuale.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Tabelul 7. Drepturile consumatorului în situațiile de majorare a dobânzii

a. dreptul de reziliere unilaterală a contractului	**Restituirea capitalului** + compensație de rambursare anticipată
b. dreptul de a primi o propunere scrisă de reeșalonare/ refinanțare	**Reeșalonarea datoriilor restante/** contractarea unui credit de refinanțare

Art. 40. **(1) Sunt interzise clauzele contractuale care dau dreptul creditorului să modifice unilateral clauzele contractuale fără încheierea unui act adițional, acceptat de consumator.**

(2) Creditorul trebuie să poată face dovada că a depus toate diligențele pentru informarea consumatorului cu privire la semnarea actelor adiționale.

(3) În cazul modificărilor impuse prin legislație, nesemnarea de către consumator a actelor adiționale prevăzute la alin. (1) este considerată acceptare tacită. În acest caz se interzice introducerea în actele adiționale a altor prevederi decât cele impuse prin legislație. Introducerea în actele adiționale a oricăror altor prevederi decât cele impuse prin legislație sunt considerate nule de drept.

(4) Se interzice introducerea în contractele de credit a clauzelor prin care:

a) consumatorul este obligat să păstreze confidențialitatea prevederilor și a condițiilor contractuale;

b) [1] **creditorul poate declara scadent sau denunța unilateral contractul ori poate penaliza consumatorul în cazul afectării reputației creditorului;**

[1] Lit. b) de la alin. (4) al art. 40 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 23 din Legea nr. 288/2010.

c) [1] **creditorul poate declara scadent anticipat creditul în cazul în care consumatorul nu şi-a îndeplinit obligaţiile conform altor contracte de credit încheiate cu alţi creditori;**

d) creditorul impune consumatorului încheierea contractului de asigurare a bunurilor aduse în garanţie cu o societate agreată de bancă.

(5) [2] **Creditorii nu au dreptul să refuze încasarea ratelor de credit în moneda în care s-a acordat creditul, cu excepţia operatorilor economici care încheie contracte de leasing.**

Comentariu

Sumar

§1. Clauze bancare abuzive 1
§2. Jurisprudenţă. Clauza potrivit căreia creditorul poate declara scadent anticipat creditul în cazul în care consumatorul nu şi-a îndeplinit obligaţiile conform altor contracte de credit încheiate cu alţi creditori – clauză abuzivă 12

§1. Clauze bancare abuzive

1 Interdicţiile impuse creditorilor profesionişti prin textul legal comentat se desfăşoară pe trei paliere:

(i) ***este interzisă modificarea unilaterală a clauzelor*** unui contract de credit; în nicio altă situaţie, cu excepţia modificărilor legislative, creditorul nu poate proceda la modificarea din iniţiativa sa a clauzelor pe parcursul derulării raporturilor contractuale; modificarea unilaterală a clauzelor ar reprezenta principala şi cea mai agresivă formă de abuz contractual comis de profesioniştii comerţului/ serviciilor, iar art. 40 din O.U.G. nr. 50/2010 o interzice expres.

2 În esenţă, textul art. 40 este unul de incriminare a unor clauze contractuale ca fiind ***clauze abuzive***; cea mai agresivă dintre acestea este clauza contractuală care autorizează aprioric creditorul să modifice unilateral contractul pe parcurs; este vorba despre o clauză expresă inclusă în contractul de credit (preredactat de către creditorul profesionist, ca fiind un contract de adeziune); or, o asemenea clauză

---

[1] Lit. c)-d) de la alin. (4) al art. 40 au fost introduse prin art. I pct. 24 din Legea nr. 288/2010.

[2] Alin. (5) de la art. 40 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 25 din Legea nr. 288/2010.

este nulă *ex lege*, contractul de credit neputând fi modificat unilateral, ci numai prin *mutuus dissensus – mutuus consensus*, ca orice alt act format bilateral, printr-un acord de voințe. Încheierea unui ***act adițional*** este deci obligatorie în toate cazurile, ceea ce dă consumatorului dreptul de a accepta modificările, prin semnarea actului adițional (a); de a le contesta, caz în care se poate adresa instanței cu o cerere în reprimarea clauzelor abuzive – în măsura în care acestea creează un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților (b) sau de a rezilia contractul, restituind capitalul și plătind o compensație de rambursare anticipată (c).

Modificările impuse prin legislație urmează un regim juridic mai 3
suplu, astfel încât eventuala tergiversare a semnării actului adițional de către consumator/ eventuala lipsă de reacție a consumatorului de a se conforma noilor dispoziții legale să poată fi ușor înfrânte, prin aceea că orice asemenea modificări ale contractelor de credit impuse prin legislație (neavând loc din inițiativa creditorului/ debitorului și neimplicând voința juridică a acestora, neavând caracter voluntar) vor face parte integrantă a contractului în mod automat. În cazul modificărilor impuse prin legislație, nesemnarea de către consumator a actelor adiționale prevăzute în art. 40 alin. (1) este considerată ***acceptare tacită***. În acest caz, se interzice însă introducerea în actele adiționale a altor prevederi decât cele impuse prin legislație; o altă posibilă formă de abuz contractual este încercarea profesioniștilor bancari de a introduce în actul adițional considerat a fi acceptat tacit și a altor prevederi decât cele impuse prin legislație (și în cazul cărora acceptarea consumatorului ar fi considerată tacită). Or, introducerea în actele adiționale acceptate tacit a oricăror altor prevederi decât cele impuse prin legislație atrage considerarea acestor prevederi contractuale ca fiind *nule de drept*.

(ii) interzicerea refuzului creditorilor de a încasa ratele de credit 4
în ***moneda în care s-a acordat creditul***, cu excepția operatorilor economici care încheie contracte de *leasing*; de pildă, conform acestui text legal, un creditor profesionist nu poate refuza achitarea în lei a unui credit acordat în lei și nici să solicite achitarea în lei a ratelor unui credit acordat în euro;

(iii) reprimarea ca fiind ***clauze abuzive lovite de nulitate de drept*** 5
a anumitor clauze contractuale. Astfel, ***clauza prin care consumatorul***

este obligat să păstreze confidențialitatea prevederilor și a condițiilor contractuale este considerată a fi abuzivă în mod absolut, întrucât îngreunează/ obstaculează liberul acces la justiție al consumatorului, încălcând astfel un drept constituțional al acestuia; orice litigiu implicând banca/ societatea comercială de servicii financiare, respectiv orice plângere adresată ANPC de către consumatorul debitor va presupune dezbaterea dispozițiilor contractuale litigioase, scop în care consumatorul nu poate fi obligat prin contract să păstreze secretul unor astfel de dispoziții.

6 Tot astfel, este nulă de drept clauza prin care ***creditorul poate declara scadent/ denunța unilateral contractul/ poate penaliza consumatorul în cazul afectării reputației creditorului;*** este vorba despre situațiile în care creditorul ar rezilia contractul ori ar penaliza consumatorul pe motiv că acesta a afectat reputația băncii. Asemenea clauze sunt ***nule absolut*** chiar dacă au fost semnate de către consumator, întrucât sunt întrunite criteriile clauzelor abuzive: o clauză care nu a putut fi negociată de către consumator, ci a fost impusă unilateral de către creditorul profesionist, contrar bunei-credințe contractuale și generând astfel un dezechilibru semnificativ între pozițiile contractuale ale celor două părți. Rațiunea principală a sancțiunii nulității în aceste cazuri ține tot de încălcarea liberului acces la justiție, ca drept fundamental al consumatorului, întrucât creditorul ar putea susține că orice plângere formulată contra sa de către consumator este de natură să afecteze reputația creditorului. De aceea, consumatorul nu poate fi timorat în exercitarea dreptului să de acces la justiție prin amenințarea cu rezilierea unilaterală a contractului (ceea ce l-ar plasa pe consumator în situația de a trebui să ramburseze imediat și integral creditul contractat) ori cu aplicarea de penalități.

7 Clauza care autorizează ***creditorul să declare scadent anticipat creditul în cazul în care consumatorul nu și-a îndeplinit obligațiile conform altor contracte de credit*** încheiate cu alți creditori este la rândul său abuzivă, fiind lovită de nulitate absolută. Ca și în cazurile de mai sus, simpla constatare a existenței clauzei în textul contractual este suficientă pentru a atrage nulitatea parțială a contractului (în privința clauzelor abuzive), instanța constatând această nulitate și dispunând menținerea raporturilor contractuale ca și cum respectiva clauză nu ar fi fost stipulată în contract. Spre deosebire de clauzele abuzive relative, în cazul cărora instanța trebuie să investigheze existența unui dezechilibru

semnificativ între prestații, în cazul clauzelor absolut abuzive de tipul celor menționate în art. 40 din O.U.G. nr. 50/2010, simpla prezență a acestora în contract reprezintă o formă de abuz contractual sancționată cu nulitatea de drept, neexistând posibilitatea ca efectul unor asemenea clauze să fie edulcorat prin drepturi corelative acordate contractual consumatorului.

Or, clauza care ar autoriza creditorul să rezilieze unilateral contractul pe motivul restanțelor înregistrate de debitor în cadrul altor contracte (de credit, telefonie mobilă ş.a.) este nulă de drept, pe de o parte pentru că încalcă principiul forței obligatorii a contractului – convenția de credit trebuind respectată de către ambele părți, pe de altă parte pentru că încalcă principiul autonomiei patrimoniale a debitorului. În aceste cazuri, banca/ creditorul profesionist fie beneficiază de garanții asociate creanței în propriul contract de credit, ceea ce înseamnă că nu poate justifica rezilierea pentru neexecutarea de către debitor a altor obligații de plată față de alți creditori (a), fie este un creditor chirografar (întrucât nu a solicitat garanții în momentul acordării creditului), caz în care nu poate rupe raportul de egalitate cu ceilalți creditori chirografari ai debitorului, nici nu poate condiționa respectarea propriului contract de executarea unor contracte care nu se află în raporturi de accesorialitate/ interdependență cu actualul contract de credit, reprezentând pentru bancă *res inter alios acta* (b). 8

Clauza prin care ***creditorul impune consumatorului încheierea contractului de asigurare a bunurilor aduse în garanție cu o societate agreată de bancă*** este lovită de nulitate absolută, fiind abuzivă pentru că încalcă libertatea consumatorului de a alege partenerul contractual. Banca nu poate impune consumatorului identitatea societății de asigurare, dispoziția legală comentată venind astfel să contracareze și tentația băncilor de a favoriza în mod explicit societățile de asigurare făcând parte din propriul trust. Creditorul este liber să impună sau nu încheierea accesorie a unui contract de asigurare, fiind licite clauzele care impun debitorului să încheie o asigurare de viață/ invaliditate sau șomaj, respectiv o asigurare a imobilului contra anumitor calamități naturale ş.a., fără a putea impune în schimb consumatorului să încheie contractul de asigurare cu o anumită societate de asigurări agreată de bancă. 9

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 10

11 *Tabelul 8. Clauze bancare absolut abuzive*

Specii		Încalcă:
(a)	Clauza de modificare unilaterală a contractului fără act adițional	Libertatea contractuală a consumatorului; principiul forței obligatorii a contractului
(b)	Clauza de confidențialitate a prevederilor contractuale	Liberul acces la justiție al consumatorului
(c)	Clauza de reziliere pentru afectarea reputației creditorului	Liberul acces la justiție al consumatorului
(d)	Clauză de reziliere pentru neexecutarea obligațiilor de plată în baza altor contracte	Principiul forței obligatorii a contractului
(e)	Clauza de impunere a identității societății de asigurare	Libertatea contractuală a consumatorului (libera alegere a partenerului contractual)

§2. Jurisprudență. *Clauza potrivit căreia creditorul poate declara scadent anticipat creditul în cazul în care consumatorul nu și-a îndeplinit obligațiile conform altor contracte de credit încheiate cu alți creditori – clauză abuzivă*

12 Prin cererea înregistrată sub nr. 27826/300/2010 la Judecătoria sectorului 2 București, reclamanții M.M. și M.M.I. au chemat în judecată pe pârâta SC V. România SA București, solicitând instanței să constate nulitatea absolută a clauzelor contractuale incluse în convenția de credit din 21 decembrie 2007, respectiv art. 3 lit. d) din Condițiile Speciale, art. 8.1 lit. a) - liniuța a doua și a treia din Condițiile Generale ale Convenției, art. 8 lit. c) și d din Condiții Generale ale Convenției, art. 10.1, art. 10.2, art. 5 lit. a) și art. 3.5 din Condițiile Generale ale Convenției; să fie obligată pârâta la eliminarea acestor clauze contractuale; să se constate că până la data formulării acțiunii reclamanții au achitat suma de 30.972,82 franci elvețieni, reprezentând comision de risc, în baza unei clauze lovite de nulitate absolută, și că această plată este nedatorată; să se constate compensația sumei de 30.972,82 franci elvețieni și restul debitului, până la concurența primei sume.

Prin sentința civilă nr. 89 din 7 ianuarie 2011 a Judecătoriei Sectorului 2 București, Secția civilă, a fost declinată competența de soluționare a cauzei în favoarea Tribunalului București.

Prin sentința comercială nr. 8644 din 29 iunie 2011 pronunțată 13
de Tribunalul București, secția a VI-a comercială, s-a admis în parte cererea de chemare în judecată formulată de reclamanții M.M. și M.M.I. în contradictoriu cu pârâta SC V. România SA. Tribunalul a constatat că art. 3 lit. d) din Condițiile Speciale, art. 5 lit. a) din Condițiile Speciale, pct. 3.5 din secțiunea Costuri, referitoare la comisionul de risc din Condițiile Speciale, art. 8.1 lit. a) liniuța a doua și a treia, lit. c), d din Condițiile speciale, art. 10.1 și 10.2 din Condițiile Speciale ale Convenției de credit nr. 0134051 din 21 decembrie 2007 constituie ***clauze abuzive*** în sensul art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000.

Între reclamanții M.M. și M.M.I., în calitate de împrumutați, și pârâta SC V. România SA, în calitate de împrumutător, s-a încheiat contractul de credit în valoare de 410.000 franci elvețieni, cu garanție ipotecară, în vederea dobândirii unui imobil.

Potrivit art. 3 lit. a) din contract, părțile au stabilit că împrumutatul datorează băncii dobânda curentă de 4,25%; conform lit. d), banca putând revizui rata dobânzii curente în cazul apariției unor schimbări semnificative pe piața monetară, urmând să aducă la cunoștința împrumutatului noua rată a dobânzii, rata dobânzii astfel modificată urmând a se aplica de la data comunicării. Conform art. 5 lit. a), s-a stabilit plata unui comision de risc de 0,22% aplicat la soldul creditului, plătibil lunar, în zile de scadență, pe toată perioada de derulare a convenției.

Potrivit art. 8.1 lit. a) liniuța a doua și a treia și litera c) din Condițiile Generale ale Convenției, „în cazul în care se ivește vreuna din situațiile următoare, atunci în orice moment Banca va avea dreptul, pe baza unei notificări transmise împrumutatului, codebitorului și garantului să declare soldul creditului ca fiind scadent anticipat, rambursabil imediat, împreună cu dobânda acumulată și toate celelalte costuri datorate Băncii, conform Convenției dacă:

a) împrumutatul nu își îndeplinește obligația de plata a sumei principale, a dobânzilor sau a oricăror costuri datorate conform altor Convenții încheiate de împrumutat cu Banca;

b) conform altor convenții de credit încheiate de împrumutat cu alte societăți financiare/ de credit;

c) în cazul apariției unei situații neprevăzute, care, în opinia Băncii, face să devină improbabil ca împrumutatul să-şi poată îndeplini obligațiile asumate conform Convenției;

d) în cazul apariției unei situații neprevăzute conform căreia, în opinia Băncii, creditul acordat nu mai este garantat corespunzător.

14 În ceea ce privește clauza prevăzută la art. 3 lit. d) potrivit căreia „banca poate revizui rata dobânzii curente în cazul apariției unor ***schimbări semnificative pe piața monetară***, urmând să aducă la cunoştința împrumutatului noua rată a dobânzii; rata dobânzii astfel modificată se va aplica de la data comunicării", prima instanță a reținut că o atare clauză ridică probleme sub aspectul echilibrului contractual, în sensul că oferă pârâtei dreptul discreționar de a revizui rata dobânzii curente, fără ca noua rată să fie negociată cu clientul, acesta urmând a fi doar înştiințat.

Conform art. 1 lit. a) din anexa la Legea nr. 193/2000, în principiu, o clauză care dă dreptul furnizorului de servicii financiare de a modifica rata dobânzii în mod unilateral, nu este abuzivă, cu condiția ca acest lucru să se facă în baza unui motiv întemeiat, prevăzut şi în contract şi, totodată, cu condiția informării imediate a clientului, care să aibă, de asemenea, libertatea de a rezilia imediat contractul.

Or, motivul întemeiat prevăzut în contractul supus analizei este acela al „evoluției pieței financiare sau politica de credite a băncii", fără prezentarea altor elemente de identificare. Pentru a reține stipularea în contract a unui motiv pentru revizuirea ratei dobânzii este necesară prezentarea unei situații clare, corespunzător descrisă, care să ofere clientului posibilitatea de a cunoaşte de la început că, dacă acea situație se va produce, dobânda va fi mărită. Totodată, motivul trebuie să fie suficient de clar arătat, pentru ca, în eventualitatea unui litigiu în legătură cu aplicarea unei astfel de clauze, instanța judecătorească să aibă posibilitatea de a realiza un control judiciar adecvat şi eficient pentru a conchide în sensul existenței sau inexistenței situației care constituie motiv pentru majorarea dobânzii.

Motivele menționate, respectiv „evoluția pieței financiare sau politica de credite a băncii", nu îndeplinesc această condiție, astfel că, în eventualitatea unui litigiu, nu numai că nu se poate aprecia dacă este întemeiat sau nu, dar nici nu se poate stabili, conform unor criterii obiective, dacă s-a produs, fiind de netăgăduit că piața financiară

evoluează diferit în funcție de indicele la care se raportează. Această modalitate de exprimare face ca respectiva clauză să fie interpretată doar în favoarea împrumutătorului, servind doar intereselor acestuia, fără a da posibilitatea consumatorului de a verifica dacă majorarea este judicios dispusă și dacă era necesară și proporțională scopului urmărit.

Contractul încheiat este unul de adeziune, clauzele cuprinse fiind prestabilite de către împrumutător, fără a da posibilitatea cocontractantului de a modifica sau înlătura vreuna din aceste clauze. Consumatorul nu a avut posibilitatea sa negocieze nicio clauză din contract, întregul act juridic fiindu-i impus, în forma respectivă, de către bancă. Conform art. 4 alin. ultim din Legea nr. 193/2000, băncii îi revenea obligația de a dovedi că a negociat, în mod direct, această clauză cu împrumutatul, ceea ce nu s-a întâmplat în cauză.

Prin necircumstanțierea, în niciun mod, a elementelor care-i permit băncii modificarea unilaterală a dobânzii curente contractuale, prin neindicarea niciunui criteriu care să-i dea băncii acest drept, lăsând la libera sa apreciere majorarea dobânzii, această clauză încalcă prevederile legale incidente în materie, fiind de natură să îl prejudicieze pe consumator.

Instanța a reținut că sunt abuzive și clauzele menționate în cuprinsul art. 8.1 lit. a) liniuța a doua și a treia, lit. c), d) din Condițiile speciale, care se referă la dreptul băncii de a declara scadența anticipată a creditului, rambursabil imediat împreună cu dobânda acumulată și toate celelalte costuri datorate Băncii conform Convenției.

Aceste clauze, pentru a nu fi abuzive, ***ar trebui să vizeze exclusiv raporturile contractuale dintre părți, iar nu cele încheiate de client cu alte unități de creditare*** sau chiar cu aceeași bancă, pentru că scadența anticipată a creditului trebuie să fie în legătură cu acel credit, iar nu cu altele, într-un astfel de caz creându-se un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților. Astfel, consumatorul se vede plasat în situația în care ar trebui să ramburseze imediat creditul obținut, cu toate că plata ratelor se face constant și la termen, în cazul în care nu ar achita ratele scadente ale unui alt credit, deși neplata s-ar putea datora contestării datoriei sau altor cauze, neimputabile împrumutatului. 15

De asemenea, caracterul abuziv al dispozițiilor art. 8.1 lit. c) și d) transpare din ***formulările generale și echivoce*** folosite pentru alte situații de declarare anticipată a scadenței, respectiv „situație neprevăzută”, 16

„în opinia Băncii", „să devină improbabil", „garantat corespunzător", formulări care sunt departe de a oferi posibilitatea reală unui observator independent să aprecieze asupra temeiniciei unui astfel de motiv. În realitate, aceste clauze oferă băncii dreptul exclusiv și discreționar de a declara soldul creditului scadent anticipat, fără ca instanța învestită cu verificarea legalității unei astfel de măsuri să se poată pronunța într-un sens sau altul. Prin urmare, clauza analizată este abuzivă, întrucât exclude, prin modul în care este formulată, posibilitatea verificării îndeplinirii condițiilor pe care le cuprinde.

Instanța de apel, respectiv instanța de recurs au menținut decizia primei instanțe (I.C.C.J., Secția a II-a civ., dec. nr. 686/2013, www.scj.ro, adresă consultată la data de 18 ianuarie 2014).

Art. 41. **(1)** [1] **Orice notificare cu privire la modificarea conținutului clauzelor contractuale referitoare la costuri va fi transmisă consumatorilor cu cel puțin 30 de zile înainte de aplicarea acestora, cu excepția situațiilor în care consumatorul solicită modificări ale contractului care implică schimbarea costurilor, de exemplu prelungirea perioadei de creditare sau modificarea ratelor.**

(2) Consumatorul are la dispoziție un termen de 15 zile de la primirea notificării pentru a comunica opțiunea sa de acceptare sau de neacceptare a noilor condiții.

(3) Neprimirea unui răspuns din partea consumatorului în termenul menționat anterior nu este considerată acceptare tacită și contractul rămâne neschimbat.

(4) În cazul în care consumatorul nu acceptă noile condiții, creditorul nu are dreptul de a penaliza consumatorul sau de a declara creditul scadent.

Comentariu

1 Articolul comentat vizează o ***obligație de notificare*** incumbând creditorilor cu privire la orice ***modificări ale costurilor*** contractului de credit. Astfel, orice notificare cu privire la modificarea conținutului clauzelor contractuale referitoare la costuri va fi transmisă consumatorilor cu cel puțin ***30 zile*** înainte de aplicarea acestora, cu excepția situațiilor în care consumatorul solicită modificări ale contractului care implică schimbarea costurilor, de exemplu prelungirea perioadei de creditare

[1] Alin. (1) de la art. 41 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 26 din Legea nr. 288/2010.

sau modificarea ratelor. Consumatorul are la dispoziție un termen de *15 zile* de la primirea notificării pentru a comunica opțiunea sa de acceptare sau de neacceptare a noilor condiții. Neprimirea unui răspuns din partea consumatorului în termenul menționat anterior nu este considerată acceptare tacită și contractul rămâne neschimbat.

2 De remarcat, mai întâi, că este vorba numai de modificările licite ale costurilor creditului, cele interzise neputând face nici obiectul unei notificări. Astfel, *introducerea de noi taxe, speze sau comisioane bancare pe parcursul derulării contractului de credit este interzisă*, ceea ce înseamnă că notificarea acestor modificări nu asanează nulitatea absolută, iar eventuala acceptare a lor de către consumator nu valorează renunțare la dreptul de a obține constatarea nulității lor în instanță.

3 Articolul comentat este incident în cazul majorării costurilor pentru comisioanele/ spezele preexistente, deja stipulate în contractul de credit. De exemplu, o majorare a comisionului lunar de administrare a creditului trebuie să facă obiectul unei notificări către consumator cu cel puțin 30 zile înainte de aplicare. Din momentul primirii notificării, începe să curgă pentru consumator un interval de 15 zile în care poate reacționa față de majorările anunțate, contestându-le sau acceptându-le. În cazul în care consumatorul nu acceptă noile condiții, ***creditorul nu are dreptul de a penaliza consumatorul sau de a declara creditul scadent***, ci va trebui să propună consumatorului soluții de refinanțare/ reeșalonare. Astfel, conform prevederilor legale comentate, debitorul nu trebuie să se teamă de eventualitatea obligării sale la rambursarea imediată a creditului sau de suportarea unor penalități în situațiile în care nu acceptă majorarea costurilor inițial convenite ale creditului. Banca este obligată în asemenea situații să propună soluții de reeșalonare, atunci când actualele venituri ale consumatorului nu permit suportarea noilor costuri.

4 De regulă, în practică, majorarea anumitor costuri aplicabile tuturor clienților – persoane fizice, de pildă majorarea comisionului de administrare a contului (independent de existența sau nu a unor raporturi contractuale de credit cu respectivul client) poate avea loc automat pentru toate conturile deschise la acea bancă, fără acordul explicit al clientului, care rămâne liber să renunțe la raporturile sale contractuale cu respectiva bancă. Însă particularitățile atrase de faptul că – spre deosebire de ceilalți clienți – consumatorii care au credite în derulare

pot avea dificultăți/ se pot afla în imposibilitatea de a solicita închiderea conturilor pe motiv de majorare a costurilor, dată fiind eventuala derulare a plății ratelor prin respectivul cont – a justificat preocuparea legiuitorului român pentru o soluție-hibrid de tipul „neprimirea unui răspuns din partea consumatorului în termenul menționat anterior nu este considerată acceptare tacită și contractul rămâne neschimbat", obligând astfel creditorii să țină cont de opțiunea reală a consumatorului.

5 Încălcarea dispozițiilor art. 41 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 42. [1] **Creditorii au obligația de a primi și de a înregistra reclamațiile de la consumatori, de a lua toate măsurile necesare pentru a răspunde la aceste reclamații în termen de maximum 30 de zile de la înregistrarea acestora și de a depune diligențele necesare în vederea reparării eventualelor prejudicii cauzate consumatorilor.**

Comentariu

Textul legal comentat vizează obligația creditorilor profesioniști de a gestiona în condiții de ***transparență reclamațiile*** formulate de consumatori, legiuitorul defalcând două astfel de obligații: (i) de a înregistra reclamațiile primite, fiecăreia acordându-i-se un număr de înregistrare comunicat clientului; (ii) de a formula un răspuns la fiecare reclamație într-un termen maxim de 30 zile de la înregistrarea acesteia.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 43. **La încetarea contractului de credit, creditorul oferă consumatorului gratuit, din oficiu, un document care fie atestă faptul că au fost stinse toate obligațiile dintre părți decurgând din contractul respectiv, fie indică obligațiile contractuale neîndeplinite. Totodată, se închid și conturile creditului, fără a fi necesară depunerea unei alte cereri de către consumator și fără plata unor costuri suplimentare, cu excepția următoarelor situații:**[2]

[1] Art. 42 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 27 din Legea nr. 288/2010.

[2] Partea introductivă a art. 43 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 28 din Legea nr. 288/2010.

a) contul curent a fost deschis anterior contractării creditului, în vederea derulării altor operațiuni;

b) la data încetării contractului de credit, contul curent este utilizat pentru alte servicii contractate de către consumator;

c) conturile sunt poprite sau indisponibilizate, conform prevederilor legale, pentru îndeplinirea de către consumator a unor obligații asumate față de creditorul însuși sau față de terți.

Comentariu

Textul legal comentat protejează consumatorul în momentul stingerii raporturilor contractuale de credit pe două paliere: 1

(i) dreptul consumatorului ***de a primi o dovadă*** scrisă a stingerii raporturilor contractuale, documentul înmânat menționând totodată eventualele creanțe nestinse (neacoperite);

(ii) ***interzicerea perceperii unui comision autonom*** pentru stingerea raporturilor contractuale/ ***pentru închiderea contului*** ca urmare a rambursării integrale a creditului; dat fiind caracterul sinalagmatic al raporturilor contractuale principale dintre bancă și clientul său, fiecare dintre părți având obligații (reciproce) și dat fiind caracterul de obligație principală a debitorului, al obligației de rambursare a creditului, banca nu poate solicita un comision autonom pentru executarea integrală a acestei obligații de către debitor.

Stingerea prin executare a obligației de rambursare justifică închiderea contului în care s-au derulat plățile fără ca banca/ societatea de servicii financiare să poată percepe un cost suplimentar pentru închiderea acestui cont. Sunt, evident, exceptate situațiile în care: (a) contul curent a fost deschis anterior contractării creditului, în vederea *derulării altor operațiuni*; (b) la data încetării contractului de credit, contul curent este utilizat pentru *alte servicii* contractate de către consumator; (c) conturile sunt *poprite sau indisponibilizate*, conform prevederilor legale, pentru îndeplinirea de către consumator a unor obligații asumate față de creditorul însuși sau față de terți. În toate aceste cazuri, derularea altor operațiuni în respectivul cont justifică perceperea unui comision autonom inclusiv pentru închiderea contului, întrucât această închidere nu mai are loc ca urmare a executării obligației principale a debitorului de rambursare a creditului. Numai executarea unei obligații principale de către debitor, cum este aceea de rambursare a împrumutului nu poate fi dublată de o „obligație asupra unei obligații", cum ar fi eventuala 2

obligație de a achita un comision suplimentar pentru executarea integrală a obligației principale de restituire a împrumutului.

3 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 44. **Orice notificare pe care creditorul o face consumatorului trebuie să fie semnată, datată și cu număr de înregistrare. Orice notificare ce nu conține aceste minime informații este considerată nulă de drept.**

Comentariu

4 Articolul comentat face trimitere la ***obligația de transparență***, respectiv obligația de a acționa cu ***bună-credință*** pe parcursul derulării raporturilor contractuale dintre bancă și clientul său, astfel încât creditorului îi incumbă obligația de a acorda un număr de înregistrare tuturor notificărilor pe care le adresează debitorilor săi; absența ***datei, semnăturii și a numărului de înregistrare*** ca date minimale obligatorii atrage nulitatea de drept a notificării.

5 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 45. **Art. 33, 34 și 46-49 nu aduc atingere normelor naționale ce respectă legislația comunitară privind valabilitatea încheierii contractelor de credit.**

Comentariu

1 Valabilitatea formalităților contractuale pe care legislația națională le-ar impune încheierii contractelor de credit de către consumatori nu este înlăturată prin incidența art. 33, 34 și 46-49, din O.U.G. nr. 50/2010, cât timp respectivele formalități respectă ***exigențele legale minimale comunitare***. Eventualele exigențe suplimentare de formă impuse de legislația națională nu pot fi decât ***mai avantajoase*** pentru consumator, legea națională neputând coborî standardele sub cele minimale prevăzute de Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori.

Dispozițiile comunitare în materia creditelor pentru consum vizează 2
o armonizare minimală, statele membre rămânând libere să traseze rigori de formă suplimentare pentru protejarea consimțământului consumatorilor la încheierea contractelor de credit. Rigorile de formă prezente în legislația națională nu pot abdica de la standardele minimale trasate în cuprinsul Directivei cu privire la informațiile obligatorii care trebuie incluse în mod clar și concis în contractul de credit. De pildă, reprezintă standarde minimale cele privitoare la încheierea contractelor de credit în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum 12 p, pe hârtie sau pe un alt suport durabil. În cazul în care contractul este redactat pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat contractul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat. Contractele de credit trebuie să conțină informații complete, clare și ușor de înțeles, în limba română. Aceste informații vor fi detaliate sau explicate suplimentar de către bancă, la cererea expresă a consumatorului, înainte de semnarea contractului sub forma unei note, anexă la contract. La momentul semnării contractului, toate părțile contractante primesc câte un exemplar original al contractului de credit, cu excepția contractelor încheiate la distanță.

Secțiunea a 2-a. Informații ce trebuie incluse în contractele de credit

Art. 46. **(1) Contractul de credit specifică în mod clar și concis următoarele:**

a) tipul de credit;

b) identitatea și adresa sediului social și a punctului de lucru/ adresa de domiciliu a părților contractante, precum și, după caz, identitatea și adresa sediului social și/sau a punctului de lucru ori, după caz, adresa de domiciliu a intermediarilor de credit implicați;

c) durata contractului de credit;

d) valoarea totală a creditului și condițiile care reglementează tragerea creditului;

e) în cazul unui credit acordat sub forma unei amânări la plată pentru un anumit bun sau serviciu ori în cazul contractelor de credit legate, bunul sau serviciul respectiv și prețul de achiziție al acestuia;

f) [1] rata dobânzii aferente creditului și tipul acesteia, fixă sau variabilă;

---

[1] Lit. f) de la alin. (1) al art. 46 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 29 din Legea nr. 288/2010.

g) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul a acesteia, precum și termenele, condițiile și procedura pentru modificarea ratei dobânzii aferente creditului și, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanțe diferite, informațiile prevăzute anterior privind toate ratele dobânzii aplicabile;

h) dobânda anuală efectivă și valoarea totală plătibilă de către consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menționează toate ipotezele folosite pentru calcularea acestei rate;

i) suma, numărul și frecvența plăților care urmează să fie efectuate de către consumator și, după caz, ordinea în care se vor efectua plățile, în scopul rambursării, pentru diferitele solduri restante cu rate diferite ale dobânzii aferente creditului;

j) în cazul rambursării în rate a valorii totale a creditului aferent unui contract de credit pe durată determinată, dreptul consumatorului de a primi, la cerere și gratuit, în orice moment pe întreaga durată a contractului de credit, pe hârtie sau pe alt suport durabil, conform deciziei consumatorului, un extras de cont sub forma unui tabel de amortizare/grafic de rambursare;

k) în cazul în care costurile și dobânzile trebuie plătite fără a se rambursa nicio parte din valoarea totală a creditului, un extras care arată perioadele și condițiile pentru plata dobânzii și a oricăror costuri aferente creditului;

l) costurile de administrare ale unuia sau mai multor conturi care înregistrează atât operațiunile de plată, cât și tragerile din credit, cu excepția cazului în care deschiderea unui cont este opțională, costurile pentru utilizarea unui mijloc de plată atât pentru operațiuni de plată, cât și pentru trageri din credit, orice alte costuri rezultând din contractul de credit, precum și condițiile în care aceste costuri pot fi modificate;

m) rata dobânzii, în cazul plăților restante, aplicabilă la data încheierii contractului de credit și măsurile pentru ajustarea acesteia și, după caz, orice costuri datorate în caz de neplată;

n) o avertizare privind consecințele neefectuării plăților; contractul de credit va conține obligatoriu o prevedere prin care consumatorul este atenționat despre raportarea la Biroul de credit, Centrala Riscurilor Bancare și/sau la alte structuri asemănătoare existente, în cazul în care acesta întârzie cu achitarea ratelor datorate, dacă există această obligație de raportare;

o) după caz, o mențiune potrivit căreia va fi necesară plata unor taxe, onorarii și costuri în legătură cu încheierea, publicitatea și/sau înregistrarea contractului de credit și a documentelor accesorii acestuia, inclusiv taxele notariale;

p) garanțiile și asigurările necesare, dacă există;

q) existența sau inexistența unui drept de retragere, termenul în care acel drept poate fi exercitat și alte condiții pentru exercitarea acestuia, inclusiv informații privind obligarea consumatorului de a plăti creditul sau partea de credit trasă și dobânda, potrivit prevederilor art. 59 alin. (1) lit. b), alin. (3) și (4) și art. 60, precum și cuantumul dobânzii plătibile pe zi;

r) informații privind drepturile care rezultă din art. 63-65, precum și condițiile pentru exercitarea acestor drepturi;

s) dreptul de rambursare anticipată, procedura de rambursare anticipată, precum și, după caz, informații privind dreptul creditorului la compensație și modul în care va fi determinată această compensație;

ș) procedura care trebuie urmată în exercitarea dreptului de a solicita încetarea contractului de credit;

t) dacă există sau nu un mecanism extrajudiciar de reclamație și despăgubire pentru consumator și, în caz afirmativ, modalitățile de acces la acesta;

ț) alte condiții și clauze contractuale;

u) adresa Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

(2) Toate informațiile prevăzute la alin. (1), inclusiv cele aferente unor servicii în privința cărora consumatorul nu dispune de libertate de alegere, sunt prevăzute în contract, fără a se face trimitere la condițiile generale de afaceri ale creditorului, la lista de tarife și comisioane sau la orice alt înscris.

Comentariu

Sumar

§1. Formalismul informativ 1
§2. Jurisprudență europeană 9
§3. Jurisprudență națională 10

§1. Formalismul informativ

Cerința formalismului de informare aplicabil contractului de credit 1
presupune inserarea în textul contractual, în scris, a ***mențiunilor obligatorii*** specificate de către legiuitor, în mod expres și fără a face trimitere la condițiile generale de afaceri ale creditorului, la lista de tarife și comisioane sau la orice alt înscris.

Prin *formalism informativ* se înțelege o cerință de formă/ tehnică 2
perfecționată de protecție a consimțământului consumatorului la încheierea contractelor cu profesioniștii comerțului/ serviciilor, de sorginte legală, constând în obligativitatea inserării de către profesionist, în scris, în textul contractual propus consumatorului, a mențiunilor obligatorii fixate prin lege, în scopul informării consumatorului asupra drepturilor și obligațiilor sale generate de anumite contracte de consum considerate a fi de o periculozitate deosebită și, în final, în scopul protejării consimțământului consumatorului, care trebuie să fie unul

avizat şi dat în cunoştinţă de cauză. Stabilirea cazurilor de formalism informativ şi a condiţiilor în care informaţia obligatorie trebuie furnizată consumatorilor rămâne apanajul legiuitorului, care intervine prin intermediul legilor speciale aparţinând dreptului consumului.

3 De regulă, formalismul informativ specific dreptului consumului nu poate fi înregimentat într-una din categoriile clasice de formalism, precum formalismul *ad validitatem* (substanţial, validator de act), formalismul *ad probationem* ori cel de opozabilitate a drepturilor faţă de terţi, forme a căror structură ori funcţii formalismul informativ nu le respectă decât cel mult parţial. Astfel, în măsura în care un anumit text legal sancţionează încălcarea formalismului informativ incident în cazul unui contract încheiat cu consumatorii cu *nulitatea* (absolută sau relativă) a contractului inform (al cărui text omite menţiunile scrise obligatoriu impuse de lege), formalismul informativ în cauză poate fi reţinut ca fiind un formalism validator, fără de care consimţământul nu poate fi valabil exprimat, iar contractul astfel încheiat este lovit de nulitate; formalismul de informare validator de contract poate fi gândit, totodată, ca reprezentând concomitent un formalism probator, întrucât este interzisă dovada informării consumatorului asupra respectivelor drepturi şi obligaţii altfel decât prin chiar înscrisul contractual; dimpotrivă, formalismul informativ a cărui nerespectare de către profesionist este sancţionată cu prelungirea termenului de retractare a consimţământului consumatorului [de la 10 zile lucrătoare la 90 de zile, conform art. 7 alin. (2) din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanţă, modificată] ori doar cu amenda contravenţională aplicată profesionistului nu poate fi mulat peste tiparul niciuneia dintre varietăţile tradiţionale ale formalismului corespunzător actului juridic de drept privat, nefiind vorba în acest caz de o solemnitate impusă contractului, ci de rigori legale orientate către informarea adecvată a consumatorului (formarea unui consimţământ neviciat, cunoaşterea modalităţilor de exerciţiu al drepturilor legale esenţiale).

4 Toate informaţiile prevăzute la alin. (1) al articolului comentat, inclusiv cele aferente unor servicii în privinţa cărora consumatorul nu dispune de libertate de alegere, trebuie prevăzute în contract, fără a se face trimitere la condiţiile generale de afaceri ale creditorului, la lista de tarife şi comisioane sau la orice alt înscris. Formalismul informativ nu permite creditorului profesionist să eludeze cerinţa informării scrise

directe în textul contractual a consumatorului asupra drepturilor şi obligaţiilor esenţiale generate de contractul de credit, aceste informaţii enumerate în textul legal neputând face obiectul unor trimiteri către surse externe contractului, cum ar fi condiţiile generale de afaceri ale creditorului.

Condiţiile generale de afaceri ale creditorului se referă la normele 5
contractuale care guvernează ansamblul operaţiunilor efectuate de respectiva bancă/ societate comercială de servicii de finanţare în raporturile cu clientela, incluzând norme relative la spezele bancare pentru diferite servicii prestate clientelei, comisioane bancare, succesiunea cronologică a diferitelor operaţiuni bancare ş.a. Contractele bancare de credit fiind contracte de adeziune, consumatorul nu poate în principiu negocia conţinutul clauzelor contractuale, putând doar să accepte sau nu oferta bancară de credit în integralitatea sa. Aderarea la clauzele contractului de credit implică şi aderarea clientului la condiţiile generale de afaceri ale creditorului, însă numai dacă acestea sunt reproduse în textul contractual semnat de către client (ceea ce reprezintă o practică generalizată).

În caz contrar, atunci când contractul de credit pentru consum se 6
rezumă la a face trimitere la condiţiile generale de afaceri ale creditorului fără a le reproduce expres, aplicabilitatea lor într-un contract de credit încheiat cu un consumator concret depinde de cunoaşterea lor de către clientul debitor. Or, formalismul informativ vizat de art. 46 din O.U.G. nr. 50/2010 face obligatorie pentru creditor includerea expresă în textul contractual a menţiunilor obligatorii enumerate de lege, independent de faptul că acestea se regăsesc sau nu în condiţiile generale de afaceri ale creditorului în cauză.

Mai mult, nu este permisă creditorului eludarea cerinţelor de formă 7
relative la informaţiile esenţiale enumerate de lege prin trimiteri la condiţiile generale de afaceri, ceea ce înseamnă că în privinţa oricăreia dintre informaţiile prezente pe lista din art. 46, instanţa de judecată sesizată despre omiterea menţiunii obligatorii nu va investiga dacă consumatorul a luat efectiv cunoştinţă pe alte căi/ din cuprinsul altor documente despre respectiva informaţie, ci va aplica automat sancţiunile prevăzute de lege pentru simpla omitere a respectivei menţiuni din textul contractual.

Una dintre menţiunile obligatorii se referă, în cazul creditelor 8
legale, la obligativitatea menţionării în contractul de credit a bunului sau serviciului finanţat, respectiv preţul de achiziţie al acestuia.

Tabelul 9. Interdependența contractelor, în ipoteza recurgerii la creditul pentru consum

A. CREDIT (PRE)AFECTAT – Credit legat	(1) mențiune expresă a finanțării prin credit → inserată în contractul principal
	(2) contractul principal → considerat a fi încheiat sub condiția suspensivă (implicită) a încheierii contractului de credit
	(3) caracterul de ordine publică al condiției suspensive
	(4) rambursarea avansului → în ipoteza neconvenirii contractului de credit
	(5) reputarea condiției ca îndeplinită → în ipoteza împiedicării culpabile a îndeplinirii sale de către debitorul consumator.
B. CREDIT INDEPENDENT (de nevoi nenominalizate)	- între contractul „finanțat" și contractul de credit NU se instalează o relație de interdependență.

§2. Jurisprudență europeană

9 Lipsa menționării dobânzii anuale efective DAE într-un contract de credit de consum, „menționare ce are o importanță esențială în contextul Directivei 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 de armonizare a reglementărilor privind creditul pentru consum, astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 1998, poate constitui un element decisiv în cadrul analizei de către o instanță națională" a aspectului dacă o clauză dintr-un contract de credit pentru consum, referitoare la costul acestuia, în care este omisă menționarea DAE, este sau nu redactată în mod clar și inteligibil, în sensul art. 4 din Directiva 93/13. Instanța națională are posibilitatea de a aprecia, chiar și din oficiu, dacă omiterea menționării DAE în clauza privind costul total al creditului pentru consumator poate conferi acestei clauze un caracter abuziv, în sensul art. 3-4 din Directiva 93/13 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (C.J.U.E., Ordonanța din 16 noiembrie 2010, în cauza C-76/10 *Pohotovsť s.r.o. vs. Iveta KorčKovská*, http://eur-lex.europa.eu/ro, adresă consultată în 12 octombrie 2013).

§3. Jurisprudență națională

Încalcă dispozițiile legii contractul de credit în care nu se specifică în mod clar natura fixă sau variabilă a dobânzii practicate, întrucât „dobânda nu poate fi fixă și variabilă în același timp, în funcție de unica voință a creditorului". În partea de condiții speciale a contractului se specifică faptul că dobânda este de 4,25% pe an, iar în următorul paragraf se arată că Banca poate modifica rata dobânzii în funcție de apariția unor schimbări semnificative pe piața monetară, de unde rezultă că dobânda ar fi variabilă, or „această clauză este abuzivă, în condițiile în care rata dobânzii nu este precizată expres în condițiile speciale (...). În plus, rata dobânzii variabile din contract nu este legată de un indicator de referință (în cazul de față, LIBOR CHF)" (Jud. Sectorului 2 București, sent. civ. nr. 1941 din 30 noiembrie 2010, citată după *C.D. Enache*, Clauze abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 159-167). 10

Încălcarea dispozițiilor art. 46 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 47. **(1) În cazul în care se aplică prevederile art. 46 alin. (1) lit. j), creditorul pune la dispoziția consumatorului un extras de cont sub forma unui tabel de amortizare/ grafic de rambursare cu îndeplinirea, în mod cumulativ, a următoarelor condiții:**

a) în mod gratuit;

b) în orice moment pe întreaga durată a contractului de credit;

c) pe hârtie sau pe alt suport durabil, conform deciziei consumatorului.

(2) Tabelul de amortizare/ graficul de rambursare indică:

a) ratele datorate;

b) termenele și condițiile de plată ale acestor sume.

(3) Tabelul/graficul conține o detaliere a fiecărei rambursări care să arate:

a) rambursarea valorii totale a creditului;

b) dobânda calculată pe baza ratei dobânzii aferente creditului;

c) orice costuri suplimentare.

(4) În cazul în care rata dobânzii nu este fixă sau costurile suplimentare pot fi modificate pe baza contractului de credit, tabelul de amortizare/ graficul de rambursare indică în mod clar și concis că datele cuprinse în tabel/ grafic vor rămâne valabile numai până la schimbarea următoare a ratei dobânzii aferente creditului sau a costurilor suplimentare potrivit contractului de credit.

Comentariu

1 Pentru contractele de credit pe durată determinată şi care presupun rambursarea în rate a valorii totale a creditului, legiuitorul a instituit expres dreptul consumatorului de a primi, la cerere şi gratuit, în orice moment pe întreaga durată a contractului de credit, pe hârtie sau pe alt suport durabil, conform deciziei consumatorului, un extras de cont sub forma unui ***tabel de amortizare/ grafic de rambursare.*** Textul legal comentat insistă asupra caracterului ***gratuit*** al unui asemenea grafic de rambursare, indiferent de numărul de solicitări depuse în acest sens de către debitor pe durata raporturilor contractuale.

2 Graficul de rambursare va menţiona în mod obligatoriu dobânda aplicată, iar dacă aceasta este o ***dobândă variabilă***, este obligatorie menţionarea perioadei de valabilitate a acesteia, ceea ce înseamnă că tabelul de amortizare/ graficul de rambursare va indica în mod clar şi concis că datele cuprinse în tabel/ grafic vor rămâne valabile numai până la schimbarea următoare a ratei dobânzii aferente creditului sau a costurilor suplimentare potrivit contractului de credit.

3 Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Tabelul 10. Tabelul de amortizare/ graficul de rambursare

Cr.	*Extras de cont*	
1.	**Caracter juridic**	Gratuit
2.	**Termen**	În orice moment → la cererea debitorului
3.	**Conţinut**	*a.* ratele datorate
		b. termenele de plată/ scadenţă
		c. rambursarea valorii totale a creditului
		d. dobânda + menţiune privind valabilitatea ratei dobânzii variabile
		e. orice costuri suplimentare

Art. 48. **În cazul unui contract de credit în care plăţile făcute de consumator nu conduc la o rambursare imediată a valorii totale a creditului, dar sunt utilizate pentru a constitui capital în timpul perioadelor şi în condiţiile stabilite în contractul de credit sau într-un contract accesoriu, informaţiile cerute potrivit prevederilor art. 46 şi 47 cuprind o declaraţie clară şi concisă, potrivit căreia aceste contracte de credit nu prevăd o garanţie de restituire a valorii totale a creditului tras pe baza acestuia.**

Comentariu

Textul legal comentat se aplică creditului acordat sub forma ***descoperitului de cont***, de esența căruia este faptul că plățile făcute de consumator nu conduc la o rambursare imediată a valorii totale a creditului, dar sunt utilizate pentru a constitui capital în timpul perioadelor și în condițiile stabilite în contractul de credit sau într-un contract accesoriu, cum ar fi o convenție de virament bancar aferent salariilor. În aceste cazuri, debitorul are opțiunea de a rambursa părți din suma împrumutată în intervalul stipulat în contract, cu particularitatea că orice rambursare totală sau parțială a sumelor utilizate face la aceste sume să fie din nou disponibile spre utilizare de către consumator. Or, dat fiind particularismul descoperitului de cont, băncile pot avea opțiunea de a solicita debitorilor o garanție de rambursare. Dacă însă o asemenea garanție nu este solicitată debitorului, în baza art. 48 din O.U.G. nr. 50/2010 creditorul are obligația – în baza formalismului informativ specific – de a include în documentele contractuale semnate o ***declarație expresă de neconstituire a unor garanții***, și anume o declarație clară și concisă, potrivit căreia aceste contracte de credit nu prevăd o garanție de restituire a valorii totale a creditului tras pe baza acestuia. În acest mod, debitorul consumator poate face la nevoie dovada că creditorul profesionist este un creditor chirografar, în toate cazurile în care s-ar pune eventual problema urmăririi silite a unor bunuri ale debitorului. 1

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 2

Art. 49. **În cazul contractelor de credit sub forma „descoperit de cont" pe baza cărora creditul trebuie rambursat la cerere sau într-o perioadă de maximum 3 luni, următoarele informații se specifică în mod clar și concis:**

a) tipul de credit;

b) identitatea și adresa sediului social și a punctului de lucru/adresa de domiciliu a părților contractante, precum și, după caz, identitatea și adresa sediului social și/sau a punctului de lucru ori, după caz, adresa de domiciliu a intermediarului de credit implicat;

c) durata contractului de credit;

d) valoarea totală a creditului și condițiile care reglementează tragerea;

e) rata dobânzii aferente creditului;

f) condițiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul a acesteia, precum și termenele, condițiile și procedura

pentru modificarea ratei dobânzii aferente creditului şi, în cazul în care se aplică rate diferite ale dobânzii aferente creditului în circumstanţe diferite, informaţiile prevăzute anterior privind toate ratele dobânzii aplicabile;

g) dobânda anuală efectivă şi costul total al creditului pentru consumator, calculate la momentul încheierii contractului de credit; se menţionează toate ipotezele folosite pentru calcularea respectivei rate, astfel cum se prevede la art. 73 coroborat cu art. 7 pct. 4 şi 6;

h) o menţiune conform căreia consumatorului i se poate solicita în orice moment rambursarea integrală, la cerere, a creditului, dar nu mai puţin de 15 zile de la data solicitării;

i) informaţii cu privire la costurile aplicabile încă de la momentul încheierii contractului de credit, precum şi, după caz, condiţiile în care pot fi modificate aceste costuri.

Comentariu

1 ***Descoperitul de cont rambursabil la cerere sau într-un interval maxim de 3 luni*** vizează în general sume moderate, pe care banca le pune la dispoziţia clienţilor în cuantumul stabilit prin contract (în practică, este vorba despre sume reduse la nivelul a două, trei sau un alt multiplu al valorii nete a salariului lunar al clientului). Valoarea redusă a capitalului împrumutat (i) şi faptul că acest tip de credit nu afectează patrimoniul debitorului decât pe termen scurt (ii) justifică inaplicabililitatea unei serii de dispoziţii protectoare pentru debitor din cele cuprinse în textul O.U.G. nr. 50/2010. Cu toate acestea, anumite rigori de formă, respectiv un formalism informativ minimal este aplicabil şi acestei specii de descoperit de cont, după cum rezultă din dispoziţiile art. 49.

2 Dacă descoperitul de cont este ***rambursabil la cerere***, devine obligatorie menţiunea expresă conform căreia consumatorului i se poate solicita în orice moment rambursarea integrală, la cerere, a creditului, dar nu mai puţin de 15 zile de la data solicitării. Astfel, debitorul trebuie să poată lua cunoştinţă din textul contractual redactat vizibil şi clar despre dreptul băncii de a-i solicita în orice moment rambursarea capitalului pus la dispoziţie (i) şi a faptului că, în acest caz, beneficiază de un ***termen legal de 15 zile de la data solicitării*** pentru a rambursa integral valoarea stabilită cu titlu de descoperit de cont (ii).

3 Celelalte menţiuni obligatorii care trebuie incluse în contractul de descoperit de cont rambursabil la cerere/ în maxim 3 luni se referă la: (a) tipul creditului; (b) identitatea creditorului; (c) durata contractului;

(d) valoarea totală a creditului; (e) dobânda practicată; (f) formula de calcul a dobânzii; (g) DAE şi costul total al creditului pentru consumator; (h) informaţii privind alte costuri aplicabile descoperitului de cont.

Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 4

Secţiunea a 3-a. Informaţii privind rata dobânzii aferente creditului

Art. 50. **(1) Consumatorul este informat, pe hârtie sau pe alt suport durabil, în legătură cu orice modificare a ratei dobânzii aferente creditului.**

(2) Informaţiile cuprind următoarele:

a) valoarea plăţilor de efectuat după intrarea în vigoare a noii rate a dobânzii aferente creditului;

b) în cazul în care numărul sau frecvenţa plăţilor se modifică, informaţii în legătură cu acestea.

Comentariu

Conform textului legal comentat, orice modificare a ratei dobânzii trebuie comunicată clientului, pe hârtie sau pe un alt suport durabil. În principiu, textul legal vizează creditele cu *dobândă variabilă*, în cazul cărora creditorul are dreptul de a ajusta rata dobânzii în funcţie de indicatorii obiectivi de referinţă menţionaţi explicit în contract. Legiuitorul naţional, ca şi cel european, a evitat însă titulatura de dobândă variabilă, întrucât şi în cazul creditelor cu dobândă fixă este permis teoretic (chiar dacă în practică, această ipoteză nu se va regăsi decât arareori) ca banca să micşoreze cuantumul dobânzii fixe stipulat în contract, informându-l despre această diminuare pe consumator. Ceea ce este interzis creditorilor profesionişti este să majoreze o dobândă stipulată ca fiind fixă, creditorul rămânând teoretic liber să micşoreze dobânzile chiar şi fixe iniţial convenite în contract, ceea ce explică neutilizarea sintagmei „dobândă variabilă" în textul comentat, care instituie o ***obligaţie de informare*** a debitorului despre orice ***modificare a ratei dobânzii.*** 1

Informaţiile furnizate în mod obligatoriu clientului despre modificarea dobânzii se referă la: (a) *valoarea plăţilor* de efectuat după intrarea 2

în vigoare a noii rate a dobânzii aferente creditului; (b) *numărul sau frecvența plăților*, în măsura în care acestea se modifică, drept urmare a modificării dobânzii.

3 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 51. **La solicitarea expresă a consumatorului, se poate conveni în contractul de credit ca informațiile prevăzute la art. 50 să fie transmise periodic consumatorului dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții:**

a) modificarea ratei dobânzii aferente creditului este determinată de o modificare a ratei de referință;

b) noua rată de referință este făcută publică prin mijloace corespunzătoare;

c) informațiile privind noua rată de referință sunt puse la dispoziție și la locul în care creditorul își desfășoară activitatea.

Comentariu

1 Întrucât modificarea ratei dobânzii în funcție de indicatorii de referință are loc în mod frecvent în cazul creditelor cu ***dobândă variabilă***, legiuitorul național, ca și cel european, au prevăzut posibilitatea părților de a conveni în cuprinsul contractului de credit ca informarea consumatorului asupra fluctuațiilor dobânzii să nu aibă loc, precum în cazurile uzuale, printr-o înștiințare imediată, ci doar prin informări periodice (pentru un întreg interval, cum ar fi cel de un trimestru). Însă această facilitate poate fi utilizată de către creditor numai dacă sunt întrunite anumite condiții de publicitate a indicilor de referință utilizați, și anume: (a) modificarea ratei dobânzii variabile este determinată de o modificare a ratei de referință; (b) noua rată de referință este făcută publică prin mijloace corespunzătoare (de pildă, indicele ROBOR); (c) informațiile privind noua rată de referință sunt puse la dispoziție și la locul în care creditorul își desfășoară activitatea (consumatorul putând consulta, de pildă, indicele ROBOR/ EURIBOR și la oricare dintre sediile băncii). Textul legal comentat precizează însă că inițiativa unei asemenea informări periodice, iar nu punctuale asupra modificărilor dobânzii trebuie să aparțină consumatorului, care astfel renunță expres printr-o clauză explicită la dreptul său de a fi informat punctual și imediat asupra oricărei modificări a ratei dobânzii.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 2

Secțiunea a 4-a. Obligații aplicabile în cazul contractelor de credit sub forma „descoperit de cont"

Art. 52. (1) În cazul unui contract de credit care are ca obiect un împrumut acordat sub forma „descoperit de cont" consumatorul este informat:
a) în mod regulat;
b) prin intermediul unui extras de cont;
c) pe hârtie sau pe alt suport durabil.
(2) Extrasul de cont conține următoarele informații:
a) perioada exactă la care se referă extrasul de cont;
b) cuantumurile și datele tragerilor;
c) soldul din extrasul anterior și data acestuia;
d) noul sold;
e) datele și sumele plăților efectuate de consumator;
f) rata dobânzii aferente creditului aplicată;
g) orice costuri care au fost aplicate;
h) după caz, suma minimă de plată.

Comentariu

Textul legal comentat instituie o ***obligație „post-contractuală" de informare*** (pe durata raporturilor contractuale) incumbând creditorilor în cazul ***descoperitului de cont***, trasând totodată și conținutul specific al acesteia. Dat fiind particularismul descoperitului de cont, ***extrasul de cont*** devine esențial pentru informarea periodică a debitorului asupra soldului creditor, depășirii limitei de creditare – dacă este cazul, conform contractului, datele și sumele plătite de consumator, dobânda aplicabilă și, după caz, ***suma minimă de plată***. Este esențială totodată menționarea în extrasul de cont a soldului anterior, a noului sold, precum și a datelor și sumelor plătite între timp de consumator, băncile fiind obligate să evidențieze și rata dobânzii, respectiv toate costurile care au fost aplicate descoperitului de cont în perioada menționată în extrasul de cont. 1

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 2

Art. 53. (1) În plus, consumatorul este informat cu privire la creşterea ratei dobânzii aferente creditului sau cu privire la creşterea oricăror costuri datorate:

a) pe hârtie sau pe alt suport durabil;

b) înainte ca modificarea respectivă să intre în vigoare.

(2) Părţile pot conveni în contractul de credit ca informaţiile privind modificările ratei dobânzii aferente creditului să fie comunicate potrivit art. 52, în cazurile în care:

a) modificarea ratei dobânzii aferente creditului este cauzată de o modificare a ratei de referinţă;

b) noua rată de referinţă este făcută publică prin mijloace corespunzătoare;

c) informaţiile privind noua rată de referinţă sunt puse la dispoziţie şi la locul în care creditorul îşi desfăşoară activitatea.

Comentariu

3 Articolul comentat vizează îndeosebi ***descoperitul de cont cu dobândă variabilă.*** Întrucât modificarea ratei dobânzii în funcţie de indicatorii de referinţă are loc periodic în cazul creditelor cu dobândă variabilă, legiuitorul naţional, ca şi cel european, au prevăzut posibilitatea părţilor de a conveni în cuprinsul contractului de credit ca informarea consumatorului asupra fluctuaţiilor dobânzii să nu aibă loc, precum în cazurile uzuale, printr-o înştiinţare imediată, ci doar prin informări periodice, ***pentru un întreg interval***, cum ar fi cel de un trimestru.

4 Această facilitate privind informarea periodică a clientului poate fi utilizată de către creditor numai dacă sunt întrunite anumite condiţii de publicitate a indicilor de referinţă utilizaţi, şi anume: (a) modificarea ratei dobânzii variabile este determinată de o modificare a ratei de referinţă, iar nu de alţi factori; (b) noua rată de referinţă este făcută publică prin mijloace corespunzătoare (de pildă, indicele ROBOR); (c) informaţiile privind noua rată de referinţă sunt puse la dispoziţie şi la locul în care creditorul îşi desfăşoară activitatea (consumatorul putând consulta, de pildă, indicele ROBOR/ EURIBOR şi la oricare dintre sediile băncii). Textul legal comentat precizează însă că iniţiativa unei asemenea informări periodice, iar nu punctuale asupra modificărilor dobânzii trebuie să aparţină consumatorului, care astfel renunţă expres printr-o clauză explicită la dreptul său de a fi informat punctual şi imediat asupra oricărei modificări a ratei dobânzii.

Orice modificare a ratei dobânzii variabile conform indicilor de referință obiectivi menționați în contract trebuie comunicată clientului *înaintea intrării în vigoare a modificării*, pe hârtie sau pe un alt suport durabil, dispoziție care se aplică și majorărilor obiective de costuri atașate contului pentru care a fost convenit descoperitul de cont. 5

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 6

Secțiunea a 5-a. Contractele de credit pe durată nedeterminată

Art. 54. **(1) Consumatorul poate decide încetarea unui contract de credit pe durată nedeterminată, gratuit, în orice moment, cu excepția cazurilor în care părțile au convenit o perioadă de notificare. Această perioadă nu poate depăși o lună.**

(2) Dacă s-a convenit în contractul de credit, creditorul poate decide încetarea unui contract de credit pe durată nedeterminată prin notificarea consumatorului în scris, pe hârtie sau pe alt suport durabil, cu cel puțin două luni înainte.

Comentariu

Articolul comentat face aplicarea unui principiu general valabil în cazul contractelor civile și comerciale încheiate ***pe durată nedeterminată***, conform căruia niciuna dintre părți nu poate fi obligată să perpetueze relațiile contractuale împotriva voinței sale. Este vorba despre principiul de drept civil conform căruia niciun contract nu poate fi perpetuu, astfel încât convențiile încheiate pe durată nedeterminată pot fi ***denunțate unilateral*** de către una din părți, legiuitorul sau părțile putând stipula o perioadă obligatorie de notificare. În Dreptul consumului, consumatorul poate fi protejat prin dispoziții suplimentare privind perioada de notificare; astfel, în materia creditelor contractate pe perioadă nedeterminată, textul legal comentat stabilește ca ***perioada de notificare*** eventual convenită de părți în contract ca fiind obligatorie pentru consumator să nu depășească ***o lună***. În acest mod, consumatorul care a luat decizia încetării raporturilor contractuale de creditare convenite pe durată nelimitată nu poate fi silit să mențină aceste 1

raporturi după notificarea deciziei sale – şi, deci, să suporte costurile aferente creditării – pentru mai mult de o lună de la data notificării.

2 Luând decizia de a denunța unilateral contractul de credit în cuprinsul căruia nu a fost stipulat un termen final de rambursare, consumatorul va trebui să restituie integral capitalul împrumutat şi să achite dobânda aferentă, respectiv celelalte costuri corespunzătoare perioadei în care a beneficiat de creditare.

3 Important de subliniat este ***caracterul gratuit*** al denunțării unilaterale de către consumator a contractelor de credit pe durată nedeterminată, ceea ce înseamnă că băncile nu pot încasa în aceste cazuri un comision de rambursare anticipată, precum în cazul celorlalte credite rambursate anticipat. Explicația rezidă în faptul că, în cazul creditelor pe durată nedeterminată, nu subzistă niciuna din rațiunile pentru care banca ar putea invoca un prejudiciu previzibil rezultat din încetarea mai devreme a raporturilor contractuale: nestipulând un termen în contract până la care capitalul să fie rambursat integral, banca nu poate conta/ emite previziuni în privința cuantumului dobânzii generate de capitalul împrumutat. În aceste cazuri, consumatorul nu rambursează „anticipat" capitalul, mai înaintea împlinirii termenului contractual, întrucât nu există un asemenea termen contractual convenit de părți. Comisionul de rambursare anticipată are drept scop acoperirea pierderilor obiective înregistrate de bancă prin recuperarea capitalului înainte de termen.

4 În contractele de credit oneros pe durată determinată, termenul contractual, ca modalitate a actului juridic este ***considerat a fi stipulat în interesul ambelor părți***, astfel încât nu se poate renunța unilateral, de către o singură parte la beneficiul termenului; o asemenea renunțare din partea debitorului – prin rambursarea anticipată – atrage obligația de a despăgubi creditorul pentru pierderea suferită, între limitele plafonului legal.

5 Dimpotrivă, în cazul creditelor oneroase pe durată nedeterminată, niciuna dintre părți nu a solicitat stipularea în beneficiul său a unui termen contractual privind plata integrală, ceea ce înseamnă că banca a renunțat la posibilitatea invocării beneficiului vreunui termen şi că nu va putea astfel să aplice un comision de rambursare anticipată.

Tabelul 11. Credite pe durată nedeterminată – dreptul de denunțare unilaterală

Denunțare unilaterală	Perioadă de notificare	Din inițiativa debitorului → *Gratuit*	Max. 1 lună
		Din inițiativa creditorului	Min. 2 luni

Simetric, un drept de denunțare unilaterală a contractului de credit pe durată nedeterminată există și pentru creditorul profesionist, însă în acest caz notificarea debitorului asupra deciziei de încetare a creditării trebuie să aibă loc într-un termen de ***cel puțin 2 luni*** mai înaintea încetării raporturilor de credit, permițând astfel consumatorului – ca parte vulnerabilă (financiar) să își ajusteze previziunile financiare la noile realități contractuale. 6

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 7

Art. 55. **(1) Dacă s-a convenit în contractul de credit, creditorul, din motive justificate obiectiv, poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri pe baza unui contract de credit pe durată nedeterminată.**

(2) Pot constitui motive justificate obiectiv suspiciunea unei utilizări neautorizate sau frauduloase a creditului ori un risc semnificativ de incapacitate a consumatorului de a rambursa valoarea totală a creditului. Aceste motive nu sunt limitative.

(3) Creditorul enumeră în contract motivele considerate justificate în temeiul cărora acesta poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri. În mod excepțional, creditorul poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri pentru alte motive justificate obiectiv, motive ce nu sunt prevăzute în contract, cu informarea prealabilă a consumatorului.

(4) Creditorul îl informează pe consumator în legătură cu retragerea dreptului și cu motivele acesteia, pe hârtie sau pe alt suport durabil, dacă este posibil înainte de retragere și cel mai târziu imediat ulterior, cu excepția cazului în care furnizarea acestor informații este interzisă prin norme naționale ce transpun legislația comunitară sau ce creează cadrul legal pentru aplicarea acesteia ori furnizarea acestei informații contravine obiectivelor de ordine publică sau de securitate publică.

Comentariu

1 ***Contractele de credit pe durată nedeterminată*** prezintă un anumit specific, decurgând îndeosebi din dreptul potestativ al fiecăreia dintre părți de a decide eliberarea sa din legăturile contractuale, care nu pot fi perpetue/ nu se pot eterniza încălcând voința partenerului contractual. Diferit de acest drept de denunțare unilaterală a contractului, creditorul profesionist are dreptul de ***a suspenda*** posibilitatea consumatorului de a efectua trageri în baza contractului de credit pe durată nedeterminată. Rațiunile suspendării acestui drept pot fi multiple, cum ar fi restanțele de plată înregistrate de consumator, riscul insolvabilității acestuia, depășirea unui eventual plafon de creditare ș.a. Textul art. 55 vorbește despre ***motive justificate obiectiv***, ceea ce face ca motivele de suspendare a dreptului de tragere de sume în baza creditului să fie cenzurabile de către instanța de judecată.

2 Art. 55 alin. (2) enunță cu titlu de exemplificare, iar nu în mod limitativ câteva din ***motivele obiective*** de suspendare a dreptului debitorului de a efectua trageri: (a) suspiciunea unei utilizări neautorizate sau frauduloase a creditului; (b) un risc semnificativ de incapacitate a consumatorului de a rambursa valoarea totală a creditului.

3 Cea de a doua condiție de legalitate pentru decizia creditorului de suspendare a tragerilor, pe lângă aceea de a-și fonda decizia pe un motiv obiectiv, este aceea de a exista o ***prevedere contractuală expresă*** care să autorizeze creditorul să suspende tragerile pe motive obiective, clauză care să fi fost acceptată de debitor în cunoștință de cauză în momentul încheierii contractului de credit pe durată determinată.

4 Conform alin. (3) al art. 55, *regula* o reprezintă indicarea expresă în contract a motivelor obiective care pot antrena suspendarea dreptului de a face noi trageri din capitalul împrumutat, iar *excepția* constă în situații excepționale, care justifică decizia de suspendare chiar și în afara motivelor expres enunțate în contract. Creditorul enumeră, în principiu, în contractul de credit pe durată nedeterminată, motivele considerate justificate în temeiul cărora acesta poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri (i). În mod excepțional, creditorul poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri pentru alte motive justificate obiectiv neprevăzute în contract, cu informarea prealabilă a consumatorului (ii).

Decizia creditorului de retragere definitivă/ suspendare temporară a dreptului debitorului de a efectua trageri nu trebuie confundată cu opțiunea băncii de a denunța unilateral contractul de credit pe durată nedeterminată, ultima făcând necesară acordarea unui preaviz debitorului de minimum 2 luni. O a doua deosebire ține de motivele care pot justifica decizia creditorului: în timp ce denunțarea unilaterală a contractului pe durată nedeterminată este discreționară și gratuită, trebuind doar să respecte un termen rezonabil (plafonat prin lege) de notificare a celeilalte părți (i), decizia de retragere a dreptului de a efectua trageri din capital trebuie fondată pe motive obiective, cenzurabile de către instanța de judecată (ii). 5

Obligația de informare imediată a debitorului asupra deciziei de suspendare a dreptului de a efectua trageri este prevăzută în art. 55 alin. (4). Creditorului îi revine obligația de a-l informa pe consumator în legătură cu retragerea dreptului și cu motivele acesteia, pe hârtie sau pe alt suport durabil, dacă este posibil înainte de retragerea dreptului și cel mai târziu imediat ulterior luării acestei decizii. Reprezintă excepții în care obligația de informare nu se naște cazurile în care furnizarea acestor informații este interzisă prin norme naționale ce transpun legislația comunitară sau ce creează cadrul legal pentru aplicarea acesteia (a) ori situațiile în care furnizarea acestei informații contravine obiectivelor de ordine publică sau de securitate publică (b), cum ar fi situațiile de suspectare a comiterii unor infracțiuni. 6

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 7

Secțiunea a 6-a. „Descoperitul de cont cu aprobare tacită"

Art. 56. **(1) În cazul existenței unui acord privind deschiderea unui cont curent, atunci când există posibilitatea să i se ofere consumatorului un „descoperit de cont cu aprobare tacită", contractul conține și informațiile prevăzute la art. 25 lit. e) și f).**

(2) În orice situație, creditorul trebuie să furnizeze aceste informații în mod regulat, pe hârtie sau pe alt suport durabil.

Comentariu

1 ***Descoperitul de cont cu aprobare tacită*** poate prezenta pentru consumatori dezavantaje decurgând din riscul de a depăşi neintenţionat limita de credit ori de a fi insuficient informat asupra costurilor depăşirii soldului creditor al contului curent. În aceste cazuri, consumatorul care a semnat un contract de cont curent ce prevede facilitatea de descoperit de cont cu aprobare tacită, clientul poate utiliza în limita unui plafon prestabilit sume care depăşesc soldul creditor al contului său, sume care astfel fac obiectul creditării aprobate tacit de către bancă şi care sunt producătoare de dobânzi. De aceea, după cum menţionează textul legal comentat, creditorului îi revine obligaţia de a furniza clientului informaţii explicite despre: (a) ***rata dobânzii*** aferente creditului, conform art. 25 lit. e) din O.U.G. nr. 50/2010; (b) condiţiile care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, formula de calcul al acesteia, costurile aplicabile din momentul încheierii contractului de credit şi condiţiile în care acele costuri pot fi modificate, conform art. 25 lit. f) din O.U.G. nr. 50/2010.

2 De exemplu, dacă la data de 14 ianuarie 2014, soldul creditor al contului curent al consumatorului este de 2.000 lei, iar banca a convenit cu clientul în contractul de cont curent un descoperit de cont (o linie de creditare) pentru un plafon maxim de 3.000 lei, cu DAE 25,5%, consumatorul a putut utiliza în 15 ianuarie 2014 (a putut efectua trageri) în valoare maximă de 5.000 lei (adăugând capitalul maxim împrumutat de 3.000 lei la soldul contului curent, de 2.000 lei). De pildă, dacă clientul a utilizat în 15 ianuarie 2014 suma de 3.100 lei, înseamnă că acesta a făcut uz de descoperitul de cont pentru o valoare de 1.100 lei, care depăşeşte soldul creditor al contului său şi care în baza convenţiei a fost aprobată tacit de către bancă, pentru o dobândă de 25,5% x 1.100 lei/ an. Ca urmare, băncii îi revine obligaţia de a-l informa pe debitor că a utilizat un capital împrumutat de 1.100 lei, cu DAE de 25,5%. Dacă în 15 februarie 2014, debitorul alimentează soldul creditor al contului său curent cu suma de 1.500 lei, această sumă devine imediat reutilizabilă; din suma de 1.500 lei depusă, suma de 1.100 lei (+ 25,5% x 1100 lei/ 12 luni = 23,375 lei, dobândă efectivă) stinge creanţa băncii fiind imediat reutilizabilă în limita a 3.000 lei convenită cu banca, iar diferenţa de 1.500 lei – 1.123,375 lei = 376,625 lei reprezintă sold creditor al contului curent.

Obligația de informare periodică a debitorului asupra ratei dobânzii practicate și a modalităților de calcul al acesteia trebuie executată pe întreaga durată a contractului de credit sub forma descoperitului de cont cu aprobare tacită, pe hârtie sau pe un alt suport durabil. 3

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 4

Art. 57. **(1) În cazul unei depășiri semnificative a limitei de credit pentru o perioadă mai mare de o lună, creditorul îl informează pe consumator, fără întârziere, pe hârtie sau pe alt suport durabil cu privire la următoarele:**

a) depășirea limitei de credit;

b) suma cu care a fost depășită limita de credit;

c) rata dobânzii aferente creditului;

d) orice penalități, costuri sau dobânzi aplicabile restanțelor.

(2) Prin depășire semnificativă a limitei de credit se înțelege depășirea cu peste 15% a limitei de credit.

(3) Prevederile prezentului articol și ale art. 56 nu aduc atingere altor reglementări potrivit cărora creditorul oferă alt tip de creditarea atunci când limita de credit a fost depășită pe parcursul unei durate semnificative.

Comentariu

Pentru consumator, riscurile care decurg din *depășirea neintenționată ori insuficient reflectată a limitei de credit* în cadrul descoperitului de cont curent cu aprobare tacită este cel puțin parțial contracarat prin obligația creditorului de informare imediată/ de atenționare a debitorului asupra unei depășiri semnificative a limitei de credit. Legiuitorul a precizat că este considerată „depășire semnificativă" a limitei de credit depășirea cu peste 15% a plafonului de credit convenit cu banca. De cele mai multe ori, consumatorii fac uz de descoperitul de cont cu aprobare tacită nu pentru a retrage numerar de la bancomat, ci pentru a efectua plăți cu cardul bancar, inclusiv plăți *contactless*. În practică, este vorba îndeosebi de carduri cu bandă magnetică, cu cip, carduri cu cip încorporat în telefonul mobil ori *contactless*, prin simpla apropiere de terminal fiind generat un cod unic și irepetabil de verificare a cardului, fiind în acest mod extrem de ușor ca clientul să depășească soldul creditor al contului său curent și pătrundă pe teritoriul descoperitului de cont. 1

2 De pildă, dacă la momentul autorizării plății cu cardul, soldul creditor al contului (sume aparținând consumatorului, nefiind procurate cu titlu de credit) este de 300 lei, iar cumpărătorul ignoră acest lucru, efectuând cumpărături în valoare de 400 lei pentru care achită prețul cu cardul bancar, dacă între client și bancă există o convenție de descoperit de cont cu aprobare tacită în limita unui plafon de 1.000 lei, clientul utilizează din plafonul de credit suma de 100 lei chiar și fără a cunoaște la momentul plății acest lucru, iar utilizarea limitei de credit va genera obligația de a achita dobânda corespunzătoare. Întrucât plata cu cardul nu-i va fi refuzată în limita a încă 900 lei, consumatorul se poate plasa fără intenție (eventual, din neglijență scuzabilă ori nu) în situația de a utiliza un credit în valoare totală de 1.000 lei convenită cu banca, chiar dacă la momentul plății nu există niciun avertisment vizibil privind depășirea fondurilor proprii și inițierea utilizării liniei de credit. De aceea, devine esențială informarea consumatorului, în timp util, de îndată ce banca înregistrează operațiuni de utilizare/ depășire a liniei de credit, informare care să menționeze suma utilizată și dobânda aplicată/ costurile aferente creditării, respectiv valoarea minimă de plată, dacă este cazul.

3 Textul legal comentat se referă la ***depășirea limitei de credit cu mai mult de 15%, pentru perioade mai mari de o lună,*** caz în care informarea consumatorului pe hârtie sau pe un alt suport durabil devine obligatorie pentru creditorul profesionist, care trebuie să atenționeze explicit consumatorul asupra faptului că a utilizat sume împrumutate, care au depășit fondurile proprii prezente în contul curent, menționând explicit: (a) suma cu care a fost depășită limita de credit; (b) rata dobânzii aferente creditului; (c) orice penalități, costuri sau dobânzi aplicabile restanțelor.

4 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Capitolul V
Dreptul de retragere şi dreptul de rambursare anticipată

Bibliografie: *S. Valory*, La postestativité dans les relations contractuelles, Presses Universitaires d'Aix-Marseille, 1999, p. 175-177; *I. Reghini*, Consideraţii privind drepturile potestative, în „Pandectele Române" nr. 4/2003, p. 236 şi urm.; *J. Beauchard*, Droit de la distribution et de la consommation, Presses Universitaires de France, Paris, 1996, p. 360-361; *J. Flour, J.-L. Aubert, É. Savaux*, Les obligations, 1. L'acte juridique, dixième édition par J.-L. Aubert, É. Savaux, Armand Colin, Paris, 2002; *P. Vasilescu*, Drept civil. Obligaţii, Hamangiu, Bucureşti, 2012; *R.D. Apan*, Protecţia juridică a consumatorilor. Creditul destinat consumului şi domeniile conexe, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2007; *I. Turcu*, Contractele bancare în Noul Cod civil. Comentarii şi explicaţii, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013; *L.C. Stoica*, Împrumutul, comodatul şi creditul bancar, Hamangiu, Bucureşti, 2010; *P. Vasilescu* (coord.), Consumerismul contractual. Repere pentru o teorie generală a contractelor de consum, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2006; *A.-C. Martin*, L'imputation des risques entre contractants, L.G.D.J, Paris, 2009; *Ch. Gavalda, J. Stoufflet*, Instruments de paiement et de crédit. Effets de commerce, Litec, Paris, 2006; *A. Buthurieux*, Responsabilité du banquier, Litec, Paris, 2004; *L. Bernardeau*, Le droit de rétractation du consommateur, un pas vers une doctrine d'anssamble. À propos de l'arrêt CJCE, 22 avril, Travel Vac, aff. C-423/1997, în La Semaine Juridique nr. 14/2000, p. 623-628; *J.-R. Mirbeau-Gauvin*, Le remboursement anticipé en droit français, în „Dalloz. Recueil" 1995, Chroniques, p. 46.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Secțiunea 1. Dreptul de retragere

Art. 58. **(1)** [1] **Consumatorul are la dispoziție un termen de 14 zile calendaristice în care se poate retrage din contractul de credit fără a invoca motive. Acest termen nu se aplică în cazul contractului de credit legat, acordat exclusiv pentru achiziționarea de bunuri sau servicii, cu excepția situațiilor prevăzute la art. 63-65, precum și în cazul contractului de leasing.**

(2) Termenul de retragere începe să curgă de la una dintre următoarele date:

a) data încheierii contractului de credit;

b) data la care consumatorului îi sunt aduse la cunoștință clauzele, condițiile contractuale și informațiile potrivit prevederilor art. 33-49, în cazul în care ziua respectivă este ulterioară celei la care se face referire la lit. a).

Comentariu

1 Procedeul discutat în articolul de lege comentat constă în a permite consumatorului, posterior semnării contractului de credit, să revină asupra acceptării emise, într-un anumit interval de timp, fixat prin lege la 14 zile calendaristice. Termenul de retragere începe să curgă de la una dintre următoarele date: fie de la data încheierii contractului de credit (i), fie de la data la care consumatorului îi sunt aduse ulterior la cunoștință clauzele, condițiile contractuale și informațiile esențiale potrivit prevederilor art. 33-49 din O.U.G. nr. 50/2010 (ii).

2 Tehnica ***dreptului potestativ de retragere din contract*** este utilizată îndeosebi în cazul contractelor considerate a fi de o periculozitate deosebită pentru consumatori, precum în cazul *vânzării la distanță*, inclusiv al vânzărilor *online* (termen de 10 zile lucrătoare de la data primirii produsului, potrivit art. 7 din Ordonanței Guvernului nr. 130/2000 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță) ori a *vânzării la domiciliu/ în afara spațiilor comerciale* (termen de 7 zile lucrătoare de la data primirii produsului, conform art. 3, 4, și 9 din Ordonanța Guvernului nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale).

3 Spre deosebire de dreptul contractual de dezicere din dreptul civil, care prezintă de regulă un caracter oneros („recuperarea" libertății

---

[1] Alin. (1) de la art. 58 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 30 din Legea nr. 288/2010.

contractuale posterior momentului încheierii convenției are loc, tradițional, contra cost, suma fiind, de regulă, fixată prin contract), dreptul consumatorului de a se răzgândi în termenul legal nu poate fi decât *gratuit.*

Trebuie remarcat faptul că dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 conțin 4
două mecanisme diferite de protejare a consimțământului. Pe de o parte, textul art. 11 din O.U.G. nr. 50/2010 face uz de un mecanism tehnico-juridic special, cel al intervalului legal de reflecție, stabilind că – în mod facultativ (cu posibilitatea renunțării la mecanismul legal de protecție) – consumatorul beneficiază de un termen prealabil de 15 zile pentru a reflecta asupra condițiilor de creditare.

Termenul legal facultativ de reflecție de 15 zile de la data primirii 5
ofertei nu trebuie confundat cu termenul legal de retragere din contract, de 14 zile calendaristice de la semnarea contractului, la care face referire art. 58 din O.U.G. nr. 50/2010.

Astfel, la încheierea contractelor de credit, consumatorul beneficiază 6
de două mecanisme legale de protecție, dintre care unul este ***facultativ*** și la care consumatorul poate renunța (***intervalul legal de reflecție asupra ofertei, de 15 zile de la data primirii*** acesteia), iar celălalt este ***obligatoriu***, consumatorul neputând renunța anticipat (***intervalul legal de retragere, de 14 zile calendaristice de la data semnării contractului***). Cu privire la dreptul de retragere din contract, trebuie remarcat că orice clauze propuse de profesioniștii bancari prin care consumatorul ar renunța la dreptul potestativ de retragere în 14 zile calendaristice sunt reputate ca nescrise, întrucât sunt considerate a fi clauze abuzive.

Sub aspect temporal, primul moment este marcat de primirea ofertei 7
de credit de către consumator (formulată în termeni preciși și fermi), urmată de un interval de 15 zile calendaristice în care consumatorul poate analiza termenii ofertei și o poate compara cu oferta altor bănci/societăți de finanțare. Acesta este un interval la care se poate renunța sau, după caz, poate fi redus cu acordul consumatorului (de exemplu, redus la 3 zile sau la 7 zile calendaristice), conform art. 11 alin. (3) din O.U.G. nr. 50/2010. Acordul consumatorului în acest sens (acordul la micșorarea ori suprimarea intervalului de gândire) trebuie să figureze în mod expres.

După semnarea contractului de credit, începe să curgă un alt termen, 8
de 14 zile calendaristice, la care consumatorului nu i se mai poate propune

de către creditor să renunțe anticipat. Este vorba de termenul legal de exercitare a dreptului potestativ *de retragere din contract* (expresie preferată în cuprinsul Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, pentru a desemna facultatea legală de dezicere ori de retractare gratuită și discreționară a consimțământului consumatorului, după semnarea contractului de credit de către acesta). Fiind vorba despre un drept potestativ al consumatorului european în contractele de credit, orice clauze care ar tinde să îngrădească/ să suprime exercițiul acestui drept de retragere din contract sunt considerate ca nescrise (lipsite de eficacitate juridică), fiind ***clauze abuzive absolute***. În acest sens, se poate sublinia că suprimarea contractuală a dreptului consumatorului de retragere din contract în 14 zile nu poate fi edulcorată în nicio situație prin acordarea unor drepturi suplimentare consumatorului de către creditor, astfel încât se impune calificarea juridică de clauză abuzivă absolută.

9 Deși ambele mecanisme – cel al termenului de reflecție și cel al dreptului de retractare – împărtășesc comunitatea de fundament ideatic (țintesc la protejarea consimțământului celui profan, temporizând încheierea contractului), în planul tehnic distanța este importantă, fiind vorba despre un mecanism facultativ de reflecție prealabilă asupra ofertei de credit *versus* un mecanism obligatoriu pentru creditorii profesioniști, de acceptare a eventualei retrageri discreționare și gratuite din contract a consumatorului în termen de 14 zile de la semnare (respectiv, de la comunicarea informațiilor obligatorii legale).

10 De termenul legal de retragere în 14 zile calendaristice din contractele de credit pot profita numai ***persoanele fizice*** care contractează creditul în scopuri extraprofesionale, întrucât prin „consumator" se înțelege, din perspectiva mecanismului protecționist rezervat prin dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010, numai „persoana fizică sau grup de persoane constituite în asociații care, în executarea contractelor care intră sub incidența prezentei ordonanțe, acționează în scopuri în afara activității sale comerciale, industriale sau de producție, artizanale ori liberale".

11 Dreptul de retractare a consimțământului este alocat la nivel european în intervalul de 14 zile calendaristice inclusiv în considerarea tehnicilor de *marketing* utilizate de creditorii profesioniști, intervenindu-se în zona agresivității la care consumatorul poate fi supus prin solicitări

repetate de a contracta, transmise prin telefon, fax prin chiar prin mesaje primite prin *Internet*, inclusiv cele de tip *spamming* (nesolicitate). În plus, consumatorul are nevoie de acest interval pentru a putea reveni asupra opțiunii sale de a semna contractul de credit atunci când: (a) a identificat o ofertă mai bună pe piața creditelor; (b) s-a răzgândit în privința achiziționării anumitor bunuri; (c) a concluzionat că DAE practicată pentru creditul contactat este mult prea dezavantajoasă ș.a.

Dreptul legal de retractare își extrage rațiunea, în domeniul creditării, pe de altă parte, din faptul contractării consumatorului pe baza unor simple imagini descrieri ale produsului de creditare, de unde și riscul de a accesa un credit care nu corespunde așteptărilor sale. De cele mai multe ori, de abia în urma semnării contractului/ primirii informațiilor esențiale în scris (sau pe un alt suport durabil), consumatorul începe să reflecteze asupra oportunității contractării creditului și a corespondenței acestuia cu trebuințele sale economice. 12

Caracterizate prin elementul „surprizei", numeroase situații reprezintă ipoteze de potențială speculare, de către creditorul profesionist, a vulnerabilității consumatorului: oferte de contractare pentru diferite bunuri de consum, oferta în spații publice cu destinație non-comercială, oferta la domiciliu, mesajele agresive de „urgență a contractării" ș.a. Dreptul legal gratuit de retragere contrabalansează situația de inferioritate informațională și psihologică a consumatorului, confruntat cu un creditor profesionist dotat cu un puternic argumentar, aflat uneori în imposibilitatea de a compara pentru moment oferta ce i se face cu ofertele concurenților creditorului, pentru a alege în cunoștință de cauză. 13

În plus, chiar „așteptările" consumatorului – previzibilitatea de a face față condițiilor de rambursare a creditului fragilizează posibilitatea consumatorului de a se apăra de insistențele vânzătorului/ creditorului ori de a reflecta îndeajuns în legătură cu propunerea ce i se face), aspect care a justificat la nivel european alocarea unui drept legal și gratuit de dezicere, într-un interval de 14 zile calendaristice de la contractare. 14

Fiind un ***drept potestativ***, dreptul legal de retragere implică puterea de control a consumatorului asupra unei întregi situații juridice născute din contractul de credit, situație juridică pe care o poate conserva ori desființa, prin actul său unilateral de opțiune. 15

Dreptul de retragere în termen de 14 zile calendaristice ***nu se aplică*** în cazul contractului de ***credit legat***, acordat exclusiv pentru 16

achiziționarea de bunuri sau servicii (cu excepția situațiilor prevăzute la art. 63-65, referitoare la contractarea la distanță ori în afara spațiilor comerciale), precum și în cazul contractului de ***leasing***, aceste contracte fiind ***exceptate*** din sfera de aplicare a dreptului legal de retragere, îndeosebi pe considerentul intrării consumatorului în posesia bunului, cu posibilitatea de a-l folosi în acest interval, ceea ce ar face ca bunul restituit ca urmare a desființării contractului de credit să nu mai fie un produs nou, apt pentru comercializare.

17 Dacă clientul a achiziționat un produs/ a achitat un serviciu recurgând concomitent la un *credit legat*, acesta nu beneficiază de dreptul de retragere din contract în termen de 14 zile de la semnare. În schimb, beneficiază de acest drept de răzgândire, restituind produsul, consumatorul care se află într-una din următoarele trei situații:

(a) a cumpărat produsul printr-o vânzare la distanță, de exemplu *online*, pe bază de catalog etc., caz în care poate renunța la produs conform dispozițiilor O.G. nr. 130/2000 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță și, deci, va avea și un drept de retragere din contractul de credit legat;

(b) a contractat creditul legat la distanță ori telefonic, caz în care se poate răzgândi în intervalul legal de 14 zile calendaristice, conform dispozițiilor legale aplicabile serviciilor financiare contractate la distanță, în baza O. G. nr. 85/2004, republicată;

(c) a cumpărat produsul printr-o vânzare în afara spațiilor comerciale (de exemplu, în standuri improvizate ori la domiciliu), contractând totodată și un credit legat, caz în care se poate răzgândi conform dispozițiilor O. G. nr. 106/1999, republicată, beneficiind de termenul de 14 zile calendaristice pentru retragerea din contractul de credit legat.

18 În schimb, nu beneficiază de dreptul de retragere din contract consumatorul care a achiziționat produsul (semnând concomitent și un contract de credit legat, pentru finanțarea achiziției) într-un stand amplasat în *mall*, supermarket etc., așadar într-un spațiu comercial, chiar dacă nu este spațiul comercial uzual/ exclusiv al vânzătorului.

Tabelul 12. Dreptul de retragere din contractele de credit legate/ leasing

Contract	Drept de retragere	Excepții
Credit legat	În principiu, NU	
	DA	a. cumpărare la distanță, inclusiv *online*
		b. cumpărare în afara spațiilor comerciale
		c. servicii financiare la distanță
Leasing	NU	-

Exercițiul dreptului potestativ de retragere implică substituirea unei noi voințe juridice a consumatorului în locul voinței sale inițiale, marcate de provizorat și, deci, încetarea pentru viitor a eventualelor efecte generate de cel dintâi consimțământ. Caracterul *unilateral* al exercițiului (1), caracterul *potestativ* (presupunând controlul unilateral asupra procesului formator de contract) (2), *incompatibilitatea* de fond între voința inițială (în sensul nașterii contractului) și voința ulterioară (de retractare a consimțământului incipient) (3), ca și *substituirea de voințe juridice* emanând de la același subiect (prin „neconfirmarea" consimțământului inițial în intervalul de dezicere) (4) reprezintă elemente pe baza cărora putem identifica domeniul retractării (dezicerii de contract) și separa de operațiuni juridice învecinate, însă construite pe un mecanism juridic diferit. 19

Natura juridică a acestei facultăți – legale și gratuite – de dezicere a reprezentat un amplu subiect de discuție în doctrina franceză, ca reprezentând o excepție legală de la forța obligatorie a contractului. În unele cazuri, s-a susținut că ar fi vorba despre încheierea contractelor de credit *sub condiția suspensivă a răzgândirii consumatorului*, contract a cărui desființare – în ipoteza exercitării, de către consumator, a dreptului său de retractare – ar retroactiva (*J. Beauchard*, Droit de la distribution et de la consommation, Presses Universitaires de France, Paris, 1996, p. 360-361). Analiza a fost abandonată pentru că nu explică executarea imediată a contractului, prin virarea capitalului împrumutat în contul clientului. O altă viziune asupra naturii dreptului de retragere face uz de pârghiile distincției între *perfectarea* și *eficacitatea* contractului, ca momente succedanee în timp. Existența unui contract valabil format nu înseamnă și eficacitate automată a acestuia. Dreptul de retractare ar apărea aici ca un *element legal* solicitat pentru eficacitatea convenției, 20

iar resortul tehnic ar fi cel al elementelor intrinseci manifestării de voință, care trebuie uneori dublate de elemente extrinseci, pentru ca actul juridic să producă efectele scontate. Neîndeplinirea acestui element („neconfirmarea" consimțământului consumatorului în termen de 14 zile după încheierea contractului) nu ar atrage desființarea retroactivă a contractului de credit, ci doar *caducitatea* acestuia. Totuși, caducitatea produce efecte doar pentru viitor, ceea ce, în materie, ar fi ineficient (*J. Flour, J.-L. Aubert, É. Savaux*, Les obligations, 1. L'acte juridique, dixième édition par J.-L. Aubert, É. Savaux, Armand Colin, Paris, 2002, p. 92).

21 În fine, alocarea – prin lege – a unui drept legal și gratuit de dezicere în contractele de credit încheiate de consumatori se poate analiza într-un caz de ***formare progresivă a contractului de credit.*** Deși consimțământul consumatorului se întâlnește într-o primă fază cu cel al profesionistului, contractul nu este format pe deplin, ci doar în mod provizoriu. În fiecare din cele 14 zile, pe măsură ce consumatorul alege să *nu* își exercite dreptul de retragere din contract, consimțământul său se consolidează progresiv, urmând să fie considerat ca deplin format în momentul epuizării celor 14 zile calendaristice fără ca retractarea să fi intervenit.

22 Dreptul legal potestativ de retragere din contract are ca obiectiv retardarea momentului angajării definitive a consumatorului. Astfel, voinței juridice inițiale a consumatorului trebuie să i se alăture posterior o voință confirmatorie a aceluiași autor, exprimată „negativ", prin non-exercițiul dreptului legal de dezicere în intervalul de 14 zile fixat de legiuitor. Dimpotrivă, în cazul folosirii dreptului de retragere, voința juridică inițială este negată/ abandonată printr-o voință infirmatoare care va pune capăt formării definitive a contractului de credit. În alți termeni, consimțământul originar al consumatorului este insuficient *per se* pentru geneza deplină a convenției de credit, legiuitorul european prezumând insuficiența elementelor de apreciere (i) și a procesului de reflecție din debutul schimbului de consimțăminte (ii) și stabilind că voința juridică a consumatorului de a se angaja în respectivele raporturi contractuale de creditare trebuie să se afirme progresiv, în cursul intervalului de 14 zile calendaristice alocat, mai înainte ca acordul consumatorului să îmbrace un caracter definitiv.

23 Recurgerea legiuitorului european, respectiv național la un atare mod de formare a contractelor de credit pentru consum răspunde unei triple

preocupări: (1) pe de o parte, dreptul legal și gratuit de dezicere intervine ca *factor de moralizare a raporturilor contractuale,* evitând abuzul de influență căruia îi poate cădea victimă consumatorul (confruntat cu strategia persuasivă a profesionistului); (2) pe de altă parte, este vizată, evident, *protejarea consimțământului consumatorului,* garantându-i acestuia posibilitatea de a denunța unilateral, într-un interval de 14 zile, angajamente juridice „compulsive", la care a consimțit în mod intempestiv și nereflectat, contracarând strategiile de *marketing* agresiv întrebuințate de profesioniștii creditării; (3) în fine, alocarea posibilității, pentru consumator, de a reflecta un anumit număr de zile de la data acceptării ofertei profesionistului, asupra *oportunității patrimoniale a contractării,* atât din perspectiva resurselor financiare reale ale consumatorului (supraevaluate, adesea, în momentul acceptării unei oferte de credit), cât și din unghiul trebuințelor sale economice efective (evitând achizițiile inutile ori de bunuri care, supuse analizei directe în urma livrării bunului, se dovedesc a nu corespunde particularităților nevoilor consumatorului).

Resorturile aplicării dreptului de retragere se situează în zona 24
dispariției consimțământului incipient al consumatorului pentru viitor: întrucât acordul de voințe se formează progresiv, în interiorul unui anumit interval, dacă această definitivare este stopată prin activarea dreptului de retragere, contractul va deveni caduc. Rezerva-dezicere de origine legală este *intrinsecă* voinței juridice a consumatorului, astfel încât dreptul de retractare aparținând consumatorului este *garantat prin lege,* cu o dublă consecință:

(i) faptul că profesionistul nu aduce în scris la cunoștința consumatorului existența dreptului legal de retractare și durata legală pentru exercițiul acestuia (gest echivalând cu încălcarea formalismului informativ în materie) nu este de natură să îl priveze pe consumator de exercițiul dreptului amintit, denunțarea contractului urmând să aibă loc într-un interval de 14 zile calendaristice de la data primirii informațiilor, inclusiv a celor referitoare la existența dreptului legal de retragere;

(ii) consumatorul nu poate fi privat prin contractul de credit încheiat cu profesionistul de dreptul său legal și gratuit de dezicere, o eventuală clauză prin care ar fi silit să renunțe anticipat la exercițiul acestui drept fiind nulă ca abuzivă (creând un dezechilibru semnificativ între pozițiile contractuale ale celor doi parteneri contractuali).

25 Încălcarea dispozițiilor art. 58 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Tabelul 13. Mecanisme de temporizare a formării consimțământului în contractele de credit

Mecanisme tehnico-juridice		Termen	Renunțare
A.	Dreptul de reflecție asupra ofertei	15 zile înaintea încheierii contractului	DA
B.	Dreptul de retragere din contract	14 zile după semnarea contractului	NU

Art. 59. **(1) În cazul în care consumatorul își exercită dreptul de retragere, acesta are următoarele obligații:**

a) de a-l notifica pe creditor pe baza informațiilor oferite de acesta potrivit prevederilor art. 46 alin. (1) lit. q), pentru ca exercitarea acestui drept să își producă efectele înainte de expirarea termenului de retragere;

b) de a-i plăti creditorului creditul sau partea de credit trasă și dobânda aferentă de la data la care creditul sau partea respectivă din credit a fost trasă până la data la care creditul sau partea respectivă din credit a fost rambursată; dobânda se calculează pe baza ratei dobânzii convenite.

(2) Notificarea prevăzută la alin. (1) lit. a):

a) se face pe hârtie sau pe alt suport durabil aflat la îndemâna creditorului și accesibil acestuia;

b) este transmisă prin mijloace admise legal, care asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia;

c) este expediată înainte de expirarea termenului.

(3) Exercitarea dreptului de retragere își produce efectul de la data expedierii notificării de către consumator.

(4) Achitarea către creditor a creditului sau a părții de credit trasă și a dobânzii potrivit prevederilor alin. (1) lit. b) se efectuează fără nicio întârziere nejustificată și nu mai târziu de 30 de zile calendaristice de la expedierea notificării de retragere către creditor.

Comentariu

1 Textul legal comentat aduce precizări în privința: (a) notificării de către debitor a deciziei de retragere din contract; (b) momentului de la care notificarea retragerii din contract produce efecte; (c) obligațiilor de plată incumbând debitorului care se retrage din contract în intervalul de 14 zile calendaristice de la semnare/ de la primirea informațiilor esențiale.

Notificarea către creditor a deciziei debitorului de a se retrage din contract, renunțând la creditul contractat trebuie expediată cel puțin în ultima zi din cele 14 zile calendaristice din intervalul legal de retragere, pentru a produce efecte legale. În caz contrar, dacă debitorul expediază notificarea după expirarea termenului de 14 zile calendaristice de la semnarea contractului/ de la primirea informațiilor esențiale (chiar dacă expedierea ar avea loc în cea de a 15-a zi), retragerea din contract este ineficace juridic, întrucât expirarea termenului legal atrage stingerea dreptului consumatorului de retractare a consimțământului. 2

Va conta nu data ajungerii la destinație a notificării, nici data luării la cunoștință de către creditor despre cuprinsul notificării, ci ***data expedierii***, întrucât spre deosebire de cazul retractării ofertei/ acceptării în dreptul civil comun, dreptul legal de dezicere alocat consumatorului în contractele de credit este un drept potestativ al cărui exercițiu trebuie să se înscrie în limitele temporale legale (14 zile calendaristice de la semnarea contractului/ de la primirea informațiilor esențiale), fiind irelevant momentul la care creditorul ia efectiv cunoștință de exercitarea dreptului de retractare de către clientul său. 3

Notificarea deciziei de retragere din contract prevăzută la alin. (1) lit. a) al art. 59 se va face de către consumator pe hârtie sau pe alt suport durabil aflat la îndemâna creditorului și accesibil acestuia și va fi transmisă prin mijloace admise legal, care să asigure transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia (de exemplu, predare personală a notificării de către consumator la sediul băncii, scrisoare cu confirmare de primire, expediere prin curierat implicând confirmarea primirii ș.a.). 4

Momentul producerii de efecte în cazul retractării consimțământului debitorului este cel al expedierii notificării, astfel încât debitorul va datora plata oricăror costuri, respectiv a dobânzii calculate pentru intervalul de reflecție. 5

Conform textului legal comentat, debitorului ăi incumbă obligația de a-i plăti creditorului suma împrumutată/ partea de credit trasă și dobânda aferentă, de la data la care creditul sau partea respectivă din credit a fost trasă până la data la care creditul sau partea respectivă din credit a fost rambursată, dobânda calculându-se pe baza ratei dobânzii convenite. De pildă, dacă debitorul expediază decizia sa de retragere din contract în cea de a 10-a zi din intervalul de 14 zile de la semnarea 6

contractului, pentru un credit de nevoi personale în valoare de 4.000 lei, contractat pentru 12 luni, cu DAE 15,8%, întrucât a beneficiat de creditare pe durata unei treimi din intervalul lunar (10 zile înaintea expedierii notificării de retragere), va datora creditorului capitalul împrumutat de 4.000 lei, la care se adaugă DAE (dobânda anuală efectivă) de 15,8% x 4.000 lei = 632 lei; 632 lei/ 365 zile = 1,73 lei x 10 zile = 17,3 lei dobândă efectivă, rezultând o valoare totală de plată de 4.017,3 lei.

7 Termenul maxim în care obligația de plată va trebui executată de debitor ca urmare a retragerii sale din contract este de ***30 de zile calendaristice*** de la expedierea notificării. Conform art. 59 alin. (4), achitarea către creditor a capitalului împrumutat/ a părții de credit trasă și a dobânzii potrivit prevederilor alin. (1) lit. b) se efectuează de către debitor fără nicio întârziere nejustificată și nu mai târziu de 30 de zile calendaristice de la expedierea notificării de retragere din contract.

8 Încălcarea dispozițiilor art. 59 alin. (3) de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

9 Articolul 59 reprezintă transpunerea în dreptul intern a art. 14 din Directiva 2008/48/CE, principala interogație formulată cu prilejul transpunerii în statele membre fiind aceea de a stabili dacă rambursarea capitalului împrumutat ca urmare a retragerii consumatorului (renunțării la credit) are natura juridică a unei *condiții prealabile de exercitare* a dreptului de retragere (a) sau natura unui *efect juridic* produs de exercițiul dreptului de retragere, ca urmare a desființării contractului (b). În dreptul român, dat fiind că legiuitorul nu a impus drept condiție prealabilă pentru consumator rambursarea capitalului, rezultă că dreptul de retragere din contract trebuie exercitat în interiorul termenului de 14 zile, notificarea trimisă creditorului trebuind să poarte cel mult data celei de-a 14-a zile; ulterior și ca urmare a exercitării dreptului potestativ de retragere din contract (ca ***efect legal al acestui drept***), consumatorul trebuie să execute obligația de a rambursa capitalul împrumutat și a dobânzii pentru intervalul de reflectare. Prin urmare, este ilicită practica bancară care condiționează exercițiul dreptului de retragere din contract de rambursarea *prealabilă* a capitalului. Termenul legal de 14 zile este pentru consumator unul de gândire, de reflecție asupra oportunității creditării, comparare a mai multor oferte, eventuală renunțare la

achiziția care ar fi fost finanțată prin credit ș.a., reflecție care se consideră a fi psihologic mai motivată posterior semnării contractului decât înaintea acestui moment. De aceea, legiuitorul solicită ca notificarea de renunțare să intervină în cursul celor 14 zile de la semnare/ de la primirea informațiilor contractuale, după care curge un termen maxim de 30 de zile pentru consumator, de la data expedierii notificării de retragere din contract, în acest termen de 30 zile consumatorul trebuind să execute obligația de restituire a creditului.

Art. 60. **Creditorul nu este îndreptățit la nicio altă compensație din partea consumatorului în cazul retragerii, cu excepția compensației pentru orice taxe nerambursabile plătite de către creditor administrației publice.**

Comentariu

Din textul legal comentat rezultă că exercițiul ***gratuit*** este de esența 10
dreptului legal de retragere din contractele de credit recunoscut consumatorului, băncile/ societățile comerciale de servicii financiare neputând aplica vreun comision de retragere din contract.

Interzicerea comisionului bancar de retragere din contract implică 11
posibilitatea instanței de judecată de a reprima eventualele clauze care ar stipula contrariul (obligându-l pe consumator la plata unui comision de retragere din contract în termenul legal de 14 zile calendaristice). Astfel de clauze, deși acceptate de consumator în contractele bancare de adeziune, sunt considerate ***clauze abuzive*** și sancționate din oficiu/ la cererea consumatorului, cu nulitatea/ reputarea ca nescrise.

Reprezintă excepții legale ***taxele nerambursabile plătite de către*** 12
creditor administrației publice, taxe care nu vor putea di recuperate de către debitor ca urmare a retragerii sale din contractul de credit.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist 13
reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 61. **În cazul în care creditorul sau un terț, pe baza unui contract între terț și creditor, prestează un serviciu accesoriu aferent contractului de credit, iar consumatorul își exercită dreptul de retragere din contractul de credit potrivit prevederilor din prezenta secțiune, obligațiile consumatorului ce decurg din serviciul accesoriu respectiv încetează.**

Comentariu

1 Textul legal comentat vizează o aplicație a principiului *accesorium sequitur principale*, stabilind expres că încetarea raporturilor contractuale de creditare ca urmare a retragerii consumatorului din contractul de credit în termen de 14 zile calendaristice de la semnarea lui atrage încetarea oricăror raporturi contractuale accesorii, care nu pot supraviețui stingerii raporturilor principale. Este vorba despre ***contracte accesorii de prestare a unor servicii***, cu titlu oneros în general, fie de către creditor, fie de către terți în baza unui contract încheiat anterior între terț și creditor. În practică, pot fi vizate fie servicii accesorii convenite cu banca, precum administrarea unui cont curent, servicii de *internet banking* accesorii creditului și necontractate independent, servicii de depozitare în *seif* a unor valori, fie de servicii prestate cu titlu oneros de către terți, în baza unor contracte accesorii, precum serviciile de mentenanță pentru bunurile a căror achiziție a fost finanțată prin contractul de credit.

2 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 62. **În cazul în care consumatorul dispune de un drept de retragere potrivit prevederilor cuprinse la art. 58-61, se aplică prevederile prezentului act normativ, iar nu prevederile din:**

a) art. 9-13 din Ordonanța Guvernului nr. 85/2004, republicată, cu modificările ulterioare;

b) art. 9 și 10 din Ordonanța Guvernului nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, republicată.

Comentariu

1 Textul legal comentat este important întrucât rezolvă problema opțiunii între aplicarea a două seturi de dispoziții legale privitoare la ***termenele și condițiile de exercițiu*** pentru același drept de retractare aparținând consumatorului. În contractele de ***credite legate*** pentru care este generat un drept legal de retractare la dispoziția consumatorului, și anume atunci când produsul a fost achiziționat în afara spațiilor comerciale sau la distanță, s-ar fi pus întrebarea de a ști dacă termenul în care consumatorul se poate retrage din contract în mod gratuit este

cel prevăzut pentru contractul de credit (14 zile calendaristice, conform dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010) sau termenul de 10 zile lucrătoare de la primirea produsului prevăzut de O.G. nr. 130/2000 privind încheierea și executarea contractelor la distanță, respectiv termenul de 7 zile lucrătoare de la primirea produsului conform dispozițiilor O.G. nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, republicată. După cum menționează expres art. 62 din O.U.G. nr. 50/2010, dispozițiile privitoare la contractul de credit legat au prioritate, astfel încât va conta nu termenul de răzgândire în privința bunului achiziționat, ci ***termenul de 14 zile calendaristice*** de eventuală retragere din contractul de credit legat.

Tabelul 14. Dreptul consumatorului de retragere din contract

(A) Mecanism tehnic	Denunțarea unilaterală (a), gratuită (b) și discreționară (c) a contractului, în intervalul legal, de către consumator → cu returnarea produsului/ capitalului către contractantul profesionist.	
(B) Sferă	*(a) contractele la distanță;* *(b) contractele încheiate în afara spațiilor comerciale* *(c) contracte de credit*	
(C) Rațiune	drept atribuit de lege în considerarea tehnicilor de distribuție utilizate de profesionist	
(D) Durată de exercițiu	(a) contractele la distanță, nefinanțate prin credit	***10 zile lucrătoare*** de la data recepției produsului;
	(b) contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, nefinanțate prin credit	***7 zile lucrătoare*** de la data livrării produsului.
	(c) credit	***14 zile calendaristice*** de la data semnării contractului/ primirii informațiilor

Dacă clientul a achiziționat un produs/ a achitat un serviciu recurgând 2
concomitent la un *credit legat,* acesta nu beneficiază în principiu de un drept de retragere din contract în termen de 14 zile de la semnare,

cât timp contractarea vânzării și a creditului legat a avut loc într-un spațiu comercial. În schimb, beneficiază de acest drept de răzgândire, restituind produsul, consumatorul care, contractând un credit legat, se află într-una din următoarele trei situații:

(a) a cumpărat produsul printr-o vânzare la distanță, de exemplu *online*, pe bază de catalog etc., caz în care poate renunța la produs conform dispozițiilor O.G. nr. 130/2000 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță și, deci, va avea și un drept de retragere din contractul de credit legat, însă în 14 zile calendaristice, iar nu în 10 zile cum prevede O.G. nr. 130/2000 privind contractele la distanță;

(b) a contractat creditul legat la distanță ori telefonic, caz în care se poate răzgândi în intervalul legal de 14 zile calendaristice, conform dispozițiilor legale aplicabile serviciilor financiare contractate la distanță, în baza O.G. nr. 85/2004, republicată;

(c) a cumpărat produsul contractând un credit legat, simultan unei vânzări în afara spațiilor comerciale (de exemplu, în standuri improvizate ori la domiciliu), contractând totodată și un credit legat, caz în care se poate răzgândi conform dispozițiilor O.G. nr. 106/1999, republicată, beneficiind de termenul de 14 zile calendaristice pentru retragerea din contractul de credit legat, iar nu de termenul de 7 zile de la data primirii produsului, cum prevede pentru situațiile ordinare O.G. nr. 106/1999 privind vânzarea în afara spațiilor comerciale.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Secțiunea a 2-a. Dreptul de retragere în cazul contractelor de credit legate

Art. 63. În cazul în care consumatorul și-a exercitat un drept de retragere dintr-un contract de furnizare de bunuri sau servicii, potrivit Ordonanței Guvernului nr. 130/2000 privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță, republicată, cu modificările ulterioare, Ordonanței Guvernului nr. 85/2004, republicată, cu modificările ulterioare, Ordonanței Guvernului nr. 106/1999, republicată, sau a altor acte normative ce transpun sau ce creează cadrul de aplicare pentru actele

normative comunitare, acesta nu mai are obligații în temeiul unui contract de credit legat.

Comentariu

Dacă clientul care a contractat la distanță ori în afara spațiilor comerciale, achiziționând produse/ servicii pe suportul unui credit legat, se răzgândește în privința achiziției, returnând produsul, vor înceta automat și obligațiile sale din contractul interdependent de credit legat. Exercițiul dreptului de dezicere în contractul de vânzare/ antrepriză (contractat, prin ipoteză, la distanță/ în afara spațiilor comerciale) valorează retractare a consimțământului și pentru contractul de credit legat, datorită ***raportului de interdependență*** în care se află cele două contracte. Răzgândindu-se în privința produsului/ serviciului finanțat, după cum îi permite legea în cazul contractelor la distanță/ în afara spațiilor comerciale, consumatorul nu poate fi silit să mențină raporturile contractuale de creditare (credit legat), care nu se mai justifică juridic. 1

Obligațiile generate de cele două contracte suprapuse – cel de vânzare și contractul de credit legat – își servesc reciproc drept cauză, neputându-se afirma că vreunul dintre ele ar reprezenta principalul în raport cu celălalt. Nici vânzarea nu reprezintă contractul principal în raport cu creditul legat, fără de care vânzarea nu s-ar fi încheiat, după cum nici creditul legat nu reprezintă principalul, întrucât nu este contractat autonom, ci în considerarea vânzării, putându-se astfel vorbi nu despre un raport de accesorialitate, ci despre unul de interdependență contractuală. 2

Tabelul 15. Contractarea în afara spațiilor comerciale

1. Oferta în punctul de vânzare	- comerciantul se află „în stare de ofertă permanentă"; - refuzul de a vinde – interzis (sunt admise numai excepții fondate pe motive legitime, nediscriminatorii); - „contract de primire" (în spațiul de vânzare): răspunderea contractuală a consumatorului pentru nerespectarea obligațiilor care decurg din tranzitarea acestui spațiu;

2. Oferta în afara punctului de vânzare („vânzări agresive")	(a) vânzarea la domiciliu	Drept de retractare a consumatorului
	(b) vânzarea la distanță (prin corespondență, *teleshopping*, comandă pe baza unui catalog, vânzările electronice ș.a.);	
	(c) vânzarea în standuri improvizate (în spații publice noncomerciale).	

3 În privința contractării la domiciliul consumatorului, dreptul de retractare decurge din poziția contractuală vulnerabilă a consumatorului, confruntat cu un distribuitor înarmat cu un eșafodaj argumentativ puternic (elementul – surpriză) și aflat în imposibilitate de a compara oferta acestuia cu altele, similare, spre deosebire de contractarea în spațiile comerciale (b).

4 Prin ***contract în afara spațiilor comerciale*** se înțelege acel contract încheiat cu consumatorii în exteriorul spațiului obișnuit de desfășurare a unuia sau a mai multor exerciții comerciale (pct. 45 din Anexa Codului consumului), într-una din următoarele situații:

(a) în timpul unei deplasări organizate de comerciant în afara spațiilor sale comerciale;

(b) în timpul unei vizite efectuate de comerciant, organizată fără solicitarea expresă a consumatorului, la locuința unui consumator, unde pot fi încheiate contracte și cu alte persoane prezente sau la locul de muncă al consumatorului/ în locul în care acesta se găsește, chiar temporar, pentru motive de lucru, studiu sau tratament;

(c) în orice alte locuri publice sau destinate publicului, în care comerciantul prezintă o ofertă pentru produsele sau serviciile pe care le furnizează, în vederea acceptării acesteia de către consumator (art. 3 din O.G. nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, modificată prin Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor).

5 Sunt supuse prevederilor O.G. nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, conform art. 4, și contractele încheiate în urma solicitării de către consumator a unei vizite a

comerciantului, pentru *alte produse sau servicii* decât cele pentru care consumatorul a solicitat vizita, cu condiția ca în momentul solicitării consumatorul să nu fi cunoscut și nici să nu fi avut în mod rezonabil posibilitatea de a cunoaște faptul că produsul sau serviciul respectiv poate fi furnizat de către comerciant în cadrul activităților sale legale (astfel încât consimțământul consumatorului la achiziționarea de bunuri sau servicii pentru care vizita nu fusese solicitată este unul insuficient reflectat, fiind prezente elementele de surpriză a ofertei).

Sunt exceptate, în schimb, de la aplicarea prevederilor O.G. 6 nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, modificată, conform art. 6:

(a) contractele pentru care valoarea totală care urmează a fi achitată de consumator este mai mică decât echivalentul în lei a 30 de euro la cursul de zi al BNR (în atare ipoteze, impactul financiar controlabil ori chiar modest al sumei reprezentând pierderea economică a consumatorului, prin achitarea prețului unui produs cumpărat în afara spațiilor comerciale, nu justifică acordarea unui drept de retractare a consimțământului);

(b) contractele privind construirea, vânzarea și închirierea de bunuri imobile, precum și contractele care prevăd alte drepturi referitoare la bunuri imobile, cu excepția contractelor privind furnizarea de produse ce urmează să fie încorporate în bunuri imobile și, de asemenea, a contractelor privind repararea de bunuri imobile;

(c) contractele privind furnizarea de produse alimentare, băuturi sau de produse de uz curent utilizate în gospodărie, livrate cu regularitate de către comerciant (retractarea consimțământului, în aceste ipoteze, este exclusă de natura produsului alimentar cumpărat);

(d) contractele de asigurări (întrucât acestea fac obiectul unor reglementări legale speciale și, în plus, se încheie cel mai frecvent prin deplasarea agentului de asigurări la domiciliul clientului ori la locul de muncă al acestuia, conform uzanțelor acestui tip de contractare);

(e) contractelor privind valorile mobiliare;

(f) contractelor referitoare la furnizarea de bunuri sau servicii, în cazul în care sunt îndeplinite *cumulativ* următoarele condiții: (i) contractul s-a încheiat pe baza unui catalog al comerciantului, pe care consumatorul a avut posibilitatea să îl consulte în absența acestuia, pentru a fi corect informat în vederea luării unei decizii (în acest caz, lipsesc elementele

de surpriză a formulării ofertei, consimțământul consumatorului fiind furnizat în cunoștință de cauză, în baza unei reflecții suficient de îndelungate, cu posibilitatea analizării temperate a condițiilor ofertei); (ii) contractul prevede o continuitate a contractelor între consumator și comerciant în ceea ce privește obiectul contractului în cauză sau o tranzacție subsecventă; (iii) atât catalogul, cât și contractul menționează expres dreptul consumatorului de a returna produsul într-un termen de 7 zile lucrătoare începând de la data primirii acestuia sau de a denunța unilateral contractul în decursul aceleiași perioade, fără o altă obligație decât aceea de a avea grijă în mod rezonabil de bunuri.

7 ***Formalismul informativ*** aplicabil, conform art. 7 din O.G. nr. 106/1999 privind contractele încheiate în afara spațiilor comerciale, vizează obligația profesionistului de a întocmi contractul încheiat cu consumatorul ***în formă scrisă***, cel mai târziu în momentul livrării produsului sau serviciului și de a include în textul acestuia cel puțin datele complete de identificare a părților contractante (i), obiectul și prețul contractului (ii), data și locul încheierii acestuia (iii), dreptul consumatorului de a denunța unilateral contractul în termenul legal de 7 zile, indicând numele și adresa persoanei față de care își poate exercita acest drept. Contractul trebuie să stipuleze, cu caractere mari și în imediata vecinătate a locului rezervat pentru semnătura consumatorului, clauza expresă despre dreptul de denunțare unilaterală a contractului, precum și numele și adresa comerciantului față de care consumatorul poate să își exercite acest drept. Totodată, comerciantul este obligat să înmâneze consumatorului un exemplar din contractul încheiat și să poată proba acest lucru în fața organelor de control. Nerespectarea formalismului informativ constituie contravenție, constatată de către reprezentanții ANPC și sancționată cu amenda legală.

8 ***Contractul la distanță*** este un contract de furnizare de produse sau servicii, încheiat între un comerciant și un consumator, în cadrul unui sistem de vânzare organizat de către comerciant, care utilizează în mod exclusiv, înainte de/pentru încheierea acestui contract, una sau mai multe tehnici de comunicare la distanță [definiție legală prezentă în textul art. 2 alin. (1) lit. a) din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 51/2003 și modificată prin Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și

armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor, respectiv prin O.U.G. nr. 174/2008 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind protecția consumatorilor și prin O.U.G. nr. 113/2009 privind serviciile de plată].

Prin *tehnică de comunicare la distanță* se înțelege orice mijloc tehnic 9
ce poate fi utilizat pentru încheierea unui contract între un comerciant și un consumator fără a necesita prezența fizică simultană a celor două părți [art. 2 alin. (1) lit. d) din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță, modificată], Anexa ordonanței de guvern citate cuprinzând o Listă a tehnicilor de comunicare la distanță: (a) imprimat neadresat; (b) imprimat adresat; (c) scrisoare tipizată; (d) publicitate tipărită incluzând un bon de comandă detașabil; (e) catalog; (f) telefon cu intervenție umană; (g) telefon fără intervenție umană (automat de apel, mesaj text, audiotext); (h) radio; (i) videofon (telefon cu imagine); (j) videotext (microordinator, ecran Tv cu tastatură sau ecran tactil); (k) poștă electronică (e-mail); (l) telecopiator (fax); (m) televiziune (teleshopping).

Dreptul pozitiv al consumului cunoaște și unele *limitări privind* 10
utilizarea anumitor tehnici de comunicație la distanță; astfel, potrivit art. 15 din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță, modificată, următoarele tehnici de comunicație la distanță necesită acordul prealabil al consumatorului: (a) sistemul automatizat de apel fără intervenție umană (automat de apel); (b) telecopiatorul (faxul); c) adresa de poștă electronică (e-mail). În plus, utilizarea celor-lalte tehnici de comunicație individuală la distanță devine și ea interzisă dacă există un refuz manifestat de consumator (art. 16 din Ordonanța de Guvern citată).

În cazul comunicărilor telefonice, la începutul oricărei conversații 11
cu consumatorul, comerciantul are obligația de a-și declina identitatea, precum și *de a indica în mod explicit scopul comercial al apelului* [art. 3 alin. (3) din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță, modificată], regulă incidentă atât în materia formării propriu-zise a contractelor la distanță, cât și în cea a publicității prin apel telefonic cu intervenție umană făcute acestora.

Sunt exceptate de la aplicarea dispozițiilor O.G. nr. 130/2000 12
privind regimul juridic al contractelor la distanță, modificată, conform art. 6 din aceasta:

(a) contractele la distanţă privind serviciile financiare, reglementate prin O.G. nr. 85/2004 privind protecţia consumatorilor la încheierea şi executarea contractelor la distanţă privind serviciile financiare,cu modificările şi completările ulterioare;

(b) contractele încheiate prin intermediul distribuitoarelor automate sau în localurile comerciale automatizate;

(c) contractele încheiate cu operatorii de telecomunicaţii în scopul utilizării telefoanelor publice;

(d) contractele încheiate pentru construirea şi vânzarea de bunuri imobiliare sau care se referă la alte drepturi privind bunuri imobiliare, cu excepţia contractelor de închiriere;

(e) contractele încheiate în cadrul vânzărilor la licitaţie.

13 Spre deosebire de oferta la domiciliu, când cumpărătorul este privat de posibilitatea de a reflecta îndeajuns asupra oportunităţii contractării şi de cea a comparării cu alte oferte concurente, în cazul vânzărilor la distanţă consumatorul dispune de un interval de gândire suficient înaintea înaintării comenzii, însă riscă să fie decepţionat de caracteristicile bunului odată primit. În această ultimă situaţie, dreptul său de retractare este destinat exerciţiului, prin lege, într-un interval de 10 zile lucrătoare curgând *de la data livrării bunului.*

14 ***Dreptul consumatorului de denunţare unilaterală***, reglementat prin dispoziţiile art. 7 din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanţă, modificată, poate fi exercitat într-un *termen de 10 zile lucrătoare*, fără penalităţi şi fără invocarea vreunui motiv; singurele costuri care pot cădea în sarcina consumatorului, potrivit legii, sunt cheltuielile directe de returnare a produselor. Termenul de 10 zile prevăzut pentru exercitarea acestui drept începe să curgă: (a) pentru produse, de la data primirii lor de către consumator, dacă au fost îndeplinite prevederile art. 4 relative la informarea în scris a consumatorului asupra existenţei şi a modalităţilor de exerciţiu al dreptului legal de retractare; (b) pentru servicii, din ziua încheierii contractului sau după încheierea contractului, din ziua în care obligaţiile prevăzute la art. 4 au fost îndeplinite, cu condiţia ca întârzierea să nu depăşească 90 de zile.

15 În cazul în care comerciantul a omis să transmită consumatorului informaţiile prevăzute la art. 4, termenul pentru denunţarea unilaterală a contractului este de 90 de zile şi începe să curgă: (a) pentru produse,

de la data primirii lor de către consumator; (b) pentru servicii, de la data încheierii contractului. Dacă, în perioada celor 90 de zile ale termenului suplimentar de exercitare a dreptului de retractare, informațiile prevăzute la art. 4 sunt furnizate consumatorului, termenul de 10 zile lucrătoare pentru denunțarea unilaterală a contractului începe să curgă din acel moment. Conform art. 8 din ordonanța de guvern citată, în cazul exercitării dreptului de denunțare unilaterală a contractului de către consumator, comerciantul are obligația să ramburseze sumele plătite de consumator în cel mult *30 de zile de la data denunțării contractului* de către acesta, fără a-i solicita consumatorului cheltuielile aferente rambursării sumelor. Nerespectarea termenului de rambursare a prețului, de 30 de zile de la data primirii notificării consumatorului de retractare a consimțământului constituie contravenție, constatată de către reprezentanții ANPC și sancționată cu amenda legală, stabilită conform art. 17 din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță, modificată. În cazul în care, pentru produsul sau serviciul ce face obiectul contractului la distanță, comerciantul creditează consumatorul, direct sau în baza unui acord încheiat de comerciant cu un terț, odată cu denunțarea unilaterală a contractului la distanță *încetează de drept și contractul de acordare a creditului*, fără penalități pentru consumator (art. 9 din O.G. nr. 130/2000).

Anumite contracte la distanță nu pot fi denunțate de către consumator 16
în intervalul de 10 zile lucrătoare în baza unui drept legal de răzgândire, cu excepția cazurilor în care părțile au convenit existența dreptului de retractare a consimțământului consumatorului, printr-o clauză expresă (art. 10 din O.G. nr. 130/2000 privind regimul juridic al contractelor la distanță, modificată); este vorba despre următoarele convenții: (a) contracte de furnizare de servicii a căror execuție a început, cu acordul consumatorului, înaintea expirării termenului de 10 zile lucrătoare prevăzut de art. 7 alin. (1) pentru retractarea consimțământului consumatorului; (b) contracte de furnizare de produse sau servicii al căror preț depinde de fluctuațiile cursurilor pieței financiare care nu pot fi controlate de comerciant; (c) contracte de furnizare a unor produse executate după specificațiile consumatorului sau a unor produse distinct personalizate, precum și a acelora care, prin natura lor, nu pot fi returnate sau care se pot degrada ori deteriora rapid; (d) contracte de furnizare a înregistrărilor audio, video sau a programelor informatice, în cazul în

care au fost desigilate de către consumator; (e) contracte de furnizare a ziarelor, periodicelor, jurnalelor-magazin; (f) contracte de servicii de pariuri sau loterii.

17 În ipotezele în care consumatorul a contractat cu privire la un produs/ serviciu la distanță ori în afara spațiilor comerciale, iar prețul produsului/ serviciului a fost achitat pe suportul unui credit legat, consumatorul are atât un drept de retractare a consimțământului în contractul de credit legat în termen de 14 zile calendaristice, cât și dreptul discreționar de a se răzgândi în privința produsului/ serviciului contractat la distanță/ în afara spațiilor comerciale. Dat fiind raportul de interdependență dintre cele două contracte, exercitarea oricăruia din aceste drepturi de retragere din contract atrage desființarea automată și a celuilalt contract; de pildă, retrăgându-se consumatorul din contractul de credit legat, nici vânzarea/ antrepriza astfel finanțată nu mai produc efecte (cu excepția cazului în care consumatorul propune achitarea prețului din fonduri proprii); simetric invers, renunțarea la contractul finanțat (vânzare ori antrepriză) atrage și desființarea contractului de credit legat. În cazul celorlalte credite legate, contractate în spațiile comerciale, nu se naște pentru consumator un drept de retragere din contract.

18 Termenul de 14 zile calendaristice pentru eventuala retragere din contractul de credit a consumatorului este un termen ***uniformizat*** la nivelul tuturor statelor membre ale U.E., fiind prevăzut de art. 14 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori. Astfel, contractele de credit încheiate cu oricare dintre băncile/ societățile comerciale autorizate de servicii financiare de pe teritoriul oricărui stat membru U.E., de către persoanele fizice în scopuri extraprofesionale pot fi desființate în termen de 14 zile calendaristice de la semnare/ primirea informațiilor scrise de către consumator.

19 În cazul creditelor legate, consumatorul încheie simultan două contracte: cel de vânzare a produsului/ furnizare a serviciilor și contractul de credit legat, vânzătorul/ furnizorul acționând ca un intermediar de credite în locațiile sale comerciale. Suma împrumutată este achitată integral vânzătorului cu titlu de preț de către bancă/ creditor, urmând ca clientul să o ramburseze în rate, suportând costul creditării, inclusiv rata dobânzii practicate. Cele două convenții – de credit legat și de contractul „finanțat" de vânzare/ antrepriză – sunt interdependente, legătura juridică dintre acestea manifestându-se la un triplu nivel:

(a) vânzătorul acționează ca un intermediar de credite;

(b) contractul de vânzare trebuie să menționeze expres finanțarea prin credit legat a plății prețului; similar, contractul de credit legat trebuie să menționeze expres produsul/ serviciul finanțat și valoarea de achiziție a acestuia; această mențiune funcționează ca o ***condiție rezolutorie***, astfel încât neexecutarea unuia din aceste contracte atrage caducitatea celuilalt, instanța doar constatând această caducitate la cererea consumatorului;

(c) suma stabilită cu titlu de preț al produsului/serviciului este vărsată de către creditorul profesionist în mod direct vânzătorului/ furnizorului, fără a tranzita patrimoniul clientului.

Încălcarea dispozițiilor art. 63 de către creditorul profesionist repre- 20
zintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 64. În cazul în care consumatorului nu i-au fost furnizate bunurile sau nu i-au fost prestate serviciile ori bunurile sau serviciile nu sunt conforme, acesta se poate îndrepta împotriva comerciantului în condițiile prevăzute de Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Comentariu

Textul legal comentat amintește expres care va fi rezolvarea juridică 1
în cazurile în care consuamtorul a încheiat un contract de credit legat, iar în contractul finanțat nu i-au fost furnizate bunurile sau nu i-au fost prestate serviciile ori bunurile sau serviciile nu sunt conforme. Cu alte cuvinte, atunci când se confruntă cu o carență de conformitate a produsului/ serviciului finanțat printr-un credit legat, consumatorul poate fi tentat să solicite desființarea contractului de credit, pe motivul deficiențelor depistate în funcționarea produsului/ motivul neprimirii produsului comandat ș.a. Din punct de vedere juridic, dacă achiziția a fost făcută într-un spațiu comercial, consumatorul nu are un drept legal de răzgândire, nici în privința contractului de vânzare/ antrepriză, nici în privința contractului de credit legat. În aceste cazuri, după cum amintește textul legal comentat, raporturile contractuale duble (vânzare/ antrepriză, respectiv credit legat) sunt menținute, iar consumatorul are la dispoziție remediile juridice ale garanției legale de conformitate.

2 În baza garanției legale de conformitate a produselor, consumatorul care depistează în ***termen de 2 ani de la livrare***, o carență de conformitate materială (legată de identitatea produsului primit, cantitatea ori caracteristicile acestuia) sau conformitate funcțională (de exemplu, defectarea produsului ori absența unei funcții tehnice conform contractului) poate solicita repararea/ înlocuirea gratuită a produsului, iar dacă acestea nu sunt posibile, rezoluțiunea contractului de vânzare și recuperarea prețului.

3 ***Garanția legală de conformitate*** a produselor este imperativă pentru vânzătorul profesionist, conform art. 19 din Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora, modificată, putând fi dublată de o garanție contractuală de conformitate (convenită expres cu consumatorul), obligatoriu mai avantajoasă pentru consumator decât cea legală (deja incidentă în mod imperativ); conform art. 22 alin. (1) din Lege, clauzele contractuale sau înțelegerile încheiate între vânzător și consumator înainte ca lipsa de conformitate să fie cunoscută de consumator și comunicată vânzătorului, care limitează sau înlătură, direct ori indirect, drepturile consumatorului prevăzute de legea specială fiind nule de drept. Este admisă doar micșorarea termenului legal de garanție de 2 ani de la data livrării bunului cu o durată de maxim un an, însă doar în cazul produselor de ocazie (folosite, *second hand*); potrivit art. 22 alin. (2) din Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora, modificată, în cazul produselor folosite, consumatorul și vânzătorul pot conveni reducerea termenului legal de garanție de 2 ani prevăzut de art. 16, dar nu la mai puțin de un an de la data livrării produsului. Nesocotirea caracterului imperativ al garanției legale de conformitate a produselor (de pildă, impunerea de către vânzătorul unui produs nou a unui termen de garanție de doar 6 luni ori de 1 an de la data livrării bunului către consumator) constituie totodată contravenție, sancționabilă cu amenda legală de către reprezentanții ANPC; pe de altă parte, atare clauze contractuale, fiind nule de drept, nu pot duce la încetarea existenței garanției legale pe durata de timp de 2 ani, chiar dacă au fost acceptate de consumator.

4 ***Conformitatea produsului*** desemnează modul în care produsul vândut și livrat corespunde așteptărilor legitime ale consumatorului (a), eventualelor dispozițiile imperative ale legii în materia normării procesului de producție (b) sau specificațiilor contractuale (c), atât din

punct de vedere *material*, relativ la identitatea produsului livrat cu cel convenit în contractul de vânzare-cumpărare, la calitatea acestuia şi cantitatea livrată (I), cât şi din punct de vedere *funcţional*, relativ la funcţiile, atributele, caracteristicile şi limitele tehnice iniţial convenite (II).

Aşteptările legitime ale cumpărătorului relative la conformitatea produsului pot fi incidente inclusiv tacit, în cazul caracteristicilor tehnice ori calităţilor produsului care sunt *tipice/ uzuale.* 5

În schimb, *calităţile/ funcţiile atipice* ale unui produs trebuie să fie convenite expres în cuprinsul contractului (trebuie să facă obiectul unor stipulaţii contractuale exprese) pentru ca, ulterior, absenţa acestora în privinţa produsului livrat să justifice o cerere a consumatorului de reparare a carenţei de conformitate. 6

Pentru produsele noi, funcţionează în dreptul nostru o garanţie legală de conformitate pentru defectele apărute în cursul a 2 ani de la momentul livrării. Garanţia este reglementată de Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor şi garanţiile asociate acestora şi ***nu poate fi înlăturată sau restrânsă prin clauze contractuale***, chiar dacă au fost acceptate de către consumator (sunt considerate clauze abuzive). În schimb, prin clauze contractuale exprese poate fi oferită consumatorilor o garanţie mai avantajoasă decât cea legală (de exemplu, garanţie de 3 ani). În baza garanţiei legale, consumatorul care se confruntă în primii doi ani de la livrare cu un defect al produsului poate obţine ***repararea/ înlocuirea gratuită a produsului*** sau, dacă acestea nu mai sunt posibile, ***restituirea preţului.*** 7

În ce priveşte ***tipurile de conformitate***, se poate vorbi mai întâi despre o ***conformitate materială (obiectivă)***, implicită ori în acord cu specificaţiile contractuale explicite privitoare la *identitatea* bunului livrat cu cel stabilit iniţial ca făcând obiectul derivat al vânzării (consumatorul neputând fi obligat să accepte un alt produs decât cel comandat), *cantitatea* şi *calitatea* bunului, astfel cum rezultă aceasta din *clauzele contractuale,* din *uzanţele comerciale,* din normele imperative ale legii (dacă este cazul) ori din fixarea acesteia cu ajutorul unui *eşantion.* În al doilea rând, produsul livrat trebuie să prezinte şi o conformitate ***funcţională (subiectivă)***, în acord cu atributele tipice ale unui produs similar, respectiv cu atributele tehnice stipulate contractual, livrarea unui lucru inapt a fi utilizat pentru destinaţia atribuită de cumpărător reprezentând o carenţă de conformitate. 8

9 Din unghiul *domenialității*, dispozițiile Legii nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora sunt aplicabile oricăror *bunuri mobile* vândute consumatorilor, inclusiv produselor executate la comandă (vânzării de bunuri mobile viitoare, conform art. 4 din lege); ***sunt exceptate*** [conform art. 2 lit. b) și art. 3 din Lege]: (a) imobilele vândute consumatorilor – neasimilate, potrivit legii, noțiunii de „produs"; (b) bunurile vândute în urma confiscărilor, în cadrul procedurii de executare silită sau pe baza unui alt act emis de autoritățile judecătorești; (c) apa și gazele care nu sunt ambalate într-un volum limitat sau într-o cantitate fixă; (d) energia electrică; (e) produsele folosite vândute prin procedura licitației publice, la care consumatorul are posibilitatea să participe personal.

10 Produsele uzate, „de ocazie", achiziționate *second hand* sunt și ele incluse în sfera de aplicare a garanției legale de conformitate reglementate de Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora, modificată, cu deosebirea că, în cazul acestora (nu și în cazul produselor noi vândute consumatorilor), termenul legal de garanție de 2 ani de la data livrării produsului poate fi redus convențional cu maxim un an, conform art. 22 alin. (2) din Lege.

11 Conformitatea *produselor cu specificațiile cuprinse în contractul de vânzare-cumpărare* este reglată prin dispozițiile art. 5 și urm. din Legea nr. 449/2003, potrivit cărora vânzătorul este obligat să livreze consumatorului produse care sunt în conformitate cu contractul de vânzare-cumpărare, considerându-se a fi *conforme* produsele care:

(a) corespund descrierii făcute de vânzător și au aceleași calități ca și produsele pe care vânzătorul le-a prezentat consumatorului ca mostră sau model;

(b) corespund oricărui scop specific solicitat de către consumator, scop făcut cunoscut vânzătorului și acceptat de acesta la încheierea contractului de vânzare-cumpărare;

(c) corespund scopurilor pentru care sunt utilizate în mod normal produsele de același tip;

(d) fiind de același tip, prezintă parametri de calitate și performanțe normale, la care consumatorul se poate aștepta în mod rezonabil, date fiind natura produsului și declarațiile publice privind caracteristicile concrete ale acestuia, făcute de vânzător, de producător sau de reprezentantul acestuia, în special prin publicitate sau prin înscriere pe eticheta produsului.

Rezoluțiunea contractului nu poate fi solicitată dacă lipsa conformității este minoră (art. 14 din Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora, modificată). 12

Din unghiul ***termenului de garanție***, garanția legală de conformitate acoperă, conform art. 16 din lege, defectele/ carențele manifestate într-un interval de ***2 ani, calculat de la data livrării produsului.*** Legiuitorul a stabilit totodată și un *termen de decădere* (din dreptul la acțiunea în justiție în reducerea corespunzătoare a prețului/în rezoluțiune), de *două luni* de la data constatării carenței de conformitate de către consumator. 13

În termen de 2 luni de la data constatării defectului (conform art. 17 din Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora), consumatorul trebuie să informeze vânzătorul despre apariția defectului, cerându-i antrenarea remediilor extraprocesuale prioritare (repararea/înlocuirea produsului); dacă nu se adresează vânzătorului în termen de 2 luni, consumatorul *decade* din dreptul la acțiunea în justiție în reducerea corespunzătoare a prețului/ în rezoluțiune (se consideră că dispar dovezile relative la originea defectului). 14

Acordul european privind evaluarea conformității produselor este un acord stabilit între Uniunea Europeană și fiecare dintre țările asociate, care prevede recunoașterea reciprocă în fiecare dintre țările semnatare, a rezultatelor procedurilor de evaluare a conformității produselor desfășurate într-un stat – parte la acest acord. În dreptul român, evaluarea conformității produselor cade sub incidența dispozițiilor Legii nr. 608/2001 privind evaluarea conformității produselor, republicată în temeiul dispozițiilor Legii nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor, lege care stabilește cadrul unitar pentru elaborarea reglementărilor tehnice, evaluarea conformității și supravegherea pieței pentru produsele introduse pe piață și/sau utilizate în România. Potrivit art. 2 din Legea nr. 608/2001, produsele din domeniul reglementat se introduc pe piață, în vederea consumului, numai dacă satisfac cerințele esențiale, dacă a fost evaluată conformitatea acestora conform procedurii legale aplicabile și dacă produsele sunt marcate potrivit prevederilor reglementărilor tehnice specifice incidente în materie (produsul poartă marcajul de conformitate). 15

16 Dacă, adresându-se vânzătorului, cumpărătorul nu a obținut repararea/ înlocuirea produsului cu defecte ori livrarea unui produs conform specificațiilor contractuale, pentru consumator curge ***termenul general de prescripție de 3 ani*** pentru pregătirea procesului/ introducerea acțiunii în ***rezoluțiunea vânzării*** pentru predare neconformă, în vederea recuperării prețului. Întrucât consumatorul beneficiază de remedii legale concrete pentru înlăturarea carenței de conformitate, legiuitorul nu a permis suspendarea în acest interval a efectelor contractului de credit legat contractat în spații comerciale, astfel încât chiar și până la soluționarea plângerii sale relative la carența de conformitate a produsului, consumatorul datorează plata ratelor și a dobânzii/ altor costuri ale creditării, conform convenției de credit legat. Însă, deși efectele contractului de credit nu se suspendă, dacă clientul nu a obținut de la furnizor satisfacerea pretențiilor sale legate de conformitatea produsului, se va putea îndrepta contra creditorului/ băncii, pentru a obține încetarea contractului de credit legat, în baza raportului de interdependență dintre cele două contracte.

Art. 65. **(1) În cazul în care bunurile sau serviciile care fac obiectul unui contract de credit legat nu sunt furnizate sau sunt furnizate numai în parte sau nu sunt conforme cu contractul de furnizare, consumatorul are dreptul de a se îndrepta împotriva creditorului în cazul în care nu a reușit să obțină, de la furnizor, satisfacerea pretențiilor la care are dreptul în conformitate cu legislația sau cu contractul de furnizare a bunurilor sau a serviciilor.**

(2) Creditorul răspunde solidar cu vânzătorul pentru orice pretenții pe care consumatorul le poate avea împotriva vânzătorului.

Comentariu

1 Între contractul de credit legat și contractul de vânzare/ antrepriză contractat în mod obișnuit, în spații comerciale, ***nu funcționează o accesorialitate mecanică***, astfel încât niciunul din aceste contracte nu poate fi considerat accesoriu în raport cu celălalt, măcar pentru motivul că principalul ar trebui să poată supraviețui juridic și în absența accesoriului, ceea ce nu se verifică în cazul creditelor legate, unde nici creditul nu poate supraviețui independent de contractul finanțat, nici vânzarea/ antrepriza nu se justifică pentru consumator în absența creditului legat care face posibilă finanțarea prețului de achiziție.

Textul legal comentat reia dispozițiile art. 15 alin. (2) din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, stabilind o ***ierarhie a remediilor legale*** la dispoziția consumatorului. Astfel, consumatorul trebuie mai întâi să se adreseze vânzătorului în temeiul Legii nr. 449/2003, solicitând înlăturarea carenței de conformitate a produsului (I). 2

De abia ***în subsidiar***, dacă nu a obținut rezolvarea solicitărilor sale (de pildă, nu a primit produsul comandat, astfel că în pofida eforturilor sale, nu a intrat în posesia acestuia sau produsul defect nu a fost înlocuit/ reparat), consumatorul se poate îndrepta împotriva creditorului (bancă/ societate de finanțare), căruia îi va solicita încetarea contractului de credit legat, pe motivul neexecutării conforme a contractului finanțat (II), făcând însă dovada parcurgerii remediilor prioritare contra vânzătorului. 3

Astfel, conform alin. (1) al art. 65 din O.U.G. nr. 50/2010, în cazul în care bunurile sau serviciile a căror achiziție a fost finanțată printr-un contract de credit legat nu sunt furnizate sau sunt furnizate numai în parte/ nu sunt conforme cu specificațiile din contractul de furnizare (vânzare/ antrepriză), consumatorul are dreptul de a se îndrepta împotriva creditorului, în măsura în care nu a reușit să obțină, de la furnizorul produsului/ serviciului, satisfacerea pretențiilor la care are dreptul, în conformitate cu legislația sau cu contractul de furnizare a bunurilor sau a serviciilor. 4

În schimb, art. 65 alin. (2) conține o traducere inadecvată, chiar greșită (datorită grabei transpunerii Directivei în dreptul intern, neatenției, nefamiliarizării cu conceptele de Drept privat ș.a.), precizând în mod eronat că ar exista o *răspundere solidară* între vânzător și creditorul din contractul de credit legat, în ipotezele de neconformitate a produselor/ serviciilor. 5

Alin. (3) al art. 15 din Directiva 2008/48/CE a fost tradus în alin. (2) al art. 65 din O.U.G. nr. 50/2010 astfel: „Creditorul răspunde solidar cu vânzătorul pentru orice pretenții pe care consumatorul le poate avea împotriva vânzătorului". De aici, s-ar deduce de către cei mai puțin familiarizați că răspunderea băncii/ creditorului profesionist și a vânzătorului în cazul creditelor legate ar fi solidară, astfel încât consumatorul poate obține de la oricare dintre acești contractanți satisfacerea pretențiilor sale, urmând ca respectiva parte (banca, de 6

exemplu) să se îndrepte în regres contra celuilalt (a vânzătorului) pentru eventualele sume achitate în baza răspunderii solidare.

7 În realitate, textul alin. (3) al art. 15 din Directiva 2008/48/CE este formulat astfel: „Dispozițiile prezentului articol (art. 15, care prevede dreptul consumatorului de a se îndrepta contra creditorului, în cazul în care nu a reușit să obțină, de la furnizorul produsului/ serviciului, satisfacerea pretențiilor la care are dreptul, în conformitate cu legislația sau cu contractul de furnizare a bunurilor sau a serviciilor finanțate prin creditul legat – *s.n., A.-J.G.*) nu aduc atingere dispozițiilor din dreptul național care ar prevede o răspundere solidară pentru solicitările consumatorului în legătură cu executarea contractului de furnizare a produsului sau serviciului finanțat prin creditul legat".

8 Traducerea practicată în art. 65 alin. (2) pentru articolul similar din directiva europeană este trunchiată și eronată, întrucât textul european nu vorbește despre o răspundere solidară a vânzătorului și creditorului din creditul legat pentru neconformitatea produsului; o asemenea răspundere ar fi ilogică, deoarece creditorul profesionist nu-l poate despăgubi pe consumator pentru eventualul prejudiciu înregistrat ca urmare a predării neconforme, nici nu-i poate repara/ înlocui produsul.

9 Textul Directivei are semnificația de a permite funcționarea remediilor juridice preexistente în dreptul național pentru situații precum răspunderea solidară pentru ***fapte ilicite cauzatoare de prejudicii***, comise de mai mulți autori. De exemplu, dacă vânzătorul produsului/ prestatorul serviciilor și creditorul din creditul legat sunt – în baza unei conivențe frauduloase – autorii unor practici comerciale înșelătoare (de exemplu, autorii/ beneficiarii unor acte de publicitate înșelătoare), evident că în baza dispozițiilor din dreptul național, aceștia răspund solidar pentru prejudiciul cauzat consumatorului, încât dacă instanța de judecată i-a condamnat la plata unei despăgubiri față de consumator, acesta poate obține integral de la oricare dintre ei plata daunelor-interese, urmând ca plătitorul să se îndrepte în regres pentru procentul care îi revine spre plată celuilalt autor al faptei ilicite.

10 Astfel, în dreptul român, nu se va aplica regula din art. 65 alin. (2) din O.U.G. nr. 50/2010 privitoare la ierarhizarea căilor juridice (mai întâi contra vânzătorului/ furnizorului în *garanție de conformitate*, ulterior contra creditorului bancar pentru desființarea raporturilor contractuale de credit), în acele cazuri în care legiuitorul a instituit regula solidarității

pasive între persoanele chemate să răspundă delictual pentru fapte ilicite cauzatoare de prejudicii față de consumatori. Pentru ***solidaritatea aferentă răspunderii delictuale***, în raporturile dintre codebitori (vânzător/ furnizor și bancă/ societate de servicii financiare), ulterior plății despăgubirii față de consumator, fiecare dintre debitorii obligați inițial în solidar răspunde proporțional cu contribuția sa la producerea prejudiciului, dacă se poate stabili cota sa de participare, iar în caz negativ se prezumă o contribuție egală a debitorilor la producerea prejudiciului ca urmare a săvârșirii faptei ilicite (de exemplu, înșelăciune în contracte la adresa consumatorului) și suma stabilită cu titlu de daune-interese va fi suportată în mod egal.

Rezumând, pot fi distinse două seturi de situații, în cazul creditelor 11
legate contractate în spații comerciale:

(a) consumatorul invocă o carență de conformitate/ executarea neconformă a contractului de furnizare a bunului/ serviciului, caz în care consumatorul este obligat să parcurgă mai întâi remediile legale referitoare la predarea neconformă contra vânzătorului (în principiu, în baza Legii nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și serviciilor de piață și garanțiile asociate), de abia ulterior, dacă nu obține satisfacerea cererilor sale, putându-se îndrepta contra creditorului profesionist, pentru a obține o rezolvare legată de încetarea raporturilor de creditare pentru un produs/ serviciu neconform;

(b) consumatorul invocă un prejudiciu generat de săvârșirea unei fapte ilicite de către vânzătorul produsului și creditorul profesionist care a finanțat achiziția (documente publicitare înșelătoare, dol ș.a.), caz în care va funcționa o răspundere solidară a autorilor faptei ilicite (vânzător și creditorul din creditul legat), neoperând vreo ierarhie, astfel încât de data aceasta consumatorul nu va fi ținut să-l urmărească mai întâi în instanță pe vânzătorul direct care a intermediat creditarea, ci se va putea îndrepta, la alegere, contra oricăruia dintre cei responsabili delictual, chiar și direct contra creditorului profesionist.

De subliniat că, din textul legal comentat, rezultă în mod limpede că 12
un contract de credit legat nu va supraviețui ineficacității/ neexecutării conforme a contractului „finanțat" de achiziție de bunuri sau servicii, astfel încât dacă nu a obținut – utilizând căile juridice – executarea conformă a contractului „finanțat", consumatorul poate invoca interdependența celor două contracte pentru a putea obține contra creditorului stingerea obligațiilor sale din contractul de credit legat.

13 Evident că, dacă se ajunge în această situație, încetând raporturile din contractul de credit legat la cererea consumatorului pentru neexecutarea conformă a contractului „finanțat", nu consumatorul va fi cel obligat să restituie capitalul împrumutat, pentru că suma plătită cu titlu de preț nu a tranzitat niciun moment patrimoniul clientului, fiind achitată direct de către creditorul profesionist vânzătorului/ antreprenorului. Astfel, creditorul profesionist va trebui să se îndrepte contra vânzătorului/ antreprenorului pentru recuperarea prețului vărsat, suportând eventuala insolvabilitate a acestuia.

14 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Secțiunea a 3-a. Rambursarea anticipată

Art. 66. [1] **(1) Consumatorul are dreptul, în orice moment, să se libereze în tot sau în parte de obligațiile sale care decurg dintr-un contract de credit. În acest caz, consumatorul are dreptul la o reducere a costului total al creditului, această reducere constând în dobânda și costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate și data prevăzută pentru încetarea contractului de credit.**

(2) Dreptul consumatorului de a rambursa anticipat nu poate fi condiționat de plata unei anumite sume minime sau de un anumit număr de rate.

Comentariu

1 ***Dreptul consumatorului de rambursare anticipată*** a creditului este considerat un drept esențial în economia dispozițiilor Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori. Fundamente juridice pentru acest drept al consumatorului debitor oferă și principiile generale ale dreptului contractual civil. Obligația principală care incumbă debitorului în contractul de credit este aceea de a rambursa capitalul împrumutat, de unde rezultă că se află în culpă creditorul care refuză primirea plății integrale a creanței.

---

[1] Art. 66 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 31 din Legea nr. 288/2010.

Particularitățile exercițiului dreptului de rambursare anticipată 2
decurg însă din ***stipularea termenului*** contractual de rambursare (în cazul creditelor pe durată determinată) ***în beneficiul ambelor părți***, atât al creditorului, cât și al debitorului consumator.

Uzual, în contractele civile și comerciale, termenul și condiția – 3
ca modalități (suspensive/ extinctive) afectând efectele actului juridic pot fi stipulate fie în interesul univoc al uneia din părți, fie în interesul fiecăreia dintre părți. În primul caz, partea în beneficiul căreia a fost stipulat termenul (a fost prevăzută condiția suspensivă sau rezolutorie) poate renunța la beneficiul termenului/ condiției, respectiva parte având un drept potestativ de a se prevala de beneficiul termenului/ condiției, fără ca cealaltă parte fă-i poată contracara decizia. De pildă, dacă în beneficiul creditorului a fost stipulat un termen suspensiv, debitorul nu-l poate sili pe creditor să facă uz de beneficiul termenului.

În contractele de credit pe durată determinată încheiate cu consuma- 4
torii, termenul final de rambursare (de pildă, credit de nevoi personale contractat pentru 24 luni, DAE 12,5%, credit de investiții imobiliare contractat pentru 30 ani, DAE 8,9% ș.a.) nu este stipulat în interesul exclusiv al consumatorului, încât acesta să poată renunța la beneficiul termenului printr-o rambursare anticipată fără costuri; dreptul de rambursare anticipată persistă, întrucât este vorba despre executarea obligației principale a debitorului, însă întrucât acesta contracarează efectele termenului contractual, exercițiul dreptului său va fi unul oneros, creditorul fiind îndreptățit la o compensație obiectivă, după cum rezultă din textul art. 67 din O.U.G. nr. 50/2010.

În cazul acestor convenții de credit, termenul final de rambursare 5
este stipulat, pe de o parte, în interesul debitorului, căruia nu i se poate solicita anticipat plata capitalului împrumutat. Pe de altă parte, însă, în mod evident, termenul este stipulat și în interesul creditorului profesionist, în materia creditelor oneroase (nu și a celor gratuite), întrucât acesta emite previziuni în legătură cu fructele civile produse de capitalul împrumutat în intervalul prevăzut în contract, prin aplicarea ratei dobânzii.

Prin urmare, creditorul profesionist nu poate bloca opțiunea consu- 6
matorului debitor de a-și executa anticipat obligația de restituire a capitalului împrumutat, însă dacă creditul a fost contractat pe perioadă determinată în mod oneros (capital producător de fructe civile),

creditorul este îndreptățit să primească o compensație de rambursare anticipată înscrisă în limitele legale.

7 Fiind vorba despre executarea înainte de expirarea termenului contractual a obligației principale a debitorului de rambursare a împrumutului, întrucât nimeni nu poate fi silit să amâne executarea unei obligații de plată care îi revine, consumatorul poate lua decizia de rambursare anticipată ***în orice moment***, fără ca creditorul să poată condiționa executarea anticipată nici stipulând că ar fi necesar un anumit număr de rate achitate, nici stipulând că executarea anticipată nu ar putea fi parțială (referindu-se la o parte din capitalul împrumutat). Consumatorului debitor ***nu i se poate impune o sumă minimă*** de plată anticipată, acesta fiind liber să execute și parțial obligația sa de rambursare care depășește valoarea ratei scadente. Evident că, în acest caz, va primi un nou grafic de rambursare, care să țină cont de achitarea anticipată a unei părți din capitalul împrumutat.

8 Rambursarea anticipată a împrumutului permite consumatorului să obțină o ***reducere a costului total al creditului***, această reducere constând în dobânda și costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate și data prevăzută pentru încetarea contractului de credit.

9 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 67. **(1) În cazul rambursării anticipate a creditului, creditorul este îndreptățit la o compensație echitabilă și justificată în mod obiectiv pentru eventualele costuri legate direct de rambursarea anticipată a creditului cu condiția ca rambursarea anticipată să intervină într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului este fixă.**

(2) O astfel de compensație nu poate fi mai mare de:

a) 1% din valoarea creditului rambursată anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit este mai mare de un an;

b) 0,5% din valoarea creditului rambursat anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit nu este mai mare de un an.

(3) Creditorul stabilește o metodă de calcul a compensației clară și ușor verificabilă, pe care o va face cunoscută consumatorului din stadiu precontractual.

Comentariu

În contractele de credit pe durată determinată încheiate cu titlu oneros cu consumatorii, termenul final de rambursare (de pildă, credit de nevoi personale contractat pentru 24 luni, DAE 12,5%, credit de investiții imobiliare contractat pentru 30 ani, DAE 8,9% ș.a.) nu este stipulat în interesul exclusiv al consumatorului, încât acesta nu poate renunța gratuit la beneficiul termenului printr-o rambursare anticipată, ci întrucât termenul este prevăzut și în interesul băncii, debitorul datorează băncii o ***compensație echitabilă***. 1

Dreptul debitorului de rambursare anticipată persistă în toate cazurile, întrucât este vorba despre executarea obligației principale a debitorului, însă întrucât acesta contracarează efectele termenului contractual stipulat și în interesul băncii, exercițiul dreptului său va fi unul oneros, iar creditorul va fi îndreptățit la o compensație obiectivă, după cum rezultă din textul art. 67 din O.U.G. nr. 50/2010. 2

Una dintre ideile principale care se desprind din textul legal comentat este aceea că creditorul profesionist are obligația de informa consumatorul încă din faza precontractuală asupra metodei de calcul al compensației, metodă care trebuie să fie ***clară și ușor verificabilă.*** 3

Cea de a doua condiție de legalitate, menționată și în art. 16 din Directiva 2008/48/CE privind contractele de credit pentru consumatori se referă la inaplicarea unei compensații de rambursare anticipată în cazurile în care restituirea anticipată a împrumutului intervine în perioade cu dobândă variabilă, când banca/ creditorul a dispus de mecanisme obiective de ajustare a ratei dobânzii în funcție de indicii de referință menționați în mod clar în contract, fără a mai putea transfera ulterior pe umerii consumatorului pierderile financiare rezultate din recuperarea anticipată a capitalului. Dobânda variabilă este în practică recalculată lunar sau ori de câte ori indicii de referință menționați în contract suferă modificări, ceea ce pune la adăpost banca cu privire la o serie de dezechilibre decurgând financiar din modificarea condițiilor de creditare, în vreme ce consumatorul nu beneficiază de o protecție similară. De aceea, s-a considerat la nivel european cu prilejul elaborării directivei din 2008 că dobânda variabilă acoperă suficient pierderile financiare care ar putea rezulta pentru bancă, încât aceasta nu poate practica suplimentar și comisioane de rambursare anticipată. 4

5 Cea de a treia idee fundamentală desprinsă din textul legal comentat este existența unui ***plafon legal uniformizat*** la nivelul tuturor statelor membre U.E., pentru valoarea maximă a compensației de rambursare anticipată. Aceasta nu poate depăși: (a) ***1% din valoarea creditului rambursată anticipat***, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit este mai mare de un an; (b) ***0,5% din valoarea creditului rambursată anticipat***, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit nu este mai mare de un an.

6 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 68. **Nu se solicită o compensație pentru rambursare anticipată în niciunul dintre următoarele cazuri:**

a) rambursarea a fost realizată ca urmare a executării unui contract de asigurare care are drept scop asigurarea riscului de neplată;

b) contractul de credit este acordat sub forma „descoperitului de cont";

c) rambursarea anticipată intervine într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului nu este fixă.

Comentariu

1 Luând decizia de rambursare anticipată integrală a capitalului împrumutat, fără a aștepta împlinirea termenului contractual, debitorul pune capăt prin executare raporturilor contractuale de credit, stingând obligațiile ce-i incumbă. La o vedere superficială, recuperarea anticipată a capitalului împrumutat ar aduce doar beneficii pentru creditor, însă dezavantajul rezultă în mod evident din faptul că rambursarea anticipată îl va priva pe creditor de o parte din sumele pe care le-ar fi perceput cu titlu de dobânzi. În schimb, consumatorul obține astfel o reducere a costului total al creditului, constând în dobânda și costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate și data prevăzută pentru încetarea contractului de credit.

2 Băncilor nu le este permis să obstaculeze rambursarea anticipată condiționând-o de plata unei anumite sume minime sau de un anumit număr de rate [art. 66 alin. (2)]. De asemenea, după cum rezultă din

textul legal comentat, băncilor le este interzis să perceapă un comision de rambursare anticipată în următoarele trei cazuri, în care creditorul nu poate invoca de altfel caracterul echitabil al compensației:

(a) ***rambursarea a fost realizată ca urmare a executării unui contract de asigurare care are drept scop asigurarea riscului de neplată***; în aceste situații, rambursarea anticipată nu este voluntară și nu are drept fundament inițiativa debitorului, ci se produce ca urmare a survenirii riscului de neplată (insolvabilitatea debitorului) pe fondul existenței între bancă și o societate de asigurări, a unui contract de asigurare contra riscului de neplată; în acest caz, nici societatea de asigurări nu poate fi obligată la mai mult decât s-a obligat prin contract, neputându-i-se aplica suplimentar un comision de plată, nici consumatorul – care, prin ipoteză, este insolvabil – nu poate fi ținut la plata unui comision, întrucât nu el este cel care practică rambursarea capitalului (contracarând termenul contractual stipulat și în interesul creditorului), ci rambursarea se produce din fondurile societății de asigurări, ca urmare a survenirii riscului asigurat; 3

(b) ***contractul de credit este acordat sub forma „descoperitului de cont"***; de esența descoperitului de cont este faptul că plățile parțiale sau integrale făcute de consumator nu atrag stingerea creanței, ci pot fi refolosite imediat cu titlu de credit. Mecanismul rambursării anticipate – care presupune stingerea totală sau parțială a creanței prin plată – este incompatibil cu structura descoperitului de cont, care permite consumatorului să reutilizeze sumele rambursate. Creditul acordat sub forma descoperitului de cont „se reînnoiește" la nivelul capitalului cu fiecare plată făcută de consumator, funcția plății nefiind în acest caz aceea de a stinge creanța, ci de a plasa la dispoziția debitorului pe durata contractului, fonduri plafonate contractual care depășesc soldul creditor al contului curent al debitorului. Ca urmare, neputându-se vorbi despre o rambursare anticipată, întrucât creditorul nu poate utiliza sumele pentru stingerea creanței, ci s-a obligat să le mențină la dispoziția debitorului (aplicând dobânzi), nu poate fi încasat nici un comision de rambursare anticipată în cazul descoperitului de cont; 4

(c) ***rambursarea anticipată intervine într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului nu este fixă***; în perioadele cu dobândă variabilă, banca/ creditorul a dispus de mecanisme obiective de ajustare a ratei dobânzii în funcție de indicii de referință menționați în contract. 5

Dobânda variabilă este în practică recalculată ori de câte ori indicii de referință menționați în contract suferă modificări, ceea ce pune la adăpost banca cu privire la o serie de dezechilibre decurgând financiar din modificarea condițiilor de creditare, în vreme ce consumatorul nu beneficiază de o protecție similară. De aceea, s-a considerat cu prilejul elaborării directivei din 2008 că dobânda variabilă acoperă suficient pierderile financiare care ar putea rezulta pentru bancă, încât aceasta nu poate practica suplimentar și comisioane de rambursare anticipată. Pentru creditele cu dobândă fixă, banca poate încasa o compensație echitabilă care să contracareze o parte din pierderile înregistrate la nivelul dobânzii, însă rambursarea anticipată trebuie în toate cazurile să conducă în mod logic la o reducere a costului total al creditului pentru consumator, astfel încât legiuitorul european și cel național au limitat cuantumul compensației care poate fi practicată la 1% din valoarea rambursată anticipat, pentru creditele cu durată mai mare de 1 an și, respectiv la 0,5% din valoarea rambursată anticipat, pentru creditele cu durata sub un an.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 69. **Orice compensație nu poate depăși cuantumul dobânzii pe care consumatorul ar fi plătit-o în perioada dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit.**

Comentariu

1 Textul legal comentat stabilește un ***plafon maxim*** global pentru valoarea compensației de rambursare anticipată, corespunzător dispozițiilor art. 16 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, stabilind că aceasta ***nu poate depăși cuantumul dobânzii*** pe care consumatorul ar fi plătit-o în perioada dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit.

2 Pentru creditele cu dobândă fixă, banca poate încasa o compensație echitabilă care să contracareze o parte din pierderile înregistrate la nivelul dobânzii, însă rambursarea anticipată trebuie în toate cazurile să conducă în mod logic la o reducere a costului total al creditului

pentru consumator, astfel încât compensația stabilită de bancă nu va putea depăși, ci eventual egala valoarea dobânzii pe care ar fi plătit-o în respectivul interval consumatorul.

Deși textul legal național, ca și cel al art. 16 din directiva europeană 3
nu o spune expres, este vorba despre ***dobânda fixă*** stipulată în contract cu titlu de fructe civile generate de capitalul împrumutat, iar nu despre DAE – dobânda anuală efectivă. Valoarea dobânzii fixe va fi luată ca reper (plafon legal pentru valoarea maximă a compensației de rambursare anticipată), iar nu valoarea DAE (costul total al creditului). De pildă, pentru un credit de nevoi personale în valoare de 3.000 lei, contractat pentru 24 luni, cu dobândă fixă de 8%/ an, DAE 12,6%/ an, DAE incluzând evident și comisioanele/ spezele bancare practicate, cum ar fi comisionul lunar de administrare a creditului, plafonul pentru cuantumul maxim al compensației de rambursare anticipată va fi dobânda de 8%/ an, iar nu valoarea dobânzii anuale efective de 12,6% pe an. Explicația rezidă în aceea că rațiunea compensației de rambursare anticipată este aceea de a acoperi o parte din pierderea financiară rezultată din neîncasarea fructelor civile (a dobânzii propriu-zise) pe care capitalul împrumutat le-ar fi generat conform contractului în intervalul stabilit, iar DAE include și costuri pentru servicii practicate de bancă, precum serviciul de administrare a contului bancar, or prin rambursarea anticipată acest serviciu nu mai este necesar/ nu va mai fi prestat, ceea ce exclude rațiunea unei compensații.

Legiuitorul european și cel național au făcut uz de două plafoane 4
legale incidente în materia comisioanelor de rambursare anticipată. Mai întâi, se va aplica plafonul legal relativ la cuantumul maxim al compensației, de 1% din valoarea rambursată anticipat, pentru creditele cu durată mai mare de 1 an și, respectiv la 0,5% din valoarea rambursată anticipat, pentru creditele cu durata sub un an. Subsecvent, se va verifica încadrarea în cel de-al doilea plafon legal, privitor la valoarea dobânzii în intervalul stipulat în contract, astfel încât, de exemplu, suma rezultată din aplicarea calculului de 1%, respectiv de 0,5% din valoarea rambursată anticipat să nu depășească suma pe care banca ar fi perceput-o cu titlu de dobândă în intervalul contractual complet.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist 5
reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Capitolul VI
Cesiunea de drepturi

Bibliografie: *P. Vasilescu (coord).*, Cesiunea de contract, Ed. Sfera juridică, Cluj-Napoca, 2007; *D.R. Martin*, Du changement du contractant, *în* Le Dalloz nr. 39/2001; *Ph. Delmas Saint-Hilaire*, Le tiers à l'acte juridique, L.G.D.J., Paris, 2000; *D. Krajeski*, *L'intuitus personae* et la cession du contrat, Note, *în* Le Dalloz nr. 17/2001, Jurisprudence, p. 1346; *F. Capriglione*, Operazioni bancarie e tipologia contrattuale, în Rivista di diritto civile nr. 1/2006, Dottrina, p. 26-54.

Art. 70. **În cazurile în care drepturile creditorului în temeiul unui contract de credit sau contractul însuşi se cesionează unei terţe persoane, consumatorul are dreptul să invoce împotriva cesionarului orice mijloc de apărare la care putea recurge împotriva creditorului iniţial, inclusiv dreptul la compensare.**

Comentariu

1 Textul legal comentat prevede în mod expres regula ***opozabilităţii faţă de cesionar a excepţiilor*** care puteau fi opuse cedentului de către debitorul cedat. Evident că, şi în absenţa dispoziţiei exprese a legii în acest sens, principiul amintit ar fi decurs în dreptul român din natura şi efectele cesiunii de creanţă/ cesiunii de contract, însă articolul comentat reproduce textul art. 17 din Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, care prevede expres ca, în mod uniform, în contractele de credit încheiate pe teritoriul statelor membre UE, cesiunea drepturilor creditorului să fie însoţită de efectul opozabilităţii excepţiilor faţă de cesionar, iar debitorul cedat să fie informat despre cesiune.

2 Textul european, ca şi cel din ordonanţa de transpunere în dreptul intern, menţionează două mecanisme juridice care declanşează opozabilitatea faţă de cesionar a excepţiilor care puteau fi opuse

cedentului de către debitorul cedat: ***cesiunea de creanță***, împreună cu accesoriile acesteia, îndeosebi garanțiile stipulate (cesiunea drepturilor creditorului), respectiv cesiunea întregului contract de credit, din inițiativa creditorului.

Prin ***cesiune a contractului*** se înțelege acea tehnică juridică de substituire a unui contractant cu un terț, respectiv cu o persoană care nu a participat la formarea contractului de credit în cauză, cu consecința înlocuirii cu cesionarul a uneia din părțile originare (creditorul bancar in inițial) – dezinteresată de menținerea raporturilor contractuale cu partea cedată – în contextul supraviețuirii cauzei (și a obiectului) contractului de credit primar. Cesionarul poziției contractuale (partea survenită, noul creditor) va beneficia, astfel, de rețeaua de drepturi și obligații contractuale la a cărei construcție nu a participat, fiind dispensat de efortul de a negocia el însuși un atare text contractual cu debitorul cedat, întrucât întreaga poziție contractuală de care el este interesat va fi împrumutată *tale quale* din contractul de credit originar. 3

Noul Cod civil, adoptat prin Legea nr. 287/2009, consacră articolele 1315-1320 din Cartea a V-a („Despre obligații"), Titlul II („Izvoarele obligațiilor"), Capitolul I („Contractul"), Secțiunea a VIII-a, cesiunii de contract, înțeleasă ca tipar tehnico-juridic de transmitere „în bloc" a drepturilor și obligațiilor aparținând uneia din părțile unui contract. Potrivit art. 1315 C.civ., „o parte poate să-și substituie un terț în raporturile născute dintr-un contract numai dacă prestațiile nu au fost încă integral executate, iar cealaltă parte consimte la aceasta". În esență, textul legal citat: (a) consacră valabilitatea unei cesiuni a poziției contractuale – formate din drepturi și obligații – deținute de una din părți către un terț față de momentul formării contractului, terț care, astfel, va deveni parte survenită la contract; (b) instituie *obligativitatea obținerii consimțământului părții cedate* pentru validitatea cesiunii contractului. Prin derogare de la acest text legal (de drept comun), contractele de credit încheiate cu consumatorii pot fi cedate de creditorul bancar ***fără consimțământul debitorului cedat***, informarea acestuia fiind necesară numai pentru opozabilitatea cesiunii. 4

În principiu, după cum se deduce și din art. 1315-1320 C.civ., cedentul garantează cesionarului numai validitatea contractului de credit cedat, nu și solvabilitatea părții cedate ori executarea de către aceasta din urmă a convenției; de la această regulă, părțile pot deroga expres, 5

cedentul putându-şi asuma faţă de cesionar o garanţie de executare a convenţiei cedate, caz în care acesta va fi ţinut ca un fideiusor pentru obligaţiile contractantului cedat.

6 Cesiunea drepturilor creditorului/ cesiunea contractului de credit nu trebuie confundată cu operaţiunile de refinanţare a creditelor. *Refinanţarea creditelor* reprezintă un exemplu perfect de novaţie, prin noul contract consumatorul primind suma cu care achită primul credit, ceea ce implică stingerea raportului de credit iniţial şi naşterea concomitentă a obligaţiei de rambursare a noului credit, cu o dobândă şi condiţii prin ipoteză mai avantajoase decât cele prezentate de creditul iniţial.

7 În ceea ce priveşte delimitarea cesiunii contractului în raport cu novaţia, trebuie reamintit că novaţia este incompatibilă cu supravieţuirea obligaţiei iniţiale, în timp ce o cesiune a contractului de credit permite transpunerea *tale quale* a setului de drepturi şi obligaţii aparţinând cedentului în contractul în cauză, în patrimoniul părţii survenite, ultima (noul creditor) preluând aceste drepturi şi obligaţii contractuale din stadiul în care exerciţiul, respectiv executarea lor se află în momentul cesiunii contractului, cu avantajul de a evita negocierea sau convenirea punctuală, adesea dificilă, a detaliilor poziţiei sale contractuale în raporturile cu partea cedată (cum ar fi diverse garanţii de rambursare a împrumutului).

8 Pe de altă parte, novaţia (prezentă în cazul refinanţării creditelor): (a) stinge garanţiile creanţei originare; (b) pune capăt posibilităţii debitorului de a invoca excepţii bazate pe raportul juridic primar; (c) face să curgă noi termene de plată, între banca care a refinanţat creditul (noul creditor) şi consumator).

9 În ceea ce priveşte domenialitatea cesiunii contractului şi sfera contractelor cesibile, contractul de credit încheiat cu un consumator, deşi este convenit *intuitu personae*, poate fi cedat de către creditorul profesionist. Noţiunea de *intuitu personae* se dedublează în două concepte distincte, în funcţie de elementul pe care se fondează, putându-se vorbi despre un *intuitu personae* subiectiv, axat pe un *sentiment, afect* (a) şi de un ***intuitu personae obiectiv***, a cărui bază o constituie luarea în calcul a unui *risc* (survenit – ca regulă – prin imposibilitatea debitorului de a executa personal obligaţia) (b). Contractele de credit se fondează strict pe un element *intuitu personae obiectiv*, ţinând de posibilitatea de rambursare a împrumutului de către debitor. Atunci când se fondează pe un sentiment, *intuitu personae* aparţine de regulă categoriei *actelor de*

binefacere şi reprezintă un element al cauzei acestor acte; dimpotrivă, axat pe elementul risc, *intuitu personae* intervine (principial) în cadrul *actelor cu titlu oneros*, teren pe care riscul descris se defineşte ca eventualitate a survenienţei unui eveniment legat intrinsec de operaţiunea juridică în cauză şi având implicaţii asupra finalităţii acestei operaţiuni. Elementul interpersonal obiectiv serveşte la *garantarea îndeplinirii finalităţii* contractuale (prin luarea în calcul a unor calităţi profesionale obiective, abstracte) şi este axat pe considerarea unor calităţi *apreciabile obiectiv* ale persoanei (capacitate tehnică, experienţă, competenţă). Elementul *intuitu personae subiectiv* intervine, dimpotrivă, în ipotezele în care, în momentul contractării, *calităţile umane* ale partenerului sunt cele care au contat în mod determinant.

Cesiunea contractului de credit din iniţiativa creditorului bancar nu pune problema elementului *intuitu personae*, întrucât persoana debitorului cedat rămâne aceeaşi în cadrul contractului, schimbându-se numai creditorul, iar încheierea contractului de credit a avut loc preponderent în considerarea persoanei debitorului. 10

Potrivit textului legal comentat, contractantul cedat poate opune cesionarului toate excepţiile ce rezultă din contractul de credit. Contractantul debitor cedat poate invoca faţă de cesionar (noul creditor) inclusiv vicii de consimţământ, precum şi orice apărări sau excepţii născute în raporturile sale cu cedentul. În principiu, prin cesiunea contractului, creditorul cesionar preia raporturile contractuale aşa cum se găseau acestea în contractul de credit iniţial. De aceea, drepturile personale născute din contractul originar pentru debitorul cedat contra cedentului, cum ar fi dreptul la acţiunea în anulare pentru dol, eroare ori pentru clauze abuzive pot fi exercitate automat contra cesionarului devenit „parte survenită", chiar dacă cedentul şi cesionarul nu au preconstituit expres o asemenea posibilitate prin contractul de cesiune. Pe de altă parte, cesionarul preia poziţia contractuală a cedentului în mod integral, astfel cum există aceasta în contractul originar în momentul cesiunii, cu toate drepturile şi obligaţiile cu conţinut patrimonial, astfel încât, plăţile restante (scadente, exigibile) contra debitorului cedat la momentul cesiunii contractului de credit pot fi imputate consumatorului cedat de către noul creditor. 11

Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 12

Art. 71. (1) [1] Consumatorul este informat cu privire la cesiunea prevăzută la art. 70.

(2) În situațiile în care informarea consumatorului cu privire la cesiune este obligatorie, conform prevederilor alin. (1), cesiunea, individuală sau în cadrul unui portofoliu de creanțe, devine opozabilă consumatorului prin notificarea adresată acestuia de către cedent.

(3) Cesionarul este obligat să aibă o persoană de contact în România pentru rezolvarea eventualelor litigii și pentru a răspunde în fața autorităților publice.

(4) Cesiunea se notifică de către cedent consumatorului, în termen de 10 zile de la încheierea contractului de cesiune, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire.

(5) Notificarea va menționa creditorul care va încasa de la consumator sumele pentru rambursarea creditului după cesiune, precum și numele și adresa sediului social și a punctului de lucru al reprezentantului legal în România.

Comentariu

Sumar

§1. Opozabilitatea cesiunii de creanță față de debitorul cedat..... 1
§2. Jurisprudență. Caracterul licit al clauzei care prevede posibilitatea cesiunii de creanță..... 9

§1. Opozabilitatea cesiunii de creanță față de debitorul cedat

1 De cele mai multe ori, creditorul profesionist practică cesiuni de creanță, împreună cu accesoriile acestora, mai degrabă decât să recurgă la mecanismul cesiunii de contract, având în vedere că de pe poziția contractuală a creditorului este suficient de cele mai multe ori transferul creanțelor. De regulă, acesta se face contra unei sume fixe (în principiu, mai mică decât valoarea nominală a creanțelor cedate) încasate de la societatea comercială de *factoring*, aceasta din urmă devenind creditor în locul băncii și intenționând să-l urmărească pe debitorul consumator pentru întreaga sumă stipulată în contractul de credit (iar nu pentru prețul plătit în cadrul cesiunii). Operațiunea descrisă poate genera profit pentru societatea de *factoring*, însă poate atrage și riscuri decurgând

[1] Alin. (1) al art. 71 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 32 din Legea nr. 288/2010.

din insolvabilitatea debitorului urmărit, în cazul creanțelor neînsoțite de garanții, în cazul cărora cesionarul – societatea de *factoring*, ca și cedentul, este creditor chirografar.

Dacă operațiunile de *factoring* vizează de regulă cedarea oneroasă a creanțelor generate de credite neperformante, la cesiunea contractului de credit băncile/ societățile de finanțare recurg mai degrabă în relațiile interbancare ori în cazul continuării raporturilor din contractul de credit cu o nouă bancă/ filială, debitorii consumatori rămânând aceiași (parte cedată). 2

În ambele cazuri, conform art. 71 din O.U.G. nr. 50/2010 și având în vedere faptul că nu poate fi practicată cesiunea de datorie (în cadrul căreia cedentul să fie debitorul consumator), este suficientă ***informarea debitorului cedat*** asupra cesiunii, nefiind necesar acordul acestuia, nici în cazul cesiunii de creanță, nici în cazul cesiunii contractului de credit (spre deosebire de regula de drept comun aplicabilă cesiunii contractelor civile și comerciale, când de regulă acordul de voințe trebuie să fie tripartit, atât din partea cedentului și cesionarului, cât și din partea cedatului). 3

După cum se menționează în art. 71 alin. (2), rolul informării debitorului consumator asupra cesiunii este acela de a face ***opozabilă*** cesiunea, individuală sau în cadrul unui portofoliu de creanțe, în principiu cedentul fiind cel căruia îi incumbă executarea obligației de notificare a consumatorului. 4

Termenul legal maxim în care trebuie să aibă loc notificarea debitorului de către cedent asupra cesiunii de creanță/ de contract este de ***10 zile de la încheierea contractului de cesiune***, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire. 5

Notificarea va menționa ***identitatea creditorului cesionar*** care va încasa de la consumator sumele pentru rambursarea creditului după cesiune, precum și numele și adresa sediului social și a punctului de lucru al reprezentantului legal în România. 6

Pentru debitorul cedat (consumatorul), cesiunea creanței din contractul de credit nu trebuie să atragă dificultăți de comunicare/ efectuare a plăților conform contractului de credit, atrase de eventuala situare a cesionarului (a noului creditor) pe teritoriul altui stat membru U.E./ altor state, astfel încât cesionarul este obligat să aibă o persoană de contact în România pentru rezolvarea eventualelor litigii și pentru a răspunde în fața autorităților publice. 7

8 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

§2. Jurisprudență. Caracterul licit al clauzei care prevede posibilitatea cesiunii de creanță

9 Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului Botoșani, Secția comercială, contencios administrativ și fiscal, la data de 11 iunie 2010, reclamanta R.G. a chemat în judecată pârâtele SC B.C.R. SA București, SC B.F.P. SRL București și SC S.C SRL București, solicitând instanței să dispună *anularea contractului de cesiune de creanță* încheiat de B.C.R. cu SC B.F.P. SRL București.

10 Ulterior, reclamanta R.G. a depus o completare la acțiunea introductivă de instanță, în sensul de a se constata că prevederea contractuală înscrisă la art. 10 din *Condițiile generale de creditare*, anexă la contractul de credit bancar, privind dreptul creditorului de a cesiona creanța, constituie o clauză abuzivă, astfel cum este definită prin Legea nr. 193/2000, solicitând a se dispune anularea art. 10 și, pe cale de consecință, constatarea nulității absolute a contractelor de cesiune ulterioare.

11 Prin sentința nr. 215, pronunțată la data de 27 ianuarie 2011, Tribunalul Botoșani, Secția comercială, contencios administrativ și fiscal, a respins acțiunea în anulare formulată de reclamanta R.G., în contradictoriu cu pârâtele SC B.C.R. SA București, SC B.F.P. S.R.L. București și SC S.C. SRL București, ca nefondată.

12 În motivarea acestei hotărâri, instanța a reținut, în esență, contextul de fapt al invocării caracterului abuziv al clauzei enunțate, respectiv, declararea *scadenței anticipate* de către creditorul bancar B.C.R. SA a întregului credit restant, plus dobânzile aferente. Trecând la analiza art. 4 alin. (1) din Legea nr. 193/2000 privind clauzele abuzive, tribunalul a apreciat că, în speță, nu există vreun dezechilibru între drepturile și obligațiile părților, care să se fi produs pe calea cesiunii de creanță dintre B.C.R. SA și SC B.F.P. SRL București.

13 Instanța a invocat ca argument faptul că nu se poate socoti contractul bancar de credit – de pe poziția creditorului bancar – ca fiind un contract *intuitu personae* incesibil, întrucât creditorul rămâne liber să cedeze

creanța sa contra debitorului, iar includerea în Condițiile generale de creditare a unei asemenea posibilități nu reprezintă o clauză abuzivă.

Împotriva acestei sentințe reclamanta R.G. a formulat apel, la data de 18 martie 2011. Prin decizia nr. 49 din 3 iunie 2011, Curtea de Apel Suceava, Secția comercială, contencios administrativ și fiscal, a respins apelul declarat de reclamanta R.G. împotriva sentinței nr. 215 din 27 ianuarie 2011, pronunțată de Tribunalul Botoșani, Secția comercială, de contencios administrativ și fiscal, în contradictoriu cu intimatele-pârâte B.C.R. SA București, SC B.F.P. SRL București și SC S.C. SRL București, ca nefondat. 14

Pentru a se pronunța astfel, instanța de control judiciar a reținut, în esență, că reclamanta-apelantă a invocat premisa eronată a necesității acordului său pentru valabilitatea contractelor de cesiune de creanță. Notificarea debitorului cedat este necesară doar pentru opozabilitatea cesiunii față de debitor, iar nu pentru valabilitatea cesiunii de creanță. Instanța a reținut că dreptul cesionarului ia naștere din momentul încheierii contractului de cesiune, dar devine opozabil debitorului cedat doar după notificarea cesiunii către debitor sau după acceptarea ei de către acesta, condiții îndeplinite în cauză. 15

Instanța de apel a apreciat că art. 10 din contractul de credit care permite creditorului bancar să-și cedeze creanța contra debitorului consumator nu poate fi considerat o clauză abuzivă, nefiind îndeplinite condițiile legale pentru constatarea caracterului abuziv. Una din condițiile esențiale pentru stabilirea caracterului abuziv este ca acea clauză să creeze un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților. 16

Or, prin cesionarea creanței se schimbă doar titularul dreptului de a încasa creanța și nicidecum drepturile și obligațiile debitorului. De remarcat este faptul că și în lipsa unei astfel de clauze contractuale exprese, cum este cea prevăzută prin art. 10 din contractul de credit litigios, cesiunea de creanță ar fi fost oricum posibilă, întrucât regula generală este în sensul că orice creanță poate face obiectul unei cesiuni de creanță, excepție făcând, de exemplu, salariul și pensia de întreținere. 17

Împotriva acestei decizii a declarat recurs reclamanta R.G., solicitând admiterea recursului, casarea deciziei recurate și trimiterea cauzei spre rejudecare. 18

19 Analizând recursul formulat, Înalta Curte constată că acesta este nefondat şi că prevederea contractuală invocată de către recurenta-reclamantă nu poate fi considerată abuzivă, întrucât, din punct de vedere obiectiv, nu s-a creat un dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile părţilor în detrimentul consumatorului, iar din punct de vedere subiectiv, comerciantul nu a procedat cu rea-credinţă; dimpotrivă, consumatorul îşi invocă propria culpă, prin neîndeplinirea uneia dintre obligaţiile sale, aceea de plată a ratelor la scadenţă (I.C.C.J., Secţia a II-a civilă, dec. nr. 12/2012, www.scj.ro, adresă consultată la data de 18 ianuarie 2014).

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Capitolul VII
Dobânda anuală efectivă

Bibliografie: *I. Turcu*, Contractele bancare în Noul Cod civil, art. 2184-2194, art. 2279-2294. Comentarii şi explicaţii, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013; *B. Sandvik*, The Battle for the Consumer: On the Relation between the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the EU Directives on Consumer Sales (2012) European Review of Private Law, Issue 4, p. 1097-1118; *E. Scoditti*, Regole di efficacia e principio di correttezza nei contratti del consumatore, în Rivista di diritto civile nr. 1/2006, p. 119-126; *T. Vignal*, Réflexions sur le crédit immobilier en droit international privé, în Mélanges M. Cabrillac, Ed. Litec, Paris, 1999, p. 545 şi urm.; *X. Lagarde*, Crédit à la consommation: licéité de la clause de variation du taux de l'intérêt?, în Le Dalloz 2004, p. 2702-2703; *T. Coupez, F. Verbiest*, Commercialisation à distance des services financiers, în Le Dalloz, 2006, p. 1706-1708; *O. Bar-Gill, O. Ben-Shahar*, Regulatory techniques in consumer protection: A critique of European consumer contract law (2013) Common Market Law Review, Vol. 50, Issue 1-2, p. 109-125; *N. Alvarez Lata*, The impact of the Terminology of the European Directives on Consumer Rights on the Spanish law: The Construction of a New Legal Language (2012) European Review of Private Law, Vol. 20, Issue 5-6, p. 1305-1324.

Art. 72. **Dobânda anuală efectivă, care este egală, pe o perioadă de un an, cu valoarea actuală a tuturor angajamentelor, trageri, rambursări şi costuri, prezente sau viitoare, convenite de creditor şi de consumator, este calculată potrivit formulei matematice prevăzute în anexa nr. 1 pct. I.**

Comentariu

Dobânda anuală efectivă (DAE) este egală, pe o perioadă de un an, cu valoarea actuală a tuturor angajamentelor, trageri, rambursări şi costuri, prezente/ viitoare, convenite de creditor şi de consumator, 1

indicând astfel ***costul total al creditului pentru consumator***. DAE este calculată potrivit formulei matematice prevăzute în anexa nr. 1 pct. I la O.U.G. nr. 50/2010, care preia sistemul uniformizat de calcul la nivelul statelor-membre U.E., conform Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori.

2 DAE nu se confundă cu dobânda creditului (fructele civile generate de capitalul împrumutat) şi care poate fi fixă pe întreaga durată de creditare sau variabilă, în funcţie de indici obiectivi menţionaţi în contract (cum ar fi LIBOR/ EURIBOR). Spre deosebire de dobânda de creditare (fructe civile ale capitalului), DAE include toate costurile creditării pentru consumatori, inclusiv costurile administrării contului care înregistrează operaţiunile de plată, cât şi tragerile, costurile de utilizare a unui mijloc de plată (card bancar) pentru operaţiunile de plată şi pentru trageri, ceea ce face ca valoarea DAE să fie prin ipoteză mai mare sau cel puţin egală cu cea a dobânzii creditului (fixă sau variabilă).

3 DAE este utilizată la nivel european în textele legale vizând protecţia consumatorilor atât ca ***indicator real al costurilor creditării pentru debitor*** (i), cât şi drept ***criteriu de comparaţie între mai multe oferte*** pentru specii similare de credit, de abia valoarea DAE, iar nu cea a dobânzii fixe/ variabile aplicate capitalului putând face diferenţa între ofertele mai avantajoase sau mai dezavantajoase de credit (ii).

Tabelul 16. Costurile creditării pentru debitor

Dobânda de creditare	Procent fix sau variabil aplicat asupra capitalului împrumutat
Dobânda anuală efectivă – DAE	Costul total al creditării pentru consumator în fiecare an de creditare , incluzând dobânda fixă/ variabilă + comisioane bancare (de administrare cont/ administrare card ş.a.)

4 Menţionarea expresă a DAE în contractul de credit este obligatorie pentru creditorul profesionist, fiind subsumată conceptului de ***formalism informativ*** aplicabil acestor convenţii. De pildă, pentru un credit de consum în valoare de 3.000 euro, pe o durată de 3 ani, cu dobândă fixă de 4,5% pe an, DAE 22,8% pe an, pentru consumator este relevant procentul

DAE, iar nu cel al dobânzii fixe de creditare, de abia valoarea DAE fiind un indicator al tuturor costurilor, comisioanelor şi spezelor bancare percepute în cadrul contractului de către creditorul profesionist.

Conform art. 14 lit. h) din O.U.G. nr. 50/2010 privitor la publicitatea 5
ofertei de credit, documentele publicitare trebuie să menţioneze expres *dobânda anuală efectivă* şi *valoarea totală plătibilă* de către consumator, ilustrate prin intermediul unui ***exemplu reprezentativ*** care menţionează ***toate ipotezele folosite*** pentru calculul ratei respective; potrivit textului legal comentat, este obligatorie indicarea în documentele informative precontractuale, a valorii DAE şi VTP (valoarea totală de plată), însumând capitalul de rambursat şi sumele percepute cu titlu de dobândă/ comisioane. Cele două valori (DAE şi VTP) sunt, în principiu, decisive în formarea opţiunii consumatorului; de aceea, acestuia trebuie să i se prezinte în scris inclusiv informaţia privind valoarea matematică a acestora, pe baza unui exemplu de calcul reprezentativ. Legiuitorul european a pornit de la prezumţia ignoranţei profanului în materie, astfel încât consumatorul nefiind un specialist în domeniul creditelor bancare, are dreptul de a i se prezenta întotdeauna un exemplu de calcul din care să rezulte costul total al creditului.

Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist 6
reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 73. **(1) În scopul calculării dobânzii anuale efective se determină costul total al creditului pentru consumator.**

(2) Sunt incluse în costul total al creditului pentru consumator:

a) costurile administrării unui cont care înregistrează atât operaţiunile de plată, cât şi tragerile;

b) costurile de utilizare a unui mijloc de plată atât pentru operaţiunile de plată, cât şi pentru trageri;

c) alte costuri privind operaţiunile de plată.

(3) Nu sunt incluse în costul total al creditului pentru consumator:

a) costurile prevăzute la alin. (2), atunci când deschiderea contului este opţională, iar costurile contului au fost indicate clar şi separat în contractul de credit sau în orice alt contract încheiat cu consumatorul;

b) costurile suportate de către consumator pentru nerespectarea oricăruia dintre angajamentele stabilite prin contractul de credit;

c) alte costuri, în afara preţului de achiziţie pe care, pentru achiziţii de bunuri şi servicii, consumatorul este obligat să îl plătească, indiferent dacă tranzacţia este efectuată în numerar sau pe credit.

Comentariu

1 DAE include toate costurile creditării pentru consumatori, inclusiv costurile administrării contului care înregistrează operațiunile de plată, cât și tragerile, costurile de utilizare a unui mijloc de plată (card bancar) pentru operațiunile de plată și pentru trageri, ceea ce face ca valoarea DAE să fie prin ipoteză mai mare sau cel puțin egală cu cea a dobânzii creditului (fixă sau variabilă).

Rezumând, se poate afirma că DAE include, pe lângă procentul fix/ variabil de dobândă de creditare aplicat capitalului, toate celelalte comisioane și speze bancare atașate contractului de credit, mai puțin comisioanele percepute pentru servicii facultative oferite clienților.

În calculul DAE ***nu sunt incluse,*** în schimb, anumite costuri suportate de consumator:

2 (a) costurile de administrare a unui cont, atunci când ***deschiderea contului este opțională,*** iar costurile contului au fost indicate clar și separat în contractul de credit sau în orice alt contract încheiat cu consumatorul; fiind opțională, deschiderea contului și solicitarea închiderii sale în orice moment depind de voința consumatorului, care poate evita cu ușurință costurile de administrare a unui cont în aceste cazuri prin simpla renunțare la această facilitate, ceea ce explică neincluderea acestor costuri în valoarea DAE; spre deosebire de această situație a deschiderii opționale a unui cont la aceeași bancă, atunci când dimpotrivă deschiderea contului este prevăzută ca obligatorie pentru derularea creditării, comisionul de administrare a contului trebuie inclus de către creditor în cuantumul DAE, încât acesta să reprezinte costul real total care va fi suportat de către consumator;

3 (b) ***penalitățile/ dobânda penalizatoare***; costurile suportate de către consumator pentru nerespectarea oricăruia dintre angajamentele stabilite prin contractul de credit nu vor fi incluse în calculul DAE, acestea nereprezentând costuri uzuale, ci sume care vor fi imputate debitorului în cazul neexecutării corespunzătoare de către acesta a obligațiilor de plată asumate în cadrul contractului de credit;

4 (c) alte costuri, în afara prețului de achiziție pe care, ***pentru achiziții de bunuri și servicii,*** consumatorul este obligat să îl plătească, indiferent dacă tranzacția este efectuată în numerar sau pe credit; poate fi vorba despre taxe și onorarii notariale, de înscriere a drepturilor în CF, de înregistrare fiscală a imobilului achiziționat etc.; orice alte costuri care

sunt suportate de către consumator în cadrul achiziției, dar nu reprezintă comisioane sau speze bancare atașate contractului de credit nu vor fi incluse în cuantumul DAE.

Creditele pentru consum reprezintă produse de finanțare complexe, 5
implicând cel mai adesea costuri substanțiale pentru consumatori, întrucât pe lângă rata dobânzii fixe sau variabile aplicate capitalului, banca va percepe comisioane și pentru serviciile atașate direct derulării creditului (administrarea contului, administrarea cardului – ca instrument de plată/ retrageri de numerar ș.a.), iar cuantumul DAE este recunoscut ca reprezentând un indicator global al costului total al creditării, care să permită consumatorului să evalueze cât îl va costa facilitatea de credit accesată.

Concepută ca mijloc de contracarare a tentativelor creditorilor 6
profesioniști de a supraîncărca documentele publicitare/ oferta de credit cu informații auxiliare, în dauna focusării pe costul total al creditului, dobânda anuală efectivă (DAE) ținteşte totodată la deplasarea focalizării debitorilor dinspre valoarea ratelor lunare de restituire a creditului către valoarea totală de plată ori costul total al creditării. În acest mod, DAE oferă o ancoră debitorilor consumatori în încercarea de a desluși costurile creditării în cazul fiecărui produs de creditare specific.

Nici autorii Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și 7
a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, nici legiuitorul român nu au optat pentru o protecție maximală a consumatorilor în faza precontractuală, în sensul interzicerii menționării separate în documentele publicitare a ratei dobânzii de creditare sau, cu alte cuvinte, în sensul obligativității utilizării doar a DAE în textele publicitare. Dimpotrivă, în acest stadiu al reglementării, creditorilor profesioniști nu le este interzis să menționeze procentul dobânzii fixe sau variabile de creditare (pe care îl pot folosi, în practică, drept element de persuadare a consumatorilor – rate ale dobânzii de creditare mici), cât timp menționarea DAE, prin intermediul unui exemplu de calcul reprezentativ, rămâne obligatorie atât în documentele publicitare, cât și în textul convenției de credit.

Costul ***asigurărilor voluntare (facultative)*** este exclus din calculul 8
DAE, iar băncilor/ creditorilor profesioniști le este interzis să impună consumatorilor identitatea unei societăți de asigurări. Creditorii rămân liberi să instituie obligativitatea anumitor tipuri de asigurare conexe

unor produse de creditare (de exemplu, asigurare extinsă contra riscului de dezastre naturale, accesorie contractului de credit ipotecar pentru investiții imobiliare); dacă banca a solicitat ca obligatorie încheierea unui anumit contract de asigurare conex creditului acordat, devine automat obligatorie ***includerea costului asigurării obligatorii*** în cuantumul DAE.

9 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 74. **Calculul dobânzii anuale efective se bazează pe ipoteza potrivit căreia contractul de credit urmează să rămână valabil pentru perioada convenită, iar creditorul și consumatorul își vor îndeplini obligațiile în condițiile și în termenele convenite în contractul de credit.**

Comentariu

1 Pentru calculul DAE se utilizează ipoteza în care contractul de credit se derulează fără întârzieri de plată, pe întreaga durată contractuală stipulată. Întrucât DAE nu cuprinde decât costurile ordinare (normale, uzuale) ale creditării, nu și pe cele excepționale, cum ar fi dobânda penalizatoare, calculul DAE utilizează ca matrice executarea normală a obligațiilor de plată, în contract putându-se stipula aplicarea de penalități în cazurile executării cu întârziere/ neexecutării de către debitor a obligației de rambursare a împrumutului. În situațiile de neexecutare a obligațiilor de plată, conform contractului se va devia de la aplicarea DAE, trecându-se la aplicarea dobânzii penalizatoare menționate în contract.

2 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

BCU IAȘI

Art. 75. **În cazul contractelor de credit care cuprind clauze care permit variaţii ale ratei dobânzii aferente creditului, dobânda anuală efectivă se calculează pe baza ipotezei conform căreia rata dobânzii aferente creditului şi celelalte costuri vor rămâne fixe în raport cu nivelul iniţial şi se aplică până la încetarea contractului de credit.**

Comentariu

Calculul DAE face uz întotdeauna, după cum rezultă şi din textul legal comentat, de o ***dobândă fixă aplicată capitalului***, la care se adaugă celelalte costuri obligatorii (comisioane şi speze bancare ori de asigurare obligatorie) ataşate creditului. Dobânda de creditare aplicată capitalului împrumutat (fructele civile produse de capital, conform contractului) poate fi fixă pe întreaga durată de creditare, ceea ce nu ridică dificultăţi deosebite în calculul DAE (i) sau ***variabilă***, recalculată periodic în funcţie de indicatorii obiectivi menţionaţi în contract (ii), caz în care creditorul profesionist va face uz tot de o dobândă fixă de pornire pentru calculul DAE şi menţionarea DAE în documentele publicitare/ ofertele de credit. 1

În alţi termeni, DAE nu este ea însăşi calculată ca variabilă, scopul său principal fiind ancorat în perioada precontractuală şi în etapa formării contractului, îndeosebi pentru a ilustra explicit costul total al creditului pentru consumator (a) şi pentru a permite acestuia să compare mai multe oferte pentru produse similare de credit (b). 2

De aceea, în cazul contractelor de credit cu dobândă variabilă (care cuprind clauze care permit variaţii ale ratei dobânzii aferente creditului), dobânda anuală efectivă – DAE se calculează pe baza ipotezei conform căreia rata dobânzii aferente creditului şi celelalte costuri vor rămâne *fixe* în raport cu nivelul iniţial şi se aplică până la încetarea contractului de credit. 3

Acest calcul iniţial al DAE pentru indicarea procentului dobânzii anuale efective în documentele publicitare şi în textul contractului semnat de consumator nu împiedică creditorul să practice o dobândă variabilă asupra capitalului, nici să recalculeze rata dobânzii conform fluctuaţiei indicilor de referinţă obiectivi stipulaţi în contract. 4

Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. 5

Art. 76. **Dacă este necesar, ipotezele suplimentare prevăzute în anexa nr. 1 pot fi utilizate la calculul dobânzii anuale efective.**

Comentariu

1 Anexa nr. 1, uniformizată la nivel european, cuprinde şi ipoteze suplimentare de calcul al DAE, care vor fi utilizate de către creditor numai atunci când se află într-una din situaţiile enumerate ca ipoteze auxiliare.

2 ***Ipotezele suplimentare de calcul al DAE*** se referă la următoarele situaţii:

(a) În cazul în care prin contractul de credit se acordă consumatorului ***libertate în privinţa efectuării tragerilor*** – debitorul putând utiliza imediat fie întregul capital împrumutat, fie doar părţi din acesta – se consideră în mod fictiv că valoarea totală a creditului este trasă imediat şi în întregime, în scopul calculării DAE (încât consumatorul să poată evalua costul maxim al creditării), chiar dacă în practică dobânda fixă sau variabilă de creditare va fi aplicată numai asupra părţii din capital utilizate la un moment dat;

3 (b) În cazul în care prin contractul de credit se prevăd ***modalităţi de tragere diferite***, cu costuri diferite sau cu rate ale dobânzii aferente creditului diferite, se consideră că valoarea totală a creditului este trasă la nivelul cel mai mare al costurilor şi al ratei dobânzii aferente creditului aplicate mecanismului de tragere cel mai frecvent utilizat pentru respectivul tip de contract de credit; este vorba despre cazurile în care contractul de credit prevede fie rate ale dobânzii diferite (un procent variabil care se adaugă unui procent fix al dobânzii), fie costuri diferite pentru utilizarea de sume din capitalul împrumutat (de exemplu, comision mai scăzut pentru operaţiuni în limita unui plafon prestabilit) ori chiar modalităţi diferite de retragere de către debitor a capitalului împrumutat, valoarea DAE se va calcula (pentru a fi anunţată încă din faza precontractuală) luând ca reper valoarea maximă a costurilor de creditare potrivit contractului;

(c) În cazul în care prin contractul de credit se oferă, în general, consumatorului libertatea în privinţa efectuării tragerilor, dar se impune, printre diferitele modalităţi de tragere, o limitare în ceea ce priveşte valoarea şi perioada de timp, se consideră că valoarea creditului este

trasă la prima dată prevăzută în contract şi în conformitate cu aceste limite de tragere;

(d) În cazul în care ***nu există scadenţar fix pentru rambursare***, în 4
scopul determinării DAE se prezumă că:

(i) creditul se acordă pentru o perioadă de un an; şi

(ii) creditul va fi rambursat în douăsprezece rate egale şi la intervale lunare;

(e) În cazul în care există un scadenţar fix pentru rambursare, dar valoarea unor astfel de ***rambursări este flexibilă***, pentru calculul DAE valoarea fiecărei rambursări se consideră a fi cea mai mică dintre valorile prevăzute în contract;

(f) Cu excepţia cazului în care părţile stipulează în sens contrar, în cazul în care contractul de credit prevede mai mult de o dată scadentă, creditul trebuie pus la dispoziţie şi rambursările trebuie efectuate la prima dată prevăzută în contract;

(g) În cazul în care plafonul creditului nu a fost încă convenit, acesta este considerat a fi de 5.367 lei; este o valoare utilizată strict pentru calculul DAE şi indicarea procentului dobânzii anuale efective în documentele publicitare şi în oferta de credit, pentru a respecta dispoziţiile imperative legale relative la informarea consumatorului;

(h) În cazul unui ***descoperit de cont***, calculul DAE se face considerân- 5
du-se că valoarea totală a creditului este trasă în totalitate şi pe întreaga durată a contractului de credit. În cazul în care durata contractului de credit nu este cunoscută, dobânda anuală efectivă se calculează pe baza ipotezei că durata creditului este de 3 luni; precizarea din Anexa 1 la O.U.G. nr. 50/2010 este importantă, deoarece în cazul descoperitului de cont consumatorul rămâne liber să utilizeze sau nu integral sau parţial, capitalul plafonat care depăşeşte soldul creditor al contului său curent, rata dobânzii aplicându-se la soldul zilnic, numai asupra părţii efectiv utilizate din acest capital; de asemenea, rambursarea unor sume în intervalul de creditare nu atrage, în cazul descoperitului de cont, stingerea creanţei, ci suma devine imediat reutilizabilă, ceea ce poate complica stabilirea DAE; potrivit criteriului legal enunţat, pentru calculul DAE se va considera că valoarea totală a creditului este trasă în totalitate şi pe întreaga durată a contractului de credit;

(i) În cazul în care sunt stabilite rate ale dobânzilor şi costuri diferite pentru o perioadă/ sumă limitată, în scopul determinării DAE

rata dobânzii şi costurile se consideră a fi la ***nivelul cel mai mare*** din întreaga durată a contractului de credit; de exemplu pentru un credit de nevoi personale în valoare de 5.000 euro, dacă pentru primele 2.000 euro trase din capitalul împrumutat dobânda fixă este de 8,5% pe an, iar pentru restul de 3.000 euro din capitalul împrumutat se va aplica o dobândă fixă de 12,5%, pentru calculul DAE se va lua în considerare numai dobânda fixă de 12,5% aplicată asupra întregului capital de 5.000 euro, la care se adaugă celelalte comisioane bancare/ costuri ale creditării;

6 (j) Pentru contractele de credit pentru consumatori în cadrul cărora s-a convenit o rată fixă a dobânzii aferente creditului pentru perioada inițială, la sfârşitul căreia se stabileşte o nouă rată a dobânzii aferente creditului care este ulterior ajustată periodic în funcție de un indice convenit, calculul dobânzii anuale efective se bazează pe ipoteza că, la sfârşitul perioadei cu rată fixă a dobânzii aferente creditului, rata dobânzii aferente creditului este aceeaşi ca la momentul calculării dobânzii anuale efective, pe baza valorii indicelui convenit de la acel moment; este vorba despre contracte de credit care prevăd o rată a dobânzii fixă pentru primul interval de creditare, respectiv o rată a dobânzii variabilă pentru următorul interval, în acest caz calculul DAE porneşte de la prezumarea aplicării unei rate a dobânzii identice cu cea fixă pentru întregul interval de creditare; de exemplu, pentru un credit de consum în valoare de 7.000 euro, convenit pentru 3 ani, cu o dobândă fixă de 15,8% în primul an şi o dobândă variabilă în funcție de indicele EURIBOR în ceilalți doi ani, pentru calculul DAE se va lua în considerare o dobândă de 15,8% aplicată pentru întregul interval de creditare.

7 Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție şi se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

BCU IAŞI

Capitolul VIII
Anumite obligații ale intermediarilor de credit față de consumatori

Bibliografie: *R.D. Apan*, Creditul destinat consumului. Protecția intereselor economice ale consumatorilor, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004; *L. Bercea*, Banii și băncile. O perspectivă juridică, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2006; *T. Bonneau*, Droit bancaire, Ed. Montchrestien, Paris, 2007; *V. Vigneau, G.-X. Boutin*, Droit du surendettement des particuliers, Ed. Litec, Paris, 2007; *F. Rouvière*, Le contenu du contrat: essai sur la notion d'inexécution, Presses Universitaires d'Aix Marseille, 2005; *T. Ackermann*, Public supply of optional standardized consumer contracts: A rationale for the Common European Sales Law?, în Common Market Law Review, Vol. 50, Issue 1-2, p. 11-27; *S. Piedelièvre*, Droit de la consommation, Ed. Economica, Paris, 2008.

Art. 77. **Intermediarul de credit indică în materialele publicitare și în documentația destinată consumatorilor sfera atribuțiilor deținute, în special dacă lucrează exclusiv cu unul sau mai mulți creditori sau ca broker independent.**

Comentariu

Articolul comentat fixează un conținut minimal obligatoriu pentru 1
obligația precontractuală de informare incumbând intermediarilor de credit față de consumatori, îndeosebi cu privire la sfera atribuțiilor deținute de intermediari și dacă aceștia lucrează independent ori sunt remunerați/ percep comisioane de intermediere de la diferiți creditori bancari. Este vorba totodată și de o *obligație de transparență*, cu rolul de a permite consumatorului formarea unui consimțământ liber, exprimat în cunoștință de cauză. Evident că un broker de credite remunerat de un anumit creditor bancar poate fi subiectiv în aprecierile emise cu prilejul consilierii potențialilor clienți, subiectivitate care nu este ilicită în sine, însă relația de interdependență dintre creditorul bancar și intermediarul

de credite trebuie declarată consumatorilor, pentru ca aceştia să aibă o imagine clară a contextului în care se încheie contractul.

2 În ipotezele în care există o ***clauză de exclusivitate*** stipulată între o anumită bancă şi intermediarul de credite, respectiv brokerul de credite lucrează exclusiv cu o anumită bancă, cu atât mai mult încalcă obligaţia precontractuală de informare intermediarul care ascunde acest aspect clientului său. Proba executării obligaţiei precontractuale de informare incumbă intermediarului profesionist de credite.

3 Consumatorului rămâne deschisă în acest caz şi calea acţiunii în nulitate relativă/ daune-interese fondate pe dol, însă invocarea viciului de consimţământ din dreptul civil inversează sarcina probei; de data aceasta, consumatorul va fi cel care trebuie să probeze reaua-credinţă a intermediarului de credite, în contextul în care în dreptul civil buna-credinţă se prezumă. Dimpotrivă, dacă îşi va plasa plângerea pe terenul dispoziţiilor art. 77 din O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul este dispensat de proba executării obligaţiei precontractuale de informare de către intermediarul profesionist de credite, acesta din urmă fiind prezumat a fi responsabil de eroarea în care s-a aflat consumatorul până la proba contrară.

4 Încălcarea dispoziţiilor art. 77 de către creditorul profesionist reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 78. (1) În cazul în care intermediarul de credit percepe consumatorului un onorariu, înainte de încheierea contractului:

a) intermediarul de credit face cunoscut consumatorului onorariul perceput;

b) consumatorul şi intermediarul de credit convin asupra onorariului pe hârtie sau pe alt suport durabil.

(2) Intermediarul de credit comunică onorariul datorat de consumator pentru serviciile oferite, în cazul în care acesta este perceput, creditorului în vederea calculării dobânzii anuale efective.

Comentariu

1 Din textul legal comentat rezultă cel puţin două principii esenţiale aplicabile perceperii onorariilor de către intermediarii de credite:

(i) onorariul intermediarului nu poate fi perceput legal decât dacă a fost ***convenit expres în prealabil, în scris*** (sau pe alt suport durabil) cu consumatorul;

(ii) ***onorariul intermediarului face parte din costul total al creditului*** şi, ca urmare, trebuie inclus de bancă imediat în DAE (dobânda anuală efectivă) care figurează în contractul de credit.

Rezultă din articolul de mai sus că nu sunt valabile: 2

(a) clauzele de percepere a unui onorariu convenite verbal cu consumatorul; contractul de intermediere de credite încheiat cu un profesionist, în ipotezele în care este oneros pentru consumator, este un contract formal (solemn), din art. 77 din O.U.G. nr. 50/2010 deducându-se explicit faptul că nu poate fi încheiat decât în scris (sau pe alt suport durabil) şi că ***nu va fi valabil un consimţământ verbal sau tacit al consumatorului de a achita*** un anumit onorariu de intermediere;

(b) clauzele tacite de percepere a onorariului, din care ar rezulta că valoarea onorariului se va stabili la o dată posterioară încheierii contractului de credit; nulitatea este atrasă în acest caz şi de ***absenţa obiectului clauzei de onorariu***, întrucât părţile omit să fixeze cuantumul acestuia. Aşa-zisa ofertă de intermediere oneroasă pe care o acceptă consumatorul nu este fermă, precisă şi completă, ceea ce blochează formarea unui contract de intermediere oneroasă valabil prin acceptarea consumatorului.

Pe de altă parte, dacă intermediarul a omis (intenţionat sau nu) 3 să comunice băncii în timp util valoarea onorariului convenit pentru ca banca să o includă în costul total al creditului, consimţământul consumatorului este viciat, acesta putând ulterior să ceară instanţei să compenseze daunele-interese ce i se cuvin pentru conduita neglijentă a intermediarului cu onorariul pe care consumatorul l-ar datora acestuia.

Încălcarea acestor dispoziţii legale de către creditorul profesionist 4 reprezintă contravenţie şi se sancţionează cu amenda contravenţională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

B.C.U. „M. EMINESCU" IAŞI

Capitolul IX
Alte dispoziții

Art. 79. (1) [1] **Contractele de credit nu pot fi încheiate în afara punctelor de lucru organizate în acest scop în spații comerciale, în condițiile legii.**

(2) Se exceptează de la prevederile alin. (1) contractele de credit legate.

Comentariu

1 Textul legal comentat este important deoarece, în pofida absenței unei asemenea interdicții în textul Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, legiuitorul român ***interzice expres*** contractarea de credite la domiciliu ori în afara spațiilor comerciale. Dispoziția legală ține să la protejarea consumatorilor contra pericolelor care pot rezulta, juridic și financiar, dintr-o contractare netemperată ori insuficient analizată, cum ar fi semnarea unui contract de credit (ce excepția celor legate, finanțând achiziția unui produs/ serviciu) la domiciliul consumatorului, la locul de muncă al acestuia ori în alte spații decât sediile băncilor/ societăților de servicii de creditare. În aceste locații, consumatorii se pot confrunta cu un eșafodaj persuasiv al intermediarilor de credite/ al reprezentanților creditorilor, fără ca clientul să poată face față bagajului argumentativ al primilor.

2 De asemenea, dispoziția legală comentată este orientată către descurajarea contractării mult prea facile a creditelor, în spații care nu au destinații comerciale în care consumatorul să se fi deplasat, evitându-se astfel cel puțin parțial supradimensionarea numărului de cazuri de credite contractate „doar cu buletinul", telefonic ori la domiciliu/ la locul de muncă al clientului.

3 În baza textului legal citat, orice contracte de credit încheiate cu consumatorii, altele decât creditele legate (interdependente de achiziția

---

[1] Alin. (1) al art. 79 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 33 din Legea nr. 288/2010.

unui bun/ serviciu determinat) nu pot fi încheiate decât în spațiile comerciale ale creditorilor profesioniști. Contractele de credit legate, care menționează expres produsul/ serviciul achiziționat și prețul acestuia, sunt convenite de regulă în spațiile comerciale ale vânzătorului de *retail*/ distribuitorului de produse/ prestatorilor de servicii, care acționează în acest caz ca intermediari de credite cu atribuții restrânse, însă astfel de credite legate pot fi accesate și telefonic, la distanță, completând un formular *online* etc. În schimb, contractele de credit pentru investiții imobiliare, creditele de nevoi personale nenominalizate care intră sub incidența dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 nu pot fi încheiate la domiciliul/ locul de muncă al clientului ș.a.

Art. 80. **(1) Consumatorii nu pot renunța la drepturile care le-au fost conferite prin prezenta ordonanță de urgență.**

(2) Creditorii trebuie să poată face dovada că au respectat cerințele în materie de informare prevăzute în prezenta ordonanță de urgență.

Comentariu

Articolul comentat postulează două principii fundamentale ale protecției legale conferite consumatorilor în contractele de credit: 1

(i) ***renunțarea anticipată la drepturile conferite prin O.U.G. nr. 50/2010 este lovită de nulitate***; la protecția legală minimală conferită consumatorilor nu se poate renunța anticipat. Ca urmare, sunt lovite de nulitate/ reputate ca nescrise, ca fiind ***clauze abuzive*** stipulațiile contractuale prin care banca propune consumatorului să renunțe la unul sau mai multe din drepturile sale legale (cum ar fi dreptul de rambursare anticipată cu limitarea compensației bancare; dreptul de retragere din contract în termen de 14 zile de la semnare ș.a.);

(ii) ***principiul inversării sarcinii probei*** în materia obligației precontractuale de informare; proba executării obligației precontractuale de informare incumbă creditorului profesionist.

Consumatorului îi rămâne deschisă în acest caz și calea acțiunii în nulitate relativă/ daune-interese fondate pe dol, însă invocarea viciului de consimțământ din dreptul civil este mai dezavantajoasă în plan probatoriu; în dreptul civil comun, consumatorul va fi cel care trebuie să probeze reaua-credință a creditorului bancar în faza precontractuală, în contextul în care în dreptul civil buna-credință se prezumă. 2

3 În cazul obligației de informare incumbând profesioniștilor, contra acestora operează două prezumții:

(a) *prezumția irefragabilă de bună cunoaștere a domeniului*, în sensul în care profesionistului autorizat nu i se acceptă proba contrară, a proastei/ insuficientei cunoașteri a domeniului în care activează, în încercarea de a se exonera de răspundere pentru neexecutarea obligației precontractuale de informare;

(b) *prezumția relativă de rea-credință*, în sensul în care în prima fază consumatorul este dispensat de proba relei-credințe a profesionistului, ultimul putând însă să se exonereze făcând dovada executării corespunzătoare a obligației precontractuale de informare. De aceea, revine ***profesionistului bancar sarcina de a-și preconstitui mijloace suficiente de dovadă*** (pe hârtie sau alt suport durabil) în legătură cu executarea față de consumator a obligației legale de informare.

Art. 81. [1] **Consumatorii beneficiază de prevederile prezentei ordonanțe de urgență în cazul tuturor contractelor pe baza cărora se pot efectua trageri ori operațiuni care intră în domeniul de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență, indiferent de modul în care contractele sunt intitulate sau formulate ori de obiectul acestora.**

Comentariu

Articolul comentat prevede principiul potrivit căruia dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010, de transpunere a Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori sunt aplicabile oricăror contracte de credit încheiate cu consumatorii care se regăsesc în criteriile trasate prin art. 2 din O.U.G. nr. 50/2010, nefiind permis băncilor ca prin modul de denumire ori prin formulele din titlul contractului să eludeze aplicarea dispozițiilor legale de protejare a consumatorilor. De altfel, în cazul unui litigiu, instanța de judecată nu este ținută de ***sensul literal*** al termenilor folosiți de părți pentru a califica operațiunea juridică dintre acestea.

[1] Art. 81 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 34 din Legea nr. 288/2010.

Art. 82. [1] **În cazul în care, pe baza aceluiași contract, consumatorului i se prestează atât servicii de creditare, cât și servicii de plată, furnizorii de servicii financiare oferă consumatorilor informațiile și respectă drepturile acestora potrivit prevederilor prezentei ordonanțe de urgență și ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010.**

Comentariu

În cazul ***contractelor complexe sau mixte*** la care se referă articolul comentat, atunci când niciuna din operațiunile implicate (de credit, respectiv servicii de plată) nu reprezintă un accesoriu al celeilalte (raportul de accesorialitate nu poate fi stabilit), se va recurge la o ***calificare distributivă*** a contractelor, fiecare fiind guvernat de regulile legale specifice. Astfel, contractul de credit încheiat între consumator și bancă va fi guvernat de dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010, în timp ce contractul de servicii de plată încheiat concomitent între același consumator și bancă va fi supus dispozițiilor speciale, cuprinse în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată, aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010. În alți termeni, caracterul mixt al contractului (de credit și de servicii de plată) nu este de natură să blocheze aplicarea regulilor legale cuprinse în O.U.G. nr. 50/2010, în măsura în care contractant este un consumator, înțeles ca persoană fizică ce contractează creditul în scopuri aflate în afara activității sale profesionale. Este irelevant dacă și serviciile de plată sunt contractate sau nu în scopuri aflate în afara activității sale profesionale, întrucât în discuție nu este aplicarea normelor specifice acestor servicii (O.U.G. nr. 113/2009 privind serviciile de plată, aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010), ci aplicarea la componenta de credit din contractul mixt a normelor O.U.G. nr. 50/2010, din acest punct de vedere fiind relevant doar ca respectivul credit să fie contractat de o persoană fizică în scopuri extraprofesionale.

---

[1] Art. 82 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 35 din Legea nr. 288/2010.

Art. 83. În cazul contractelor de leasing care intră sub incidența prevederilor prezentei ordonanțe de urgență, prevederile art. 66-69 privind rambursarea anticipată se aplică după o perioadă de 12 luni de la încheierea contractului.

Comentariu

1 *Operațiunile de leasing* sunt definite în art. 1 din O.G. nr. 51/1997, cu modificările ulterioare, ca fiind operațiunile prin care o parte, denumită *locator/ finanțator,* transmite pentru o perioadă determinată dreptul de folosință asupra unui bun, al cărui proprietar rămâne, celeilalte părți, denumite *utilizator*, contra unei plăți periodice, denumită *rată de leasing* (redevență), iar la finele perioadei de *leasing*, utilizatorul are un drept de opțiune între a cumpăra bunul, a prelungi contractul de *leasing* ori de a se prevala de încetarea raporturilor contractuale prin expirarea termenului de locațiune. Anticipat, înaintea expirării perioadei de *leasing*, utilizatorul poate opta pentru cumpărarea bunului dacă părțile convin astfel și dacă utilizatorul achită sumele prevăzute în contract.

2 Băncile pot acorda credite consumatorilor pentru achiziționarea bunurilor care fac obiectul unui *leasing* financiar, caz în care banca verifică de regulă dacă bunul este asigurat și stipulează cesionarea în favoarea băncii a drepturilor care decurg din contractul de asigurare. Pentru garantarea rambursării acestui tip de credite bancare este utilizată de obicei clauza de cesiune a creanței de redevență și gajul bunului – obiect al *leasing*-ului.

3 O.G. nr. 51/1997, cu modificările ulterioare, distinge între două tipuri de *leasing*: *leasing*-ul financiar și *leasing*-ul operațional. Spre deosebire de *leasing*-ul operațional, *leasing*-ul financiar se caracterizează prin: (a) trecerea riscurilor proprietății asupra utilizatorului, deși proprietatea rămâne în patrimoniul societății de *leasing*; (b) posibilitatea utilizatorului de a opta pentru cumpărarea bunului, la finele contractului, la un preț care va reprezenta cel mult 50% din valoarea de intrare (prețul de achiziție) pe care bunul o are la momentul la care opțiunea de cumpărare poate fi exprimată; (c) clauza de transfer al proprietății la finele *leasing*-ului; (d) perioada de folosire a bunului în sistem de *leasing,* care acoperă cel puțin 75% din durata normală de utilizare a bunului, chiar dacă în final utilizatorul nu optează pentru transferul dreptului de proprietate.

4 Sub incidența dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 cad acele contracte de *leasing*, în cazul cărora ***obligația de cumpărare*** a obiectului contractului

este stabilită pentru finele perioadei de *leasing* prin respectivul contract sau printr-un alt contract separat. În acest caz, operațiunea prezintă trăsăturile unui credit, fiind amânat transferul proprietății până la finele perioadei stipulate, când consumatorul trebuie să achite și prețul rezidual.

În aceste cazuri, pentru a respecta natura juridică mixtă a contractului (obiectul acestuia îmbinând clauze specifice locațiunii și, respectiv, vânzării-cumpărării), art. 83 din O.U.G. nr. 50/2010 prevede că drepturile consumatorului cu privire la ***rambursarea anticipată*** se aplică ***după o perioadă de 12 luni de la încheierea contractului,*** de unde rezultă că perioada minimală de locațiune în aceste cazuri este de 12 luni (clauză supletivă, pe care părțile o pot amenaja prin acordul lor de voințe). În principiu, și în măsura în care consimțământul societății finanțatoare la rambursare anticipată nu poate fi obținut, dreptul consumatorului de rambursare anticipată devine opozabil societății finanțatoare numai după intervalul de 12 luni de la data convenirii acestui tip de *leasing*. 5

După cele 12 luni, potrivit art. 66. (1) din O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul are dreptul, în orice moment, să se libereze în tot sau în parte de obligațiile sale care decurg din contract, având dreptul la o ***reducere a costului total al creditului***; această reducere constă în dobânda și costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate și data prevăzută pentru încetarea contractului de credit. 6

Conform art. 67 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010, în cazul rambursării anticipate a creditului, creditorul este îndreptățit la o ***compensație echitabilă*** și justificată în mod obiectiv pentru eventualele costuri legate direct de rambursarea anticipată a creditului cu condiția ca rambursarea anticipată să intervină într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului este fixă. ***Noile plafoane legale*** privind compensația solicitată de bancă se aplică tuturor contractelor de credit, inclusiv celor încheiate anterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010 (cum ar fi, de pildă, convențiile de credite imobiliare în curs de derulare). Pe de o parte, este interzisă solicitarea unei compensații dacă rambursarea are loc într-o perioadă de dobândă variabilă, întrucât în aceste cazuri banca a inclus deja în cuantumul dobânzii variabile eventualele riscuri bancare. Pe de altă parte, în perioadele de dobândă fixă, băncile au dreptul la o compensație pentru rambursare anticipată în valoare maximă de: (a) 1% din valoarea creditului rambursată anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru 7

încetarea contractului de credit este mai mare de un an; (b) 0,5% din valoarea creditului rambursat anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit nu este mai mare de un an.

Art. 84. **Consumatorii nu își pierd protecția acordată prin prezenta ordonanță de urgență în cazul în care se stabilește ca lege aplicabilă contractului legea unui stat nemembru, în cazul în care contractul de credit are o strânsă legătură cu teritoriul unuia sau al mai multor state membre.**

Comentariu

Din perspectiva dreptului internațional privat, articolul comentat precizează că, în ipoteza în care se stabilește ca lege aplicabilă contractului legea unui stat care nu este membru UE, iar contractul de credit are o strânsă legătură cu teritoriul unuia sau al mai multor state membre, consumatorii vor putea invoca în favoarea lor dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010. Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITARĂ

Capitolul X
Competență, sesizare și control

Bibliografie: E. Scoditti, Regole di efficacia e principio di correttezza nei contratti del consumatore, în Rivista di diritto civile nr. 1/2006, p. 119-126; *D. Roebuck*, Metode alternative de soluționare a disputelor în mediul de afaceri: teme de cercetare, în Revista Română de Arbitraj nr. 3/2012, p. 29-36; *C. Florescu*, Condițiile de formă ale convenției arbitrale, în Revista Română de Arbitraj nr. 1/2012, p. 23-38; *R.B. Bobei*, Proceduri arbitrale – perspective multiple (Regulile de arbitraj UNCITRAL 2010, Regulile de arbitraj CCI Paris, Regulile austriece de arbitraj, Regulile poloneze de arbitraj, Regulile române de arbitraj), în Revista Română de Arbitraj nr. 1/2012, p. 38-56.

Art. 85. **(1) În vederea asigurării respectării dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență de către creditori și de către intermediarii de credit, consumatorii pot să sesizeze Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor.**

(2) Pentru soluționarea pe cale amiabilă a eventualelor dispute și fără a se aduce atingere dreptului consumatorilor de a iniția acțiuni în justiție împotriva creditorilor și a intermediarilor de credit care au încălcat dispozițiile prezentei ordonanțe de urgență ori dreptului acestora de a sesiza Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, consumatorii pot apela la mecanisme extrajudiciare de reclamație și despăgubire pentru consumatori, potrivit prevederilor Legii nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, cu modificările și completările ulterioare.

Comentariu

Textul legal comentat menționează posibilitatea consumatorilor de a recurge voluntar la mijloace alternative de soluționare a litigiilor apărute în legătură cu încheierea și executarea unui contract de credit. Articolul comentat face trimitere îndeosebi la ***mediere***, ca variantă extrajudiciară de rezolvare a disputelor și care nu implică pentru consumatori nici riscurile legate de renunțarea la „garanțiile de profesionalism și imparțialitate" oferite în principiu de judecătorii statali (renunțare care 1

are loc în cazul arbitrajului, întrucât se înlătură competența instanțelor statale), nici obligativitatea respectării unei sentințe (produsul medierii fiind unul contractual, fără a consta într-o sentință obligatorie, precum în cazul arbitrajului) și implicând cel mai probabil costuri mai moderate pentru consumator decât cele ale arbitrajului.

2 ***Arbitrajul*** reprezintă un mod alternativ, jurisdicțional și non-etatic de soluționare a litigiilor, constând în supunerea unui litigiu unei instanțe arbitrale, în baza convenției de arbitraj (clauză compromisorie sau compromis) încheiate de părți. Instanța arbitrală poate fi formată dintr-unul sau mai mulți arbitri (în număr impar), care acceptă misiunea astfel încredințată, într-un cadru instituțional (Curte de arbitraj, Tribunal arbitral) ori într-un arbitraj *ad-hoc*, constituit pentru trebuințele respectivei cauze. Arbitrii se vor pronunța făcând aplicarea regulilor juridice incidente în materie (*arbitraj în drept*), cu excepția cazului în care părțile le-au solicitat să judece cauza conform exigențelor bunei-credințe, iar nu prin recursul la normele de drept (*arbitraj în echitate*). Sentința arbitrală este pronunțată cu majoritatea voturilor arbitrilor și are autoritate de lucru judecat în materia litigiului tranșat, putând fi atacată numai printr-o contestație în anulare, pentru motivele menționate în textele Codului de procedură civilă.

3 În principiu, drepturile și obligațiile generate de contractele încheiate între profesioniști și consumatori, ca și antrenarea răspunderii speciale a profesioniștilor (pentru nerespectarea obligației precontractuale de informare, a obligațiilor relative la costurile creditării, pentru practicarea publicității înșelătoare ș.a.) pot face obiectul unei sentințe arbitrale. Pentru executarea silită a sentinței arbitrale este necesară parcurgerea procedurii de *exequatur*, ce presupune învestirea acesteia cu formulă executorie.

4 Arbitrajul reprezintă, alături de conciliere și de mediere, un mijloc alternativ, privat de rezolvare a conflictelor, însă, spre deosebire de acestea, care rămân mijloace non-jurisdicționale de soluționare a unui litigiu, finalizate prin propuneri de recomandare, neobligatorii formulate de către conciliator/ mediator, arbitrajul, fiind un mijloc jurisdicțional de tranșare a disputelor, presupune emiterea unei ***sentințe obligatorii pentru părți***, având aceeași forță juridică precum o sentință ori o decizie a autorității statale judecătorești (cu excepția necesității învestirii cu formulă executorie), sentința arbitrală putând fi atacată numai printr-o acțiune în anulare.

Spre deosebire de arbitraj, ***medierea*** reprezintă un mijloc alternativ, nonjurisdicțional (privat), de soluționare a litigiilor, constând în asumarea de către persoana aleasă de părți drept *mediator* a misiunii de a realiza apropierea pozițiilor divergente ale părților și de a le propune, cu titlu de recomandare, o soluție de asanare a conflictului. 5

În opoziție cu arbitrajul *și cu justiția statală*, în cazul ultimelor decizia arbitrului/ judecătorului având autoritate de lucru judecat, propunerea mediatorului nu are forța legală a unei sentințe, însă va fi inclusă într-un contract final pe care părțile se angajează să-l respecte, pentru a evita angajarea răspunderii lor contractuale. 6

Independent de produsul medierii, oricare dintre părți rămâne liberă să se adreseze instanței de judecată pentru tranșarea litigiului. 7

În timp ce *arbitrul* își asumă competența de a emite o sentință arbitrală obligatorie pentru părți, *mediatorul* își asumă doar obligația de a asigura punerea de acord a părților în privința unei soluții comune, contractuale, *mediatorul* asumându-și o misiune și mai diminuată ca substanță, întrucât nu garantează părților ajungerea la o viziune comună. Acceptarea de către părțile litigante a participării la o procedură de mediere sau de conciliere nu exclude recurgerea ulterioară a acestora la arbitraj. 8

Arbitrabilitatea litigiului (în dreptul consumului) reprezintă aptitudinea unui litigiu dintre consumatori și profesioniști de a fi supus judecății arbitrale, de a face obiectul unui arbitraj; sustragerea litigiului de sub competența instanțelor statale are loc prin încheierea unei convenții arbitrale. Sunt, în principiu, arbitrabile drepturile asupra cărora părțile au libertatea de a dispune, fiind excluse: (a) materiile care vizează în mod direct ordinea publică (inclusiv implicațiile săvârșirii unei infracțiuni penale); (b) litigiile relative la starea civilă și capacitatea persoanelor (filiație, căsătorie, divorț, numele persoanei, naționalitate și cetățenie ș.a.); (c) drepturile cu caracter extrapatrimonial în general; (d) materiile excluse în mod expres prin lege. 9

Clauza compromisorie este o varietate a convenției de arbitraj prin care părțile se obligă să supună eventualele lor litigii viitoare unei instanțe arbitrale, înlăturând astfel competența instanțelor statale. 10

Spre deosebire de *compromis*, clauza compromisorie se încheie mai înaintea survenirii vreunui motiv de litigiu, astfel încât părțile nu pot avea o imagine clară asupra întinderii/valorii juridice a unui atare angajament, nici asupra cuantumului ori a naturii prejudiciului a cărui 11

reparare va face obiectul analizei arbitrilor, de unde şi pericolul asumării unui angajament netemperat şi insuficient reflectat, dublat de renunţarea la garanţiile de imparţialitate oferite de persoana judecătorului, ca şi la căile de atac de drept comun.

12 Pentru aceste raţiuni, clauza compromisorie este considerată ***clauză abuzivă*** şi este lovită de ***nulitate relativă*** (de protecţie) în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori inclusiv în contractele de credit, spre deosebire de compromis, care reprezintă o convenţie de arbitraj încheiată posterior survenienţei motivului concret de litigiu şi care este licit inclusiv în contractele încheiate între profesionişti şi consumatori.

13 Inserarea unei clauze compromisorii într-un contract de credit (contract de adeziune) propus consumatorilor de către un creditor profesionist este sancţionată prin pârghiile mecanismului juridic de reprimare a *clauzelor abuzive*, reglementat prin Legea nr. 193/2000, cu modificările ulterioare; pe de altă parte, în contractele încheiate cu consumatorii, clauza compromisorie este nulă prin obiectul său (renunţarea anticipată la o viitoare acţiune în justiţie contra profesionistului, fără a cunoaşte natura acestei acţiuni), iar nu numai prin natura sa abuzivă (imposibilitatea negocierii, crearea unui dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile părţilor, contrar cerinţelor bunei-credinţe ş.a). Potrivit lit. l) din Lista clauzelor considerate a fi abuzive anexată Legii nr. 193/2000 privind clauzele abuzive în contractele încheiate între comercianţi şi consumatori, sunt considerate a fi abuzive, până la proba contrarie, cu toate consecinţele atrase de o atare calificare, prevederile contractuale care „exclud dreptul consumatorului de a întreprinde o acţiune legală sau de a exercita un alt remediu legal, solicitându-i în acelaşi timp rezolvarea disputelor în special prin arbitraj".

14 ***Compromisul*** este o varietate a convenţiei de arbitraj prin care părţile se obligă să supună litigiul ivit între ele unei judecăţi arbitrale, înlăturând convenţional competenţa instanţelor statale. Spre deosebire de *clauza compromisorie*, compromisul se încheie posterior survenienţei motivului concret de litigiu, ceea ce implică consimţirea consumatorului în cunoştinţă de cauză. În contractele încheiate între creditorii profesioniştii şi consumatori, compromisul se încheie posterior apariţiei unui motiv de litigiu şi numai dacă debitorul îşi dă acordul în acest sens.

Din unghiul formei, încheierea compromisului poate avea loc 15
numai în formă scrisă (fie în varianta înscrisului sub semnătură privată, fie în cea a înscrisului autentic; compromisul poate fi încheiat și prin utilizarea unei tehnici de comunicare la distanță, profesionistul fiind obligat să pună la dispoziția consumatorului datele relative la încheierea compromisului pe un suport durabil, care să permită stocarea acestora).

Convenția de arbitraj înlătură competența instanțelor statale de a 16
soluționa litigiul și se încheie în scris, în două variante: (a) fie înainte de apariția unui litigiu concret (în momentul încheierii contractului principal de credit, cu privire la orice litigii viitoare în general) – caz în care se numește *clauză compromisorie* și este nulă între bănci și consumatori ca fiind abuziv impusă; (b) fie posterior apariției unui litigiu concret – caz în care se numește *compromis* și se încheie valabil inclusiv între bănci și consumatori, însă numai dacă debitorul își dă acordul în cunoștință de cauză la instituirea competenței unei instanțe arbitrale, consumatorul având la acel moment imaginea clară a obiectului concret al litigiului.

Tabelul 17. Mijloace alternative de soluționare a litigiilor dintre debitorul consumator și creditor

Arbitrajul	**a. Clauza compromisorie**	Înaintea apariției litigiului	Nulitate absolută	
	b. Compromis	După apariția litigiului	Valabil	Rezultat – **Sentința arbitrală obligatorie** → Contestație în anulare
Medierea	**Convenție de mediere – Valabilă**	Rezultat – Convenție (de reeșalonare ș.a.) → Instanță (căi ordinare de acțiune)		

Art. 86. **(1) Încălcarea prevederilor art. 8, 9, 11-20, art. 22-28 și art. 29 alin. (2), art. 30, 31 și art. 32 alin. (1) și (2), art. 33, 34, art. 46-58 și art. 59 alin. (3), art. 60-63, 65-78, 84 și 95 constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 10.000 lei la 80.000 lei.**

(2) Încălcarea prevederilor art. 35-44 constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 20.000 lei la 100.000 lei.

(3) Valoarea amenzilor prevăzute la alin. (1) şi (2) se va actualiza prin hotărâre a Guvernului.

(4) Contravenţiilor prevăzute la alin. (1) şi (2) şi art. 88 alin. (2) le sunt aplicabile prevederile Ordonanţei Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravenţiilor, aprobată cu modificări şi completări prin Legea nr. 180/2002, cu modificările şi completările ulterioare.

Comentariu

1 Textul legal comentat se referă la calificarea drept *contravenţii* a faptelor de încălcare de către creditorii profesionişti a dispoziţiilor legale imperative; este vorba despre:

(a) dispoziţiile legale referitoare la obligaţia de informare a consumatorilor prin documentele publicitare (art. 8 din O.U.G. nr. 50/2010);

(b) dispoziţiile legale privitoare la menţiunile obligatorii şi la exemplul de calcul reprezentativ în mesajele publicitare de promovare a ofertelor de credit (art. 9 din O.U.G. nr. 50/2010);

(c) prevederile legale în materia informaţiilor precontractuale care trebuie furnizate în mod obligatoriu consumatorilor în faza precontractuală, uzul Formularului informativ european standardizat, obligaţia de informare incumbând intermediarilor de credite ş.a., conform dispoziţiilor art. 11-20 din O.U.G. nr. 50/2010;

(d) dispoziţiile legale referitoare la furnizarea informaţiilor standard către consumator în faza precontractuală, pe hârtie sau pe alt suport durabil şi redactate în scris, vizibil şi uşor de citit, cu cel puţin 15 zile înainte ca acesta să încheie un contract de credit, conform art. 22-28 din O.U.G. nr. 50/2010;

(e) dispoziţiile art. 29 alin. (2) privitoare la obligaţia creditorului profesionist de a se asigura că informaţiile precontractuale prevăzute în articolele respective au fost primite de consumator;

(f) dispoziţiile art. 31-32 privitoare la obligaţia creditorului de a evalua bonitatea consumatorului şi accesul la bazele de date;

(g) dispoziţiile legale relative la formalismul informativ aplicabil contractului de credit – art. 33 din O.U.G. nr. 50/2010, conform căruia contractele de credit trebuie redactate în scris, vizibil şi uşor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea caracterelor de minimum 12 p, pe hârtie sau pe un alt suport durabil; dispoziţiile legale conform cărora contractele de credit trebuie să conţină informaţii complete, clare şi uşor de înţeles, în limba română, respectiv cerinţele

legale relative la obligația creditorilor de a da explicații suplimentare, la cererea expresă a consumatorului, înainte de semnarea contractului, sub forma unei note, anexată la contract;

(h) dispozițiile privitoare la dreptul consumatorului de a primi un exemplar original al contractului de credit, în momentul semnării acestuia, conform art. 34;

(i) exigențele legale relative la formalismul de informare aplicabil contractului de credit, formalism care presupune inserarea în textul contractual, în scris, a mențiunilor obligatorii specificate de către legiuitor, în mod expres și fără a face trimitere la condițiile generale de afaceri ale creditorului, la lista de tarife și comisioane sau la orice alt înscris, conform art. 46-58 din O.U.G. nr. 50/2010, dispozițiile legale referitoare la informarea consumatorului asupra ratei dobânzii, conform cărora consumatorul este informat, pe hârtie sau pe alt suport durabil, în legătură cu orice modificare a ratei dobânzii aferente creditului, îndeosebi cu privire la valoarea plăților de efectuat după intrarea în vigoare a noii rate a dobânzii aferente creditului; obligația de informare specifică descoperitului de cont;

(j) încetarea contractelor de credit pe durată nedeterminată – art. 54; exigențele aplicabile exercițiului dreptului pe care îl are creditorul profesionist de a suspenda posibilitatea consumatorului de a efectua trageri în baza contractului de credit pe durată nedeterminată – art. 55;

(k) dispozițiile legale privitoare la obligația de informare specifică descoperitului de cont cu aprobare tacită, inclusiv asupra depășirii semnificative a limitei de credit;

(l) prevederile legale referitoare la dreptul consumatorului de retragere din contractul de credit, în termen de 14 zile calendaristice, fără a invoca motive, termenul de retragere începând să curgă fie de la data încheierii contractului de credit, fie de la data la care consumatorului îi sunt aduse la cunoștință clauzele, condițiile contractuale și informațiile potrivit prevederilor art. 33-49, în cazul în care ziua respectivă este ulterioară datei semnării contractului;

(m) prevederile legale privitoare la interzicerea anumitor comisioane bancare – art. 34 din O.U.G. nr. 50/2010, conform căruia pentru creditul acordat, creditorul poate percepe numai: comision de analiză dosar, comision de administrare credit sau comision de administrare cont curent, compensație în cazul rambursării anticipate, costuri aferente

asigurărilor şi, după caz, dobânda penalizatoare, alte costuri percepute de terţi, precum şi un comision unic pentru servicii prestate la cererea consumatorilor; comisionul de analiză dosar şi cel unic vor fi stabilite în sumă fixă, aceeaşi sumă fiind percepută tuturor consumatorilor cu acelaşi tip de credit în cadrul aceleiaşi instituţii de credit;

(n) dispoziţiile art. 35, prin care sunt interzise anumite practici bancare; este vorba despre:

→ interzicerea majorării pe parcursul derulării contractului a comisioanelor, tarifelor şi spezelor bancare, cu excepţia costurilor impuse prin legislaţie;

→ este interzisă introducerea şi perceperea de noi comisioane, tarife sau a oricăror alte speze bancare, cu excepţia costurilor specifice unor produse şi servicii suplimentare solicitate în mod expres de consumator, neprevăzute în contract ori care nu erau oferite consumatorilor la data încheierii acestuia;

→ se interzice perceperea unui comision de depunere numerar pentru plata ratelor la credit, indiferent dacă depunerea se efectuează de către titular sau de către o altă persoană;

→ se interzice perceperea unui comision de retragere pentru sumele trase din credit; se interzice perceperea unui comision, unui tarif, unei speze bancare sau a oricărui alt cost, în cazul în care consumatorul doreşte schimbarea datei de scadenţă a ratelor;

→ se interzice perceperea unor comisioane în situaţiile în care consumatorii solicită schimbarea garanţiilor, în condiţiile în care consumatorul plăteşte toate costurile aferente constituirii şi evaluării noilor garanţii;

→ pentru orice modificare a nivelului costurilor creditului, potrivit condiţiilor contractuale, creditorul este obligat să notifice consumatorul în scris sau, la cererea expresă a consumatorului, prin altă modalitate stabilită de acesta şi agreată de creditor şi va pune la dispoziţia acestuia un nou tabel de amortizare/ grafic de rambursare;

(o) modul de calcul al dobânzii variabile – art. 37;

(p) dispoziţiile legale referitoare la cuantumul dobânzii penalizatoare, încheierea actelor adiţionale, predarea documentelor care atestă executarea contractului – art. 38-44 din O.U.G. nr. 50/2010;

(q) dispoziţiile privitoare la exercitarea dreptului de retragere din contract; este vorba despre art. 59 alin. (3), conform căruia exercitarea

dreptului de retragere își produce efectul de la data expedierii notificării de către consumator; art. 60, conform căruia creditorul nu poate percepe un comision autonom pentru exercitarea dreptului consumatorului de retragere din contract în intervalul de 14 zile calendaristice de la semnare; principiul potrivit căruia încetarea raporturilor contractuale de creditare ca urmare a retragerii consumatorului din contractul de credit în termen de 14 zile calendaristice de la semnarea lui atrage încetarea oricăror raporturi contractuale accesorii – art. 61; prevederile legale referitoare la dreptul de retragere în cazul creditelor legate – art. 63;

(r) dispozițiile art. 65, conform căruia în cazul în care bunurile sau serviciile care fac obiectul unui contract de credit legat nu sunt furnizate sau sunt furnizate numai în parte sau nu sunt conforme cu contractul de furnizare, consumatorul are dreptul de a se îndrepta împotriva creditorului în cazul în care nu a reușit să obțină, de la furnizor, satisfacerea pretențiilor la care are dreptul în conformitate cu legislația sau cu contractul de furnizare a bunurilor sau a serviciilor;

(s) dispozițiile legale imperative privitoare la dreptul consumatorului de rambursare anticipată – art. 66-69;

(ș) prevederile legale referitoare la cesiunea de drepturi – art. 70-71;

(t) exigențele legale imperative referitoare la DAE – dobânda anuală efectivă (art. 72-76);

(ț) prevederile legale referitoare la obligațiile intermediarilor de credite față de consumatori – art. 77-78;

(u) dispozițiile art. 84 privitoare la raporturile de drept internațional privat, conform cărora consumatorii nu pierd protecția acordată în baza O.U.G. nr. 50/2010, în cazul în care se stabilește ca lege aplicabilă contractului legea unui stat nemembru, în cazul în care contractul de credit are o strânsă legătură cu teritoriul unuia sau al mai multor state membre;

(v) dispozițiile art. 95 privitoare la neretroactivitatea prevederilor O.U.G. nr. 50/2010 și aplicarea acestora în cazul contractelor de credit în derulare.

Încălcarea acestor dispoziții legale de către creditorul profesionist 2
reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010. ***Plafonul amenzilor contravenționale*** este reactualizat periodic prin hotărâre a Guvernului.

Art. 87. **Constatarea contravenţiilor şi aplicarea sancţiunilor prevăzute la art. 86 şi art. 88 alin. (2) se fac de către reprezentanţii împuterniciţi ai Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Consumatorilor, la sesizarea consumatorilor, a asociaţiilor de consumatori ori din oficiu, în cazul în care, prin încălcarea prevederilor legale, sunt sau pot fi afectate interesele consumatorilor.**

Comentariu

1 Competenţa de a constata contravenţiile săvârşite de profesioniştii bancari în legătură cu aplicarea dispoziţiilor O.U.G. nr. 50/2010 revine Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Consumatorilor (ANPC), organ de specialitate al administraţiei publice centrale, cu personalitate juridică, aflat în subordinea Guvernului şi în coordonarea ministrului întreprinderilor mici şi mijlocii, comerţului şi mediului de afaceri (art. 1 din H.G. nr. 284/2009 privind organizarea şi funcţionarea Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Consumatorilor), care coordonează şi realizează strategia şi politica Guvernului în domeniul protecţiei consumatorilor şi acţionează pentru prevenirea şi combaterea practicilor care dăunează vieţii, sănătăţii, securităţii şi intereselor economice ale consumatorilor.

2 ANPC are ca principale *obiective* [art. 2 alin. (2) din H.G. nr. 284/2009 privind organizarea şi funcţionarea Autorităţii Naţionale pentru Protecţia Consumatorilor]: (a) armonizarea protecţiei directe a statului cu cea oferită de formele de protecţie asociativă pentru apărarea drepturilor consumatorilor; (b) stimularea capacităţii de autoprotecţie individuală şi asociativă a consumatorilor, astfel încât aceasta să devină calea principală de protecţie a drepturilor şi intereselor acestora; (c) eficientizarea activităţii statului în materie de protecţie directă şi indirectă a consumatorilor prin cercetarea pieţei, informarea şi educarea consumatorilor şi întărirea capacităţii decizionale a acestora; (d) protejarea consumatorilor împotriva practicilor comerciale incorecte şi promovarea bunelor practici comerciale.

3 ANPC are în subordine 12 ***comisariate regionale*** pentru protecţia consumatorilor, constituite ca entităţi cu personalitate juridică, a căror structură organizatorică include comisariatele judeţene pentru protecţia consumatorilor, Comisariatul pentru Protecţia Consumatorilor al Municipiului Bucureşti (ca entităţi fără personalitate juridică).

4 Personalul ANPC împuternicit să efectueze controale şi verificări este *obligat să păstreze secretul profesional* în legătură cu aspectele

tehnologice, economice și comerciale de care ia cunoștință în exercitarea atribuțiilor de serviciu, conform actelor normative în vigoare (art. 10 din H.G. nr. 284/2009 privind organizarea și funcționarea Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor).

După cum rezultă din textul art. 87 din O.U.G. nr. 50/2010, ***sesizarea*** 5
ANPC în legătură cu practicile bancare incorecte, clauzele bancare abuzive, încălcarea formalismului bancar informativ, nerespectarea obligației de informare/ consiliere bancară, modificarea ilicită a ratei dobânzii, perceperea de comisioane bancare interzise ș.a. poate avea loc: (a) din inițiativa ***consumatorilor***; (b) a ***asociațiilor de consumatori***; (c) ***din oficiu***.

Semnificativă este cerința formalismului de informare aplicabil 6
contractului de credit și care presupune inserarea în textul contractual scris a mențiunilor obligatorii specificate de către legiuitor, în mod expres și fără a face trimitere la condițiile generale de afaceri ale creditorului, la lista de tarife și comisioane sau la orice alt înscris. ***Practicile bancare incorecte***, susceptibile să deformeze în mod esențial comportamentul economic al unui anumit grup vulnerabil de consumatori, clar identificabil, sunt evaluate, conform art. 4 alin. (2) din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii, din perspectiva consumatorului mediu (perspectiva *membrului mediu al grupului* de consumatori vizat de respectiva practică).

ANPC se poate sesiza din oficiu în legătură cu încălcarea dispozițiilor 7
O.U.G. nr. 50/2010 de către profesioniștii bancari în ipotezele în care o practică bancară este susceptibilă de a leza nu numai interesele unui consumator izolat, ci interese de grup, ale colectivității de consumatori. Noțiunea de ***interes colectiv*** este situată la confluența dintre interesul individual al fiecărui consumator și interesul general al societății, reprezentând un „artificiu tehnic" plasat la granița dintre interesul social, al clienților bancari luați ca masă nediferențiată și interesul particular, al consumatorului concret lezat de una din practicile bancare incorecte. În ipotezele în care una și aceeași practică comercială este susceptibilă de a leza nu numai interesele unei persoane izolate, ci interese de grup, ale colectivității de consumatori (de exemplu, clauze abuzive tipice, utilizare de respectiva bancă în ofertele standard de credite pentru consumatori), reprezentanții ANPC pot interveni în justiție pentru a bloca practicarea respectivului abuz.

8 Situațiile în care contravenția săvârșită de către profesionist (publicitatea înșelătoare, de pildă) nu a prejudiciat victime concrete, ci este doar ***susceptibilă de a genera un prejudiciu*** permit, la rândul lor, sesizarea ANPC pentru constatarea contravenției, riscul existenței unor victime potențiale fiind suficient în acest sens.

Art. 88. **(1) Odată cu aplicarea sancțiunii amenzii contravenționale, agentul constatator poate dispune următoarele sancțiuni contravenționale complementare:**

a) respectarea imediată a clauzelor contractuale care au fost încălcate;

b) restituirea sumelor încasate fără temei legal, într-un termen de maximum 15 zile;

c) aducerea contractului în conformitate cu prevederile legale, în termen de maximum 15 zile;

d) repararea deficiențelor constatate prin procesul-verbal, în termen de maximum 15 zile.

(2) Neaducerea la îndeplinire a sancțiunilor contravenționale complementare dispuse în termenele și condițiile prevăzute în procesele-verbale de constatare a contravenției sau săvârșirea repetată în decurs de 6 luni de la prima constatare a uneia dintre contravențiile prevăzute la art. 86 alin. (1) constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 80.000 lei – 100.000 lei.

(2^1) [1] Aceste limite pot fi depășite în cazul unor amenzi cumulative, aplicate pentru reclamații diferite, până la dublul amenzilor inițiale.

(3) Contestarea în instanță nu suspendă de drept executarea sancțiunilor contravenționale complementare dispuse.

Comentariu

1 Textul legal comentat aduce precizări, pe de o parte cu privire la sancțiunile complementare pe care le poate aplica agentul constatator al contravenției contra băncii/ creditorului care a încălcat dispozițiile imperative ale O.U.G. nr. 50/2010 (i) și, pe de altă parte, cu privire la efectele contestației în instanță de către bănci/ creditorii profesioniști a sancțiunilor contravenționale (ii), precizându-se că aceste ***contestații nu sunt suspensive de executare a sancțiunilor contravenționale.***

---

[1] Art. (2^1) de la art. 88 a fost introdus prin art. I pct. 36 din Legea nr. 288/2010.

Sancțiunile contravenționale ***complementare*** care pot fi dispuse de către agentul constatator, ca urmare a constatării contravenției, sunt, după cum rezultă din textul comentat: 2

(a) respectarea imediată a clauzelor contractuale care au fost încălcate; de exemplu, dacă bancă a încălcat prevederile contractuale privitoare la rata dobânzii și a majorat dobânda în funcție de indicele EURIBOR în pofida stipulării în contract a unei rate a dobânzii fixe de 9,15% pe an;

(b) ***restituirea sumelor încasate fără temei legal, într-un termen de maximum 15 zile***; de exemplu, dacă agentul constatator a înregistrat săvârșirea unei contravenții sub forma perceperii de către bancă a unui comision interzis (cum ar fi comision de analiză dosar fără acordarea creditului, comision de depunere numerar pentru plata ratelor, comision de retragere din cont a sumelor puse la dispoziție cu titlu de credit, comision pentru schimbarea scadenței ratelor, comision pentru schimbarea garanțiilor), sumele percepute ilegal trebuie restituite consumatorilor în decurs de 15 zile de la constatarea contravenției;

(c) ***aducerea contractului în conformitate cu prevederile legale, în termen de maximum 15 zile***; de exemplu, în cazul constatării unei contravenții în forma introducerii în contractele de credit a unor clauze abuzive (cum ar fi clauza de modificare unilaterală a contractului de către creditor fără încheierea unui act adițional; clauza de confidențialitate care obligă clientul să nu deconspire conținutul contractului de credit; clauza relativă la penalizarea consumatorului de către creditor pentru afectarea reputației băncii; clauza de scadență anticipată a obligației de rambursare a creditului pentru neexecutarea contractelor încheiate de consumator cu alți creditori; clauza de impunere a identității societății de asigurări); agentul constatator va dispune readucerea contractelor la o formă acceptată de lege, prin eliminarea din contracte a clauzelor abuzive, banca având 15 zile la dispoziție în acest scop;

(d) repararea deficiențelor constatate prin procesul-verbal, în termen de maximum 15 zile.

De remarcat că neaducerea la îndeplinire a sancțiunilor contravenționale complementare dispuse în termenele și condițiile prevăzute în procesele-verbale de constatare a contravenției, respectiv săvârșirea repetată, în decurs de 6 luni de la prima constatare a uneia dintre contravențiile prevăzute la art. 86 alin. (1) constituie la rândul său 3

contravenție și se sancționează cu amendă de la 80.000 lei – 100.000 lei, reajustată periodic prin hotărâre a Guvernului.

4 Aceste plafoane legale pot fi depășite în cazul unor amenzi cumulative, aplicate pentru reclamații diferite, până la ***dublul amenzilor inițiale.*** Este vorba, de pildă, de cazurile în care mai mulți consumatori reclamă săvârșirea aceleiași fapte contravenționale de către un creditor identic (aceeași bancă). În acest caz, amenda inițială poate fi dublată de către agentul constatator.

Tabelul 18. Sancțiuni contravenționale complementare

Tip de sancțiune complementară	Termen
respectarea imediată a clauzelor contractuale încălcate	15 zile de la constatarea contravenției
restituirea sumelor încasate ilegal	
aducerea contractului în conformitate cu prevederile legale	
repararea deficiențelor (constatate prin procesul-verbal)	

Art. 89.[1] **(1) Odată cu aplicarea sancțiunii amenzii contravenționale, agentul constatator poate propune una dintre următoarele măsuri complementare:**

a) suspendarea derulării campaniei publicitare care încalcă prevederile art. 8 și 9, până la intrarea în legalitate;

b) aducerea tuturor contractelor similare în conformitate cu prevederile legale, în termen de 30 de zile.

(2) Măsura complementară propusă pentru a fi aplicată potrivit alin. (1) lit. a) sau b) se dispune prin ordin emis de conducătorul Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

(3) Ordinul emis în cazul prevăzut la alin. (1) lit. b) poate fi contestat la instanța de contencios administrativ, în condițiile Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004, cu modificările și completările ulterioare.

(4) Creditorii sunt obligați să informeze Banca Națională a României, în termen de două zile lucrătoare, despre sancțiunile ce le-au fost aplicate de Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor pentru încălcarea dispozițiilor prezentei ordonanțe de urgență.

(5) Banca Națională a României are în vedere, în activitatea de supraveghere prudențială a creditorilor, informațiile primite potrivit alin. (4).

---

1) Art. 89 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 37 din Legea nr. 288/2010.

Comentariu

Încălcarea exigențelor art. 8 și 9 privitoare la publicitatea ofertelor de credit (includerea de informații-standard) se sancționează în principal cu amendă contravențională, prin dispoziția ANPC, care poate fi contestată în contencios administrativ. 1

Textul legal comentat prevede două ***sancțiuni complementare*** care pot fi aplicate profesioniștilor bancari ca accesoriu al sancțiunii principale (amenda contravențională) pentru încălcarea cerințelor legale aplicabile publicității ofertelor de credit. 2

Autorilor/ beneficiarilor publicității făcute ofertelor de credit li se solicită în cuprinsul art. 9 din O.U.G. nr. 50/2010 să se supună unor reguli clare relative la ***formă*** (scrierea cu caractere vizibile și ușor de citit, în același câmp vizual și cu caractere de aceeași mărime) și ***conținut*** (includerea obligatorie a unui exemplu de calcul reprezentativ), atât pentru creditul oneros, cât și pentru cel gratuit. 3

Textul legal impune amintitul set de reguli pentru ***orice formă de publicitate*** făcută ofertelor de credit. În situațiile în care, în practică, pliantele publicitare utilizate de societățile bancare/ de servicii financiare exclud detaliile referitoare la dobânda practicată, DAE și exemplul de calcul reprezentativ (sub pretextul caracterului informativ al mesajului sumar), ANPC poate dispune ***suspendarea derulării campaniei publicitare*** care încalcă prevederile art. 8 și 9, până la intrarea în legalitate. 4

Reprezintă *practici înșelătoare* susceptibile de sancționare și situațiile în care un produs de creditare este prezentat consumatorului în materiale publicitate incomplete (care nu conțin informațiile standard minimale, în baza unui exemplu de calcul reprezentativ, privitoare la dobânda și comisioanele atașate produsului de creditare), sugerându-se consumatorului că poate beneficia de o sporire imediată a resurselor sale financiare fără a i se explica/ identifica și contrapartida financiară aplicabilă (dobânzi, comisioane ș.a.). 5

În actuala reglementare, *publicitatea* ofertelor de credit rămâne principala zonă insuficient detaliată în cuprinsul textelor legale; de pildă, nu se interzice expres: (a) utilizarea de materiale publicitare sumare, așa-zis „informative", din care lipsește exemplul de calcul reprezentativ sau chiar mențiunile referitoare la dobânda și comisioanele practicate; (b) utilizarea sintagmei de „credit cu dobândă zero %" pentru creditele 6

care presupun comisioane care fac ca valoarea totală plătibilă de către consumator să nu fie egală cu cea a capitalului împrumutat, depășind-o cu un procent nedeclarat vizibil. Pornind de la faptul că, în practică, băncile manifestă tendința de a considera că „tot ceea ce nu este interzis expres, este permis", o asemenea interdicție legală explicită ar fi utilă *de lege ferenda*, ținând seama că textul Directivei 2008/48/CE este unul de protecție minimală, statelor-membre fiindu-le permis să accentueze protecția legală acordată consumatorilor în raport cu tendințele naționale manifestate în practica judiciară.

7 Exigențele cuprinse în art. 9 din O.U.G. nr. 50/2010 se referă la includerea în mesajul publicitar, a unor informații-standard care specifică, prin intermediul unui exemplu de calcul reprezentativ, următoarele: (a) rata dobânzii aferente creditului, fixă și/ sau variabilă, împreună cu informații privind orice costuri incluse în costul total al creditului pentru consumator; (b) valoarea totală a creditului; (c) dobânda anuală efectivă; (d) durata contractului de credit; (e) în cazul unui credit sub formă de amânare la plată pentru un anumit bun sau serviciu, prețul de achiziție și valoarea oricărei plăți în avans; (f) după caz, valoarea totală plătibilă de către consumator și valoarea ratelor.

8 Măsura complementară a suspendării campaniei publicitare poate fi dispusă de ANPC (ori de către instanța de judecată, în cazul unui litigiu) nu numai pentru omisiunea uneia din informațiile-standard amintite, ci și strict pentru *forma* în care este livrată această informație (mesaj neclar, exces de informație, text ilizibil, informații scrise cu caractere mici în raport cu mesajul publicitar incitativ ș.a.). Potrivit art. 9 alin. (2) din O.U.G. nr. 50/2010, „În orice formă de publicitate, informațiile prevăzute la alin. (1) sunt scrise în mod clar, concis, vizibil și ușor de citit, în același câmp vizual și cu caractere de aceeași mărime".

9 O altă informație esențială care trebuie inclusă în mod obligatoriu în publicitatea ofertelor de credit este cea referitoare la *asigurările obligatorii* atașate contractului principal. În cazul în care încheierea unui contract referitor la un serviciu accesoriu aferent contractului de credit, în special o asigurare, este obligatorie pentru obținerea creditului însuși sau pentru obținerea acestuia în concordanță cu clauzele și condițiile prezentate, iar costul acelui serviciu nu poate fi determinat în prealabil, obligația de a încheia un asemenea contract este, de asemenea, menționată în mod clar, concis și vizibil, împreună cu dobânda anuală

efectivă, conform art. 9 alin. (3) din O.U.G. nr. 50/2010. Dacă această informație lipsește, pe lângă amenda contravențională, se poate aplica și sancțiunea complementară a suspendării campaniei publicitare până la aducerea materialelor publicitare la conformitate.

Introducerea obligativității unui ***exemplu de calcul reprezentativ*** reprezintă unul din pilonii principali pe care este construită protecția juridică a consumatorilor în cuprinsul O.U.G. nr. 50/2010. Exemplul de calcul reprezentativ este destinat să clarifice matematic consumatorului costul exact al creditului; de pildă, „La un împrumut de 57.000 euro, pe 25 de ani, la o dobândă de Euribor la 3 luni + 4% și comision lunar de 0,03083%, valoarea totală plătibilă este de 103.200 euro, DAE 5,13%" sau, de exemplu, „Pentru o tranzacție în rate fixe din Linia de Credit cu card de credit atașat în valoare de 1.500 lei efectuată la data aprobării Liniei de credit și rambursată în 24 luni, rata lunară fixă este de 89,95 lei, dobânda fixă aplicată la sold este de 0%, comisionul de administrare tranzacție în rate fixe este de 27,45 lei, DAE 44,99%, valoare totală plătibilă 2.158,80 lei. 10

În ultimul exemplu citat mai sus, creditul a fost anunțat în materialele publicitare ca fiind „cu dobândă fixă 0%", însă comisioanele practicate (și eventuala dobândă variabilă) fac ca DAE să fie de 44,99%, din exemplul de calcul reprezentativ reieșind că pentru capitalul împrumutat de 1.500 lei, rambursabil în 24 luni, suma totală de restituit este de 2.158,80 lei, cu o diferență de aproximativ 659 lei care nu rezultă din anunțul privitor la „dobânda fixă 0%", ci numai din exemplul de calcul. În astfel de cazuri, reprezentanții ANPC (ori instanța de judecată, în cazul unui litigiu) pot dispune nu numai amendarea societății bancare, ci și suspendarea campaniei publicitare informe. 11

În plus față de sancțiunile prevăzute de art. 89 din O.U.G. nr. 50/2010, ***afișajul hotărârii judecătorești (de condamnare)*** reprezintă o sancțiune accesorie dispusă de către instanța de judecată, complementar sancțiunii principale (cum ar fi plata de daune-interese) în urma admiterii acțiunii introduse de către un consumator/ o asociație de consumatori, constând în condamnarea profesionistului pârât la difuzarea publică a hotărârii judecătorești de condamnare, pe cheltuiala sa, calea de difuzare fiind aleasă în funcție de pertinența acesteia (publicarea unui comunicat în presa scrisă, difuzarea unui comunicat televizat ori a unuia radiofonic, reproducerea literală în presă a deciziei instanței, afișaj stradal ș.a.); 12

metoda poate avea efecte disuasive importante, dat fiind impactul său asupra reputației comerciale a pârâtului. De pildă, în cazul în care, în vederea eliminării efectelor unei *practici comerciale incorecte*, s-a dispus încetarea, respectiv interzicerea acesteia, iar hotărârea judecătorească a rămas definitivă și irevocabilă, instanța emitentă poate solicita publicarea deciziei, integral sau parțial, în forma pe care o consideră adecvată, într-un ziar de largă circulație, pe cheltuiala comerciantului, conform dispozițiilor art. 13 alin. (3) din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor.

13 O altă măsură complementară, adiacentă celor prevăzute de art. 89 din O.U.G. nr. 50/2010 este cea a comunicatului rectificator prevăzut de art. 13 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor. ***Comunicatul rectificator*** reprezintă o sancțiune accesorie dispusă de către ANPC, respectiv instanța de judecată, complementară sancțiunii principale (cum ar fi plata de daune-interese) în urma admiterii acțiunii introduse de către un consumator/ o asociație de consumatori în reprimarea publicității înșelătoare/ comparative ilicite, constând în condamnarea profesionistului pârât la difuzarea publică a unui anunț de rectificare a mesajului publicitar anterior și care a conținut alegații false (de natură a induce în eroare consumatorul mediu și de a influența în mod decisiv comportamentul economic al acestuia). Publicarea anunțului rectificator are loc pe cheltuiala profesionistului bancar, calea de difuzare fiind aleasă în funcție de pertinența acesteia (publicarea unui comunicat în presa scrisă, difuzarea unui comunicat televizat ori a unuia radiofonic, reproducerea literală în presă, afișaj stradal ș.a.); alături sau independent de afișajul hotărârii judecătorești de condamnare, anunțul rectificator poate avea efecte disuasive importante, dat fiind impactul său asupra reputației comerciale a pârâtului. Respectivul comunicat public rectificator trebuie să conțină informații privind sediul și celelalte date de identificare a profesionistului, practica incorectă săvârșită, data la care a fost săvârșită, precum și măsurile dispuse.

14 Creditorii sunt obligați, totodată, să informeze Banca Națională a României, în termen de două zile lucrătoare, despre sancțiunile ce le-au

fost aplicate de ANPC pentru ca BNR să aibă în vedere aceste informații, în activitatea de supraveghere prudențială a creditorilor bancari.

Sancțiunea complementară a ***aducerii tuturor contractelor similare în conformitate cu prevederile legale, în termen de 30 de zile*** poate însoți amenda contravențională aplicată pentru încălcarea prevederilor legale privitoare la: (a) clauze contractuale de percepere a unor comisioane bancare interzise; (b) încălcarea formalismului informativ (omiterea informațiilor obligatorii din textul contractual); (c) clauze bancare abuzive; (d) exigențele formale aplicabile textului contractual – conform art. 33 din O.U.G. nr. 50/2010, contractele de credit trebuie redactate în scris, vizibil și ușor de citit, fontul utilizat fiind Times New Roman, mărimea de minimum 12 p, pe hârtie sau pe un alt suport durabil. În cazul în care contractul este redactat pe hârtie, culoarea de fond a hârtiei pe care este redactat contractul trebuie să fie în contrast cu cea a fontului utilizat, sub sancțiunea amenzii contravenționale și/sau a obligării băncii la refacerea formatelor contractuale standard. 15

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITARĂ

Capitolul XI
Dispoziţii tranzitorii şi finale

Art. 90. **La data intrării în vigoare a prezentei ordonanţe de urgenţă, Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 319 din 23 aprilie 2008, cu modificările ulterioare, se abrogă.**

Comentariu

1 Adoptarea Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori – o directivă minimală, care a uniformizat dispozitivele legale aplicabile creditelor contractate de consumatori în statele membre ale U.E., a însemnat pentru legiuitorul român necesitatea de a adapta legislaţia naţională la noile standarde legale europene în materie de credite contractate cu consumatorii. Noua reglementare este superioară celei anterioare atât din perspectiva faptului că oferă consumatorilor de credite posibilitatea de a conta pe *condiţii similare de creditare* în oricare dintre statele membre ale U.E., cât şi în ceea ce priveşte obligaţia precontractuală de informare incumbând băncilor, dreptul consumatorului de retragere în 14 zile calendaristice şi dreptul de rambursare anticipată, cu plafonarea compensaţiei bancare.

2 Prin O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori a fost abrogată Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice, cu modificările ulterioare şi a fost modificată Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare, aceasta din urmă aplicându-se în continuare numai contractelor de credit ipotecar încheiate în scop profesional/ cu persoane juridice, nu şi celor încheiate cu consumatorii, cu excepţia anumitor dispoziţii legale.

3 O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori aduce modificări radicale regimului juridic aplicabil formării şi efectelor

convențiilor de credit încheiate de către consumatori, atât în cazul creditelor pentru consum, cât și în cazul creditelor imobiliare și al descoperitului de cont (*overdraft*), însă noul text legal nu se aplică creditului gratuit (în cazul căruia creditul este acordat fără dobândă și fără alte costuri) și nici contractelor de credit cu termen de rambursare într-o perioadă de maxim 3 luni și pentru care sunt de plătit numai costuri nesemnificative (de până la 0,5% din valoarea contractului de credit).

O.U.G. nr. 50/2010 reglementează, pentru prima dată, ***dreptul potestativ al consumatorului de retractare a consimțământului***, alocându-i un termen de exercițiu de *14 zile* de la data semnării contractului și detaliază, în materia creditului adresat consumatorilor, drepturi și obligații specifice, precum: (a) obligația de informare precontractuală cu conținut predeterminat; (b) obligația de consiliere; (c) obligația de informare contractuală (pe durata raporturilor contractuale cu consumatorii); (d) formalismul informativ, vizând obligația includerii în textul contractului a anumitor mențiuni legale obligatorii; (e) dreptul consumatorului de rambursare anticipată a creditului, cu reducerea corespunzătoare a costurilor. 4

Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor, persoane fizice continuă să se aplice creditelor contractate până la momentul intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010, cu excepția dispozițiilor din noua reglementare legală privitoare la actele adiționale posterioare (a), acordurile de refinanțare (b) și modificarea costurilor/ ratei dobânzii în cazul creditelor pe durată nedeterminată aflate în derulare (c), în privința cărora noile dispoziții legale sunt de imediată aplicare. Nu este vorba despre excepții propriu-zise de la principiul neretroactivității legii civile noi, întrucât noua reglementare legală nu se aplică retroactiv creditelor în curs de derulare, ci se aplică noilor acorduri de voință dintre bănci și consumatori în legătură cu credite preexistente (acte adiționale, acorduri de refinanțare). 5

În principiu, există două metode de implementare a unei directive europene în dreptul național, putându-se alege fie o implementare modulară, fie una integrativă: 6

(a) prin ***implementarea modulară***, prevederile directivei europene referitoare la un anumit contract/cum ar fi cel de credit) ori la anumite aspecte juridice (de exemplu, securitatea produselor) sunt preluate mai

mult sau mai puțin în bloc într-o matrice națională preexistentă, cum ar fi un cod al consumului, ori o lege de protecție generală a consumatorilor; implementarea modulară implică, de regulă, inserarea unor noi articole/ a unui nou capitol într-un cod preexistent. Cu prilejul transpunerii Directivei 2008/48/CE privind creditele pentru consumatori, legiuitorul român nu a optat pentru includerea unui capitol relativ la credite în Codul consumului (Legea nr. 296/2004, cu modificările ulterioare), ci pornindu-se inclusiv de la criteriul importanței/ impactului modificărilor legislative, s-a recurs la o ordonanță de urgență, ulterior modificată printr-o lege specială. Majoritatea statelor membre U.E. au recurs, dimpotrivă, la o implementare modulară a directivei din 2008; Franța, de exemplu, a inclus în *Code de la consommation* un capitol special referitor la convențiile de credit, iar Italia a adăugat un nou capitol (II, Titlul VI, art. 121 și urm.) în *Testo unico bancario.*

7 Austria, Bulgaria, Cehia, Cipru, Grecia, Letonia, Polonia, Portugalia și Spania au optat pentru o implementare integrativă, adoptând o lege specială alocată creditelor pentru consum.

(b) printr-o ***implementare integrativă***, prevederile directivei europene sunt preluate și atașate la textul unei reglementări naționale care se ocupă de respectivul aspect; de pildă, este modificată legea națională preexistentă relativă la creditele pentru consum sau este adoptată o nouă reglementare legală; este și cazul Dreptului român al consumatorului.

Art. 91. [1] **De la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență, prevederile Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare, cu modificările și completările ulterioare, se aplică numai contractelor încheiate cu persoane juridice, cu excepția art. 1, art. 2 lit. a)-g), art. 3-5, 10-12, art. 13 alin. (2), art. 16-25, 27-28 și 33-34, care se aplică și contractelor încheiate cu consumatori persoane fizice.**

Comentariu

1 Majoritatea dispozițiilor Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare au fost înlocuite cu dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, ca urmare a transpunerii în dreptul intern a Directivei 2008/48/CE.

---

[1] Art. 91 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 38 din Legea nr. 288/2010.

Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imo- 2
biliare continuă să se aplice în integralitatea sa contractelor de credit imobiliar încheiate cu ***persoanele juridice.*** Textul legal comentat, al art. 91 din O.U.G. nr. 50/2010 este lacunar, întrucât ar fi trebuit să menționeze că sunt aplicabile dispozițiile Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare, iar nu cele ale O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori nu numai în cazul persoanelor juridice, ci și în cazul persoanelor fizice care achiziționează imobile în scopuri profesionale (de exemplu, ca sediu pentru desfășurarea unei activități profesionale autorizate) ori care garantează rambursarea unui credit cu o garanție ipotecară (constituind o ipotecă asupra unui imobil propriu), cât timp creditul garantat cu ipotecă este contractat în scopuri profesionale (în vederea finanțării activităților de exercitare a unei profesii). În sensul art. 7 pct. 1 din O.U.G. nr 50/2010, prin „consumator" se înțelege numai persoana fizică ce acționează în scopuri care se află în afara activității sale comerciale sau profesionale.

Contractele de credit destinat investițiilor imobiliare, al căror scop îl 3
constituie dobândirea ori păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent/ proiectat ori renovarea, amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creșterea valorii unui bun imobil vor fi supuse în viitorul apropiat unor reglementări legale specifice. În urma dezbaterii Proiectului Comisiei Europene de Directivă Directivei COM/2011/0142 (cu amendamentele din septembrie 2013) privind creditele imobiliare, creditele de investiții imobiliare, respectiv creditele garantate cu ipotecă, atunci când sunt contractate de către consumatori vor fi supuse unei reglementări speciale, ca urmare a transpunerii in dreptul intern a directivei menționate. Principalele două modificări majore aduse de noul act de armonizare a dispozițiilor legale la nivel european în materia creditelor imobiliare rezidă în instituirea unor rigori legale pentru *obligația bancară de consiliere,* respectiv instituirea posibilității debitorului de a solicita pe parcurs *schimbarea monedei* în care are loc plata (de pildă, la solicitarea expresă a consumatorului, un credit pentru achiziționarea unei locuințe convenit inițial în lei va putea fi convertit în moneda europeană euro).

În esență, până la adoptarea noii reglementări legale specifice 4
creditelor imobiliare, dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele

de credit pentru consumatori sunt incidente atât în cazul *creditelor pentru consum* (preafectate sau nu, descoperitul de cont acordat pentru o durată mai mare de o lună), cât şi în cazul creditelor de investiţii imobiliare acordate consumatorilor, important fiind ca parte a contractului să fie o persoană fizică ce contractează în scop extraprofesional.

Până la adoptarea formei definitive a Directivei privind creditele de investiţii imobiliare şi transpunerea acesteia în dreptul intern, contracte de credit ipotecar/ imobiliar se supun regulilor din cuprinsul O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, atunci când sunt încheiate de către persoane fizice în scopul dobândirii unei reşedinţe personale/ familiale. Între timp, în aşteptarea adoptării directivei europene specifice creditului imobiliar, în dreptul român dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010 se completează cu dispoziţiile Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare, cu modificările şi completările ulterioare.

Art. 92. La data intrării în vigoare a prezentei ordonanţe de urgenţă, Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 611 din 14 decembrie 1999, cu modificările şi completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 2, literele h) şi i) vor avea următorul cuprins:

„h) costul total al creditului pentru împrumutat – toate costurile, inclusiv dobânda, comisioanele, taxele şi orice alt tip de costuri pe care trebuie să le suporte împrumutatul în legătură cu contractul de credit şi care sunt cunoscute de către creditor, cu excepţia taxelor notariale; costurile pentru serviciile accesorii aferente contractului de credit, în special primele de asigurare, sunt incluse, de asemenea, în cazul în care obţinerea creditului sau obţinerea acestuia potrivit clauzelor şi condiţiilor prezentate este condiţionată de încheierea unui contract de servicii;

i) valoarea totală plătibilă de împrumutat – suma dintre valoarea totală a creditului şi costul total al creditului pentru împrumutat".

2. Articolul 8 va avea următorul cuprins:

„Art. 8. La solicitarea unei oferte de credit, instituţia autorizată are obligaţia de a oferi gratuit împrumutatului, pe hârtie sau pe alt suport durabil, un grafic de rambursare şi un exemplar al proiectului contractului de credit."

3. La articolul 9 alineatul (1), partea introductivă şi literele b), e) şi f) vor avea următorul cuprins:

„Art. 9. (1) Contractul de credit ipotecar va cuprinde obligatoriu şi următoarele informaţii referitoare la costurile suportate de împrumutat:

.....

b) rata dobânzii aferente creditului, fixă și/sau variabilă, împreună cu informații privind orice costuri incluse în costul total al creditului pentru împrumutat;

.....

e) valoarea totală plătibilă de împrumutat;

f) costurile aferente contractului de asigurare, în cazurile în care, pentru acordarea creditului, împrumutatul este obligat să încheie un contract de asigurare."

4. Articolul 33[1] va avea următorul cuprins:

„Art. 33[1]. (1) Nerespectarea dispozițiilor art. 11, 12, art. 13 alin. (2), art. 18 și 19 constituie contravenție și se sancționează cu amendă de la 5.000 lei la 50.000 lei.

(2) Constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor prevăzute la alin. (1) se fac de către reprezentanții împuterniciți ai Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor, în cazul în care contractul este încheiat cu un consumator, așa cum este acesta definit în Ordonanța Guvernului nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

(3) În cazul în care contractul de credit este încheiat cu o persoană juridică, persoanele interesate se pot adresa instanței de judecată".

Comentariu

Prin O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consu- 1
matori a fost modificată, totodată, Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare, stabilindu-se despre aceasta din urmă că se va aplica numai contractelor de credit ipotecar încheiate cu *persoane juridice*, nu și celor încheiate cu consumatorii, cu excepția dispozițiilor art. 11 și 12, art. 13 alin. (2), art. 18 și 19 care se aplică și contractelor de credit ipotecar pentru investiții imobiliare încheiate cu persoanele fizice având calitatea de consumatori. Este vorba despre următoarele dispoziții legale, incidente în continuare în cazul creditelor imobiliare adresate consumatorilor:

(a) interzicerea condiționării acordării creditului ipotecar de acceptarea de către client a altor servicii care nu au legătură cu operațiunea de creditare respectivă sau de vânzarea sau cumpărarea de valori mobiliare emise de instituția autorizată care acordă creditul;

(b) formalismul informativ aplicabil clauzelor de exigibilitate a creditului înainte de termen, clauze care, alături de cazurile în care urmează a fi aplicabile, trebuie prevăzute în contractul de credit ipotecar pentru investiții imobiliare într-o prevedere contractuală distinctă;

(c) dreptul de rambursare anticipată a creditului prevăzut de art. 13 alin. (2) din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiții imobiliare, modificată, pentru cazul falimentului, lichidării voluntare a creditorului ipotecar și pentru alte cazuri de lichidare prevăzute de lege, text legal în mare parte irelevant, din unghiul protecției consumatorului, întrucât ultimul este înțeles ca fiind o persoană fizică ce contractează în scopuri extraprofesionale, independent de exercițiul profesiunii sale unde ar fi incidentă lichidarea judiciară ori falimentul; dreptul consumatorului de rambursare anticipată a creditului, atât a celui pentru consum, cât și a celui ipotecar pentru investiții imobiliare, este oricum consacrat prin dispozițiile art. 66 din O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori;

(d) interzicerea impunerii de către împrumutător consumatorului a identității asigurătorului cu care să se încheie contractul de asigurare;

(e) notificarea consumatorului prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, asupra întârzierii la plată și asupra consecințelor încălcării contractului de credit ipotecar pentru investiții imobiliare, notificare ce se consideră a fi primită de către consumator la data poștei, menționată pe confirmarea de primire.

2 O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori reglementează, pentru prima dată în dreptul român al consumului, dreptul potestativ al consumatorului de retractare a consimțământului, alocându-i un termen de exercițiu de 14 zile de la data semnării contractului de credit. Semnificativă este obligativitatea utilizării de către profesioniștii creditului, în cuprinsul tuturor mesajelor publicitare relative la ofertele de credit, a unui *exemplu de calcul reprezentativ*, care să elucideze sau să evidențieze pentru consumator îndeosebi valoarea totală a creditului pentru consumator și calculul dobânzii.

3 Dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 redefinesc ***costul total al creditului pentru împrumutat*** inclusiv pentru creditele de investiții imobiliare, stabilind că acesta se referă la toate costurile, inclusiv dobânda, comisioanele, taxele și orice alt tip de costuri pe care trebuie să le suporte împrumutatul în legătură cu contractul de credit și care sunt cunoscute de către creditor, cu excepția taxelor notariale; costurile pentru serviciile accesorii aferente contractului de credit, în special primele de asigurare, sunt incluse, de asemenea, în cazul în care obținerea creditului sau obținerea acestuia potrivit clauzelor și condițiilor prezentate este condiționată de încheierea unui contract de servicii. De asemenea, este

definită ***valoarea totală plătibilă de împrumutat*** ca fiind suma dintre valoarea totală a creditului şi costul total al creditului pentru împrumutat, definiţie aplicabilă şi în cazul creditelor imobiliare.

Prin modificarea articolului 8 din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare, la solicitarea unei oferte de credit imobiliar, băncile vor avea obligaţia de a oferi gratuit împrumutatului, pe hârtie sau pe alt suport durabil, un grafic de rambursare şi un exemplar al proiectului contractului de credit. Înmânarea ***proiectului contractului de credit imobiliar este obligatorie***, spre deosebire de creditul pentru consum (contractat pentru valori mai scăzute decât cel imobiliar şi pentru durate de timp mai mici), când înmânarea unui proiect al contractului de credit are loc la cererea consumatorului. 4

O altă modificare importantă vizează cuprinsul contractului de credit imobiliar, conform art. 9 din Legea nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare. Este vorba despre stabilirea ***formalismului informativ*** în sensul includerii obligatorii în cuprinsul contractului a unor menţiuni explicite la costurile suportate de împrumutat, îndeosebi cu privire la: 5

→ rata dobânzii aferente creditului, fixă şi/sau variabilă;

→ costurile incluse în costul total al creditului pentru împrumutat;

→ valoarea totală plătibilă de împrumutat (care va fi suma totală plătită de consumator pentru un credit în valoare de „x" lei/ euro ş.a.);

→ costurile aferente contractului de asigurare, în cazurile în care, pentru acordarea creditului, împrumutatul este obligat să încheie un anumit tip de asigurare.

Art. 93. **Dispoziţiile prezentei ordonanţe de urgenţă se completează cu dispoziţiile Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare, cu modificările şi completările ulterioare, ale Ordonanţei Guvernului nr. 51/1997 privind operaţiunile de leasing şi societăţile de leasing, republicată, cu modificările şi completările ulterioare, şi ale Ordonanţei Guvernului nr. 21/1992 privind protecţia consumatorilor, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.**

Comentariu

Contractele de credit destinat investiţiilor imobiliare (convenţii al căror scop îl constituie dobândirea ori păstrarea drepturilor de proprietate asupra unui bun imobil existent sau proiectat ori renovarea, 1

amenajarea, consolidarea, reabilitarea, extinderea sau creşterea valorii unui bun imobil, indiferent de valoarea totală a creditului contractat de consumator) vor fi supuse în viitorul apropiat unor reglementări legale specifice. În urma dezbaterii Proiectului de Directivă al Comisiei Europene COM/2011/0142 (cu amendamentele din septembrie 2013) privind creditele imobiliare, creditele de investiţii imobiliare, respectiv creditele garantate cu ipotecă, atunci când sunt contractate de către consumatori vor fi supuse unei reglementări speciale, ca urmare a transpunerii în dreptul intern a directivei menţionate. Principalele două modificări majore aduse de noul act de armonizare a dispoziţiilor legale la nivel european în materia creditelor imobiliare rezidă în instituirea unor rigori legale pentru *obligaţia bancară de consiliere*, respectiv instituirea posibilităţii debitorului de a solicita pe parcurs *schimbarea monedei* în care are loc plata (de pildă, la solicitarea expresă a consumatorului, un credit pentru achiziţionarea unei locuinţe convenit iniţial în lei va putea fi convertit în moneda europeană euro).

2 În esenţă, până la adoptarea noii reglementări legale specifice creditelor imobiliare, dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori sunt incidente atât în cazul ***creditelor pentru consum*** (preafectate sau nu, descoperitul de cont acordat pentru o durată mai mare de o lună), cât şi în cazul creditelor de investiţii imobiliare acordate consumatorilor, important fiind ca parte a contractului să fie o persoană fizică ce contractează în scop extraprofesional.

3 Până la adoptarea formei definitive a Directivei privind creditele de investiţii imobiliare şi transpunerea acesteia în dreptul intern, contractele de credit ipotecar/ imobiliar se supun regulilor din cuprinsul O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori, atunci când sunt încheiate de către persoane fizice în scopul dobândirii unei reşedinţe personale/ familiale. Între timp, în aşteptarea adoptării directivei europene specifice creditului imobiliar, în dreptul român dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010 se completează cu dispoziţiile Legii nr. 190/1999 privind creditul ipotecar pentru investiţii imobiliare, cu modificările şi completările ulterioare.

4 Pentru convenţiile de *leasing* cu obligaţie de cumpărare, dispoziţiile O.U.G. nr. 50/2010 se vor completa cu cele ale O.G. nr. 51/1997 privind operaţiunile de leasing şi societăţile de leasing, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

În subsidiar şi ori de câte ori este necesar, în materia creditelor 5
contractate de consumatori şi care intră în sfera de aplicare a O.U.G. nr. 50/2010, dispoziţiile acestei ordonanţe de urgenţă, dacă se vor dovedi insuficiente, se vor completa cu cele care reprezintă cadrul comun, şi anume prevederile O.G. nr. 21/1992 privind protecţia consumatorilor, republicată, cu modificările şi completările ulterioare.

Art. 94. **Prezenta ordonanţă de urgenţă intră în vigoare în termen de 10 zile de la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.**

Comentariu

O.U.G. nr. 50/2010 a intrat în vigoare la 23 iunie 2010 şi a fost ulterior modificată şi completată prin Legea nr. 288/2010 pentru aprobarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (M.Of. nr. 888 din 30 decembrie 2010), respectiv prin O.U.G. nr. 73/2012 pentru modificarea Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori (aprobată prin Legea nr. 134/2013); comentariile cuprinse în prezenta lucrare au drept suport varianta modificată şi actualizată a O.U.G. nr. 50/2010.

Art. 95. [1] **Prevederile prezentei ordonanţe de urgenţă nu se aplică contractelor în curs de derulare la data intrării în vigoare a prezentei ordonanţe de urgenţă, cu excepţia dispoziţiilor art. 37[1], ale art. 66-69 şi, în ceea ce priveşte contractele de credit pe durată nedeterminată existente la data intrării în vigoare a prezentei ordonanţe de urgenţă, ale art. 50-55, ale art. 56 alin. (2), ale art. 57 alin. (1) şi (2), precum şi ale art. 66-71.**

Notă: Potrivit Legii nr. 288/2010: *„Art. II. (1). Actele adiţionale încheiate şi semnate până la data intrării în vigoare a prezentei legi în vederea asigurării conformităţii contractelor cu prevederile Ordonanţei de urgenţă a Guvernului nr. 50/2010 îşi produc efectele în conformitate cu termenii contractuali agreaţi între părţi. (2) Actele adiţionale nesemnate de către consumatori, considerate acceptate tacit până la data intrării în vigoare a prezentei legi, îşi vor produce efectele în conformitate cu termenii în care au fost formulate, cu excepţia cazului în care consumatorul sau creditorul notifică cealaltă parte în sens contrar, în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei legi”.*

[1] Art. 95 este reprodus astfel cum a fost modificat prin art. I pct. 39 din Legea nr. 288/2010.

Comentariu

1 Articolul comentat reprezintă o aplicație a principiului neretroactivității legii civile noi. Majoritatea articolelor O.U.G. nr. 50/2010 nu se aplică și contractelor de credit în curs, însă sunt exceptate, prin natura lor, acele dispoziții legale care vizează noi acorduri de voință între consumatori și creditorii profesioniști:

(i) dispozițiile referitoare la ***refinanțare***; conform art. 37^1, în situațiile în care debitorul solicită refinanțarea creditului la aceeași bancă, în măsura în care acesta s-a dovedit bun-platnic, banca va examina cererea și, în funcție de situația financiară a acestuia, poate acorda creditul de refinanțare, respectându-se toate condițiile noii oferte de creditare; fiind vorba despre o nouă ofertă de creditare acceptată de consumator, este firesc să i se aplice dispozițiile legale în vigoare la data refinanțării (la data convenirii noului contract de credit), adică cele ale O.U.G. nr. 50/2010, cu modificările ulterioare;

(ii) dispozițiile referitoare la ***rambursarea anticipată***; dacă este vorba despre o rambursare parțială, se va încheia un nou acord de voință între creditorul profesionist și consumator, acord căruia este firesc să i se aplice dispozițiile legale în vigoare la acel moment, adică cele ale O.U.G. nr. 50/2010.

2 În cazul unei rambursări anticipate integrale, părțile convin un *mutuus dissensus*, un nou acord de voință menit să stingă raporturile contractuale precedente și să genereze obligația consumatorului de a plăti creditorului profesionist o compensație echitabilă în suma propusă de bancă, însă în limita plafonului maxim legal. Dacă acest nou acord de voință are loc, este firesc să i se aplice dispozițiile legale în vigoare la acel moment, adică cele ale O.U.G. nr. 50/2010. Dacă, dimpotrivă, consumatorul nu poate accepta valoarea propusă de bancă drept compensație, iar aceasta se înscrie în limitele legale, raporturile contractuale de credit se vor derula în continuare, sub imperiul legii vechi (Legea nr. 289/2004 privind regimul juridic al contractelor de credit pentru consum destinate consumatorilor).

3 De remarcat că nu numai noile acorduri de voință generate de rambursarea anticipată a creditului sunt guvernate de noua reglementare legală, ci însuși dreptul de rambursare anticipată este un drept legal imperativ introdus prin dispozițiile legii noi în contractele de credit aflate în derulare. Dreptul de rambursare anticipată nu se naște din convenția

dintre creditor și consumator, nefiind o prerogativă negociabilă ori lăsată la inițiativa băncii; respectivul drept este unul imperativ, ținând de ordinea publică de protecție, fiind recunoscut consumatorilor în toate statele membre UE posterior adoptării Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori.

În ce privește dreptul de rambursare anticipată, este vorba de faptul 4
că, potrivit art. 66 (1) din O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul are dreptul, în orice moment, să se libereze în tot sau în parte de obligațiile sale care decurg dintr-un contract de credit, situație în care consumatorul are dreptul la o ***reducere a costului total al creditului***, această reducere constând în dobânda și costurile aferente perioadei dintre data rambursării anticipate și data prevăzută pentru încetarea contractului de credit. Dreptul consumatorului de a rambursa anticipat ***nu poate fi condiționat*** de plata unei anumite sume minime sau de un anumit număr de rate.

Conform art. 67 alin. (1) din O.U.G. nr. 50/2010, în cazul rambursării 5
anticipate a creditului, creditorul este îndreptățit la o ***compensație echitabilă*** și justificată în mod obiectiv pentru eventualele costuri legate direct de rambursarea anticipată a creditului cu condiția ca rambursarea anticipată să intervină într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului este fixă. ***Noile plafoane legale*** privind compensația solicitată de bancă se aplică tuturor contractelor de credit, inclusiv celor încheiate anterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010 (cum ar fi, de pildă, convențiile de credite imobiliare în curs de derulare). Pe de o parte, este interzisă solicitarea unei compensații dacă rambursarea are loc într-o perioadă de dobândă variabilă, întrucât în aceste cazuri banca a inclus deja în cuantumul dobânzii variabile eventualele riscuri bancare. Pe de altă parte, în perioadele de dobândă fixă, băncile au dreptul la o compensație pentru rambursare anticipată în valoare maximă de: (a) 1% din valoarea creditului rambursată anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit este mai mare de un an; (b) 0,5% din valoarea creditului rambursat anticipat, dacă perioada de timp dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit nu este mai mare de un an.

Devin aplicabile tuturor creditelor, inclusiv celor aflate în derulare 6
la momentul intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010, dispozițiile art. 68 referitoare la interzicerea perceperii unei compensații pentru rambursare

anticipată în următoarele trei cazuri: (a) rambursarea a fost realizată ca urmare a executării unui contract de asigurare care are drept scop asigurarea riscului de neplată; (b) contractul de credit este acordat sub forma „descoperitului de cont"; (c) rambursarea anticipată intervine într-o perioadă în care rata dobânzii aferente creditului nu este fixă.

7 ***Plafonul legal maxim*** aplicabil oricărei compensații pentru rambursare anticipată este cel al valorii dobânzii pe care consumatorul ar fi plătit-o în perioada dintre rambursarea anticipată și data convenită pentru încetarea contractului de credit, valoare pe care compensația nu o poate depăși, conform art. 69 din O.U.G. nr. 50/2010.

(iii) în ***contractele de credit pe durată nedeterminată,*** încheiate anterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010, devin aplicabile dispozițiile legii noi cu privire la: (a) informarea periodică, pe parcurs, a consumatorului asupra *modificării ratei dobânzii*; (b) denunțarea unilaterală a contractului pe durată nedeterminată de către consumator; (c) denunțarea unilaterală a contractului pe durată nedeterminată de către bancă (retragerea descoperitului de cont din motive obiective); (d) informarea pe parcurs a consumatorului cu privire la depășirea semnificativă, cu peste 15%, a limitei de credit pentru o perioadă mai mare de o lună.

8 ***Modificarea ratei dobânzii*** în contractele de credit pe durată nedeterminată va presupune un nou acord de voință (expres sau tacit) între creditorul profesionist și consumator, acord care este firesc să fie guvernat de dispozițiile legale în vigoare la data încheierii sale, adică cele ale O.U.G. nr. 50/2010.

9 Conform art. 50 din O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul este informat, pe hârtie sau pe alt suport durabil, în legătură cu orice modificare a ratei dobânzii aferente creditului încheiat pe durată nedeterminată; informațiile furnizate vor cuprinde următoarele: (a) valoarea plăților de efectuat după intrarea în vigoare a noii rate a dobânzii aferente creditului; (b) în cazul în care numărul sau frecvența plăților se modifică, informații în legătură cu acestea.

10 La solicitarea expresă a consumatorului, se poate conveni în contractul de credit ca informațiile prevăzute la art. 50 să fie transmise periodic consumatorului dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții: (a) modificarea ratei dobânzii aferente creditului este determinată de o modificare a ratei de referință; (b) noua rată de referință este făcută

publică prin mijloace corespunzătoare; (c) informațiile privind noua rată de referință sunt puse la dispoziție și la locul în care creditorul își desfășoară activitatea (art. 51 din O.U.G. nr. 50/2010).

Extrasul de cont care trebuie furnizat în mod periodic consumatorului în contractele de credit sub forma descoperitului de cont este guvernat și el, la nivelul conținutului, de dispozițiile noii reglementări legale în vigoare la data emiterii extrasului de cont. Este vorba de dispozițiile art. 52 din O.U.G. nr. 50/2010, potrivit cărora, în cazul creditelor sub forma „descoperitului de cont" consumatorul este informat: (a) în mod regulat; (b) prin intermediul unui extras de cont; (c) pe hârtie sau pe alt suport durabil, cu privire la următoarele aspecte: (a) perioada exactă la care se referă extrasul de cont; (b) cuantumul și datele tragerilor; (c) soldul din extrasul anterior și data acestuia; (d) noul sold; (e) datele și sumele plăților efectuate de consumator; (f) rata dobânzii aferente creditului aplicată; (g) orice costuri care au fost aplicate; (h) după caz, suma minimă de plată. 11

În plus, potrivit art. 53 din O.U.G. nr. 50/2010, consumatorul este informat cu privire la creșterea ratei dobânzii aferente creditului sau cu privire la creșterea oricăror costuri datorate, pe hârtie sau pe alt suport durabil, mai înainte ca modificarea respectivă să intre în vigoare.

În ceea ce privește ***dreptul consumatorului de a denunța unilateral***, în orice moment, un contract de credit încheiat pe durată nedeterminată, acesta poate fi exercitat ***gratuit (fără compensație, însă cu rambursarea capitalului)***, conform dispozițiilor legii noi (art. 54 din O.U.G. nr. 50/2010), notificarea prealabilă a creditorului fiind obligatorie numai dacă părțile au convenit astfel în contractul de credit, caz în care perioada de notificare convenită nu poate depăși o lună. 12

Simetric invers, banca poate denunța unilateral în orice moment contractul de credit pe durată nedeterminată, însă numai dacă și-a rezervat cu acordul consumatorului acest drept prin contract; consumatorul fiind considerat partea vulnerabilă a contractului, acestuia nu i se cere să fi rezervat anticipat un drept de denunțare unilaterală a creditului pe durată nedeterminată; în schimb, pentru a evita exercitarea abuzivă a prerogativelor băncii, acesteia nu i se permite retragerea creditului pe durată nedeterminată decât dacă a convenit această posibilitate în mod anticipat cu consumatorul. Astfel, potrivit art. 54 alin. (2) din O.U.G. nr. 50/2010, dacă s-a convenit în contractul de credit, creditorul poate decide încetarea unui contract de credit pe durată nedeterminată prin

notificarea consumatorului în scris, pe hârtie sau pe alt suport durabil, cu cel puțin două luni înainte. Conform dispozițiilor Directivei 2002/65/CE privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare către consumatori, prin ***suport durabil*** se înțeleg dischetele, CD-ROM-urile, DVD-urile, discul dur al calculatorului consumatorului pe care s-a conservat poșta electronică.

13 Diferit de denunțarea unilaterală convenită anticipat în mod expres, banca poate conveni cu consumatorul asupra dreptului său de a retrage consumatorului posibilitatea de a efectua trageri în baza creditului pe durată nedeterminată, pentru motive obiective (art. 55 din O.U.G. nr. 50/2010, aplicabil și creditelor pe durată nedeterminată încheiate anterior intrării sale în vigoare). Pot constitui motive justificate obiectiv suspiciunea unei utilizări neautorizate sau frauduloase a creditului ori un risc semnificativ de incapacitate a consumatorului de a rambursa valoarea totală a creditului.

14 În orice caz, creditorul are obligația de a enumera în contract motivele considerate justificate în temeiul cărora acesta poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri. În mod excepțional, creditorul poate retrage dreptul consumatorului de a efectua trageri pentru alte motive justificate obiectiv, motive ce nu sunt prevăzute în contract, cu informarea prealabilă a consumatorului [art. 55 alin. (3) din O.U.G. nr. 50/2010]. Creditorul îl informează pe consumator în legătură cu retragerea dreptului și cu motivele acesteia, pe hârtie sau pe alt suport durabil, dacă este posibil înainte de retragere și cel mai târziu imediat ulterior, cu excepția cazului în care furnizarea acestor informații este interzisă prin norme naționale ce transpun legislația comunitară sau ce creează cadrul legal pentru aplicarea acesteia ori furnizarea acestei informații contravine obiectivelor de ordine publică sau de securitate publică.

15 Dispozițiile O.U.G. nr. 50/2010 devin aplicabile și deschiderilor anterioare de cont curent cu ***descoperit de cont cu aprobare tacită***, în ceea ce privește informarea periodică a consumatorului, pe hârtie sau pe alt suport durabil, asupra modificării periodice a ratei dobânzii aferente creditului/ modificării periodice a condițiilor care guvernează aplicarea ratei dobânzii aferente creditului, a formulei de calcul al acesteia ori a costurilor aplicabile descoperitului de cont [art. 56 alin. (2) din O.U.G. nr. 50/2010].

16 Este guvernată de dispozițiile legii noi și obligația băncii de a informa consumatorul pe parcurs, despre ***depășirile semnificative ale***

limitei de credit pentru o perioadă mai mare de o lună, cu peste 15%, ***informare*** care trebuie să aibă loc imediat, pe hârtie sau pe alt suport durabil cu privire la: (a) depășirea limitei de credit; (b) suma cu care a fost depășită limita de credit; (c) rata dobânzii aferente creditului; (d) orice penalități, costuri sau dobânzi aplicabile restanțelor (art. 57 din O.U.G. nr. 50/2010).

(iv) ***cesiunea de drepturi*** este guvernată de legea aplicabilă la momentul cesiunii de creanță, astfel încât cade sub incidența dispozițiilor art. 70-71 din O.U.G. nr. 50/2010 cesiunea drepturilor practicată posterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010, de creditorul profesionist pentru creanțe și drepturi accesorii născute din convenții de credit încheiate anterior (se va aplica legea în vigoare la momentul acordului de cesiune dintre creditorul cedent și cesionar). Potrivit art. 70 din O.U.G. nr. 50/2010, în cazurile în care drepturile creditorului în temeiul unui contract de credit sau contractul însuși se cesionează unei terțe persoane, consumatorul are dreptul să invoce împotriva cesionarului orice mijloc de apărare la care putea recurge împotriva creditorului inițial, inclusiv dreptul la compensare (pot fi invocate contra cesionarului aceleași excepții care puteau fi invocate contra creditorului cedent, de către debitorul cedat). 17

Conform art. 71 din O.U.G. nr. 50/2010, cesiunea de creanță împreună cu accesoriile acesteia are loc, în mod logic, fără acordul debitorului cedat, însă cu informarea obligatorie a acestuia din urmă (pentru eficacitatea cesiunii/ opozabilitatea față de debitorul cedat); potrivit art. 71 alin. (2), cesiunea, individuală sau în cadrul unui portofoliu de creanțe, devine opozabilă consumatorului prin notificarea adresată acestuia de către cedent (în termen de 10 zile de la încheierea contractului de cesiune, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire). Notificarea va menționa creditorul care va încasa de la consumator sumele pentru rambursarea creditului după cesiune, precum și numele și adresa sediului social și a punctului de lucru al reprezentantului legal în România. 18

De asemenea, sunt aplicabile dispozițiile legii noi privitoare la necesitatea ca cesionarul să aibă o persoană de contact în România pentru rezolvarea eventualelor litigii și pentru a răspunde în fața autorităților publice.

Încălcarea dispozițiilor art. 95 de către creditorul profesionist reprezintă contravenție și se sancționează cu amenda contravențională, conform art. 86 din O.U.G. nr. 50/2010.

19 Una dintre dezbaterile recente, inclusiv în societatea civilă, vizează extinderea aplicării dispozițiilor O.U.G. nr. 50/2010 astfel încât aceasta să se aplice și consumatorilor care au credite în derulare, contractate anterior anului 2010/ anterior intrării în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010. Motivele invocate se coagulează în jurul ideii că și acești debitori fac parte din grupul consumatorilor, în accepțiunea legii (persoane fizice care au contractat credite în scopuri extraprofesionale) și că sunt generate inechități sociale pentru cei care se confruntă cu clauze care, dacă ar fi fost contractate după 2010 ar fi considerate ilegale, însă care în prezent sunt menținute întrucât contractul a fost încheiat înainte de intrarea în vigoare a O.U.G. nr. 50/2010. Astfel, s-a subliniat că un consumator care a contractat creditul la începutul anului 2010, de pildă, nu poate invoca beneficiul protecției legale oferite de O.U.G. nr. 50/2010, în timp ce un consumator care a contractat un credit similar la începutul anului 2011 va putea beneficia de această protecție.

Art. 96. Anexele nr. 1–3 fac parte integrantă din prezenta ordonanță de urgență.

Comentariu

1 Anexele 1-3 cuprind cele trei formulare-standard anexate la Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori, pentru a facilita și uniformiza modalitățile de informare prealabilă a consumatorilor cu privire la drepturile și obligațiile esențiale în contractele de credit (i) și modul de calcul al dobânzii (ii).

2 Uzul acestor formulare dispensează băncile/ furnizorii profesioniști de produse de creditare de efortul de a sintetiza în formulare proprii informațiile obligatorii care trebuie livrate consumatorului cu prilejul încheierii contractului.

Prezenta ordonanță de urgență transpune prevederile Directivei 2008/48/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori și de abrogare a Directivei 87/102/CEE a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 133 din 22 mai 2008, cu excepția art. 19, 20, 35-44, art. 71 alin. (3)-(5), art. 79, 86-89 și 95.

Anexa nr. 1

I. Ecuația fundamentală care exprimă echivalența dintre trageri, pe de o parte, și rambursări și costuri, pe de altă parte

Ecuația fundamentală, care stabilește dobânda anuală efectivă *(DAE)*, exprimă, pe perioada unui an, egalitatea dintre valoarea totală prezentă a tragerilor, pe de o parte, și valoarea totală prezentă a rambursărilor și a costurilor suportate, pe de altă parte, adică:

$$\sum_{k=1}^{m} C_k (1+X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1+X)^{-s_l},$$

unde:

– X este DAE;

– m este numărul ultimei trageri;

– k este numărul unei trageri, astfel $1 \leq k \leq m$;

– C_k este valoarea tragerii k;

– t_k este intervalul, exprimat în ani și fracțiuni de an, dintre data primei trageri și data fiecărei trageri ulterioare, astfel $t_1 = 0$;

– m' este numărul ultimei rambursări sau al costurilor suportate;

– I este numărul unei rambursări sau al costurilor suportate;

– D_l este valoarea unei rambursări sau a costurilor suportate;

– S_l este intervalul, exprimat în ani și fracțiuni de an, dintre data primei trageri și data fiecărei rambursări sau costuri suportate.

Observații:

a) Sumele plătite de ambele părți la diferite momente nu trebuie să fie egale și nu trebuie să fie plătite la intervale egale.

b) Data începerii este cea a primei trageri.

c) Intervalele dintre datele utilizate la calcule sunt exprimate în ani sau în fracțiuni de an. Un an se consideră a avea 365 de zile sau 366 de zile pentru anii bisecți, 52 de săptămâni sau 12 luni egale. O lună egală se consideră a avea 30,41666 zile, adică 365/12, indiferent dacă este sau nu un an bisect.

d) Rezultatul calculului trebuie exprimat cu o precizie de cel puțin o zecimală. Dacă a doua zecimală este mai mare sau egală cu 5, la prima zecimală se adaugă unu.

e) Ecuația poate fi rescrisă folosindu-se o singură sumă și conceptul de fluxuri (A_k), care vor fi pozitive sau negative, cu alte cuvinte fie plătite, fie primite în perioade de la 1 la k, exprimate în ani, adică:

$$S = \sum_{k=1}^{n} A_k (1+X)^{-n},$$

S fiind balanța de fluxuri prezentă. În cazul în care scopul este păstrarea echivalenței fluxurilor, valoarea va fi zero.

II. Ipoteze suplimentare necesare pentru calculul dobânzii anuale efective

a) În cazul în care prin contractul de credit se acordă consumatorului libertate în privința efectuării tragerilor, se consideră că valoarea totală a creditului este trasă imediat și în întregime.

b) În cazul în care prin contractul de credit se oferă, în general, consumatorului libertate în privința efectuării tragerilor, dar se impune, printre diferitele modalități de tragere, o limitare în ceea ce privește valoarea creditului și perioada de timp, se consideră că valoarea creditului este trasă în conformitate cu aceste limite de tragere și la prima dată prevăzută în contract.

c) În cazul în care prin contractul de credit se prevăd modalități de tragere diferite, cu costuri diferite sau cu rate ale dobânzii aferente creditului diferite, se consideră că valoarea totală a creditului este trasă la nivelul cel mai mare al costurilor și al ratei dobânzii aferente creditului aplicate mecanismului de tragere cel mai frecvent utilizat pentru respectivul tip de contract de credit.

d) În cazul unui contract de credit sub forma „descoperit de cont", se consideră că valoarea totală a creditului este trasă în totalitate și pe întreaga durată a contractului de credit. În cazul în care durata facilității de tip „descoperit de cont" nu este cunoscută, dobânda anuală efectivă se calculează pe baza ipotezei că durata creditului este de 3 luni.

e) În cazul unui contract de credit cu durată nedeterminată, altul decât cel sub forma „descoperitului de cont", se prezumă că:

1. creditul se acordă pentru o perioadă de un an, începând de la data tragerii inițiale, și că plata finală efectuată de consumator lichidează soldul valorii totale a creditului, dobânzile și alte eventuale costuri;

2. valoarea totală a creditului este rambursată de consumator în tranșe lunare egale, începând cu o lună după data tragerii inițiale. Totuși, în cazurile în care valoarea totală a creditului trebuie să fie rambursată în totalitate, într-o singură tranșă, în cadrul fiecărei perioade de plată, tragerile și rambursările succesive ale valorii totale efectuate de către consumator se presupune că sunt efectuate de-a lungul unei perioade de un an. Dobânzile și alte costuri se aplică în conformitate cu aceste trageri și rambursări ale valorii totale și astfel cum se prevede în contractul de credit.

În sensul prezentei litere, un contract de credit pe durată nedeterminată este un contract de credit fără durată fixă și care include creditele care trebuie să fie rambursate în totalitate în cadrul unei perioade de timp sau după o perioadă de timp, dar care, odată ce au fost rambursate, devin disponibile pentru o altă tragere.

f) În cazul unor contracte de credit, altele decât cele privind „descoperitul de cont" și creditele pe durată nedeterminată, astfel cum sunt menționate în ipotezele stabilite la lit. d) și e):

1. se presupune că rambursarea se efectuează la prima dată prevăzută pentru aceasta în contractul de credit și pentru suma cea mai mică prevăzută în acest contract, dacă data sau valoarea unei rambursări din valoarea totală a creditului, care trebuie să fie efectuată de către consumator, nu poate fi stabilită;

2. dacă data încheierii contractului de credit nu este cunoscută, se presupune că data tragerii inițiale este data care reiese din intervalul cel mai scurt dintre data tragerii inițiale și data primei plăți efectuate de către consumator.

g) În cazul în care data sau valoarea unei plăți care trebuie să fie efectuată de către consumator nu poate fi stabilită pe baza contractului de credit sau a ipotezelor menționate la lit. d), e) sau f), se presupune că plata se efectuează în conformitate cu datele și condițiile solicitate de către creditor și, atunci când acestea nu sunt cunoscute:

1. dobânzile sunt achitate împreună cu rambursările din valoarea totală a creditului;

2. un cost care nu este purtător de dobânzi, exprimat sub forma unei sume unice, este achitat la data încheierii contractului de credit;

3. costurile care nu sunt purtătoare de dobânzi, exprimate sub forma mai multor plăți, sunt achitate la intervale regulate, începând cu data primei rambursări din valoarea totală a creditului, și, în cazul în care valoarea acestor plăți nu este cunoscută, se presupune că acestea au valori egale;

4. plata finală lichidează soldul valorii totale a creditului, dobânzile și alte costuri eventuale.

h) În cazul în care plafonul creditului nu a fost încă convenit, acesta este considerat a fi de 5.367 lei.

i) În cazul în care sunt oferite rate ale dobânzii aferente creditului și costuri diferite pentru o perioadă sau sumă limitată, rata dobânzii aferente creditului și costurile se consideră a fi la nivelul cel mai mare din întreaga durată a contractului de credit.

j) Pentru contractele de credit în cadrul cărora s-a convenit o rată fixă a dobânzii aferente creditului pentru perioadă inițială, la sfârșitul căreia se stabilește o nouă rată a dobânzii aferente creditului care este ulterior ajustată periodic în funcție de un indice convenit, calculul dobânzii anuale efective se bazează pe ipoteza că, la sfârșitul perioadei cu rată fixă a dobânzii, rata dobânzii aferente creditului este aceeași ca la momentul calculării dobânzii anuale efective, pe baza valorii indicelui convenit la acel moment.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa nr. 2 [1)]

INFORMAŢII STANDARD LA NIVEL EUROPEAN PRIVIND CREDITUL PENTRU CONSUMATORI

1. Identitatea şi datele de contact ale creditorului/intermediarului de credit

Creditor Adresă Telefon * E-mail * Fax * Adresa internet *	[Identitate] [Adresa sediului social/punctului de lucru ce urmează a fi folosită de consumator]
După caz Intermediar de credit Adresă Telefon * E-mail * Fax * Adresa internet *	[Identitate] [Adresa sediului social/punctului de lucru/adresa de domiciliu ce urmează a fi folosită de consumator]

* Această informaţie este facultativă pentru creditor.

Ori de câte ori se indică „după caz", creditorul trebuie să completeze rubrica respectivă dacă informaţiile sunt relevante pentru produsul de creditare sau să şteargă informaţiile respective sau rândul respectiv dacă informaţiile nu sunt relevante pentru tipul de credit avut în vedere.

Indicaţiile dintre parantezele pătrate oferă explicaţii creditorului şi trebuie să fie înlocuite cu informaţiile corespunzătoare.

[1)] Anexa nr. 2 este reprodusă astfel cum a fost modificată prin art. I pct. 5 din Legea nr. 288/2010.

2. Descrierea principalelor caracteristici ale produsului de creditare

Tipul de credit	
Valoarea totală a creditului *Înseamnă plafonul sau sumele totale puse la dispoziție în temeiul contractului de credit.*	
Condițiile care reglementează tragerea creditului *Înseamnă modul și momentul de obținere a banilor.*	
Durata contractului de credit	
Ratele și, dacă este cazul, ordinea în care acestea vor fi alocate	Va trebui să achitați următoarele: [Valoarea, numărul și frecvența plăților care trebuie efectuate de consumator] Dobânda și/sau costurile se plătesc în modul următor:
Valoarea totală pe care va trebui să o achitați *Înseamnă suma împrumutată plus dobânda și posibile costuri aferente creditului.*	[Suma dintre valoarea totală a creditului și costul total al creditului pentru consumator]
Dacă este cazul Creditul este acordat sub forma unei amânări la plată pentru un bun sau serviciu sau este legat de furnizarea anumitor bunuri sau prestarea unui anumit serviciu. Denumirea bunului/serviciului Prețul de achiziție	
După caz Garanții necesare *Aceasta este o descriere a garanției pe care trebuie să o furnizați în raport cu contractul de credit.*	[Tipul garanțiilor]
După caz *Rambursările nu generează o rambursare imediată a valorii totale a creditului.*	

Anexa nr. 2

3. Costurile creditului

Rata dobânzii aferentă creditului sau, după caz, diferite rate ale dobânzii care se aplică contractului de credit	[% – fixă; sau – variabilă (cu formula de calcul) – termene]
Dobânda anuală efectivă (*DAE*) *Acesta este costul total exprimat ca procentaj anual din valoarea totală a creditului.* *DAE vă ajută să comparați diferite oferte.*	[% Aici se va prezenta un exemplu reprezentativ care să menționeze toate ipotezele folosite pentru calculul dobânzii.]
Obținerea creditului sau obținerea creditului conform clauzelor și condițiilor convenite este condiționată de încheierea: – unei asigurări pentru garantarea creditului; sau – unui contract de servicii accesoriu. *În cazul în care costurile acestor servicii nu sunt cunoscute de creditor, acestea nu sunt incluse în DAE.*	da/nu [dacă da, tipul de asigurare] da/nu [dacă da, tipul de serviciu accesoriu]

4. Costuri aferente

După caz Este necesar să se mențină unul sau mai multe conturi pentru înregistrarea atât a operațiunilor de plată, cât și a tragerilor.	
După caz Valoarea costurilor aferente utilizării unui mijloc specific de plată (de exemplu card de credit)	
După caz Orice alte costuri ce rezes din contractul de credit	
După caz Condițiile în care costurile privind contractul de credit prevăzute mai sus pot fi modificate	
După caz Obligația de a plăti taxe notariale	
Costuri în caz de întârziere la plată *Plățile neefectuate ar putea să aibă consecințe grave pentru dumneavoastră (de exemplu vânzare silită) și să îngreuneze obținerea de credite.*	Vi se va percepe [... (informații privind ratele dobânzii, metodele de ajustare și, după caz, privind penalitățile de întârziere)] pentru plățile restante.

5. Alte aspecte juridice importante

Dreptul de retragere *Aveți dreptul să renunțați la contractul de credit în termen de 14 zile calendaristice.*	da/nu
Rambursare anticipată *Aveți dreptul, în orice moment, la rambursare anticipată totală sau parțială a creditului.*	
După caz Creditorul are dreptul la compensație în caz de rambursare anticipată:	Stabilirea compensației (metoda de calcul) conform art. 67 din ordonanța de urgență
Consultarea unei baze de date *Creditorul trebuie să vă informeze imediat și gratuit asupra rezultatelor consultării unei baze de date în cazul în care cererea de creditare este respinsă pe baza acestei consultări. Acest lucru nu se aplică în cazul în care furnizarea unor astfel de informații este interzisă de acte normative care transpun sau care creează cadrul de aplicare pentru legislația comunitară ori contravine obiectivelor de ordine publică sau de securitate publică.*	
Dreptul de a primi proiectul de contract de credit *Aveți dreptul să primiți un exemplar al proiectului de contract de credit. Această dispoziție nu se aplică în cazul în care în momentul cererii creditorul nu poate să încheie contractul de credit cu consumatorul conform normelor sale interne.*	
După caz Perioada de timp pe parcursul căreia creditorul este ținut să respecte obligațiile precontractuale	Această informație este valabilă de la ..... până la .....

După caz

6. Informații suplimentare în cazul comercializării la distanță de servicii financiare

a) referitoare la creditor	
După caz Reprezentantul creditorului în statul membru în care sunteți rezident	[Identitate]
Adresă Telefon * E-mail * Fax * Adresa internet *	[Adresa sediului social/punctului de lucru ce urmează a fi folosită de consumator]
După caz Înregistrarea	[Registrul comerțului în care este înregistrat creditorul și numărul de înregistrare sau un mijloc de identificare echivalent din registrul respectiv]
După caz Autoritatea de supraveghere	
b) referitoare la contractul de credit	
După caz Exercitarea dreptului de retragere	[Instrucțiuni practice privind exercitarea dreptului de retragere, indicându-se, printre altele, perioada de exercitare a dreptului; adresa la care trebuie trimisă notificarea privind exercitarea dreptului de retragere și consecințele neexercitării acestuia]
După caz Legea stabilită de către creditor ca lege aplicabilă raporturilor cu dumneavoastră înainte de încheierea contractului de credit	
După caz Clauza care precizează legislația aplicabilă contractului de credit și/sau instanța competentă	[de inclus aici clauza relevantă]

BCU CENTRAL UNIVERSITAR

După caz Regimul lingvistic	Informațiile și termenii contractuali se vor furniza în [limba respectivă]. Cu consimțământul dumneavoastră, intenționăm să comunicăm în [limba respectivă/limbile respective] pe durata contractului de credit.
c) referitoare la căi de atac	
Existența și posibilitatea recurgerii la un mecanism extrajudiciar de reclamație și despăgubire pentru consumator	[Dacă există sau nu posibilitatea recurgerii la un mecanism extra-judiciar de reclamație și despăgubire pentru consumatorul care este parte la contractul la distanță, și, în caz afirmativ, modalitățile de acces la acestea]

* Această informație este facultativă pentru creditor.

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Anexa nr. 3

INFORMAȚII STANDARD LA NIVEL EUROPEAN PRIVIND CREDITUL PENTRU CONSUMATORI

[referitoare la „Descoperitul de cont", creditul pentru consumatori oferit de către anumite organizații de creditare (art. 5 din ordonanța de urgență) și conversia datoriilor]

1. Identitatea și coordonatele de contact ale creditorului/intermediarului de credit

Creditor Adresă Telefon * E-mail * Fax * Adresa internet *	[Identitate] [Adresa sediului social/punctului de lucru ce urmează a fi folosită de consumator]
După caz Intermediar de credit Adresă Telefon * E-mail * Fax * Adresa internet *	[Identitate] [Adresa sediului social/punctului de lucru/adresa de domiciliu ce urmează a fi folosită de consumator]

* Această informație este facultativă pentru creditor.

Ori de câte ori se indică „după caz", creditorul trebuie să completeze rubrica respectivă dacă informațiile sunt relevante pentru produsul de creditare sau să șteargă informațiile respective sau rândul respectiv dacă informațiile nu sunt relevante pentru tipul de credit avut în vedere.

Indicațiile dintre parantezele pătrate furnizează explicații creditorului și trebuie să fie înlocuite cu informațiile corespunzătoare.

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2. Descrierea principalelor caracteristici ale produsului de creditare

Tipul de credit	
Valoarea totală a creditului *Înseamnă plafonul sau sumele totale puse la dispoziție în temeiul contractului de credit.*	
Durata contractului de credit	
După caz Vi se poate solicita în orice moment rambursarea integrală a creditului la cerere.	

3. Costurile creditului

Rata dobânzii aferentă creditului sau, dacă este cazul, diferite rate ale dobânzii care se aplică contractului de credit	[% – fixă; sau – variabilă (cu indicele sau rata de referință aplicabilă ratei inițiale a dobânzii aferente creditului)]
După caz Dobânda anuală efectivă (DAE)* *Acesta este costul total al creditului exprimat ca procentaj anual din suma totală a creditului. DAE vă ajută să comparați diferite oferte.*	[% Aici se va prezenta un exemplu reprezentativ care să menționeze toate ipotezele folosite pentru calculul ratei.]
După caz Costurile După caz Condițiile în care aceste costuri pot fi modificate	[Costurile aplicabile din momentul încheierii contractului de credit]
Costuri în caz de întârziere la plată	Vi se va percepe [..... (informații privind ratele dobânzii, metodele de ajustare și, după caz, privind penalitățile de întârziere)] pentru plățile restante.

4. Alte aspecte juridice importante

Încetarea contractului de credit	[Condițiile și procedura pentru încetarea contractului de credit]
Consultarea unei baze de date *Creditorul trebuie să vă informeze imediat și gratuit asupra rezultatelor consultării unei baze de date în cazul în care solicitarea pentru credit este respinsă pe baza acestei consultări. Acest lucru nu se aplică în cazul în care furnizarea unor astfel de informații este interzisă de acte normative ce transpun sau ce creează cadrul de aplicare pentru legislația europeană sau contravine obiectivelor de ordine publică sau de securitate publică.*	
Dacă este cazul Perioada de timp în care creditorul este ținut să respecte informațiile precontractuale.	Această informație este valabilă de la ..... până la .....

După caz

BCU IAȘI CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

5. Informații suplimentare care trebuie oferite dacă informațiile precontractuale sunt furnizate de către anumite organizații de creditare (art. 5 din ordonanța de urgență sau dacă se referă la un credit pentru consumatori în scopul conversiei unei datorii)

Ratele și, după caz, ordinea în care acestea vor fi alocate	Va trebui să achitați următoarele: [Exemplu reprezentativ al unui tabel al ratelor, incluzând cuantumul, numărul și frecvența plăților care trebuie efectuate de consumator]
Valoarea totală pe care trebuie să o achitați	
Rambursare anticipată *Aveți dreptul la rambursarea anticipată totală sau parțială a creditului în orice moment.* După caz Creditorul are dreptul la compensație în caz de rambursare anticipată.	[Stabilirea compensației (metoda de calcul) conform art. 67 din ordonanța de urgență]

După caz

6. Informații suplimentare care trebuie oferite în cazul comercializării la distanță de servicii financiare

a) referitoare la creditor	
După caz Reprezentantul creditorului în România Adresă Telefon * E-mail * Fax * Adresa internet *	[Identitate] [Adresa sediului social/punctului de lucru ce urmează a fi folosită de consumator]
După caz Înregistrarea	[Registrul comerțului în care este înregistrat creditorul și numărul de înregistrare sau un mijloc de identificare echivalent din registrul respectiv]

Anexa nr. 3

După caz Autoritatea de supraveghere	
b) referitoare la contractul de credit	
Dreptul de retragere *Aveți dreptul să renunțați la contractul de credit în termen de 14 zile calendaristice.* După caz Exercitarea dreptului de retragere	da/nu [Instrucțiuni practice privind exercitarea dreptului de retragere, indicându-se, printre altele, adresa la care trebuie trimisă notificarea privind exercitarea dreptului de retragere și consecințele neexercitării acestuia]
După caz Legea stabilită de creditor aplicabilă raporturilor cu dumneavoastră înainte de încheierea contractului de credit	
După caz Clauza care precizează legislația aplicabilă contractului de credit și/sau instanța competentă	[de inclus aici clauza relevantă]
După caz Regimul lingvistic	Informațiile și termenii contractuali se vor furniza în [limba respectivă]. Cu consimțământul dumneavoastră, intenționăm să comunicăm în [limba respectivă/limbile respective] pe durata contractului de credit.
c) referitoare la căile de atac	
Existența și posibilitatea recurgerii la un mecanism extrajudiciar de reclamație și despăgubire pentru consumator	[Dacă există sau nu posibilitatea recurgerii la un mecanism extrajudiciar de reclamație și despăgubire pentru consumatorul care este parte la contractul la distanță, și, în caz afirmativ, modalitățile de acces la acesta]

*Această informație este facultativă pentru creditor.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Bibliografie

I. Tratate, monografii, cursuri, comentarii de legislație

Apan, R.D., Creditul destinat consumului. Protecția intereselor economice ale consumatorilor, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2004

Bercea, L., Banii și băncile. O perspectivă juridică, Ed. Universității de Vest, Timișoara, 2006

Bonneau, T., Droit bancaire, Ed. Montchrestien, Paris, 2007

Calais-Auloy, J., Steinmetz, F., Droit de la consommation, 5e édition, Dalloz, Paris, 2000

Enache, C.D., Clauzele abuzive în contractele încheiate între profesioniști și consumatori, Ed. Hamangiu, București, 2012

Gelpi, R. M., Julien-Labruyère, F., Histoire du crédit à la consommation, doctrines et pratiques, La Découverte, Paris, 1994

Huet, J., Traité de droit civil sous la direction de J. Ghestin. Les principaux contrats spéciaux, L.G.D.J., Paris, 1996

Karimi, A., Les clauses abusives et la théorie de l'abus de droit, Ed. L.G.D.J, Paris, 2001

Nour, O.-S., Contractul de împrumut – analiză teoretică și practică, Ed. Universul Juridic, București, 2009

Picod, Y., Davo, H., Droit de la consommation, Ed. Armand Colin, Paris, 2005

Piedelièvre, S., Droit de la consommation, Ed. Economica, Paris, 2008

Poillot, E., Droit européen de la consommation et uniformisation du droit des contrats, Ed. L.G.D.J, Paris, 2006

Pop, L., Popa, I.-F., Vidu, S., Tratat elementar de drept civil. Obligațiile, Ed. Universul Juridic, București, 2012

Raymond, G., Droit de la consommation, Ed. Litec, Paris, 2008

Reghini, I., Diaconescu, Ș., Vasilescu, P., Introducere în dreptul civil, Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2007

Rouvière, F., Le contenu du contrat: essai sur la notion d'inexécution, P.U. d'Aix Marseille, 2005

Sauphanor-Bouillard, N., L'influence du droit de la consommation sur le système juridique, Ed. L.G.D.J, Paris, 2000

le Tourneau, Ph., Cadiet, L., Droit de la responsabilité et des contrats, Ed. Dalloz, Paris, 2000

Turcu, I., Contractele bancare în Noul Cod civil, art. 2184-2194, art. 2279-2294. Comentarii şi explicaţii, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2013

Vasilescu, P., Drept civil. Obligaţii, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2012

Vigneau, V., Boutin, G.-X., Droit du surendettement des particuliers, Ed. Litec, Paris, 2007

II. Articole, note, comentarii de jurisprudenţă, studii în volume colective

Ackermann, T., "Public supply of optional standardized consumer contracts: A rationale for the Common European Sales Law?" 50 *Common Market Law Review*, Issue 1-2, p. 11-27

Aden, M., Comentariu (Acţiunea în despăgubiri a clienţilor pentru consiliere eronată din partea agenţilor băncii), Conferinţa internaţională „Probleme actuale în domeniul juridic bancar", în volumul Probleme actuale în dreptul bancar/ Current Issues in Banking Law, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008

Alpa, G., I contratti dei consumatori e la disciplina generale dei contratti e del rapporto obbligatorio, în Rivista di diritto civile – Atti del Convegno per il cinquantenario della Rivista. Il diritto delle obbligazioni e dei contratti: verso una riforma? 2006, p. 351-358

Alvarez Lata, N., "The impact of the Terminology of the European Directives on Consumer Rights on the Spanish law: The Construction of a New Legal Language" (2012) 20 *European Review of Private Law*, Issue 5-6, p. 1305-1324

Bar-Gill, O., Ben-Shahar, O., "Regulatory techniques in consumer protection: A critique of European consumer contract law" (2013) 50 *Common Market Law Review*, Issue 1-2, p. 109-125

Bernardeau, L., Le droit de rétractation du consommateur, un pas vers une doctrine d'anssamble. À propos de l'arrêt CJCE, 22 avril, Travel Vac, aff. C-423/1997, în La Semaine Juridique nr. 14/2000, p. 623-628

Biardeaud, G., Flores, Ph., Observations critiques sur les nouveaux modèles types, în Recueil Dalloz nr. 19/2007, Chronique, p. 1294-1296

Billiau, M., Jamin, Ch., La cession conventionnelle de contrat est soumise au régime de la délégation de l´article 1275 du Code civil, Note, în Le Dalloz. Recueil nr. 12/2002, Jurisprudence, p. 984 şi urm.

Bobei, R.B., Proceduri arbitrale – perspective multiple (Regulile de arbitraj UNCITRAL (2010), Regulile de arbitraj CCI Paris, Regulile austriece de arbitraj, Regulile poloneze de arbitraj, Regulile române de arbitraj), în Revista Română de Arbitraj nr. 1/2012, p. 38-56

Bufan, R., Ştefan, R., Comentariu (Elemente de analiză juridică a riscului de credit), Conferinţa internaţională „Probleme actuale în domeniul juridic bancar", în volumul Probleme actuale în dreptul bancar/ Current Issues in Banking Law, Ed. Wolters Kluwer, Bucureşti, 2008

Busnelli, F.D., Note in tema di buona fede ed equità, în Rivista di diritto civile nr. 5/2001, p. 537-559

Cafaggi, F., „From a status to a transaction-based approach" (2013) 50 *Common Market Law Review,* Issue 1-2, p. 311-329

Capriglione, F., Operazioni bancarie e tipologia contrattuale, în Rivista di diritto civile nr. 1/2006, Dottrina, p. 26-54

Corgas-Bernard, C., Conditions de recevabilité de l'action en suppression de clauses abusives, în Juris classeur périodique – La Semaine juridique nr. 46/2005, p. 2113-2116

Coupez, T., Verbiest, F., Commercialisation à distance des services financiers, în Le Dalloz, 2006, p. 1706-1708

Fauvarque-Cosson, B., Quelle protection des consommateurs pour demain?, în Le Dalloz nr. 14/2007, 956-960;

Florès, P., Crédit à la consommation: observations critiques sur les nouveaux modèles-types, în Le Dalloz 2007, p. 1294

Florescu, C., Condiţiile de formă ale convenţiei arbitrale, în Revista Română de Arbitraj nr. 1/2012, p. 23-38

Gallo, P., Buona fede oggettiva e transformazioni del contratto, în Rivista di diritto civile nr. 2/2002, p. 239 şi urm.

Girolami, M., I criteri di conformità al contratto fra *promissio* negoziale e determinazione legislativa nel sistema dell'art. 129 del Codice del consumo, în Rivista di diritto civile nr. 2/2006, p. 227-281

Grua, F., Le prêt d'argent consensuel, în Le Dalloz nr. 22/2003, Chronique, p. 1492-1495;

Lagarde, X., Crédit à la consommation: licéité de la clause de variation du taux de l'intérêt?, în Le Dalloz 2004, p. 2702-2703

Lagarde, X., Crédit à la consommation: la distinction entre clause abusive et irrégularité formelle, în Le Dalloz 2005, Chroniques, p. 2222

Mestre, J., Fages, B., Article 1178 du Code civil et condition suspensive d'obtention d'un prêt: inutile de faire le tour des banques!, în Revue trimestrielle de droit civil nr. 2/2000, p. 328-330

Mirbeau-Gauvin, J.-R., Le remboursement anticipé en droit français, în Dalloz. Recueil 1995, Chroniques, p. 46

Paisant, G., À propos des vingt-cinq ans de la commission des clauses abusives en France, în Études offertes à J. Béguin, Ed. Litec, Paris, 2005, p. 605-608

Poissonier, G., Les clauses résolutoires abusives dans les contrats de crédit à la consommation, în Le Dalloz 2006, Chroniques, p. 370

Poissonier, G., Panorama des clauses abusives en droit français du crédit à la consommation, în Revue européenne de droit de la consommation 2006, p. 171

Raymond, G., Crédit – Formalisme – Sanctions en droit de la consommation, în Mélanges P. Couvrat, La sanction du droit, Presses Universitaires de France, Paris, p. 113 şi urm.

Reghini, I., Cesiunea de creanţă, în Cesiunea de contract. Repere pentru o teorie generală a formării progresive a contractelor (coordonator P. Vasilescu), Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2007, p. 149-181

Roebuck, D., Metode alternative de soluţionare a disputelor în mediul de afaceri: teme de cercetare, în Revista Română de Arbitraj nr. 3/2012, p. 29-36

Sandvik, B., "The Battle for the Consumer: On the Relation between the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods and the EU Directives on Consumer Sales" (2012) 20 *European Review of Private Law*, Issue 4, p. 1097-1118

Scoditti, E., Regole di efficacia e principio di correttezza nei contratti del consumatore, în Rivista di diritto civile nr. 1/2006, p. 119-126

Vasilescu, P., Un chip al postmodernismului recent: dreptul consumatorului, în Consumerismul contractual. Repere pentru o teorie generală a contractelor de consum (coordonator P. Vasilescu), Ed. Sfera Juridică, Cluj-Napoca, 2006, p. 4 şi urm.

Vignal, T., Réflexions sur le crédit immobilier en droit international privé, în Mélanges M. Cabrillac, Ed. Litec, Paris, 1999, p. 545 şi urm.

Zana, M., La tutelle du consommateur dans le droit italien des contrats, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Jurisprudentia* nr. 2/2005, p. 168-170

Zachariasiewicz, M., "Recent Developments in European Private Law: The Influence of European Consumer Law on National Legal Systems" (2011) 19 *European Review of Private Law*, Issue 3-4, p. 471-480.

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IAȘI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Index*

Absența indicatorilor pentru calculul dobânzii variabile **37** 11
absența negocierii **35** 23; **35** 43; **35** 76
abuz de drept **35** 59
acceptare tacită **40** 3
Acordul european privind evaluarea conformității produselor **64** 15
act adițional **1** 17; **40** 2; **35** 67; **40** 2
actio de in rem verso **35** 57
acțiuni în co-reprezentare **35** 33; **35** 37
acțiunile în apărarea unui interes colectiv **35** 29
afișarea hotărârii judecătorești de condamnare **89** 12
ajustarea dobânzii pentru „schimbări semnificative pe piața monetară" **35** 120; **37** 5
amânarea plății unei datorii anterioare **2** 23; **6** 1; **21** 5
amendă contravențională **8** 4; **9** 9; **12** 3; **13** 2; **15** 5; **16** 3; **17** 5; **18** 9; **19** 4; **20** 4; **26** 4; **58** 25; **86**; **87**; **88**
analizarea dosarului **19** 2
anularea unor clauze de creditare **1** 16; **35** 136
aplicarea unor mecanisme de tragere diferite **14** 11
arbitraj **85** 2
arbitrabilitatea litigiului **35** 49; **85** 9
asigurare **9**; **14** 13; **36**; **40** 9
asigurare de viață pentru riscul de deces al coplătitorului **35** 96; **35** 110
asigurări obligatorii atașate creditului principal **89** 9
asigurări voluntare/ facultative **73** 8
asociații de salariați **5** 2; **21** 4
asociații de consumatori **87**
Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC) **35** 64; **85**; **87** 1; **89**
avertizare privind consecințele neefectuării plăților **14** 15

Bonitate **25** 12; **30** 1; **30** 3; **31**; **36** 5
broker **1** 36

Caducitatea contractului de credit **58** 20
caracter abuziv dedus din lipsa negocierii **35** 134
caracter echivoc al clauzei **35** 99

* Primul număr, evidențiat cu caractere aldine (Bold), reprezintă numărul articolului la care se face referire. Al doilea număr, scris normal, reprezintă numărul marginal aferent paragrafului în care se regăsește un anumit cuvânt sau o anumită expresie.

caracterul real al contractului de împrumut **1** 40
casele de ajutor reciproc **5** 1; **21** 3; **21** 4
cauză falsă **35** 108
cerere de credit **20**
cerinţa încheierii în scris a contractului **33** 3
cesiune de drepturi **3**; **70**; **71**; **95** 17
cesiunea creanţei bancare **35** 94; **35** 129; **35** 131; **70** 1; **70** 2; **71** 9
cesiunea contractului **70** 3
cheltuieli aferente întocmirii dosarului de credit **14** 22
clauză
- de confidenţialitate (interzicere) **40**
- de impunere a asigurătorului (interzicere) **40**
- de renunţare anticipată la drepturile legale (interzicere) **80**
- de rezervă a proprietăţii **2** 11
- de declarare a scadenţei anticipate a creditului **35** 91; **35** 125; **40** 15; **71** 12

clauză atributivă de competenţă **35** 114; **35** 118
clauză compromisorie **35** 51; **35** 54; **35** 65; **85** 10
clauză de exclusivitate **77** 2
clauze absolut abuzive **11** 13; **35** 19; **35** 62; **40** 11; **58** 8
clauze abuzive relative **35** 66
clauze nule absolut **40** 5; **40** 6; **40** 7
clauze cu potenţial abuziv **35** 19
comision
- de analiză a dosarului **1** 29; **19** 1; **35** 1; **36** 2
- de acordare a creditului **35** 87
- de administrare credit **14** 12; **36** 9
- de depunere numerar pentru plata ratelor (interzicere) **35** 4; **35** 63
- de retragere a capitalului **1** 28; **35** 1; **35** 3; **35** 63
- de retragere din contract **60** 2
- de risc **35** 77; **36** 18; **36** 26; **36** 28; **40** 12; **40** 13
- majorare **35**
- pentru schimbarea garanţiilor (interzicere) **35** 11
- pentru schimbarea scadenţei ratelor (interzicere) **35** 1; **35** 9
- unic, pentru servicii solicitate **36** 17

comisioane bancare ilicite **35** 1
compararea mai multor oferte **11** 2; **22** 1
compensaţie echitabilă **67** 1; **83** 7; **95** 5
compensaţie în cazul rambursării anticipate **36** 10
compromis (în arbitraj) **85** 14
comunicare la distanţă **16**; **24**; **34**; **63**
comunicare telefonică **15**; **27**
comunicatul rectificator (ANPC) **89** 13
condiţia suspensivă a răzgândirii consumatorului **58** 20
condiţie rezolutorie **63** 19
condiţiile generale de afaceri ale creditorului **46** 5
condiţii generale de contractare **35** 20
condiţii prealabile de exercitare a dreptului de retragere **59** 9

conformitatea produsului 64 4; 65
consiliere (explicații) 18
consilierea solicitată 18 8
constatarea contravențiilor 87 1
constatare nulitate clauză abuzivă 18 11
consimțământul debitorului cedat 70 4
consumator mediu 1 15
cont curent 35; 36; 43
contencios administrativ 89
contract de asigurare 1 35
contract de credit
- cu dobândă variabilă 1 30
- exemplar original 34
- încetare 43; 46
- încheiere în afara spațiilor comerciale (interzicere) 79
- mențiuni obligatorii 46
- pe durată nedeterminată 54; 55 1; 95 7
- redactare 33
- reziliere 39
contract încheiat cu consumatorii 1 8
contract la distanță 63 8
contractarea în afara spațiilor comerciale 63 2; 63 4; 63 6
contracte de adeziune 33 6; 35 20
contravenții 86 1; 87; 88
costul total al creditului 7 3; 73; 72 1; 92 3
costuri aferente asigurărilor 36 14
costuri aferente contului curent 35 14
costuri nesemnificative 1 11; 2
costuri percepute de terți 36 16
credit acordat de angajator angajaților 2 20
credit acordat membrilor de către o organizație 5; 25; 26; 27
credit acordat unui public restrâns 2
credit destinat investițiilor imobiliare 2 1; 91 3; 93 1
credit de tip *revolving* 17 1; 17 4
credit fără dobândă 2
„credit gratuit" 1 32; 2 15
credit imobiliar 2 27; 13; 14; 91; 92; 93
credit ipotecar 13; 14 20; 14 22; 92 1
credit legat 2 4; 2 5; 14 6; 46; 58 16; 58 17; 62 1; 62 2; 63; 64; 65; 79
credit pentru consum 93 2
credit renouvable 17 1
credit transfrontalier 31 1
credite bancare 1 10
credite
- preafectate 2 1; 2 3; 2 5
- neafectate 2 3
credite contractate
- prin telefon 15 1; 24 1
- „doar cu buletinul" 79 1
criteriul bunei-credințe 35 75

Date cu caracter personal (protecție) 32
decesul garantului fideiusor 35 111
decesul împrumutatului 35 97
declarație expresă de neconstituire de garanții 48 1
denunțare unilaterală a contractului 35 42; 39; 40; 54 1; 54 3; 54 6; 63 14; 63 16; 95 12
depășirea limitei de credit 57 1; 95 16

deschiderea opţională a contului 73 2
descoperit de cont 2 14; 21 2; 36 12; 48 1; 52 1; 68 4; 76 5
- compensaţie pentru rambursare anticipată (interzicere) 68
- comunicare telefonică 27
- cu aprobare tacită 4 1; 4 2; 56 1; 57; 95 15
- cu dobândă variabilă 53 1
- definiţie 7
- informare periodică 52
- informaţii precontractuale 17; 22; 25 1
- menţiuni obligatorii 48
- rambursabil într-o lună 28 1
- rambursabil în maximum 3 luni 3; 49 1
- rambursabil la cerere 3; 25; 27 1; 49 2
destinaţia profesională a unui credit 2 21
dezechilibru semnificativ între drepturile şi obligaţiile părţilor 35 77; 71 16
Directiva 2008/48/CE a Parlamentului European şi a Consiliului din 23 aprilie 2008 privind contractele de credit pentru consumatori 1 4; 1 5; 2 31; 9 3; 11 18; 15 4; 17 3; 63 18; 90 1
Directiva 87/102/CEE a Consiliului din 22 decembrie 1986 de armonizare a reglementărilor privind creditul pentru consum 46 9
dispoziţii comunitare în materia creditelor 45 2
distribuitorii direcţi de bunuri şi servicii 29 2
disuadarea clientului 18 3
dobândă
- formulă de calcul 14; 38 1; 74 1; 76 6
- menţiuni obligatorii 46
- penalizatoare 36 15; 38 1; 73 3
dobândă anuală efectivă 7 2; 9 3; 9 5; 14 10; 15; 25 9; 46; 49; 72 1; 73; 74; 75; 76
dobânda de referinţă variabilă 35 129; 35 132; 37 20; 37 30
„dobândă zero" 1 32; 2 18; 8 3
dobândă fixă 2 18; 9 6; 14 8; 35 21; 36 11; 37 11; 37 15; 37 17; 69 3; 75 1
dobândă variabilă 14 8; 35 22; 35 81; 35 128; 35 133; 35 139; 37 1; 37 13; 39; 40; 47 2; 50 1; 51 1; 53; 68; 75
documentaţia depusă de consumatorul solicitant 30 2
dol 11 6; 11 8; 11 17; 33 5; 35 58
dol prin reticenţă 18 10
dovada imediată a înregistrării dosarului 20 3
drept de opoziţie 35 104
drept de rambursare anticipată a creditului 1 31; 2 31; 6 2; 14 18; 26 1; 66 1; 83 5
drept potestativ de retragere din contract 1 21; 14 17; 58 2; 58 15; 58 22; 62 1
dreptul băncii de a modifica unilateral clauzele contractului 35 67
dreptul consumatorului
- de a primi un exemplar original al contractului 34 1

- de a formula plângeri adresate ANPC **35** 64
dreptul de a revizui rata dobânzii curente **35** 122
dreptul de a rezilia contractul **39** 1; **40** 8
dreptul potestativ al consumatorului de retractare a consimțământului **1** 7; **1** 17; **90** 4
durata contractului de credit **2** 8; **14** 5; **25** 5; **27** 2

Elementul *intuitu personae* **70** 10; **71** 13
eliminarea clauzei abuzive **36** 23
eroare spontană **11** 6
eroare asupra substanței **35** 58
EURIBOR **37** 20; **37** 22; **37** 25; **37** 29
exceptio non adimpleti contractus **35** 43
excesul de informație **11** 14; **12** 1; **33** 5
exemplu de calcul reprezentativ **1** 17; **9** 1; **15** 1; **89** 10
- comunicare telefonică **15**
- informații precontractuale **14**
- publicitate **9**

exemplu reprezentativ **1** 33; **14** 10; **25** 9; **72** 5
exequatur **85** 3
exigențe legale minimale comunitare **45** 1
„explicații suplimentare" oferite consumatorului **11** 4
extrasul de cont **52** 1

Factoring **71** 1
fapte ilicite cauzatoare de prejudicii **65** 9
fideiusor **35** 102
formalism *ad validitatem* **46** 3
formalism *ad probationem* **46** 3
formalismul informativ **1** 17; **3**; **33** 1; **46** 2; **63** 7; **72** 4; **92** 5
formarea consimțământului avizat **11** 1
formarea progresivă a contractului **36** 6; **58** 21
formula de calcul al ratei dobânzii **14** 9; **15** 3; **25** 8
formularul european standardizat de informare a consumatorilor **11** 20
formulări generale şi echivoce **40** 16

Gaj **2** 24
garanția legală de conformitate **64** 3; **65** 10
garanție de rambursare **17** 2
garanțiile solicitate **14** 16
grafic de rambursare **46**; **47**

Ideea de credit **1** 1
ierarhie a remediilor legale **65** 2
implementarea directivelor europene
- modulară **90** 6
- integrativă **90** 7

indice de referință **35** 140; **37** 1; **37** 32
indicatori reali ai costurilor creditării **72** 3
informare periodică asupra ratei dobânzii **56** 3
informarea debitorului cedat **71** 3
informații precontractuale **11**; **14** 21; **18**
informații standard obligatorii **14** 1

informaţii standard la nivel european privind creditul pentru consumatori 1 18; 24 4
informaţii suplimentare 12
intenţia dolosivă 11 7
interes colectiv 35 31
intermediari de credite 1 36; 11; 14 3; 18; 25 3; 77; 78; 85
internet banking 36 18; 61 1
interpretarea intenţiei părţilor 35 101; 35 102
interpretarea clauzelor ambigue în favoarea consumatorului 35 68; 35 108
interval legal de reflecţie 11 9; 11 11; 58 6
intervalul legal de retragere 58 6
interzicerea perceperii unui comision autonom pentru închiderea contului 43 1
introducerea de noi taxe 41 2
inversarea sarcinii probei 11 6; 80 2

Îmbogăţirea fără justă cauză 35 56
încheierea compromisului 35 55
încetarea contractului de credit 25 11
încetarea de către pârât a activităţii ilicite 35 32
închiriere 2

Jurisprudenţă europeană 46 9
justificare obiectivă a restanţelor 38 2

Leasing 1 3; 2 9; 2 10; 40 4; 58 16; 83 1; 93 4
- financiar 83 3
- operaţional 83 3
lege aplicabilă contractului 84
leziunea 35 16; 35 17; 35 47
libertate în privinţa efectuării tragerilor 76 2
LIBOR 35 81
liceitatea comisioanelor percepute 1 28
lipsa cauzei 1 29; 19 1; 36 4
lipsa negocierii directe 35 71
„lista neagră" a clauzelor abuzive 1 25; 35 15
„lista gri" a clauzelor abuzive 35 40; 35 41; 35 61
locaţiune însoţită de promisiune unilaterală de cumpărare 2 12
locaţiunea-vânzare 2 11
lucrum cessans 35 8; 35 10

Mandat de reprezentare comună 35 33
manopere dolosive 12 2
măsuri punitive complementare 89
mediere 85 1; 85 5
mijloc de comunicare la distanţă 16 1
mijloace extrajudiciare de soluţionare a disputelor 46; 85
modalităţi de tragere 14; 76 3
modificarea dobânzii 35 12; 35 85; 35 124; 37 27
modificarea dobânzii în raport de „evoluţia pieţei" 37 23; 37 34
modificarea ratei dobânzii 1 19; 14 9; 25 8; 50 1; 95 8
modificarea unilaterală a clauzelor 40 1
modificarea unilaterală ulterioară a preţului 35 42

modificări impuse prin legislație 40 3
momentul expedierii notificării de către consumator 1 24; 59 5
momentul remiterii bunului 1 39
momentul semnării contractului 1 41
mutuum 1 38; 35 4

Notificarea consumatorului în scris 1 26
notificarea deciziei de retragere din contract 59 2
noțiunea de consumator 1 12; 2 6; 35 74; 35 121; 58 10
noțiunea de interes colectiv 87 7
nulitate relativă 35 45

Obiectul contractului finanțat 2 8
obligație de consiliere 1 17; 2 1; 18 1; 91 3
obligație de notificare 41 1
obligația de transparență 9 1; 33 4; 37 2; 42; 44 1; 77 1
obligația de informare 56 6
- precontractuală 2 31; 3; 11 1; 77 1
- postcontractuală 52 1
oferirea informațiilor pe suport durabil 11 3; 22 2; 57 3
onorariul intermediarului de credit 78 2
operațiuni de *factoring* 35 95
opozabilitatea cesiunii de creanță 71 1
ordinea publică de protecție 1 37
overdraft 1 6; 1 43; 2 14; 17 1; 25 11

Perceperea a două costuri pentru același serviciu 36 29
persoane fizice care utilizează creditul în scopuri extraprofesionale 7 1
plafon legal uniformizat 67 5
plafon maxim global 69 1
plafonul amenzilor contravenționale 86 2
plata de daune-interese 35 32
„politica băncii" 35 85
poprire 43 2
practici incorecte 1 15; 2 18; 2 19; 10 2; 87 6; 89 12
practici înșelătoare 8 2; 37 3; 89 5
prețul de achiziție 14 6; 15 3
prezumția irefragabilă de bună cunoaștere a domeniului 11 5; 80 3
prezumția relativă de rea-credință 11 5; 80 3
principala cauză a obligației debitorului 14 7
principiile previzibilității, al bunei-credințe și al corectei informări 36 20
principiul prudenței bancare 30 2
principiul purității regimului juridic al acțiunii 1 9
proba bunei-credințe 35 109
proba negocierii directe a clauzelor 35 21
programul „Prima Casă" 2 26
proiect al contractului de credit 13 1; 14 19; 23 1; 92 4
promisiune unilaterală de împrumut 1 43
promisiunea de constituire a împrumutului 1 39

prorogare de competenţă 35 117
protejarea consimţământului consumatorului 58 20
publicitate înşelătoare 9 4; 10 2; 35 30
publicitatea ofertei de credit 3; 6 2; 8; 9; 89 6

Rambursarea cheltuielilor procesuale 35 32
rambursare anticipată 35 93; 95 1
- clauză de renunţare anticipată (interzicere) 80
- compensaţie 36, interzicere 68, limite legale 67; 69
- condiţionare (interzicere) 66
- exerciţiu 66
- informaţii precontractuale 14
- leasing 83
- menţiuni obligatorii 46
- reducerea costului total al creditului 66

rata dobânzii 14 8; 25 6; 37 12; 56 1
rate egale (anuităţi) 38
rate descrescătoare 38
rate restante 14 14
răspunderea producătorilor pentru prejudiciul generat de produsele cu defecte 1 3
răspundere solidară (credit legat) 65
reclamaţii 42
reducere a costului total al creditului 36 10; 66 8; 83 6; 95 4
refinanţarea creditului 37[1]; 39; 70 6; 95 1
refuz de contractare 37[1]
regula accesului la informaţie 32 1
repararea/ înlocuirea gratuită a produsului 64 7
reprimarea clauzelor bancare abuzive 35 28
reputarea clauzei ca nescrisă 35 44; 37 19
restituirea preţului 64 7
restituirea sumelor încasate fără temei legal 88 2
retail 2 7; 11 21; 29 2; 79 3
retragere din contract 11 13
rezoluţiunea vânzării 64 16
risc de neplată 36 13; 68 3
risc neacoperit prin convenţia de asigurare 35 98
riscuri ataşate creditării 1 2
riscul imposibilităţii acoperirii creditului restant 35 105
ROBOR 37 18

Sancţiuni contravenţionale complementare 88 2; 88 4; 89 2
scadenţar fix pentru rambursare 76 4
schimbarea monedei în care are loc plata 2 2
„schimbări semnificative pe piaţa monetară" 37 6; 40 14
scop mixt (profesional şi personal) al dobândirii creditului 7 6; 35 27
scopul extraprofesional al dobândirii produsului/ serviciului 1 13; 35 24
scopul non-profit al debitorului 35 26
sensul literal al termenilor 81
societatea de consum 1 1
solidaritatea aferentă răspunderii delictuale 65 10

specialia generalibus derogant **2** 26
stabilirea unor indicatori precişi, obiectivi **37** 14
sume compensatorii **1** 31
supraveghere prudenţială a creditorilor **89**
suspendarea dreptului de a face noi trageri din capitalul împrumutat **55** 4
suspendarea derulării campaniei publicitare **89** 4

Tabel de amortizare **46**; **47**; **48** 1
tehnică de comunicare la distanţă **63** 9
termen de analiză a dosarului **20** 1
termen de garanţie **64** 13
termen stipulat în interesul ambelor părţi **54** 4; **66** 2
termene convenţionale de graţie **2** 23
tipul de credit **14** 2; **25** 2
tipuri de conformitate **64** 8; **64** 11
tranzacţiile judiciare **2** 22

Valoarea, numărul şi frecvenţa plăţilor **26** 1
valoarea totală a creditului **9**; **14** 4; **25** 4; **46**
valoarea totală plătibilă **7** 5; **9**; **14** 10; **15** 1; **15** 3; **92** 3
vânzare cu plata în rate **2** 3; **2** 17
vicii de consimţământ **11** 5; **35** 59; **35** 108

BCU IAŞI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Contractele bancare în Noul Cod civil

art. 2184-2194, art. 2279-2494

Ion Turcu

568 pag., 114 lei
ISBN 978-606-18-0145-9

Lucrarea constituie o sursă de informație care interesează nu numai pe bancheri sau pe juriști. Relația cu banca este astăzi generalizată la nivelul întregii societăți, astfel încât se poate spune că nimeni nu cunoaște pe cineva care să nu aibă nicio relație cu nicio bancă. Facilitatea cu care comentariul pe articole transmite informația profesională la nivel de expert către profesioniști, dar și către simplii clienți ai băncilor face ca această carte să fie indispensabilă pentru întreaga populație.

BCU UNIVERSITY LIBRARY

Activitatea bancară

Sisteme, operațiuni și practici

Ediția a II-a

Bogdan Căpraru

368 pag., 44,90 lei
ISBN 978-606-18-0319-4

„Menită să fie utilă în primul rând celor ce vor să devină adevărați profesioniști în zona financiar-bancară, urmând cursurile unei facultăți de profil, lucrarea conferențiarului Bogdan Căpraru poate fi inteligent folosită și de către cei care au ieșit de pe băncile școlii și fac primii pași pe culoarele unei instituții de credit."

Florin Dănescu, Președinte executiv „Asociația Română a Băncilor"

„Coborând lin în vasta tematică și combinând noțiunile de bază cu cele tehnice, asezonate cu exemple edificatoare, autorul captează atenția cititorului."

Norel Moise, Redactor șef „Piața Financiară"

„Mărturisesc că sunt de mulți ani în căutarea unei cărți care să-mi permită compararea rapidă a sistemelor bancare din diversele țări. Acum am găsit-o!"

Ionuț Bălan, Redactor șef „Finanțiștii"

„Cartea lui Bogdan Căpraru este, din acest punct de vedere, o pastilă care îți poate stimula pofta de a afla și mai mult și de a aprofunda un subiect la modă, tratat, de multe ori, cu superficialitate."

Codruț Nicolau, Director Strategia Comercială Retail Division
UniCredit Țiriac Bank

BCU CLUJ CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

Instituții financiar-bancare internaționale

Sorin Gabriel Anton

272 pag., 44,90 lei
ISBN 978-606-18-0277-7

Cartea este destinată atât studenților, cât și practicienilor interesați să cunoască rolul instituțiilor financiar-bancare internaționale în cadrul sistemului financiar internațional.

Lucrarea abordează obiectivele, modul de organizare și funcționare a instituțiilor financiar-bancare internaționale, precum și asistența financiară și tehnică oferită de acestea unor beneficiari potențiali diverși, precum guverne, municipalități și companii.

BCU IAȘI CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

International banking

Teorie și practici

Bogdan Căpraru

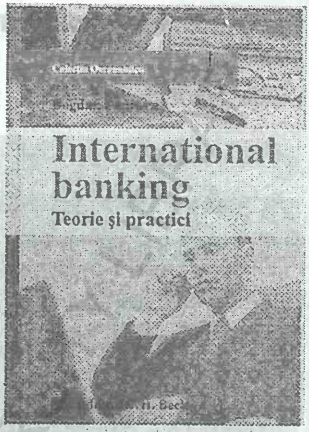

200 pag., 34,90 lei
ISBN 978-973-115-897-6

Lucrarea *International banking. Teorie și practici* își propune aprofundarea domeniului activității bancare internaționale. Ea se adresează, în primul rând, circuitului universitar, fiind destinată studenților de la studiile de master profesional și de cercetare, de la studiile de licență de la specializările în domeniul financiar-bancar, doctoranzilor, cadrelor didactice, cercetătorilor, dar și specialiștilor, angajaților în domeniul financiar-bancar, precum și tuturor celor interesați de acest domeniu.

Produsele editurii **C.H. Beck** se pot achiziționa:

- Telefonic: 0214.100.873
- Email: comenzi@beck.ro
- Online: www.beckshop.ro
- Librăriile Editurii C.H. Beck
  - **Librăria Kogălniceanu** (Universitatea din București, Facultatea de Drept)
    B-dul Mihail Kogălniceanu nr. 34-36, sector 5, București
  - **Librăria C.H. Beck Baia Mare** (Tribunalul Baia Mare)
    B-dul Republicii nr. 2A, Baia Mare, județul Maramureș
  - **Librăria C.H. Beck Timișoara** (Curtea de Apel Timișoara)
    Piața Țepeș Vodă nr. 2, Timișoara, județul Timiș
- Librăriile partenere – detalii www.beck.ro/librarii/librariile-partenere/

Editura C.H. Beck
Strada Sergent Nuțu Ion nr. 2, sector 5, București
Tel: 0214.100.847; Fax: 0214.100.848; E-mail: comenzi@beck.ro
Program: Luni – Vineri 8:30 – 17:00

B.C.U. „M. EMINESCU" IAȘI

BCU IASI / CENTRAL UNIVERSITY LIBRARY

2014/2125
59,30 Ch

Lucrarea reprezintă un comentariu punctual şi sistematic al celor 96 de articole care alcătuiesc textul **O.U.G. nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori**, cu modificările aduse prin Legea nr. 288/2010 şi O.U.G. nr. 73/2012, precum şi prin **Directiva nr. 17/2014**, implicând explicarea mecanismelor tehnice introduse şi a cerinţelor legale relative la: publicitatea ofertei de credit; obligaţia precontractuală de informare; **clauze bancare abuzive**; uzul formularului „Informaţii standard la nivel european"; dreptul consumatorului de retragere din contract în termen de 14 zile; **comisioane bancare interzise**; dreptul de rambursare anticipată; regimul juridic al descoperitului de cont.

Sunt prezentate atât avantajele, cât şi dezavantajele noului sistem de protejare a consumatorilor de servicii financiare de creditare, precum şi nenumăratele probleme practice care se ivesc în legătură cu aplicarea textelor legale, atât în ceea ce priveşte încheierea şi executarea contractelor de *credit pentru consum, cât şi a creditului pentru investiţii imobiliare*, ţinând seama de aplicarea uneori neuniformă a noilor dispoziţii legale în practica judiciară.

BCU IASI / CENTRU VECHI - LIBRARY

Preţ 59,90 lei
ISBN 978-606-18-0336-1
9 786061 803361
www.beckshop.ro